

Latvijas Republikas Zemkopības ministrija

LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBA 2025

2026. gada septembrī

SATURA RĀDĪTĀJS

1. Lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas nozīme tautsaimniecībā	6
1.1. Ieguldījums tautsaimniecības izaugsmē	6
1.2. Lauksaimniecības ekonomiskās darbības raksturojums	1
1.3. Lauksaimniecības zemes izmantošana	7
2. Lauksaimniecības nozaru attīstība	9
2.1. Kopsavilkums	9
2.2. Piena un piena produktu ražošana	13
2.3. Cūkgaļas ražošana	18
2.4. Liellopu gaļas ražošana	25
2.5. Olu un putnu gaļas ražošana	32
2.6. Aitkopības un kazkopības nozares attīstība	36
2.7. Zirgkopība	40
2.8. Graudu ražošana	43
2.9. Augļu un dārzeņu ražošana	59
2.10. Puķu, augļkoku un ogulāju, dekoratīvo koku un krūmu stādījumu platības	65
2.11. Kartupeļu ražošana	67
2.12. Eļļas augu un šķiedraugu ražošana	74
2.13. Biškopība	78
2.14. Truškopības nozare	81
2.15. Briežkopība	82
2.16. Bioloģiskā lauksaimniecība	83
2.17. Lauksaimniecības augu un dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana	88
2.18. Traktortehnika	91
2.19. Mēslošanas līdzekļu un substrātu aprīte	92
2.20. Vidi saudzējoša lauksaimniecība	94
3. Pārtikas nozares attīstība	101
3.1. Pārtikas ražošanas nozares raksturojums	101
3.2. Pārtikas kvalitātes shēmas	105
4. Zivsaimniecība	108
4.1. Zvejniecība	108
4.2. Akvakultūra	108
4.3. Zivju produkcijas un sagatavoto un konservēto zivju tirdzniecība	110
5. Nacionālais atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai	116
5.1. Nacionālās subsīdijas	116
5.2. Atbalsts kredītprocentu daļējai dzēšanai	116
5.3. Aizdevumi un garantijas lauku uzņēmējiem	117

5.4.	Nodokļi	121
5.5.	Atbalsts kooperatīviem un nevalstiskajām organizācijām	122
6.	ES pasākumi lauksaimniecībai un lauku attīstībai	126
6.1.	Tiešie maksājumi	130
6.2.	Nosacījumu sistēma	153
6.3.	Sociālo nosacījumu sistēma	154
6.4.	Kopējā tirgus atbalsta instrumenti	155
6.5.	Informatīvie un veicināšanas pasākumi saistībā ar lauksaimniecības produktiem	159
6.6.	Lauku attīstības pasākumi	159
6.6.1.	Latvijas Lauku attīstības programma 2014.–2022. gadam	159
6.6.2.	KLP SP 2023–2027 lauku attīstības pasākumi	171
6.7.	Valsts kopējās lauksaimniecības politikas tīkls	178
7.	Ārējā tirdzniecība	181
7.1.	Starptautiskās tirdzniecības līgumi	181
7.2.	Ārējās tirdzniecības analīze	184
8.	Izglītība, zinātne, konsultācijas	191
8.1.	Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte	191
8.2.	Zinātne, projekti un inovācijas	196
8.3.	Bulduru tehnikums	198
8.4.	Malnavas koledža	205

ABREVIATŪRAS UN CITI SAĪSINĀJUMI

AS	akciju sabiedrība
AREI	Agroresursu un ekonomikas institūts
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
att.	attēls
BPV	bruto pievienotā vērtība
BSA	brīvprātīgs saistītais atbalsts
CECAF	Centrālaustumu Atlantijas zvejas rajons
cnt	centners
DNS	dezoksiribonukleīnskābe
EJIZ	ekoloģiski jutīgie ilggadīgie zālāji
EK	Eiropas Komisija
EKI	Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra
ELFLA	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
ENP	ekoloģiski nozīmīga platība
ENRD	Eiropas Tīkls lauku attīstībai
ES	Eiropas Savienība
EUR	eiro
Eurostat	Eiropas Savienības Statistikas birojs
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
ESAF	Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte
ha	hektārs
IKP	iekšzemes kopprodukts
ITF	Informācijas tehnoloģiju fakultāte
IZ	ilggadīgie zālāji
kg	kilograms
KLP	Kopējā lauksaimniecības politika
I/s	lauksaimniecība
LAD	Lauku atbalsta dienests
LAP	Lauku attīstības programma
LBB	Latvijas Biškopības biedrība
LBTU	Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte
LDC	Lauksaimniecības datu centrs
LGLA	šķirnes dzīvnieku audzētāju organizācija SIA "Latvijas gaļas liellopu audzētāju asociācija"
LEK	lauksaimniecības ekonomiskais kopaprēķins
LF	Lauksaimniecības fakultāte
LIZ	lauksaimniecībā izmantojamā zeme
LKI	Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras
LLKC	sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centrs"
LLVN	laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumi
LZAA	biedrība "Latvijas Zvēraudzētāju asociācija"
MF	Meža fakultāte
milj.	miljoni
MK	Ministru kabinets
MLS	Mazo lauksaimnieku atbalsta shēma
mljrd.	miljardi
NACE	saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Savienībā
NEAFC	Ziemeļaustrumu Atlantijas zvejniecības komisija
NNFSP	netieši novērtētie finanšu starpniecības pakalpojumi
NPKS	Nacionālā pārtikas kvalitātes shēma
NVO	nevalstiskā organizācija
NVS	Neatkarīgo Valstu Savienība
PTF	Pārtikas tehnoloģijas fakultāte
PTO	Pasaules Tirdzniecības organizācija
PVD	Pārtikas un veterinārais dienests
RO	ražotāju organizācijas
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SEG	siltumnīcefekta gāzes

SUDAT	Saimniecību uzskaites datu tīkls
t	tonna
t. i.	tas ir
t. sk.	tajā skaitā
tab.	tabula
TF	Tehniskā fakultāte
THC	tetrahidrokanabinols
TKO	Tirgus kopējā organizācija
tūkst.	tūkstotīs
u. tml.	un tamlīdzīgi
VAAD	Valsts augu aizsardzības dienests
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VLT	Valsts Lauku tīkls
VPM	vienotais platības maksājums
VPS	vispārējo preferenču sistēma
VPS+	īpašais veicināšanas režīms ilgtspējīgai attīstībai un labai pārvaldībai
VRG	vietējās rīcības grupas
VTU	Valsts tehniskās uzraudzības aģentūra
VZD	Valsts zemes dienests
ZS	zemnieku saimniecība
ZM	Zemkopības ministrija

1. LAUKSAIMNIECĪBAS, ZIVSAIMNIECĪBAS UN PĀRTIKAS NOZĪME TAUTSAIMNIECĪBĀ

1.1. Ieguldījums tautsaimniecības izaugsme

Infografika par 2025. gadu
IKP pievienotā vērtība (no kopējās IKP)

Avots: ZM sagatavota infografika (pēc 2026. g. februāra datiem)

Par spīti ģeopolitiskajai nenoteiktībai un ar to saistītajiem sarežģījumiem, Latvijas ekonomika ir veiksmīgi pielāgojusies darbam liela riska apstākļos un pamazām atgriežas pie izaugsmes.

Krievijas iebrukums Ukrainā radīja ievērojamas problēmas ekonomikas attīstībā. 2022. gadā ekonomikas izaugsme būtiski palēninājās un sasniedza tikai 1,9 % – to noteica globālā pieprasījuma samazināšanās, piegādes ķēžu pārrāvumi, energoresursu un pārtikas cenu kāpums. 2023. gadā izaugsmi turpināja slāpēt ģeopolitiskā nenoteiktība, lielas cenas un banku procentu likmju celšanās, tāpēc IKP samazinājās par 0,9 %. Kaut arī inflācijas temps stabilizējās, nelabvēlīgās ārējās vides dēļ kopumā 2024. gada IKP saglabājās iepriekšējā gada līmenī. Pirmajā pusgadā ekonomikas rādītāji turpināja kristies, tomēr, sākot ar otro pusgadu, IKP atkal ir sācis palielināties.

2025. gadā IKP pieauga par 2,1 %, apliecinot, ka Latvijas tautsaimniecība ir spējusi pārvarēt pēdējo gadu satricinājumus. Šo izaugsmi lielā mērā veicināja straujš investīciju palielinājums, kā arī valdības īstenotie ekonomikas veicināšanas pasākumi, īpaši kredīšanas un investīciju jomā. 2025. gadā uzlabojās mājāsaimniecību patēriņa dinamika.

Ievērojot militāro konfliktu Tuvajos Austrumos, Ekonomikas ministrija prognozē, ka 2026. gadā Latvijas ekonomikas izaugsme būs mazāka, nekā iepriekš prognozēts. Paaugstinātas enerģijas resursu cenas un arvien lielāka nenoteiktība kavē ne vien pasaules, bet arī Latvijas ekonomisko aktivitāti, ievērojami palielinot ražošanas izmaksas. Konflikta ietekme uz izaugsmes tempu ir cieši saistīta ar tā ilgumu: ja konflikts tiktu atrisināts tuvāko mēnešu laikā, 2026. gadā Latvijas ekonomikas izaugsme varētu sasniegt 2 %. Savukārt, ja konflikts ieilgs vairāk nekā pusgadu, negatīvā ietekme uz izaugsmi varētu būt ievērojami lielāka, būtiski palēninot attīstību un radot papildu sarežģījumus uzņēmējiem.

Ekonomikas turpmākā attīstība vidēja termiņa periodā ir atkarīga no situācijas ārējā vidē un reformu gaitas. Lielākais Latvijas izaugsmes risks saistīts ar globālās ekonomikas attīstību, īpaši ģeopolitisko situāciju. Svarīga ir arī ES kopējās ekonomikas telpas turpmākā attīstība. Vidēja termiņa periodā Latvijas izaugsmes temps potenciāli var sasniegt 4–5 % pieaugumu gadā. Ielgstot karam Ukrainā, ekonomikas atveseļošanās temps varētu būt lēnāks.¹

Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības (NACE 2. red. A, fakt. cenās; A iekļauj A01, A02, A03) pievienotā vērtība 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu kopumā ir pakāpusies par 7,5 %, un tās īpatsvars sasniedza 4,6 % no kopējās IKP pievienotās vērtības (sk. 1.1. tab.).²

Iekšzemes kopprodukta rādītāji, faktiskajās cenās (NACE 2. red.)²

Gads	2023.		2024.		2025.	
Rādītāji	tūkst. EUR	%	tūkst. EUR	%	tūkst. EUR	%
Iekšzemes kopprodukts	39 564 222	...	40 652 318	...	43 026 190	...
Pievienotā vērtība kopā	34 788 163	100,0 %	35 457 976	100,0 %	37 406 681	100,0 %
Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītās palīgdarbības (A01)	543 582	1,6 %	563 973	1,6 %	678 724	1,8 %
Mežsaimniecība un mežizstrāde (A02)	936 453	2,7 %	956 400	2,7 %	956 140	2,6 %
Zivsaimniecība (A03)	76 201	0,2 %	84 676	0,2 %	90 314	0,2 %
Pārtikas produktu ražošana (C10)	652 238	1,9 %	664 816	1,9 %	694 197	1,9 %
Dzērienu ražošana (C11)	117 024	0,3 %	116 955	0,3 %	90 014	0,2 %

Avots: ZM pēc CSP datiem

Darba tirgū 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu vecumgrupā no 15 līdz 64 gadiem nodarbināto iedzīvotāju skaits ir palielinājies par 2,9 tūkstošiem jeb 0,4 % un bezdarbnieku skaits – par 0,3 tūkstošiem jeb 0,5 %. 2025. gadā valstī bija 827,5 tūkstoši nodarbinātu iedzīvotāju un 65,1 tūkstotis bezdarbnieku. Kopējais bezdarba līmenis vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem bija 7,3 %, un kopš 2024. gada šis rādītājs palicis nemainīgs, bet par 0,5 procentpunktiem augstāks nekā 2023. gadā.²

Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju skaits 2026. gada sākumā salīdzinājumā ar gadu iepriekš ir samazinājies par 15,5 tūkstošiem jeb 0,8 % un veido 1,845 milj. iedzīvotāju. Laikposmā no 2016. gada sākuma līdz 2026. gada sākumam iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 123,9 tūkstošiem jeb 6,3 %.²

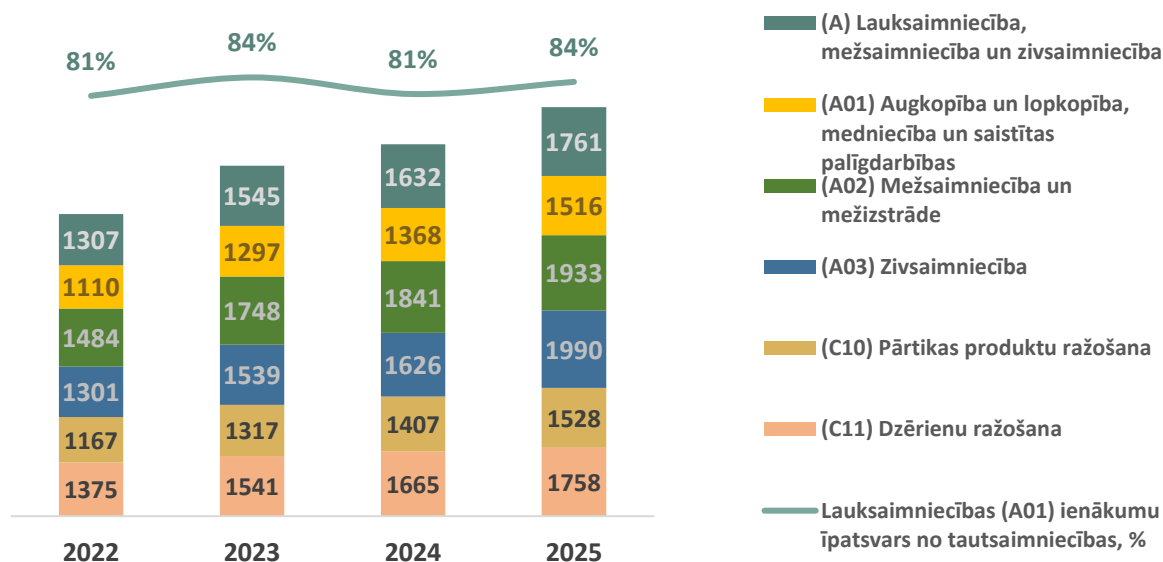
2026. gada sākumā laukos dzīvojošo skaits ir samazinājies par 6,6 tūkstošiem jeb 1,2 %, bet pilsētās dzīvojošo skaits – par 8,9 tūkstošiem jeb 0,7 %. 2026. gada sākumā laukos dzīvojošo iedzīvotāju īpatsvars bija 30,2 %. Bezdarba līmenis vecumgrupā no 15 līdz 64 gadiem pilsētās 2025. gadā bija 6,9 % (par 0,1 procentpunktiem zemāks nekā 2024. gadā), savukārt laukos bezdarba līmenis palielinājās līdz 8,2 % un bija par 0,3 procentpunktiem augstāks nekā gadu iepriekš.²

2025. gadā lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā kopā (NACE 2. red., A) nodarbināto vidējais skaits vecuma grupā no 15 līdz 74 gadiem bija 60,1 tūkstotis. Nodarbināto skaits augkopībā, lopkopībā un medniecībā (A01) salīdzinājumā ar 2024. gadu ir samazinājies līdz 38,2 tūkst. nodarbināto (samazinājums par 3,8 tūkst. nodarbināto jeb 9,9 %). Augkopībā, lopkopībā un medniecībā (A01) nodarbināto īpatsvars no visa nodarbināto skaita valstī 2025. gadā veidoja 4,3 %.²

Kopš 2010. gada mēneša vidējais bruto atalgojums valstī pakāpeniski turpina palielināties. 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu mēneša vidējā bruto darba samaksa lauksaimniecībā (A01) palielinājās par 148 eiro jeb 10,8 % un bija 1516 eiro, savukārt vidējā atalgojuma līmenis lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā kopā (A) palielinājās par 129 eiro jeb 7,9 % un bija 1761 eiro (sk. 1.1. att.). Savukārt pārtikas produktu ražošanā (C10) 2025. gadā mēneša vidējā bruto darba samaksa salīdzinājumā ar 2024. gadu palielinājās par 121 eiro jeb 8,6 % un dzērienu ražošanā (C11) – par 93 eiro jeb 5,6 %.²

¹ 2025. gada aprīļa makroekonomiskais apskats "Latvijas makroekonomiskais apskats #86 | 2026. gada aprīlis" <https://www.em.gov.lv/lv/latvijas-makroekonomiskais-apskats>

² Dati var tikt precizēti atbilstoši CSP datu revīzijas politikai.

1.1. attēls. Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa pa darbības veidiem (NACE 2. red.)²

Avots: ZM

1.2. Lauksaimniecības ekonomiskās darbības raksturojums

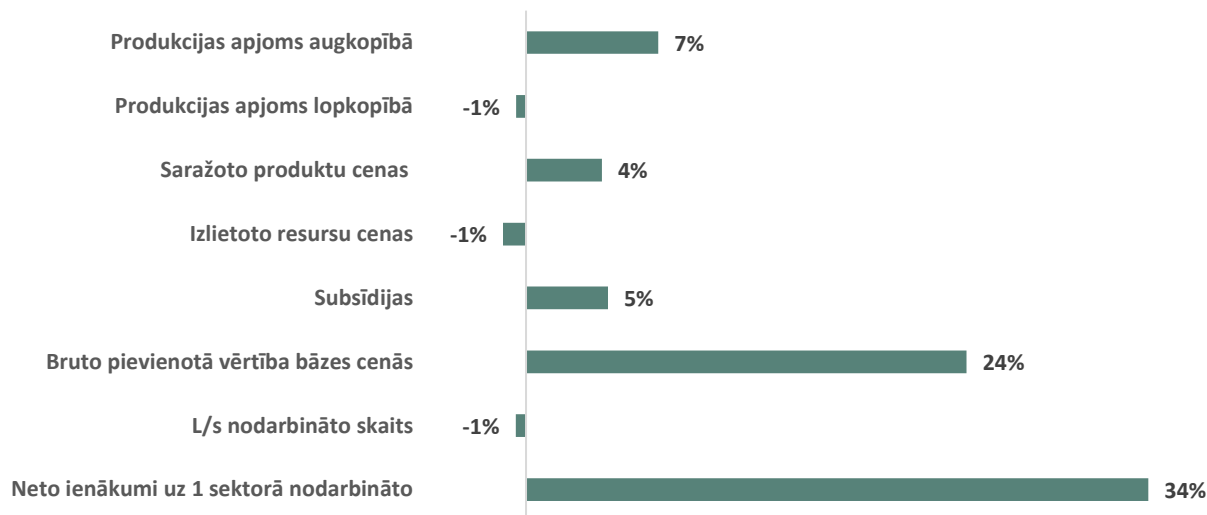
Lauksaimniecības sektora ekonomiskie rādītāji par 2025. gadu ir analizēti, izmantojot Lauksaimniecības ekonomisko kopaprēķinu (LEK). Tas aptver visu lauksaimniecības sektoru kopumā, iekļaujot visas saimniecību kategorijas un lauksaimniecības darbības veidus, tostarp nelauksaimnieciskās blakusdarbības, ja saimniecībā tās netiek uzskaitītas atsevišķi.

Ienākumu novērtējums iegūts, apkopojot visa sektora datus par saražotās produkcijas apjomu, tās izlietojumu, cenām, atbalstu, ražošanas izmaksām un ienākumu pārdali. Galvenie izmantotie informācijas avoti ir Centrālās statistikas pārvaldes, Saimniecību uzskaites datu tīkla (SUDAT) un Lauku atbalsta dienesta dati. Pēc datu precizēšanas ir koriģēti iepriekšējo gadu rādītāji. Tā kā informācija par 2025. gadu vēl nav pilnībā pieejama, iegūtie rezultāti ir provizoriski, īpaši izmaksu jomā.

Ienākumu analīzē atbilstoši ES lietotajai LEK metodikai tiek izmantota galaprodukcija, kura no kopējās saražotās atšķiras ar to, ka tajā neietilpst atsevišķi izlietojuma veidi – galvenokārt patēriņš pašu saimniecībā tā paša produkta ražošanai, kā arī blakusprodukti u. c.

Pēc lauksaimniecībai izteikti nelabvēlīgā 2023. gada nozares 2024. un 2025. gadā ir atguvusies, palielinoties ienākumiem. Lai gan 2025. gads nozarē ir bijis pārbaudījumiem bagāts, tomēr kopējiem rādītājiem ir izteikti pozitīva dinamika, un ienākumu nominālā vērtība uz vienu pilna laika nodarbināto, pēc provizoriskiem datiem, ir pat pārsniegusi iepriekšējo rekordu, kas sasniegts 2022. gadā.

Kā redzams no 1.2. attēlā apkopotās informācijas, augkopības produkcijas apjoms ir palielinājies, turklāt ir nozīmīgs lauksaimnieku ieguvums no cenu dinamikas, jo produkcijai tās ir vidēji cēlušās, turpretī resursiem samazinājušās. Arī izmaksāto subsīdiu apmērs ir ievērojami palielinājies. Tas radīja nozīmīgu procentuālu pievienotās vērtības (par 24 %) un ienākumu (par 34 %) kāpumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

1.2. attēls. Galveno sektora rādītāju pārmaiņas 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu

Avots: AREI (LEK)

Lauksaimniecībā gan turpinās nodarbināto skaita samazināšanās, un tas arī ir viens no faktoriem, kādēļ palielinās vidējie ienākumi uz nodarbināto.

Tā kā dati par izmaksām ir novērtēti, ņemot vērā cenu indeksus, tie vēl tiks precizēti, kad būs apkopoti grāmatvedības dati par faktiskajām izmaksām.

Fiziskā apjoma pārmaiņas

Sējumu kopplatība 2025. gadā ir nedaudz palielinājusies – par 16 tūkst. ha jeb 1,3 %. Graudaugu aizņemtā platība ir samazinājusies, bet pākšaugu un tehnisko kultūru platība – palielinājusies. Turpina palielināties arī ilggadīgo zālāju platība. Tādējādi augkopības apjoma kāpums ir sasniegts galvenokārt uz ražības palielinājuma rēķina. Vidējā ražība ir palielinājusies graudaugiem un īpaši rapšiem, kā arī sienam, taču samazinājusies kartupeļiem, lauka dārzeņiem un zaļbarībai. Rapšu kopražā ir palielinājusies par 48 %, pākšaugu – par 7 %, graudaugu – par 2,5 %, bet lopbarības kultūru – par 16 %. Pēc iepriekšējā gada straujā kāpuma par 43 % ir samazinājusies augļu un ogu kopražā. Sarukusi arī raža kartupeļiem (par 11 %) un dārzeņiem (par 4 %).

Lopkopības nozarēs 2025. gadā kopējais apjoms saglabāties diezgan stabilā līmenī. Nelielais samazinājums (par 0,6 %) attiecas uz primāro produktu pārdošanu, taču, ja ieskaita saimniecībās pārstrādātos produktus, kas tiek uzskaitīti atsevišķi, lopkopības apjoms ir audzis par 1,5 %. Nedaudz samazinājusies cūkgaļas un liellopu gaļas ražošana, toties putnu gaļas ražošanā vērojams neliels kāpums, bet olu ražošana izceļas ar būtisku kāpumu (par 12 %). Arī nozīmīgākā produkta – piena – ražošana ir nedaudz palielinājusies (par 0,8 %). Savukārt visvairāk ir samazinājusies medus ieguve (par 36 %).

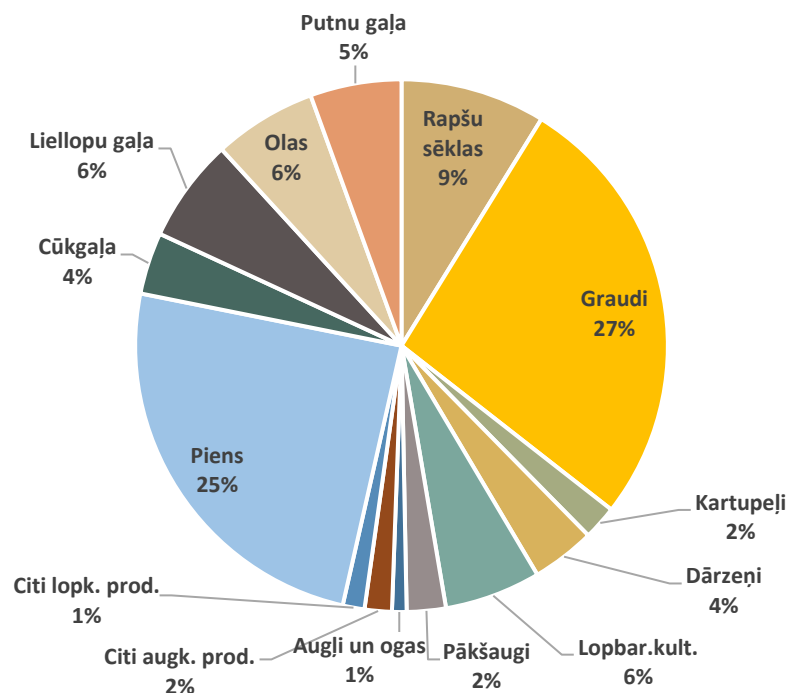
Cenu pārmaiņas

Kopumā lauksaimniecības produktu cenu dinamika 2025. gadā turpināja būt lauksaimniekiem labvēlīga, tomēr ir būtiskas atšķirības sadalījumā pa produktiem. Lopkopībā vidējās pārdošanas cenas ir kāpušas par 22 %, savukārt augkopībā ir turpinājies vidējo cenu samazinājums – par 8 %. Augkopībā cenu kritums skaidrojams ar joprojām nelabvēlīgo situāciju graudu tirgos: graudaugu cena vidēji samazinājusies par 13 %, pākšaugiem – par 11 %, bet rapšiem – tikai par 2 %. Dārzeņu un kartupeļu cena bija diezgan stabila, savukārt mazās ražas dēļ ievērojami cēlusies augļu un ogu cena – par 32 %. Lopkopībā gandrīz visu produktu cenas ir palielinājušās, izņemot cūkgaļu, kurai ir samazinājums par 11 %. Lielākajai daļai produktu cenas pieauga strauji: pienam – par 17,5 %, putnu gaļai – par 22 %, olām – par 42 %, liellopu gaļai – pat par 54 %, bet citiem dzīvnieku produktiem – vidēji par 20 %. Kopumā šīs izmaiņas noteica tirgus mainīgais piedāvājums un pieprasījums gan vietējā, gan pasaules mērogā.

Produkcijas vērtība un struktūra

Kopējā lauksaimniecības preču izlaides vērtība bāzes cenās (ar produktu subsīdijām) 2025. gadā sasniedza 1,9 mljrd. EUR, kas ir par 8 % vairāk nekā 2024. gadā, tomēr joprojām (par 12 %) atpaliek no 2022. gada. No kopējās vērtības augkopība veidoja 52,2 %, kas ir mazāk nekā iepriekš, kad augkopības īpatsvars sasniedza pat 65 %. Galveno produktu īpatsvars kopējā gala produkcijas struktūrā 2025. gadā ir atspoguļots 1.3. attēlā.

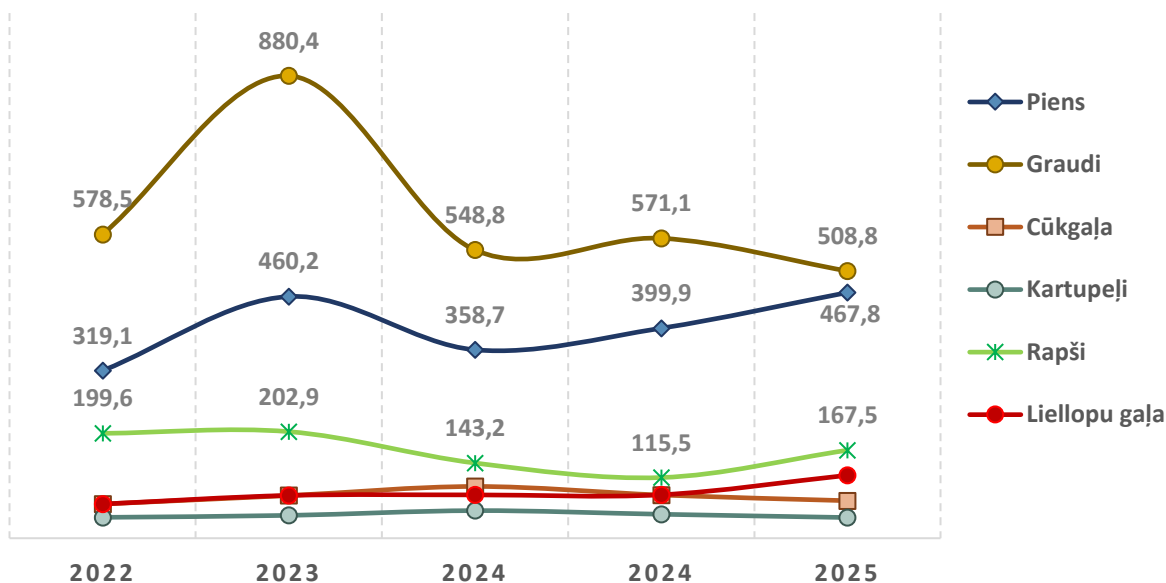

1.3. attēls. Lauksaimniecības preču galaprodukcijas struktūra 2025. gadā (prognose bāzes cenās)

Avots: AREI (LEK)

Produktu struktūrā, mainoties cenām un daudzumam, 2025. gadā ir notikušas diezgan būtiskas izmaiņas. No augkopības produktiem ir palielinājies rapšu (par 2,2 procentpunktiem) un lopbarības kultūru, bet būtiski samazinājies graudu (par 5,8 procentpunktiem) īpatsvars. Lopkopības produktu īpatsvars gada laikā ir audzis par 4,6 procentpunktiem, ko veido piena, liellopu gaļas un olu īpatsvara kāpums par 1,6–1,8 procentpunktiem katram no šiem produktiem. Salīdzinājumā ar 2020. gadu ir sarucis graudu, bet palielinājies piena, kā arī liellopu un putnkopības produktu īpatsvars.

Nozīmīgāko lauksaimniecības produkcijas veidu vērtības pārmaiņas 2021.–2025. gadā atspoguļotas 1.4. attēlā. No tā redzams, ka 2025. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir tendence izlīdzināties nozīmīgāko produktu – graudu un piena – vērtībai. Ievērojami cēlusies rapšu un liellopu gaļas vērtība (par 45 %), bet tā ir samazinājusies cūkgai un kartupeļiem. Šīs izmaiņas lielākoties notikušas cenu svārstību ietekmē.

1.4. attēls. Atsevišķu produktu vērtības dinamika (bāzes cenās, milj. EUR)

Avots: AREI (LEK)

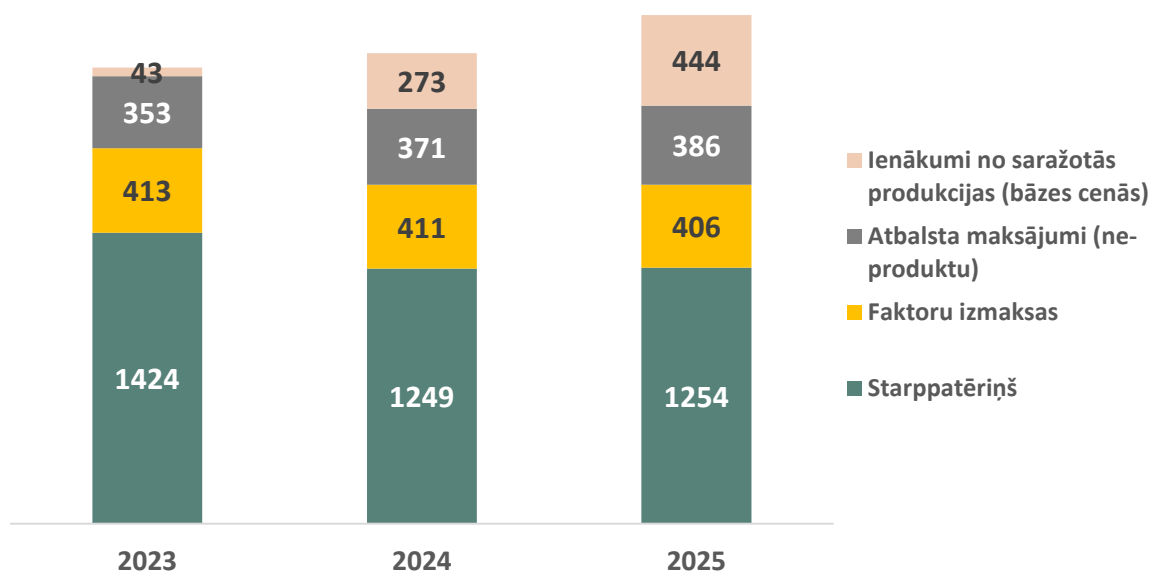

Resursu izmantošana

Ienākumi no lauksaimnieciskās darbības ne tikai ir atkarīgi no saražotās produkcijas vērtības un subsīdijām, bet tos nosaka arī ar ražošanu saistītās izmaksas, no kurām galvenās ir starppatēriņš.

1.5. attēls parādīta struktūra ieņēmumiem no lauksaimnieciskās darbības: cik liela daļa ir starppatēriņš, faktoru izmaksas, un cik liela daļa – lauksaimnieku ienākumi.

Kā redzams no 1.5. attēla datiem, 2025. gadā lauksaimnieku ienākumi no saražotās produkcijas ir lielāki nekā iepriekšējos divos gados. Nedaudz palielinājušās subsīdijas, kas nav piesaistītas konkrētiem produktiem (tā saucamās neproduktu subsīdijas). Starppatēriņa izmaksas ir palikušas iepriekšējā līmenī, bet faktoru izmaksas nedaudz samazinājušās līdz ar lauksaimniecības resursu cenu samazinājumu (vidēji par 1 %).

1.5. attēls. Izmaksu apmērs lauksaimniecības sektora ieņēmumos, milj. EUR

* Faktoru izmaksas ietver pamatlīdzekļu patēriņu, ar ražošanu saistītos nodokļus, zemes nomas un kredītprocentu maksājumus (no tiem atņemti netieši novērtēto finanšu starpniecības pakalpojumus izmaksas).

Avots: AREI (LEK)

Reālās lauksaimnieciskās darbības (produktu ražošanas) īpatsvars lauksaimnieku ienākumu veidošanā 2025. gadā bijis 54 %. Salīdzinājumā 2023. gadā tie bija rekordzemi (11 %) atšķirībā no 56–59 % 2021.–2022. gadā. Tas nozīmē, ka 2025. gadā ienākumu sadalījums ir jau tuvu “normālajam”, kāds tas bija pirms 2023. gada.

Pievienotās vērtības un ienākumu pārmaiņas

No lauksaimniecības nozares izlaides vērtības bāzes cenās atņemot starppatēriņa izmaksas, iegūta bruto pievienotā vērtība (BPV), kas 2025. gadam aprēķināta 850 milj. EUR apmērā. Tas ir par 24 % vairāk nekā 2024. gadā un arī par 3 % vairāk nekā 2022. gadā. Lauksaimniecības nozares neto pievienotā vērtība faktORIZMaksās (tā aprēķināta, bruto pievienotajai vērtībai pieskaitot subsīdijas, kas nav saistītas ar konkrētiem produktiem, bet atņemot nodokļus un pamatlīdzekļu nolietojumu) sasniegusi 935 milj. EUR, salīdzinājumā ar 2024. gadu veidojot palielinājumu par 23 %.

No neto pievienotās vērtības faktORIZMaksās atņemot ārējās izmaksas (kuras veido zemes noma un neto kredītprocentu maksājumi), aprēķināti bruto ienākumi no lauksaimniecības darbības 830 milj. EUR apmērā, kas ir par 29 % vairāk nekā 2024. gadā. Galvenie ienākumus veidojošie rādītāji doti 1.2. tabulā.

1.2. tabula

Lauksaimniecības ienākumu veidošanās svarīgākās pozīcijas

Rādītājs	Vērtība			Izmaiņas (+/-)	
Gads	2023.	2024.	2025. (p)	2024./2023.	2025./2024.
Augkopība	974,2	997,9	993,4	2 %	0 %
Graudaugi	548,8	571,1	508,8	4 %	- 11 %
Rapši	143,2	115,5	167,5	- 19 %	45 %
Lopbarības kultūraugi	77,4	94,5	111,2	22 %	18%
Dārzeni	60,4	75,6	73,3	25 %	- 3 %
Kartupeļi	52,6	45,6	39,4	- 13%	- 14%
Pākšaugi	45,0	44,6	45,1	- 1 %	1 %
Augļi un ogas	21,2	19,2	16,8	- 10 %	-12 %
Citi augu produkti	25,7	31,8	31,4	24 %	- 1 %
Lopkopība	723,3	759,4	908,7	5 %	20 %
Piens	358,7	399,9	467,8	11%	17 %
Liellopi	82,5	82,7	119,8	0 %	45 %
Cūkas	98,5	82,2	71,4	- 17 %	- 13 %
Mājputni	82,0	94,1	105,5	15 %	12 %
Olas	76,2	79,1	119,0	4 %	50 %
Citi dzīvnieku produkti	25,3	21,3	25,2	- 16 %	18 %
Lauksaimniecības preču izlaide	1697,5	1757,2	1902,1	4 %	8 %
t. sk. izlaide ražotāju cenās	1616,3	1683,5	1823,1	4 %	8 %
ar produktiem saist. subsīdijas	81,2	73,8	79,0	- 9%	7 %
Pakalpojumi	43,2	39,6	37,8	- 8 %	- 5 %
Neatdalāmās blakusdarbības	139,2	135,6	164,2	- 3 %	21 %
Lauks. nozares izlaide	1879,9	1932,5	2104,0	3 %	9 %
Starppatēriņš	1424,2	1248,6	1253,7	- 12 %	0 %
Starppat. īpatsvars % "nozares" izlaidē	455,6	683,9	850,4	50 %	24 %
Bruto pievienotā vērtība	352,6	370,6	385,5	5 %	4 %
Subsīdijas, nesadalītas pa produktiem	19,9	19,7	20,1	- 1 %	2 %
Ar ražošanu saistītie nodokļi	287,0	273,3	281,0	- 5 %	3 %
Pamatlīdzekļu nolietojums	501,4	761,4	934,8	52 %	23 %
Neto pievienotā vērtība (faktorizmaksās)	62,1	69,5	72,5	12 %	4 %
Ārējās izmaksas	43,8	48,5	32,5	11 %	- 33 %
Ienākumi no lauksaimn. darbības	395,4	643,5	829,9	63 %	29 %
Nodokļi no ienākuma	102,8	108,5	115,1	6 %	6 %
Algoto darbinieku ienākumi	146,8	159,4	171,3	9 %	8 %
Ģimenes darbaspēka ienākumi	145,8	375,6	543,5	158 %	45 %
Nodarbināto skaits lauksaimniecībā, tūkst. pilnās gada darba vienības	55,8	54,2	53,9	- 3 %	- 1 %
Ienākumi uz vienu pilna laika nodarbināto, EUR gadā	5243	9877	13 274	88 %	34 %

Avots: AREI (LEK)

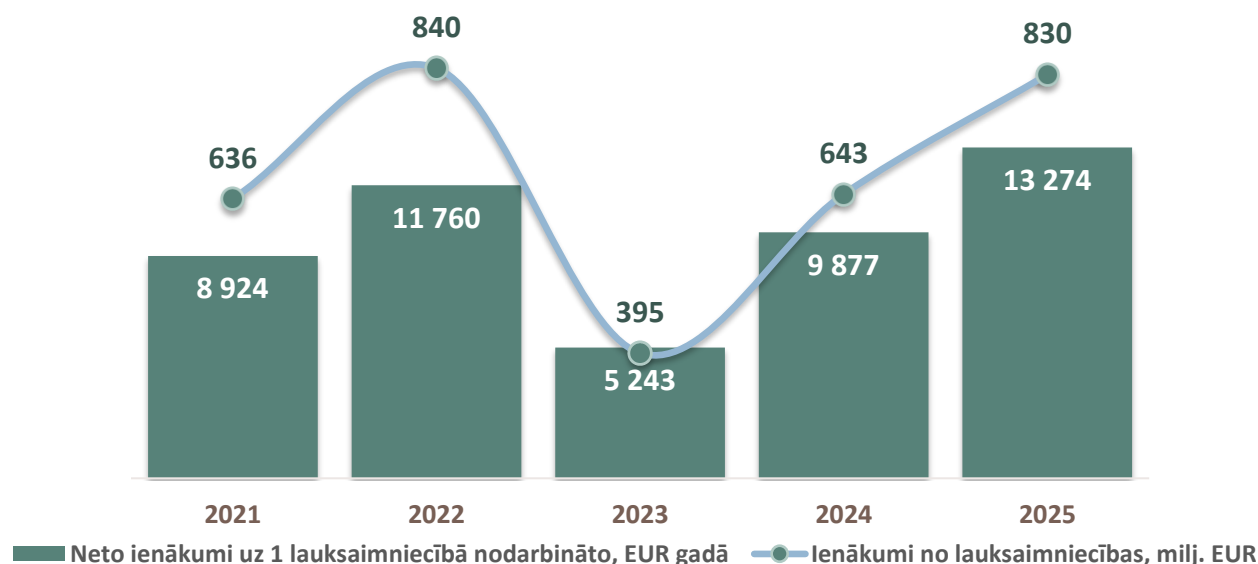
p – prognoze

Ārējās izmaksas iekļautie kredītprocenti veido tikai daļu no faktiskajiem maksājumiem – no tiem ir atņemti netieši novērtētie finanšu starpniecības pakalpojumi (NNFSP), kas saskaņā ar ES metodiku tiek iekļauti starppatēriņā kā finanšu sektora pakalpojumi citiem sektoriem. Turklāt no samaksātajiem ir atņemti saņemtie procenti par noguldījumiem. Kopējie procentu maksājumi, ko lauksaimnieki maksā par kredītiem, 2025. gadam novērtēti 52 milj. EUR apmērā, t. i., par 25 % mazāk nekā 2024. gadā.

Aprēķinātie neto ienākumi uz vienu lauksaimniecībā nodarbināto 2025. gadā ir 13 274 EUR gadā jeb 1106 EUR vidēji mēnesī, kas ir par 34 % vairāk nekā 2024. gadā un arī par 13 % vairāk nekā 2022. gadā. Vidējie ienākumi uz pilna laika nodarbināto ir aprēķināti, ievērtējot provizoriskās nodarbināto skaita pārmaiņas. Nodarbināto skaits pilna laika vienībās tiek iegūts no lauku saimniecību struktūras apsekojumiem. Lai iegūtu

datus par periodu starp šiem gadiem, tiek izmantoti CSP darbaspēka apsekojuma dati, kā arī veikts novērtējums.

Novērtējot vairāku gadu rezultātus, secināms, ka vidējie lauksaimnieku ienākumi pēdējos gados pieredzējuši būtiskas svārstības, vispirms palielinoties 2022. gadā, bet pēc tam strauji samazinoties gadu vēlāk. Vidējie nominālie lauksaimnieku ienākumi 2025. gadā atkal ir palielinājušies virs iepriekšējo gadu līmeņa (5. attēls). Nozīmīgākie faktori, kas noteica ienākumu svārstības pēdējos gados, bija augkopības kultūru ražība un tirgus konjunktūra, kas ietekmēja produktu un resursu cenu pārmaiņas. No šī viedokļa izteikti nelabvēlīgs bija 2023. gads, taču 2024. un 2025. gadā notika atgūšanās, kad resursu cenas nedaudz samazinājās, taču produktu cenas lokkopībā ievērojami palielinājās, tomēr augkopībā joprojām turpinājās cenu kritums.

1.6. attēls. Lauksaimnieku ienākumu dinamika

Avots: AREI (LEK)

Tā kā Latvijā kopumā vidējā neto darba samaksa 2025. gadā sasniedza 1346 EUR (CSP dati), vidējie lauksaimnieku ienākumi (rēķinot uz pilna laika nodarbināto) veidoja 82 %, kas ir nedaudz vairāk nekā visbiežāk sastopamais līmenis pēc Latvijas iestāšanās ES (70–80 % robežās). Augstākais līmenis bija 2022. gadā – 97 %. Šos datus izvērtējot, jāņem vērā, ka lauksaimniecība ir nozare, kurā ir ļoti liela atšķirība starp ienākumiem dažādās saimniecībās – to galvenokārt nosaka saimniecības lielums, specializācija, ražošanas efektivitāte un pieeja tirgiem. Liela daļa nodarbināto atrodas mazajās (pašpatēriņa un daļēja pašpatēriņa) saimniecībās, savukārt tirgum ražojošās saimniecībās lauksaimnieku ienākumi kopumā ir ievērojami lielāki.

Aprēķins salīdzināmajās cenās

Izsakot rādītājus salīdzināmās iepriekšējā gada cenās (1.3. tabula), aprēķināts, ka 2025. gadā ienākumi palielinājušies gan uz cenu, gan apjoma pārmaiņu rēķina: mainoties apjomam, ienākumi ir palielinājušies par 57,6 milj. EUR (jeb par 9 %), bet, mainoties produktu un resursu cenām, tie kāpuši par 108 milj. EUR (par 15 %).

1.3. tabula

Apjoma un cenu pārmaiņu ietekme uz lauksaimniecības rezultātiem 2025. gadā

Rādītāji	2024. g. (milj. EUR)	2025. gada vērtība (milj. EUR)		Starpība 2025./2024. (milj. EUR)			Apjoma indekss 2025./ 2024.	Cenu indekss 2025./ 2024.
	Faktiskajās cenās	2024. gada cenās	2025. gada cenās	Fakt. cenās	Salīdz. cenās	Cenu ietekme		
L/s nozares izlaide (bāzes cenās)	1932,5	2016,8	2104,0	171,6	84,3	87,3	104,4 %	104,3 %
t. sk. izlaide ražotāju cenās	1858,7	1943,5	2025,1	166,4	84,8	81,6	104,6 %	104,2 %
produktu subsīdijas	73,8	73,3	79,0	5,2	– 0,5	5,7	99,3 %	107,8 %
Starppatēriņš	1248,6	1269,8	1253,7	5,1	21,2	– 16,1	101,7 %	98,7 %
Bruto pievienotā vērtība (bāzes cenās)	683,9	747,0	850,4	166,5	63,1	103,4	109,2 %	113,8 %
Faktoru izmaksas	411,0	416,5	406,0	– 5,0	5,5	– 10,5	101,3 %	97,5 %

Atbalsts (neproduktu)	370,6	370,6	385,5	14,9	0,0	14,9	100,0 %	104,0 %
Ienākumi l/s nozarē	643,5	701,1	829,9	186,4	57,6	128,8	108,9 %	118,4 %

Avots: AREI (LEK)

Papildus tam subsīdiju izmaiņas palielināja ienākumus par 20,6 milj. EUR jeb par 2,5 % līdz ar atbalsta likmju palielinājumu. Šajā aprēķinā ietilpst tās subsīdijas, kas attiecas uz 2025. gadu, taču var tikt maksātas arī vēlāk. Šī iemesla dēļ dati par to apjomu ir orientējoši un vēlāk tiks precizēti. Aprēķināts, ka kopējais ienākumu kāpums lauksaimniecības nozarē bijis par 186 milj. EUR jeb par 29 %.

Salīdzinājums ar citām ES valstīm

Saskaņā ar Eurostat datiem (LEK 2. novērtējums) 2025. gadā ienākumi turpināja palielināties vairākumā ES valstu un arī ES vidēji. Kopumā ES-27 lauksaimnieku reālie ienākumi (indikators A jeb reālā neto pievienotā vērtība faktorizmaksās uz vienu nodarbināto) salīdzinājumā ar 2024. gadu palielinājās par 9 %. Augstākais kāpums konstatēts Igaunijā – par 41 %. Lietuvā tas ir par 25 %, bet Latvijā – par 21 %. Arī citās Baltijas jūras reģiona valstīs (Dānijā, Polijā, Zviedrijā) 2025. gadā konstatēts nozīmīgs ienākumu kāpums. Savukārt 10 ES valstīs reālie lauksaimnieku ienākumi ir samazinājušies. Lielākais samazinājums ir Grieķijā – par 10 %.

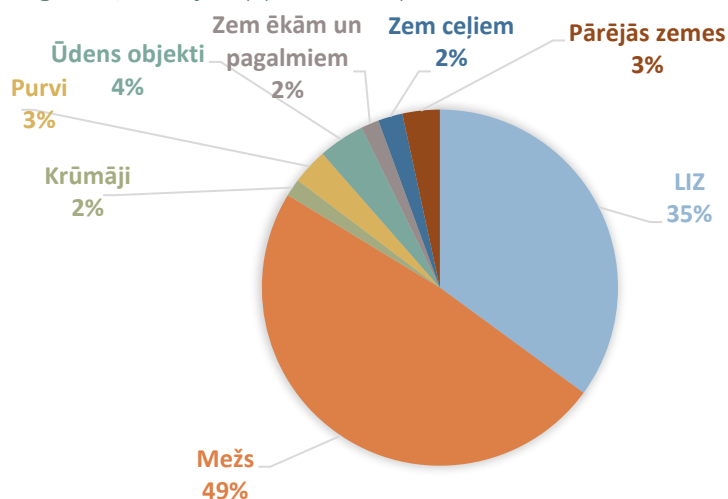
Savukārt pēdējo 10 gadu laikā (2025. gads salīdzinājumā 2015. gadu) Latvijas lauksaimnieku reālo ienākumu kāpums (ņemot vērā IKP deflatoru) ir par 74,5 %, un tas ir ceturtais labākais rezultāts starp ES dalībvalstīm aiz Dānijas, Polijas un Luksemburgas. ES valstu vidējais ienākumu kāpums šajā laikā ir 49 %. Pārējās Baltijas valstīs reālo ienākumu pieaugums bijis ievērojami mazāks: Lietuvā – par 10 %, bet Igaunijā – par 7,5 %. Sliktākā ienākumu dinamika pēdējo 10 gadu laikā ir Maltā – samazinājums par 41 %.

1.3. Lauksaimniecības zemes izmantošana

Valsts zemes dienesta dati

VZD apkopo statistikas datus par zemes sadalījumu pēc tās lietošanas veida. Pēc šiem datiem, 2025. gadā Latvijā no visiem zemes lietojuma veidiem lauksaimniecībā izmantojamā zeme (LIZ) veidoja 35 % jeb 2,23 milj. ha (2024. gadā 2,24 milj. ha) (sk. 1.7. att.).

1.7. attēls. Zemes sadalījums pa zemes lietošanas veidiem 2025. gadā

Avots: VZD

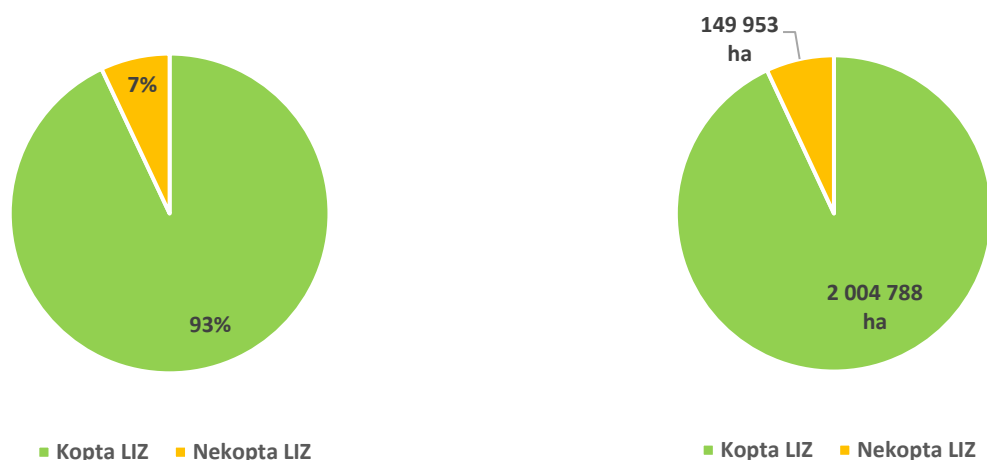

LIZ apsaimniekošana

Lai noskaidrotu, vai zeme tiek uzturēta labā lauksaimniecības un vides stāvoklī, Lauku atbalsta dienests (LAD) apseko lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) platības. Zemes vienības tiek apsekotas platībās, kuras saskaņā ar Valsts zemes dienesta informāciju pēc zemes izmantošanas veida ir LIZ un kuras ir lielākas par vienu hektāru.

Pēc LAD datiem, 2025. gadā kopumā apsekoti 2,2 miljoni hektāri LIZ. Nekoptās zemes īpatsvars ir samazinājies un veido 7 %, bet 2024. gadā nekoptās zemes īpatsvars bija 9 %.

Zemes īpašniekiem ir jāapstrādā vismaz 70 % no kadastrā esošās LIZ, lai tā tiktu uzskatīta par koptu. Ja LAD konstatē, ka LIZ ir neapstrādāta vai nekopta, tad vietējā pašvaldība piemēro nekustamā īpašuma nodokļa papildlikmi. Ja neapstrādātā LIZ ir pieteikta platību maksājumiem, tiek piemērots atbalsta apmēra samazinājums.

1.9. attēls. Lauksaimniecības zemes izmantošana 2025. gadā

Avots: LAD un ZM²

2025. gada rezultāti ir apkopoti un skatāmi LAD tīmekļvietnes sadaļā “Lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsekošana”.

²Nekustamā īpašuma lietošanas mērķis – nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas un kadastrālās vērtēšanas vajadzībām pašvaldības izpildinstitūcijas vai valsts institūcijas noteikts un apstiprināts nekustamā īpašuma atļautais izmantošanas veids atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumā atļautajai teritorijas izmantošanai un apstiprinātajiem apbūves noteikumiem.

2. LAUKSAIMNIECĪBAS NOZARU ATTĪSTĪBA

2.1. Kopsavilkums

Augkopība

Graudaugu audzēšana ir stratēģiski svarīga nozare, kas nodrošina pārtikas nekaitīgumu, kā arī izejvielas lopbarībai un rūpniecībai. Tā ir pamatā ilgtspējīgai lauksaimniecībai, jo pareiza graudaugu iekļaušana augu maiņā palielina ražu un uzlabo augsnes veselību.

Graudkopībā galvenais ir pārtikas nekaitīgums, lopbarība un augsnes auglības uzturēšana, turklāt tā ir ekonomiskais dzinējspēks. Kvieši, rudzi, mieži un auzas ir galvenais ogļhidrātu, šķiedrvielu un daļēji arī vitamīnu avots cilvēku uzturā. Graudi un zaļmasa nodrošina nepieciešamo barības bāzi lauksaimniecības dzīvniekiem, veidojot stabilu gaļas un piena ražošanas ķēdi. Lai izvairītos no graudaugu slimībām (piemēram, sakņu puves), augu maiņā graudaugus rotē ar pākšaugiem vai eļļas augiem. Tā, piemēram, auzu iekļaušana samazina slimību izplatību kviešu sējumos. Graudkopība ir strauji augoša lauksaimniecības nozare, kas veicina eksportu un lauku reģionu attīstību. Lai iegūtu vislabāko ražu un nodrošinātu augsnes ilgtspēju, ir svarīgi sekot līdzi jaunākajām tehnoloģijām un zinātnes atziņām un tās ieviest ražošanā.

2025. gada sezonā lauksaimnieki graudkopības nozarē turpināja saskarties ar dažādām problēmām – ģeopolitiskās situācijas nestabilitāti, neprognozējamo tirgus situāciju, nepieredzētām lietusgāzēm veģetācijas un ražas novākšanas periodā, kā arī pārmitro augsni rudens sējas laikā, kas aizkavēja savlaicīgu sējas darbu uzsākšanu, samazinot augu attīstības intensitāti.

Latvijā pērn tika izaudzēti nepilni 3,2 miljoni tonnu graudu (precīzi 3196,8 tūkst. t), kas ir par 1,4 % vairāk nekā 2024. gadā. Kopējā graudaugu sējumu platība samazinājās par 43,1 tūkst. hektāru, veidojot 58,0 % no visas sējumu platības (par 4,0 % mazāk nekā 2024. gadā).

Ilgstošo lietavu dēļ graudu kvalitāte bija zema – novērota maza tilpummasa (graudi bija sīki un viegli). Lai gan Zemgalē bija lielāka raža, graudiem bija zems proteīna saturs un maza tilpummasa, tāpēc tie atbilda tikai zemākajai pārtikas grupai vai lopbarībai. Tāpat lietavas par divām nedēļām aizkavēja ražas novākšanu, tā ka netika novākti 20,8 tūkst. ha jeb 2,7 % no iesētās platības, galvenokārt vasarāji un griķi.

Vidējā graudaugu ražība sasniedza 42,2 centnerus no hektāra (cnt/ha), kas ir par 7,1 % vairāk nekā gadu iepriekš. Vislielākā ražība bija Zemgales (53,9 cnt/ha) un Kurzemes (47,5 cnt/ha) reģionā – tie abi kopā nodrošināja 68,41 % no valsts kopražas, jo šos reģionus lietavas ietekmēja vismazāk. Vidzemes (32,8 cnt/ha) un Latgales (29,0 cnt/ha) reģionā maija pārmērīgās lietavas (Madonas pusē nokrišņi trīs reizes pārsniedza normu) applūdināja laukus, izraisīja augu smakšanu, pēc kuras sākās dzeltēšana, un tas viss kopumā ievērojami samazināja ražas potenciālu.

Par 202,4 tūkst. tonnām jeb 8,3 % palielinājās ziemāju kopražā, vidējai ražībai pieaugot līdz 49,0 cnt/ha, un to īpatsvars graudaugu kopražā sasniedza 82,2 %. Kā jau pēdējos gadus ierasts, dominanci saglabā ziemas kvieši, veidojot 63,1 % no sējplatībām un 75,2 % no kopražas. To aizņemtā platība palielinājās par 39,7 tūkst. ha (saistībā ar Krievijas un Ukrainas kara izraisīto pieprasījumu un augstajām cenām biržās), sasniedzot 2,4 milj. tonnu kopražu ar vidējo ražību 50,3 cnt/ha.

Ievērojami mazāka bija vasarāju vidējā ražība – 25,7 cnt/ha. Būtiski samazinājās vasaras kviešu, vasaras miežu un griķu platība. Vislielākais kritums vērojams griķiem: vēlās sējas un lietainā rudens dēļ to ražība sarukusi no 11,7 cnt/ha 2024. gadā līdz 7,0 cnt/ha 2025. gadā, bet kopražā samazinājās par 54,0 %. Auzas būtībā ir vienīgā vasarāju kultūra, kuras aizņemtā platība saglabājas stabila (ap 102,6 tūkst. ha), jo tām ir labs noieta tirgus un cena.

Ar graudaudzēšanu 2025. gadā nodarbojās 15 246 saimniecības – par 1269 mazāk nekā 2024. gadā un par 4364 mazāk nekā pirms pieciem gadiem. Visstraujāk rūk mazo saimniecību skaits (līdz 10 ha platībā – par 816 saimniecībām). Tas skaidrojams ar zemo vai pat negatīvo rentabilitāti mazās platībās. Mazās saimniecības (līdz 50 ha) apsaimniekoja vien 13,9 % sējumu platību. Saimniecības ar sējplatību virs 300 ha (tikai 3,9 % no kopskaita) aizņem 48,9 % no visas valsts graudaugu platības, un tajās ir arī vislielākā vidējo ražību – 49,4 cnt/ha, jo to veicina intensīvi augošu šķirņu izmantošana, precīza mēslošana un novatorisku tehnoloģiju ieviešana izmaksu samazināšanai.

Sēkļaudzēšanas platība visām sugām (labībai, lopbarības augiem, kartupeļiem, eļļas augiem un šķiedraugiem) 2025. gadā kopumā aizņēma 29 025,71 ha, un no tiem par sēkļaudzēšanai atbilstošiem atzīti 28 824,99 ha. Atzītā sēkļaudzēšanas platība ir palielinājusies par 4806,64 ha salīdzinājumā ar 2024. gadu.

Kopējā graudaugu sēkļaudzēšanas platība valstī bija 12 631,7 ha, no kuriem sertifikācijai atzīti 12 513,56 ha.

Ziemāju labībai palielinājusies sēkļaudzēšanas platība (7152,56 ha; par 1933,78 ha vairāk). Ziemas kvieši aizņēma 87 % no ziemāju sēkļaudzēšanas platības (6240,4 ha). Kopumā ir reģistrēti 78 ziemas kviešu sēkļaudzētāji, un sēkļaudzēšanai izmantotas 52 ziemas kviešu šķirnes (tostarp sešas Latvijas selekcijas, kas aizņem 17 % platības), starp tām vispopulārākā ir Latvijā selekcionētā šķirne ir 'Brigens'. Ziemas rudziem sēkļaudzēšanas platības veidoja 140,84 ha, un jau trīs gadus tiek audzēta tikai viena šķirne – 'Kaupo'. 2025. gadā pirmo reizi sēkļaudzēšanā bijuši arī ziemas cietie kvieši (41,92 ha, šķirnes 'IS Belladur' un 'Winterstern').

Vasarāju labībai sēkļaudzēšanas platība 2025. gadā ir samazinājušās (5361,00 ha; par 672,13 ha mazāk). Kopumā sēkļaudzēšanā izmantotas septiņas kultūras, un lielāko platību aizņēma auzas (49 %), vasaras kvieši (21 %) un griķi (15 %). Sēkļaudzēšanas platība ievērojami palielinājās auzām – par 374,49 ha, kopumā veidojot 2651,72 ha. No 33 auzu šķirnēm piecas ir vietējās selekcijas (10 % platības; populārākā 'Lizete'), bet vislielāko platību aizņēma šķirne 'Galant'. Vasaras kviešu sēkļaudzēšanas platība samazinājās par 40,5 % (līdz 1107,86 ha), populārākā šķirne – 'KWS Sharki'. Arī vasaras miežu sēkļaudzēšanas platība turpina sarukt (634,49 ha). 39 % platības aizņem septiņas Latvijā selekcionētas šķirnes, visvairāk šķirne 'Kristaps'. Klimata pārmaiņu dēļ 2025. gadā sēkļaudzēšanā vairs netika izmantoti 2024. gadā ievestā Sudānas zāle un vasaras cietie kvieši.

Dārzenkopība un augļkopība ir efektīvākās nozares pēc ienākumiem uz vienu platības vienību, tomēr attīstību un pārorientēšanos uz eksportu kavē lielā elektroenerģijas cena, kas produkcijas ilgstošu uzglabāšanu saldētavās un piemērotos pagrabos padara pārāk dārgu individuālajām saimniecībām.

2025. gadu Latvijas augļkopji nevar saukt par labvēlīgu. Lai gan pavasarī netika novērotas postošas salnas, tomēr vēsais pavasaris un mitrā vasara nebija īpaši labvēlīga lielas un kvalitatīvas ražas ieguvei. Kā jau ierasts, stabili līderpozīciju saglabā āboli, kas veidoja 50 % no visas augļu un ogu kopražas, lai gan to apjoms salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu krasi saruka – no 14 513 tonnām 2024. gadā līdz 5575 tonnām 2025. gadā. Kopraža samazinājās arī plūmēm (44 t), ķiršiem (26 t) un ogulājiem (upenēm un jānogām – 666 t). Turpretī bumbieriem un zemenēm vērojams pieaugums: bumbieriem – līdz 448 t, zemenēm – līdz 1087 t.

Latvijas augļkoku un ogulāju kopējā platība 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu palielinājās par 0,6 %, sasniedzot 10 585 ha un turpinot jau 17 gadus ilgo paplašināšanās tendenci. Lielākais platību pieaugums vērojams jānogām un upenēm (par 9 % līdz 2774 ha). To veicina pieprasījums pēc pārstrādes produktiem mājražošana un lielajos uzņēmumos. Upeņu aizņemtā platība palielinājās par 249 ha, bet samazinājās ābelēm (līdz 3305 ha), kā arī tādām plašāk audzētām kultūrām kā ķirši, avenes, smiltsērķšķi un zemenes.

Dārzeņu audzēšanā vērojama atklātā lauka platības palielinājums, bet, vērtējot piecu gadu periodā, var teikt, ka atklātā lauka dārzeņu aizņemtā platība ir stabilizējusies un pa gadiem variē pavisam nelieli, galvenokārt augu maiņas dēļ. Salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gadā atklātā lauka dārzeņu aizņemtā platība palielinājās līdz 6374 ha. Pamatdārzeņu (kāpostu, burkānu, biešu, sīpolu) audzēšanas platība ir stabila – to nodrošina specializētās tehnikas izmantošana un lielaudzētāju ilgtermiņa sadarbība ar lielveikaliem. Mazie audzētāji produkciju realizē tirgos, naktstirgū, internetā un īsajās piegādes ķēdēs. Straujš platību palielinājums fiksēts kabačiem un ķirbjiem (līdz 1090 ha).

Vēsā pavasara un vasaras dēļ dārzeņu kopraža (arī siltumnīcās) samazinājās par 18,5 % jeb 21,6 tūkst. tonnu salīdzinājumā ar 2024. gadu, kopā veidojot 94,7 tūkst. tonnu. Ražas kritums bijis gan atklātos laukos, gan siltumnīcās. Atklātā laukā audzēto dārzeņu kopražā (85,2 tūkst. t) dominēja kāposti (37,9 %) un burkāni (31,2 %), proporcionāli mazāk bija biešu (14,2 %) un sīpolu (10,7 %). Savukārt ģeogrāfiski dominē Zemgales un Rīgas reģions, jo tiem tuvāk atrodas lielo pilsētu noieta tirgus.

Kartupeļu stādījumu platība pēdējo 10 gadu laikā ir sarukusi no 24,8 līdz 12,6 tūkst. ha 2025. gadā (salīdzinājumā ar 2024. gadu par 200 ha mazāk). Kopš 2014. gada platības samazinājušās par 50,8 %, kopraža – par 59 % (2025. gadā 203 tūkst. tonnu), bet vidējā ražība – par 19,5 %, veidojot 16,1 t/ha.

Platību samazinājumu nosaka patēriņa un demogrāfiskās pārmaiņas, liels resursu (degvielas un darbaspēka, kas izmaksā 2–3 reizes vairāk nekā graudaugu ražošanā) patēriņš, klimata apdraudējumi un realizācijas grūtības. Tā kā mazie audzētāji nespēj konkurēt un nodrošināt stabili noietu, to skaits samazinās. Tāpat tirgū ir grūti izkonkurēt lētākos importētos kartupeļus.

Samazinoties pārtikas kartupeļu patēriņam, palielinās pārstrādei (čipsiem un cietei) paredzēto kartupeļu apjoms, jo šajā segmentā ir garantēts iepirkums. Lai ievērotu augu seku un samazinātu izmaksas, saimniecības kartupeļu vietā bieži izvēlas audzēt graudaugus.

Latvijā darbojas divi lieli kartupeļu pārstrādes uzņēmumi: SIA "Aloja Starkelsen", kas ražo kartupeļu cieti, un SIA "Orka Latvija" (bijušais AS "Latfood"), kas ražo kartupeļu čipsus. Abi pārstrādes uzņēmumi ir izveidojuši savu saimniecību tīklu, kurās tiek audzētas to ražošanas procesam nepieciešamās kartupeļu šķirnes. Minētie uzņēmumi, cik vien iespējams, cenšas nodrošināt arī konkrētā produkta ražošanai piemēroto šķirņu kartupeļu sēklkopību.

Zemgales reģionā tradicionāli saglabājas lielākā kartupeļu platība (4281 ha, par 386 ha mazāk nekā gadu iepriekš) un lielākā kopražā (80 tūkst. tonnu), nodrošinot lielāko daļu Latvijas kartupeļu apjoma.

Rapsis joprojām ir viena no ekonomiski svarīgākajām laukaugu kultūrām Latvijā, jo īpaši uz eksportu vērstajā segmentā. 2025. gads nozarē bija ievērojami veiksmīgāks nekā iepriekšējais gads. Rapša lielo kopražu veicināja sekmīga ziemas rapša pārziemošana un labvēlīgi agroklimatiskie apstākļi, tomēr atsevišķos reģionos ražu negatīvi ietekmēja pavasara salnas un vēss laiks ziedēšanas periodā, savukārt mitrums vasaras nogalē apgrūtināja novākšanu un izraisīja rapša dīgšanu pākstīs. Sējumos izteikti dominēja ziemas rapši, kas aizņēma 92 % no kopējās platības, bet vasaras rapši veidoja vien 8 % platības.

CSP presei sagatavotajā informācijā minēts, ka 2025. gadā par 120,1 tūkst. tonnu jeb 48,2 % pieauga rapša sēklu kopievākums, platībām palielinoties par 22,6 tūkst. hektāru jeb 18,4 %. Ziemas rapša sējumu platība palielinājās par 33,1 tūkst. hektāru jeb 33,0 % un vidējā ražība no viena hektāra – no 21,3 centnera 2024. gadā, kad tā bija mazākā pēdējo sešu gadu laikā, līdz 26,6 centneriem 2025. gadā. Vasaras rapša aizņemtā platība samazinājās par 47,5 % un vidējā ražība – par 4,1 centneru no hektāra jeb par 25,3 %.

Latvijā jau aptuveni desmit gadu šķiedras linu audzēšana nav populāra un, pēc oficiālās statistikas datiem, no 2022. gada šķiedras lini vispār netiek audzēti. Kaut arī vēl pirms dažiem gadiem tika reģistrēta jauna šķiedras linu šķirne 'Vijāni', būtībā šķiedras linu audzēšana Latvijā vairs nepastāv.

Jaunie zemnieki linu audzēšanā neiesaistās, jo šī kultūra ir ļoti prasīga un darbietilpīga, tās audzēšanai un novākšanai nepieciešami piemēroti meteoroloģiskie apstākļi, kā arī speciāla tehnika. Turklāt linu pārstrāde ir diezgan komplicēta, un, trūkstot produkcijai, ko pārstrādāt, neattīstās arī pārstrāde. Lauksaimnieki labprātāk pievēršas ne tik darbietilpīgu kultūru audzēšanai, jo tam ir atbilstoša tehnika un lielāks devums pievienotajā vērtībā. Pirms gadiem piecpadsmit zemnieki varēja saņemt prāvas nacionālās subsīdijas, tāpēc sējumu platības nedaudz palielinājās, bet tas linu nozarē nedevis gaidīto attīstību. Pašlaik linkopībai vairs nav speciāla valsts atbalsta.

Elļas lini Latvijā aizņem nelielu platību, 2025. gadā to sējumu platība palielinājās gandrīz divkārt – par 99,8 % (no 556 ha 2024. gadā līdz 1135 ha 2025. gadā), taču nelabvēlīgo laikapstākļu dēļ vidējā ražība piedzīvoja dramatisku kritumu par 48,7 % – no 18,9 cnt/ha līdz 9,7 cnt/ha, tāpēc kopražas kāpums bija pavisam neliels, sasniedzot 981 tonnas. Elļas lini ir perspektīva nišas kultūra stabilā pieprasījuma dēļ, īpaši bioloģiskajā sektorā (omega-3 taukskābēm, pārtikai, kosmētikai). Galvenais riska audzēšanā ir kultūras prasīgums pret augsnes auglību, kā arī nezāles un kaitēkļi (piemēram, spradži), kuru ierobežošana bioloģiskajās saimniecībās ir apgrūtināta.

Latvijā salīdzinoši jauna ir kaņepju audzēšanas nozare, un pēdējos gados ir vērojama tās augšupeja, taču joprojām trūkst jaudīgas pirmapstrādes rūpnīcas, kurā varētu realizēt izaudzētos stiebrņus. Galvenais mērķis ir sēklu ieguve pārstrādei, bet palielinās interese par ziedu un lapu izmantošanu. Pieprasījums ES pēc kaņepju produktiem (šķiedras, eļļas, proteīna) kopumā pastiprinās. Liela interese ir arī par kanabidiola (CBD) ekstrakta ražošanu. Latvijā atļauts audzēt tikai ES katalogā iekļautās sertificētās sēklas rūpnieciskiem un dārzniecības mērķiem.

Kaņepju sējumu platība kopš 2023. gada ir paplašinājusies par 122,3 %, 2025. gadā sasniedzot 2200 ha (par 46,8 % vairāk nekā 2024. gadā). Kopražā 2025. gadā palielinājās līdz 981 tonnai, t. i., par 13,4 % vairāk nekā gadu iepriekš. Tāpat kā linu audzēšanā, nozares izaugsmei noteica tikai platību paplašināšanās, jo vidējā ražība agroklimatisko apstākļu – vēsā, mitrā pavasara un nevienmērīgo nokrišņu – dēļ saruka līdz 4,4 cnt/ha (par 22,8 % mazāk nekā 2024. gadā).

Interese par kaņepju audzēšanu gan Latvijā, gan pārējā pasaulē ir liela, tomēr to audzēšanu un izmantošanu kavē atļauto produktu klāsts. Pēdējos gados arvien lielāka interese tiek izrādīta par kanabidiola ekstrakta ieguvu no kaņepju stiebrēm un lapām, taču to neatļauj spēkā esošie normatīvie akti. Eiropas Savienībā ir atļauts izmantot pārtikā tikai šādus no sējas kaņepes (*Cannabis sativa*) iegūtus produktus un auga daļas:

- sēklas;
- no sēklām iegūtu eļļu;
- sēklu miltus, attaukotas kaņepju sēklas.

ES tirgū nav atļauts laist no kaņepēm iegūtu kanabidiolu (CBD) vai citus kanabinoīdus saturošus produktus kā pārtikas produktus, to sastāvdaļas vai uztura bagātinātājus, jo nav pierādīta to izmantošanas vēsture nozīmīgā apjomā cilvēku uzturā ES pirms 1997. gada 15. maija.

Lopkopība

2025. gadā Latvijā piena lopkopības nozarē turpinājās strukturālas pārmaiņas: salīdzinājumā ar 2024. gadu slaucamo govju saimniecību skaits samazinājās par 10 %, tomēr slaucamo govju skaits, pretēji iepriekšējos gados novērotajam straujajam kritumam, saruka tikai par 1 %. Vienlaikus nozare turpina koncentrēties lielākās saimniecībās, jo ir palielinājies gan saimniecību, gan govju skaits ganāmpulkos ar 100 un vairāk govīm.

Arī 2025. gadā piena ražība turpināja palielināties: vidējais izslaukums no govīm valstī sasniedza 8675 kg, kas ir par 5 % vairāk nekā 2024. gadā. Arī pārraudzībā esošajās saimniecībās izslaukums palielinājās par 239 kg jeb 2,5 %, apliecinot produktivitātes kāpumu nozarē.

Lai saglabātu konkurētspēju, piena ražotājiem arvien lielāka uzmanība jāpievērš saimniekošanas efektivitātei, ganāmpulku kvalitātes uzlabošanai un mērķtiecīgai dzīvnieku selekcijai atbilstoši mūsdienu nozares prasībām un starptautiskajām tendencēm.

Latvijas cūkkopības nozarē salīdzinājumā ar 2024. gadu kopējais cūku skaits palielinājās par 2 %, kaut gan cūku saimniecību skaits samazinājās par 51 %. Vislielākais cūku skaita samazinājums bija vērojams saimniecību grupā, kurās tiek turēti no vienas līdz piecdesmit cūkām. Tas liecina par nozares koncentrēšanos lielākās un efektīvākās saimniecībās.

Vienlaikus cūkkopības nozari joprojām smagi ietekmē Āfrikas cūku mēra (ĀCM) izplatība. Slimības dēļ vairākos Latvijas reģionos tiek noteikti ierobežojumi cūku un cūkgaļas tirdzniecībai, negatīvi ietekmējot nozares attīstību. 2025. gadā ĀCM Latvijā tika konstatēts 12 cūku saimniecībās, t. i., par piecām saimniecībām jeb aptuveni 71 % vairāk nekā 2024. gadā. Slimības uzliesmojums skāra 27 746 mājas cūkas, apliecinot, ka ĀCM joprojām ir viens no lielākajiem apdraudējumiem Latvijas cūkkopības nozarē.

Tā kā šī slimība Latvijā pastāv jau ilgāku laiku, biodrošības pasākumu ievērošana cūkkopības saimniecībās ir kļuvusi par neatņemamu saimniekošanas sastāvdaļu. Efektīva biodrošība palīdz novērst infekcijas slimību izplatīšanos, aizsargā dzīvnieku veselību un labturību, samazina ekonomiskos zaudējumus saimniecībām, kā arī veicina nekaitīgas pārtikas apriti.

2025. gadā 5372 saimniecībās tika audzēti 117 572 gaļas šķirņu un gaļas šķirņu krustojumu liellopi. Salīdzinājumā ar 2024. gadu gaļas liellopu saimniecību skaits samazinājās par 4 %, turpretī dzīvnieku skaits palielinājās par 7 %, un tas liecina par nozares koncentrēšanos un dzīvnieku pieaugumu esošajās saimniecībās. Efektīvāka saimniekošana ir iespējama lielajās saimniecībās, kurās ar mērķtiecīgu saimniekošanu uzlabojas gaļas liellopu produktivitātes rādītāji, kas ir pamats izaudzēto dzīvnieku realizācijai un sava ganāmpulka atražošanai. 2025. gadā turpināja palielināties arī šķirnes dzīvnieku skaits gandrīz visās gaļas liellopu šķirņu grupās. Straujākais pieaugums reģistrēts Limuzīnas šķirnes dzīvniekiem – par 6 %, bet Aberdīnangusu šķirnes dzīvnieku skaits palielinājies par 5 %. Šīs tendences apliecina pieaugošu interesi par produktīvām un tirgū pieprasītām gaļas liellopu šķirnēm, vienlaikus sekmējot nozares attīstību un konkurētspēju.

Gaļas liellopu nozare ir viena no nozarēm, kas ir piemērota bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas ražošanai, turklāt liellopu ganības ir labākais veids, kā dabai saudzīgi nodrošināt zālāju kopšanu un arī bioloģisko daudzveidību.

Aitkopība Latvijā nodrošina daudzveidīgu un kvalitatīvu produkciju – gaļu, vilnu, ādas un pienu, vienlaikus efektīvi izmantojot zālāju resursus, kā arī palīdzot apsaimniekot dabiskās pļavas un saglabāt bioloģisko daudzveidību. Lai gan aitu saimniecību un aitu skaits joprojām samazinās, mērķtiecīgs ciltsdarbs ir jāvis uzlabot ganāmpulku produktivitāti, palielināt aitu māšu auglību, uzlabot jēru saglabāšanos un veicināt to ātraudzību. Tādēļ arī turpmāk ir svarīgi attīstīt ciltsdarbu un nodrošināt aitkopjus ar kvalitatīvu vairošanas materiālu, lai sekmētu ganāmpulku ilgtspējīgu attīstību. Aitkopības nozares mērķis ir veidot konkurētspējīgu, ilgtspējīgu, uz eksportu vērstu aitu audzēšanas un produkcijas pārstrādes sektoru, vienlaikus nodrošinot vides prasību ievērošanu un Latvijas dabas daudzveidības saglabāšanu.

Kazkopības nozarē tiek audzētas piena un gaļas šķirnes kazas. Kazkopības nozares dati liecina, ka 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu kopējais kazu skaits samazinājās par 5 %, bet saimniecību skaits saruka par 9 %, tomēr šī samazinājuma dēļ nav būtiski mainījusies nozares saimniecību struktūra. Tāpat kā iepriekšējos gados, kazkopībā dominē mazās saimniecības (85 %) ar dzīvnieku skaitu grupā no vienas līdz desmit kazām. Šajās saimniecībās ir koncentrēti 37 % no kopējā kazu skaita valstī. Tas liecina, ka Latvijā kazkopības pamats joprojām ir nelielās saimniecības, kurām ir liela nozīme nozares saglabāšanā, bet kuras nav vērstas uz izaugsmi.

Latvijā ar kazas piena pārstrādi pārsvarā nodarbojas mājražotāji, kas paši pārstrādā kazas pienu un realizē produkciju, un trīs kazas piena pārstrādes uzņēmumi.

Pēdējos gados ir palielinājusies interese par būru šķirnes kazu audzēšanu. Salīdzinājumā ar 2024. gadu ir palielinājies gan būru šķirnes kazu saimniecību (par 8 %), gan šo dzīvnieku skaits (par 6 %).

Kazkopība dod iespēju laukos nodarboties ar videi saudzīgu un ilgtspējīgu saimniekošanu, vienlaikus ražojot kvalitatīvu un augstas pievienotās vērtības produkciju. Kazas ir labi piemērotas dažādiem saimniekošanas apstākļiem, tās efektīvi izmanto ganības un palīdz uzturēt ainavu, ierobežojot krūmāju un aizaugušu teritoriju izplatīšanos. Tādējādi kazkopība veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un lauku vides sakopšanu.

Zirgkopības nozarē saimniecību skaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir palielinājies par 2 %. Zirgu saimniecību grupās ievērojamas pārmaiņas nav notikušas, to struktūra nav mainījusies, un lielāko saimniecību daļu (72 %) joprojām veido mazās saimniecības ar 1–2 zirgiem, kurās tiek turēti 28 % zirgu.

Zirgkopības nozare iedzīvotājiem dod plašas iespējas aktīvai atpūtai, sportiskām nodarbībām un veselīga dzīvesveida uzturēšanai. Zirgi ir nozīmīga daļa ne tikai sporta un atpūtas jomā, bet arī kultūras un vēsturiskā mantojuma saglabāšanā.

Lauku teritorijās zirgkopība palīdz uzturēt dabisko ainavu, apsaimniekot ganības un saglabāt tradicionālās lauku saimniekošanas prasmes. Zirgu audzēšana un izmantošana dažādos pasākumos veicina lauku ekonomisko attīstību, rada nodarbinātības iespējas un sekmē tūrisma attīstību. Īpaša nozīme ir vietējo zirgu šķirņu saglabāšanai un pilnveidošanai, jo tās ir daļa no Latvijas kultūrvēsturiskā mantojuma un bioloģiskās daudzveidības.

Zirgkopība ir nozare, kas apvieno saimniecisko darbību, sportu, tūrisma, kultūras mantojuma saglabāšanu un sabiedrības veselības veicināšanu, tādējādi sniedzot būtisku ieguldījumu gan lauku attīstībā, gan sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanā.

Biškopji atzīst, ka 2025. gads nozarei ir bijis sarežģīts. Medus raža daudzviet bija mazāka par vidējo, vienlaikus saglabājoties mazai medus iepirkuma un realizācijas cenai. Īpaši sarežģīta situācija izveidojusies Latvijas austrumu daļā: tur daļā saimniecību medus raža netika iegūta vispār vai arī bija ļoti maza – tikai 5–10 kg no vienas bišu saimes. Savukārt Latvijas rietumu daļā medus ražas rādītāji bija ievērojami labāki.

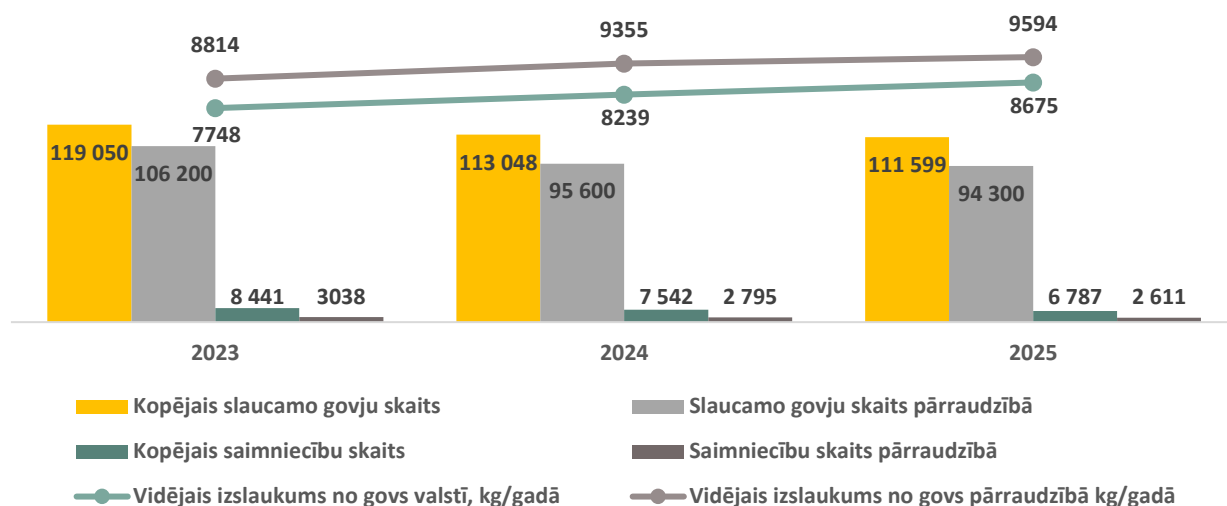
Biškopības nozarē joprojām saglabājas krīzes pazīmes, jo biškopjiem ir grūtības realizēt saražoto medu vietējā tirgū. Nozares ekonomisko situāciju turpina ietekmēt arī iepriekšējā gada nelabvēlīgie laikapstākļi – auksts pavasaris, kā arī lietaina vasara un rudens, kas ievērojami samazināja medus ieguves apjomu.

2.2. Piena un piena produktu ražošana

Tāpat kā gadu iepriekš, arī 2025. gada dati liecina par piena ražojošo saimniecību un slaucamo govju skaita samazināšanos. Salīdzinājumā ar 2024. gadu slaucamo govju saimniecību skaits ir samazinājies par 10 %, bet slaucamo govju skaits sarucis par 1 %. Lai gan govju skaits turpina samazināties, 2025. gadā krituma temps bija ievērojami lēnāks nekā iepriekšējos gados. Pārraudzībā un snieguma pārbaudē esošo saimniecību skaits ir samazinājies par 6 %, bet pārraudzībā esošo govju skaits – par 1 % (2.1. attēls).

2025. gadā dzīvnieku reģistrā bija reģistrētas 111 599 slaucamās govīs. Vienlaikus kāpumu turpina ganāmpulku produktivitāte: vidējais izslaukums no vienas govīs valstī sasniedza 8675 kg, kas ir par 5 % vairāk nekā 2024. gadā.

Arī pārraudzības datus vērojama lielāka produktivitāte. Salīdzinājumā ar 2024. gadu vidējais izslaukums pārraudzībā palielinājās par 239 kilogramiem jeb 2,5 %.

2.1. attēls. Slaucamo govju skaita un vidējā izslaukuma dinamika Latvijā

LAD dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM 2016. gada 16. marta rīkojumu Nr. 59 "Par statistiskās informācijas sniegšanu par lopkopības nozarēm" (turpmāk – ZM rīkojums Nr. 59)

Avots: LAD, * Oficiālās statistikas portāls

Latvijā lielākais slaucamo govju īpatsvars (30,5 %) ir lielajās saimniecībās, kurās ir vismaz 300 govju. Savukārt mazās saimniecības ar 1–9 govīm veido 75,5 % no visām slaucamo govju saimniecībām, taču tajās tiek turēti tikai 13,5 % no kopējā slaucamo govju skaita (sk. 2.1. tabulu). Šie dati liecina par izteiktu piena ražošanas koncentrēšanos lielajos ganāmpulcos. Vienlaikus vidējais slaucamo govju skaits ganāmpulkā turpina palielināties, un 2025. gadā tās bija vidēji 16 govys.

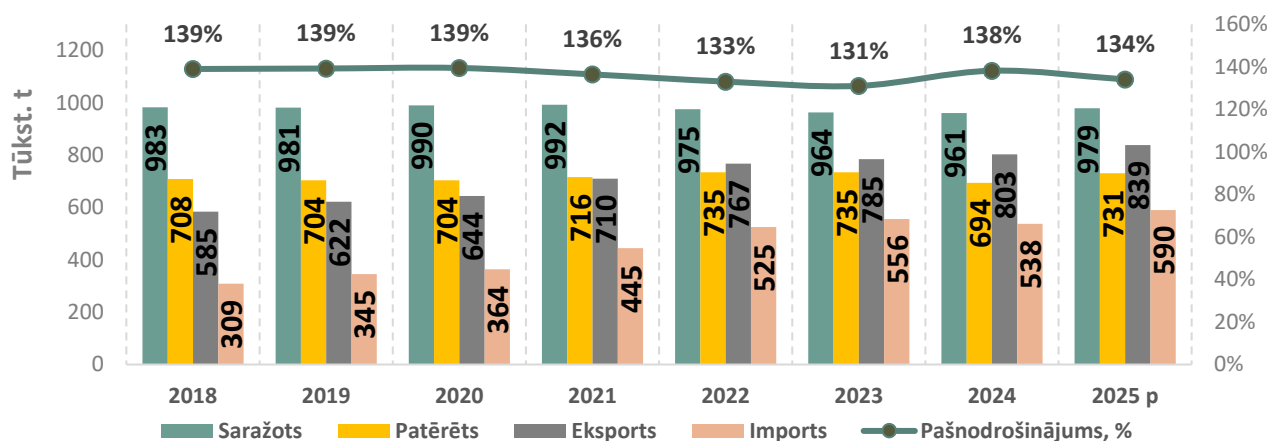
2.1. tabula

Saimniecību sadalījums pēc slaucamo govju skaita

Gads	2023.				2024.				2025.			
Slaucamo govju skaits saimniecībā	Saimniecības ar atbilstošo govju skaitu		Slaucamās govys grupā		Saimniecības ar atbilstošo govju skaitu		Slaucamās govys grupā		Saimniecības ar atbilstošo govju skaitu		Slaucamās govys grupā	
Rādītājs/grupējums	Skaits	%	Skaits	Skaits	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%
1	2893	34,3	2893	2,4	2525	33,5	2525	2,2	2156	31,8	2156	1,9
2	1209	14,3	2418	2,0	1075	14,3	2150	1,9	931	13,7	1862	1,7
3–5	1362	16,1	5194	4,4	1192	15,8	4566	4,0	1116	16,4	4317	3,9
6–9	1065	12,6	7814	6,6	983	13,0	7174	6,3	918	13,5	6719	6,0
10–19	889	10,5	11 831	9,9	813	10,8	10 682	9,4	763	11,2	10 237	9,2
20–29	321	3,8	7585	6,4	291	3,9	6928	6,1	264	3,9	6327	5,7
30–49	283	3,4	10 780	9,1	254	3,4	9680	8,6	240	3,5	9232	8,3
50–99	213	2,5	14 401	12,1	211	2,8	14 643	13,0	196	2,9	13 411	12,0
100–199	125	1,5	17 124	14,4	118	1,6	16 183	14,3	120	1,8	16 490	14,8
200–299	30	0,4	7206	6,1	27	0,4	6323	5,6	29	0,4	6819	6,1
≥ 300	51	0,6	31 804	26,7	53	0,7	32 194	28,5	54	0,8	34 029	30,5
Kopā:	8441	100,0	119 050	100,0	7542	100,0	113 048	100,0	6787	100,0	111 599	100,0

Avots: LDC (LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.)

Analizējot piena un piena produktu bilances rādītājus (sk. 2.2. att.), konstatējams, ka piena, tostarp kazas piena, ražošana 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu ir palielinājusies par 1,8 % un patēriņš par 5,4 %. Eksporta apjoms ir pieaudzis par 4,5 %, bet importa apjoms par 9,8 %. Pašnodrošinājums ar pienu un tā produktiem 2025. gadā ir nokrities par 4,7 procentpunktiem.

p – prognoze

2.2. attēls. Piena un piena produktu ražošanas un patēriņa balance

Avots: LAD

Piena lopkopības ciltsdarbs

Latvijā piena lopkopības nozarē darbojas divas šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrības: Latvijas Šķirnes dzīvnieku audzētāju savienība (turpmāk – Audzētāju savienība) un Latvijas Holšteinas šķirnes lopu audzētāju asociācija (turpmāk – Holšteinas asociācija). Audzētāju savienība īsteno četras audzēšanas programmas piena šķirņu govīm – sarkano šķirņu grupas govīm, Holšteinas šķirnes govīm un Švices šķirnes govīm –, kā arī Latvijas brūnās šķirnes govju saglabāšanas programmu. Savukārt Holšteinas asociācija 2025. gadā īstenoja audzēšanas programmas Holšteinas šķirnes govīm, sarkano šķirņu grupas un Švices šķirnes govīm.

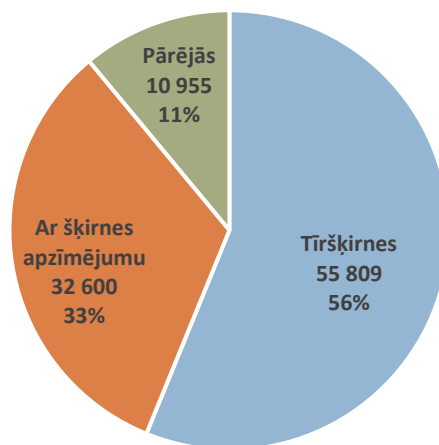
2025. gadā Audzētāju savienība audzēšanas programmas īstenoja 2613 saimniecībās, bet Holšteinas asociācija – 482 saimniecībās.

Biedrību speciālisti kārto ciltsgrāmatu un sniedz ar ciltsdarbu saistītus pakalpojumus, tostarp ganāmpulku ģealoģisko un fenotipisko analīzi, izstrādā individuālos govju apsēklošanas plānus, nodrošina konsultācijas dzīvnieku ēdināšanā, turēšanā, audzēšanā un apsēklošanā, kā arī sniedz atbalstu audzētājiem šķirnes dzīvnieku iepirkšanas un pārdošanas jautājumos. Pēc ganāmpulka īpašnieka pieprasījuma tiek sagatavots arī ganāmpulka izkopšanas plāns.

Biedrības piena lopkopības nozarē organizē seminārus par jaunākajiem sasniegumiem govkopībā un genoma testēšanas rezultātu izmantošanu saimniecību darbā, kā arī šķirnes dzīvnieku demonstrējumus un izstādes. Tāpat tiek organizēti kvalifikācijas kursi piena šķirņu liellopu eksterjera vērtēšanā un sertificētu personu apmācība.

Holšteinas asociācija piedalās projektā “Efektīvs vides un dzīvnieku labturības saimniecību monitorings”, kura ilgtermiņa mērķis ir veicināt Latvijas lopkopības nozares ilgtspēju un konkurētspējas palielināšanu, ievērojot Eiropas zaļā kursa nostādnes.

Analizējot slaucamo govju sadalījumu pēc atbilstības šķirnei, secināms, ka 2025. gadā 57 % no kopējā dzīvnieku skaita veidoja tīršķirnes dzīvnieki, kas ierakstīti ciltsgrāmatas galvenajā daļā, savukārt 32 % bija dzīvnieki ar šķirnes apzīmējumu, kas ierakstīti ciltsgrāmatas papilddaļā. Tikai 11 % dzīvnieku neatbilda uzņemšanas prasībām ciltsgrāmatā (sk. 2.3. att.). Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu tīršķirnes dzīvnieku kļuvis par 7 % vairāk.

2.3. attēls. Slaucamo govju sadalījums pēc atbilstības šķirnei 2025. gadā

Avots: LAD

2025. gadā pārraudzībā un snieguma pārbaudē esošo govju skaits samazinājās tikai par 1 %, un šīs govīs veidoja 84 % no kopējā slaucamo govju skaita valstī. Piena kvalitātes vidējie rādītāji – olbaltumvielu un tauku saturs pienā – salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu nav īpaši mainījušies. Vienlaikus kāpumu turpina ganāmpulku produktivitāte: 2025. gadā vidējais izslaukums pārraudzībā salīdzinājumā ar 2024. gadu palielinājās par 239 kilogramiem jeb 2,5 %. (sk. 2.2. tabulu).

2.2. tabula

Govju ganāmpulku kvalitāte

Rādītāji	2023.	2024.	2025.
Govju skaits pārraudzībā, tūkst.	106,2	95,6	94,3
Vidējais izslaukums no govīm, kg/gadā*	7748	8239	8675
Vidējais izslaukums no govīm pārraudzībā, kg/gadā	8814	9355	9594
Piena tauki govīm pārraudzībā, %	3,99	3,96	3,91
Piena olbaltums govīm pārraudzībā, %	3,39	3,38	3,34

Avots: LDC, * Oficiālās statistikas portāls

Pārraudzības un snieguma pārbaudes ganāmpulkos noslēgtās laktācijas vidējās standartlaktācijas rezultāti liecina, ka 2025. gadā vislielākais vidējais izslaukums bija Holšteinas šķirnes govīm, bet to pienā atšķirībā no citu šķirņu govīm bija zemāks olbaltumvielu un tauku saturs.

Pēc pārraudzības rezultātiem augstākais piena olbaltumvielu saturs tika konstatēts Angleras šķirnes govju pienā – 3,51 %, savukārt augstākais piena tauku saturs bija Latvijas zilās šķirnes govju pienā – 4,4 %.

Tas apliecina raksturīgās atšķirības starp šķirnēm: Holšteinas šķirnes govīs izceļas ar lielu piena ražību, savukārt dažas citas šķirnes nodrošina augstāku piena sastāva kvalitāti pēc olbaltumvielu un tauku satura. (Sk. 2.3. tabulu.)

2.3. tabula

Pārraudzībā esošo dažādo šķirņu govju produktivitāte standartlaktācijā

Rādītājs	Slēgtās laktācijas skaits			Izslaukums no govīm, kg gadā			Piena olbaltumvielas, %			Piena tauki, %		
	2023.	2024.	2025.	2023.	2024.	2025.	2023.	2024.	2025.	2023.	2024.	2025.
Govju šķirne/gads												
Latvijas brūnā	11 966	10 794	7676	7057	7334	7670	3,4	3,38	3,39	4,23	4,2	4,16
Holšteinas melnraibā	15 253	16 411	14 818	10 428	10 856	11 251	3,35	3,36	3,36	3,86	3,85	3,83
Angleras	108	76	46	7301	7062	7292	3,39	3,4	3,51	4,25	4,24	4,35
Dānijas sarkanā	1456	1390	1136	7679	8098	8506	3,45	3,43	3,45	4,24	4,18	4,08
Zviedrijas sarkanraibā	263	253	179	7476	7662	8389	3,43	3,4	3,34	4,17	4,27	4,02
Holšteinas sarkanraibā	431	557	428	9363	9263	9883	3,45	3,51	3,37	4,07	4,09	4,02
Latvijas zilā	254	243	169	5340	5440	5549	3,41	3,41	3,42	4,32	4,37	4,4

Avots: LDC

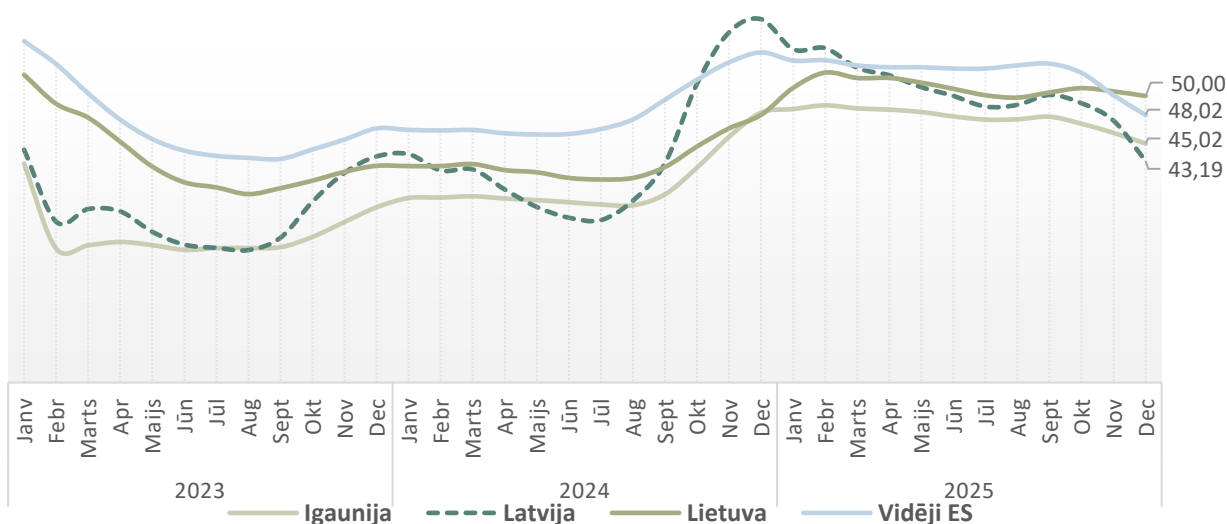
Analizējot pārraudzības un snieguma pārbaudes ganāmpulkus pēc vidējā izslaukuma lieluma, konstatējams, ka divos ganāmpulkos vidēji no govīm slaukts virs 14 700 kg piena, piecos ganāmpulkos vidējais izslaukums no govīm pārsniedzis 14 000 kg, bet 18 ganāmpulkos – vairāk nekā 13 000 kg piena no govīm. Labākā no sarkano šķirņu govīm bija Latvijas brūnā ar izslaukumu 19 947 kg noslēgtā laktācijā ar vidējo tauku saturu 4,05 % un olbaltumvielu saturu pienā 3,48%, bet labākās Holšteinas šķirnes govīm ražība – 20 573 kg ar 4,78 % piena tauku un 3,12 % olbaltumvielu saturu pienā.

Piena cena

Pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam piena iepirkuma cena gan Latvijā, gan pārējā ES ir bijusi svārstīga. Līdz 2024. gadam ieskaitot, piena cena Latvijā pakāpeniski cēlās, mērenāk palielinoties līdz 2024. gada vidum un pēc tam jau daudz straujāk otrajā pusgadā un 2025. gada pirmajos mēnešos. Augstākais cenas līmenis – 49,02 EUR/100 kg – Latvijā pārskata periodā tika sasniegts 2025. gada februārī. Savukārt turpmākajos 2025. gada mēnešos cena saglabājās stabila, bet ar nelielu lejupslīdes tendenci, kas bija izteiktāka gada pēdējos mēnešos (sk. 2.4. attēlu). Pārskata perioda beigās 2025. gada decembrī salīdzinājumā ar 2023. gada janvāri cena bija par 5 % augstāka, taču salīdzinājumā ar augstāko punktu 2025. gada februārī cena pārskata perioda beigās bija par 8 % zemāka.

Tā kā cenu ietekmē tendences kopējā pasaules piena un to produktu tirgū, piena iepirkuma cena 2023. gadā līdzīgi attīstījās arī citās ES dalībvalstīs, tomēr var novērot, ka Lietuvā cenai bija vairāk izteikti svārstību periodi, toties Igaunijā piena iepirkuma cenas tendence bija mazāk svārstīga. ES piena vidējā iepirkuma cena pārskata perioda beigās 2025. gada decembrī bija pazeminājusies par 13,9 % salīdzinājumā ar 2023. gada janvāri.

2.4. attēls. Piena un to produktu iepirkuma cena Latvijā, EUR/t

Avots: Eiropas Komisija

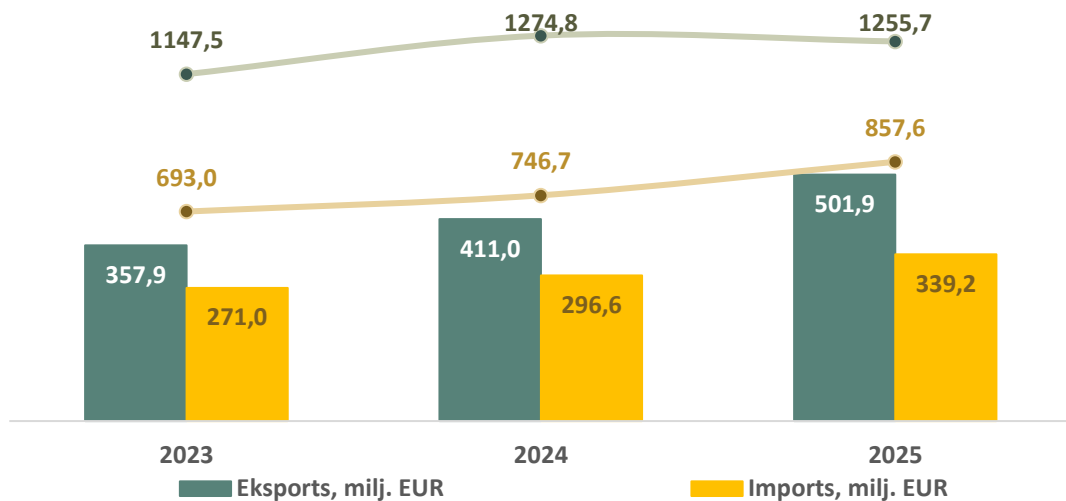
Pēc CSP datiem, Latvijā 2025. gadā vidējā piena iepirkuma cena bija 477,03 EUR/t, t. i., par 17,4 % augstāka nekā 2024. gadā un par 34,4 % augstāka nekā 2023. gadā. Savukārt piena iepirkums Latvijā 2025. gadā sasniedza 840 tūkst. tonnu, kas bija par 0,7 % vairāk nekā 2024. gadā un par 1,3 % vairāk nekā 2023. gadā.

Ārējā tirdzniecība

Pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam Latvijas ārējā tirdzniecība ar pienu un tā produktiem turpināja vērsties plašumā gan importā, gan eksportā (sk. 2.5. attēlu). Tas skaidrojams gan ar kopējām makroekonomiskām tendencēm, gan arī ar tirdzniecības apjoma palielināšanos noteiktās piena produktu grupās. Minētajā pārskata periodā Latvijas piena un tā produktu eksporta vērtība kopumā palielinājās par 40 %, bet importa vērtība – par 25 %.

Piena un tā produktu vidējā eksporta cena Latvijā pārskata periodā pakāpās par 24 %, bet vidējā importa vērtība – par 9 %.

2.5. attēls. Piena un to produktu eksports un imports Latvijā

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

Galvenais Latvijas piena produktu eksporta tirgus nemainīgi ir ES dalībvalstis: 2025. gadā uz tām tika eksportēts 93,1 % visu piena produktu (vērtības izteiksmē), tomēr salīdzinājumā ar 2023. gadu piena produktu eksporta īpatsvars no Latvijas uz ES dalībvalstīm palielinājās tikai par vienu procentpunktu.

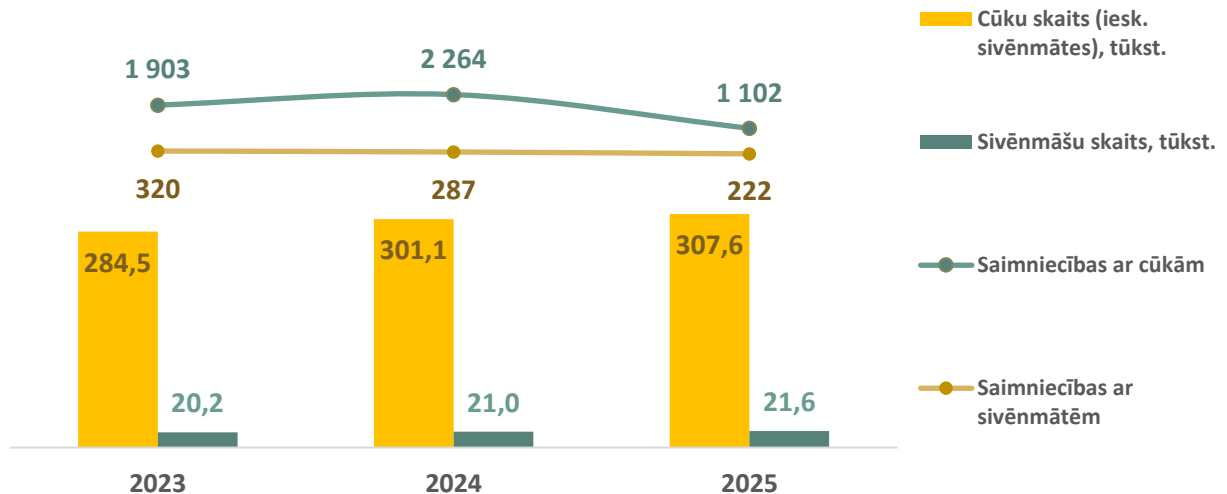
Nozīmīgāko piena un tā produktu eksporta grupu konsekvēnti veido piens un krējums. 2025. gadā no Latvijas kopumā tika eksportēts 460,4 tūkst. tonnu piena un krējuma 257,1 milj. EUR vērtībā – tie bija 51 % no kopējās Latvijas piena un piena produktu eksporta vērtības. Jāpiebilst gan, ka lielāko daļu eksportētā apjoma veido svaigpiens pārstrādei kaimiņvalstīs. Piena un krējuma eksports no Latvijas pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam pēc apjoma palielinājies par 18 %, bet pēc vērtības – par 59 %. Tradicionāli otra svarīgākā piena produktu eksporta grupa ir siers un biezpiens: to eksporta apjoms sasniedza 37,4 tūkst. tonnu 164,5 milj. EUR vērtībā, 2025. gadā veidojot 33 % no Latvijas piena produktu kopējās eksporta vērtības. Siera un biezpiena eksports no Latvijas pārskata periodā palielinājās par 16 % pēc vērtības un par 8 % pēc apjoma. Tāpat pārskata periodā ir kāpis raudzēto piena produktu eksports (par 73 % pēc apjoma un par 89 % pēc vērtības), kā arī sviesta un piena tauku pastu eksports (par 2 % pēc apjoma un par 46 % pēc vērtības). Vēl pēc vērtības par 61 % palielinājies sūkalu eksports, taču eksporta apjoms ir krities par 14 %. Savukārt piena pulveru un iebiezināta piena eksports pārskata periodā samazinājās par 16 % pēc apjoma un par 28 % pēc vērtības.

Piens un tā produkti gandrīz pilnībā tiek arī importēti no citām ES dalībvalstīm, 2024. gadā importam sasniedzot 98,9 % īpatsvaru, un pārskata periodā kopumā imports no trešajām valstīm pēc īpatsvara ir samazinājies par 0,1 procentpunktu.

2025. gadā nozīmīgākā importētā piena un tā produktu grupa (pēc vērtības) bija siers un biezpiens ar 25,8 tūkst. tonnu lielu apjomu un 127,5 milj. EUR vērtību, un tas veidoja 38 % no kopējās piena un tā produktu importa vērtības Latvijā. Siera un biezpiena imports Latvijā pārskata periodā palielinājās par 21 % pēc vērtības un par 14 % pēc apjoma. Otrās lielākās piena produktu importa grupas – piena un krējuma – imports 2025. gadā sasniedza 205,7 tūkst. tonnu apjomu un 124,6 milj. EUR vērtību, veidojot 37 % no kopējās piena un tā produktu importa vērtības Latvijā. Vēl pārskata periodā palielinājās sviesta un piena tauku pastu imports (par 4 % pēc apjoma un par 37 % pēc vērtības). Savukārt raudzētu piena produktu imports pēc vērtības pakāpās par 30 %, bet pēc apjoma saruka par 1 %. Līdzīga tendence vērojama arī sūkalu un sūkalu pulvera importā: vērtības kāpums par 19 %, bet apjoma samazinājums par 30 %. Savukārt piena pulveru un iebiezināta piena imports samazinājās gan pēc apjoma (par 9 %), gan pēc vērtības (par 24 %).

2.3. Cūkgaļas ražošana

Cūkkopības nozares dati par 2025. gadu liecina, ka salīdzinājumā ar 2024. gadu kopumā cūku kļuvis par 2 % vairāk, bet cūku saimniecību skaits samazinājies par 51 % (sk. 2.6. att.).

2.6. attēls. Cūku un saimniecību kopējais skaits

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

Abu gadu datu analīze liecina, ka 2025. gadā izmaiņas vērojamas visās cūku saimniecību grupās. Visstraujākais saimniecību un cūku skaita kāpums konstatēts saimniecību grupā, kurās tiek turēti no 5001 līdz 10 000 cūkām. Šajā grupā saimniecību skaits palielinājās par 166 %, bet cūku skaits – par 147 %.

Neliels pieaugums vērojams arī saimniecību grupā, kurās tiek turēti 51–100 cūku: saimniecību skaits palielinājās par 5 %, bet cūku skaits – par 1 %. Savukārt saimniecību grupā ar 101–500 cūkām saimniecību skaits saglabājās nemainīgs, bet cūku skaits pieauga par 4 %.

Saimniecību grupā ar 501–1000 cūkām saimniecību skaits samazinājās par vienu saimniecību, bet cūku skaits saruka par 40 %.

Nozīmīgākais saimniecību un cūku skaita samazinājums bija vērojams saimniecību grupās ar 1–9 cūkām un 1001–5000 cūkām. Šajās grupās cūku skaits samazinājās attiecīgi par 36 % un 31 %, bet saimniecību skaits – par 35 % un 37 %.

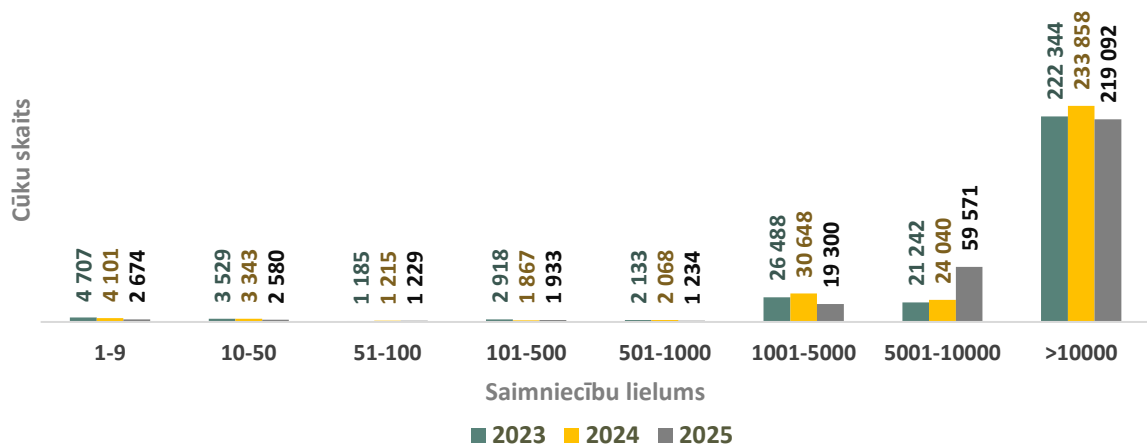
Arī pārējās saimniecību grupās bija vērojama gan saimniecību, gan tajās turēto cūku skaita samazināšanās. Kopumā dati liecina par turpmāku cūkkopības nozares koncentrēšanos lielākās saimniecībās, vienlaikus samazinoties mazo un vidējo saimniecību skaitam. (Sk. 2.7. un 2.8. att.)

2.7. attēls. Saimniecību sadalījums pēc cūku skaita pa grupām

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

2.8. attēls. Cūku skaits dažāda lieluma saimniecībās

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

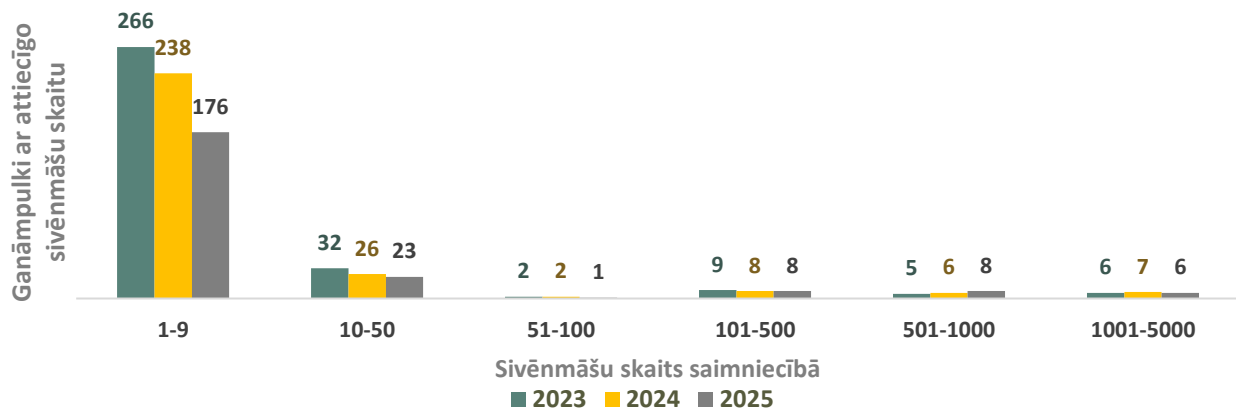
Avots: LDC

Analizējot 2025. gada datus par sivēnmāšu saimniecību grupām un salīdzinot tos ar 2024. gadu, secināms, ka kopējais sivēnmāšu saimniecību skaits samazinājies par 23 %, bet sivēnmāšu skaits – par 3 %.

Pozitīva attīstības tendence vērojama tikai saimniecību grupā, kurās tiek turēti 501–1000 sivēnmāšu. Šajā grupā sivēnmāšu skaits palielinājies par 40 %, bet saimniecību skaits – par 33 %.

Pārējās saimniecību grupās samazinājies gan saimniecību, gan sivēnmāšu skaits. Vislielākais kritums vērojams saimniecībās, kurās tiek turētas 1–9 sivēnmātes: par 26 % mazāk saimniecību un par 29 % mazāk sivēnmāšu. Savukārt saimniecību grupā ar 10–50 sivēnmātēm saimniecību skaits sarucis par 11 %, bet sivēnmāšu skaits – par 7 %.

Kopumā dati liecina, ka sivēnmāšu audzēšana arvien vairāk koncentrējas lielākās saimniecībās, bet mazāko saimniecību skaits turpina samazināties. (Sk. 2.9. att.)

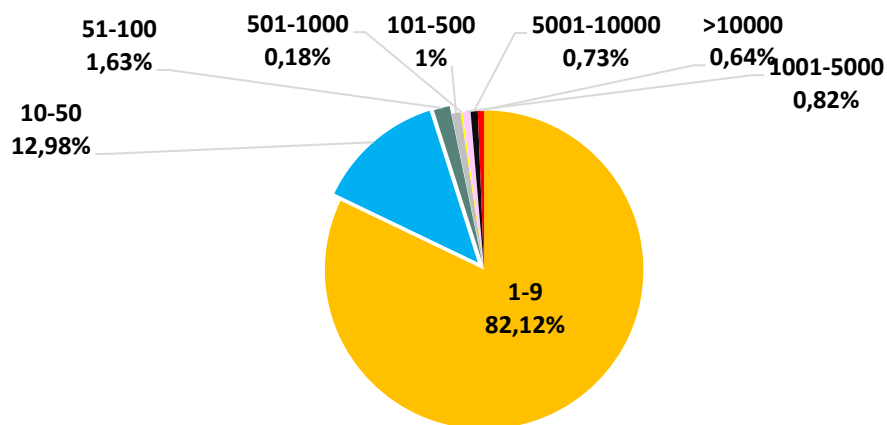

2.9. attēls. Saimniecību sadalījums pēc sivēnmāšu skaita grupās

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

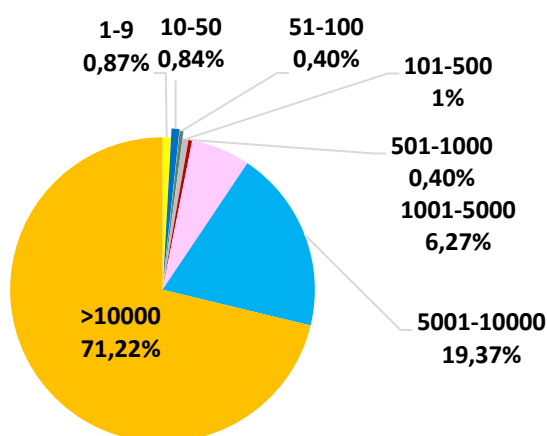
Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem arī 2025. gadā cūkkopības nozares saimniecību grupās nav notikušas būtiskas strukturālas pārmaiņas. Lielāko saimniecību daļu joprojām veido mazās saimniecības ar vienu līdz simt cūkām – 97 %, un tikai 3 % ir lielās saimniecības, kurās ir ne mazāk par 101 cūku, toties šajās saimniecībās tiek audzēti 98 %, bet mazajās saimniecībās – vien 2 % cūku (sk. 2.10. un 2.11. att.).

2.10. attēls. Saimniecību īpatsvars ar atbilstošo cūku skaitu 2025. gadā

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

2.11. attēls. Cūku īpatsvars atbilstošā lieluma saimniecībās 2025. gadā

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu cūkgaļas un tās produktu ražošanas apjoms ir palielinājies par 1,7 %, bet patēriņš samazinājies par 0,7 %. Savukārt eksports ir kāpis par 6,4 % un imports par 0,5 %. Pašnodrošinājums ar cūkgaļu un tās produktiem 2025. gadā pieaudzis par trim procentpunktiem. (Sk. 2.12. att.)

☐☐

p – prognoze

2.12. attēls. Cūkgaļas un tās produktu ražošanas un patēriņa balance

Avots: LAD

Cūkkopības ciltsdarbs

Latvijā ciltsdarbu cūkkopības nozarē koordinē divas atzītas šķirnes cūku audzētāju organizācijas – SIA “Cūku ciltsdarba centrs” un SIA “Agrosels” (turpmāk šajā nodaļā – organizācijas). Organizācijām ir izveidojusies laba savstarpējā sadarbība, un tās ne vien īsteno Latvijā audzēto šķirnes un krustojuma cūku audzēšanas programmas, bet arī sniedz ciltsdarba pakalpojumus šķirnes cūku audzētājiem. SIA “Cūku ciltsdarba centrs” kārtro un uztur cūku pārraudzības un snieguma pārbaudes informācijas datubāzi, kārtro cūku ciltsgrāmatu un krustojuma vaislas cūku reģistru, kā arī īsteno Latvijas baltās cūku šķirnes saglabāšanas programmu. SIA “Agrosels” ir sadarbība arī ar Eiropas šķirnes cūku audzētāju organizāciju.

Cūku audzēšanas programmas īstenošanas mērķis ir maksimāli izmantot dzīvnieku potenciālo ražotspēju un uzlabot cūku pamatpopulāciju ekonomiski nozīmīgās īpašības – veicināt sivēnmāšu reprodukcijas spēju,

uzlabot cūku ātraudzību un ķermeņa audu sastāvu. Cūkkopībā selekcijas darbs ir nozīmīgs, jo no augstākas kvalitātes vaislas dzīvniekiem tiek izaudzēts kvalitatīvāks vaislas materiāls.

Latvijā pārsvarā tiek audzētas Landrases un Jorkšīras šķirnes cūkas, kā arī šo šķirņu krustojumi. Mazākā daudzumā tiek audzētas Pjetrenas un Djurokas šķirnes cūkas. 2025. gadā pārraudzībā un snieguma pārbaudē bija 33 ganāmpulki ar 20 984 sivēnmātēm, savukārt šķirnes cūkas tika audzētas septiņās saimniecībās.

Audzētāju organizāciju sniegtie pārraudzības un snieguma pārbaudes dati liecina, ka 2025. gadā Landrases un Jorkšīras šķirnes sivēnmāšu auglības rādītāji saglabājās iepriekšējā gada līmenī vidēji ar 14,3 (Landrases šķirnei) un 15,3 (Jorkšīras šķirnei) sivēniem metienā. Savukārt Pjetrenas šķirnes sivēnmātēm sivēnu skaits metienā nedaudz palielinājās, sasniedzot vidēji 12,4 sivēnus, kas ir par vienu sivēnu vairāk nekā 2024. gadā.

Salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gadā mainījušies arī jauncūku snieguma pārbaudes rezultāti. Landrases šķirnes jauncūkas 100 kilogramu dzīvmasu sasniedza 165 dienās – par piecām dienām agrāk nekā gadu iepriekš. Vienlaikus uzlabojās dzīvmasas pieaugums testa laikā, sasniedzot 901 g diennaktī, kas ir par 107 g vairāk nekā 2024. gadā. Liesās gaļas īpatsvars kautķermenī saglabājās iepriekšējā gada līmenī – 63,4 %, bet speķa biezums palielinājās par vienu milimetru, sasniedzot 7,7 mm.

Gada laikā ir uzlabojušies arī Jorkšīras šķirnes jauncūku testa rezultāti. Tās 100 kilogramu dzīvmasu sasniedza 169 dienās, tas ir, par 13 dienām agrāk nekā 2024. gadā, savukārt dzīvmasas pieaugums testa laikā palielinājās par 56 g un sasniedza 783 g diennaktī. Tajā pašā laikā liesās gaļas īpatsvars kautķermenī nedaudz samazinājās līdz 64,5 % (par 0,2 procentpunktiem), bet speķa biezums palielinājās par 0,2 mm.

Pjetrenas šķirnes jauncūkām 2025. gadā dažos rādītājos sniegums ir pasliktinājies. Tās 100 kilogramu dzīvmasu sasniedza 162 dienās – par septiņām dienām vēlāk nekā 2024. gadā. Dzīvmasas pieaugums testa laikā samazinājās par 43 g un bija 705 g diennaktī. Vienlaikus speķa biezums samazinājās par 0,6 mm, bet liesās gaļas īpatsvars kautķermenī pieauga par 0,5 procentpunktiem, sasniedzot 63,7 %. (Sk. 2.4. tabulu.)

2.4. tabula

Latvijā audzēto Landrases un Jorkšīras šķirnes cūku kvalitātes rādītāji

Cūku šķirne	Sivēnmāšu auglība, sivēnu skaits metienā		Gadā iegūto sivēnu skaits no sivēnmātes		Jauncūku vecums dienās, tām sasniedzot 100 kg		Jauncūku speķa biezums, mm		Jauncūku liesās gaļas iznākums, %		Jauncūku diennakts pieaugums (dzīvmasas pieaugums testa laikā), g	
	2024.	2025.	2024.	2025.	2024.	2025.	2024.	2025.	2024.	2025.	2024.	2025.
Landrases	14,5	14,3	25,9	26,3	171	165	7,6	7,7	63,4	63,4	794	901
Jorkšīras	12,7	15,3	25,7	26,6	182	169	7,3	7,5	64,7	64,5	727	783

Avots: SIA "Cūku ciltisdarba centrs"

2025. gadā tika organizēta cūkkopības nozares profesionāļu diena "Cūkkopības nozares konkurētspēja mainīgajā tirgū", kuras laikā nozares pārstāvji diskutēja par aktuālajām problēmām, inovācijām un attīstības iespējām gan vietējā, gan starptautiskā mērogā. Pasākuma laikā tika apbalvoti arī labākie cūku audzētāji.

Nozares attīstības un ilgtspējas veicināšanai turpinājās dalība projektā "Šķirnes un krustojuma cūku ģenētiskā potenciāla izpēte SEG samazināšanai, izmantojot no Latvijas atjaunojamiem resursiem iegūtās barības piedevas". Projekta mērķis ir izvērtēt dažādu cūku šķirņu un to krustojumu ģenētisko potenciālu, lai uzlabotu barības izmantošanas efektivitāti un samazinātu siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas.

2025. gadā tika organizēti arī vairāki izglītojoši pasākumi cūkkopības nozarē iesaistītajiem speciālistiem un saimniecību pārstāvjiem. Tika īstenotas mācības "Lauksaimniecības dzīvnieku labturības prasības ražojošās saimniecībās", kā arī sadarbībā ar uzņēmumu "Dimedium Latvija" organizēts vebinārs par aktualitātēm cūkkopībā, kurā tika aplūkotas temati "Kā samazināt audžusivēnmāšu skaitu līdz nullei?" un "Efektīvas ZnO alternatīvas caurejas mazināšanai sivēniem zīdīšanas periodā".

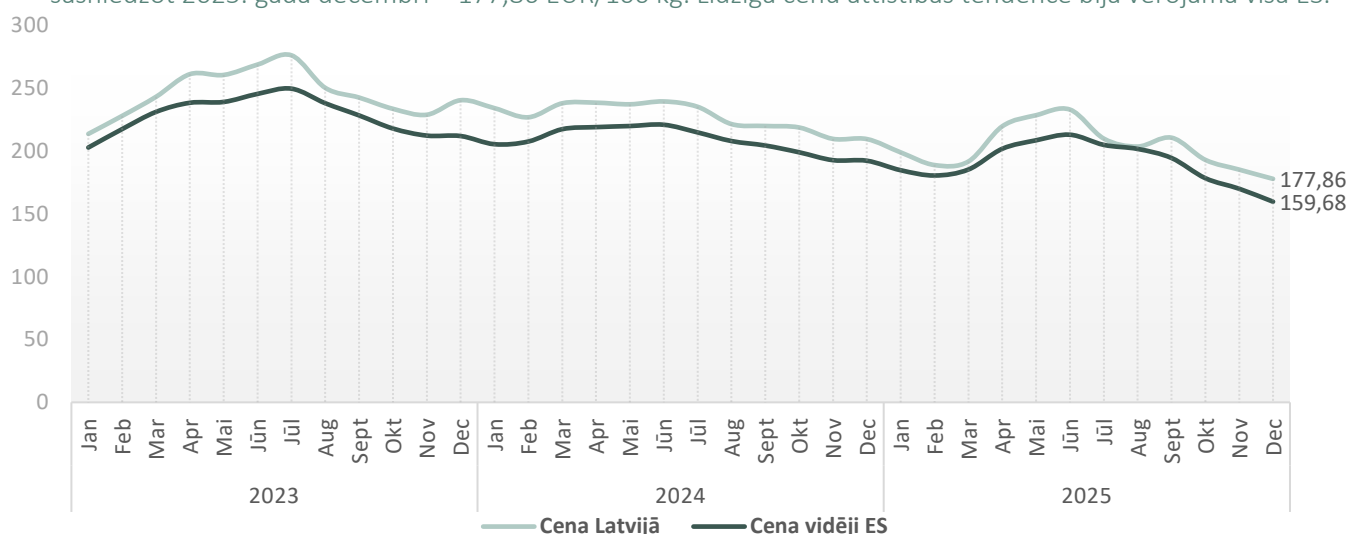
Tāpat tika organizēti cūku mākslīgās apsēklošanas kursi, kā arī kvalifikācijas pilnveides pasākumi pārraugiem un dzīvnieku vērtētājiem.

Cūkgaļas cena

Cūkgaļas iepirkuma cena 2023. gada pirmajā pusgadā turpināja celties, augstāko līmeni sasniedzot 2023. gada jūlijā – 276,2 EUR/100 kg, kas bija par 29,3 % vairāk nekā gada sākumā. Cenu kāpumu īpaši veicināja Krievijas un Ukrainas karš, kura ietekmē ievērojami pieauga pārtikas cena daudzās nozarēs, tostarp cūkkopībā. Lai gan 2023. gada otrajā pusē cena pakāpeniski sāka samazināties un šī tendence saglabājās arī 2024. gadā,

tā joprojām bija augstāka par piecu gadu vidējo līmeni, t. i., 187,3 EUR/100 kg. Savukārt no 2025. gada marta līdz jūnijam cūkgaļas cena nedaudz cēlās, pēc tam atsākoties pakāpeniskam cenu kritumam un zemāko punktu sasniedzot 2025. gada decembrī – 177,86 EUR/100 kg. Līdzīga cenu attīstības tendence bija vērojama visā ES.

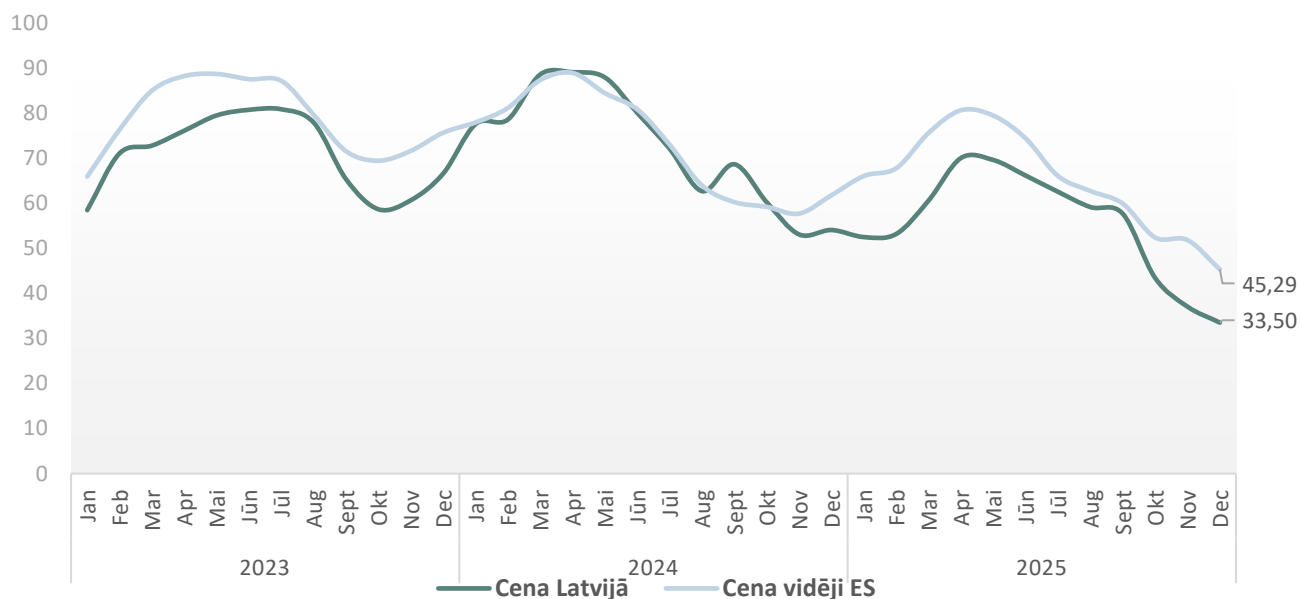
2.13. attēls. Cūkgaļas iepirkuma cena Latvijā un pārējā ES, EUR/100 kg

Avots: Eiropas Komisija

Cūkgaļas iepirkuma cena pārskata periodā no 2023. gada janvāra līdz 2025. gada decembrim Latvijā samazinājās par 16,7 % un visā ES – par 21,3 %, bet 2024. gadā no janvāra līdz decembrim Latvijā samazinājās par 10,4 %, savukārt visā ES – par 13,6 %. (Sk. 2.13. att.)

Latvijā 2023. gadā cūkgaļas cena saglabājās augstā līmenī, jo to veicināja resursu un izejvielu sadārdzinājums pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā. Tirgum lēnām pielāgojoties un atgūstoties, no 2023. gada augusta līdz novembrim cena pakāpeniski nokrita, bet joprojām saglabājās augsta. Turpretī no 2024. gada janvāra līdz jūnijam cena atkal nedaudz cēlās, savukārt jūlijs iezīmējās ar cenu lejupslīdi, kas turpinājās līdz 2025. gada februārim. Kopumā 2025. gadā cūkgaļas cenai bija raksturīgas diezgan lielas svārstības: no marta līdz jūnijam cena strauji kāpa, bet gada otrajā pusē tirgū bija vērojama lejupvērsta tendence. Visā pārskata periodā cūkgaļas nozari negatīvi ietekmēja lielās ražošanas resursu izmaksas, turklāt situāciju pasliktināja Āfrikas cūku mēra izplatība, kas ietekmēja ražošanas apjomu un tirdzniecības plūsmu. Papildu nenoteiktību radīja situācija starptautiskajā tirdzniecībā, tostarp Ķīnas ieviestie antidempinga pasākumi cūkgaļas importam no ES. Kaut arī perioda beigās cena samazinājās, Latvijā cūkgaļas cena visā aplūkotajā periodā saglabājās lielāka nekā vidēji ES.

Cenu tendences liecina, ka pārskata periodā ievērojami samazinājās arī dzīvu sivēnu cena. Tāpat kā cūkgaļas cena, arī sivēnu cena 2023. gada pirmajā pusē pakāpeniski pieauga, savukārt no augusta sākās cenu samazināšanās, kas turpinājās līdz pat 2023. gada novembrim. No 2023. gada decembra līdz 2024. gada aprīlim cena atkal strauji pakāpās, un 2024. aprīlī tika sasniegts augstākais cenu līmenis – 89,0 EUR/100 kg. Pēc tam sākās cenu samazinājums, kas turpinājās līdz pat 2025. gada janvārim. Savukārt no 2025. gada februāra līdz aprīlim sivēnu cena atkal cēlās, bet no maija līdz decembrim tā ievērojami saruka.

2.14. attēls. Dzīvu sivēnu iepirkuma cena Latvijā, EUR/100 kg

Avots: Eiropas Komisija

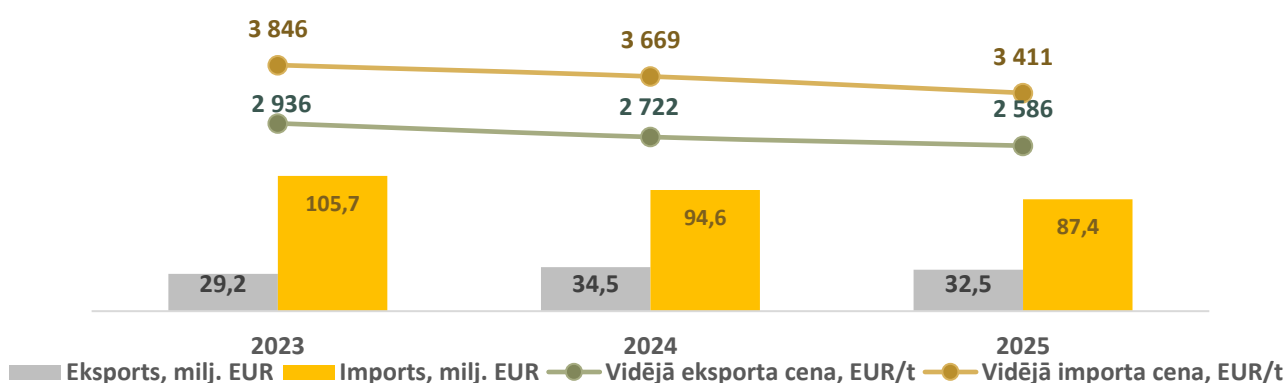
Latvijā vidējā dzīvo sivēnu cena no 2023. gada janvāra līdz 2025. gada decembrim kopumā samazinājās par 42,7 % un visā ES – par 31,3 %, bet no 2025. gada janvāra līdz decembrim Latvijā – par 36,1 % un visā ES – par 31,4% (sk. 2.14. att.).

Ārējā tirdzniecība

Latvija ir cūkgaļas neto importētāja, un no valsts tiek eksportēts tikai neliels gaļas daudzums. Pēdējā gada laikā Latvijas cūkgaļas eksporta vērtība ir kritusies par 6,0 %, veidojot 32,5 milj. eiro. Salīdzinājumā ar 2023. gadu eksporta vērtība 2025. gadā ir palielinājusies par 11,0 %, bet 2024. gadā atšķirībā no 2023. gada tā ir cēlusies par 18,0 %. Vidējā cūkgaļas eksporta cena pārskata periodā kopumā ir sarukusi par 11,3 %, bet 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu – par 7,0 %.

Pārskata periodā cūkgaļas importa vērtība ir samazinājusies par 17,4 %: 2024. gadā – par 10,6 %, bet 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu – par 7,6 % (sk. 2.15. att.).

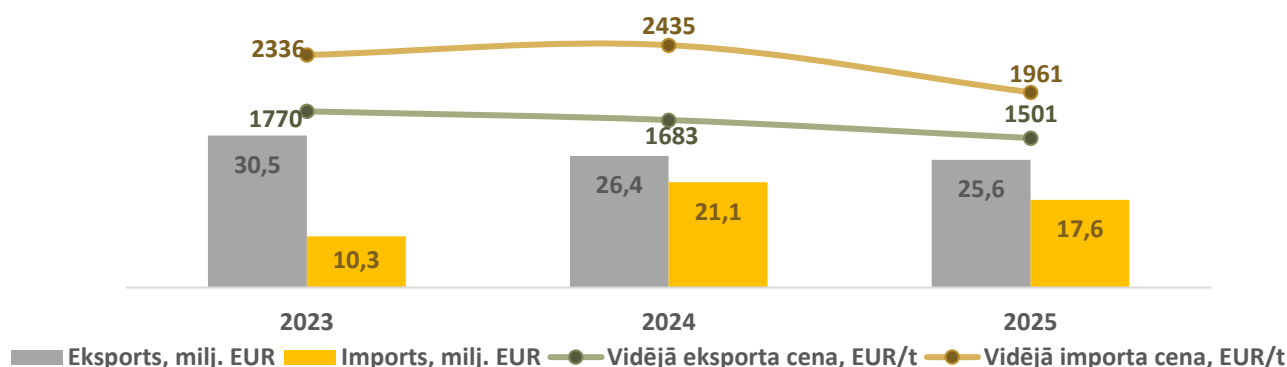

2.15. attēls. Svaigas, atdzesētas un saldētas cūkgaļas eksports un imports Latvijā

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

2023. gadā sivēnu eksporta vērtība bija salīdzinoši liela, tomēr 2024. un 2025. gadā tā pakāpeniski samazinājās. Dzīvu cūku eksporta vērtība 2024. gadā salīdzinājumā ar 2023. gadu samazinājās par 13,5 %, bet 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu – par 3,0 %. (Sk. 2.16. att.)

Dzīvu cūku vidējā eksporta cena 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu ir samazinājusies par 19,5 %, bet pārskata periodā kopumā – par 16,1 %.

2.16. attēls. Dzīvu cūku eksports un imports

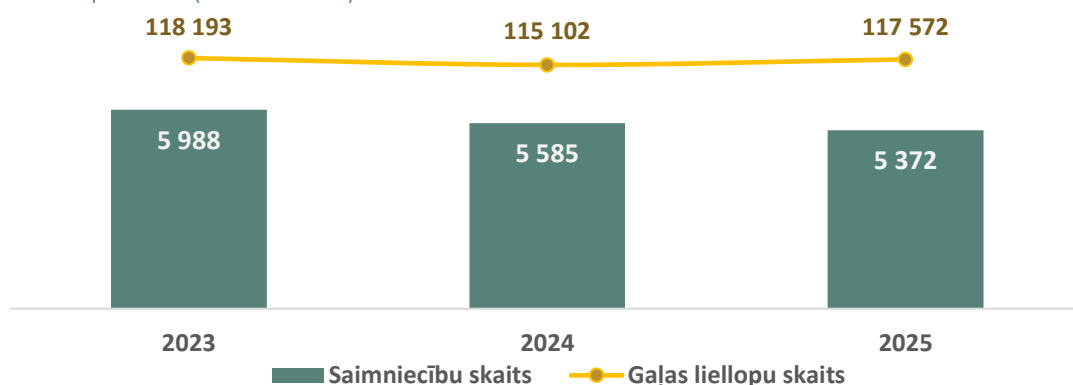
Avots: ZM pēc Eurostat datiem

Savukārt dzīvu cūku importa vērtība pārskata periodā ir palielinājusies par 70,9 %, bet 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu tā ir kritusies par 16,7 %. Cūkas lielākoties tiek importētas kaušanai.

2.4. Liellopu gaļas ražošana

Pēc Lauku atbalsta dienesta datiem, 2025. gadā 117 572 gaļas šķirņu liellopi, tostarp gaļas šķirņu krustojumu liellopi, tika audzēti 5372 saimniecībās.

Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu gaļas liellopu saimniecību skaits ir sarucis par 4 %, bet dzīvnieku skaits tajās pieaudzis par 7 %. (Sk. 2.17. att.)

2.17. attēls. Gaļas liellopu saimniecību un dzīvnieku (tīršķirnes un gaļas krustojumu liellopu) skaits

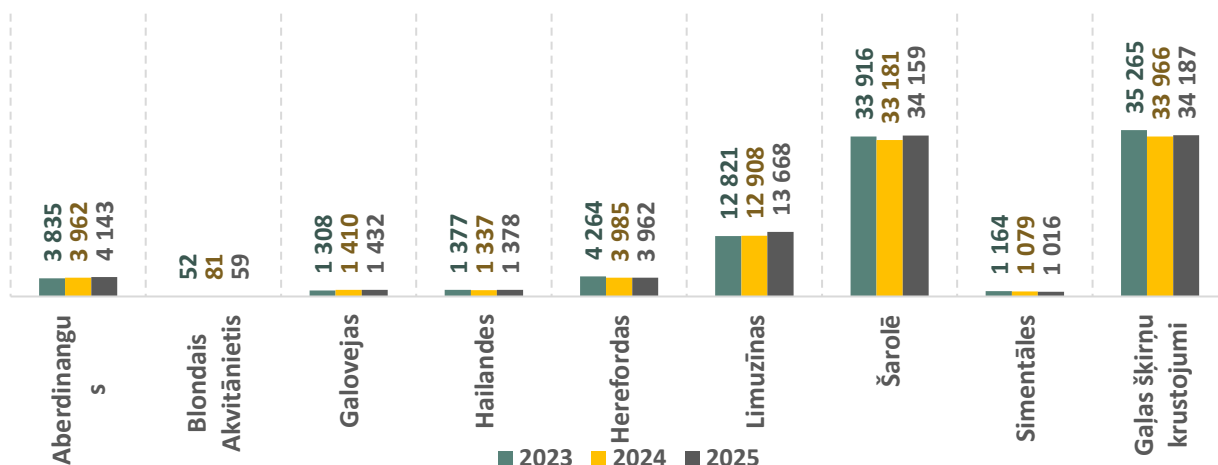
* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

Analizējot 2025. gada datus par gaļas šķirņu liellopiem un salīdzinot tos ar iepriekšējā gada rādītājiem, vērojams pieaugums gan gaļas šķirņu liellopu grupā (3 %), gan gaļas šķirņu krustojumu liellopu grupā (0,3 %).

Latvijā visvairāk tiek audzēti Šarolē un Limuzīnas šķirnes liellopi, savukārt arvien populārāki kļūst arī Herefordas un Aberdīngusu šķirnes liellopi.

Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu 2025. gadā šķirnes dzīvnieku skaits ir palielinājies gandrīz visās šķirņu grupās. Lielākais kāpums reģistrēts Limuzīnas šķirnei (6 %), Aberdīngusu šķirnei (5 %), kā arī Šarolē un Hailandes šķirnēm (katrai 3 %). Savukārt dzīvnieku skaits par 27 % samazinājies blondā akvitanieša šķirnei un par 6 % Simentāles šķirnei. (Sk. 2.18. att.)

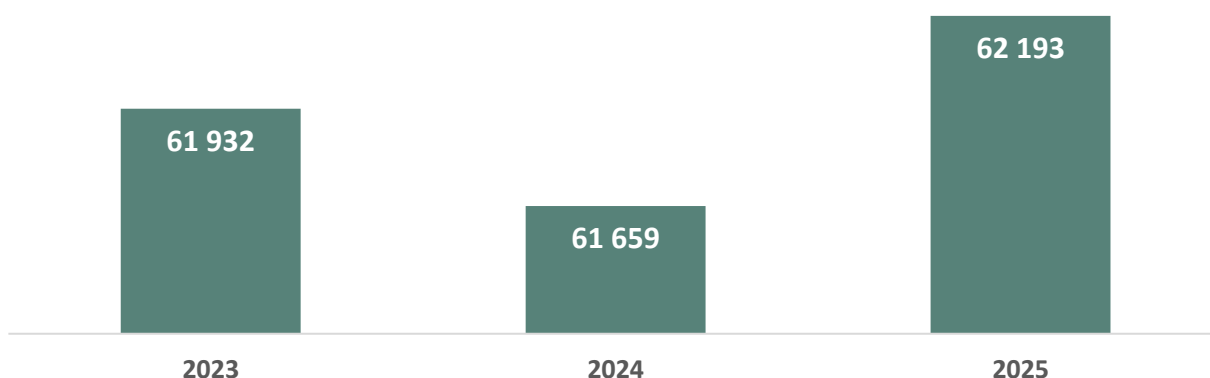

2.18. attēls. Gaļas liellopu skaita pārmaiņas pa šķirnēm

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

Salīdzinājumā ar 2024. gadu zīdītājgovju skaits 2025. gadā ir palielinājies par 0,8 %. (Sk. 2.19. att.)

2.19. attēls. Zīdītājgovju skaits

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

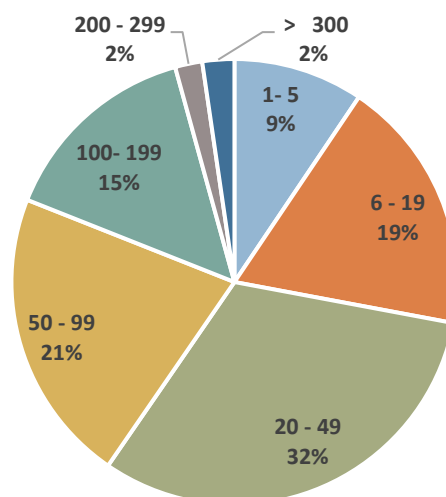
Avots: LDC

Vērtējot 2025. gada datus, kas attiecas uz zīdītājgovju un par 12 mēnešiem vecāku teļu (turpmāk – zīdītājgovis un teles) īpatsvaru dažāda lieluma saimniecību struktūrā, var secināt, ka salīdzinājumā ar 2024. gadu būtiskas pārmaiņas nav vērojamas.

Saimniecībās, kurās tiek turēti 100 un vairāk dzīvnieku, koncentrēti 19 % no kopējā zīdītājgovju un teļu skaita. Vislielākais zīdītājgovju un teļu īpatsvars ir saimniecību grupā ar 20–49 dzīvniekiem (32 %), kā arī saimniecībās ar 50–99 dzīvniekiem (31 %).

Dzīvnieku skaits 2025. gadā mainījies visās saimniecību grupās. Lielākais zīdītājgovju un teļu skaita pieaugums reģistrēts saimniecībās ar 200–299 dzīvniekiem (par 52 %), saimniecībās ar vairāk nekā 300 dzīvniekiem (par 25 %) un saimniecībās ar 100–199 dzīvniekiem (par 10 %).

Savukārt lielākais dzīvnieku skaita samazinājums novērots saimniecību grupā ar 50–99 zīdītājgovīm un telēm (par 10 %), kā arī saimniecībās, kurās tiek turēti 16–49 dzīvnieki (par 8 %). (Sk. 2.20. att.)

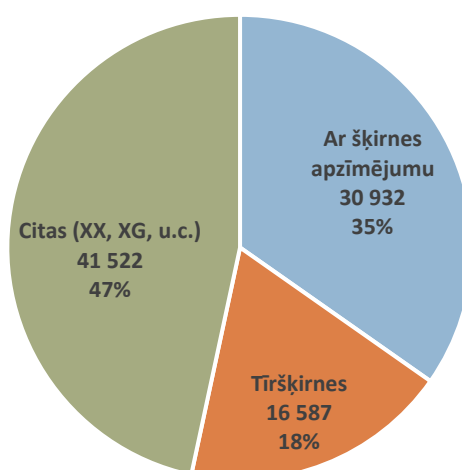
2.20. attēls. Zīdītāgovju un par 12 mēnešiem vecāku teļu īpatsvars atbilstošā lieluma saimniecībās 2025. gadā

Avots: LDC

Analizējot 2025. gada datus par zīdītāgovīm un telēm pēc to atbilstības šķirnei, secināms, ka lielāko daļu no kopējā dzīvnieku skaita veido dažādu šķirņu krustojumi (47 %). Zīdītāgovis un teles ar šķirnes apzīmējumu veido 35 %, savukārt tīršķirnes dzīvnieki – tikai 18 % no kopējā zīdītāgovju un teļu skaita.

Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu 2025. gadā vērojama pozitīva tendence: tīršķirnes zīdītāgovju un teļu kļuvis par 3 % vairāk, bet dzīvnieku ar šķirnes apzīmējumu – par 7 % vairāk.

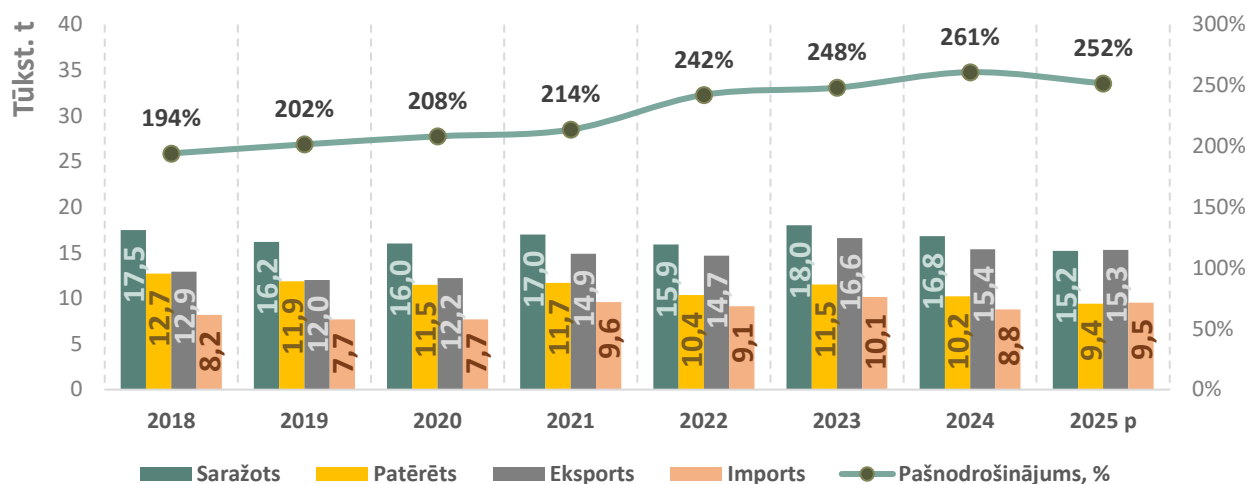
Savukārt dažādu šķirņu krustojumu dzīvnieku skaits ir samazinājies par 10 %, liecinot par pakāpenisku ganāmpulku kvalitātes uzlabošanos un mērķtiecīgāku selekcijas darbu saimniecībās. (Sk. 2.21. att.)

2.21. attēls. Zīdītāgovju un par 12 mēnešiem vecāku teļu sadalījums pēc atbilstības šķirnei 2025. gadā

Avots: LDC

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu liellopu gaļas un tās produktu ražošanas apjoms ir samazinājies par 9,5 % un produktu patēriņš – par 7,8 %. Liellopu gaļas eksports saruka par 0,4 %, bet imports palielinājās par 8,4 %. Pašnodrošinājums ar liellopu gaļu un tās produktiem ir samazinājies par deviņiem procentpunktiem. (Sk. 2.22. att.)

p – prognoze

2.22. attēls. Liellopu gaļas un tās produktu ražošanas un patēriņa balance

Avots: LAD

Gaļas šķirņu liellopu ciltsdarbs

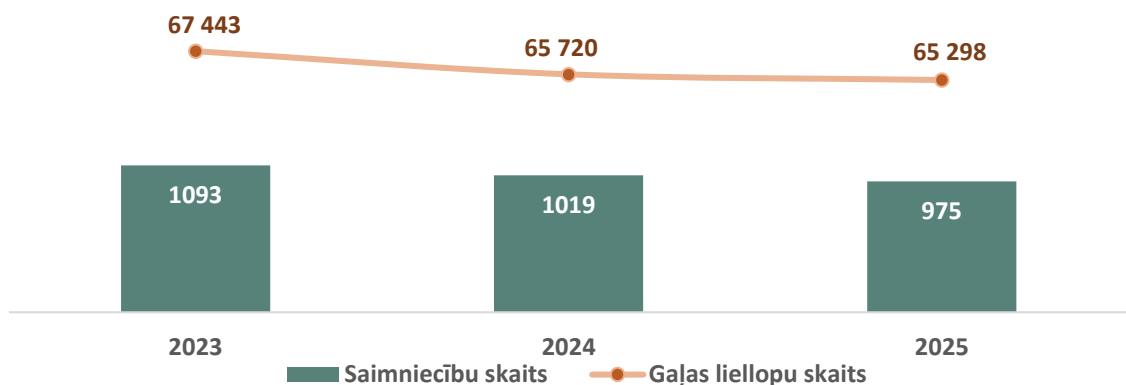
2025. gadā SIA “Latvijas Gaļas liellopu audzētāju asociācija” un SIA “Latvijas Šķirnes dzīvnieku audzētāju savienība” turpināja īstenot Gaļas šķirņu liellopu audzēšanas programmu, nodrošinot ciltsgrāmatas uzturēšanu, vaislinieku sertifikāciju, zootehnisko sertifikātu izsniegšanu, ganāmpulku vērtēšanu, šķirnes saimniecību atestāciju, kā arī sniedzot pārraudzības un snieguma pārbaudes pakalpojumus. Organizācijas konsultēja gaļas liellopu audzētājus par ciltsdarbu, dzīvnieku atlasī, ganāmpulku veidošanu un pārraudzību, kā arī organizēja praktisku apmācību dzīvnieku vērtēšanā. Pārraudzība un snieguma pārbaude kopumā notika v 975 saimniecībās, tostarp 96 šķirnes saimniecībās.

SIA “Latvijas Gaļas liellopu audzētāju asociācija” 2025. gada 4. aprīlī Liellopu izsoļu namā Aizkraukles novadā organizēja tradicionālo gaļas šķirņu vaislas jaunbuļļu izstādi un demonstrējumu. Pasākuma laikā tika demonstrēti vaislas jaunbuļļi, īstenota to praktiskā vērtēšana, organizēta jaunbuļļu izsole, kā arī notika izglītojoša lekcija par tīršķirnes dzīvnieku selekciju. Par nozīmīgu notikumu 2025. gadā kļuva Asociācijas pievienošanās Starptautiskajai Šarolē audzētāju organizāciju savienībai, tādējādi stiprinot starptautisko sadarbību ciltsdarba, selekcijas un ģenētisko resursu attīstības jomā.

Savukārt SIA “Latvijas Šķirnes dzīvnieku audzētāju savienība” organizēja gan seminārus “Biežāk sastopamās teļu saslimšanas un profilaktiskie pasākumi to novēršanai” un “Genoma testēšanas metodes rezultātu izmantošana saimniecību darbā”, gan gaļas šķirņu liellopu eksterjera vērtētāju kvalifikācijas pilnveides kursus.

2025. gadā gaļas liellopu pārraudzībā bija iesaistījušās 975 saimniecības, kas veido 18 % no kopējā gaļas liellopu audzētāju saimniecību skaita. Pārraudzībā kopumā bija 65 298 gaļas šķirnes liellopi jeb 56 % no kopējā gaļas liellopu skaita valstī.

Salīdzinājumā ar 2024. gadu pārraudzībā un snieguma pārbaudē iesaistīto saimniecību skaits samazinājās par 4 %, bet pārraudzībā esošo gaļas šķirnes liellopu skaits – par 1 % (sk. 2.23. att.).

2.23. attēls. Pārraudzībā esošo saimniecību un gaļas liellopu skaits

Avots: LDC

Analizējot 2.5. tabulā sniegtos gaļas šķirņu liellopu pārraudzības datus, var secināt, ka 2025. gadā lielākais dzimšanas svars bija Šarolē šķirnes dzīvniekiem (42,6 kg) un Simentāles šķirnes dzīvniekiem (41,8 kg).

Augstākie rādītāji atšķiršanas vecumā tika sasniegti Simentāles šķirnes dzīvniekiem, kuru vidējais svars 202 dienu vecumā bija 275,3 kg, kā arī Šarolē šķirnes dzīvniekiem, kuru vidējais svars 200 dienu vecumā sasniedza 266,2 kg.

Savukārt mazākais svars gan dzimšanas brīdī, gan atšķiršanas vecumā tika konstatēts Hailandes un Galovejas šķirnes dzīvniekiem.

2.5. tabula

Svēršanas rezultāti gaļas liellopu pārraudzības ganāmpulkos

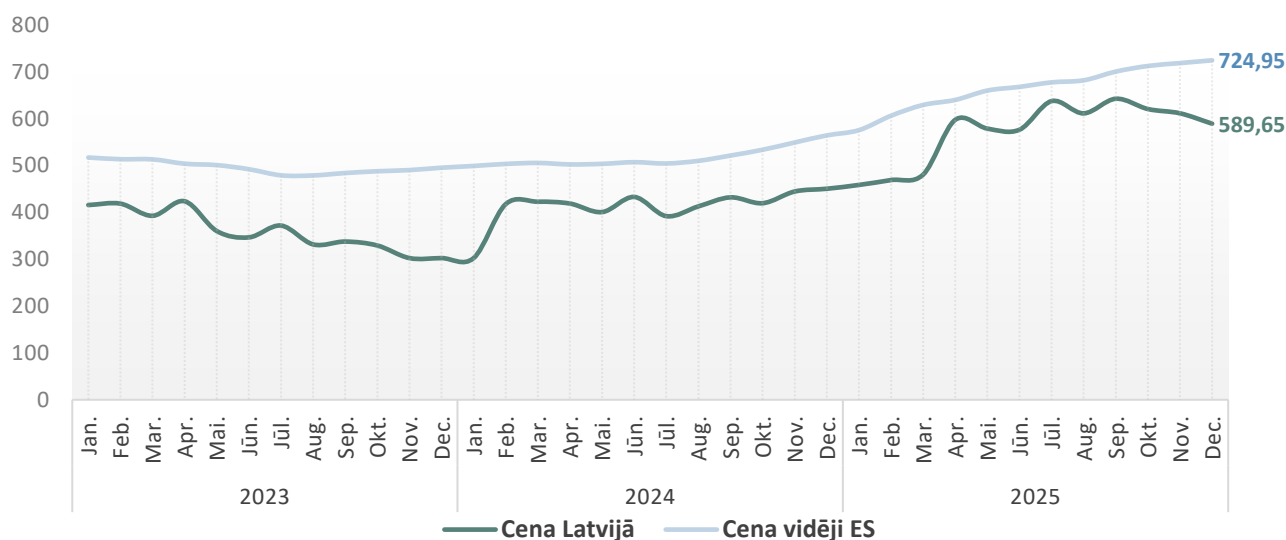
Šķirne	Dzimšanas svars, kg			Atšķiršanas vecums, dienas			Atšķiršanas svars, kg (korigētais)			Gada svars, kg (korigētais)		
	2023.	2024.	2025.	2023.	2024.	2025.	2023.	2024.	2025.	2023.	2024.	2025.
Gads												
Aberdīngusu	37,6	36,7	37,4	200	202	203	247	241,3	251,2	341,4	337,8	354,1
Galovejas	30,3	31,7	30,1	207	204	205	173,3	163,3	174,2	254,8	229,4	233,2
Hailandes	29,0	28,7	28,7	204	197	195	176,2	168	167,2	247,6	245,5	247,7
Herefordas	38,9	39,6	39,6	204	200	198	251	251,3	247,5	343	351	333,5
Limuzīnas	40,3	40,6	40,4	199	200	198	251	266,1	250,8	357,8	347,3	351,8
Simentāles	42,3	41,7	41,8	205	201	202	285,9	284,8	275,3	387,5	397,6	417,5
Šarolē	42,4	42,4	42,6	200	200	200	263,3	266,1	266,2	369,5	370,7	374,5
Gaļas šķirņu krustojumi	40,9	40,9	40,9	197	198	196	254,7	256,6	254,1	352,4	350,2	351,3

Avots: LDC

Liellopu gaļas cena

Latvijā cenu dinamika sekoja ES tendencēm, lai gan cenu līmenis saglabājās zemāks nekā vidēji ES. 2023. gadā bija vērojamas cenu svārstības, bet gada beigās cena samazinājās. Cenas kritumu var skaidrot ar pieprasījuma mazināšanos lielo pārtikas cenu un patērētāju pirktspējas samazināšanās ietekmē. Savukārt 2024. gadā liellopu gaļas iepirkuma cena Latvijā pakāpeniski cēlās. Šādu tendenci noteica vairāk ierobežots liellopu piedāvājums un stabils pieprasījums pēc liellopu gaļas. Vienlaikus joprojām saglabājās lielas ražošanas izmaksas, ietekmējot cenu kāpumu visā Eiropas tirgū. 2025. gadā liellopu gaļas iepirkuma cena gan Latvijā, gan pārējā ES turpināja palielināties, sasniedzot augstākos līmeņus. Cenas kāpumu noteica samazināts liellopu piedāvājums Eiropā, turklāt to pastiprināja dzīvnieku slimību, tostarp infekciozā katarālā drudža jeb zilās mēles slimības, izplatība dažās valstīs, kā arī nemainīgi liels pieprasījums pēc liellopu gaļas.

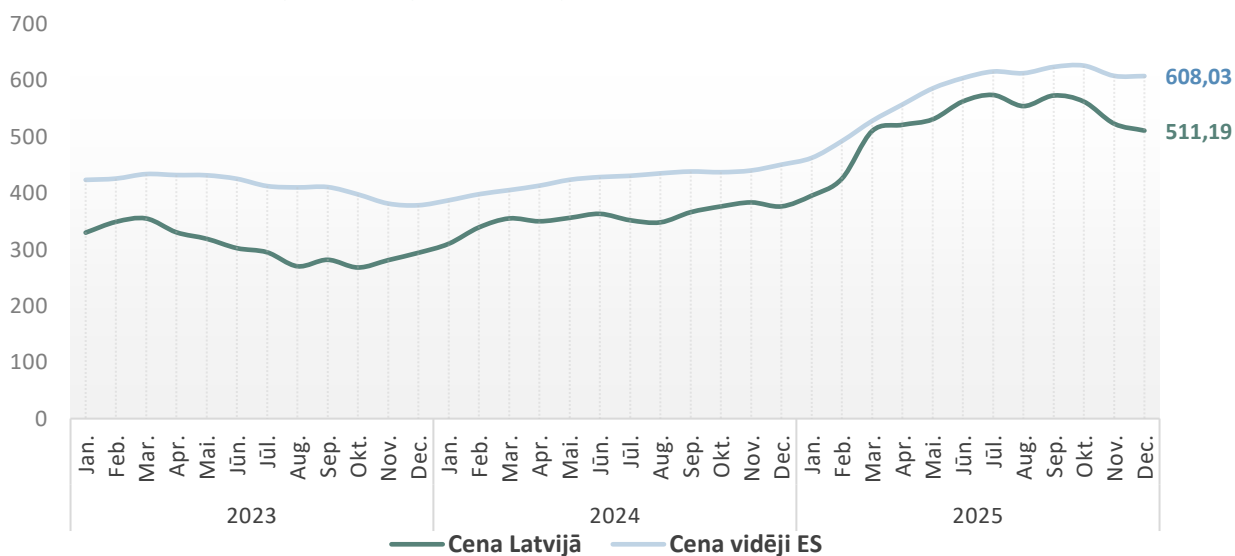

2.24. attēls. A kategorijas (bullu) liemeņu iepirkuma cena Latvijā un pārējā ES, EUR/100 kg

Avots: Eiropas Komisija

A kategorijas jeb bullu liemeņu cena Latvijā pārskata periodā no 2023. gada janvāra līdz 2025. gada decembrim ir palielinājusies par 41,8 % un 2025. gadā no janvāra līdz decembrim – par 28,5 %. Savukārt ES vidējā bullu liemeņu cena no 2023. gada janvāra līdz 2025. gada decembrim pakāpās par 40,1 % un 2025. gadā no janvāra līdz decembrim – par 25,9 % (sk. 2.24. att.).

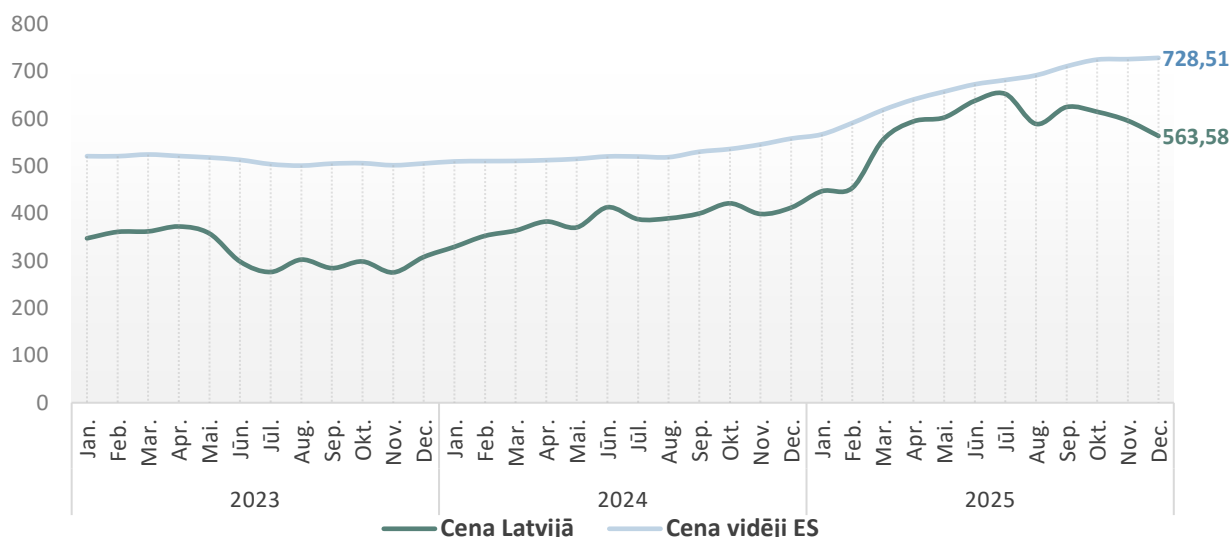
D kategorijas jeb govju liemeņu cena Latvijā pārskata periodā no 2023. gada janvāra līdz 2025. gada decembrim pacēlās par 54,8 % un 2025. gadā no janvāra līdz decembrim – par 29,2%. Savukārt ES vidējā govju liemeņu cena no 2023. gada janvāra līdz 2025. gada decembrim ir palielinājusies par 43,5 % un 2025. gadā no janvāra līdz decembrim – par 31,4% (sk. 2.25. att.).

2.25. attēls. D kategorijas (govju) liemeņu iepirkuma cena Latvijā un pārējā ES, EUR/100 kg

Avots: Eiropas Komisija

E kategorijas jeb telišu liemeņu cena Latvijā pārskata periodā no 2023. gada janvāra līdz 2025. gada decembrim ir kāpusi par 62,2 % un 2025. gadā no janvāra līdz decembrim – par 26,2%. Savukārt ES vidējā telišu liemeņu cena no 2023. gada janvāra līdz 2025. gada decembrim kopumā bija palielinājusies par 39,9 % un 2025. gadā no janvāra līdz decembrim – par 28,5 % (sk. 2.26. att.).

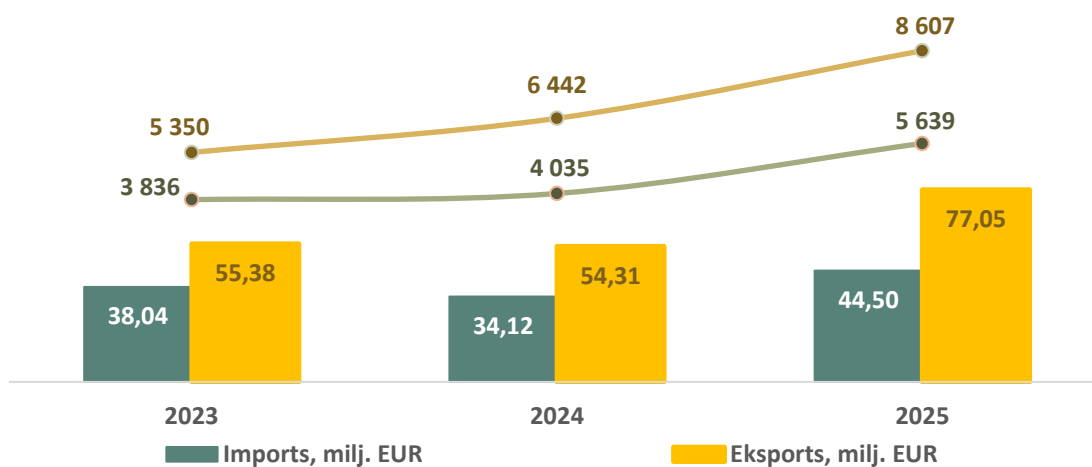
2.26. attēls. E kategorijas (telišu) liemeņu iepirkuma cena Latvijā un pārējā ES, EUR/100 kg

Avots: Eiropas Komisija

Liellopu gaļas ārējā tirdzniecība

Latvijas liellopu gaļas tirdzniecības balance ir pozitīva. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem 2025. gadā eksports un imports ir palielinājies. Procentuālā izteiksmē liellopu gaļas eksporta vērtība 2024. gadā salīdzinājumā ar 2023. gadu gan ir samazinājusies par 1,9 %, par 10,9 % samazinoties arī importa vērtībai. Savukārt 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu eksporta vērtība palielinājās par 41,9 % un importa vērtība – par 30,4 % (sk. 2.27. att.).

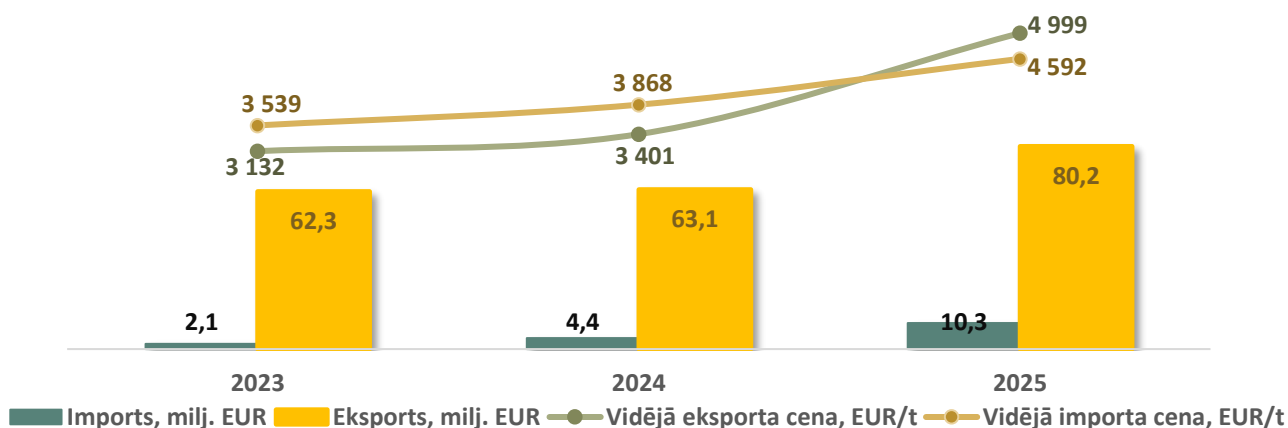

2.27. attēls. Svaigas, atdzesētas un saldētas liellopu gaļas eksports un imports Latvijā

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

Salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gada laikā dzīvo liellopu vidējā eksporta cena ir palielinājusies par 47 % un vidējā importa cena – par 18,7%. Atšķirībā no 2023. gada 2024. gadā vidējā eksporta cena palielinājās par 8,6 %, bet vidējā importa cena – par 9,3 %.

Laikposmā no 2023. līdz 2025. gadam liellopu importa vērtība ir cēlusies par 385,8 %, bet eksporta vērtība – par 28,7%. (Sk. 2.28. att.)

2.28. attēls. Dzīvu liellopu eksports un imports Latvijā

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

No 2023. līdz 2025. gadam dzīvo loļu vidējā eksporta cena ir pakāpusies par 59,6 % un vidējā importa cena – par 29,8%.

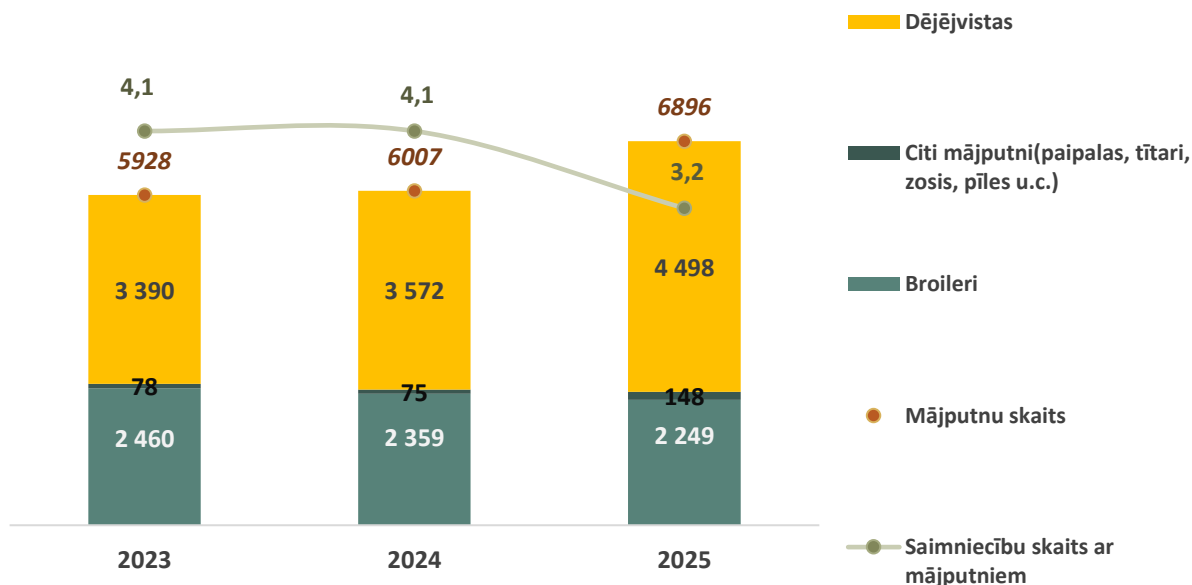
2.5. Olu un putnu gaļas ražošana

Mājputni Latvijā tiek audzēti gan lielos putnu audzēšanas uzņēmumos ar intensīvu ražošanu, gan nelielās zemnieku saimniecībās, kas darbojas pēc konvencionālās, kā arī pēc bioloģiskās lauksaimniecības saimniecības sistēmas principiem. Pieprasījums pēc putnkopības produkcijas, īpaši pēc brīvās turēšanas apstākļos iegūtām olām un putnu gaļas, turpina palielināties, jo to veicina gan patērētāju interese par dzīvnieku labturību, gan mazumtirdzniecības uzņēmumu apņemšanās pakāpeniski atteikties no sprostos dētu olu tirdzniecības. 2025. gadā Latvijā turpinājās diskusijas par dējējvistu turēšanas sprostus sistēmu ierobežošanu, kas nākotnē varētu ievērojami ietekmēt nozares attīstības virzienu.

Mājputnu audzēšanu iespējams attīstīt gan kā ražošanas papildnozari gandrīz jebkurā lauku saimniecībā, gan kā tūrisma nozari, jo tā ir viena no retajām nozarēm, kurā ar salīdzinoši nelielu sākuma kapitālu iespējams uzsākt mazo uzņēmējdarbību. Latvijā tiek audzētas ne vien dējējvistas un broileri, bet arī paipalas, tītari, strausi, pīles, zosis un pārļvistiņas gan olu, gan gaļas ieguvei. Turklāt, izmantojot radošu pieeju, tiek lietderīgi izmantoti arī citi mājputnu audzēšanas blakusprodukti kosmētikas, rotaslietu, spilvenu, segu un dažādu aksesuāru ražošanā.

Vienlaikus nozare saskārās ar vairākiem sarežģījumiem. Eiropā, tostarp Latvijā, saglabājās liels putnu gripas risks. 2025. gada pavasarī Latvijā tika reģistrēts pirmais augsti patogēnās H5N1 putnu gripas uzliesmojums mājputnu ganāmpulkā, bet rudenī slimība tika konstatēta arī savvaļas putnu populācijā, tādēļ Pārtikas un veterinārais dienests pastiprināti aicināja putnkopjus ievērot biodrošības pasākumus, ierobežot mājputnu kontaktu ar savvaļas putniem un nodrošināt atbilstošus turēšanas apstākļus.

Tāpat ražotāji turpināja pielāgoties aizvien stingrākām dzīvnieku labturības prasībām, lielajām energoresursu un barības izmaksām, kā arī konkurencei ar trešo valstu ražotājiem, kuru darbību ne vienmēr ierobežo Eiropas Savienības prasības, tomēr lielākie nozares uzņēmumi turpina investēt modernās tehnoloģijās, ilgtspējīgos ražošanas risinājumos, labturības standartu paaugstināšanā un eksporta tirgu paplašināšanā, stiprinot Latvijas putnkopības nozares konkurētspēju Baltijas un Eiropas tirgū. Kā liecina LAD dati, 2025. gadā Latvijā bija reģistrēti 6895,7 miljoni mājputnu, kas ir par 14,8 % vairāk nekā gadu iepriekš (sk. 2.29. att.).

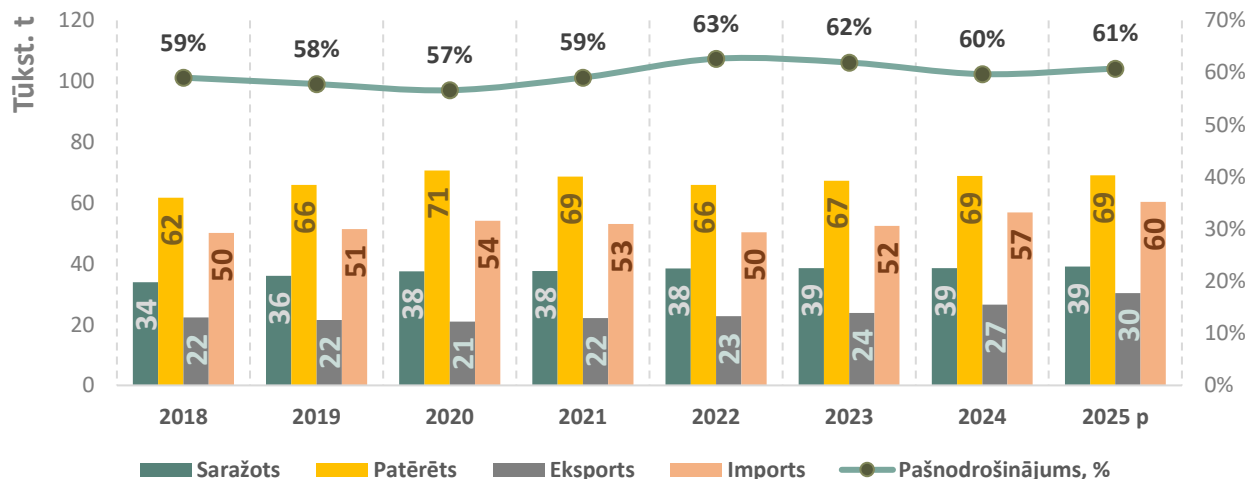

2.29. attēls. To saimniecību skaits, kurās tur mājputnus, un mājputnu skaits, tūkst.

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

Analizējot LAD datus par 2025. gadu, var secināt, ka, par spīti mājputnu audzēšanas saimniecību skaita samazinājumam par 22 %, dējējvistu skaits ir palielinājies par 25,9 %, tomēr broileru skaits samazinājies par 4,7 %. Savukārt citu mājputnu grupā reģistrēto putnu skaits ir pieaudzis par 96,7 %. Tik strauju putnu skaita kāpumu šajā grupā ir sekmējusi lielākā paipalu ferma, 2025. gadā vairāk nekā divas reizes palielinot paipalu ganāmpulku.

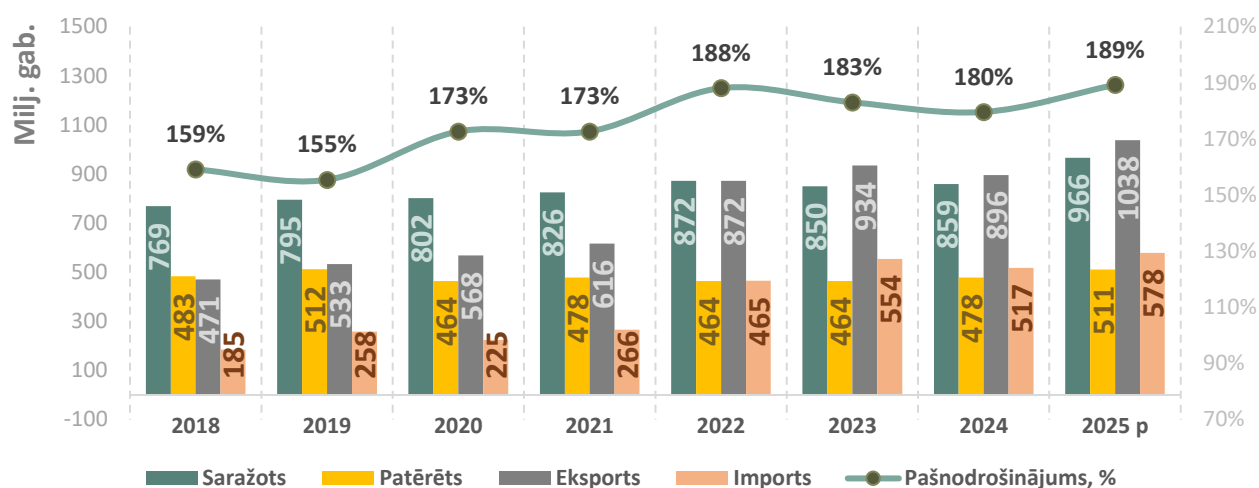

p – prognoze

2.30. attēls. Mājputnu gaļas un gaļas produktu ražošanas un patēriņa balance

Avots: LAD

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu mājputnu gaļas produktu ražošana ir palielinājusies par 1,6 % un tās patēriņš – par 0,3 %. Eksports ir palielinājies par 14,6 % un imports – par 6,1 %. Pašnodrošinājums ir pakāpies par 1,1 procentpunktu. (Sk. 2.30. att.)

p – prognoze

2.31. attēls. Olu un to produktu ražošanas un patēriņa balance

Avots: LAD

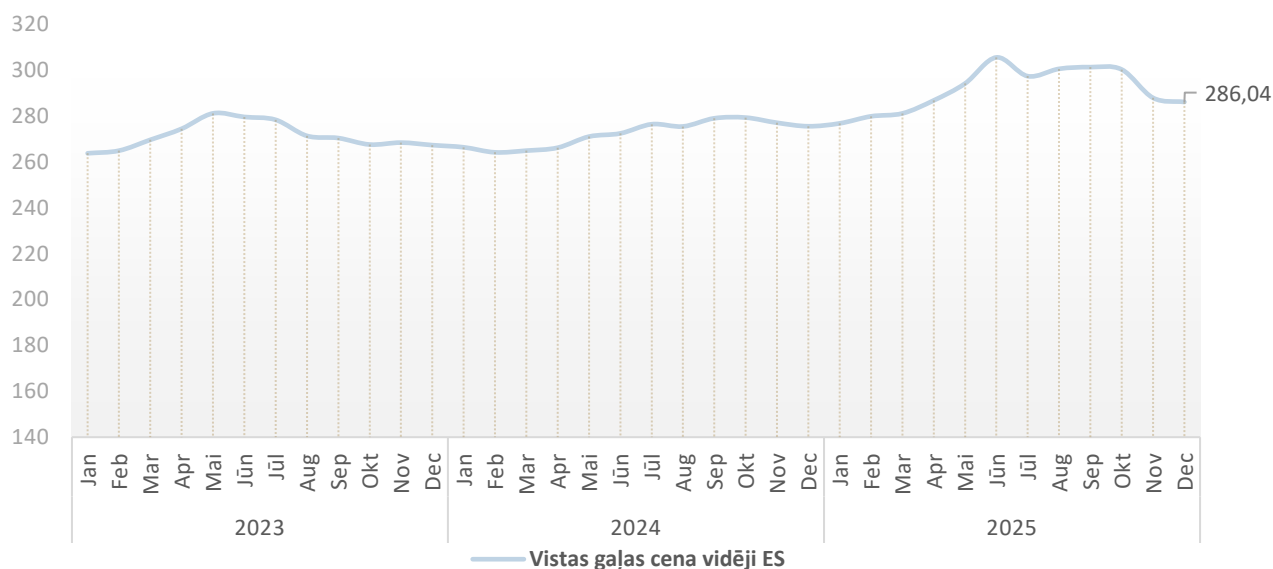
2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu olu un to produktu ražošana ir palielinājusies par 12,5 % un patēriņš – par 6,7%, savukārt to eksports – par 15,8 % un imports – par 11,8 %. Pašnodrošinājums ar olām un to produktiem ir cēlies par 9,7 procentpunktiem. (Sk. 2.31. att.)

Putnu gaļas cena

Putnu gaļas vidējā iepirkuma cena kopš 2023. gada saglabājas salīdzinoši augstā līmenī, turklāt turpmākajos gados novērojams neliels cenu kāpums. Lielās cenas galvenokārt noteica ražošanas izmaksu palielināšanās pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā, ievērojami sadārdzinoties resursu izmaksām. Papildu ietekmi uz tirgu radīja arī putnu gripas uzliesmojumi Eiropā, jo tie palielināja nozares riska faktorus un izmaksas. Līdzīga cenas attīstības tendence bija novērojama visā ES. (Sk. 2.32. att.)

Latvijā putnu gaļas cena periodā no 2023. gada janvāra līdz 2025. gada decembrim ir cēlusies par 6,1 %, bet 2025. gadā no janvāra līdz decembrim – par 4,4 %. Savukārt visā ES vidējā putnu gaļas iepirkuma cena no 2023. gada janvāra līdz 2025. gada decembrim kopumā palielinājās par 8,5 % un 2025. gadā no janvāra līdz decembrim – par 3,4 %. Latvijā putnu gaļas cena ir konfidenciāla informācija.

2.32. attēls. Vistas gaļas iepirkuma cena ES kopumā, EUR/100 kg

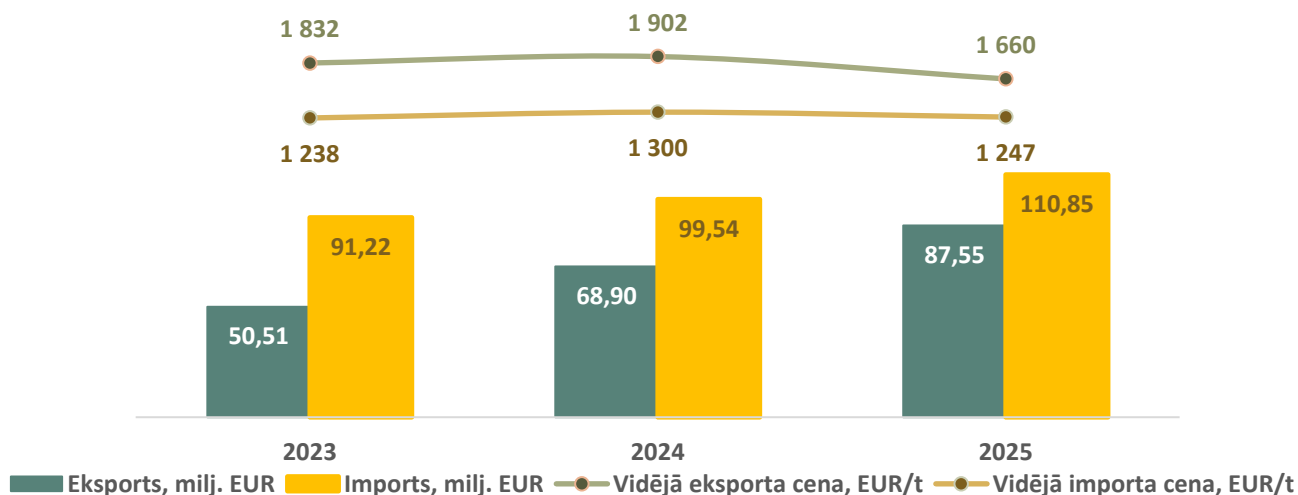
Avots: Eiropas Komisija, AREI

Putnu gaļas ārējā tirdzniecība

Latvijai svaigas, atdzesētas un saldētas putnu gaļas ārējās tirdzniecības balance pārskata periodā ir saglabājusies negatīva, importa vērtībai pārsniedzot eksporta vērtību, taču gan eksporta, gan importa vērtība ik gadu kāpj (sk. 2.33. att.). Salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gadā putnu gaļas eksporta vērtība palielinājās par 27,1 % un importa vērtība – par 11,4 %, sasniedzot augstāko punktu pārskata periodā.

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu putnu gaļas eksporta cena Latvijā kopumā palielinājās par 11,6 % un importa cena – par 12,2 %.

2.33. attēls. Svaigas, atdzesētas un saldētas putnu gaļas eksports un imports

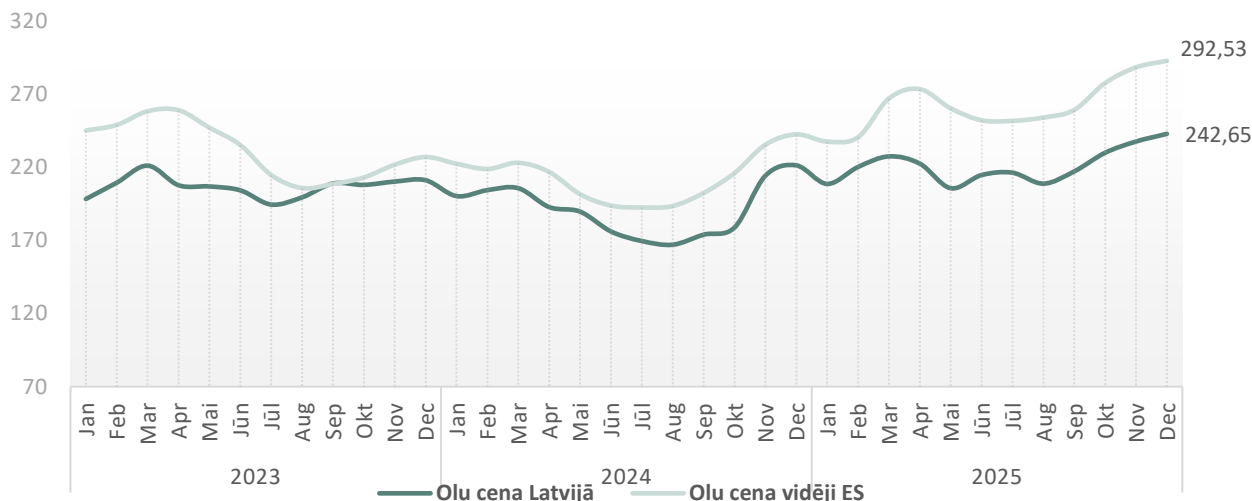
Avots: ZM pēc Eurostat datiem

Olu cena

Olu iepirkuma cena pārskata periodā saglabājās salīdzinoši augstā līmenī, jo pēc Krievijas uzsāktā kara Ukrainā strauji kāpa resursu cena. Šo cenas kāpumu daļēji ietekmēja arī putnu gripas izplatības ietekmē samazinātais ražošanas apjoms vairākās nozīmīgās ES ražotājvalstīs. 2023. gada aprīlis iezīmējās ar cenu kritumu, kas turpinājās līdz 2023. gada jūlijam. Savukārt 2024. gada aprīlī olu cenas atkal samazinājās, kāpumu pieredzot 2024. gada septembrī un saglabājot pieaugošu tendenci līdz pat 2025. gada beigām. Turklāt 2025. gada decembrī olu cena Latvijā sasniedza līdz tam augstāko punktu – 292,53 EUR/100 kg. Cenas celšanos 2025. gadā galvenokārt veicināja jauni putnu gripas uzliesmojumi un lielās ražošanas izmaksas. (Sk. 2.34. att.)

Pārskata periodā no 2023. gada janvāra līdz 2025. gada decembrim olu cena Latvijā ir palielinājusies par 22,5 % un ES kopumā – par 19,4 %, bet 2025. gadā no janvāra līdz decembrim Latvijā tā pacēlās par 16,4 % un visā ES – par 23,2 %.

2.34. attēls. Olu cena Latvijā un pārējā ES, EUR/100 kg

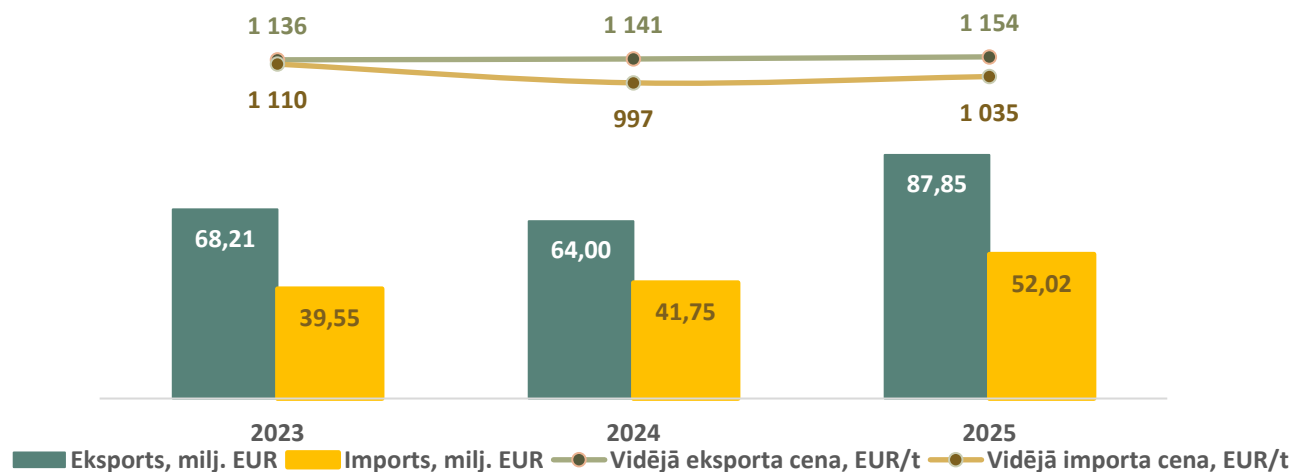
Avots: Eiropas Komisija

Olu ārējā tirdzniecība

Pārskata periodā no 2023. gada līdz 2025. gadam Latvijas ārējās tirdzniecības bilance olu sektorā saglabājās pozitīva, eksporta apjomam izteikti pārsniedzot importa apjomu (sk. 2.35. att.).

Kopumā šajā laikā Latvijas olu eksports palielinājās par 28,8 % un imports – par 31,5 %. Savukārt 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu olu eksporta vērtība pakāpās par 37,3 %, bet importa vērtība – par 24,6 %.

2.35. attēls. Olu eksports un imports

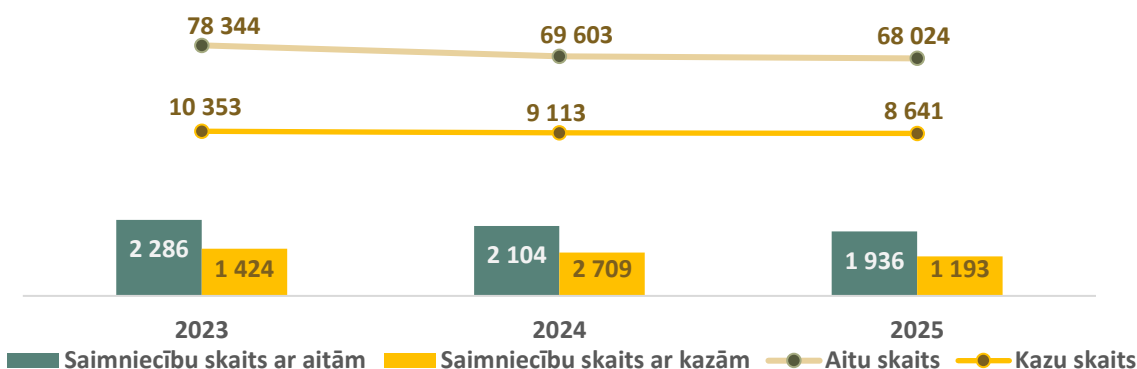
Avots: ZM pēc Eurostat datiem

Tāpat pārskata periodā par 3,0 % ir palielinājusies olu vidējā importa cena un par 16,7 % – to vidējā eksporta cena.

2.6. Aitkopības un kazkopības nozares attīstība

Analizējot 2025. gada datus par aitkopības nozari, jāsecina, ka salīdzinājumā ar gadu iepriekš ir samazinājies gan saimniecību (par 8,0 %), gan aitu skaits (par 2,3 %). 2025. gadā bija 1936 saimniecības ar 68 024 aitām.

Kazkopības nozares 2025. gada datu analīze un salīdzinājums ar 2024. gada datiem rāda, ka kopējais kazu skaits sarucis par 5 % un saimniecību skaits – par 9 %. 2025. gadā bija 1193 saimniecības, kurās kopumā tika turēta 8641 kaza. (Sk. 2.36. att.)

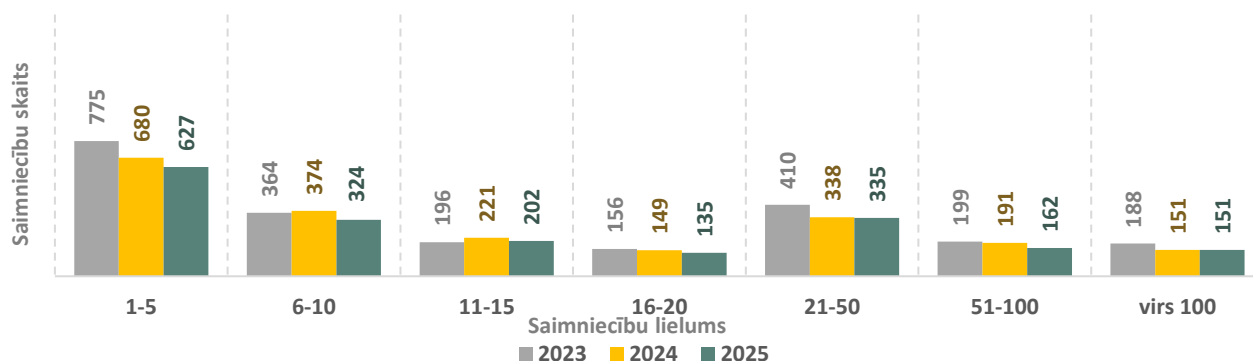

2.36. attēls. Aitu un kazu saimniecību un to dzīvnieku skaits

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

Analizējot 2.37. attēlā redzamo aitu saimniecību struktūru, var secināt, ka 2025. gadā saimniecību skaits turpināja samazināties, īpaši mazo saimniecību grupā ar 1–10 aitām, un 2025. gadā šo saimniecību īpatsvars ir sarucis līdz 49,1 % no kopējā saimniecību skaita.

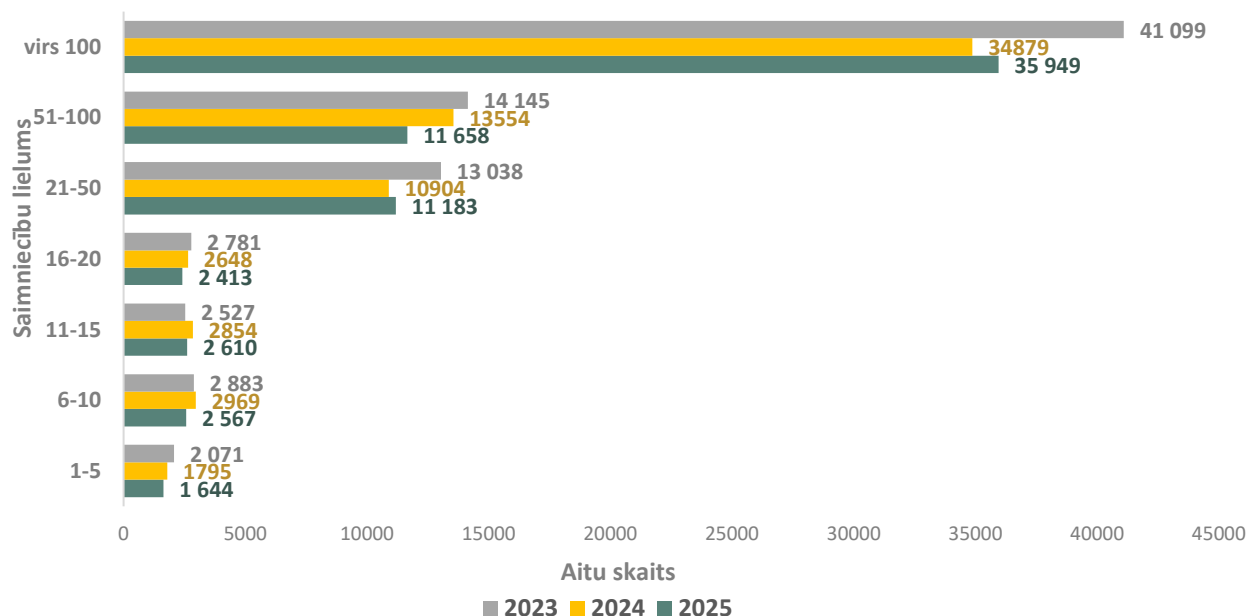

2.37. attēls. Saimniecību skaita sadalījums pēc aitū skaita

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

2.38. attēla dati par aitū kopskaita sadalījumu pēc to skaita saimniecībās liecina, ka 2025. gadā ir turpinājies samazināties aitū skaits gandrīz visās mazo saimniecību grupās, viskrasāk – saimniecībās ar 6–10 aitām (par 13,5 %). Savukārt lielo saimniecību grupā, kurās aitū skaits pārsniedz 100, 2025. gadā dzīvnieku skaits palielinājās par 3,1 %.

2.38. attēls. Aitū sadalījums pēc to skaita saimniecībā

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem arī 2025. gadā kazkopības nozares saimniecību struktūrā nav notikušas nozīmīgas pārmaiņas. Lielāko saimniecību īpatsvaru joprojām veido mazās saimniecības (85 %), kurās tiek turēti no vienas līdz desmit kazām. Šajās saimniecībās koncentrēti 37 % no kopējā kazu skaita. Saimniecībās ar 11–20 kazām tiek turēti 14 % kazu, savukārt saimniecībās, kurās ir vismaz 21 kaza, – 49 % no kopējā dzīvnieku skaita.

Analizējot 2025. gada datus par kazkopības saimniecību un kazu skaita izmaiņām, secināms, ka pārmaiņas notikušas visās saimniecību grupās. Visstraujākais saimniecību un kazu skaita pieaugums vērojams grupā ar 21–50 kazām, saimniecību skaitam palielinoties par 25 %, bet kazu skaitam – par 26 %.

Saimniecībās, kurās tiek turēti vismaz 100 kazu, to skaits palielinājies par 35 %, bet pašu saimniecību skaits – par divām.

Jau vairākus gadus vērojama tendence samazināties to mazo saimniecību skaitam, kurās tiek turēti 1–10 kazu. Arī 2025. gadā saimniecību grupā ar 1–5 kazām saimniecību skaits samazinājies par 9 %, bet kazu skaits – par 11 %. Savukārt saimniecību grupā ar 6–10 kazām gan saimniecību, gan kazu skaits sarucis par 17 %.

Vislielākais saimniecību un kazu skaita kritums konstatēts saimniecību grupā ar 51–100 kazām, saimniecību skaitam sarūkot par 30 % un kazu skaitam – par 35 %. (Sk. 2.6. tab.)

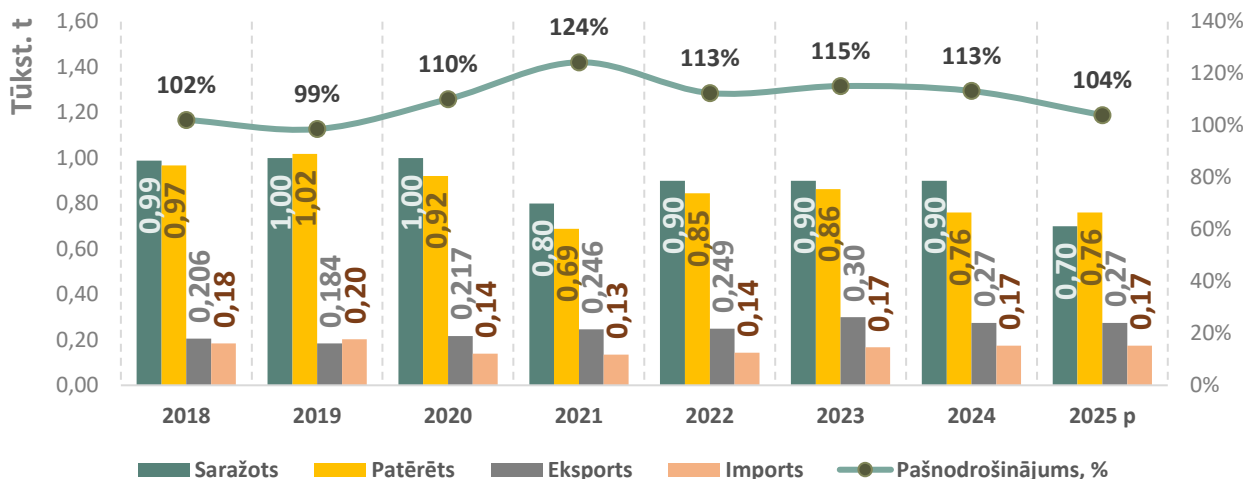
Saimniecību sadalījums pēc kazu skaita un kazu skaits atbilstošajās saimniecībās

Slaucamo kazu skaits saimniecībā	2023.				2024.				2025.			
	Saimniecības ar attiecīgo kazu skaitu		Kazu skaits		Saimniecības ar attiecīgo kazu skaitu		Kazu skaits		Saimniecības ar attiecīgo kazu skaitu		Kazu skaits	
	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%	Skaits	%
1–5	1016	71,3	2289	22,1	926	70,9	2089	22,9	846	70,9	1855	21,5
6–10	229	16,1	1747	16,9	205	15,7	1578	17,3	171	14,3	1310	15,2
11–15	58	4,1	729	7,0	61	4,7	779	8,5	64	5,4	819	9,5
16–20	29	2,0	518	5,0	34	2,6	594	6,5	24	2,0	419	4,8
21–50	65	4,6	1974	19,1	53	4,1	1620	17,8	66	5,5	2049	23,7
51–100	16	1,1	1143	11,0	23	1,8	1617	17,7	16	1,3	1058	12,2
> 100	11	0,8	1953	18,9	4	0,3	836	9,2	6	0,5	1131	13,1
Kopā	1424	100,0	10 353	100,0	1306	100,0	9113	100,0	1193	100,0	8641	100,0

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu aitū un kazu gaļas ražošanas samazinājās par 22,2 % savukārt nemainīgi palikuši patēriņa, eksporta un importa rādītāji. Pašnodrošinājums ar aitū un kazu gaļu 2025. gadā ir pazeminājies par deviņiem procentpunktiem. (Sk. 2.39. att.)

p – prognoze

2.39. attēls. Aitū un kazu gaļas un gaļas produktu ražošanas un patēriņa balance

Avots: LAD

Ciltsdarbs aitkopībā

Aitkopības nozarē ciltsdarbu koordinē šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība “Latvijas Aitū audzētāju asociācija” (turpmāk šajā nodaļā – Asociācija). Aitkopības ciltsdarba mērķu sasniegšanai tiek īstenotas audzēšanas programmas Latvijas tumšgalves, Vācijas merino vietējās, Dorperas, Sufolkas, Romanovas, Oksforddaunas, Tekselas, *Il-de-France* un Šarolē aitū šķirnēm. Visu īstenoto audzēšanas programmu galvenais mērķis ir veidot auglīgus, ātraudzīgus, no Maedi-Visna slimības brīvus, pret skrepi slimību rezistentus šķirnes aitū ganāmpulkus. Asociācija īsteno arī Latvijas tumšgalves vecā tipa aitū šķirnes saglabāšanas programmu, kuras mērķis ir saglabāt Latvijas tumšgalves šķirnes vecā tipa aitū skaitu, kā arī šķirnes ģenētisko potenciālu un daudzveidību.

2025. gadā aitū pārraudzība notika 58 aitū pārraudzības ganāmpulkos. 2.7. tabulā redzams, ka tika vērtētas 3905 pieaugušas aitū mātes, 220 teķu un 1539 vaislai audzējamie dzīvnieki.

Vērtēto aitū skaits 2025. gadā

Ganāmpulku grupa	Jēri	Vaislai audzējamie dzīvnieki	Pieaugušie dzīvnieki
------------------	------	------------------------------	----------------------

	S	V	S	V	S	V
Šķirnes	3248	3118	1380	90	3441	144
Pārējās	364	367	65	4	499	76
Kopā	3612	3485	1445	94	3940	220

s – aita

v – teķis

Avots: LDC

Analizējot 2.8. tabulā atspoguļoto vērtēto aitu un teķu sadalījumu pa šķirnēm, var secināt, ka visvairāk ir novērtēts Latvijas tumšgalves aitu šķirnes dzīvnieku – 56,1 % no kopējā novērtēto šķirnes dzīvnieku skaita.

2.8. tabula

Vērtēto aitu un teķu sadalījums pa šķirnēm 2025. gadā

Šķirnes nosaukums un kods	Aitas	Teķi	KOPĀ
Latvijas tumšgalve	2273	61	2334
Latvijas tumšgalve vecais tips	524	39	563
Vācijas merino vietējā	260	8	268
Romanovas R	138	7	145
Il-de-France	258	26	284
Dorperas	164	14	178
Šarolē	96	12	108
Tekselas	103	35	138
Oksforddaunas	82	13	95
Sufolkas	42	5	47
KOPĀ	3940	220	4160

Avots: LDC

2025. gadā Asociācija organizēja daudz dažādu izglītojošu semināru un pasākumu ciltsdarba speciālistiem un aitu audzētājiem. Nozīmīgākie no tiem bija ikgadējās Profesionāļu dienas aitkopjiem kontrolnobarības stacijā “Klimpas”. Pasākuma laikā nozares speciālisti, zinātnieki un aitkopji diskutēja par jaunāko aitkopības attīstībā, iepazinās ar pētījumu rezultātiem, Latvijas aitu šķirņu daudzveidību, piedalījās praktiskās meistarklasēs un demonstrējumos, kā arī popularizēja aitkopības produkciju un tās pārstrādes iespējas. 2025. gadā Asociācija turpināja dalību projektā “Efektīvs vides un dzīvnieku labturības saimniecību monitorings”, kurā tika pilnveidoti aitu pārraudzības digitālie risinājumi un attīstīta vienota saimniecību monitoringa sistēma dzīvnieku labturības, vides ilgtspējas un saimniekošanas efektivitātes uzlabošanai.

Ciltsdarbu kazkopībā koordinē un īsteno Latvijas Kazkopības biedrība (turpmāk šajā nodaļā – Biedrība). Biedrība īsteno piecas kazu šķirņu audzēšanas programmas Zānes, Anglonūbijas, Latvijas vietējās kazas šķirnes dzīvniekiem, saglabāšanas programmu Latvijas vietējās kazas šķirnes vecā tipa dzīvniekiem, kā arī būru šķirnes gaļas kazu audzēšanas programmu.

2025. gadā Biedrība sniedza ar ciltsdarbu saistītus pakalpojumus, organizēja praktiskās nodarbības kazu pārraugiem un eksterjera vērtēšanas ekspertiem, kā arī ikgadējo nozares pasākumu – semināru “Kazu dienas 2025”. Seminārā tika sniegta informācija par kazkopības nozares attīstību Latvijā un ciltsdarba rezultātiem piena un gaļas šķirņu kazu audzēšanā 2024./2025. gadā. Pasākuma dalībnieki tika iepazīstināti arī ar populārāko kazu šķirņu ģenētiskās kvalitātes novērtējumu un somatisko šūnu ietekmi uz kazas piena sastāvu un tā recēšanas īpašībām. Pasākuma laikā tika apbalvoti labākie pārraudzības un snieguma pārbaudes ganāmpulki.

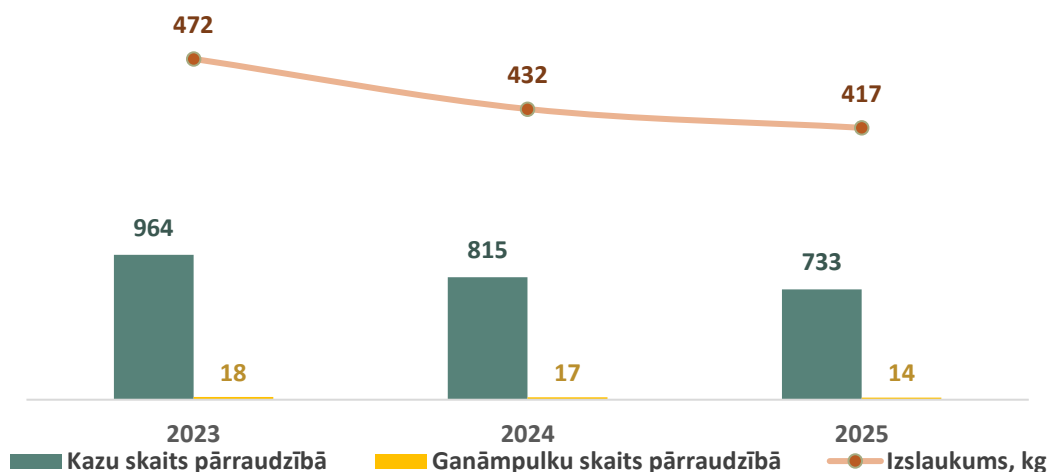
2025. gadā Biedrība piedalījās Francijas nacionālajā kazkopības nozares pasākumā “CapriNOV 2025” Francijā, iegūstot jaunāko informāciju par kazu audzēšanu, ciltsdarbu un eksterjera vērtēšanu. Biedrības pārstāvji apmeklēja Francijas vaislas materiāla ieguves un uzglabāšanas centru, kurā iepazinās ar jaunākajām tehnoloģijām vaislas materiāla ieguvē, novērtēšanā un uzglabāšanā. Vizītes laikā tika apmeklēti arī semināri, izstādes un kazkopības saimniecības, kurās bija iespēja iepazīties ar modernākajiem fermu aprīkojuma un saimniekošanas risinājumiem.

Biedrība piedalījās arī Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes zinātniski praktiskajā konferencē “Līdzsvarota lauksaimniecība 2025”, kurā prezentēja pētījumu “Latvijas vietējās kazas vecā tipa dzīvnieku fenotipiskais vērtējums”.

Visa gada garumā Biedrība saviem biedriem un citiem interesentiem organizēja seminārus par kazu šķirnēm, kazu audzēšanu un ciltsdarbu, biodrošības pasākumiem, kā arī kazu veselības un labturības jautājumiem.

Snieguma pārbaudē un pārraudzībā esošo piena šķirņu kazu saimniecību skaits katru gadu samazinās, arī 2025. gadā kļuvis par 18 % kazu saimniecību un par 10 % mazāk kazu, tā ka pārraudzībā bija 733 kazu un

14 kazu saimniecību. Vidējais izslaukums pārraudzībā bija 417 kilogramu – par 3,5 % mazāk nekā 2024. gadā. (Sk. 2.40. att.)

2.40. attēls. Pārraudzībā esošo kazu, saimniecību skaita un izslaukuma dinamika

Avots: LDC

Dati par kazu piena tauku un olbaltumvielu saturu apkopoti 2.9. tabulā. Ja salīdzina 2025. gada piena kvalitātes vidējos rādītājus ar iepriekšējā gada datiem, ir vērojama pozitīva tendence – ir palielinājušies piena tauku un olbaltumvielu satura rādītāji.

Turpmākai nozares attīstībai ir svarīgi nodrošināt sabalansētu un dzīvnieku fizioloģiskajām vajadzībām atbilstošu ēdināšanu, lai palielinātu ganāmpulku produktivitāti un ilgtermiņā saglabātu un uzlabotu piena tauku un olbaltumvielu satura rādītājus. Šāda pieeja sekmē gan lielāku izslaukumu, gan piena kvalitātes uzlabošanu.

Vienlaikus nepieciešams turpināt selekcijas darbu, izvēloties augstvērtīgu vaislas materiālu ar labiem produktivitātes un piena kvalitātes rādītājiem.

2.9. tabula

Kazu piena tauku un olbaltumvielu satura dinamika Latvijā

Rādītājs/gads	2023.	2024.	2025.
Tauku saturs, %	3,88	3,58	3,74
Olbaltumvielu saturs, %	3,41	3,09	3,46

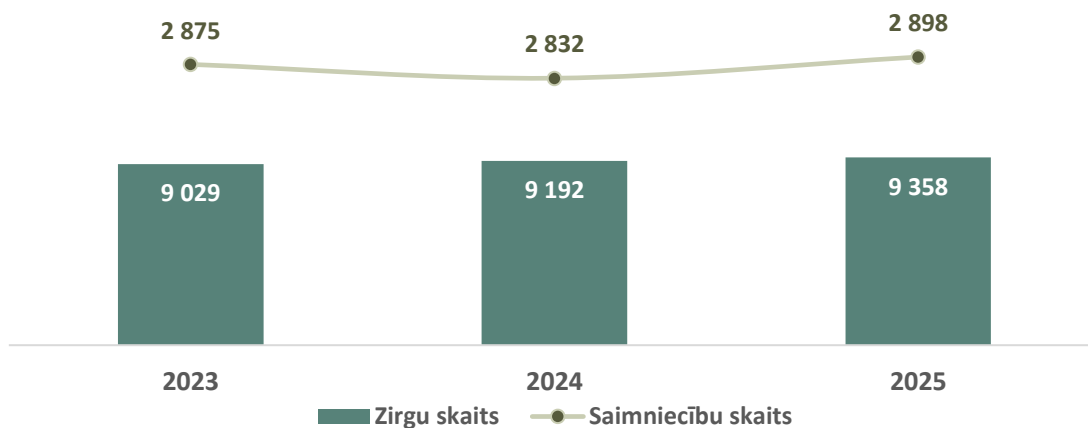
Avots: LDC

2025. gadā bija 13 % būru šķirnes kazu saimniecības ar 5 % kazu no kopējā to skaita valstī. Būru šķirnes kazu audzēšanas programmas mērķis ir uzlabot Latvijā audzēto būru šķirnes kazu ģenētisko kvalitāti un palielināt kvalitatīvu vaislas dzīvnieku skaitu. 2025. gadā programmas īstenošanā bija iekļauti 102 vaislas dzīvnieki, un no tiem 33 bija tīršķirnes vaislas kazas. Programmā iesaistītie dzīvnieki atradās deviņās saimniecībās, un no šiem dzīvniekiem kopumā iegūti 158 kazlēni.

Lai sekmētu kazu gaļas ražošanas attīstību un palielinātu nozares konkurētspēju, ir jāturpina darbs pie tīršķirnes dzīvnieku skaita palielināšanas un vaislas darba pilnveidošanas.

2.7. Zirgkopība

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu zirgkopības saimniecības un zirgu skaits ir palielinājies par 2 %. Pēc LAD datiem, 2025. gadā bija reģistrētas 2898 zirgkopības saimniecības ar 9358 zirgiem. (Sk. 2.41. att.)

2.41. attēls. Zirgu un zirgkopības saimniecību skaits

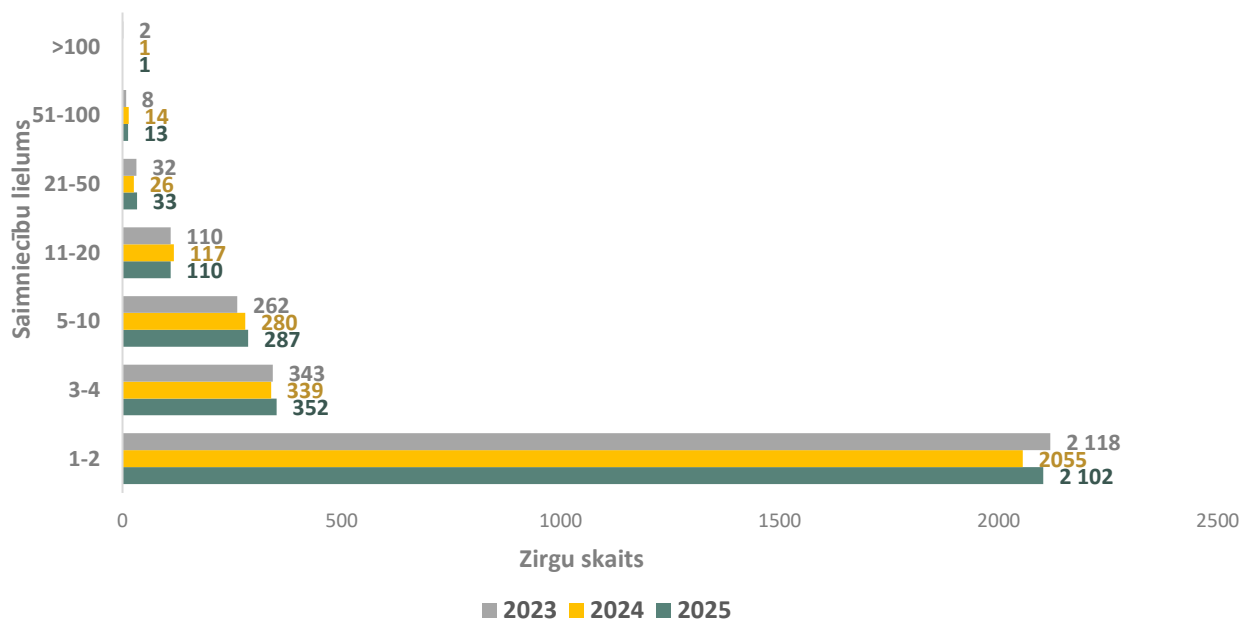
* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

2025. gada dati liecina, ka salīdzinājumā ar 2024. gadu zirgu saimniecību struktūra nav ievērojami mainījusies. Lielāko daļu (72 %) joprojām veido mazās saimniecības ar 1–2 zirgiem, kurās tiek turēti 28 % no kopējā zirgu skaita.

Arī 2025. gadā lielākajā daļā saimniecību grupu ir mainījies gan saimniecību, gan zirgu skaits. Salīdzinājumā ar 2024. gadu par 27 % vairāk ir to saimniecību, kurās tiek turēti 21–50 zirgu, arī zirgu skaitam tajās palielinoties par 21 %. Saimniecībās, kurās tiek turēti 100 un vairāk zirgu, dzīvnieku skaits palielinājies par 38 %. Arī pārējās saimniecību grupās vērojams gan saimniecību, gan zirgu skaita kāpums 2–4 % robežās.

Vienlaikus dažās grupās konstatēta samazināšanās. Gan saimniecību, gan zirgu skaits ir samazinājies saimniecību grupā ar 11–20 zirgiem (par 8 %) un 51–100 zirgiem (par 7 %), zirgu skaits abās grupās sarūkot par 7 % (Sk. 2.42. att.).

2.42. attēls. Saimniecību sadalījums pēc zirgu skaita pa grupām

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

Ciltsdarbs zirgkopībā

Latvijā zirgu ciltsdarbu koordinē divas šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrības – Latvijas zirgaudzētāju biedrība un Latvijas šķirnes zirgu audzētāju asociācija. Latvijas zirgaudzētāju biedrība īsteno audzēšanas programmu Latvijas siltasiņu šķirnes zirgu sporta tipa zirgiem un saglabāšanas programmu Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgiem.

Latvijas šķirnes zirgu audzētāju asociācija īsteno audzēšanas programmu Latvijas siltasiņu šķirnes zirgu sporta tipa zirgiem un saglabāšanas programmas Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgiem, Latvijas ardeņu šķirnes zirgiem un Latgales rikšotāju šķirnes zirgiem. (Sk. 2.43. att.)

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes audzētāji selekcijas darbam galvenokārt izmanto Latvijas šķirnes sporta tipa un braucamā tipa zirgus. Lai uzlabotu Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes populācijas kvalitāti, biedrības akcentē laba vaislas materiāla nozīmi un veicina zirgu īpašnieku izpratni par mērķtiecīgu ciltsdarbu. Īstenojot audzēšanas programmas, biedrības izmanto audzēšanas metodes vēlamo selekcionējamo pazīmju izkopšanai, lai uzlabotu zirgu rezultātus iejādes un šķēršļu pārvarēšanas jeb konkūra sacensībās. Tiek strādāts pie izlases un selekcijas populācijā, kā arī izmantots pasaules līmeņa biomateriālu populācijas ģenētiskās kvalitātes uzlabošanai.

Biedrības nodrošina vaislas ērzeļu sertifikāciju, individuālu kumēļu, jaunzirgu, vaislas ērzeļu un ķēvju vērtēšanu saskaņā ar šķirnes standarta prasībām un atbilstoši audzēšanas programmai.

Latgales rikšotāju zirgu šķirnes audzēšanas mērķis ir vietējās apdraudētās zirgu šķirnes saglabāšana un zirgu darbības kvalitātes uzlabošana atbilstoši rikšotāju šķirņu zirgu prasībām. Latvijas ardeņu zirgu šķirnes audzēšanas mērķis ietver ciltsdarba pasākumu kompleksu mazskaitlīgas un kritiski apdraudētas vietējās zirgu šķirnes saglabāšanai, atlasot pēc tipa un izcelsmes šim mērķim piemērotus dzīvniekus un palielinot dzīvnieku skaitu populācijā.

2.43. attēls. Zirgu skaits pa šķirnēm

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

2025. gadā audzēšanas programma un snieguma pārbaude īstenota kopumā 307 Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes sporta tipa zirgu audzēšanas saimniecībās, tajā skaitā sešās šķirnes saimniecībās, un saglabāšanas programma – 83 Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgu saimniecībās, kā arī trīs Latgales rikšotāju un astoņas ardeņu šķirnes zirgu saimniecībās.

Īstenojot audzēšanas programmas, notiek vaislas ķēvju vērtēšana, izlase un uzņemšana ciltsgrāmatā, jaunzirgu un kumēļu vērtēšana vaislas dzīvnieku pēcnācēju kvalitātes noteikšanai, kā arī vaislas ķēvju vērtēšana un ērzeļu vērtēšana pēc pēcnācēju kvalitātes. Turpinās ciltsdarba datu uzskaites un analīzes pilnveidošana. Notiek arī mērķtiecīgs darbs ar izzūdošo vietējo apdraudēto zirgu šķirņu ģealoģisko līniju, kurās ir mazs īpatņu skaits, lai tās apzinātu un saglabātu.

Nozares attīstībā svarīga nozīme ir izglītojošiem un popularizēšanas pasākumiem. Biedrības katru gadu organizē zirgu izstādes, sporta sacensības, seminārus un demonstrējumus, kas veicina sabiedrības izpratni par zirgkopību, tās nozīmi un attīstības iespējām. Šādi pasākumi palīdz piesaistīt jaunus interesentus nozarei, stiprina sadarbību starp audzētājiem, sportistiem un zirgu īpašniekiem, kā arī veicina pozitīvu nozares tēlu sabiedrībā.

2025. gadā, lai popularizētu Latvijas siltasiņu šķirnes zirgu darbības un ģenētisko kvalitāti, prezentētu audzētāju darba rezultātus, novērtētu zirgu darbības sacensību apstākļos un izprastu zirgaudzēšanas tendences, Latvijas Zirgaudzētāju biedrība jau trešo gadu pēc kārtas pasniedza balvu “Labākais Latvijas siltasiņu

šķirnes zirgs”, kā arī tika organizētas dažāda mēroga zirgu sacensības – Latgales kauss 2025, Rudens pērle 2025 u. c.

Biedrības tāpat ir organizējušas speciālistu kvalifikācijas celšanas un zirgaudzētāju izglītošanas seminārus, kā arī sabiedrības informēšanas un citus zirgkopības nozares popularizēšanas pasākumus.

2.8. Graudu ražošana

Latvijā 2025. gadā tika izaudzēti nepilni 3,2 miljoni tonnu graudu, kas ir par 1,4 % vairāk nekā 2024. gadā.

2024. gada rudenī bija labvēlīgi laikapstākļi augu augšanai, un tie veicināja strauju ziemāju attīstību. Zemgalē ziemas kvieši labi saceroja. Decembra vidū Kurzemes reģionā izveidojās neliela īslaicīga sniega sega. Mēneša vidū sniega sega izveidojās arī Latgalē un Vidzemē. Janvāra vidējā gaisa temperatūra Latvijā bija + 1,7 °C, kas ir 4,7 °C virs mēneša normas, un tas kļuva par trešo siltāko janvāri novērojumu vēsturē. Februārī bija īslaicīgs aukstuma periods, kad Zemgalē un Kurzemē bija novērojams kailsals. Vidzemē un Latgalē situācija bija labāka, jo augus sedza aptuveni trīs centimetrus bieza sniega kārtā, kas laukus pakāpeniski sāka noklāt februāra pirmajā dekādē, tādēļ piedzīvotais aukstuma vilnis neradīja nozīmīgus postījumus augiem.

2024./2025. gada ziema bija ievērojami siltāka par normu, ar vidējo gaisa temperatūru + 0,2 °C, kas ir 2,6 °C virs sezonas normas, padarot to par piekto siltāko ziemu novērojumu vēsturē, tomēr atšķirīgais nokrišņu daudzums un sniega segas biezums ietekmēja ziemāju stāvokli dažādos Latvijas reģionos. Martā līdz ar temperatūras paaugstināšanos Kurzemes un Zemgales reģionā augu veģetācija atsākās ievērojami agrāk nekā citus gadus, tāpēc lauksaimnieki agrāk sāka ziemāju papildmēslojuma izkliedi un jau marta beigās – arī sēju. Vidzemes un Latgales reģionā ziemāju papildmēslošanas darbi aizsākās aptuveni par nedēļu vēlāk. Aprīļa vidējā gaisa temperatūra Latvijā bija 1,3 °C virs mēneša normas, bija gan siltuma, gan aukstuma periodi. Mēneša sākumā vidējā gaisa temperatūra Latvijā bija virs normas, taču tad tā pazeminājās un apmēram nedēļu bija gaisa aukstāks par normu. Ziemāji, kas nebija sacerojuši, pavasara vēsajā un mitrajā laikā labi saceroja. Mēneša vidū gaisa temperatūra strauji paaugstinājās, gandrīz nedēļu pēc kārtas katru dienu pārsniedzot vismaz vienu maksimālās gaisa temperatūras rekordu. Maija sākumā gaisa temperatūra atkal pazeminājās un visā Latvijas teritorijā bija novērojamas salnas. Daugavpilī 9. maijā pat tika novērota minimālā gaisa temperatūra – 4,8 °C. Salna ietekmēja ziemāju attīstību, vietām apsala graudaugu lapas. Maija otrajā dekādē vidējā gaisa temperatūra bija 2,6 °C zem dekādes normas, turpretī nokrišņu daudzums bija 159 % pārsniedz dekādes normu. Visvairāk nokrišņu bija Madonas pusē, pat trīs reizes pārsniedzot maija normas. Šāda mitruma pārbagātība radīja lielas problēmas laukiem, pārvēršot tos par purvainām ieplakām, kurās augiem ir grūti elpot un attīstīties.

Ekstrēmi lielais mitrums Vidzemes un Latgales reģionā radīja kritisku gaisa trūkumu augu saknēm, tā ka tās sāka dzeltēt un radās optimālas barības vielu uzņemšanas traucējumi, tādējādi ļoti samazinot iespējamo ražas potenciālu. Tādos apstākļos graudaugu sējumi mitrumā slāpst un nespēj pilnvērtīgi attīstīties. Pārmitrie lauki arī liedz īstenot steidzami nepieciešamos augu kopšanas darbus, piemēram, nezāļu ierobežošanu, un tās netraucēti sāk konkurēt ar kultūraugiem par tik ļoti vajadzīgajām barības vielām.

Kurzemes reģionā situācija ir daudzveidīgāka. Reģiona dienvidu un ziemeļu daļā mitruma apstākļi augu attīstībai bija optimāli, un graudaugi labi saceroja, solot arī labu ražu, bet pārējā Kurzemes reģionā lauki bija pārmitri un vietām augi dzeltēja.

Viscerīgākā aina salīdzinājumā ar pārējiem reģioniem pavērās Zemgalē, jo tur lietavu bija mazāk. Tas ļāva agri iesēt vasarājus, nodrošinot tiem labu attīstību un efektīvu barības vielu uzņemšanu.

Pēc CSP informācijas, kopražas kāpumu pērn salīdzinājumā ar 2024. gadu veidoja ziemāju graudaugu kopražas pieaugums par 202,4 tūkst. tonnu jeb 8,3 %, vidējai ražībai palielinoties no 47,5 centneriem no hektāra 2024. gadā līdz 49,0 centneriem 2025. gadā.

Ziemas kvieši veidoja 75,2 % no visas graudu kopražas (2024. gadā – 69,0 %). Vidējai ražībai no viena hektāra palielinoties par 1,2 % (no 49,7 centneriem 2024. gadā līdz 50,3 centneriem 2025. gadā) un sējumu platībai – par 39,7 tūkst. hektāru jeb 9,1 %, ziemas kviešu kopražā sasniedza 2,4 milj. tonnu, kas ir par 227,5 tūkst. tonnu jeb 10,5 % vairāk nekā gadu iepriekš.

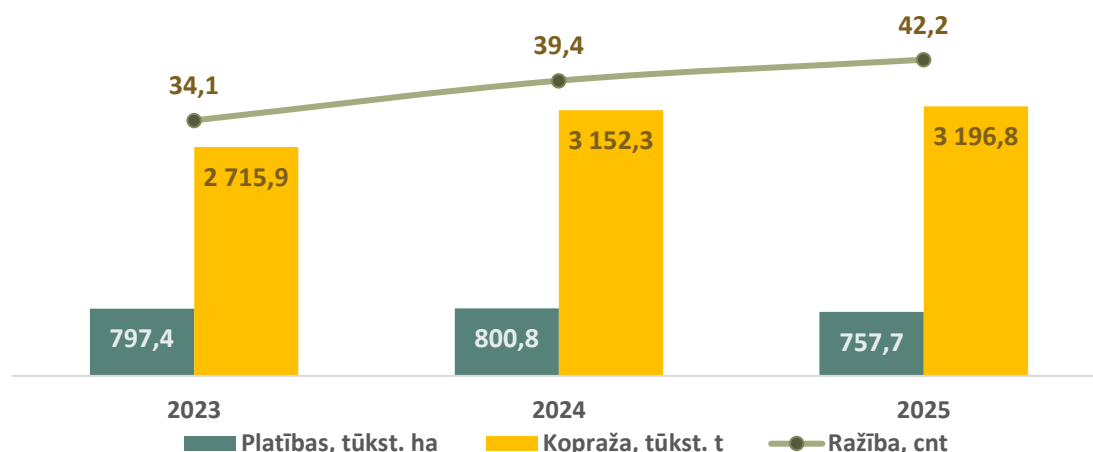
No vasarāju graudaugiem vislielākais kritums kopražā un vidējā ražībā no viena hektāra novērojams griķiem. Vēlās sējas un lietainā rudens ietekmē to ražība samazinājās no 11,7 centneriem 2024. gadā līdz 7,0 centneriem no hektāra 2025. gadā, kopražai sarūkot par 54,0 %.

Ilgstošās lietavas kultūraugu attīstību un ražas potenciālu ietekmēja visā Latvijā, aizkavējot arī ražas novākšanas darbus. Ziemāju ražas vākšana sākās par divām nedēļām vēlāk nekā 2024. gadā, kad līdz ar karstumu graudi nogatavojās straujāk. 2025. gadā pirmos Zemgalē kūla ziemas miežus. Diemžēl Vidzemē un

Latgalē tos izdevās novākt vien daļēji, jo daudzviet bija apgrūtināta kulšana lietavu dēļ un labība vēl nebija nogatavojusies.

Kaut arī graudaugu vidējā ražība 2025. gadā sasniedza 42,2 centnerus no hektāra, un tas ir par 7,1 % vairāk nekā gadu iepriekš, novāktu graudu kvalitāte tomēr bija zema, jo īpaši maza bija graudu tilpummasa, tāpēc tie ir vieglāki un sīki. Zemgales saimniecībām ar lielāku ražu graudos bija zems proteīna saturs, tā ka graudi atbilda zemākās pārtikas grupas prasībām vai tikai lopbarībai.

Kā jau minēts, 2025. gadā kopraža sasniedza nepilnus 3,2 milj. tonnu (3196,8 tūkst. t). Lai gan 2025. gadā bija ievērojams kopējās graudaugu aizņemtās platības samazinājums par 43,1 tūkst. hektāru un arī laikapstākļi bija ļoti nelabvēlīgi ar ilgstošām lietavām, kas applūdināja laukus, vidējā ražība tomēr sasniedza 42,2 cnt/ha. Tas ir vairāk nekā 2023. un 2024. gadā (2.41. att), bet ievērojami atpaliek no 2020. gada vidējās ražības, kad tā bija 46,4 cnt/ha un tika sasniegts graudu kopražas rekords un kopumā ievākts 3,5 milj. tonnu.

2.44. attēls. Graudaugu platība, kopraža un ražība Latvijā

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Vēl ir jāpiemin tāds būtisks iemesls, ka, tāpat kā divus iepriekšējos gadus, graudaugu sējumu struktūrā ievērojami dominēja ziemāju labība, kas labos ziemošanas apstākļos dod daudz lielāku ražu. Ziemāju kultūraugu vidējā ražība no viena hektāra 2025.gadā bija 49,0 cnt/ha, kas ir par 3,2 % vairāk nekā 2024. gadā, turpretī vasarāju vidējā ražība 2025. gadā bija tikai 25,7 cnt/ha. Abiem šiem rādītājiem ir augšupvērsta tendence. Ziemāju kultūraugu ražas īpatsvars graudaugu kopražā salīdzinājumā ar 2024. gadu ir pieaudzis un kopsummā veido 82,2 % (2024. gadā – 76,9 %).

Ar graudaugu audzēšanu 2025. gadā kopumā nodarbojās 15 246 saimniecības (sk. 2.10. tab.) – par 1269 saimniecībām mazāk nekā 2024. gadā. Pārskatot pēdējo piecu gadu periodu, jāsecina, ka pavisam ir 4364 saimniecības, kas beigušas nodarboties ar graudu ražošanu (2021. gadā ar graudu ražošanu nodarbojās 19 610 saimniecību). Kā jau ierasts, lielākais kritums ir mazo saimniecību sektorā (līdz 10,0 ha) – 816 saimniecību. Samazinājums ir vērojams arī lielāko saimniecību grupā, tikai tajā tas nav tik izteikts, un būtībā pēdējo trīs gadu periodā katru gadu bija neliels palielinājums, vienīgi 2025. gadā vērojams samazinājums par 15 saimniecībām. Kopumā secināms, ka mazās graudu audzēšanas saimniecības izbeidz pastāvēt, pārorientē savā darbībā vai arī attīstās, paplašinoties to apsaimniekotajai platībai, tā ka tās no mazākajām pāriet uz lielāko saimniecību grupām. Vēl viens no iemesliem, kāpēc samazinās to saimniecību skaits, kas nodarbojas ar graudu audzēšanu mazajā saimniecību sektorā, ir zemā rentabilitāte mazu platību apsaimniekošanā, jo tā ļoti bieži nes zaudējumus. Līdz ar mazo saimniecību skaita samazināšanos, sarūk arī to sējumu platība. 2023. gadā nosacīti mazajās saimniecībās (līdz 50,0 ha) graudaugu sējumu aizņēma 14,7 % no kopējās graudaugu platības, bet 2024. gadā – 14,0 % un 2025.gadā – 13,9 %.

Kā jau ierasts, arī 2025. gadā saimniecībās, kurās graudaugu sējumu platība pārsniedz 300 hektāru (48,9 % no graudaugu sējumiem valstī), vidējā ražība sasniedza 49,4 centnerus no viena hektāra – par 2,9 cnt/ha vairāk nekā 2024. gadā. 36 cnt/ ha vai vairāk graudaugu 2025. gadā tika iegūti tikai tajās saimniecībās, kas graudaugus audzē vismaz 100,1 ha platībā. Vidējā apsaimniekotā platība saimniecību grupā, kuras audzē vismaz 300,1 ha graudaugu, ir 616 ha un tas ir par 14 hektāriem mazāk nekā 2024. gadā. Vidējais graudaugu saimniecības lielums, ņemot vērā visas saimniecības, kas nodarbojas ar graudaugu audzēšanu bija 49,7 ha, kas ir par 1,2 ha vairāk nekā 2024. gadā.

2.10. tabula

Saimniecību grupējums pēc graudaugu sējumu platības 2025. gadā

Platība, ha	Saimniecības ar graudaugu sējumiem, skaits	Saimniecības ar graudaugu sējumiem, %	Sējumu platība, hektāri	Sējumu platība, %	Vidējā ražība no 1 ha, cnt
Līdz 10,0	9317	61,1	33 487	4,4	20,6
10,1–20,0	1447	9,5	20 050	2,6	29,4
20,1–50,0	1597	10,5	51 927	6,9	30,7
50,1–100,0	1089	7,1	77 960	10,3	33,7
100,1–150,0	555	3,6	68 493	9,0	36,0
150,1–200,0	294	1,9	50 827	6,7	41,6
200,1–300,0	345	2,3	84 206	11,1	42,4
> 300,1	602	3,9	370 760	48,9	49,4
Kopā	15 246	100	757 709	100	42,2

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Ja salīdzina saimniecību grupējumu pēc graudaugu ražības (sk. 2.11. tab.), tad atšķirībā no 2024. gada kopumā ir ievērojami palielinājies to saimniecību skaits, kurās tika iegūta par 50,0 cnt/ha lielāka raža (pieaugums par 21 %), t. i., no 1161 līdz 1404 saimniecībām. 2025. gadā ir nedaudz mainījusies uzskaitē un statistikā ieviestas trīs jaunas grupas, t. i., graudu ražība no 50,1 līdz 60,0 cnt/ha, no 60,1 līdz 70,0 cnt/ha un virs 70,0 cnt/ha. 2025. gadā vidējā graudaugu raža, kas pārsniedza 70,0 cnt/ha, ir bijusi 338 saimniecībās.

Tāpat ievērojami palielinājusies platība, kurā iegūti 50,0 cnt/ha un vairāk ražas: 2024. gadā šādas platības veidoja 26,9 % no kopējās graudaugu sējplatības, bet 2025. gadā – jau 33,9 %. Tas gan ievērojami atpaliek no 2020. gada rādītāja, kad šādu saimniecību bija 42,4 %. Platību samazinājums vērojams visās grupās, kurās vidējā raža bijusi līdz 50 cnt/ha.

40,0 cnt/ha un lielāku ražu pārsvarā iegūst vidējās un lielās specializētās graudaugu audzēšanas saimniecības. Specializētās graudaugu saimniecības strādā, graudu ražošanā lielākoties izmantojot intensīvā tipa graudaugu šķirnes, tās atbilstoši mēslo un īsteno nepieciešamo augu aizsardzības pasākumus nezāļu, slimību un kaitēkļu apkarošanai. Lai samazinātu graudu ražošanas izmaksas, arvien vairāk kļūst to saimniecību, kurās tiek izmantotas novatoriskas tehnoloģijas, piemēram, mēslojums vairāk tiek dots nogabalos, kuros ir lielākas ražas potenciāls, un samazināts tur, kur tāda nav, tāpēc no augiem dotā mēslojuma ir lielāka atdeve. Īpaši svarīgi tas ir pēdējos gados, kopš minerālmēsli kļuvuši dārgāki.

Kā jau iepriekš minēts, 2025. gadā graudaudzētājiem, īpaši Vidzemē un Latgalē, bija problēmas ar sējumu kopšanu lielo lietavu dēļ, īpaši vasarāju sējumos. Šādos apstākļos 17,2 % saimniecību iegūtā raža bija tikai līdz 20,0 cnt/ha. Liela daļa šajā grupā esošo saimniecību nodarbojas ar bioloģisko graudu audzēšanu, bet bioloģiskajām saimniecībām ir problemātiski apkarot nezāles graudaugos, it īpaši vēlākajās attīstības fāzēs. Lai analizētu integrēto un bioloģisko saimniecību pienesumu graudkopības sektoram, nepieciešama detalizēta statistikas informācija atsevišķi par integrētajām saimniecībām un atsevišķi par bioloģiskajām saimniecībām.

2.11. tabula

Saimniecību grupējums pēc graudaugu ražības

Ražība no 1 ha, cnt	Saimniecības ar graudaugu sējumiem				Platība			
	Skaits		%		Ha		%	
	2024.	2025.	2024.	2025.	2024.	2025.	2024.	2025.
līdz 20,0	7193	7070	43,6	46,4	120 028	130 004	15,0	17,2
20,1–30,0	4610	4283	27,9	28,1	139 152	113 159	17,4	14,9
30,1–40,0	2206	1493	13,4	9,8	179 687	123 753	22,4	16,3
40,1–50,0	1345	996	8,1	6,5	146 163	134 232	18,3	17,7
50,1 un vairāk	1161		7,0		215 765		26,9	
50,1–60,0		693		4,5		119 358		15,8
60,1–70,0		373		2,4		88 110		11,6
70,1 un vairāk		338		2,2		49 092		6,5
Kopā:	16 515	15 246	100	100	800 795	757 709	100	100

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Vērtējot novāktās graudaugu platības, var secināt, ka 2024. gadā no iesētā tika novākts 99,1 %, bet 2025. gadā – 97,3 %, tātad novākti 20,8 tūkst. ha. Kā jau to varēja paredzēt, lielākais īpatsvars ir tieši vasarāju graudaugiem un griķiem, kas ir vēl novācama kultūra.

2.12. tabula

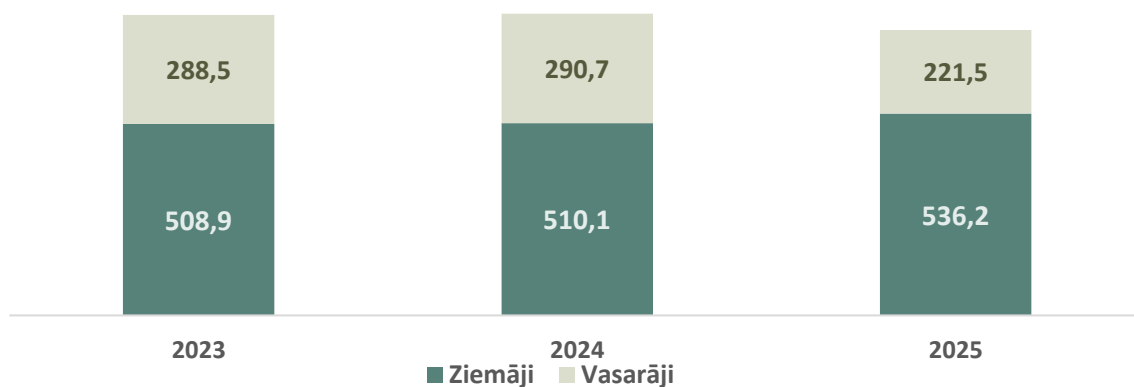
Novāktās graudaugu platības (tūkst. hektāru)

Kultūraugi	2024.			2025.		
	Apsēts	Novākts	% no iesētā	Apsēts	Novākts	% no iesētā
Graudaugi	800,8	793,4	99,1	757,7	736,9	97,3
Ziemāji	510,1	508,0	99,6	536,2	528,4	98,5
Ziemas kvieši	438,1	436,7	99,7	477,8	472,3	98,8
Rudzi	35,0	34,6	98,9	27,7	26,1	94,2
Ziemas mieži	30,5	30,1	98,7	21,0	20,6	98,1
Ziemas tritikāle	6,6	6,6	100,0	9,7	9,4	96,9
Vasarāji	290,7	285,3	98,1	221,5	208,5	94,1
Vasaras kvieši	104,2	103,3	99,1	69,6	66,5	95,5
Vasaras tritikāle	1,3	1,2	92,3	0,7	0,7	100,0
Vasaras mieži	55,3	54,5	98,6	30,7	29,2	95,1
Auzas	107,7	104,9	97,4	102,6	97,1	94,6
Vārpaugu maisījums	0,1	0,1	100,0	1,6	1,3	81,3
Vārpaugu un pākšaugu maisījums	1,0	1,0	100,0	3,7	...	
Griķi	21,1	20,3	96,2	16,3	13,7	84,0

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Graudaugi 2025. gadā veidoja 58,0 % no visas sējumu platības (2024. gadā – 62,0 %, 2023.gadā – 61,2 %). Salīdzinājumā ar 2024. gadu graudaugu aizņemtā platība ir samazinājusies par 4,0 %. 2.42. attēlā par ziemāju un vasarāju audzēto apjomu redzams, ka 2025. gada ziemāji aizņēma 70,8 % un vasarāji –29,2 % lielu platību. Ziemāju aizņemtā platība ir palielinājusies par 26,1 tūkst.ha, bet visu graudaugu sējumu struktūrā ziemāji ir bijuši par 7,1 % vairāk nekā 2024. gadā. Kā jau iepriekš minēts, pieredze liecina, ka parasti lielāku ražu dod ziemāji, tāpēc zemnieki cenšas vairāk sēt ziemāju graudaugus. Ziemājiem ir vēl citas priekšrocības – tie ir agrāk vācamī, arī kvalitāte bieži vien ir labāka.

Datu analīze par ilglaicīgu 20 gadu periodu liecina, ka ik gadu tiek audzēti aptuveni vismaz 55 % ziemāju un 45 % vasarāju, taču pēdējo 3–5 gadu dati rāda, ka šī attiecība mainās: 60–65 % ziemāju un 30–35 % vasarāju. Protams, tāds sadalījums mēdz būt gados bez dabas kataklizmām – plūdiem vai sausuma, it īpaši ražas novākšanas, kā arī ziemāju sējas un ziemošanas periodā.

2.45. attēls. Ziemāju un vasarāju sējumu platība Latvijā, tūkst. ha

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Vērtējot graudaugu platību sējumu struktūru (sk. 2.13. tab.), secināms, ka lielākā platība, tāpat kā katru gadu, tiek apsēta ar ziemas kviešiem (2025. gadā – 63,1 % graudaugu sējumu platību). 2025. gadā būtiskākais platību īpatsvara samazinājums vērojams vasaras kviešiem, vasaras miežiem un griķiem. Ievērojami paplašinājusies ziemas kviešu aizņemtā platība – 39,7 tūkst.ha. Paplašinājušies arī ziemas tritikāles un vārpaugu-pākšaugu mistra sējumi, bet šo graudaugu sugu platību pieaugumam pagaidām nav objektīva skaidrojuma. Nedaudz sarukusi auzu aizņemtā platība, tomēr tās ir vienīgā vasarāju graudaugu suga, kuras platības turas tuvu 100 tūkst. ha vai arī nedaudz pārsniedz tos, jo auzām ir stabils noiets un laba cena, ja ir atbilstoša graudu kvalitāte. Ziemas kviešu platību paplašināšanos ir noteicis pasaulē augošais pieprasījums pēc kvalitatīviem kviešu graudiem Krievijas-Ukrainas kara ietekmē, un tiem ir laba pārdošanas cena graudu biržās. Sākoties karadarbībai Ukrainā, tieši situācija graudu tirgū bija viens no biežāk apspriestajiem tematiem, jo nevienam nav noslēpums, ka Ukraina tiek dēvēta par Eiropas “maizes klēti”. Palielinoties graudu cenai globālajos tirgos, tā automātiski ceļas arī Latvijā un rada pastiprinātu interesi audzēt kviešus.

Statistikas dati rāda, ka ziemāju raža katru gadu ir labāka nekā vasarājiem. Izņēmums nebija arī 2025. gads, kad lielākā vidējā ražība ziemas kviešiem sasniedza 50,3 cnt/ha un ziemas miežiem – 47,4 cnt/ha. Raža, kas lielāka par 30,0 cnt/ha, gan tiek iegūta tikai no ziemāju labības, bet ne no vienas vasarāju graudaugu sugas. Lielākā vidējā ražība bija vasaras kviešiem bija 29,9 cnt/ha. Auzu raža bija 25,6 cnt/ha un vasaras miežiem – 27,8 cnt/ha. Vidējā vasarāju raža 2025. gadā bija 25,7 cnt/ha, kas ir par 0,6 cnt/ha vairāk nekā 2024. gadā.

Pēdējos gadus aptuveni divas trešdaļas graudaugu sējumu platības aizņem ziemas un vasaras kvieši, t. i., 68–72,0 %.

2.13. tabula

Latvijā apsētā graudaugu platība 2024.–2025. gada ražai

Graudaugu suga	Apsētā platība, 2024.		Apsētā platība, 2025.		Apsētās platības īpatsvara pārmaiņas 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu, %
	tūkst. ha	% no kopējās graudaugu platības	tūkst. ha	% no kopējās graudaugu platības	
Rudzi	35,0	4,4	27,7	3,7	– 0,7
Ziemas kvieši	438,1	54,7	477,8	63,1	8,4
Ziemas mieži	30,5	3,8	21,0	2,8	– 1,0
Ziemas tritikāle	6,6	0,8	9,7	1,3	0,5
Vasaras kvieši	104,2	13,0	69,6	9,2	– 3,8
Vasaras mieži	55,3	6,9	30,7	4,1	– 2,9
Auzas	107,7	13,4	102,6	13,5	0,1
Vasaras tritikāle	1,3	0,2	0,7	0,1	– 0,1
Vārpaugu maisījums	0,1	0,0	1,6	0,2	0,2
Vārpaugu un pākšaugu maisījums	1	0,1	3,7	0,5	0,4
Griķi	21,1	2,6	16,3	2,2	– 0,5
Kopā	800,8	100,0	757,7	100,0	0,0

Avots: Oficiālās statistikas portāls

2025. gadā otro reizi pēc kārtas Kurzemes reģionā bija lielākas graudaugu platības nekā Zemgalē (sk. 2.14. tab.). Pēc statistikas datiem, Kurzēmē graudaugi audzēti par 16 181 ha lielākā platībā, tomēr pagaidām vēl ir sarežģīti savstarpēji salīdzināt reģionus, jo no 2024. gada 1. janvāra ir mainījušies statistiskie reģioni.

2025. gadā vidējā ražība Zemgales un Kurzemes reģionā bija ievērojami lielāka nekā pārējos reģionos, vidēji sasniedzot 53,9 cnt/ha Zemgalē un 47,5 cnt/ha Kurzēmē. Kā jau iepriekš minēts, abos šajos reģionos bija vismazāk jūtama lietavu ietekme. Kopražu visvairāk nodrošina Zemgales un Kurzemes reģions – kopā 68,41 %.

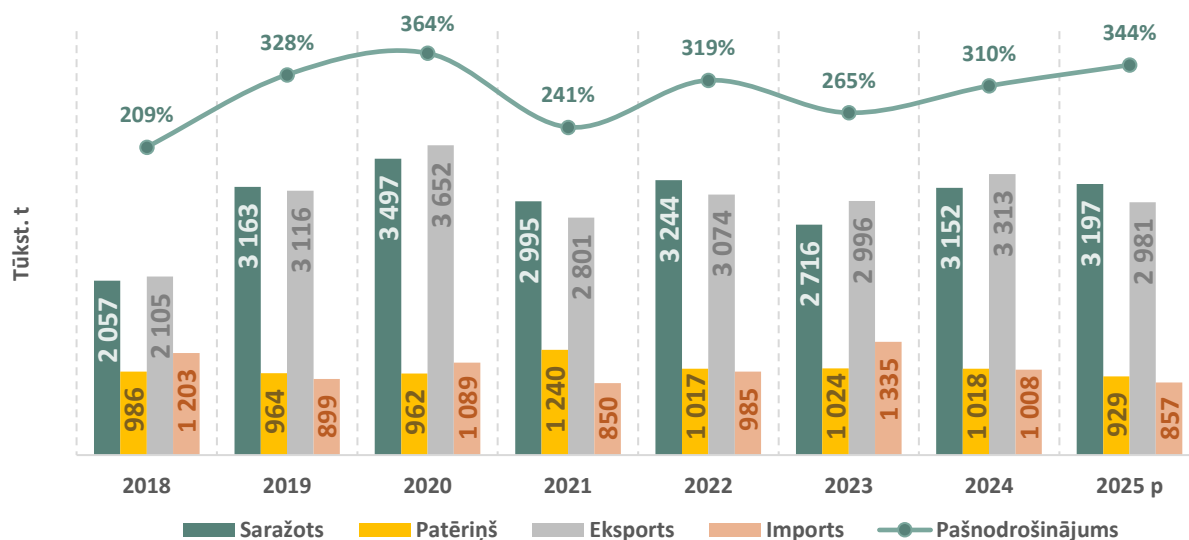
2.14. tabula

Graudaugu sējumu platība, kopražs un vidējā ražība reģionos 2025. gadā

Reģions	Sējumu platība		Kopražs		Ražība, cnt/ha
	tūkst. ha	%	tūkst. t	%	
Rīgas reģions	15 440	2,0	53 708	1,68	34,8
Vidzemes reģions	153 002	20,2	501 448	15,69	32,8
Kurzemes reģions	224 221	29,6	1 065 404	33,33	47,5
Zemgales reģions	208 040	27,5	1 121 529	35,08	53,9
Latgales reģions	157 006	20,7	454 661	14,22	29,0
Latvijā kopā	757 709	100,0	3 196 750	100,0	42,2

Avots: Oficiālās statistikas portāls

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu graudu un graudaugu produktu ražošanas apjoms ir palielinājies par 1,4 %, bet patēriņš samazinājies par 8,8 %, sarūkot arī importam (par 15,0 %) un eksportam (par 10,0 %). Pašnodrošinājums ar graudu un graudaugu produktiem ir pakāpies par 34 procentpunktiem. (Sk. 2.46. att.)

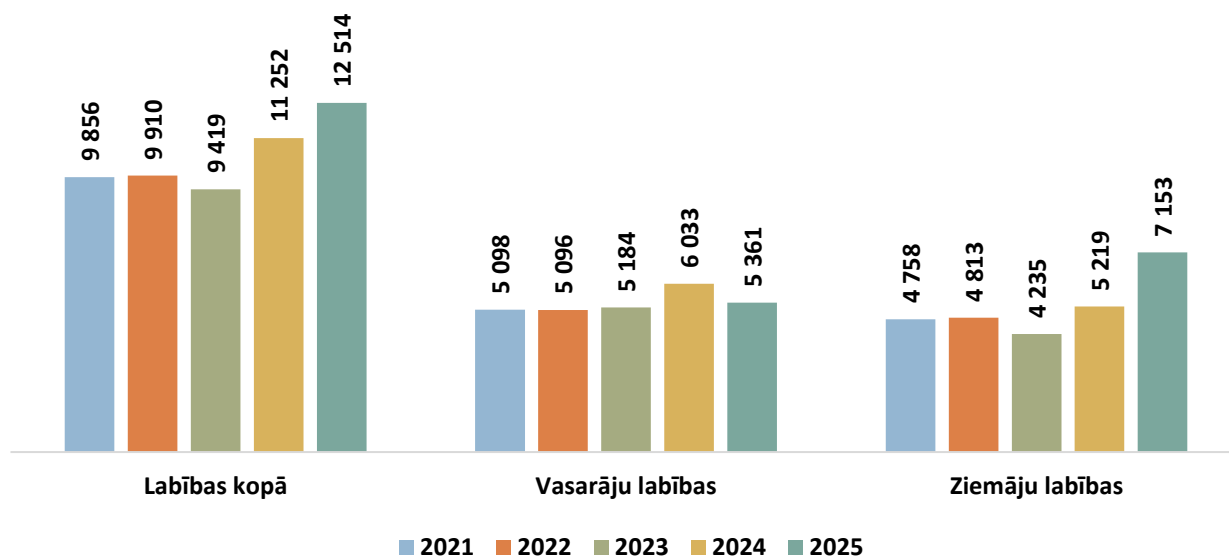

2.46. attēls. Graudu un graudaugu produktu ražošanas un patēriņa balance

Avots: LAD

Labības sēklaudzēšana

2025. gadā labību sēklaudzēšanas kopējā platība valstī aizņēma 12 631,7 ha. No tās par sēklaudzēšanai atbilstošiem atzīti 12 513,56 ha.

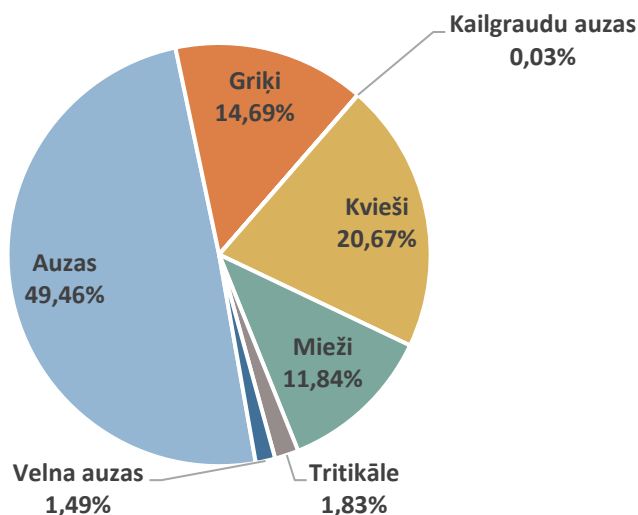
2.47. attēls. Platība, kas atzīta par atbilstošu sertificētas sēklas ieguvei, ha

Avots: ZMLD

Vasarāji

Vasarāju atzītās sēklaudzēšanas platības 2025. gadā ir samazinājušas par 672,13 ha, salīdzinājumā ar 2024. gadu aizņemot 5361,00 ha.

2025. gadā tika audzētas septiņas vasarāju labības kultūras, no kurām vislielāko atzīto sēklaudzēšanas platību aizņēma auzas (49 %), kvieši (21 %) un griķi (15 %).

2.48. attēls. Atzītā vasarāju sēkļaudzēšanas platība 2025. gadā

Avots: ZMLD

Auzas 2025. gadā tika audzētas 2651,72 ha lielā platībā, kas ir par 374,49 ha vairāk nekā 2024. gadā. Ar auzu sēkļaudzēšanu nodarbojās 37 sēkļaudzētāji (2024. gadā – 34). Auzu sēkļaudzēšanai 2025. gadā tika izmantotas 33 šķirnes, no kurām piecas šķirnes ('Laima', 'Lelde', 'Lizete', 'Stendes Darta (Darta)' un 'Stendes Lote') ir selekcionētas Latvijā. Latvijā selekcionētās šķirnes aizņēma 259,62 ha jeb 10 % no auzu sēkļaudzēšanas laukiem, vislielāko platību – 132,67 ha – šķirne 'Lizete'. Tāpat kā 2024. gadā, vislielāko atzīto sēkļaudzēšanas platību – 710,77 ha – veidoja šķirne 'Galant'.

Vasaras kviešu atzītā sēkļaudzēšanas platība 2025. gadā bija 1107,86 ha, samazinoties par 754,70 ha (40,5 %) salīdzinājumā ar 2024. gadu. Ar vasaras kviešu sēkļaudzēšanu nodarbojās 29 sēkļaudzētāji (2024. gadā – 25). 2024. gadā tika audzēti 20 vasaras kviešu šķirņu, bet sēkļaudzēšanai atzīti 19 šķirņu sēkļaudzēšanas lauki. Divas no šķirnēm ('Robijs' un 'Uffo') ir selekcionētas Latvijā, un tās aizņēma 94,18 ha jeb 9 % no visas atzītās vasaras kviešu sēkļaudzēšanas platības. Visvairāk tika audzēta šķirne 'KWS Sharki' – 190,38 ha platībā.

Vasaras miežu platība turpināja samazināties arī 2025. gadā, aizņemot 634,49 ha jeb par 247,36 ha mazāk nekā 2024. gadā un par 547,88 ha mazāk nekā 2023. gadā. Ar vasaras miežu sēkļaudzēšanu nodarbojās 23 sēkļaudzētāji (2024. gadā – 25). Sēkļaudzēšanā bija 18 šķirnes, bet sēkļaudzēšanai tika atzīti 17 šķirņu sēkļaudzēšanas lauki. No visām šķirnēm septiņas šķirnes ('Austrijs', 'Didzis', 'Irbe', 'Jumara', 'Kornelija', 'Kristaps' un 'Rubiola') ir selekcionētas Latvijā. Latvijā selekcionētās šķirnes aizņēma 248,05 ha platību jeb 39 % no visas atzītās vasaras miežu sēkļaudzēšanas platības. Vislielākajā platībā no visām vasaras miežu šķirnēm tika audzēta šķirne 'Kristaps' – 168,52 ha.

Griķu atzītās sēkļaudzēšanas platības 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu, kad tās ziaņēja 436,51 ha, ir palielinājušās par 1,8 reizēm, sasniedzot 787,67 ha. Ar griķu sēkļaudzēšanu nodarbojās 21 sēkļaudzētājs (2024. gadā – 15), un visa sēkļaudzēšanas platība bija apsēta ar šķirni 'Aiva'.

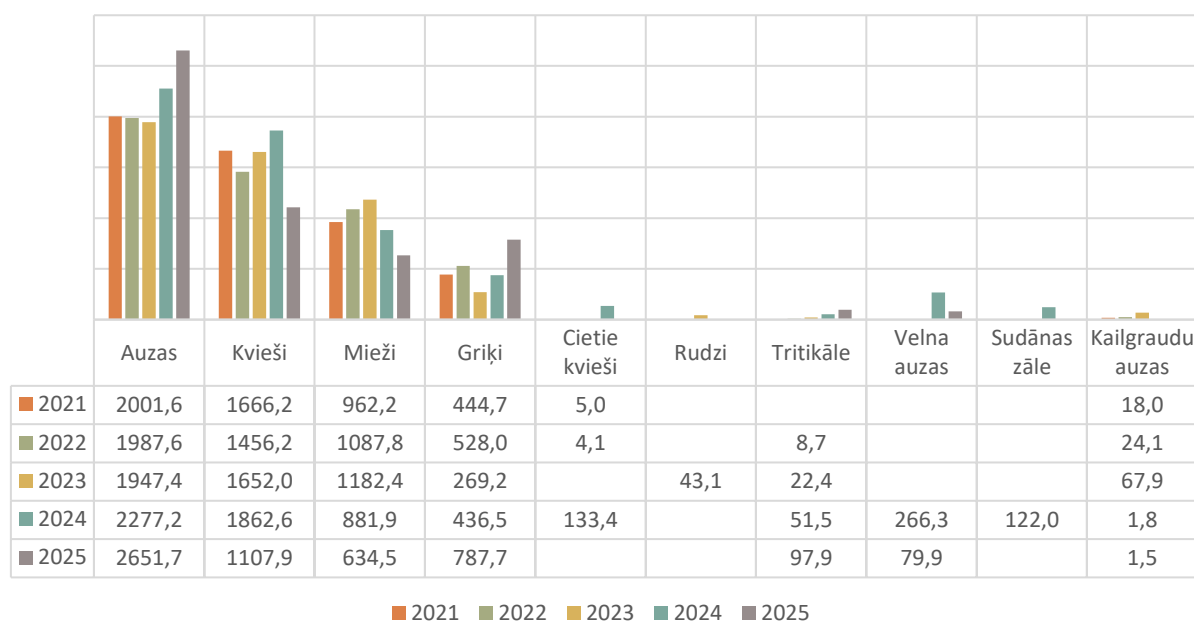
No 2020. gada, kas pirmo reizi atzītās sēkļaudzēšanas platībās tika audzētas **kailgraudu auzas** 3,29 ha platībā, tās paplašinājās: 2021. gadā šīs platības palielinājās 5,5 reizes un sasniedza 17,99 ha, 2022. gadā – 24,11 ha un 2023. gadā – jau 67,89 ha. Savukārt 2024. gadā tika novērots krass platības samazinājums par 97 %, veidojot vairs tikai 1,81 ha. Šī tendence turpinājās arī 2025. gadā, kad ar kailgraudu auzām tika apsēti tikai 1,48 ha. Ar kailgraudu auzu sēkļaudzēšanu nodarbojās viens sēkļaudzētājs, audzējot Latvijā selekcionēto šķirni 'Stendes Emilija'.

2025. gadā **vasaras tritikāle** sēkļaudzēšanai tika iesēta 97,92 ha – par 46,47 ha lielākā platībā nekā 2024. gadā. Ar vasaras tritikāles sēkļaudzēšanu nodarbojās trīs sēkļaudzētāji un audzēja divas šķirnes 'Somtri' un 'Xerion'.

2025. gadā 3,33 reizes mazāku sēkļaudzēšanas platību nekā 2024. gadā, t. i., 79,86 ha aizņēma **velna auza**. Ar tās sēkļaudzēšanu nodarbojās viens sēkļaudzētājs (2024. gadā to bija trīs), kas audzēja vienu šķirni – 'Silke'.

Klimatam kļūstot siltākam, sēkļaudzētājiem rodas interese par sugām, kas līdz šim netika uzskatītas par piemērotām sēkļaudzēšanai Latvijā. 2024. gadā sēkļaudzēšanā bija **Sudānas zāle**, kuras sēkļaudzēšanas platība sasniedza 122 ha, bet 2025. gadā ar Sudānas zāles sēkļaudzēšanu neviens vairs nenodarbojās.

2025. gadā sēklaudzēšanai netika izmantoti arī vasaras cietie kvieši, lai gan 2024. gadā ar cieto kviešu sēklaudzēšanu nodarbojās divi sēklaudzētāji 133,43 ha platībā.

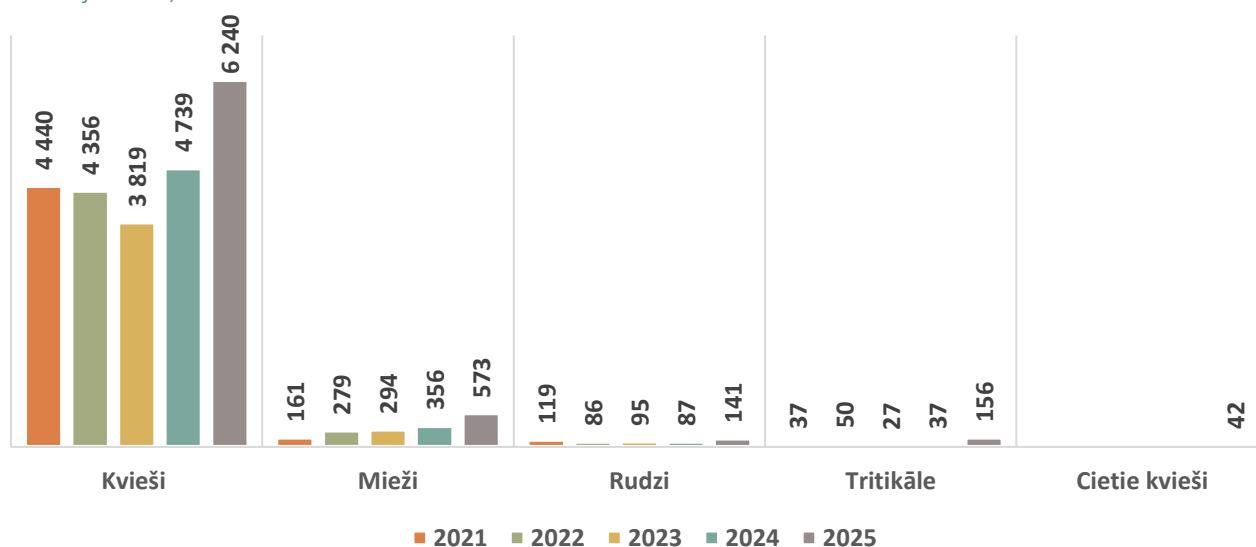

2.49. attēls. Atzītā vasarāju sēklaudzēšanas platība, ha

Avots: ZM LD

Ziemāji

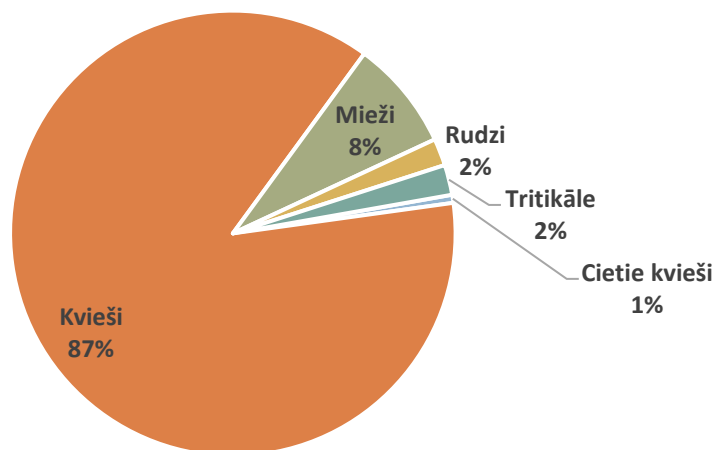
Ziemāju atzītās sēklaudzēšanas platības 2025. gadā palielinājās par 1933,78 ha salīdzinājumā ar 2024. gadu un veidoja 7152,56 ha.

2.50. attēls. Atzītā ziemāju sēklaudzēšanas platība

Avots: ZM LD

2025. gadā tika audzētas piecas ziemāju kultūras: kvieši, kuru atzītā sēklaudzēšanas platība aizņēma 6240,4 ha jeb 87 % no visas ziemāju kopplatības, mieži, rudzi, tritikāle un ziemas cietie kvieši.

2.51. attēls. Atzītā ziemāju sēkludzēšanas platība 2025. gadā, %

Avots: ZM LD

Ziemas kviešu aizņemtā platība ir palielinājusies par 1501,45 ha salīdzinājumā ar 2024. gadu, un 2025. gadā tie aizņēma 6240,4 ha. Ar ziemas kviešu sēkludzēšanu nodarbojās 78 sēkludzētāji, t. i., par 21 sēkludzētāju vairāk nekā 2024. gadā. Tika audzētas 52 šķirnes, no kurām sešas šķirnes ir selekcionētas Latvijā ('Brencis', 'Brigens', 'Edvins', 'Fredis', 'Reinis' un 'Talsis'). Latvijā selekcionētās šķirnes aizņēma 1040,25 ha platību jeb 17 % no ziemas kviešu sēkludzēšanas kopplatības. Vispopulārākā no visām šķirnēm bija 'Brigens', kas tika audzēta 780,98 ha jeb par 379,54 ha lielākā platībā nekā 2024. gadā.

Ziemas miežu aizņemtā platība 2025. gadā turpināja palielināties un sasniedza 573,17 ha jeb par 217,21 ha vairāk nekā 2024. gadā. Ar ziemas miežu sēkludzēšanu nodarbojās 13 sēkludzētāju, t. i., par astoņiem sēkludzētājiem vairāk nekā 2024. gadā. Tie audzēja četras šķirnes, no tām visvairāk – šķirni 'Jakubus' 260,74 ha platībā.

Atzītā **ziemas rudzu** sēkludzēšanas platība 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu palielinājās par 54,24 ha un sasniedza 140,84 ha. Ar ziemas rudzu sēkludzēšanu nodarbojās astoņi sēkludzētāji. Pēdējos trīs gadus sēkludzēšanā ir bijusi tikai viena ziemas rudzu šķirne 'Kaupo'.

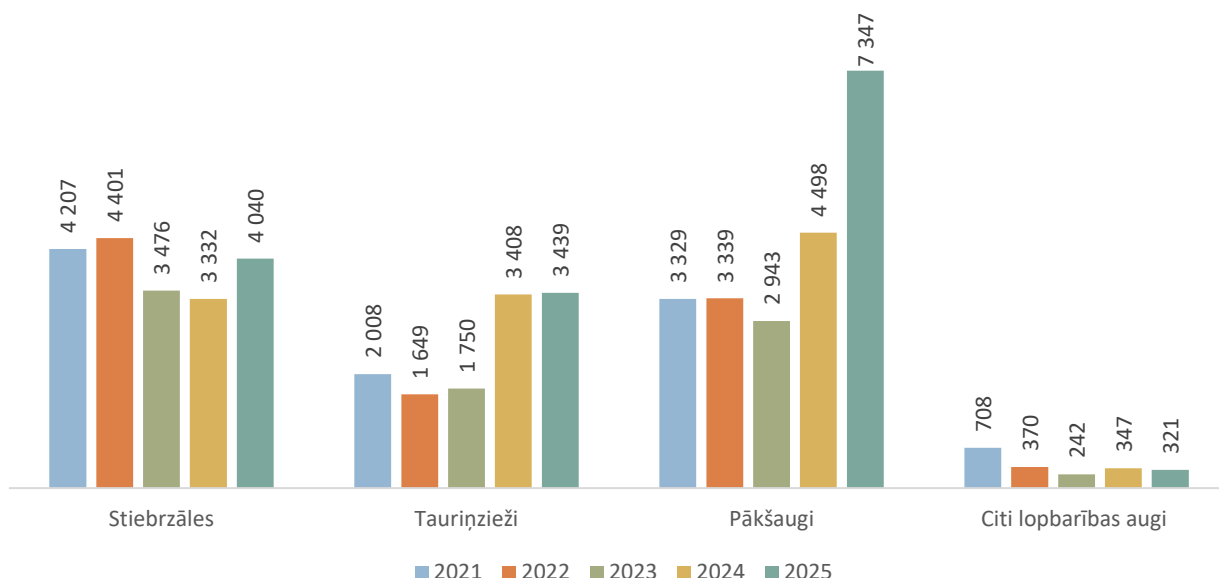
2025. gadā **ziemas tritikāles** aizņemtā platība ir palielinājusies par 4,2 reizēm salīdzinājumā ar 2024. gadu, veidojot 156,25 ha. Sēkludzēšanā bija divas šķirnes 'Ruja' un 'SU Klaus', un tās audzēja seši sēkludzētāji.

2025. gadā pirmo reizi sēkludzēšanā parādījās **ziemas cietie kvieši**, kas aizņēma 41,92 ha, un ar to sēkludzēšanu nodarbojās divi sēkludzētāji, kas audzēja divas šķirnes – 'IS Belladur' un 'Winterstern'.

Lopbarības augu sēkludzēšana

Atzītā lopbarības augu sēkludzēšanas platība sertificētas sēklas ieguvei 2025. gadā ir palielinājusies par 3561,91 ha, sasniedzot 15 146,3 ha.

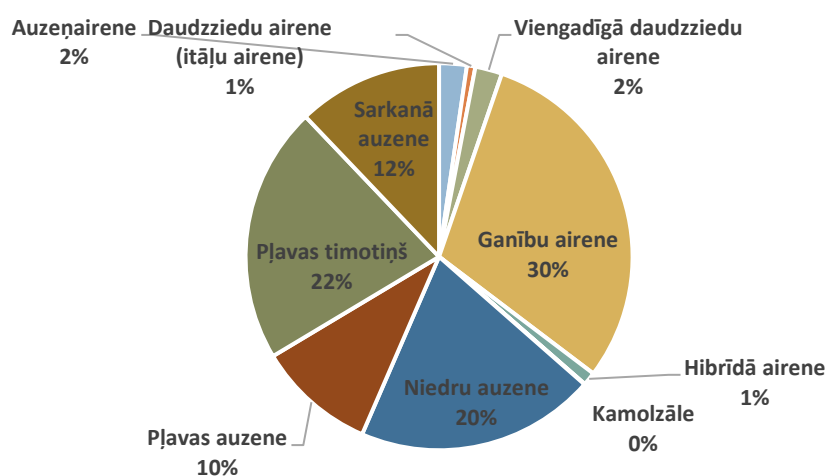

2.52. attēls. Atzītā lopbarības augu sēkludzēšanas platība, ha

Avots: ZM LD

Stiebrzāles

Salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gadā atzītā stiebrzāļu sēkludzēšanas lauku platība ir palielinājās par 708,06 ha un aizņēma 4039,79 ha. Audzētas tika desmit stiebrzāļu sugas: auzeņairene, daudzziēdu airene, viengadīgā daudzziēdu airene, ganību airene, hibrīdā airene, kamolzāle, niedru auzene, pļavas auzene, sarkanā auzene un pļavas timotiņš. No tām vislielāko platību aizņēma ganību airene – 1210,81 ha jeb 30 % no visas atzītās kopplatības.

2.53. attēls. Atzītā stiebrzāļu sēkludzēšanas platība 2025. gadā, %

Avots: ZM LD

2025. gadā sēkludzēšanā tika izmantota **ganību airene** 1210,81 ha platībā, t. i., par 258,80 ha lielākā platībā nekā 2024. gadā. Tika audzētas astoņas šķirnes, no kurām divas šķirnes – ‘Gunta (Priekuļu 59)’ un ‘Spīdola’ – ir selekcionētas Latvijā. Tās aizņēma 17 % no ganību airenies sēkludzēšanas platības. Visvairāk tika audzēta šķirne ‘Barlibro’ – 356,43 ha, no Latvijas šķirnēm – ‘Spīdola’ (117,59 ha).

Pļavas timotiņu audzēja 37 sēkludzētāji 865,13 ha platībā. Salīdzinājumā ar 2024. gadu pļavas timotiņa sēkludzēšanas platības ir samazinājušās par 17,09 ha. Tika izmantotas sešas šķirnes, no kurām trīs šķirnes – ‘Jumis (Priekuļu 2)’, ‘Teicis (Agris)’ un ‘Varis’ – ir selekcionētas Latvijā. Vislielākā sēkludzēšanas platība – 675,30 ha – bija apsēta ar šķirni ‘Jumis (Priekuļu 2)’, un kopumā Latvijā selekcionētās šķirnes aizņēma 86 % jeb 742,88 ha.

Sarkanās auzenes aizņemtā platība 2025. gadā samazinājās par 90,95 ha, veidojot 488,38 ha. Ar šīs kultūras sēkļaudzēšanu nodarbojās 19 sēkļaudzētāju, audzējot divas šķirnes, no kurām vislielāko platību – 359,93 ha – aizņēma Latvijā selekcionētā šķirne ‘Vaive (Priekuļu 45)’.

Pļavas auzenes aizņemtā sēkļaudzēšanas platība 2025. gadā palielinājās par 30,44 ha salīdzinājumā ar 2024. gadu un veidoja 399,31 ha. Ar pļavas auzenes sēkļaudzēšanu nodarbojās 18 sēkļaudzētāju, kas audzēja sešas šķirnes, no kurām visvairāk šķirni ‘Barvital’ 112,41 ha platībā. Latvijā selekcionētās šķirnes (‘Arita’, ‘Patra’, ‘Silva’ un ‘Vaira’) kopā aizņēma 61 % no visās pļavas auzenes sēkļaudzēšanas platības jeb 243,66 ha.

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu par 2,22 reizēm palielinājās **niedru auzenes** aizņemtā sēkļaudzēšanas platība, sasniedzot 807,76 ha (2024. gadā – 363,7 ha). Ar sešu šķirņu sēkļaudzēšanu nodarbojās trīs sēkļaudzētāji.

2025. gadā par 29,34 ha palielinājās arī ar **auzeņaireni** apsētā sēkļaudzēšanas lauku platība, sasniedzot 93,17 ha. Audzēšanai tika izmantotas divas šķirnes, visvairāk – Latvijā selekcionētā šķirne ‘Vizule’ (67,82 ha). Ar sēkļaudzēšanu nodarbojās pieci sēkļaudzētāji.

Hibrīdās aireses aizņemtā platība kopš 2024. gada ir samazinājusies par 7,70 ha, veidojot 44,92 ha. Četri sēkļaudzētāji audzēja tikai vienu šķirni – Latvijā selekcionēto ‘Saikavu (Api)’.

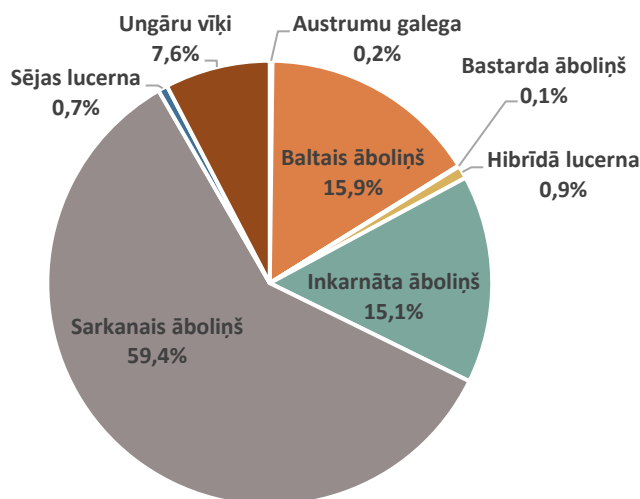
Viengadīgās daudzziņu aireses (Vestervaldes airesne) aizņemtā platība ir paplašinājusies par 21,59 ha salīdzinājumā ar 2024. gadu, un 2025. gadā tā tika audzēta 90,74 ha platībā. Septiņi sēkļaudzētāji sēkļaudzēšanai izmantoja bija tikai Latvijā selekcionēto šķirni ‘Druva (Uva)’.

2025. gadā sēkļaudzēšanā bija **daudzziņu aireses** (itāļu jeb Velsas aireses) šķirne ‘Meroa RvP’, kas aizņēma 28,39 ha. Ar šo airesu sēkļaudzēšanu nodarbojās viens sēkļaudzētājs.

Kamolzāle pēdējo reizi sēkļaudzēšanā bija 2022. gadā, kad tā tika audzēta 5,69 ha platībā. 2025. gadā sēkļaudzēšanai tika izmantota tikai viena Latvijā selekcionētā kamolzāles šķirne ‘Maiga’ 1,72 ha platībā un to audzēja viens sēkļaudzētājs.

Tauriņzieži

Salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gadā **tauriņziežu** aizņemtā sēkļaudzēšanas lauku platība palielinājās par 30,09 ha un aizņēma 3438,56 ha. Tika audzētas astoņas tauriņziežu sugas: austrumu galega, baltais āboliņš, bastarda āboliņš, inkarnāta āboliņš, hibrīdā lucerna, sarkanais āboliņš, sējas lucerna un ungāru vīķi.

2.54. attēls. Atzītā tauriņziežu sēkļaudzēšanas platība 2025. gadā, %

Avots: ZM LD

Vislielāko atzīto sēkļaudzēšanas platību 2025. gadā aizņēma **sarkanais āboliņš** – 2209,56 ha. Ar sēkļaudzēšanu nodarbojās 53 sēkļaudzētāji (2024. gadā – 51), kas audzēja 16 šķirņu, no kurām vislielāko sēkļaudzēšanas platību aizņēma Latvijā selekcionētā šķirne ‘Raunis (Priekuļu 66)’, t. i., 510,48 ha jeb 15 % no visās sarkanā āboliņa aizņemtās sēkļaudzēšanas platības.

Baltais āboliņš 2025. gadā tika audzēts 593,06 ha platībā jeb par 108,29 ha mazāk nekā 2024. gadā. Ar sēkļaudzēšanu nodarbojās deviņi sēkļaudzētāji, audzējot trīs šķirnes, no kurām Latvijā selekcionētā ‘Daile (Priekuļu 61)’ aizņēma 34 % jeb 198,04 ha.

Bastarda āboliņa aizņemtās sēkļaudzēšanas platības 2025. gadā veidoja tikai 2,67 ha, platībai samazinoties par 98,34 % salīdzinājumā ar 2024. gadu, kad sēkļaudzēšanai bija apsēti 163,42 ha. Ar bastarda āboliņa

sēkļaudzēšanu nodarbojās viens sēkļaudzētājs, kas audzēja Latvijā selekcionēto šķirni 'Namejs (Priekuļu tetraploīdais)'. Šķirnes aizņemtā platība ir palielinājusies par 0,76 ha salīdzinājumā ar 2024. gadu, kad tā bija 1,91 ha liela.

2025. gadā atzītie **hibrīdas lucernas** sēkļaudzēšanas lauki aizņēma 34,58 ha, kuros viens sēkļaudzētājs audzēja Latvijā selekcionēto šķirni 'Skrīveru'.

Atzītā **sējas lucernas** sēkļaudzēšanas lauku platība pēdējos trīs gados ir sasniegusi 25,56 ha. Ar šķirnes 'SK Rasa' sējas lucernas sēkļaudzēšanu nodarbojās viens sēkļaudzētājs.

Austrumu galegas aizņemtā sēkļaudzēšanas platība 2025. gadā bija 7,25 ha. Ar austrumu galegas sēkļaudzēšanu nodarbojās viens sēkļaudzētājs, kas audzēja šķirni 'Gale'.

2025. gadā **inkarnāta āboliņš** sēkļaudzēšanā bija 562,96 ha platībā, t. i., par 250,58 ha lielākā platībā nekā 2024. gadā. Trīs inkarnāta āboliņa šķirnes audzēja astoņi sēkļaudzētāji (2024. gadā – četri). Vislielāko platību – 442,72 ha jeb 79 % – aizņēma šķirne 'Kardinal'.

2025. gadā otro gadu kopš sugas iekļaušanas Ministru kabineta 2009. gada 17. februāra noteikumos Nr. 152 "Lopbarības augu sēkļaudzēšanas un sēkļu tirdzniecības noteikumi" sēkļaudzēšanai tika izmantoti **ungāru vīķi**. Pirmo reizi ungāru vīķi tika audzēti 2019. gadā 29,27 ha lielā platībā. 2025. gadā vienu to šķirni 'Beta' audzēja divi sēkļaudzētāji 284,57 ha platībā.

Pākšaugi

2025. gadā **pākšaugu** aizņemtās sēkļaudzēšanas platības ir palielinājušās par 2849,5 ha jeb 61,2 % salīdzinājumā ar 2024. gadu, veidojot 7347,05 ha.

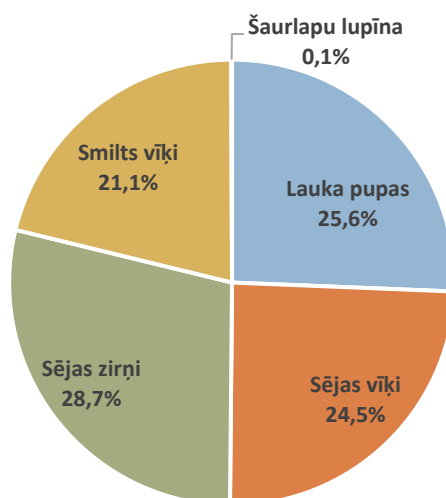
Vislielāko platību – 2010,30 ha jeb par 468,78 ha vairāk nekā 2024. gadā – sēkļaudzēšanas laukos aizņēma **sējas zirņi**, no kuriem 1841,54 ha jeb 92 % bija baltziedu un 168,76 ha sārtziedu. Sējas zirņus audzēja 42 sēkļaudzētāji (2024. gadā – 33). 21 šķirne bija baltziedu sējas zirņi, un no tām Latvijā selekcionēta šķirne 'Lāsma' tika audzēta 5,24 ha platībā, bet vislielākajā platībā – 372,73 ha – šķirne 'Saxon'. No sārtziedu sējas zirņiem sēkļaudzēšanai tika izmantotas četras šķirnes, no kurām divas ir selekcionētas Latvijā: 'Bruno' auga 44,81 ha, 'Retrija' – 9,86 ha. Vispopulārākā bija šķirne 'Arvika', kas aizņēma 81,29 ha.

2025. gadā ar **lauka pupām** bija apsēta gandrīz divreiz lielāka platība nekā 2024. gadā, t. i., 1799,07 ha. Ar lauka pupu sēkļaudzēšanu nodarbojās 25 sēkļaudzētāji, audzēšanai izmantojot 14 šķirņu, visvairāk – šķirni 'Boxer' 840,51 ha platībā jeb 47 % no visām šķirnēm.

Sējas vīķu aizņemtās platības palielinājās par 685,58 ha, 2025. gadā sasniedzot 1718,77 ha. Ar sējas vīķu sēkļaudzēšanu nodarbojās 17 sēkļaudzētāju. Tika audzētas piecas šķirnes, no kurām visvairāk – šķirne 'Hanka' 1314,21 ha.

Smilts vīķu aizņemtā platība paplašinājās par 514,93 ha un 2025. gadā veidoja 1482,77 ha. Ar sēkļaudzēšanu nodarbojās 13 sēkļaudzētāju, audzējot četras šķirnes, visvairāk – šķirni 'Rea' 680,24 ha.

2025. gadā viens sēkļaudzētājs audzēja vienu **šaurlapu lupīnas** šķirni 4,31 ha platībā.

2.55. attēls. Atzītās pākšaugu sēkļaudzēšanas platības 2025. gadā, %

Avots: ZM LD

Citi **lopbarības augi** ir eļļas rutki un facēlija. Tie tika audzēti 297,90 ha platībā, facēlijai aizņemot 71,91 ha un eļļas rutkiem – 225,99 ha. Ar facēlijas sēkļaudzēšanu nodarbojās trīs sēkļaudzētāji, kas audzēja vienu šķirni

‘Stala’, bet eļļas rutkus – astoņi sēklaudzētāji, kas audzēja piecas eļļas rutku šķirnes, visvairāk – šķirni ‘Reaktion KWS’ 100,491 ha platībā.

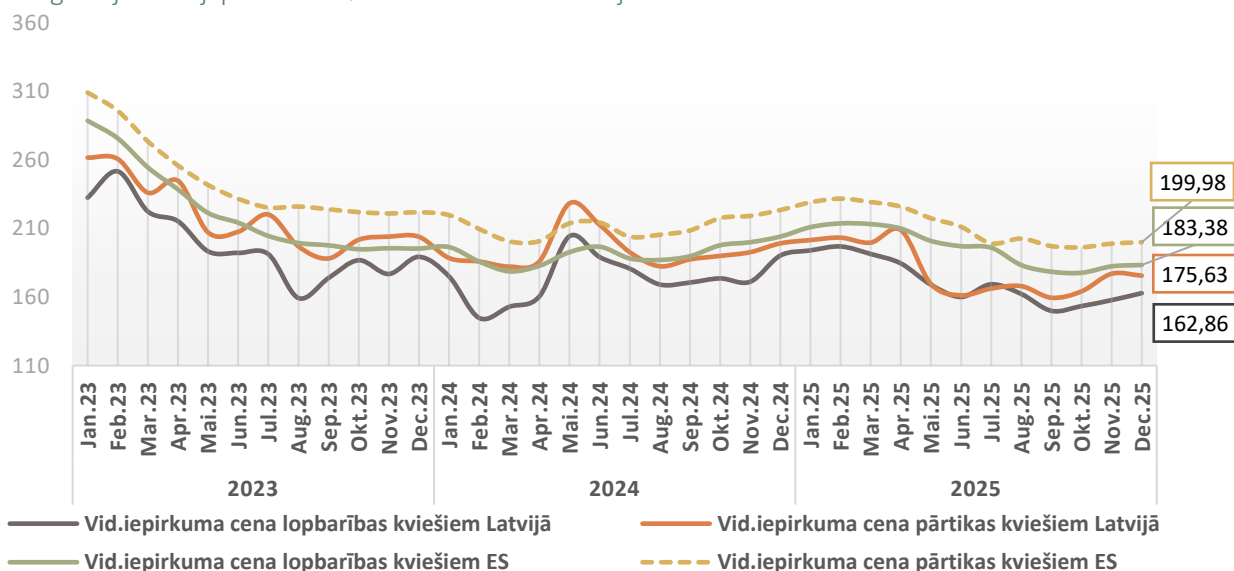
Graudu cena

No 2023. līdz 2025. gadam kviešu cena Latvijā un arī pārējā Eiropas Savienībā ievērojami svārstījās gan ģeopolitisko notikumu, gan mainīgā pasaules graudu piedāvājuma, gan atsevišķos ražošanas reģionos piedzīvoto nelabvēlīgo laikapstākļu ietekmē. Augstākais cenu līmenis tika sasniegts 2022. gadā pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā, kurš būtiski ietekmēja pasaules graudu tirgu un izraisīja strauju cenas kāpumu. 2023. gadā kviešu cena pakāpeniski samazinājās, jo tirgus pielāgojās jaunajiem apstākļiem, uzlabojās piegādes ķēdes un pasaules tirgū saglabājās liels kviešu piedāvājums. Latvijā pārtikas kviešu vidējā iepirkuma cena samazinājās no 261,71 EUR/t 2023. gada janvārī līdz 203,97 EUR/t decembrī, bet lopbarības kviešu cena – no 232,53 EUR/t līdz 189,34 EUR/t.

Cenu lejupslīde kopumā turpinājās arī 2024. gadā, lai gan gada laikā bija vērojamas īslaicīgas cenu svārstības. 2024. gada pavasarī cenas pakāpās saistībā ar bažām par ražas perspektīvu Eiropā, tomēr gada otrajā pusē tās atkal samazinājās. Zemākais cenu līmenis Latvijā tika sasniegts 2024. gada februārī, kad lopbarības kviešu vidējā iepirkuma cena bija 144,75 EUR/t, bet pārtikas kviešu cena – 185,98 EUR/t.

2025. gadā kviešu iepirkuma cena Latvijā un pārējā ES saglabājās salīdzinoši stabila. Gada pirmajos mēnešos cenas nedaudz cēlās, pārtikas kviešu cenai Latvijā sasniedzot 203,33 EUR/t februārī, bet lopbarības kviešu cenai – 196,90 EUR/t. Turpmākajos mēnešos cenas pakāpeniski saruka, atspoguļojot pietiekamu piedāvājumu pasaules tirgū un konkurences spiedienu no lielākajām eksportētājvalstīm. Mazākā pārtikas kviešu cena Latvijā 2025. gadā tika reģistrēta septembrī (159,50 EUR/t), bet lopbarības kviešu cena – novembrī (157,77 EUR/t). Gada beigās cenas atkal nedaudz cēlās, un 2025. gada decembrī pārtikas kviešu vidējā iepirkuma cena Latvijā bija 175,63 EUR/t, bet lopbarības kviešu cena – 162,86 EUR/t.

Salīdzinājumā ar Eiropas Savienības vidējiem rādītājiem kviešu iepirkuma cena Latvijā visā 2023.–2025. gada periodā saglabājās zemāka. 2025. gada decembrī pārtikas kviešu vidējā iepirkuma cena ES bija 199,98 EUR/t, kas bija par 13,9 % augstāka nekā Latvijā, savukārt lopbarības kviešu iepirkuma cena ES sasniedza 183,38 EUR/t un bija par 12,6 % augstāka nekā Latvijā. Kopumā analizētajā periodā Latvijas kviešu iepirkuma cena saglabājās vidēji par 10–13 % zemāka nekā ES vidēji.

2.56. attēls. Kviešu iepirkuma cena ES un Latvijā, EUR/t

Avots: Eiropas Komisija, Čikāgas birža

Tāpat kā kviešu cena, arī rudzu cena augstāko līmeni sasniedza 2022. gadā pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā, bet turpmākajos gados pakāpeniski samazinājās, tirgum pielāgojoties jaunajiem apstākļiem, stabilizējoties piegādes ķēdēm un saglabājoties pietiekamam graudu piedāvājumam pasaules tirgū.

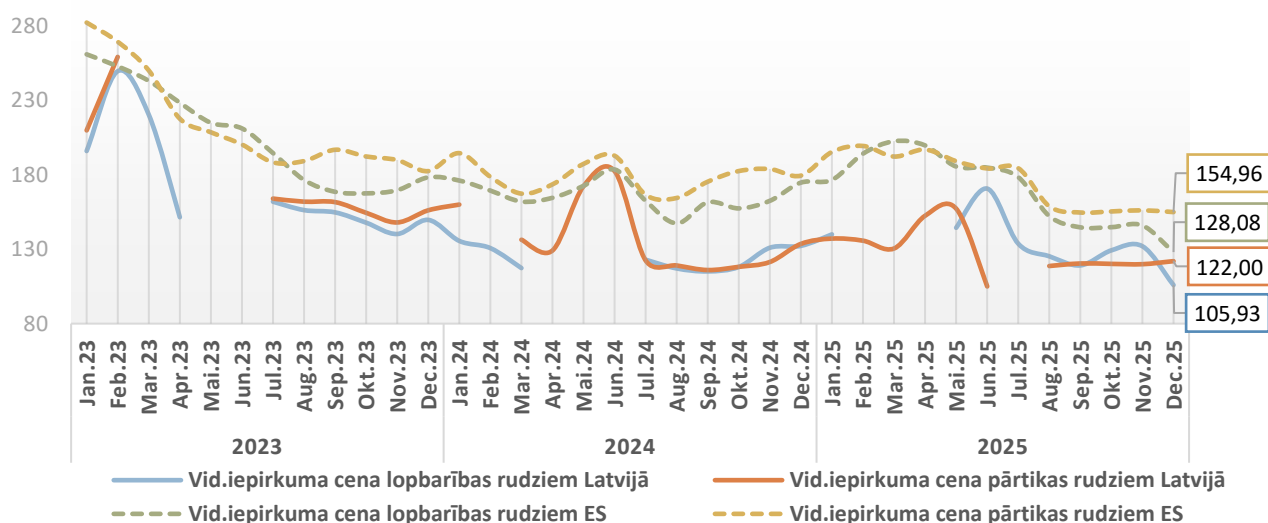
2023. gadā rudzu cena ievērojami kritās salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Arī 2024. gadā rudzu cena kopumā turpināja samazināties. Zemākais cenu līmenis Latvijā tika sasniegts 2024. gada septembrī, kad pārtikas rudzu vidējā iepirkuma cena bija 116,01 EUR/t, bet lopbarības rudzu cena – 115,11 EUR/t, tomēr gada beigās cena nedaudz pacēlās. 2024. gada decembrī pārtikas rudzu vidējā iepirkuma cena Latvijā bija

133,58 EUR/t, kas bija par 14,5 % zemāka nekā 2023. gada decembrī (156,16 EUR/t), savukārt lopbarības rudzu cena sasniedza 132,26 EUR/t, kas bija par 11,7 % zemāka nekā gadu iepriekš.

2025. gadā rudzu cenas attīstība bija nevienmērīga. Pārtikas rudzu cena Latvijā palielinājās līdz 157,27 EUR/t maijā, sasniedzot augstāko līmeni gada laikā. Lopbarības rudzu cenas augstākais līmenis tika reģistrēts 2025. gada jūnijā – 170,75 EUR/t. Gada otrajā pusē abu rudzu kategoriju cena samazinājās. Zemākā pārtikas rudzu cena tika fiksēta 2025. gada augustā – 118,73 EUR/t, bet lopbarības rudzu zemākā cena bija 105,93 EUR/t 2025. gada decembrī.

Salīdzinājumā ar Eiropas Savienības vidējiem rādītājiem rudzu iepirkuma cena Latvijā visā 2023.–2025. gada periodā saglabājās zemāka. 2025. gada decembrī pārtikas rudzu vidējā iepirkuma cena ES bija 154,98 EUR/t, kas par 27 % pārsniedza Latvijas līmeni, savukārt lopbarības rudzu cena ES bija 128,08 EUR/t jeb par 21 % augstāka nekā Latvijā. Kopumā pārskata periodā Latvijas pārtikas rudzu iepirkuma cena bija vidēji par aptuveni 20 % zemāka nekā ES vidēji, bet lopbarības rudzu cena – par 15–20 % zemāka, saglabājot ievērojamu starpību ar ES vidējo cenu līmeni (sk. 2.57. att.).

330

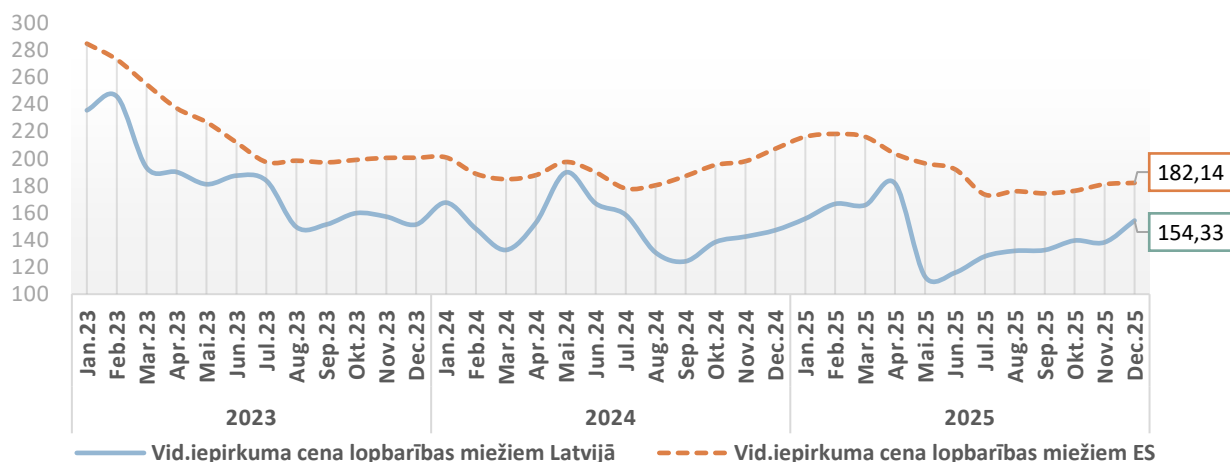
2.57. attēls. Pārtikas un lopbarības rudzu iepirkuma cena Latvijā un ES, EUR/t

Avots: Eiropas Komisija

Tāpat kā kviešiem un rudziem, arī miežu iepirkuma cena augstāko līmeni sasniedza 2022. gadā, turpmākajos gados pakāpeniski sarūkot. Latvijā lopbarības miežu vidējā iepirkuma cena pārskata periodā svārstījās no 246 EUR/t 2023. gada februārī līdz 112,98 EUR/t 2025. gada maijā.

2025. gada decembrī lopbarības miežu vidējā iepirkuma cena Latvijā bija 154,33 EUR/t, kas bija par 4,8 % augstāka nekā 2024. gada decembrī (147,23 EUR/t). Savukārt ES vidējā cena 2025. gada decembrī sasniedza 182,14 EUR/t.

Visā 2023.–2025. gada periodā saglabājās tendence, ka lopbarības miežu iepirkuma cena ES bija lielāka nekā Latvijā. 2025. gada decembrī ES cena pārsniedza Latvijas līmeni par 18 %, bet vidēji pārskata periodā tā bija aptuveni par 20 % augstāka (sk. 2.58. att.).

2.58. attēls. Lopbarības miežu iepirkuma cena ES un Latvijā, eiro/t

Avots: Eiropas Komisija

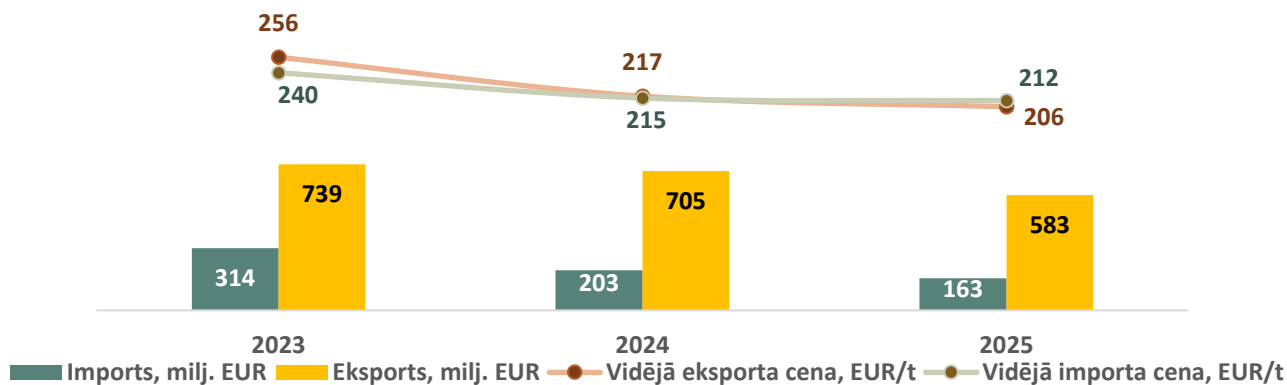

Graudu ārējā tirdzniecība

Graudu cenas krišanās 2024. un 2025. gadā ietekmēja arī graudaugu ārējās tirdzniecības vērtību. Salīdzinājumā ar 2023. gadu kopējā graudu eksporta vērtība 2024. gadā samazinājās par 34 milj. EUR jeb 5 %, bet 2025. gadā – vēl par 122 milj. EUR jeb 17 % salīdzinājumā ar 2024. gadu, tāpēc 2025. gadā graudu eksporta vērtība sasniedza 583 milj. EUR, kas bija par 21 % mazāk nekā 2023. gadā.

Arī graudu imports vērtības izteiksmē samazinājās – no 314 milj. EUR 2023. gadā līdz 203 milj. EUR 2024. gadā jeb par 35 %, savukārt 2025. gadā imports saruka līdz 163 milj. EUR jeb vēl par 20 % salīdzinājumā ar 2024. gadu. Kopumā trīs gadu periodā importa vērtība samazinājās par 48 %.

Vienlaikus kritās arī vidējā graudu eksporta vērtība. Tā saruka no 256 EUR/t 2023. gadā līdz 217 EUR/t 2024. gadā un 206 EUR/t 2025. gadā. Savukārt vidējā importa vērtība samazinājās no 240 EUR/t 2023. gadā līdz 215 EUR/t 2024. gadā un 212 EUR/t 2025. gadā. Kopumā 2023.–2025. gadā vidējā eksporta vērtība samazinājās par 20 %, bet vidējā importa vērtība – par 12 % (sk. 2.59. att.).

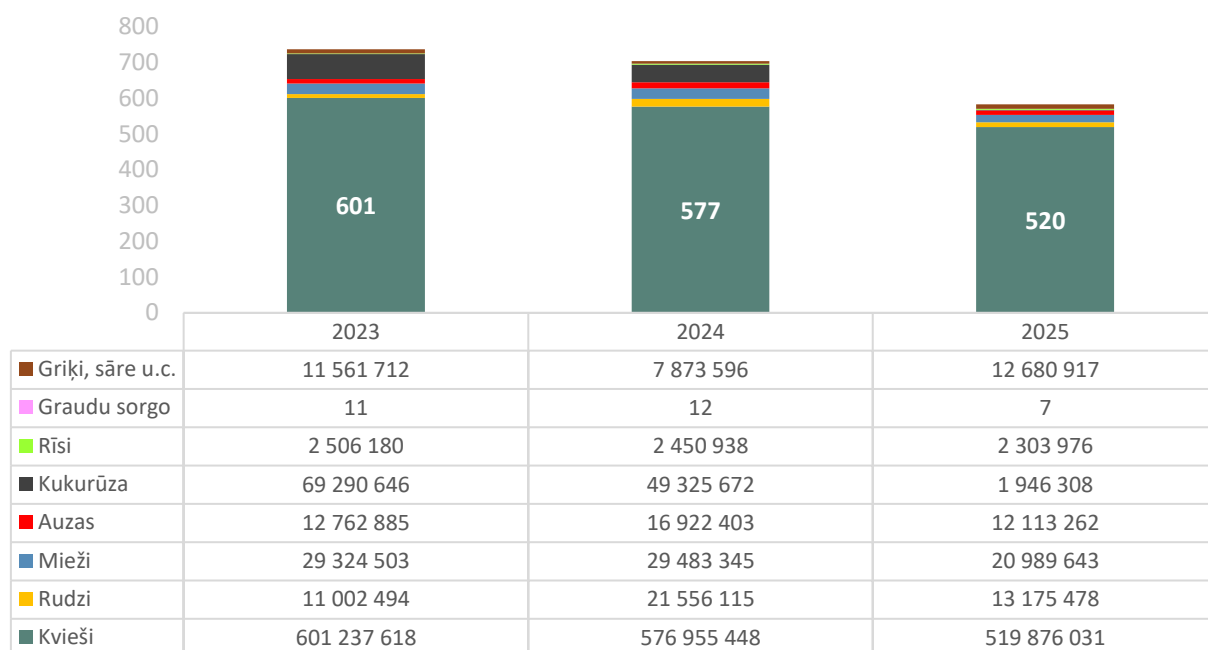

2.59. attēls. Graudaugu eksports un imports Latvijā

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

Tradicionāli no Latvijas vairāk tiek eksportēti kvieši. 2025. gadā kvieši veidoja aptuveni 89 % no kopējās graudaugu eksporta vērtības (520 milj. no 583 milj. EUR). Otra nozīmīgākā eksportētā graudaugu kultūra bija mieži (21 milj. EUR jeb 4 %), kam sekoja rudzi un auzas, kuru īpatsvars kopējā eksportā bija neliels.

Salīdzinājumā ar 2024. gadu graudu eksporta vērtība 2025. gadā samazinājās gandrīz visām galvenajām graudaugu kultūrām. Kviešu eksporta vērtība nokritās par 57 milj. EUR jeb 10 %, kukurūzas – par 47 milj. EUR jeb 96 %, rudzu – par 8 milj. EUR jeb 39 %, miežu – par 8 milj. EUR jeb 29 %, bet auzu eksporta vērtība saruka par 5 milj. EUR jeb 28 % (sk. 2.60. att.).

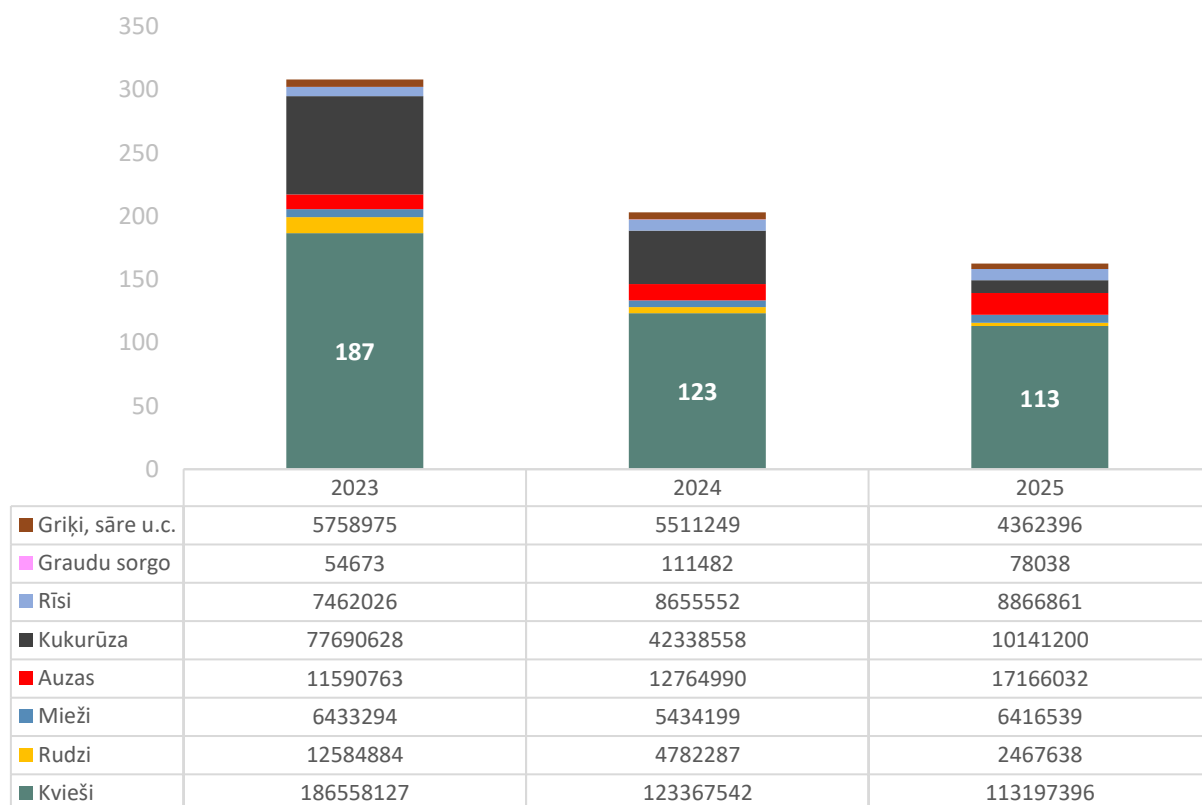
2.60. attēls. Graudu eksports (reekports) no Latvijas sadalījumā pa graudaugu kultūrām, milj. EUR

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

2025. gadā arī imports lielākajai daļai nozīmīgāko graudaugu vērtības izteiksmē samazinājās salīdzinājumā ar 2024. gadu: kviešiem – par 10 milj. EUR jeb 8 %, rudziem – par 2,3 milj. EUR jeb 49 %, kukurūzai – par 32 milj. EUR jeb 76, griķiem un sārei – par 1 milj. EUR jeb 21 %.

Dažu graudaugu imports tomēr palielinājās. Auzu importa vērtība palielinājās par 4,4 milj. EUR jeb 34 %, sasniedzot 17,2 milj. EUR, bet rīsu importa vērtība – par 0,2 milj. EUR jeb 2 %.

Arī 2025. gadā vislielāko importa vērtības daļu veidoja kvieši (70 %), kam sekoja auzas (11 %), kukurūza (6 %) un rīsi (5 %). (Sk. 2.61. att.)

2.61. attēls. Graudu imports Latvijā sadalījumā pa graudaugu kultūrām, milj. EUR

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

2.9. Augļu un dārzeņu ražošana

Salīdzinājumā ar normu 2025. gadā janvāris, marts, septembris un decembris bija siltākie mēneši, bet maijs – vēsākais šajā gadsimtā.

Vidējā gaisa temperatūra Latvijā 2025. gadā bija + 8,0 °C, kas ir 1,2 °C virs klimatiskās standarta normas (1991.–2020. gads), un tas vērojams jau 13. gadu pēc kārtas.

2025. gada kalendārā pavasara (marta–maija) vidējā gaisa temperatūra Latvijā bija 6,9 °C, kas ir 1,0 °C virs gadalaika normas (1991.–2020. gads), tādējādi kļūstot par 10. siltāko pavasari novērojumu vēsturē kopš 1924. gada.

2025. gada kalendārās vasaras (jūnija–augusta) vidējā gaisa temperatūra Latvijā bija + 16,4 °C, kas ir 0,3 °C zem gadalaika normas, tādējādi pēc 2022. gada pavasara kļūstot par pirmo gadalaiku, kas ir aukstāks par normu, kā arī par vēsāko vasaru kopš 2017. gada. Zemākā gaisa temperatūra (+ 2,4 °C) tika novērota 21. augustā Zosēnos, bet augstākā gaisa temperatūra bija + 32,4 °C, kas 3. jūlijā reģistrēta gan Mērsragā, gan Rīgā.

2025. gada kalendārā rudens (septembra–novembra) vidējā gaisa temperatūra Latvijā bija + 8,5 °C, kas ir 1,4 °C virs gadalaika normas (1991.–2020. gads). Tas bija astotais siltākais rudens novērojumu vēsturē kopš 1924. gada. Zemākā gaisa temperatūra (– 8,1 °C) tika novērota 26. novembrī Ainažos, bet augstākā gaisa temperatūra bija + 28,2 °C, kas 6. septembrī reģistrēta Rūjienā.

Augļkoki un ogulāji

2025. gadā Latvijas augļkoku un ogulāju aizņemtā kopējā platība salīdzinājumā ar 2024. gadu palielinājās par 0,6 %, un šāda tendence ir novērojama jau 17 gadu (sk. 2.15. tab.).

2.15. tabula

Augļkoku un ogulāju stādījumu platība, ha

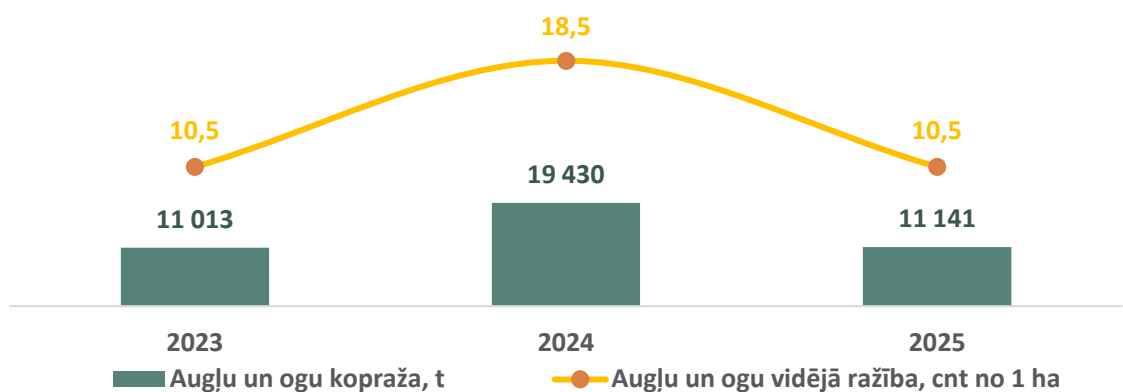
Augļkoki un ogulāji/gads	2023.	2024.	2025.
Kopā augļkoki un ogulāji	10 480	10 526	10 585
Ābeles	3508	3395	3305
Bumbieres	239	228	225
Plūmes	99	97	111
Ķirši	129	163	110
Jānogas, upenes	2342*	2525*	2774*
Avenes	282	273	255
Ērkšķogas	17	20	18
Zemenes	483	456	431
Aronijas	129	184	179
Smiltsērķšķi	1535	1490	1452
Krūmcidonijas	899	886	898
Krūmmellenes	629	631	643

Avots: Oficiālās statistikas portāls

* Upeņu stādījumu platība 2023. g. – 2284 ha, 2024. g. – 2465 ha, 2025. g. – 2714 ha.

2025. gadā no ogulājiem vislielāko platību aizņēma upenes un jānogas un šo ogulāju stādījumu platība salīdzinājumā ar 2024. gadu palielinājās par 9 %: upeņu platība – par 249 hektāru.

Ogulāju stādījumu paplašināšanās ir saistīta ar aizvien lielāko pieprasījumu pēc to pārstrādes produktiem. Vietējie mājražotāji cenšas vairāk pievērsties pārstrādei, jo tā dod papildu ieņēmumus, bet lielie ražotāji un pārstrādes uzņēmumi kāpina ražošanas apjomu.

2.62. attēls. Latvijas augļkoku un ogulāju kopražs un ražība

Avots: Oficiālās statistikas portāls

No kopražas viedokļa stabilu līderpozīciju joprojām ieņem āboli: 2025. gadā to kopražs bija 50 % no visas augļu un ogu kopražas (11 141 tonnu).

2.16. tabula

Galveno augļu un ogu kopražs, t

Augļi un ogas/gads	2023.	2024.	2025.
Āboli	7721	14 513	5571
Bumbieri	191	275	448
Plūmes	88	182	44
Ķirši	37	86	26
Jānogas, upenes	371	1410	666
Zemenes	792	842	1087

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Dārzenkopība

Dati par pēdējiem gadiem (2023.–2025.) liecina, ka pamatdārzenū – kāpostu, burkānu, galda biešu un sīpolu – aizņemtās platības ir stabilizējušās un pa gadiem variē pavisam neliels, galvenokārt augu maiņas dēļ, bet 2025. gadā atklātā lauka platības palielinājās. Platību stabilizēšanās ir skaidrojama gan ar aktīvu specializētas tehnikas izmantošanu dārzenū novākšanā, gan jau vairākus gadus ilgu lielāko dārzenū audzētāju sadarbību ar lielveikalu tīkliem. Mazākie audzētāji savu produkciju lielākoties realizē dažāda lieluma tirgos, tostarp Rīgas nakts tirgū un bāzēs. Tāpat attīstās mazo audzētāju dalība īsās piegādes ķēdēs un tirdzniecībā internetā, bet pagaidām tā ir salīdzinoši maza tirgus daļa.

2025. gadā kopumā tika izaudzēts 94,7 tūkst. tonnu dārzenū (tostarp siltumnīcās), kas ir par 21,6 tūkst. tonnu jeb 18,5 % mazāk nekā 2024. gadā. Šis kritums ir saistīts ar nelabvēlīgiem laikapstākļiem – vēso pavasari un vasaru. Kopražas kritumu veidoja gan atklātā laukā, gan siltumnīcās izaudzēto dārzenū apjoma samazinājums.

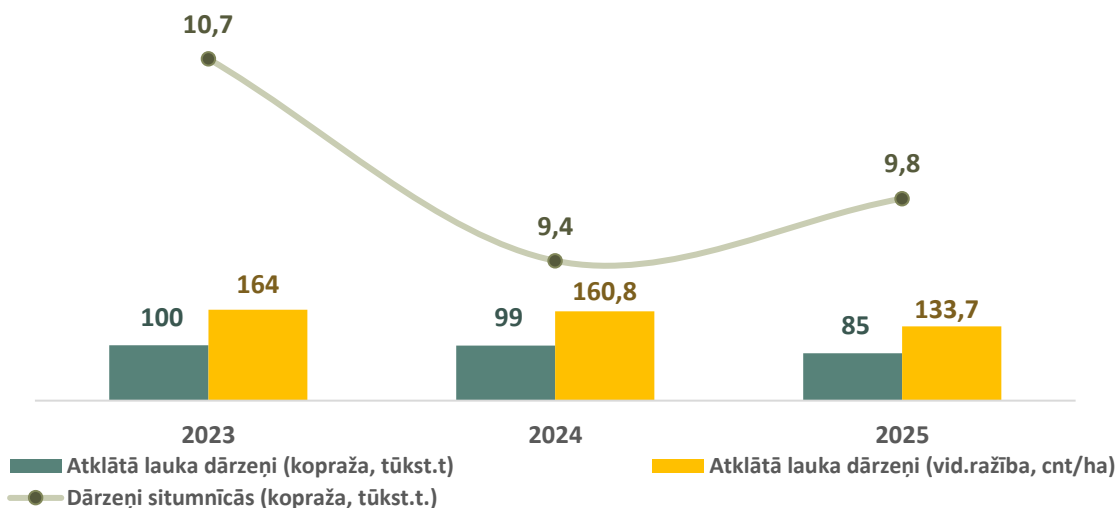
2.17. tabula

Atklātā lauka dārzenū platība un siltumnīcu izmantotā platība, ha

Rādītāji	2023.	2024.	2025.
Atklātā lauka platība	6117	6177	6374
Kāposti	1252	1117	1045
Ziedkāposti	108	135	83
Puravi	45	40	44
Salāti	3	5	7
Sīpoli lociņiem	26	19	18
Gurķi	120	124	119
Tomāti	1	4	3
Galda bietes	685	602	581
Burkāni	1233	1234	1232
Sīpoli	1045	934	947
Ķiploki	386	398	367

Mārrutki	1	15	8
Kabači un ķirbji	653	886	1090
Pārējie dārzeņi	553	658	531
Siltumnīcu platība	58,2	55,3	48,5
t.sk.			
apsildāmo siltumnīcu	27,5	27,0	20,3
neapsildāmo siltumnīcu	30,7	28,3	28,2

Avots: Oficiālās statistikas portāls

2.63. attēls. Atklātā lauka un siltumnīcu dārzeņu kopraža un ražība

Avots: Oficiālās statistikas portāls

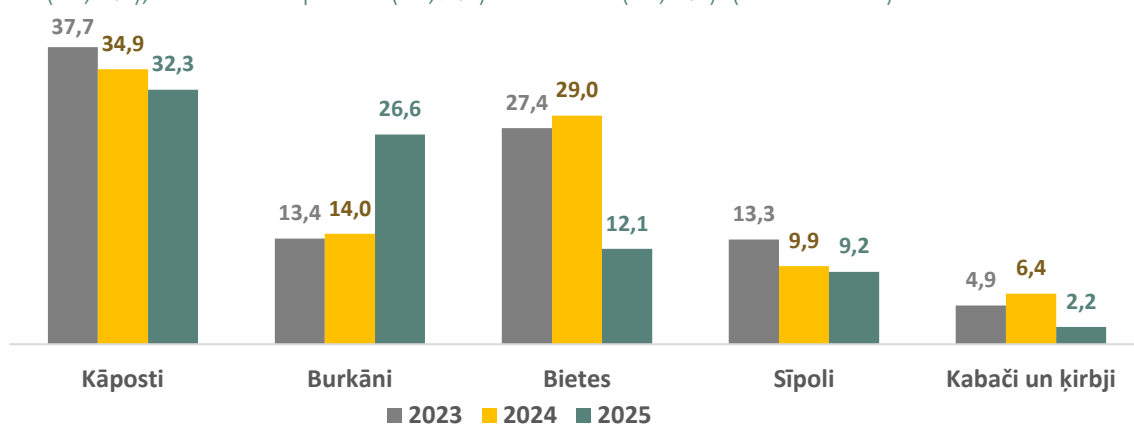
2025. gadā nozīmīgāko daļu 63,2 % – no siltumnīcās audzētu dārzeņu kopražas veidoja gurķi, to kopražai sasniedzot 6168 tonnu.

2.18. tabula

Dārzeņu kopraža siltumnīcās tonnās			
Dārzeņi/gads	2023.	2024.	2025.
Tomāti	4710	3713	3078
Gurķi	5810	5237	6168
Salāti	46	385	431
Pārējie dārzeņi	95	50	78

Avots: Oficiālās statistikas portāls

2025. gadā lielākais īpatsvars atklātā lauka dārzeņu kopražā (85,2 tūkst. t) bija kāpostiem (37,9 %) un burkāniem (31,2 %), bet mazāk sīpoliem (10,7 %) un bietēm (14,2 %). (Sk. 2.62. att.)

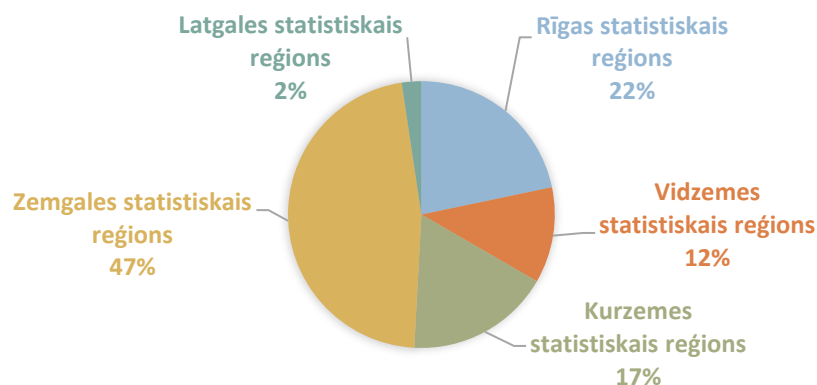

2.64. attēls. Galveno atklātās platībās audzēto dārzeņu kopraža, tūkst.t

Avots: Oficiālās statistikas portāls

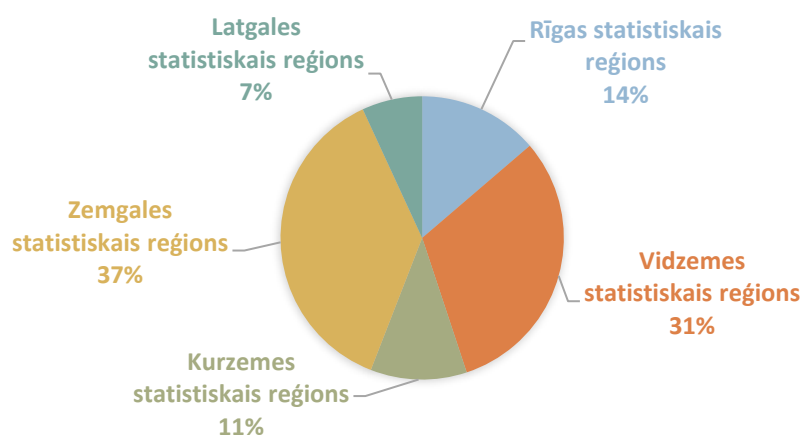
Apkopojot 2025. gada datus par atklātā lauka dārzeņu platībām pa reģioniem (sk. 2.63. att.), secināms, ka dominē Zemgales un Rīgas statistiskais reģions, jo saimniecību specializāciju nosaka noieta tirgus vietas

atrašanās lielo pilsētu tuvumā. Šāda tendence novērojama arī iepriekšējos četrus gadus. Tādējādi arī lielākā dārzeņu kopraža 2025. gadā bija Zemgales reģionā. (Sk. 2.64. att.)

2.65. attēls. Atklātā lauka dārzeņu kopraža pa reģioniem 2025. gadā

Avots: Oficiālās statistikas portāls

2.66. attēls. Atklātā lauka dārzeņu platība pa reģioniem 2025. gadā

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Dārzenkopība un augļkopība ir vienas no efektīvākajām lauksaimniecības nozarēm Latvijā pēc ienākumiem uz vienu lauksaimniecībā apstrādātās platības vienību.

Joprojām aktuāla ir dārzkopju un augļkopju audzētāju kooperācija un pārorientēšanās uz eksportu, bet to neļauj izmaksu palielināšanās par produkcijas uzglabāšanu. Lielākoties ar audzēšanu nodarbojas individuālas saimniecības, un tām nav ne piemērotu pagrabu, ne saldētavu, kas nepieciešamas, lai uzglabātu produkciju eksportam. Ar pašreizējām elektrības cenām uzturēt saldētavas ir ļoti dārgi, tāpēc daudzi audzētāji neriskē ražot lielu apjomu.

Augļkoku, ogulāju un dekoratīvo augu pavairojamais materiāls

Latvijā ir pieejams plašs augļkoku un ogulāju šķirņu klāsts. Daļa no tām tiek audzētas komerciāliem mērķiem, daļa – mazdārziņu vajadzībām.

Kopš spēkā ir stājies Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 26. oktobra Regula (ES) 2016/2031 par aizsardzības pasākumiem pret augiem kaitīgajiem organismiem, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 228/2013, (ES) Nr. 652/2014 un (ES) Nr. 1143/2014 un atceļ Padomes Direktīvas 69/464/EEK, 74/647/EEK, 93/85/EEK, 98/57/EK, 2000/29/EK, 2006/91/EK un 2007/33/EK, augu pavairojamā materiāla pārvietošanai Eiropas Savienībā ir nepieciešama augu pase, ko atļauts lietot, ja augi un to produkti atbilst fitosanitārajām prasībām. Augu pasi nevajag, ja pavairojamais materiāls tiek tirgots gala patērētājam.

Valsts augu aizsardzības dienests (VAAD) veic fitosanitārās kontroles, kā arī izdrukā un izsniedz augu pases. Augu pasi drīkst izdrukāt arī Profesionālo operatoru oficiālajā reģistrā reģistrēta persona (turpmāk šajā nodaļā – profesionālais operators), kas saņēmusi atļauju no VAAD.

2025. gadā VAAD kopumā izsniedza 1692 augu pases dažādam pavairojamajam materiālam un koksnes izstrādājumiem, t. i., par 1799 augu pasēm mazāk nekā 2024. gadā (3491 augu pase). Par pavairojamo materiālu tika izsniegtas 1664 augu pases.

2025. gadā Valsts augu aizsardzības dienests izdevis lēmumus piecām personām par atļauju pašām drukāt augu pases. Patlaban VAAD uzskaitē ir 185 personas, kurām atļauts pašām drukāt augu pases.

2025. gadā visvairāk augu pases izsniegtas par augļkokiem – 626, no kurām lielākā daļa (415) ir augu pases ābelēm. No ogulājiem visvairāk augu pases (169) izsniegtas par vīnogām, bet kopumā par ogulājiem ir izsniegtas 382 augu pases. Par dekoratīvajiem kokiem un krūmiem 2025. gadā izdotas 420 augu pases, t. i., par 762 augu pasēm mazāk nekā 2024. gadā. Visvairāk augu pases (300) izsniegtas par klintenēm. 40 augu pases izdotas arī par paprikas sēklām un tikpat daudz arī par dāliju gumiem.

Augļu, ogu un dārzeņu ārējā tirdzniecība

Dārzeņu (bez kartupeļiem) tirdzniecības apgrozījums vērtības izteiksmē 2025. gadā (177,5 milj. eiro) bija par 15,5 % lielāks nekā iepriekšējā gadā. Eksports, tostarp reeksports, ir palielinājies par 20,2 %, sasniedzot 47,5 milj. eiro, un imports – par 13,9 %, sasniedzot 130,0 milj. eiro. Ārējās tirdzniecības negatīvais saldo salīdzinājumā ar 2023. gadu ir pieaudzis par 15,2 % un kopumā ir 82,5 milj. eiro.

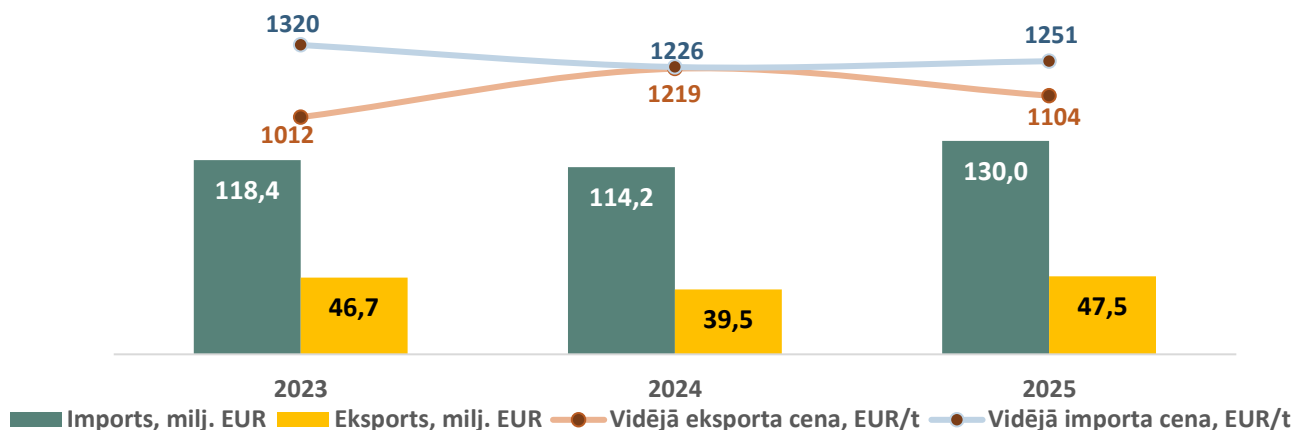
Dārzeņu eksportā pēc apjoma 2025. gadā dominē **tomāti**, veidojot 8,1 tūkst. tonnu (18,9 % no kopējā eksporta apjoma) 17,0 milj. eiro vērtībā jeb 35,8 % no kopējās eksporta vērtības. Pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam tomātu eksporta vērtība ir cēlusies par 0,6 milj. eiro. Otra svarīgākā eksporta grupa pēc apjoma ir **zaļie zirnīši**, veidojot 7,9 tūkst. tonnu (18,4 % no kopējā eksporta apjoma) 2,6 milj. eiro vērtībā jeb 5,5 % no kopējās eksporta vērtības. Pārskata periodā zaļo zirnīšu eksports vērtības izteiksmē ir samazinājies par 1,4 milj. eiro un par 6,0 tūkst. tonnām pēc apjoma. Trešā svarīgākā eksporta grupa bija **sīpoli** ar 5,7 tūkst. tonnām (13,2 % no kopējā eksporta apjoma) 3,0 milj. eiro vērtībā, 2025. gadā veidojot 6,2 % Latvijas dārzeņu kopējās eksporta vērtības, tomēr sīpolu eksports ir samazinājies par 1,9 milj. eiro un par 2,2 tūkst. tonnām. Ceturtās svarīgākās grupas – **burkānu** – eksports pārskata periodā no 2022. līdz 2025. gadam ir sarucis par 35,4 % vērtības izteiksmē, bet palielinājies par 23,1 % pēc apjoma, veidojot 11,4 % no kopējā dārzeņu eksporta apjoma jeb 4,9 tūkst. t. 2,6 milj. eiro vērtībā, t. i., 5,4 % no kopējās dārzeņu eksporta vērtības. Piektā nozīmīgākā eksporta grupa ir **galviņkāposti**, kas 2025. gadā tika eksportēti 4,8 tūkst. tonnu apjomā, veidojot 11,2 % no kopējā dārzeņu eksporta. Galviņkāpostu eksporta vērtība 2025. gadā sasniedza 3,4 milj. eiro, veidojot nozīmīgu daļu no kopējās dārzeņu eksporta vērtības – 7,2 %. Salīdzinājumā ar 2023. gadu galviņkāpostu eksporta vērtība ir cēlusies par 37,8 %. Arī **gurķi** no Latvijas katru gadu tiek eksportēti arvien vairāk: pārskata periodā to eksports vērtības izteiksmē palielinājās par 33,9 %, sasniedzot 7,5 milj. eiro jeb 15,7 % no kopējās dārzeņu eksporta vērtības. Savukārt gurķu eksporta apjoms pārskata periodā ir palielinājies par 21,6 %, sasniedzot 3,8 tūkst. tonnu. Tomātu, zaļo zirnīšu, sīpolu, burkānu, galviņkāpostu un gurķu eksports veido 81,9 % no kopējā eksporta apjoma.

Lielākā importēto dārzeņu grupa 2025. gadā bija **tomāti** ar 26,5 tūkst. tonnu lielu apjomu 48,2 milj. eiro vērtībā, veidojot 25,5 % no kopējā importa apjoma. Pārskata periodā tomātu importa apjoms ir palielinājies par 12,5 % un pēc vērtības – par 8,4 %. Otra nozīmīgākā importa produkta grupa bija **sīpoli** ar 15,6 tūkst. tonnu lielu apjomu 6,4 milj. eiro vērtībā. To imports veidoja 15,0 % no kopējā dārzeņu importa apjoma, pārskata periodā samazinoties par 0,9 % pēc apjoma un par 25,5 % vērtības izteiksmē. Trešā nozīmīgākā dārzeņu importa grupa, kas veidoja 13,0 % no dārzeņu importa apjoma, bija **burkāni** ar 13,5 tūkst. tonnu lielu apjomu 8,5 milj. eiro apmērā. Pārskata periodā burkānu imports ir palielinājies par 12,9 % pēc apjoma, bet samazinājies par 11,7 % pēc importa vērtības. **Gurķi** bija ceturtā nozīmīgākā dārzeņu importa grupa: 2025. gadā tika importēti 12,4 tūkst. tonnu 21,3 milj. eiro vērtībā, un tas veido 11,9 % no kopējā dārzeņu importa apjoma un 16,4 % no kopējā importa vērtības. Savukārt **galviņkāposti** – piektā nozīmīgākā importēto dārzeņu grupa – veido 10,9 % no kopējā dārzeņu importa apjoma un 4,8 % no kopējās dārzeņu importa vērtības. Tomāti, sīpoli, burkāni, gurķi un galviņkāposti 2025. gadā veidoja 76,3 % no dārzeņu importa apjoma.

Pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam dārzeņu importa vidējā cena bija svārstīga. Augstāko līmeni tā sasniedza 2023. gadā – 1320 EUR/t, bet zemāko līmeni – 2024. gadā, kad tā bija 1226 EUR/t. 2025. gadā novērots neliels cenas kāpums – par 2,0 % salīdzinājumā ar 2024. gadu.

Arī dārzeņu eksporta cena pārskata periodā bija salīdzinoši svārstīga. Līdz zemākajam līmenim – 1012 EUR/t – tā bija nokritusies 2023. gadā. 2025. gadā eksporta vidējā cena pacēlās līdz 1104 EUR/t, tomēr tā bija par 9,4 % zemāka nekā 2024. gadā.

Latvijai nozīmīgākie dārzeņu importa partneri ir ES valstis ar 91 % jeb 118,6 milj. eiro no importa vērtības 2025. gadā, sevišķi Lietuva (24,2 % no ES importa vērtības), Nīderlande (18,5 %), Polija (14,3 %) un Spānija (13,6 %). Arī nozīmīgākie eksporta partneri ir ES dalībvalstis – uz tām eksportēti 97,2 % no kopējās produktu eksporta vērtības. Pārskata periodā uz trešajām valstīm eksportēto produktu vērtība ir palielinājusies par 1,3 milj. EUR.

2.67. attēls. Svaigu dārzeņu imports un eksports Latvijā

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

2025. gadā Latvijai raksturīgo augļu un ogu tirdzniecības apgrozījums – 73,4 milj. eiro – salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir palielinājies par 30,0 %. Eksports, kas ietver arī reeksportu, ir pakāpies par 35,7 %, un imports – par 29,4 %. Ārējās tirdzniecības negatīvais saldo palielinājies par 26,2 %, sasniedzot 35,3 milj. eiro.

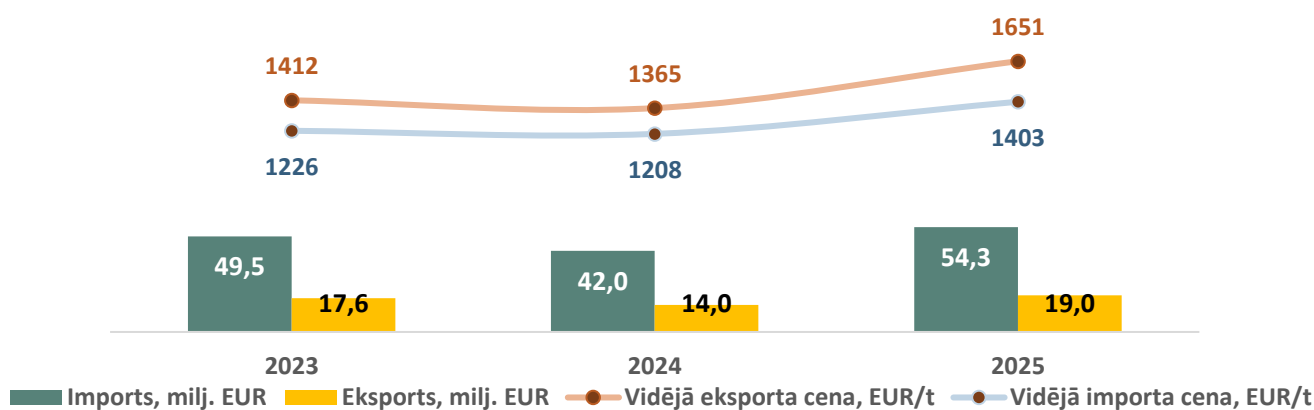
2025. gadā Latvijai raksturīgo augļu un ogu eksportā pēc apjoma dominēja **āboli** ar 5,4 tūkst. tonnām 5,3 milj. eiro vērtībā, t. i., 46,8 % no kopējā Latvijas eksporta apjoma, pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam to eksporta vērtībai palielinoties par 44,2 % un par 12,3 % pēc apjoma. Otra svarīgākā Latvijai raksturīgo augļu un ogu eksporta grupa pēc apjoma ir **plūmes**. 2025. gadā tika eksportētas 2,3 tūkst. tonnas šo augļu 2,5 milj. eiro vērtībā, veidojot 19,6 % no Latvijai raksturīgo augļu un ogu kopējās eksporta apjoma. Plūmju eksports pārskata periodā ir palielinājies par 47,9 % vērtības un par 22,6 % apjoma izteiksmē. Savukārt trešā lielākā Latvijai raksturīgo augļu un ogu eksporta grupa ir **bumbieri**, veidojot 18,4 % no kopējās Latvijai raksturīgo augļu un ogu eksporta apjoma. 2025. gadā kopumā tika eksportēts 2,1 tūkst. tonnas bumbieru 2,6 milj. eiro vērtībā. Pārskata periodā to eksportētais apjoms ir samazinājies par 48,6 %, bet vērtība – par 24,1 %. Ceturtā nozīmīgākā produktu grupa ir **zemenes**, un tās 2025. gadā veido 8,3 % no kopējās Latvijai raksturīgo augļu un ogu eksporta apjoma: kopumā tika eksportēts 1,0 tūkst. tonnas zemeņu 3,4 milj. eiro vērtībā. Āboli, plūmes, bumbieri un zemenes veido 93,1 % no kopējā eksporta apjoma. Latvijai raksturīgo augļu un ogu eksporta kopapjomu procentuāli mazāk papildina ķirši (5,6 %), avenes (0,8%), kā arī dzērvenes un mellenes (0,3 %) u. c.

2025. gadā importēto Latvijai raksturīgo augļu un ogu grupu struktūrā pēc apjoma lielākā produktu grupa ir **āboli** ar 20,6 tūkst. tonnām 17,9 milj. eiro vērtībā, veidojot 53,1 % no kopējās Latvijai raksturīgo augļu un ogu importa apjoma: pārskata periodā ābolu imports ir palielinājies par 56,9 % vērtības un par 1,7 % apjoma izteiksmē. Otrās lielākās augļu un ogu grupas – **bumbieru** – imports 2025. gadā sasniedza 6,5 tūkst. tonnu par kopējo vērtību 7,7 milj. eiro, veidojot 16,9 % no kopējā šīs kategorijas importa apjoma. Salīdzinājumā ar 2023. gadu bumbieru importa vērtība ir samazinājusies par 4,6 % un apjoms – par 23,2 %. Trešā lielākā Latvijai raksturīgo augļu un ogu importa grupa 2025. gadā bija **zemenes** – to imports sasniedza 4,6 tūkst. tonnu un vērtība veidoja 10,0 milj. eiro, kas atbilst 11,8 % no kopējā šīs kategorijas importa apjoma. Āboli, bumbieri un zemenes veido 81,8 % no kopējā importa apjoma. Tāpat nozīmīgu daļu no importa apjoma veidoja plūmes (10,2 %) un ķirši (5,7 %).

Salīdzinājumā ar gadu iepriekš importa kopējā vērtība ir palielinājusies par 29,4 %, ceļoties gandrīz visu importēto produktu vērtībai.

Pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam Latvijai raksturīgo augļu un ogu vidējā importa cena svārstījās no 1208 līdz 1403 EUR/t. 2024. gadā tā nedaudz samazinājās, bet 2025. gadā ievērojami pakāpās, sasniedzot augstāko līmeni periodā. Savukārt vidējā eksporta cena 2023. gadā bija 1412 EUR/t, 2024. gadā tā samazinājās līdz 1365 EUR/t, bet 2025. gadā palielinājās līdz 1651 EUR/t, kas ir augstākais rādītājs trīs gadu periodā. Kopumā visā periodā eksporta cena bija augstāka par importa cenu, lai gan cenu starpība mainījās: 2023. gadā tā bija 186 EUR/t, 2024. gadā nokrita līdz 157 EUR/t, bet 2025. gadā palielinājās līdz 248 EUR/t, norādot uz vairāk izteiktu cenu atšķirību tirgū (sk. 2.56. att.).

Nozīmīgākās eksporta partnervalstis Latvijai raksturīgo augļu un ogu segmentā ir Igaunija un Lietuva – uz šīm valstīm tiek eksportēts 98,1 % no kopējā eksporta apjoma. Pārskata periodā eksporta apjoms uz Lietuvu ir palielinājies par 40,1 %, bet uz Igauniju – par 10,0 %.

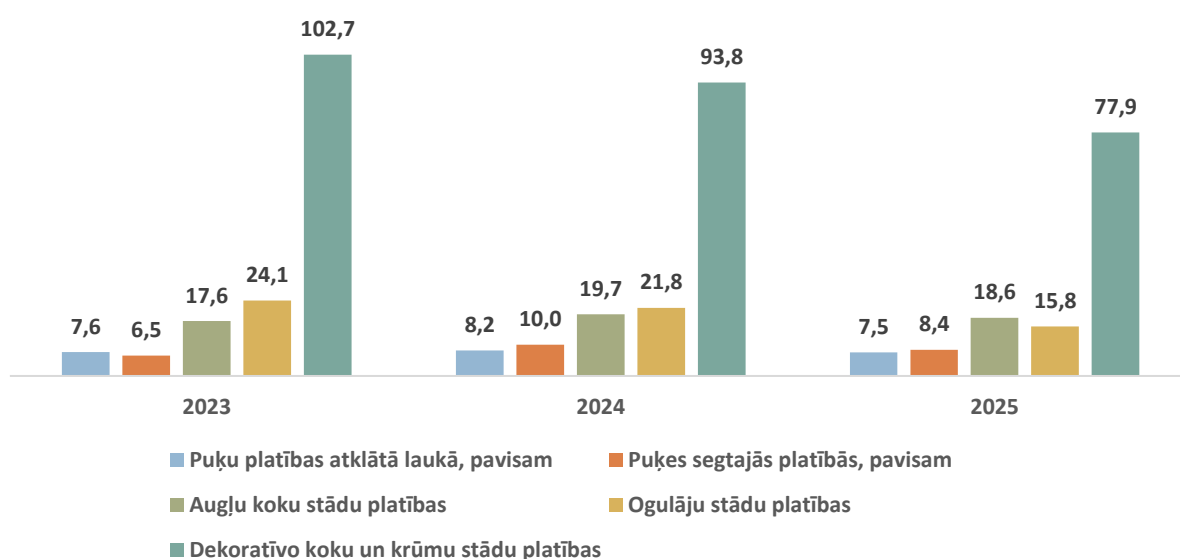
2.68. attēls. Svaigu augļu un ogu imports un eksports Latvijā

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

2.10. Puķu, augļkoku un ogulāju, dekoratīvo koku un krūmu stādījumu platības

2025. gadā puķu, augļkoku un ogulāju, dekoratīvo koku un krūmu stādu aizņemtā kopējā platība bija 128,2 ha, salīdzinājumā ar 2024. gadu sarūkot par 25,3 ha. Iepriekšējos piecus gadus platība bija šāda: 2020. gadā – 225,5 ha, 2021. gadā – 214,2 ha, 2022. gadā – 190,3 ha, 2023. gadā – 167 ha un 2024. gadā – 153,5 ha. (Sk. 2.69. att.).

Visvairāk tika pārdoti viengadīgo puķu stādi – kopumā 3904, un tas ir par 847 stādiem vairāk nekā 2024. gadā, kad no kopējā pārdotā puķu dēstu daudzuma 79,4 % bija viengadīgās puķes un 19,7 % – ziemcietes. Tik liela procentuālā atšķirība izskaidrojama ar to, ka viengadīgās jeb vasaras puķes ir lieliski piemērotas audzēšanai gan dobēs, gan iekamos traukos un balkonu kastēs un katru gadu ir iespējams izvēlēties citādas krāsas un formas ziedus.

2.69. attēls. Puķu, ogulāju, augļkoku un dekoratīvo koku un krūmu stādu audzēšanas platības, ha

2022. un 2023. gadā pārdoto augļkoku un ogulāju stādu daudzums palielinājās, t. i., par 4,7 % vairāk nekā gadu iepriekš, turpretī 2024. gadā tas samazinājās par 14,2 % salīdzinājumā ar 2023. gadu. Arī 2025. gadā turpinājās pārdoto augļkoku un ogulāju stādu daudzuma samazinājums: salīdzinājumā ar 2024. gadu to tika pārdots par 5,4 % mazāk. (Sk. 2.70. att.)

2.70. attēls. Pārdoto augļkoku un ogulāju stādu daudzums (tūkst. gab.)

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Latvijā ir pieejams plašs augļkoku un ogulāju šķirņu klāsts. Daļa no tiem tiek audzēti komerciāliem mērķiem, daļa – nelielā apjomā pārsvarā mazdārziņu vajadzībām.

Augļkoku, ogulāju un dekoratīvo augu pavairojamais materiāls

Latvijā ir pieejams plašs augļu koku un ogulāju šķirņu klāsts. Daļa no tām tiek audzētas komerciāliem mērķiem, daļa – mazdārziņu vajadzībām.

Kopš spēkā ir stājušies Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 26. oktobra Regula (ES) 2016/2031 par aizsardzības pasākumiem pret augiem kaitīgajiem organismiem, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 228/2013, (ES) Nr. 652/2014 un (ES) Nr. 1143/2014 un atceļ Padomes Direktīvas 69/464/EEK, 74/647/EEK, 93/85/EEK, 98/57/EK, 2000/29/EK, 2006/91/EK un 2007/33/EK, augu pavairojamā materiāla pārvietošanai Eiropas Savienībā ir nepieciešama augu pase, ko atļauts lietot, ja augi un to produkti atbilst fitosanitārājam prasībām. Augu pasi nevajag, ja pavairojamais materiāls tiek tirgots gala patērētājam.

Valsts augu aizsardzības dienests (VAAD) veic fitosanitārās kontroles, kā arī izdrukā un izsniedz augu pases. Augu pasi drīkst izdrukāt arī Profesionālo operatoru oficiālajā reģistrā reģistrēta persona (turpmāk šajā nodaļā – profesionālais operators), kas saņēmusi atļauju no VAAD.

2025. gadā VAAD kopā izsniedza 1692 augu pases dažādam pavairojamajam materiālam un koksnes izstrādājumiem – par 1799 augu pasēm mazāk nekā 2024. gadā (3491 augu pases). Pavairojamajam materiālam izsniedza 1664 augu pases.

2025. gadā Valsts augu aizsardzības dienests izsniedzis 5 personām lēmumus par atļauju pašām drukāt augu pases. Kopā šobrīd VAAD uzskaitē ir 185 personas, kam atļauts pašām drukāt augu pases.

2025. gadā visvairāk augu pases izsniegtas augļu kokiem - 626 augu pases, no tām visvairāk ābelēm – 415 augu pases. Visvairāk no ogulājiem izsniegtas augu pases ir vīnogām – 169, bet kopumā ogulājiem ir izsniegtas 382 augu pases. Dekoratīvajiem kokiem un krūmiem 2025. gadā izdotas – 420 augu pases, par 762 augu pasēm mazāk nekā 2024. gadā. Visvairāk augu pases izsniegtas klintenēm – 300 gabali. 40 augu pases izdotas arī paprikas sēklām un tikpat daudz arī dāliju gumijiem.

2025. gada Stratēģijas, zināšanu un klimata departamenta aktuālie zinātniskie pētījumi

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes zinātnieki īstenoja šādus pētījumus:

1) “Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politikas scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam”. Pētījuma mērķis ir Latvijas lauksaimniecības sektoranalīzes modeļa nozares attīstības rādītāju prognozēšana, to integrējot ar siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju prognozēšanas dinamisko modeli;

2) “Meliorācijas ietekmes novērtēšana klimata pārmaiņu (plūdu riska) mazināšanā”. Pētījuma mērķis ir noteikt un analizēt meliorācijas ietekmi uz SEG gāzu emisiju lauksaimniecībā izmantojamās platībās, t. i., pamatojoties uz sistemātiski iegūtiem novērojumu rezultātiem, noteikt un analizēt SEG emisiju no lauksaimniecībā izmantotām teritorijām, kurās ierīkotas meliorācijas sistēmas. Pētījuma rezultātus būs iespējams praktiski izmantot, aprēķinot SEG emisiju līdz nākamajiem inventarizācijas ziņojumu iesniegšanas termiņiem. Šajā pētījumā iegūtie rezultāti tematiski attieksies uz SEG emisijas aprēķiniem gan lauksaimniecības, gan zemes izmantošanas un tās izmantošanas maiņas, gan mežsaimniecības (ZIZMM) sektorā. Esošo meliorācijas sistēmu identifikācijas un tehniskā stāvokļa novērtēšanas rezultāti potenciāli var sniegt nepieciešamo informāciju prioritāri renovējamo vai rekonstruējamo meliorācijas sistēmu identificēšanai;

3) “Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) aktualizēšana lauksaimniecības virzībai uz dekarbonizāciju”. Pētījuma mērķis – izstrādāt metodiku KLP 2023.–2027. gada

pasākuma 4.1.2. "Atbalsts ieguldījumiem SEG un amonjaka emisijas samazinošajiem pasākumiem" ieguldījuma ietekmes novērtēšanai uz klimata pārmaiņu samazināšanu;

4) "Increase – Intelektuālas pārtikas pākšaugu ģenētisko resursu kolekcijas Eiropas lauksaimniecības pārtikas sistēmām" (angļu val. *INCREASE – Intelligent Collections of Food Legumes Genetic Resources for European Agrofood Systems*; <https://www.pulsesincrease.eu/>). Pētījuma mērķis – asociatīvā partnera statusā iesaistīties Eiropas Savienības pētījumu programmas "Horizon 2020" projektā "Increase – Intelektuālas pārtikas pākšaugu ģenētisko resursu kolekcijas Eiropas lauksaimniecības pārtikas sistēmām", jo tas ļaus iekļaut Latvijā plašāk kultivēto dārza pupiņu (*Phaseolus vulgaris* un *Ph. coccineus*) genotipus kopējā Eiropas ģenētisko resursu pārvaldības struktūrā;

5) "Integrētas augsnes monitoringa indikatoru sistēmas izstrāde un aprobēšana augsnes veselīguma ilgtermiņa izmaiņu, kā arī augsnes degradācijas risku apzināšanai un novērtēšanai". Pētījuma mērķis – integrētas augsnes monitoringa indikatoru sistēmas izstrāde un aprobēšana augsnes veselīguma ilgtermiņa pārmaiņu, kā arī augsnes degradācijas riska noskaidrošanai un novērtēšanai, lai piemērotu atbilstošus ilgtspējīgus augsnes apsaimniekošanas pasākumus Zemgales līdzenuma etalonteritorijas piemērā LBTU Lauksaimniecības un pārtikas tehnoloģijas fakultātes mācību un pētījumu saimniecībā "Pēterlauki" ilgtermiņa pētījumu nodrošināšanai saistībā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2025. gada 12. novembra Direktīvas 2025/2360 par augsnes monitoringu un noturību (Augsnes monitoringa akts) prasību ieviešanu nākotnē Latvijā;

6) "Tiešsaistes e-serviss siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju noteikšanai saimniecību līmenī pākšaugu un liellopu gaļas ražošanā". Pētījuma mērķis ir izstrādāt tiešsaistes e-servisu lauksaimniecības SEG emisijas noteikšanai Latvijas lauksaimnieku saražotajai produkcijai divos sektoros – pākšaugu un liellopu gaļas ražošanā. E-serviss tiks izveidots uz pašlaik izstrādājamā rīka bāzes, kas ir izmantojams SEG emisijas noteikšanai graudkopībā un piena lopkopībā;

7) "Hidroloģiskā režīma atjaunošanas ietekmes novērtējums". Pētījuma mērķis ir novērtēt sociālekonomisko ietekmi hidroloģiskā režīma atjaunošanai organiskajās augsnēs (kūdraugsnēs) lauksaimniecībā.

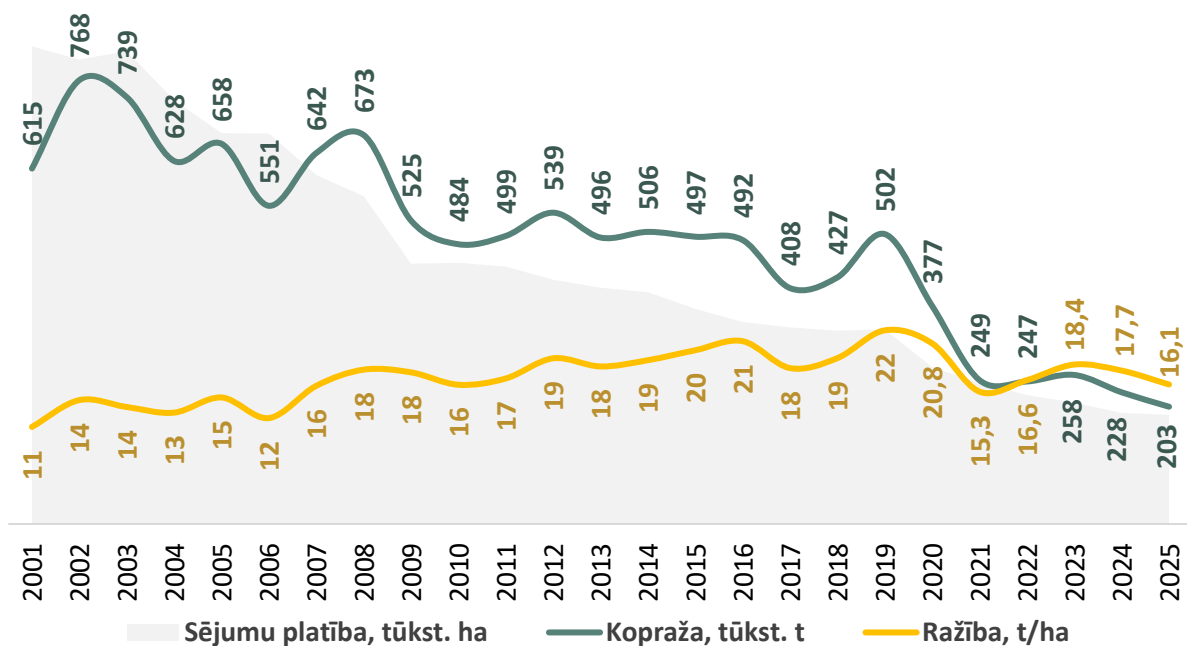
Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava" īsteno divus pētījumus:

1) "Aramzemes un ilggadīgo zālāju apsaimniekošanas radīto siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju un oglekļa dioksīda (CO₂) piesaistes uzskaites sistēmas pilnveidošana un atbilstošu metodisko risinājumu izstrādāšana". Tā mērķis ir identificēt un raksturot oglekļa ienesi augsnē nozīmīgākajās laukkopības sistēmās, kā arī izstrādāt augsnes oglekļa uzkrājuma pārmaiņu un N₂O emisijas prognozi lauksaimniecībā izmantojamās minerālaugsnēs 2017.–2050. gadā;

2) "Latvijā *in situ* audzēto pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu un to savvaļas radnieku ģenētisko resursu potenciāla apzināšana, ievākšana un izpēte". Šī pētījuma mērķis ir izpētīt situāciju ar *in situ* audzētajiem augu ģenētiskajiem resursiem Latvijā, ievākt paraugus ekspedīcijās, tos aprakstīt ar deskriptoriem un iekļaut Latvijas kultūraugu gēnu bankas kolekcijās. Ģenētiskie resursi *in situ* (savvaļā) un dārzos un laukos ir apzināmi un saglabājami, tāpēc ka tieši šie ģenētisko resursu paraugi ir pielāgojušies vietējiem apstākļiem, kā arī ir tautas kultūrvēsturiskais mantojums. Tā kā šie ģenētiskie resursi izzūd, to noskaidrošana un saglabāšana ir steidzama. Pētījums dos iespēju noskaidrot un saglabāt Latvijas augu ģenētiskos resursus, izstrādāt ieteikumus turpmākai *in situ* saglabāšanai un nodrošināt ģenētisko resursu ilgtspējīgu izmantošanu.

2.11. Kartupeļu ražošana

Kartupeļu (*Solanum tuberosum*) stādījumu platība pēdējo 10 gadu laikā ir ievērojami sarukusi – no 24,8 līdz 12,6 tūkst. ha 2025. gadā. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu kartupeļu platība ir samazinājusies par 200 ha. Kartupeļu vidējā ražība 2025. gadā bija 16,1 tonna no hektāra, salīdzinājumā ar 2024. gadu samazinoties par 1,6 centneriem jeb 9 %. Sarūkot stādījumu platībai un ražībai, kartupeļu kopražs 2025. gadā bija 203 tūkst. tonnu, kas ir par 25 tūkst. tonnu jeb 10,9 % mazāk nekā gadu iepriekš. (Sk. 2.71. att.)

2.71. attēls. Kartupeļu stādījumu platība, kopraža un ražība Latvijā

Avots: ZM

Kopš 2014. gada kartupeļu

- stādījumu platība ir samazinājusies par 12,2 tūkst. ha jeb 50,8 % (no 24,8 tūkst. ha līdz 12,8 tūkst. ha 2025. gadā),
- kopraža ir samazinājusies par 294 tūkst. tonnu jeb 59 % (no 497 tūkst. tonnu līdz 203 tūkst. tonnu 2025. gadā),
- ražība ir samazinājusies par 3,7 t/ha jeb 19,5 % (no 20 t/ha līdz 16,1 t/ha 2025. gadā).

Kartupeļu stādījumu platība Latvijā ilgstoši samazinās. Tam par iemeslu ir nosaka patēriņa un demogrāfiskās pārmaiņas, lielās ražošanas izmaksas, darbaspēka trūkums, arvien lielākie klimatiskie apdraudējumi, kā arī saimniecību pārorientēšanās uz ekonomiski izdevīgākām un ne tik darbietilpīgām kultūrām. Turklāt turpina samazināties arī mazo kartupeļu audzēšanas saimniecību skaits, un šo procesu lielāku specializētu saimniecību attīstība nekompensē pilnībā. Apkopojot datus par kartupeļu stādījumu platību pa reģioniem (sk. 2.19. tab.), redzams, ka 2025. gadā lielākā kartupeļu platība – 4281 ha – tradicionāli reģistrēta Zemgales reģionā un ir par 386 hektāriem mazāk nekā 2024. gadā. Kartupeļu stādījumu platība salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir palielinājusies Pierīgas reģionā (par 176 ha), Vidzemes reģionā (par 559 ha) un Latgales reģionā (par 104 ha), bet Kurzemes reģionā tā ir samazinājusies par 95 hektāriem.

2.19. tabula

Kartupeļu stādījumu platība, kopraža un ražība reģionos

Reģions	2023.			2024.			2025.		
	Platība, ha	Ražība, cnt no ha	Kopraža, t	Platība, ha	Ražība, cnt no ha	Kopraža, t	Platība, ha	Ražība, cnt no ha	Kopraža, t
Pierīgas	2583	210	54 132	642	197	12 612	818	215	17 571
Vidzemes	2827	202	56 979	2992	187	56 032	3451	157	54 164
Kurzemes	1717	169	28 949	2419	171	41 460	1835	206	37 824
Zemgales	4563	191	87 105	4667	187	87 472	4281	189	80 946
Latgales	2307	134	30 939	2114	143	30 288	2209	54	11 990
Kopā	13 997	184	258 105	12 835	178	227 865	12 593	161	202 495

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Pēc Oficiālās statistikas portāla datiem, 2025. gadā lielākā un stabilākā kartupeļu ražība bija Kurzemes reģionā – 206 cnt/ha. Salīdzinājumā ar 2024. gadu ražība palielinājās Pierīgas un Zemgales reģionā, turpretī pārējos reģionos samazinājās: Vidzemes reģionā – vidēji par 30 cnt/ha, Latgales reģionā – par 89 cent/ha.

Kartupeļu kopraža 2025. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 25 370 tonnām jeb 11 %. Vislielākā kartupeļu kopraža bija Zemgales reģionā – 80 tūkst. tonnu, kas ir par 6526 tonnām mazāk nekā gadu iepriekš. Zemgales reģionā tiek izaudzēta lielākā daļa no kopējā Latvijā izaudzētā kartupeļu daudzuma.

Kartupeļu ražība ir atkarīga no daudziem faktoriem: galvenie ir sēklas kvalitāte un agroklimatiskie apstākļi aktīvajā kartupeļu augšanas laikā. Ekstremālie laikapstākļi pēdējos gados un paredzamā nākotnē un to radītie zaudējumi palielina spiedienu uz lauksaimniecības nozarēm, arī kartupeļu audzēšanas nozari, tā ietekmējot kultūraugu ražību un pastiprinot neražas risku.

Vēl viens kartupeļu nozares attīstību kavējošs faktors ir karantīnas slimība – kartupeļu gaišā gredzenpuve – un augu aizsardzības līdzekļu lietojuma trūkums. Tā, piemēram, Latvijā nav reģistrēti augu aizsardzības līdzekļi, kas pasargā kartupeļus no drātstārpiem, tāpēc pasliktinās ražas kvalitāte un šādus kartupeļus ir sarežģīti realizēt pārtikā. Savukārt citās valstīs, ar kurām konkurē Latvijas kartupeļu ražotāji, drātstārpu problēma nav tik izteikta vai arī ir ļauts izmantot vajadzīgos augu aizsardzības līdzekļus, lai apkarotu drātstārpus.

Pieprasījums pēc pārtikas kartupeļiem gadu no gada rūk. Tiek minēti dažādi iemesli – ēšanas paradumu maiņa, jaunas tendences no pasaules virtuves un iedzīvotāju skaita samazināšanās.

Tāpat ik gadu samazinās kartupeļu stādījumu platība, jo kartupeļi ir resursietilpīgi kultūraugi un to audzēšanai nepieciešams liels degvielas un darbaspēka patēriņš. Viena kartupeļu hektāra izaudzēšanā ir jāiegulda divas līdz trīs reizes vairāk finanšu līdzekļu nekā viena hektāra graudaugu izaudzēšanā. Kopējā kartupeļu aizņemtā platība sarūk arī tādēļ, ka mazie un vidējie kartupeļu audzētāji tos audzē mazāk, jo netiek garantēta stabila produkcijas realizācija, turklāt maza ražošanas apjoma dēļ tie nespēj konkurēt tirgū.

Kartupeļu platībai Latvijā sarūkot, samazinās arī pārtikas kartupeļu patēriņš, toties palielinās pārstrādes apjoms, kartupeļiem pārtopot par čipsiem vai cieti. Audzēt kartupeļus, no kuriem pēc tam tiek ražoti čipsi vai ciete, ir izdevīgāk, jo ir garantēts pārdošanas apjoms, savukārt galdam paredzētos kartupeļus bieži vien ir ļoti grūti pārdot.

Problēmas kartupeļu audzētājiem sagādā produkcijas realizācija. Izaudzētajai produkcijai ir salīdzinoši sarežģītāk konkurēt ar citu valstu izaudzētiem kartupeļiem, jo veikali izvēlas lētākos, nevis tuvāk realizācijas vietai izaudzētos kartupeļus. Tāpat kartupeļu uzpirkšanas bāzes nespēj audzētājiem garantēt stabilu iepirkuma cenu, tāpēc veidojas kartupeļu krājumi un nākamajā sezonā lauksaimnieks ir spiests audzēt kartupeļus mazāk, jo katra nepārdotā ražas tonna rada ievērojamus zaudējumus.

Kartupeļu audzēšana ir business, un, tāpat kā jebkurā biznesā, arī šajā ir jārēķinās ar tirgus pieprasījumu un tā tendencēm. Tādējādi kartupeļu audzētāji ir spiesti audzēt kartupeļus tik daudz, cik pēc tiem ir pieprasījums vietējā un ārējos tirgos. Ar kartupeļiem neapstādītā platība nepaliek tukša, jo kartupeļu audzēšanas saimniecībās tiek audzēti arī graudaugi, lai ievērotu augu seku. No audzēšanas viedokļa, starp kultūraugiem tieši graudaugi ir galvenais kartupeļu konkurents, tāpēc ka atšķirībā no kartupeļiem graudaugu audzēšana neprasa tik lielus resursus un finanšu līdzekļu ieguldījumus.

Lai gan kartupeļu pieejamība veikalos nesamazināsies un patērētājiem tie vienmēr būs pieejami, jautājums ir tikai par to, vai tie būs vietējie vai kaimiņvalstīs audzētie.

Kartupeļu stādīšana 2025. gadā Latvijā noritēja sarežģītos agroklimatiskajos apstākļos. Kaut arī atsevišķās saimniecībās agrīno kartupeļu stādīšana tika uzsākta ierastajā laikā aprīļa beigās, maijā stādīšanas darbus daudzviet ievērojami kavēja ilgstošs lietus, zema gaisa temperatūra un pārlietu mitra augsne. Vairākos reģionos tehnikai nebija iespējams iebraukt laukos, tādēļ stādīšana ievilkās līdz jūnija sākumam, bet daļa plānoto platību netika iestādītas vispār. Bija saimniecības, kurās jau iestādītie kartupeļi atradās ūdenī un daļa stādījumu gāja bojā.

Veģetācijas perioda sākumā kartupeļu attīstību negatīvi ietekmēja pārmērīgs mitrums un vēss laiks. Lauki daudzviet bija pārmitri, veidojās skābekļa trūkums augsnē, un sakņu sistēmas attīstījās nevienmērīgi. Īpaši nelabvēlīgi apstākļi bija Latgalē un Vidzemē – tur nokrišņu daudzums visa gada garumā ievērojami pārsniedza normu.

Situācija vasarā turpināja pasliktināties. Jūlijā un augustā lielā daļā Latvijas saglabājās spēcīgi nokrišņi, kas izraisīja lauku applūšanu un bumbuļu bojājumus. Latgalē un vietām Vidzemē kartupeļu bumbuļi nosmaka un sāka pūt jau augšanas laikā. Pārmērīgais mitrums veicināja arī slimību attīstību un ievērojami pasliktināja kartupeļu uzglabāšanās kvalitāti.

Ražas novākšana noritēja sarežģīti. Septembrī un oktobrī daļa lauku joprojām bija pārmitri, tādēļ kartupeļus nebija iespējams novākt laikus. Pēc Latvijas Kartupeļu audzētāju un pārstrādātāju savienības aplēsēm, vismaz 10 % no iestādītajām platībām netika novāktas vispār, jo tehnika nevarēja piekļūt laukiem vai kartupeļi bija sapuvuši. Dažās saimniecībās zaudējumi bija tik lieli, ka tika apdraudēta to turpmākā darbība.

Būtiskas problēmas radās arī uzglabāšanā. Pārmitros apstākļos novāktajiem kartupeļiem lēni veidojās aizsargmiziņa, tādēļ bija nepieciešama ilgāka žāvēšana. Kartupeļiem, kas tika novākti no slapjiem laukiem,

ievērojami palielinājās puves attīstības risks uzglabāšanas laikā, savukārt no sausākiem laukiem iegūtā produkcija uzglabājās salīdzinoši labāk.

2025. gadā kartupeļu audzētāji turpināja cīnīties arī ar kaitēkļu un slimību ierobežošanu. Lai gan Kolorādo vaboles jeb kartupeļu lapgrauža izplatība nebija tik izteikta kā dažos iepriekšējos gados, kaitēkļu un slimību ierobežošanas iespējas joprojām kavēja samazinātais augu aizsardzības līdzekļu klāsts un arvien sarežģītākie laikapstākļi. Pārmērīgais mitrums ievērojami palielināja dažādu veidu puves un uzglabāšanas slimību risku.

Kopumā 2025. gads kartupeļu audzēšanas nozarei Latvijā bija viens no sarežģītākajiem pēdējo gadu laikā. Galvenais negatīvais faktors bija ilgstošs pārmērīgs mitrums, kas ietekmēja gan stādīšanu, gan augšanu, gan novākšanu un uzglabāšanu. Tādējādi vairākos reģionos tika novērota nozīmīga ražas samazināšanās, zemāka produkcijas kvalitāte un ievērojami ekonomiskie zaudējumi kartupeļu audzētājiem.

Kartupeļu pārstrāde

Latvijā strādā divi lieli kartupeļu pārstrādes uzņēmumi: SIA "Aloja Starkelsen" ražo kartupeļu cieti, bet SIA "Orka Latvija" – kartupeļu čipsus.

Droši var apgalvot, ka uzņēmums "Aloja Starkelsen" patlaban ne vien ES, bet arī pārējā pasaulē ir viens no lielākajiem bioloģiskās cietes ražotājiem, kas specializēties kartupeļu bioloģiskās cietes ražošanā. Šajā uzņēmumā tiek ražota gan bioloģiskā kartupeļu ciete, gan ciete, kas iegūta no kartupeļiem, kuri audzēti pēc integrētas audzēšanas metodes. Kartupeļu cietes ražošanā tiek izmantotas kartupeļu šķirnes ar lielu cietes saturu. 2025. gadā SIA "Aloja Starkelsen" cietes ražošanas procesā tika pārstrādāts 13 842 tonnas kartupeļu.

2.20. tabula

Kartupeļu cietes ražošana

Tirdzniecības gads	2023.	2024.	2025.
Pārstrādātais kartupeļu daudzums, t	19 130	17 737	13 821
t.sk. bioloģiski audzēti	5464	3325	978
t.sk. integrēti audzēti	13 666	14 412	12 842
Saražotais kartupeļu cietes daudzums, t	3631	3803	2736
Vidējais cietes saturs kartupeļos, %	19,1	18,4	17,5
t.sk. bioloģiski audzēti	18,3	17,8	16,6
t.sk. integrēti audzēti	19,9	18,6	19,3

Avots: Oficiālās statistikas portāls, SIA "Aloja Starkelsen"

2025. gadā tika saražots 12 842 tonnas kartupeļu cietes – par 1067 tonnām mazāk nekā gadu iepriekš. Vidējais cietes saturs 2025. gadā bija 17,5 %, kas ir par 0,9 % mazāk salīdzinājumā ar 2024. gadu. (Sk. 2.20. tab.)

Latvijā 2025. gadā ar cietes kartupeļu audzēšanu nodarbojās 80 audzētāju. Bioloģiskās lauksaimniecības audzēšanas metodi izmantoja visvairāk cietes kartupeļu audzētāju (41), bet integrēto audzēšanas metodi – 39 audzētāji. (Sk. 2.21. tab.)

2.21. tabula

Cietes kartupeļu audzēšana Latvijā

Rādītāji	2023.	2024.	2025.
Platība, ha	922	737	718
t.sk. bioloģiski	443	315	279
t.sk. integrēti	480	422	439
Vidējā ražība, t/ha	20,7	24,1	19,2
t.sk. bioloģiski	12,3	10,6	3,5
t.sk. integrēti	28,5	34,2	29,2
Audzētāju skaits	109	95	80
t.sk. bioloģiski	63	56	41
t.sk. integrēti	46	39	39

Avots: SIA "Aloja Starkelsen"

Cietes kartupeļi 2025. gadā aizņēma 718 hektāru lielu platību, un no tiem aptuveni 279 hektāros kartupeļi tika audzēti, izmantojot bioloģiskās lauksaimniecības metodes (par 36 hektāriem mazāk nekā 2024. gadā). Atkarībā no kartupeļu audzēšanas veida – bioloģiski vai integrēti – ir ievērojama ražības atšķirība: integrēti audzētiem kartupeļiem tā bija par 25,7 t/ha lielāka. Bioloģisko kartupeļu audzētājiem 2025. gads bija īpaši nelabvēlīgs. Vidējā ražība samazinājās no 10,6 t/ha 2024. gadā līdz 3,5 t/ha 2025. gadā jeb par 67,0 %. Ražības kritumu galvenokārt noteica nelabvēlīgie agroklimatiskie apstākļi – ilgstošs pārmitrums pavasarī un vasaras sākumā. Tas ne vien kavēja augu attīstību, bet arī veicināja slimību izplatību un pasliktināja bumbuļu kvalitāti.

Šo laikapstākļu ietekme īpaši izteikta bija bioloģiskajās saimniecībās, kurās ir ierobežotas augu aizsardzības iespējas, tāpēc daudzās saimniecībās tika iegūta ievērojami mazāka raža nekā iepriekšējā gadā.

Uzņēmums "Orkla Latvija" 2025. gadā pārstrādei čipsos pieņēma 14,4 tūkst. tonnu "Ādažu čipsu" ražošanai audzētu kartupeļu – apmēram par 2009 tonnām vairāk nekā 2024. gadā. Kartupeļu čipsu ražošanai tika audzēti 511 hektāru lielā platībā, un tas ir par trim hektāriem mazāk nekā gadu iepriekš. (Sk. 2.22. tab.)

2.22. tabula

**Kartupeļu audzētāju saimniecību skaits, kopējā platība un
izaudzētais kartupeļu daudzums čipsu ražošanai**

Rādītāji	2023.	2024.	2025.
Saimniecību skaits	16	16	16
Platība, ha	536	514	511
Pārstrādei pieņemtais kartupeļu daudzums (tonnas)	14 685	16 441	14 432

Avots: SIA "Latfood"

Uzņēmums 2025. gadā bija noslēdzis piegādes līgumus ar 16 saimniecībām. Par katru šķirni tiek slēgts atsevišķs piegādes līgums, jo katrai šķirnei ir raksturīgas savas audzēšanas nianšes un līdz ar to – arī iepirkuma cena. Čipsu ražošanai uzņēmums "Orkla Latvija" iepirka kartupeļu šķirnes 'Lady Claire' (12,6 %), 'Favola' (10,4 %) 'Lady Rosetta' (12,2 %), 'Lady Alicia' (8,2 %) 'Kiebitz' (16,9 %), 'Verdi' (20,2 %), 'Sorentina' (9,1 %) un citas (10,4 %). Čipsu kartupeļu pārstrādes apjoms pēdējos gados palielinās, un čipsu rūpnīcai būs nepieciešami pārstrādes kartupeļi.

Kartupeļu sēkludzēšana

Kartupeļi Latvijā ir plaši audzēti lauksaimniecības kultūraugs, ko izmanto gan pārtikā, gan pārstrādē. Kvalitatīvs sēklas materiāls ir svarīgs priekšnoteikums stabilas un lielas ražas ieguvei, kā arī kartupeļu slimību izplatības ierobežošanai, tādēļ sēkludzēšana ir visai nozīmīga kartupeļu audzēšanas nozarē, nodrošinot tirgu ar sertificētu un kvalitatīvu sēklas materiālu.

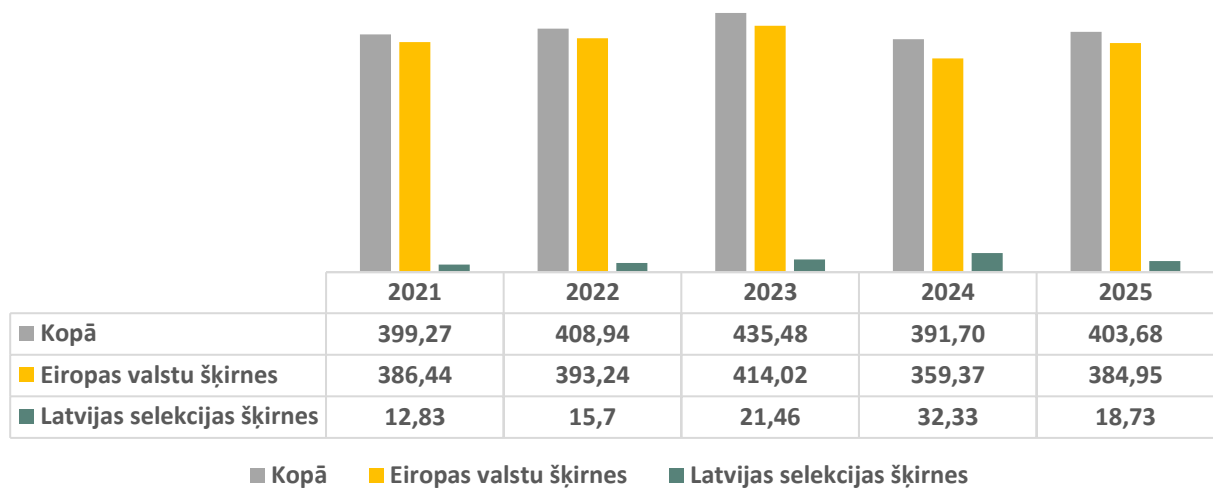
Kartupeļu bumbuli ir uzņēmīgi pret dažādām slimībām, kaitēkļiem un vīrusiem. Viena no bīstamākajām slimībām ir kartupeļu gaišā gredzenpuve. Pēc Valsts augu aizsardzības dienesta datiem, 2025. gadā noņemti un laboratoriski testēti 650 kartupeļu bumbulu paraugi. Kartupeļu tumšā gredzenpuve 2025. gadā netika konstatēta, taču kartupeļu gaišā gredzenpuve konstatēta piecos paraugos no četrām kartupeļu audzēšanas saimniecībām, kurās inficēto kartupeļu lauku kopējā platība bija 75,70 ha. Inficētie kartupeļi konstatēti vienā saimniecībā Zemgalē (23,75 ha), divās saimniecībās Kurzēmē (0,38 ha un 1,90 ha) un vienā saimniecībā Vidzemē (49,67 ha). Savukārt 2024. gadā tā tika konstatēta tikai vienā no 663 ņemtajiem kartupeļu paraugiem. Šis pozitīvais paraugs konstatēts pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībā Zemgalē.

Pirms tam, 2023. gadā, kartupeļu gaišā gredzenpuve tika konstatēta sešos ņemtajos paraugos piecās kartupeļu audzēšanas saimniecībās.

Kartupeļu sēkludzēšanas platība

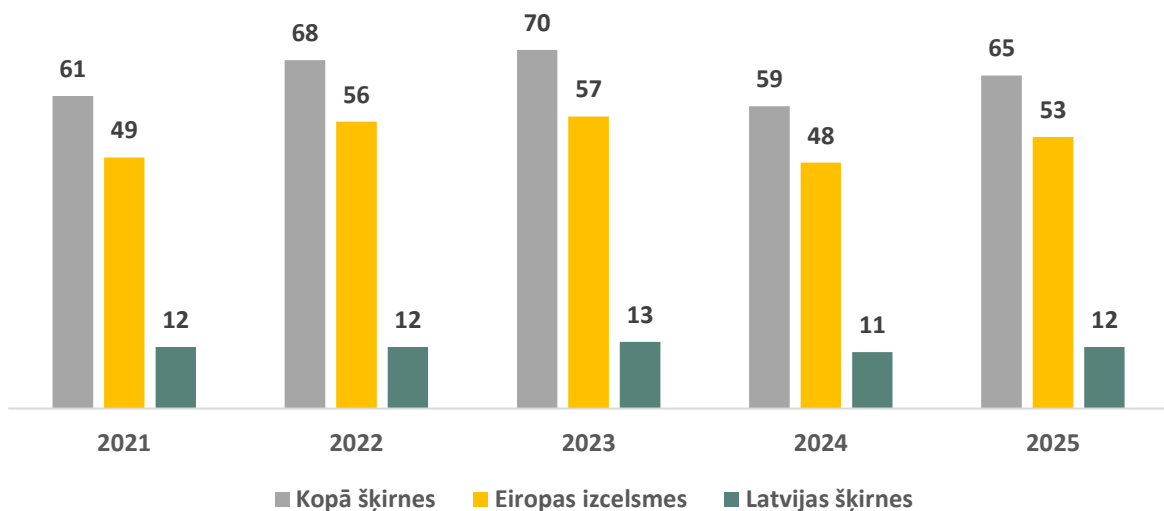
Pēdējos trīs gados kartupeļu sēkludzēšanas platība ir bijusi mainīga. Pēc 2023. gadā sasniegtajiem 435,48 ha 2024. gadā tika novērots platību samazinājums līdz 391,70 ha. Savukārt 2025. gadā sēkludzēšanas platība atkal palielinājās un veidoja 403,68 ha, tomēr tā joprojām bija mazāka nekā 2023. gadā. Lielāko daļu no kopējās sēkludzēšanas platības – 384,95 ha jeb 95,4 % – 2025. gadā aizņēma Eiropas valstu kartupeļu šķirnes, savukārt Latvijā selekcionētās šķirnes augs 18,73 ha jeb 4,6 % no kopējās platības.

2.72. attēls. Atzītās kartupeļu lauku apskates platības, ha

Avots: ZM LD

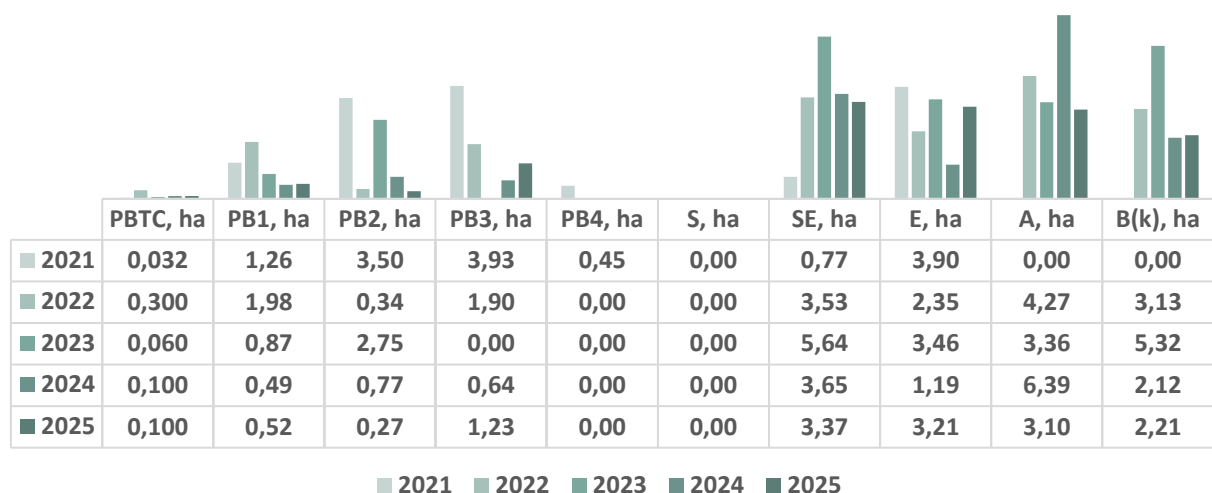
Arī audzēto kartupeļu šķirņu skaits pa gadiem ir mainīgs. 2023. gadā tika audzēts 70 šķirņu, 2024. gadā to skaits samazinājās līdz 59 šķirnēm, savukārt 2025. gadā tas atkal palielinājās līdz 65 šķirnēm. Latvijā selekcionēto šķirņu skaits sēklaudzēšanas platībās pa gadiem ir saglabājies diezgan stabils, svārstoties no 11 līdz 13 šķirnēm.

2.73. attēls. Audzēto kartupeļu šķirņu skaits atkarībā no izcelsmes

Avots: ZM LD

Tāpat kā iepriekšējos gados, Latvijā selekcionēto šķirņu sēklaudzēšanā tika izmantota pirmsbāzes kategorijas sēkla (PB1-PB3 un PBTC kategorija), kā arī bāzes (SE un E) un sertificētas kategorijas (A un B) sēkla. Salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gadā samazinājās pirmsbāzes (PB2), bāzes (SE) un sertificētas (A) kategorijas sēklaudzēšanas platība, bet palielinājās pirmsbāzes (PB3), bāzes (E) un sertificētas (B) kategorijas aizņemtā platība. Pirmsbāzes (PBTC) kategorijas aizņemtā platība saglabājās nemainīga, bet sēklaudzēšanā vispār netika izmantota pirmsbāzes (PB4) un bāzes (S) kategorijas sēkla.

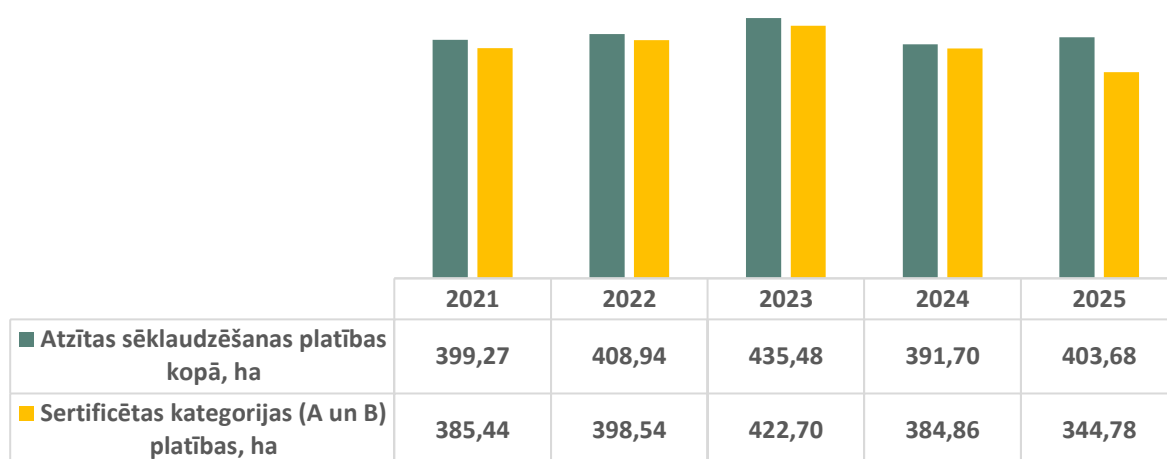
2.74. attēls. Atzītās kartupeļu lauku apskates platības Latvijā selekcionētām šķirnēm, ha

Avots: ZM LD

No Latvijā selekcionētajām šķirnēm 2025. gadā visplašāk tika audzētas galda kartupeļu šķirnes ‘Agrie dzeltenie’, ‘Imanta’, ‘Prelma’ un ‘Jogla’. Pēdējo trīs gadu laikā palielinājušās šķirnes ‘Agrie dzeltenie’ sēklaudzēšanas platības – no 1,42 ha 2023. gadā līdz 3,66 ha 2025. gadā, tomēr kopumā Latvijā selekcionēto šķirņu sēklaudzēšanas platības saglabājās salīdzinoši nelielas. Cietes kartupeļu šķirne ‘Brasla’ tika audzēta 0,75 ha platībā.

Lielākā platībā 2025. gadā tika audzētas citās Eiropas valstīs selekcionētās galda kartupeļu šķirnes ‘Gala’ (39,64 ha jeb 9,8 %), ‘Wega’ (31,62 ha jeb 7,8 %), ‘Kuras’ (26,23 ha jeb 6,5 %), ‘Nofy’ (25,90 ha jeb 6,4 %) un ‘Soraya’ (23,13 ha jeb 5,7 %). Salīdzinājumā ar gadu iepriekš ievērojami ir samazinājusies šķirnes ‘Paroli’ sēklaudzēšanas platība – no 41,67 ha 2024. gadā līdz 2,74 ha 2025. gadā. Savukārt šķirne ‘Gala’, kuras sēklaudzēšanas platība 2024. gadā bija 25,63 ha, 2025. gadā kļuva par visplašāk audzēto kartupeļu šķirni, sasniedzot 39,64 ha.

Lielāko kartupeļu sēklaudzēšanas platību 2025. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, aizņēma sertificētas kategorijas (A un B) sēklas kartupeļi – 344,78 ha, kas veidoja 85,4 % no kopējās kartupeļu sēklaudzēšanas platības. Vienlaikus ievērojami palielinājušās B kategorijas (E) sēklas kartupeļu platības – no 1,19 ha 2024. gadā līdz 53,41 ha 2025. gadā.

2.75. attēls. Vairāk audzēto kartupeļu kategoriju platība attiecībā pret kopējo kartupeļu sēklaudzēšanas platību, ha

Avots: ZM

Kartupeļu ārējā tirdzniecība

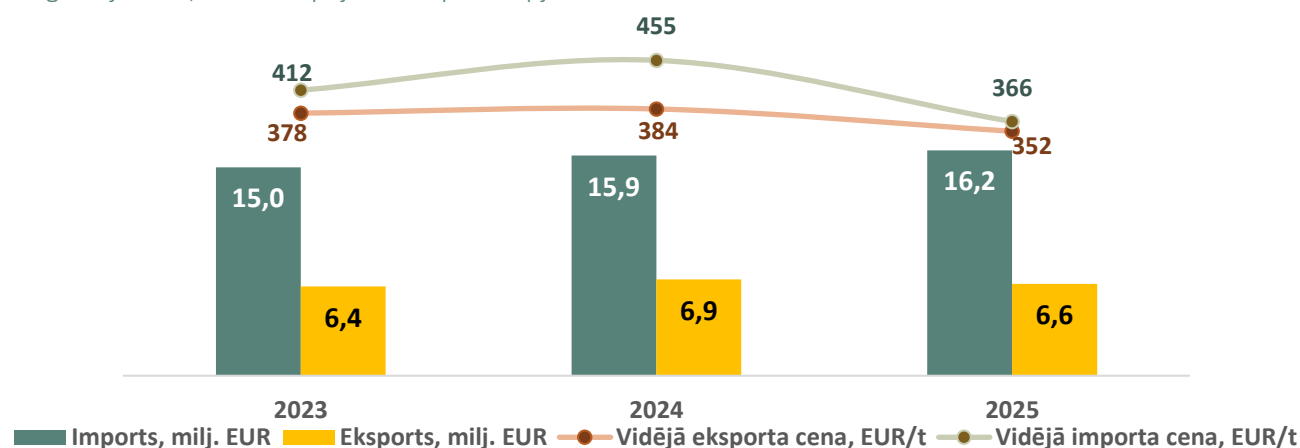
Kartupeļu ārējās tirdzniecības apgrozījums 2025. gadā veidoja 22,9 milj. eiro un bija par 6,7 % lielāks nekā pārskata perioda sākumā. Eksporta vērtība ir palielinājusies par 3,2 %, importa vērtība – par 8,2 %. Ārējās tirdzniecības negatīvais saldo pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam pieaudzis par 11,9 %, sasniedzot 9,6 milj. eiro.

Pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam kartupeļu importa vērtība katru gadu ir cēlusies, 2025. gadā sasniedzot 16,2 milj. eiro, t. i., par 1,2 milj. eiro vairāk nekā 2023. gadā. (Sk. 2.61. att.)

Latvijā 2025. gadā 97,6 % kartupeļu tika importēti no ES valstīm: no Lietuvas – 26,6 %, no Igaunijas – 20,4 %, no Polijas – 15,8 %, no Somijas – 11,1 % un citām valstīm.

Pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam kartupeļu eksporta vērtība saglabājās stabila, svārstoties robežās no 6,4 līdz 6,9 milj. eiro. Vienlaikus eksporta apjoms turpināja pieaugt – no 17 tūkst. tonnu 2023. gadā līdz 19 tūkst. tonnu 2025. gadā, sasniedzot augstāko līmeni analizētajā periodā. Salīdzinājumā ar 2023. gadu eksporta apjoms pakāpās par 10,8 %, liecinot par stabilu Latvijas kartupeļu noieta attīstību ārējos tirgos.

2025. gadā 87,1 % no kopējā kartupeļu daudzuma tika eksportēti uz ES iekšējo tirgu: uz Lietuvu – 62,2 %, un Igauniju – 37,2 % no kopējā ES eksporta apjoma.

2.76. attēls. Kartupeļu (tostarp kartupeļu sēklai un cietes ražošanai) imports un eksports Latvijā

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

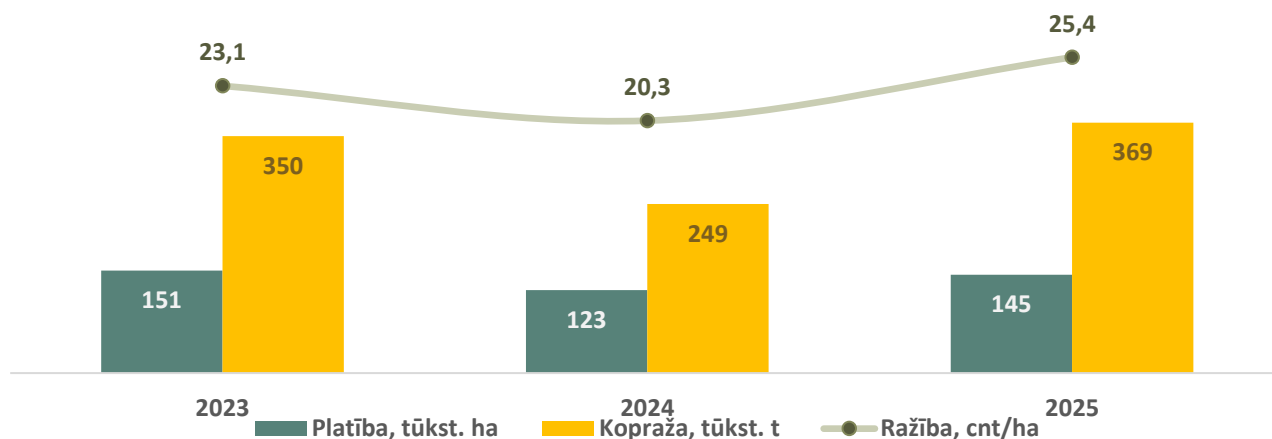
2.12. Eļļas augu un šķiedraugu ražošana

Rapši

Rapša (*Brassica napus*) audzēšana Latvijā joprojām ir viena no nozīmīgākajām lauksaimniecības nozarēm, it īpaši uz eksportu orientētajā segmentā.

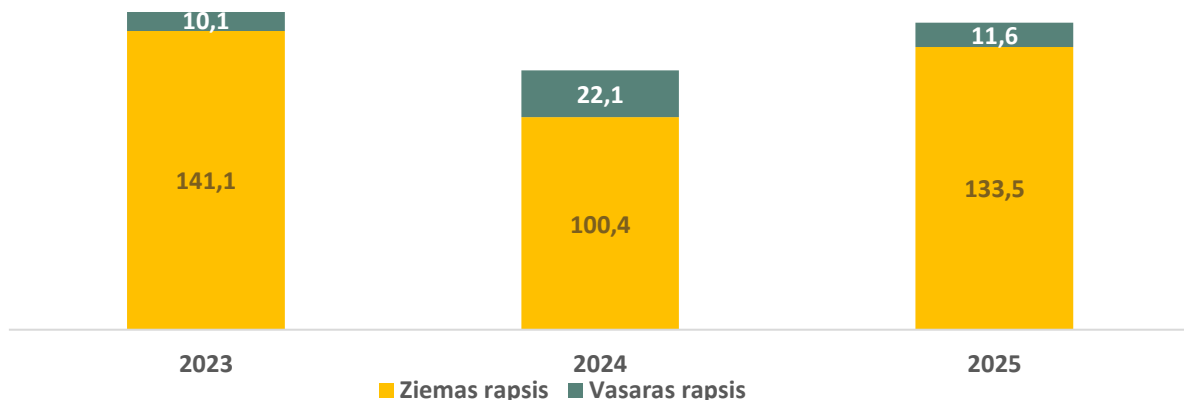
Rapša nozarei 2025. gads bija ievērojami veiksmīgāks nekā iepriekšējais gads. Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem, rapša sējumu platība 2025. gadā sasniedza 145 tūkst. ha, kas ir par 22 tūkst. ha jeb 17,9 % vairāk nekā 2024. gadā. Rapša sēklu kopražā palielinājās līdz 369 tūkst. tonnu, kas ir par 120 tūkst. tonnu jeb 48,2 % vairāk nekā gadu iepriekš. Vidējā rapša ražība palielinājās no 20,3 cnt/ha 2024. gadā līdz 25,4 cnt/ha 2025. gadā jeb par 5,1 cnt/ha (25,1 %). (Sk. 2.77. att.)

2.77. attēls. Rapša sējumu platība, kopraža un ražība

Avots: Oficiālās statistikas portāls

No kopējās rapša sējumu platības ziemas rapši 2025. gadā aizņēma 92 % un vasaras rapši – 8 %. (Sk. 2.78. att.)

2.78. attēls. Rapša sējumu platība, tūkst. ha

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Rapša ražošanas kāpumu veicināja gan sējumu platību paplašināšanās, gan ievērojami labākā ražība nekā iepriekšējā gadā. Labvēlīgāki agroklimatiskie apstākļi un veiksmīgāka ziemas rapša pārziemošana ļāva iegūt vienu no lielākajām rapša kopražām pēdējos gados.

Rapša audzēšanas sezonu ietekmēja mainīgi agroklimatiskie apstākļi. Daļā saimniecību ziemas rapša sējumi veiksmīgi pārziemoja, tomēr dažos reģionos ražu negatīvi ietekmēja pavasara salna, ilgstoši nokrišņi un vēss laiks ziedēšanas periodā. Vasaras otrajā pusē daudzviet novērotais palielinātais mitrums apgrūtināja ražas novākšanu un atsevišķās platībās veicināja rapša priekšlaicīgu dīgšanu pāktīs, pasliktinot produkcijas kvalitāti.

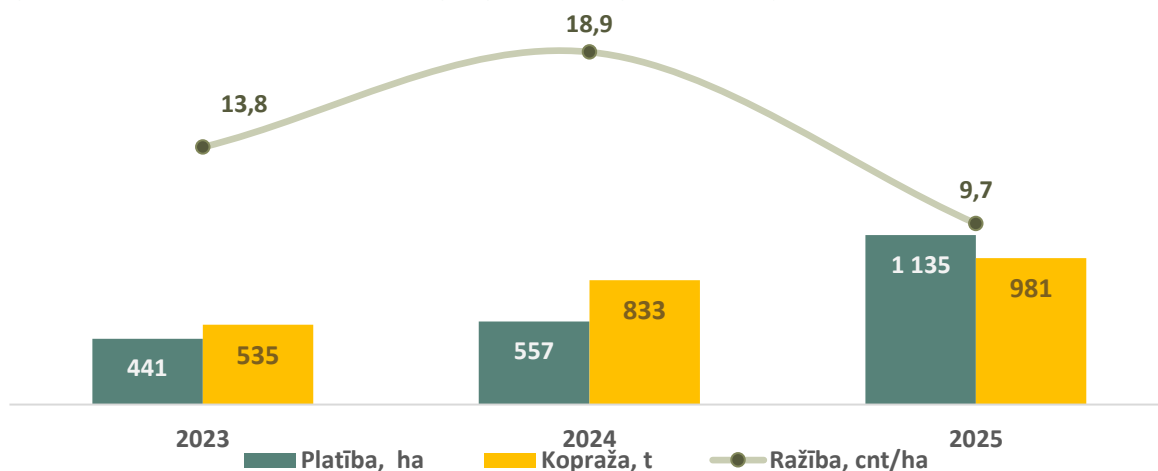
Par spīti šiem apstākļiem, 2025. gadā rapsis saglabāja vienas no ekonomiski nozīmīgākās lauku kultūras statusu Latvijā. Lielāka raža un paplašinātās sējumu platības deva nozīmīgu rapša kopražas palielinājumu, ļaujot saglabājot stabilu pieprasījumu ne vien vietējā, bet arī eksporta tirgū.

Eļļas lini

Eļļas lini (*Linum usitatissimum*) Latvijā tiek audzēti salīdzinoši nelielā platībā, tomēr šis kultūraugs tiek uzskatīts par perspektīvu, ievērojot arvien lielāko pieprasījumu pēc linsēklām un to pārstrādes produktiem. Salīdzinājumā ar šķiedras liniem eļļas lini ir vienkāršāk audzējami un to audzēšana prasa mazāk specifisku pēcapstrādes infrastruktūru.

Pēc Oficiālās statistikas portāla datiem, 2025. gadā eļļas lini tika audzēti 1135 ha lielā platībā, kas ir par 578 ha jeb 96,4 % vairāk nekā 2024. gadā, tomēr, kaut arī to aizņemtā platība ievērojami paplašinājās, kopraža palielinājās no 833 tonnām līdz 981 tonnām jeb par 17,8 % (Sk. 2.79. att.).

2.79. attēls. Eļļas linu sējumu platība, kopraža un ražība

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Ražības rādītāji liecina, ka 2025. gada agroklimatiskie apstākļi eļļas linu audzēšanai nebija labvēlīgi. Vidējā ražība samazinājās no 18,9 cnt/ha 2024. gadā līdz 9,7 cnt/ha 2025. gadā jeb par 48,7 %. Ražības samazinājumu varēja ietekmēt vēsais un mitrais pavasaris, nokrišņu nevienmērīgais sadalījums veģetācijas periodā, kā arī nelabvēlīgi laikapstākļi ražas novākšanas laikā, tāpēc lielākās to aizņemtās platības nespēja nodrošināt proporcionālu kopražas palielināšanos.

Kaut arī 2025. gadā eļļas linu ražība bija mazāka, platību strauja palielinājums liecina par pieaugošu lauksaimnieku interesi par šīs kultūras audzēšanu un tās attīstības potenciālu Latvijā.

Eļļas lini Latvijā ir uzskatāmi par perspektīvu nišas kultūru, jo Eiropā un pārējā pasaulē saglabājas stabils pieprasījums pēc linsēklām, lineļļas un citiem linu pārstrādes produktiem. Īpaši liels ir pieprasījums pēc bioloģiski audzētas produkcijas, ko izmanto pārtikas, veselības produktu un kosmētikas ražošanā. Linsēklas tiek augstu novērtētas to uzturvērtības dēļ, jo tās satur omega-3 taukskābes, šķiedrvielas un antioksidantus.

Lai gan tirgū pieprasījums pēc eļļas liniem palielinās, to audzēšana ir problemātiska. Lielu un kvalitatīvu ražu iespējams iegūt tikai auglīgās augsnēs, nodrošinot augu sabalansētu barošanu un efektīvu aizsardzību. Būtiska problēma ir nezāļu ierobežošana un kaitēkļu, īpaši spradžu (*Phyllotreta spp.*), radītie bojājumi. Bioloģiskajās saimniecībās šo kaitēkļu ierobežošanas iespējas ir mazākas, un tas palielina ražošanas risku.

Kaut gan eļļas linu aizņemtā platība Latvijā joprojām ir salīdzinoši neliela, kultūra ieņem nozīmīgu vietu bioloģiskajā un alternatīvajā lauksaimniecībā. Eļļas lini tiek izmantoti ne tikai eļļas ieguvei, bet arī lopbarības, pārtikas piedevu un veselības produktu ražošanā, tādējādi veicinot lauksaimniecības produkcijas dažādošanu un pievienotās vērtības radīšanu.

Nozares attīstībā nozīmīgs ir arī selekcijas darbs. Linu šķirnēm jābūt piemērotām Latvijas agroklimatiskajiem apstākļiem, lai nodrošinātu stabilu ražu un produkcijas kvalitāti. Šajā jomā lielu ieguldījumu dod Latgales Lauksaimniecības zinātnes centrs, kurā tiek uzturēta Latvijas linu ģenētisko resursu kolekcija un notiek darbs pie jaunu šķirņu izveides. Latvijā izveidotā linu šķirne 'Vilani' ir piemērota vietējiem audzēšanas apstākļiem un var veicināt turpmāku linu nozares attīstību.

Kaņepes

Latvijā turpina palielināties sējas kaņepju (*Cannabis sativa subsp. sativa*) audzēšanas apjoms. Saskaņā ar pieejamajiem datiem sējas kaņepju aizņemtā platība no 1003 ha 2023. gadā ir paplašinājusies līdz 2200 ha 2025. gadā (par 1227 ha jeb 122,3 %) un salīdzinājumā ar 2024. gadu – par 711 ha jeb 46,8 %.

Lielāka ir arī sējas kaņepju kopraža. 2023. gadā tika iegūtas 562 tonnas sēklu, bet 2025. gadā kopraža sasniedza 981 tonnu, kas ir par 419 tonnām jeb 74,6 % vairāk nekā 2023. gadā un par 116 tonnām jeb 13,4 % vairāk nekā 2024. gadā.

Vienlaikus novērojama ražības samazināšanās. Vidējā sējas kaņepju ražība palielinājās no 5,6 cnt/ha 2023. gadā līdz 5,7 cnt/ha 2024. gadā, bet 2025. gadā samazinājās līdz 4,4 cnt/ha. Salīdzinājumā ar 2024. gadu to ražība samazinājusies par 0,13 t/ha jeb 22,8 %, bet salīdzinājumā ar 2023. gadu – par 21,4 %. (Sk. 2.80. att.).

2.80. attēls. Kaņepju sējumu platība Latvijā

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Dati liecina, ka nozares izaugsmi 2025. gadā galvenokārt nodrošināja sējumu platību, nevis ražības palielināšanās. Lai gan ražība ir būtiski kritusies, kopraža turpināja palielināties, jo sējas kaņepju audzēšanai tika atvēlēta ievērojami lielāka platība.

Sējas kaņepju aizņemtās platības palielinājumu veicina pieaugošais pieprasījums pēc kaņepju sēklām, eļļas, proteīna produktiem un šķiedras, kā arī arvien lielākā interese par kaņepju izmantošanu pārtikas, kosmētikas, būvniecības un bioekonomikas nozarē. Vienlaikus ražības svārstības liecina par agroklimatisko apstākļu ievērojamo ietekmi uz nozares rezultātiem un nepieciešamību pilnveidot audzēšanas tehnoloģijas, šķirņu izvēli un riska pārvaldības pasākumus.

2025. gada agroklimatiskie apstākļi sējas kaņepju audzēšanai nebija tik labvēlīgi kā iepriekšējā gadā. Pavasarī daudzviet novērotie vēsie un mitrie laikapstākļi kavēja sēju un augu sākotnējo attīstību. Veģetācijas periodā nokrišņu nevienmērīgais sadalījums un vēsāks laiks dažos reģionos negatīvi ietekmēja sējas kaņepju augšanu un sēklu veidošanos. Lai gan kaņepes ir salīdzinoši izturīga kultūra un spēj labi konkurēt ar nezālēm, 2025. gadā ražība saruka līdz 0,44 t/ha, kas ir par 22,8 % mazāk nekā 2024. gadā, tomēr līdz ar audzēšanas platības ievērojamo paplašināšanos palielinājās arī kopraža.

Sējas kaņepju platība Latvijā turpina paplašināties. Pēc vairāku gadu stabilas attīstības virs 1000 ha robežas 2025. gadā sējumu platība sasniedza 2230 ha, kas ir par 46,8 % vairāk nekā 2024. gadā. Galvenais audzēšanas mērķis joprojām ir kaņepju sēklu ieguve pārstrādei, tomēr pastiprinās interese arī par kaņepju ziedu un lapu izmantošanu dažādu augstas pievienotās vērtības produktu ražošanā.

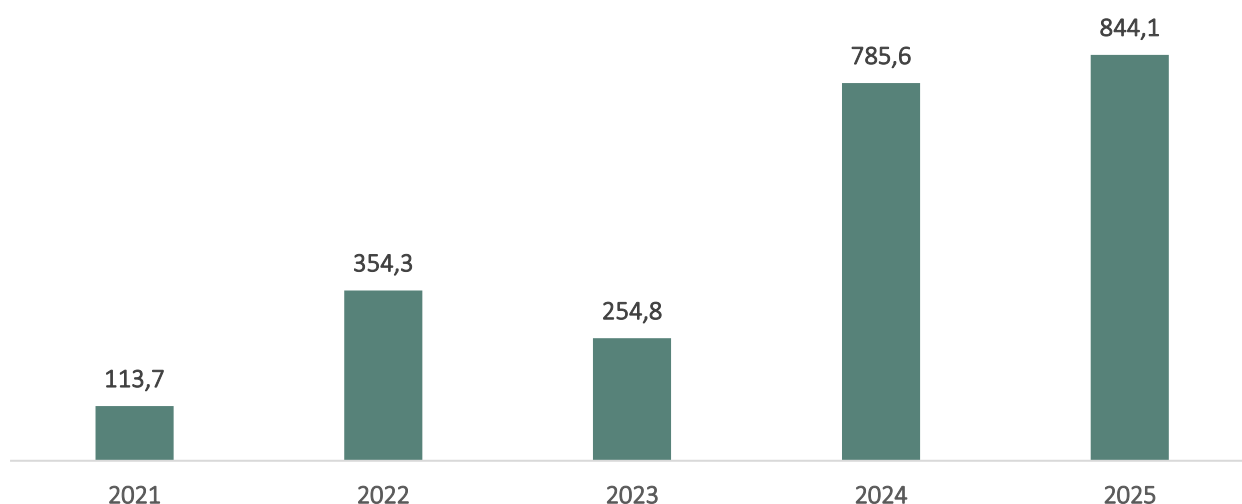
Paredzams, ka sējas kaņepju audzēšana Latvijā turpinās attīstīties, ievērojot pieaugošo pieprasījumu Eiropas Savienībā pēc kaņepju sēklām, eļļas, proteīna produktiem un dabīgajām šķiedrām. Kaņepju šķiedras tiek izmantotas kompozītmateriālu, papīra, tekstilizstrādājumu, būvmateriālu, kā arī automobiļu rūpniecības produktu ražošanā, savukārt kaņepju sēklas un to pārstrādes produkti tiek plaši izmantoti pārtikas un kosmētikas nozarē.

Latvijā sējas kaņepes atļauts audzēt rūpnieciskām vajadzībām un dārzkopības mērķiem, izmantojot Eiropas Savienības lauksaimniecības kultūraugu šķirņu kopējā katalogā iekļauto šķirņu sertificētas sēklas. Nozares attīstības potenciālu veicina pakāpeniska normatīvā regulējuma pilnveidošana un arvien lielākais pieprasījums pēc kaņepju izcelsmes produktiem, tomēr nozares turpmākai izaugsmei svarīga būs pārstrādes jaudu attīstība, pētniecība un sadarbība starp audzētājiem, pārstrādātājiem un zinātniskajām institūcijām.

Eļļas un šķiedraugu sēklaudzēšana

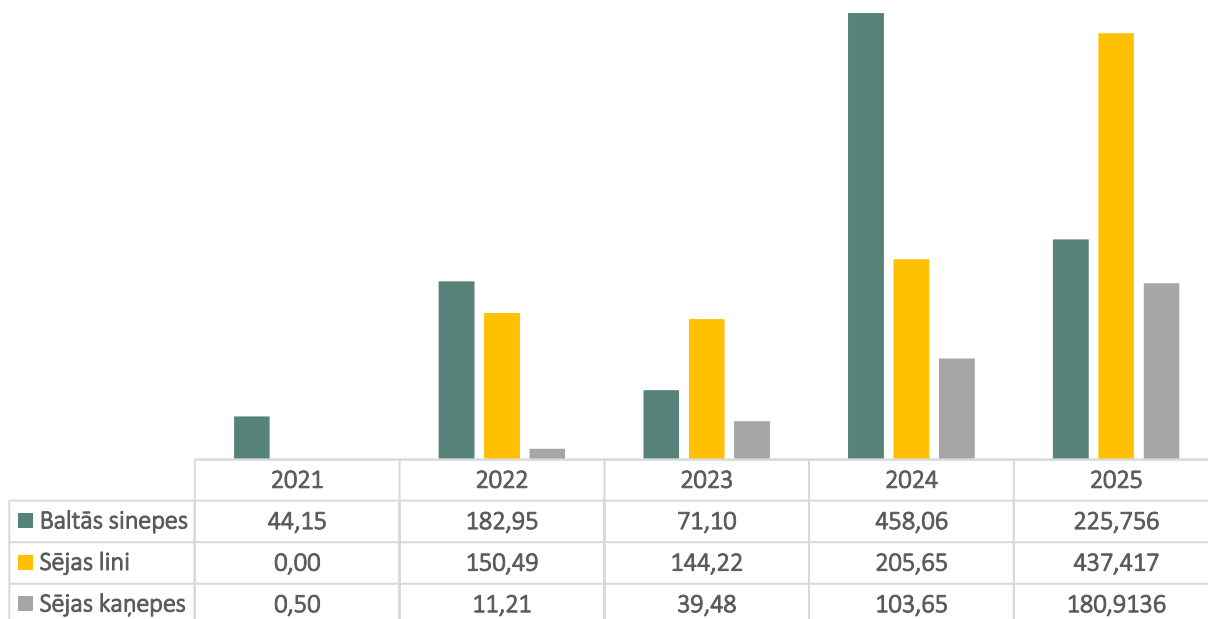
Latvijā turpina attīstīties eļļas augu un šķiedraugu sēklaudzēšana. 2025. gadā tika audzētas baltās sinepes, sējas kaņepes un sējas lini. Pēc strauja sēklaudzēšanas platību palielinājuma 2024. gadā līdz 785,56 ha arī 2025. gadā saglabājusies pozitīva attīstības tendence: kopējā atzītā sēklaudzēšanas platība sasniedza 844,09 ha, kas ir par 58,53 ha vairāk nekā iepriekšējā gadā.

2.81. attēls. Eļļas augu un šķiedraugu kopējā sēklaudzēšanas platība, ha

Avots: ZM

Sēklaudzēšanā aizvien vairāk tiek izmantota Latvijā selekcionētā sējas kaņepju šķirne 'Loja': 2024. gadā tās sēklaudzēšanai bija atzīti 87,18 ha, bet 2025. gadā šīs šķirnes aizņemtā platība sasniedza jau 158,65 ha. No tiem 15,89 ha bija apsēti ar PB kategorijas sēklu, 24,80 ha – ar B kategorijas sēklu un 117,96 ha – ar C2 kategorijas sēklu.

2.82. attēls. Platība, kas atzīta par atbilstošu sertificētas sēklas ieguvei sējas liniem un sējas kaņepēm, ha

Avots: ZM

Baltās sinepes 2025. gadā tika audzētas 225,76 ha lielā platībā. Lielāko daļu no balto sinepju sēklaudzēšanas platības aizņēma šķirne 'Sinex' (222,81 ha).

Sējas lini 2025. gadā tika audzēti 437,42 ha platībā, kļūstot par visplašāk audzēto eļļas augu un šķiedraugu sēklaudzēšanas kultūru. Vislielākā platība tika apsēta ar sējas linu šķirnēm 'LS Opera' (172,84 ha) un 'LS Koral' (101,69 ha).

2.13. Biškopība

Biškopības nozare ir viena no mūsdienu lauksaimnieciskās ražošanas nozarēm, kas ir arī viena no senākajām un tradīcijām bagāta. Latvijas ģeogrāfiskais stāvoklis ir labvēlīgs augstvērtīga medus iegūšanai.

Medusbite ir viens no galvenajiem kukaiņiem apputeksnētājiem, un šīs bites lauksaimniecības kultūraugu apputeksnēšanā bieži vien ir neaizstājamas, jo no visiem kukaiņiem apmēram četras piektdaļas augu apputeksnē tieši medus bites.

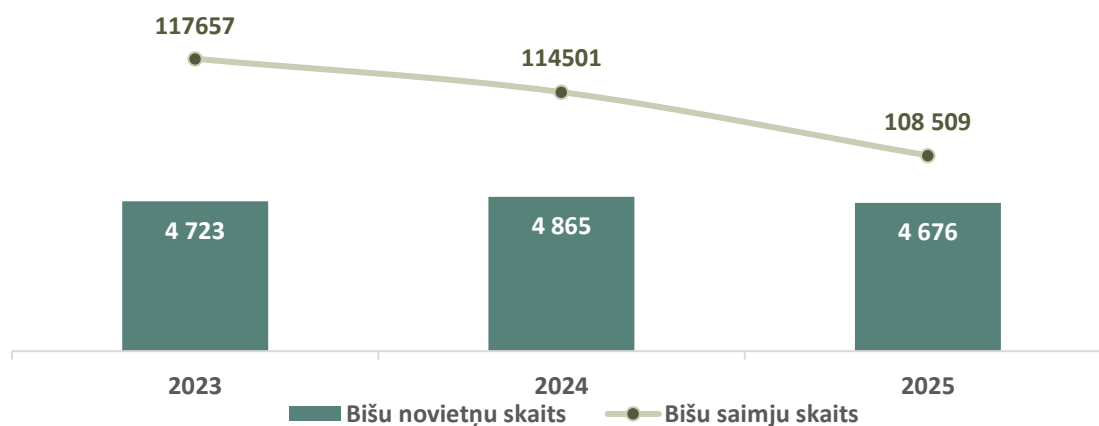
Reālo medusbišu devumu kopā ar savvaļas apputeksnētājiem (kamenēm, vientuļajām bitēm u. c. kukaiņiem) šajā jomā ir grūti aprēķināt naudas izteiksmē, tomēr, novērtējot biškopības nozīmi apputeksnēšanā, ir konstatēts, ka kultūraugu ražas pieaugums ir desmitkārt lielāks nekā tiešās ražotās produkcijas apjoms.

Biškopībā tiek izmantotas Rietumu medusbites (*Apis mellifera* L.) dažādu pasugu bišu saimes. Populārākās pasugas ir Krainas (*Apis mellifera carnica*), Itālijas (*Apis mellifera ligustica*) un šo pasugu krustojumi, kā arī Bakfāstas bites, kuras iegūst, savstarpēji krustojot vairāku pasugu medusbites.

Profesionālie biškopji un biškopji amatieri saimnieko gan ar bioloģisko, gan ar konvencionālo metodi, izmantojot piemērotas jaunākās tehnoloģijas, aprīkojumu un labiekārtotas medus pirmsapstrādes telpas.

Bišu saimju lielākais apdraudējums ir bišu parazīts *Varroa destructor*, kas izraisa varroatozi, jo rietumu medusbites *Apis mellifera* pasugām nav rezistences pret šo parazītu, tāpēc, biškopja neaprūpēta un neārstēta, bišu saime mūsu valsts klimatiskajos apstākļos aiziet bojā 1–2 gadu laikā. Šī iemesla dēļ biškopībā palielinās bišu saimes kopšanas izdevumi un darbalaika patēriņš, turklāt saimes apkope prasa specifiskas zināšanas. Biškopībai zaudējumus rada arī lāču uzbrukumi, kas izposta bišu dravas.

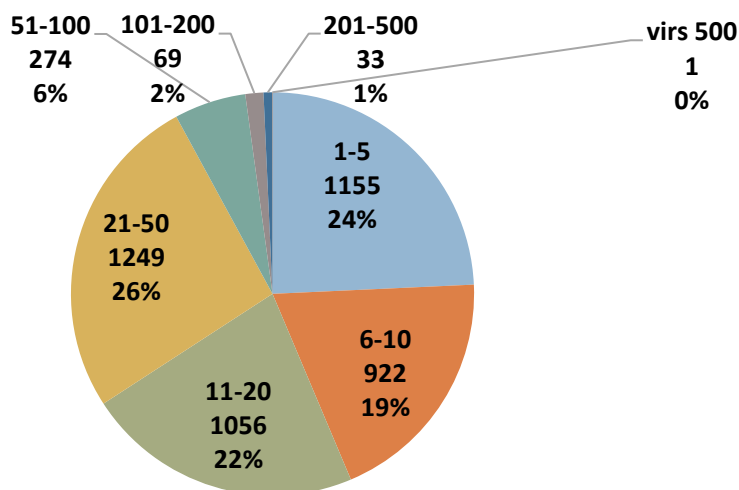
Pēc Lauku atbalsta dienesta (LAD) sniegtās informācijas, 2025. gadā bija reģistrēti 4676 biškopji ar 108 509 bišu saimēm. Salīdzinājumā ar 2024. gadu par 3,9 % ir samazināties biškopju un par 5,2 % – arī bišu saimju skaits. (Sk. 2.83. att.)

2.83. attēls. Novietņu un tajās turēto bišu saimju skaits

Avots: LDC (LDC dati sagatavoti pēc stāvokļa 01.01.2026.)

Izvērtējot novietņu skaitu sadalījumā pēc bišu saimju skaita (sk. 2.84. att.) secināms, ka visvairāk bijis biškopju (26 %), kuru novietnēs ir no 21 līdz 50 bišu saimēm, 24 % biškopju pieder novietnes, kurās ir 1–5 bišu saimes, 22 % biškopju novietnēs ir 11–20 bišu saimju, un 19 % biškopju ir novietnes ar 6–10 bišu saimēm. Salīdzinājumā ar 2024. gadu nav ievērojami mainījies novietņu sadalījums pēc bišu saimju skaita novietnē.

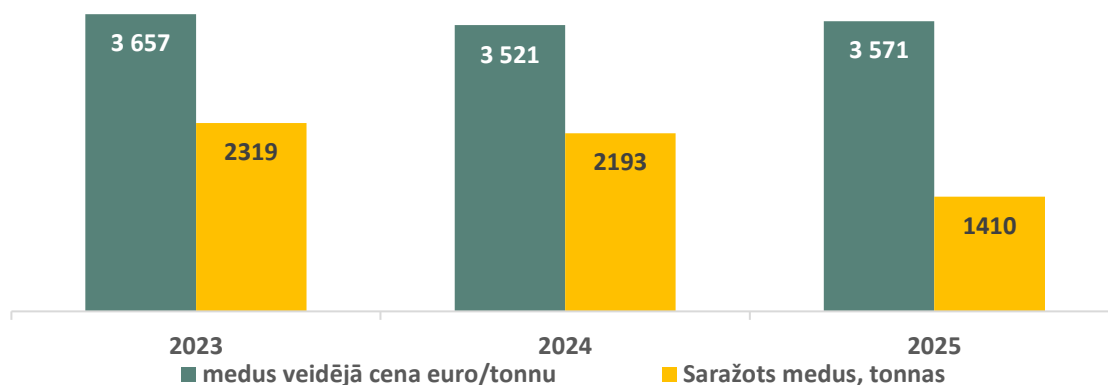
2.84. attēls. Novietņu skaits sadalījumā pēc bišu saimju skaita tajās 2025. gadā

Avots: LDC (LDC dati sagatavoti pēc stāvokļa 01.01.2026.)

Biškopībā saražotā produkcija ir medus, ziedputekšņi, bišu maize, propoliss, bišu vasks un bišu māšu peru piens, un tiek ražotas arī bišu mātes un bišu saimes, kas tiek realizētas nozares iekšējo vajadzību apmierināšanai.

Tirdzniecībā tiek piedāvāts dažāda veida kvalitatīvs un pietiekamā daudzumā saražotais medus – dažādu ziedu medus, liepziedu medus, griķu medus, rapša medus, viršu medus u. c. Biškopji saražoto produkciju realizē gan tieši patērētājiem, gan mazumtirdzniecības uzņēmumiem (veikaliem), pārtikas ražotājiem (konditorejām u. c.), gan vairumtirdzniecībā, kā arī to eksportē. Mainoties tirgus situācijai, biškopības sektorā ir vērojama jauna tendence – apiterapijas attīstība. Apiterapijā bišu ražotie produkti tiek izmantoti cilvēka veselības saglabāšanai un dažādu slimību ārstēšanai.

Analizējot CSP datus, jāsecina, ka ir vērojams neliels medus vidējās cenas palielinājums un straujš saražotā medus daudzuma kritums. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu 2025. gadā saražotā medus daudzums samazinājās par 36 %, t. i., saražots 1410 tonnu medus, bet vidējā medus cena nedaudz pakāpās – par 1,4 %, t. i., 3571 EUR par tonnu (sk. 2.85. attēlu). Tas liecina, ka biškopības nozarē joprojām pastāv krīze un biškopjiem ir grūti ne vien pārdot saražoto medu vietējā tirgū, bet arī eksportēt, turklāt pagājušā gadā saražotā medus daudzumu spēcīgi ietekmēja nelabvēlīgie laikapstākļi, proti, aukstais pavasaris un lietainā vasara un rudens. Biškopji atzīst, ka 2025. gads bijis sarežģīts. Ražas apjoms bija zem vidējā, turklāt medum ir saglabājusies zema cena. Īpaši smaga situācija bija Latvijas austrumu daļā, jo biškopji medu nav ieguvuši vai arī raža bija ļoti maza – 5–10 kg no bišu saimes. Latvijas rietumos situācija ar medus ražu bija ievērojami labāka.

2.85. attēls. Medus ražošana un vidējā cena

Avots: Oficiālās statistikas portāls, LBB

Latvijas biškopības biedrība 2025. gadā ir īstenojusi KLP Stratēģiskajā plānā paredzētās septiņas intervences biškopības nozarē par kopējo atbalsta summu 657 589 eiro, no kuriem puse (328 795 eiro) ir ES finansējums un otra puse – valsts līdzfinansējums, tā sasniedzot izvirzītos mērķus un apmierinot vajadzības.

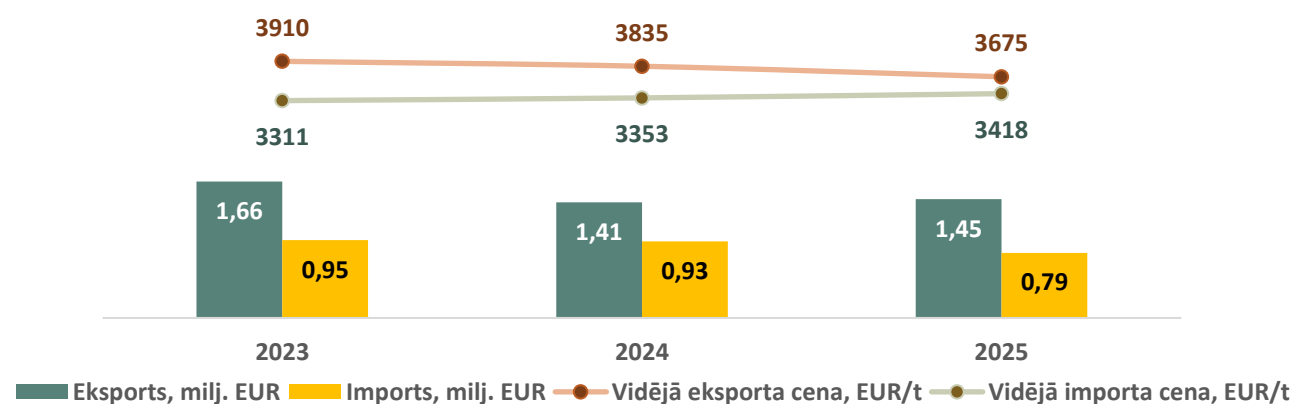
Lai uzlabotu biškopības produkcijas ražošanas efektivitāti, paplašinātu tirdzniecības iespējas, stiprinātu un saglabātu bišu saimes biškopības nozarē atbilstoši vajadzībām biškopības sezonas laikā pilnībā īstenoti visi septiņi intervences veidi.

Īstenojot KLP Stratēģiskajā plānā noteiktās septiņas intervences biškopības nozarē, biškopji saņēma konsultācijas un tehnisko palīdzību, tika organizēti semināri, mācību kursi, konferences un citi izglītojoši pasākumi, veikta aptauja, uzturētas un aprīkotas pētījumu un mācību dravas biškopju konsultācijām, apmācībai un pieredzes apmaiņai, iegādāts materiāltehniskais nodrošinājums pētījumiem, kā arī izdoti informatīvie materiāli. Iegādāti un biškopjiem izdalīti preparāti pret varroatozi un preparātu lietošanas aizsargkomplekti, kā arī īstenots monitorings par citām bišu vīrusu slimībām, tostarp medus kvalitātes rādītāju – pesticīdu atliekvielu, antibiotiku un medus falsifikācijas un autentiskuma – monitorings, savākti un laboratoriski izanalizēti medus, ziedputekšņu un vaska paraugi. Tika arī iepirkas bišu mātes, apmācīti jauni bišu māšu audzētāji, organizēti pieredzes apmaiņas braucieni un pasākumi un demonstrējumi sabiedrības informēšanai par biškopību un tās produkciju.

Biškopības produkcijas ārējā tirdzniecība

Pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam medus tirdzniecības balance Latvijā samazinājās par 8 %, palielinoties medus importam un sarūkot tā eksportam, tomēr balance saglabājās pozitīva un eksports joprojām pārsniedz importu. (Sk. 2.86. att.)

2.86. attēls. Medus eksports un imports Latvijā

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

Medus eksporta vērtība pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam kopumā samazinājās par 13 %, bet 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu jau bija vērojams kāpums par 3 %. Medus importa vērtība pārskata

periodā saruka par 16 %, un līdzvērtīgs kritums (par 15 %) bija vērojams arī 2025. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

Medus eksporta vidējā cena 2025. gadā salīdzinājumā ar 2023. gadu pazeminājās par 6 %, bet importa vidējā cena pakāpās par 3 %.

Pēc apjoma medus eksports pārskata periodā nokritās par 7 %, 2025. gadā veidojot 394,2 tonnas. Lielākais eksporta apjoms bija 2023. gadā – 425 tonnas. Savukārt medus importa apjoms pārskata periodā samazinājās par 19 % un bija 232 tonnas, bet visvairāk medus importēts 2023. gadā – 286,5 tonnas.

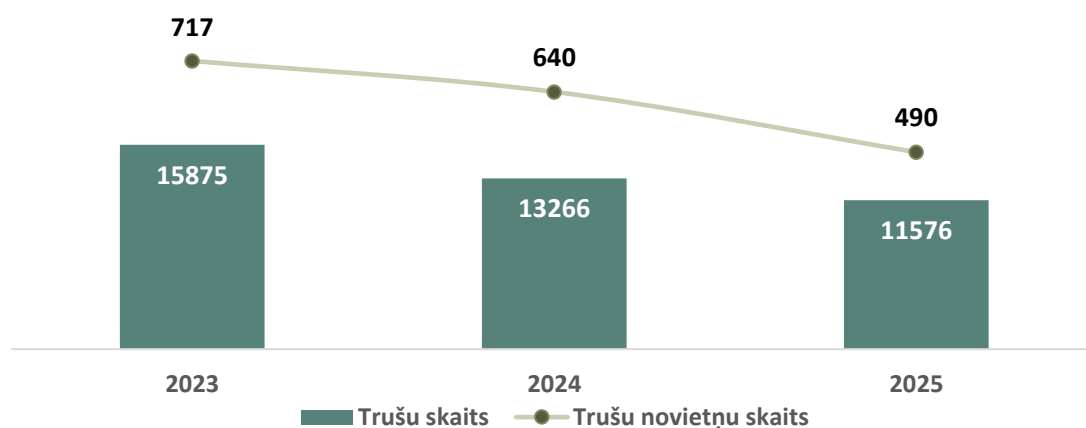
Medus ārējā tirdzniecība Latvijai galvenokārt notiek ar ES dalībvalstīm. No trešajām valstīm Latvija importē tikai 0,1 % medus daudzuma, bet trešajām valstīm no kopējā medus eksporta nokļūst tikai 14 % produkcijas.

2.14. Truškopības nozare

Lai gan truškopība pēc apjoma ir viena no mazākajām lopkopības nozarēm Latvijā, tā ieņem nozīmīgu vietu lauksaimniecībā, veicinot dzīvnieku ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu, nodrošinot kvalitatīvu nišas produkciju un radot attīstības iespējas mazajām saimniecībām un vienlaikus palīdzot saglabāt lauku tradīcijas un bioloģisko daudzveidību. Nozares saimniecības savu darbību bieži vien papildina ar izglītojošu pasākumu piedāvājumiem un tūrisma iespējām, tādējādi veicinot lauku uzņēmējdarbības dažādošanu.

Latvijā pārsvarā tiek audzēti gaļas šķirņu truši, kā arī dekoratīvie truši, kas tiek turēti kā mājas lolojumdzīvnieki. Truša gaļa ir augstvērtīgs diētisks produkts ar augstu olbaltumvielu saturu un zemu tauku un holesterīna līmeni, tāpēc tā ir īpaši piemērota sabalansētam un veselīgam uzturam. Nozares attīstības mērķis ir palielināt kvalitatīvas produkcijas, galvenokārt truša gaļas, ražošanu un realizāciju, tādējādi veicinot lauksaimniecības produkcijas piedāvājumu un sekmējot Latvijas lauku un lauksaimniecības attīstību.

Kā liecina 2.87. attēlā redzamie dati, 2025. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu par 23,4 % saruka to LAD reģistrēto saimniecību skaits, kurās tiek audzēti truši, par 12,7 % samazinoties arī tajās audzēto trušu skaitam.

2.87. attēls. Novietņu un tajās audzēto trušu skaits

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

Truškopju intereses Latvijā pārstāv divas nevalstiskās organizācijas – Latvijas Sīkdzīvnieku audzētāju biedrība “Trusis un citi” un Latvijas Šķirnes trušu audzētāju asociācija. Abas organizācijas ir izstrādājušas un īsteno truškopības audzēšanas programmu, kuras mērķis ir pilnveidot un palielināt šķirnes trušu ganāmpulkus, kā arī uzlabot to saimnieciski derīgās īpašības atbilstoši konkrētajām populācijām.

2025. gadā trušu ciltsdarbā bija iesaistīta 31 pārraudzības saimniecība un 14 snieguma pārbaudes saimniecību, nodrošinot selekcijas darba nepārtrauktību un šķirnes kvalitātes uzlabošanu. Abas minētās organizācijas sadarbībā ar LLKC turpināja organizēt apmācības kursus trušu pārraugiem un vērtētājiem, kā arī izglītojošus seminārus interesentiem, tā veicinot zināšanu apguvi un sekmējot jaunu truškopības saimniecību attīstību.

Latvijas šķirnes trušu audzētāji 2025. gadā turpināja piedalīties starptautiskās izstādēs Igaunijā, Slovākijā un Polijā. Tajās tika prezentēti Latvijā izaudzētie tīršķirnes truši, gūstot pozitīvu novērtējumu un stiprinot Latvijas truškopības atpazīstamību ārvalstīs.

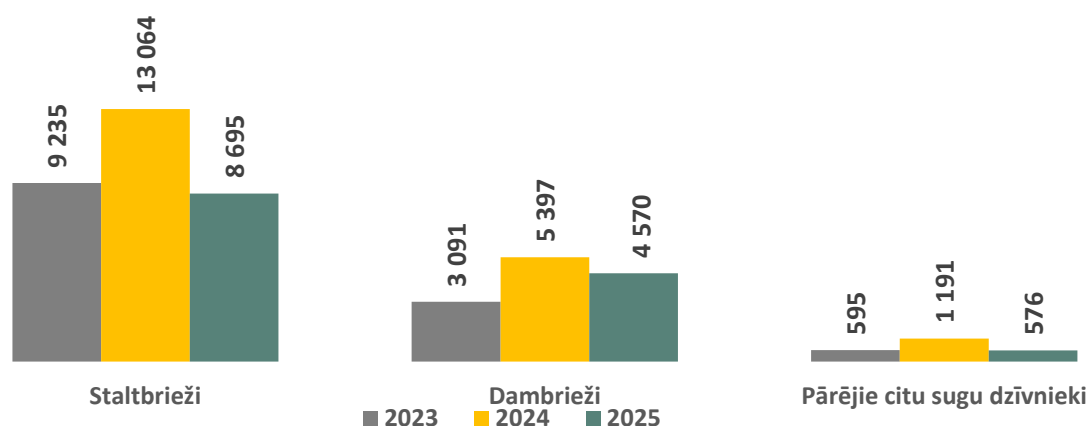
Lai popularizētu truškopības nozari Latvijā, 2025. gadā dažādos novados turpinājās izglītojoši un nozares popularizēšanas pasākumi, kuros piedalījās abu organizāciju biedri un nozares eksperti. Tika organizētas trušu izstādes, praktiskās mācības un pieredzes apmaiņas pasākumi gan Rīgā, gan Lādezerē, gan Olainē un citviet, lai

bija iepazīstinātu interesentus ar truškopības iespējām, šķirņu daudzveidību un saimnieciski nozīmīgākajām īpašībām, kā arī veicinātu kvalitatīvu vaislas materiāla apriti un nozares attīstību Latvijā.

2.15. Briežkopība

Briežkopības nozare Latvijas lauksaimniecībā ir nostiprinājusi stabilu vietu starp pārējām lauksaimniecības nozarēm un turpina attīstīties, palielinot gan audzēto dzīvnieku skaitu, gan nozares ieguldījumu lauku uzņēmējdarbības un augstas pievienotās vērtības produkcijas ražošanā. Latvijā tiek audzēti tādi briežu sugas dzīvnieki kā staltbrieži, dambrieži, stirnas un citu sugu dzīvnieki, kas tiek turēti iežogotās platībās.

2025. gadā Latvijā bija reģistrētas 139 saimniecības, kurās tiek audzēti briežu un citu sugu dzīvnieki, t. i., par 20 saimniecībām vairāk nekā iepriekšējā gadā. Kopumā tajās atradās 13 841 dzīvnieks, kas ir par 29,6 % mazāk nekā 2024. gadā. Analizējot dzīvnieku skaita pārmaiņas pa sugām, var secināt, ka visstraujākais samazinājums 2025. gadā notika citu sugu dzīvnieku grupā – par 51,6 %. Savukārt staltbriežu skaits samazinājās par 33,4 % un dambriežu skaits – par 15,3 %. (Sk. 2.88. att.)

2.88. attēls. Savvaļas dzīvnieku skaits pa sugām

* LDC dati par kārtējo gadu sagatavoti februārī saskaņā ar ZM rīkojumu Nr. 59.

Avots: LDC

Staltbriežu un dambriežu audzēšana Latvijā ir kļuvusi par nozīmīgu un visai rentablu lauksaimniecības nozari. Briežkopība veicina mazāk produktīvas lauksaimniecības zemes apsaimniekošanu, kā arī lauku tūrisma un nodarbinātības attīstību un nodrošina pieprasītas produkcijas – briežu gaļas, ragu un vaislas dzīvnieku – realizāciju vietējā un eksporta tirgū. Latvijā nozares saimniecības galvenokārt specializējas dzīvnieku selekcijā un vaislas materiāla tirdzniecībā, vienlaikus attīstot arī komercmedības, tūrisma pakalpojumus un briežaudzēšanas produkcijas ražošanu. Briežu audzēšanu koordinē biedrība “Bioloģisko lauksaimnieku un savvaļas dzīvnieku audzētāju asociācija”, kas ir izstrādājusi un īsteno audzēšanas programmas staltbriežiem un dambriežiem. Tās mērķis ir uzlabot Latvijā audzēto staltbriežu populāciju, audzējot augstvērtīgus vaislas dzīvniekus ar labu ātraudzību, lielu ragu masu un atbilstošu ragu formu, pareizu eksterjeru, kā arī uzlabot un pavairot vaislas dambriežu populāciju, kura Latvijas klimatiskajos apstākļos nodrošinātu kvalitatīvu dzīvnieku ieguvī vaislai, trofejām un gaļai. 2025. gadā audzēšanas programmas īstenoja 16 staltbriežu un sešas dambriežu audzēšanas saimniecību, sertificētu vērtētāju vadībā ar 7–10 punktiem tika novērtēti 3220 vaislas staltbriežu un 701 vaislas dambrieži, kā arī ar DNS analīzēm 500 vaislas briežiem noteikta to izcelsme.

Kā katru gadu, biedrība arī 2025. gadā jau 18. reizi organizēja ikgadējo starptautisko piecu dienu kvalifikācijas celšanas un nozares popularizēšanas pasākumu “Staltbriežu un dambriežu vaislas bulļu snieguma un ģenētiskās kvalitātes noteikšana”. Tā mērķis ir novērtēt un noteikt ģenētisko kvalitāti Latvijas vaislas briežu audzēšanas saimniecībās audzētiem vaislas bulļiem, salīdzināt to ar citās valstīs sasniegtajiem rezultātiem, popularizēt briežkopības nozari Latvijā un veicināt briežkopības produkcijas eksportu. Pasākumā klātienē piedalījās vairāk nekā 80 dalībnieki – Latvijas un ārvalstu vaislas briežu audzētāji, nozares speciālisti un pētnieki. Pasākums katru gadu pulcē vadošos Eiropas un pārējās pasaules briežaudzētājus, selekcijas darba veicējus, zinātniekus, veterinārārstus, uzņēmumus, kas specializējas briežu saimniecībām nepieciešamo tehnisko būvju izbūvē un nodrošināšanā, dzīvnieku barības ražošanā, kā arī produkcijas eksporta un importa uzņēmumus. Pasākumā tiek aplūkoti daudzveidīgi temati: staltbriežu un dambriežu ciltsdarbs Latvijā; *post-mortem* apskates pamatprincipi un biežāk konstatētās neatbilstības; sasniegumi un attīstības perspektīvas briežkopībā Ukrainā: pieredze, izaicinājumi, iespējas; briežu menedžments un barošana; brieža ragu ekstrakts;

farmakoloģiskās īpašības, pielietojums sporta medicīnā un jaunības uzturēšanā; briežu audzēšanas prakse Jaunzēlandē; briežu audzēšana un paņēmieni to ģenētikas uzlabošanai; kā panākt augstu dzimušo staltbriežu teļu īpatsvaru, izmantojot biotehnoloģiju. Tika vērtēti arī vaislas dzīvnieki, un notika novērtēšanas paraugdemonstrējumi.

Šāda veida pasākums dod iespēju noskaidrot vadošās briežu audzēšanas saimniecības Latvijā un ārzemēs un gan vietējā, gan starptautiskā mērogā demonstrēt Latvijas saimniecību sasniegumus staltbriežu un dambriežu ciltsdarbā.

2.16. Bioloģiskā lauksaimniecība

Bioloģiskā lauksaimniecība ir viena no videi saudzīgākajām lauksaimnieciskās ražošanas sistēmām, kuras pamatā ir dabas resursu ilgtspējīga izmantošana, bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un augsnes auglības uzturēšana ilgtermiņā. Bioloģiskās ražošanas metodes veicina ekosistēmu līdzsvaru, samazina lauksaimnieciskās darbības negatīvo ietekmi uz vidi un vienlaikus nodrošina pieaugošajam patērētāju pieprasījumam atbilstošu produkciju.

Pēdējos gados bioloģiskā lauksaimniecība Latvijā saglabā stabilu attīstību, ko sekmē gan ES un pašu valsts atbalsta pasākumi, gan pastiprinātā sabiedrības interese par videi saudzīgi ražotu pārtiku. Vienlaikus nozari ietekmē tirgus svārstības, klimatiskie apdraudējumi, ražošanas izmaksu kāpums un atsevišķu produktu realizācijas iespējas, visiem šiem faktoriem atstājot ietekmi uz saimniecību ekonomisko dzīvotspēju.

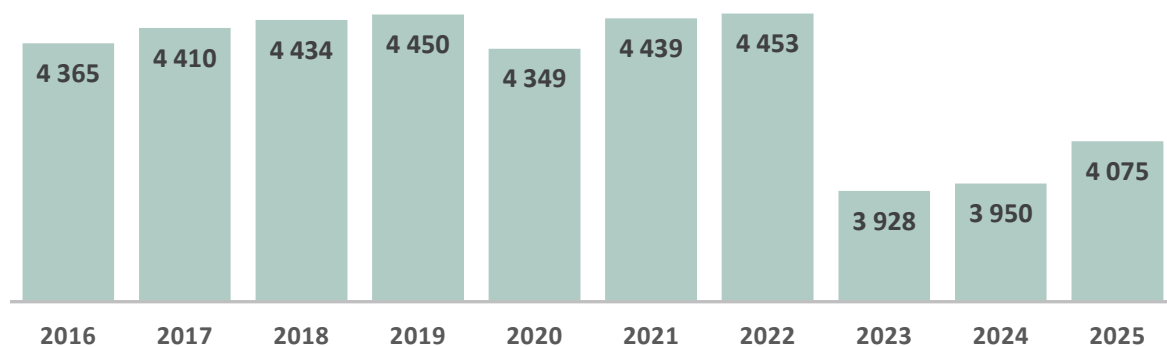
2025. gadā bioloģiskajā lauksaimniecībā bija vērojama pozitīva attīstība, jo palielinājās sertificēto operatoru skaits un bioloģiski apsaimniekotā platība, taču produkcijas ražošanas rezultāti dažādās nozarēs bija atšķirīgi. Augkopībā veģetācijas sezonas nelabvēlīgo meteoroloģisko apstākļu ietekmē samazinājās vairāku kultūru ražošanas apjoms, tomēr dažās lopkopības nozarēs ražošana palielinājās.

Bioloģiskās lauksaimniecības operatori un sertificētā platība

2025. gada beigās Latvijā bija reģistrēti 4075 bioloģiskās lauksaimniecības operatori, kas ir par 125 operatoriem jeb 3,2 % vairāk nekā 2024. gadā. Pēc samazinājuma 2023. gadā operatoru skaits pēdējos divos gados atkal ir palielinājies, tomēr tas vēl nesasniedz 2021.–2022. gada līmeni. (Sk. 2.89. att.)

Lielāko daļu sertificēto operatoru – 3475 operatorus jeb 85,3 % no kopējā sertificēto operatoru skaita – joprojām veidoja lauksaimnieciskās ražošanas uzņēmumi. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ražošanas uzņēmumu kļuva par 79 operatoriem jeb 2,3 % vairāk. Straujākais palielinājums bija vērojams kategorijā “ražošana un sagatavošana”: tajā operatoru skaits palielinājās no 298 līdz 332 jeb par 11,4 %, liecinot par pastiprinātu interesi ne tikai par bioloģiskās produkcijas ražošanu, bet arī par tās pārstrādi un pievienotās vērtības radīšanu. Palielinājās arī izplatīšanas un uzglabāšanas uzņēmumu skaits – no 132 līdz 151 operatoram jeb par 14,4 %. Savukārt sagatavošanas uzņēmumu skaits samazinājās no 113 līdz 107 operatoriem jeb par 5,3 %, bet importa un eksporta jomā sertificēto operatoru skaits saruka no 10 līdz deviņiem uzņēmumiem.

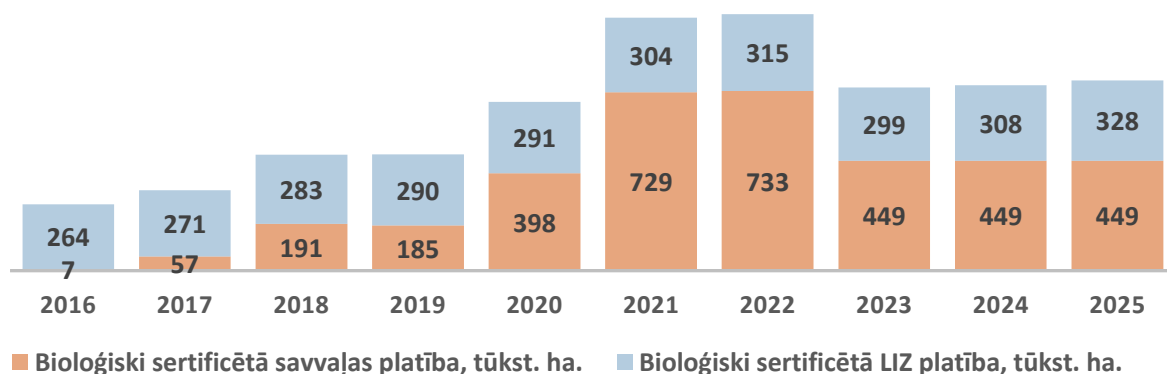
Bioloģiskās lauksaimniecības nozares attīstību turpināja nodrošināt efektīva sertifikācijas, kontroles un uzraudzības sistēma. Bioloģiskās ražošanas procesā iesaistītie operatori tiek regulāri pārbaudīti atbilstoši Eiropas Savienības un nacionālo normatīvo aktu prasībām, nodrošinot bioloģiskās produkcijas izsekojamību un atbilstību noteiktajiem standartiem visos aprites posmos – no primārās ražošanas līdz pārstrādei, uzglabāšanai, izplatīšanai un importam. Sertifikācijas sistēma ir svarīgs priekšnoteikums patērētāju uzticības saglabāšanai un bioloģiskās produkcijas tirgus attīstībai. Kopumā dati liecina, ka 2025. gadā bioloģiskās nozares attīstību galvenokārt veicināja primārās ražošanas un pārstrādes sektora izaugsme, vienlaikus saglabājoties salīdzinoši stabilam bioloģisko produktu tirdzniecības un importa un eksporta uzņēmumu skaitam.

2.89. attēls. Reģistrēto bioloģiskās lauksaimniecības operatoru skaits gada beigās

Avots: ZM pēc PVD datiem

Bioloģiski sertificētā lauksaimniecībā izmantojamā zeme 2025. gadā veidoja 327,6 tūkst. ha jeb 16,4 % no kopējās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības, t. i., par 19,1 tūkst. ha jeb 6,2 % vairāk nekā iepriekšējā gadā. Savukārt bioloģiski sertificētā savvaļas platība saglabājās gandrīz nemainīga – 448,9 tūkst. ha. (Sk. 2.90. att.)

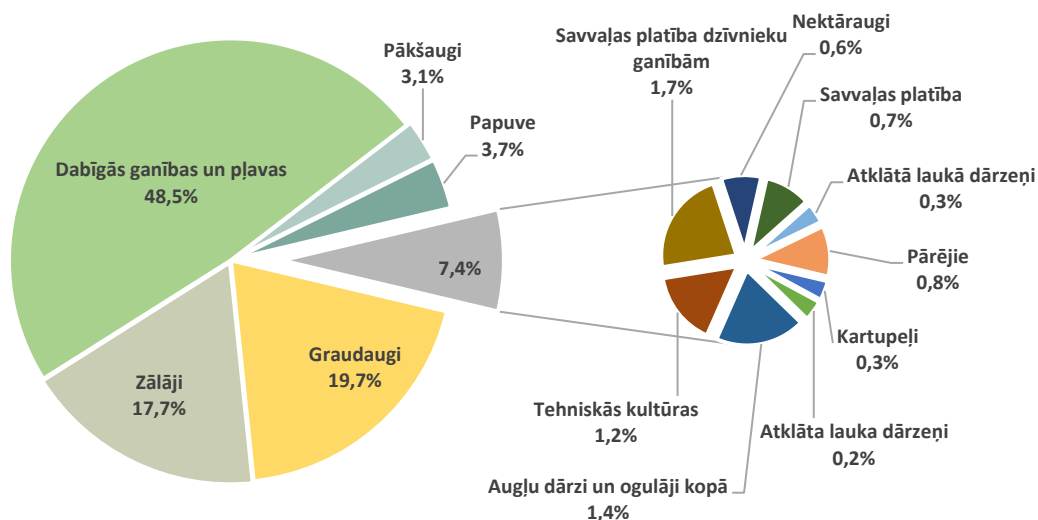

2.90. attēls. Bioloģiskajā lauksaimniecībā sertificētā platība kopā, tūkst., ha

Avots: ZM pēc PVD un CSP datiem

Sertificētās platības struktūra

Kopējā bioloģiski sertificētā platība 2025. gadā veidoja 333,0 tūkst. ha. Tās lielāko daļu aizņēma dabīgās ganības un pļavas — 162,2 tūkst. ha jeb 48,5 % no kopējās sertificētās platības. Graudaugi aizņēma 65,7 tūkst. ha jeb 19,7 %, bet zālāji — 59,0 tūkst. ha jeb 17,7 %. Tas liecina, ka bioloģiskajā lauksaimniecībā joprojām dominē ar lopkopību saistītā platība. (Sk. 2.91. att.)

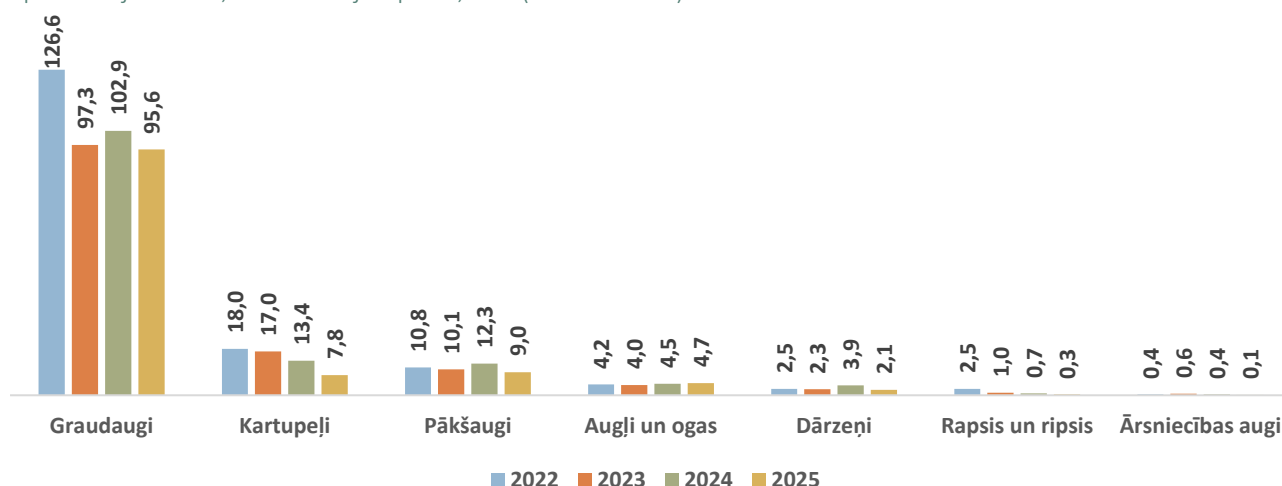
2.91. attēls. Bioloģiskajā lauksaimniecībā sertificētās platības sadalījums pa kultūraugu un izmantojuma veidiem 2025. gadā, %

Avots: ZM pēc LAD datiem

Augkopības produkcijas ražošana

Augkopības produkcijas apjomu 2025. gadā negatīvi ietekmēja meteoroloģiskie apstākļi veģetācijas sezonā. Ilgstoši nokrišņi pavasarī un vasaras sākumā apgrūtināja sējas un kopšanas darbus, bet dažos periodos novērotais mitruma trūkums un temperatūras svārstības negatīvi ietekmēja kultūraugu attīstību un ražību. Bioloģiskajā lauksaimniecībā šādu faktoru ietekme ir īpaši izteikta, jo nav atļauts izmantot sintētiskos augu aizsardzības līdzekļus un minerālmēslu un ir vairāk ierobežotas iespējas kompensēt nelabvēlīgu apstākļu ietekmi.

2025. gadā bioloģiski sertificētajās saimniecībās saražots 95,6 tūkst. t graudaugu, kas ir par 7,1 % mazāk nekā 2024. gadā. Samazinājās arī citu nozīmīgu kultūraugu ražošana: pākšaugu apjoms saruka par 26,8 %, kartupeļu – par 41,6 %, dārzeņu – par 45,6 %, bet rapša un ripša – par 54,3 %. Vienaļķus augļu un ogu ražošana palielinājās līdz 4,72 tūkst. t jeb par 4,9 %. (Sk. 2.92. att.)

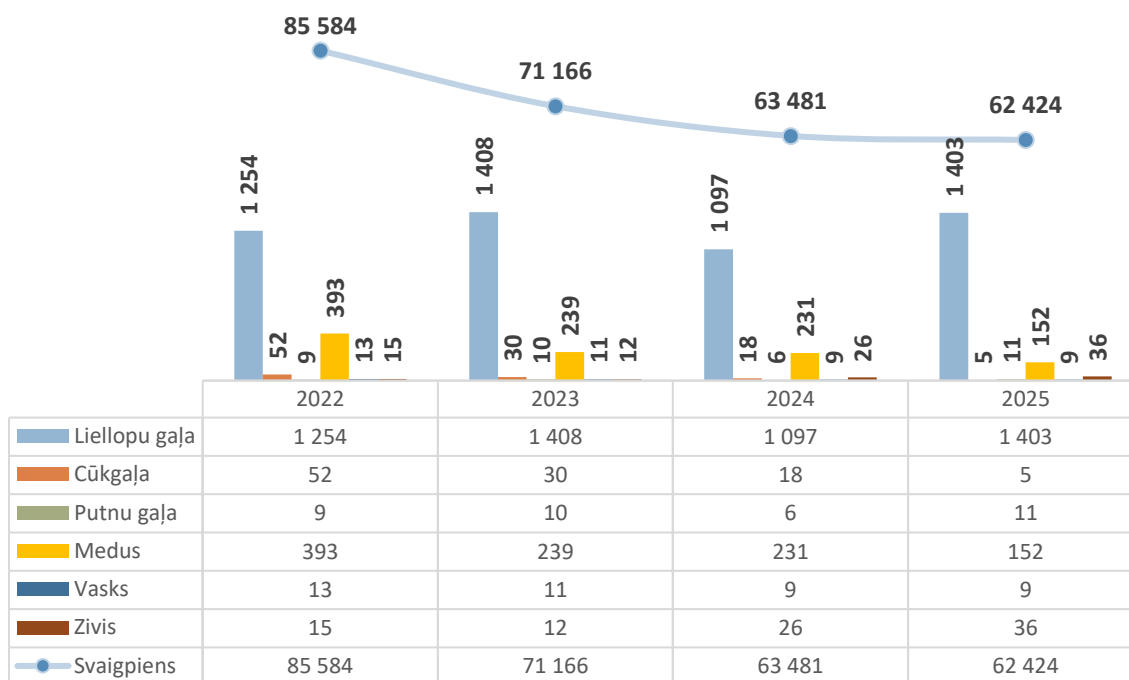

2.92. attēls. Kopumā saražotās produkcijas apjoms bioloģiski sertificētās lauksaimniecībās augkopībā, tūkst., t

Avots: ZM aprēķini pēc LAD datiem

Lopkopības produkcijas ražošana

Bioloģiskajā lopkopībā 2025. gadā bija vērojamas atšķirīgas tendences. Liellopu gaļas ražošana palielinājās līdz 1403 tonnām jeb par 27,9 % un putnu gaļas ražošana – līdz 11 tonnām. Zivju produkcijas apjoms sasniedza 36 tonnas, kas ir par 36,9 % vairāk nekā iepriekšējā gadā. Svaigpiena ražošana nedaudz samazinājās – līdz 62 424 tonnām jeb par 1,7 %. (Sk. 2.93. att.)

2.93. attēls. Kopumā saražotās produkcijas apjoms lopkopībā, t

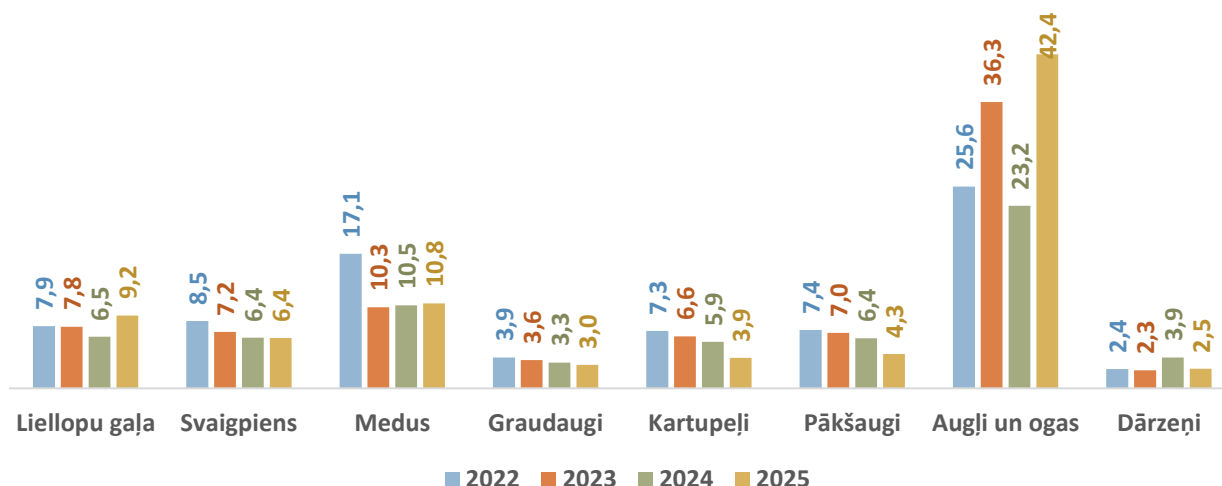
Avots: ZM pēc LAD datiem

Lielākais ražošanas apjoma kritums lopkopības nozarēs 2025. gadā bija vērojams bioloģiskajā cūkkopībā, kurā saražotās produkcijas daudzums samazinājās no 18,2 līdz 5,0 tonnām jeb par 72,5 %. Kritumu, visticamāk, noteica vairāku faktoru kopums: nelielais specializēto bioloģisko cūku audzēšanas saimniecību skaits, lielās bioloģiskās lopbarības un turēšanas izmaksas, ierobežotās realizācijas iespējas specializētajā bioloģiskās cūkgaļas tirgū, kā arī pastiprinātās biodrošības prasības saistībā ar Āfrikas cūku mēra izplatības risku. Mazā ražošanas bāze nozīmē to, ka arī atsevišķu saimniecību darbības pārtraukšana vai ražošanas apjoma samazināšana ievērojami ietekmē kopējo rādītāju.

Medus ieguve samazinājās līdz 152 tonnām jeb 34,1 %. Šo kritumu, visticamāk, ietekmēja nelabvēlīgi laikapstākļi ziedēšanas periodā, jo tie samazināja nektāraugu produktivitāti un bišu saimju medus ienesumu. Savukārt augļu un ogu sektorā ražošanas apjoms 2025. gadā palielinājās, liecinot par šīs nozares stabilizēšanos pēc iepriekšējo gadu svārstībām.

Bioloģiskās produkcijas īpatsvars kopējā lauksaimniecības ražošanā

Latvijas kopējā lauksaimniecības ražošanā atsevišķās produktu grupās saglabājās izteikta bioloģiskās produkcijas nozīme. Vislielākais bioloģiskās produkcijas īpatsvars 2025. gadā bija augļiem un ogām – 42,4 %. Medum tas sasniedza 10,8 %, liellopu gaļai – 9,2 %, bet svaigpienam – 6,4 %. Savukārt graudaugu īpatsvars samazinājās līdz 3,0 %, pākšaugu – līdz 4,3 %, bet kartupeļu – līdz 3,9 % no kopējās Latvijas produkcijas. (Sk. 2.94. att.)

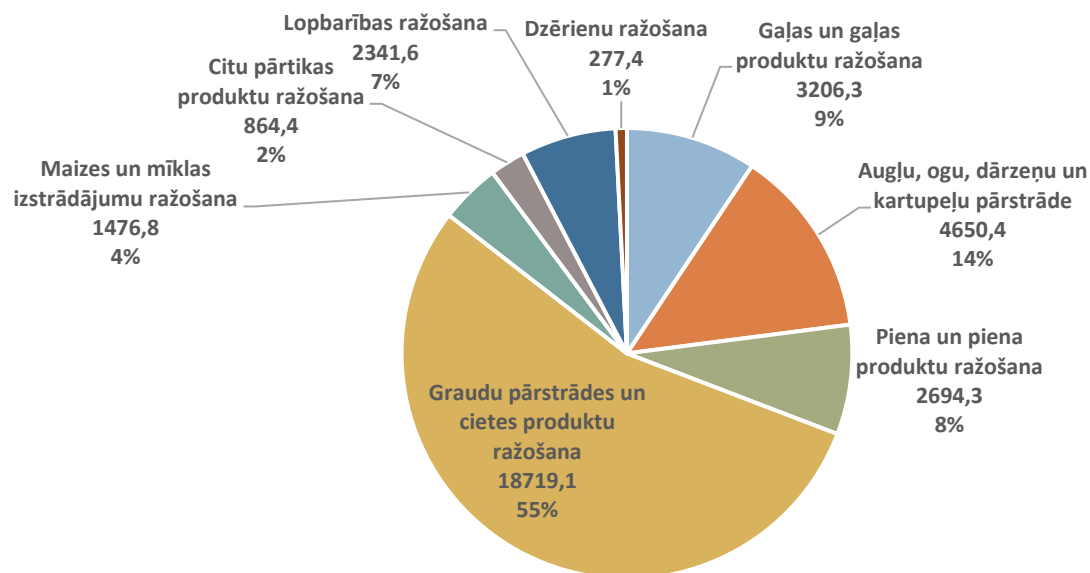
2.94. attēls. Saražotās bioloģiskās produkcijas īpatsvars no kopējās saražotās lauksaimniecības produkcijas Latvijā 2025. gadā, %

Avots: ZM pēc LAD un CSP datiem

Bioloģisko produktu pārstrāde

2025. gadā lielākais bioloģiskās produkcijas pārstrādes apjoms bija graudu pārstrādes un cietes produktu ražošanas grupā — 18 719,1 tonna jeb 54,7 % no kopējā norādītā pārstrādes apjoma. Nozīmīga bija arī augļu, ogu, dārzeņu un kartupeļu pārstrāde ar 4650,4 tonnām, gaļas un gaļas produktu ražošana ar 3206,3 tonnām, piena un piena produktu ražošana ar 2694,3 tonnām, kā arī lopbarības ražošana ar 2341,6 tonnām.

Pārstrādes struktūra liecina, ka bioloģiskās pārtikas pārstrādē dominē graudaugu produkcijas izmantošana, vienlaikus nozīmīgu vietu saglabājot augļu, ogu, dārzeņu un kartupeļu pārstrādei. Šāds sadalījums atspoguļo gan vietējo izejvielu pieejamību, gan pārstrādes uzņēmumu specializāciju.

2.95. attēls. Bioloģiskās lauksaimniecības produktu pārstrādes sadalījums pa grupām 2025. gadā

Avots: ZM pēc LAD datiem

Kopsavilkums

Kopumā 2025. gadā bioloģiskās lauksaimniecības nozare Latvijā saglabāja pozitīvu attīstības tendenci gan no platību, gan operatoru skaita viedokļa, tomēr augkopības produkcijas ražošanā vairākās nozīmīgās kultūraugu grupās bija vērojams samazinājums, ko ietekmēja meteoroloģiskie apstākļi un bioloģiskās ražošanas specifika. Lopkopībā pozitīvas tendences bija liellopu gaļas, putnu gaļas un zivju produkcijas ražošanā, bet cūkkopībā, medus ieguvē un svaigpiena ražošanā bija vērojams kritums.

Bioloģiskās produkcijas īpatsvars kopējā Latvijas lauksaimniecības produkcijā īpaši nozīmīgs saglabājās augļu un ogu, medus, liellopu gaļas un svaigpiena sektorā. Turpmākā nozares attīstībā svarīga būs saimniecību

konkurētspējas stiprināšana, pārstrādes un realizācijas iespēju paplašināšana, kā arī risinājumi klimata un tirgus riska faktoru mazināšanai.

2.17. Lauksaimniecības augu un dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana

Augu ģenētisko resursu saglabāšana

Latvijas lauksaimniecībā un pārtikā izmantojamie augu ģenētiskie resursi ir šķirnes, vietējās (tautas selekcijas) šķirnes, kā arī savvaļā augoši dažādu sugu indivīdi un populācijas. Katras valsts vietējie ģenētiskie resursi ir nozīmīgs ilgtspējīgas saimniekošanas avots, ko iespējams izmantot gan tieši – audzējot saimniecībās un no tiem iegūstot nišas produktus ar augstu pievienoto vērtību, gan netieši – iekļaujot selekcijas programmās un veidojot jaunas šķirnes. Ar sēklām pavairojamās sugas tiek uzglabātas Latvijas Valsts mežzinātnes institūta “Silava” (turpmāk – “Silava”) Latvijas kultūraugu gēnu bankā Salaspilī, bet veģetatīvi pavairojamās sugas – lauka kolekcijās Dārzkopības institūtā (DI) un Agrolesursu un ekonomikas institūtā (AREI). Pieredze rāda, ka Latvijā lauku un privātmāju saimniecībās vēl ir saglabājušās un tiek uzturētas vietējās šķirnes, bet savvaļā dažādos biotopos sastopama liela bioloģiskā daudzveidība, tomēr šie unikālie resursi var aiziet nebūtībā, kā tas noticis daudzās attīstītājās Eiropas valstīs.

Ģenētisko resursu saglabāšana un ilgstoša izmantošana lauksaimniecībā veicina ekosistēmas pakalpojumu sniegšanu, un tai ir svarīga nozīme ilgtspējīgā lauksaimnieciskajā ražošanā, jo ietver apputeksnēšanu, kaitīgo organismu apkarošanas uzlabošanu, noturīgākas lauksaimniecības ekosistēmas un augsnes stabilitātes saglabāšanu. Lauksaimniecības bioloģiskā daudzveidība palīdz uzlabot nodrošinājumu ar pārtiku, mazinot risku, ko rada intensīvas un šauri specializētas ražošanas sistēmas. Ģenētiskie resursi ir nozīmīgi tādu stratēģiju īstenošanā, kas paredzētas bojātu ekosistēmu atjaunošanai un apdraudētu sugu aizsardzībai.

2025. gadā, tāpat kā visus iepriekšējos gadus, augu ģenētisko resursu saglabāšana tika finansēta no valsts atbalsta lauksaimniecībai (subsīdijām). Atbalsts augu gēnu bankas, centrālās datubāzes un molekulārās pasportizācijas laboratorijas darbības nodrošināšanai bija 50 868 eiro un kultūraugu ģenofonda un izolātu kolekcijas saglabāšanai – 162 155,5 eiro.

Lai veicinātu Zemkopības ministrijas kompetencē esošo Latvijas lauksaimniecībā un pārtikā izmantojamo augu un dzīvnieku, meža un zivju ģenētiskās daudzveidības aizsardzības un ilgtspējīgas izmantošanas politikas veidošanu un īstenošanu jau 2006. gadā tika izveidota Zemkopības ministrijas Ģenētisko resursu padome.

2006. gadā “Silavā” tika izveidots arī Ģenētisko resursu centrs. Tas ir “Silavas” struktūrvienība un cieši sadarbojas ar ģenētisko resursu turētājiem. Ģenētisko resursu centrs koordinē pasākumus Latvijas ģenētisko resursu, tostarp augu, meža koku un daļēji arī lauksaimniecības dzīvnieku un zivju, saglabāšanas un izpētes jomā. Ģenētisko resursu centrs nosacīti sastāv no trīs nodaļām: Latvijas laukaugu gēnu bankas, centrālās datubāzes un molekulārās pasportizācijas jeb ģenētisko analīžu laboratorijas. Gēnu bankā atrodas Latvijas izcelsmes laukaugu sēklas – aptuveni 2000 Latvijas izcelsmes augu ģenētisko resursu paraugu no 72 augu sugām, tostarp kultūraugu savvaļas radnieciskajām sugām. Gēnu bankā sēklu paraugi tiek uzglabāti atbilstoši starptautiski pieņemtajiem standartiem. Gan bāzes, gan aktīvās kolekcijas paraugi glabājas – 20 °C temperatūrā alumīnija folijas maisiņos. Pirms ievietošanas saldētavā sēklas tiek izžāvētas, līdz mitruma procents tajās nepārsniedz 7 %.

Ar izvērstu informāciju par Latvijas augu ģenētiskajiem resursiem var iepazīties tīmekļvietnē <http://www.genres.lv>. Tajā var atrast saites arī uz citām ģenētisko resursu datubāzēm.

2025. gadā turpinājās pētījums “Latvijā *in situ* audzēto pārtikā un lauksaimniecībā izmantojamo augu un to savvaļas radnieku ģenētisko resursu potenciāla apzināšana, ievākšana un izpēte”. Šī 2019. gadā uzsāktā pētījuma mērķis ir izpētīt situāciju ar *in situ* audzētajiem augu ģenētiskajiem resursiem Latvijā, ievākt paraugus ekspedīcijās, tos aprakstīt ar deskriptoriem un iekļaut Latvijas kultūraugu gēnu bankas kolekcijās. Ģenētiskos resursus *in situ* (savvaļā) un dārzos un laukos apzināt un saglabāt ir nepieciešams tāpēc, ka tieši šie ģenētisko resursu paraugi ir pielāgojušies vietējiem apstākļiem, kā arī ir tautas kultūrvēsturiskais mantojums. Tā kā šie ģenētiskie resursi izzūd, tie ir steidzami jāapzina un jāsaglabā. Pētījums dos iespēju noskaidrot un saglabāt Latvijas augu ģenētiskos resursus, izstrādāt ieteikumus turpmākai *in situ* saglabāšanai un nodrošināt ģenētisko resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Ar sasniegtajiem rezultātiem var iepazīties tīmekļvietnē <https://laukutikls.lv/aktualitates/latvija-in-situ-audzeto-partika-un-lauksaimnieciba-izmantojamo-augu-un-to-savvalas-radinieku-genetisko-resursu-potenciala-apzinasana-ievaksana-un-izpete/>.

Pasākumi 2025. gadā augu ģenētisko resursu jomā

- Sadarbība ar sēklu lolotājiem viņu organizētajā pasākumā "LIELĀ sēklu maiņa 2025", kura mērķis ir veicināt veco šķirņu apzināšanu un saglabāšanu dārzos. Vairāk informācijas skatīt tiemeklviētnē <https://mantots.permakultura.lv/post/macibas-maina-2025>.
- Trīspusējā gēnu banku izvērtēšana kopā ar Portugāles (BPGV) un Nīderlandes (CGN) gēnu bankām. Apmāiņas vizītes notika saistībā ar projektu "Reinforcement of the AEGIS Quality System and EURISCO Data Coverage (New AEGIS)", un gēnu banku darbs tika koleģiāli izvērtēts, lai uzlabotu gēnu banku darbības kvalitāti un sniegtu ieteikumus tās uzlabošanai. Latvijas gēnu bankas novērtējums atrodams tiemeklviētnē https://www.ecpgr.org/fileadmin/templates/ecpgr.org/upload/AEGIS/PEER_REVIEWS/LGB_Report_04_2025.pdf.
- Dalība Eiropas sadarbības programma augu ģenētiskajiem resursiem (ECPGR) gēnu bankas vadītāju tīkla sapulcē un "New AEGIS" programmas beigu sanāksmē Prāgā, Čehijā. Sanāksmē tika prezentēta dažādu gēnu banku pieredze sēklu kolekciju uzturēšanā un kvalitātes un pieejamības nodrošināšana. Notika diskusijas par gēnu banku standartiem un to, kādā veidā varētu ieviest gēnu banku akreditācijas vai sertifikācijas sistēmu.
- Dalība projekta "FUnCROP" sanāksmē Alnarpā, Zviedrijā. Projekta mērķis ir izveidot Ziemeļvalstu, Baltijas valstu un Ukrainas sadarbības tīklu maz izmantotu kultūraugu saglabāšanai, lai risinātu turpmākos jautājumus nodrošinājumā ar pārtiku saistībā ar klimata pārmaiņām, veicinot zināšanu apmaiņu un saglabāšanu. Sadarbības partneriem no Ukrainas tika nodotas sēklas lauka izmēģinājumiem.
- Organizētas ekspedīcijas uz Ogres Zilajiem kalniem, Daugavas krastu pie Dzelmēm un Ķemeriem, lai apsektu iespējamās *in situ* saglabāšanai prioritārā sarakstā iekļautās savvaļu sugu populācijas.
- Skolēniem un studentiem novadītas ekskursijas, kurās stāstīts par Latvijas kultūraugu gēnu bankas (LGB) un molekulārās pasportizācijas laboratorijas darbību.
- Publicēta grāmatas nodaļa (Gailīte, A., Lācis, G., Skrabule, I., Rancāne, S., Ruņģis, D. E. Conservation and Sustainable Use of Plant Genetic Resources in Latvia) par Latvijas ģenētisko resursu saglabāšanu un izpēti: Al-Khayri, J.M., Salem, K.F.M., Jain, S.M. (eds) Plant Gene Banks. 2025, Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-99-4236-7_74-1.

Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana

Eiropā arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta lauksaimniecības dzīvnieku vietējo apdraudēto šķirņu saglabāšanai un izpētei, jo tas ir svarīgi, lai nodrošinātu šķirņu daudzveidības saglabāšanu, kā arī radītu iespēju pēc nepieciešamības izmantot uzkrāto bioloģisko materiālu dzīvnieku audzēšanas efektivitātes palielināšanai, vietējo šķirņu saglabāšanai un apdraudēto vai izzudušo šķirņu atjaunošanai.

Lauksaimniecības dzīvnieku vietējo apdraudēto šķirņu saglabāšana un izkopšana Latvijā notiek, īstenojot šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzētāju organizāciju (turpmāk šajā nodaļā – organizācijas) izstrādātās dzīvnieku audzēšanas programmas, kuru mērķis ir saglabāt vietējās apdraudētās šķirnes. Organizāciju eksperti saimniecībās apseko lauksaimniecības dzīvniekus un izsniedz atzinumus par vietējo apdraudēto šķirņu dzīvnieku atbilstību to audzēšanas programmās noteiktajiem kritērijiem. Kopumā 2025. gadā pozitīvas tendences bija vērojamas tādām vietējām šķirnēm kā Latvijas brūnās vecais tips, Latvijas tumšgalves vecais tips un Latvijas vietējās kazas vecais tips. Vienlaikus īpaša uzmanība joprojām ir jāpievērš Latvijas zilās govs un Latvijas baltās cūkas populāciju saglabāšanai, jo šo šķirņu dzīvnieku skaits gada laikā ir ievērojami samazinājies.

Par organizāciju atzītajiem vietējo apdraudēto šķirņu dzīvniekiem to īpašnieki var saņemt valsts atbalstu, lai gan kopumā no lielākās daļas šķirņu vietējo apdraudēto šķirņu dzīvnieku audzēšanas programmās iesaistīts maz dzīvnieku (sk. 2.23. tab.).

2.23. tabula

Valsts atbalsta saņemšanai pieteikto dzīvnieku skaits

Gads	Latvijas brūnā govs	Latvijas zilā govs	Latvijas baltā cūka	Latvijas tumšgalves aita	Latvijas vietējā kaza	Latvijas šķirnes zirgs (braucamais tips)	Latvijas ardeņu šķirnes zirgs	Latgales rikšotāju šķirnes zirgs

2023.	214	273	8	393	195	220	12	19
2024.	209	264	8	397	193	222	11	19
2025.	231	211	5	424	205	218	12	23

Avots: LAD, LDC, Cūku Ciltsdarba centrs

Analizējot LAD datus, var secināt, ka 2025. gadā vietējo apdraudēto lauksaimniecības dzīvnieku skaits Latvijā ir mainījies nevienmērīgi – daļai šķirņu novērots neliels pieaugums, bet citām – samazinājums. Salīdzinājumā ar 2024. gadu visvairāk dzīvnieku skaits palielinājies Latvijas brūnās vecā tipa govju šķirnei – par 22 dzīvniekiem jeb par 10,5 % un Latvijas tumšgalves vecā tipa aitu šķirnei – par 6,8 %. Savukārt Latvijas zilās govys un Latvijas baltās cūkas šķirnes dzīvnieku skaits turpina dramatiski samazināties.

Saimniecība, kurā tiek audzētas Latvijas baltās cūkas, saskaras ar Āfrikas cūku mēra izraisītiem ierobežojumiem, turklāt papildu grūtības šķirnes saglabāšanā rada tuvradniecība, jo no Latvijas baltās šķirnes kuiļiem ir saglabājusies tikai Rolanda līnija.

Otra Latvijas vietējā apdraudētā šķirne, kuras dzīvnieku skaits nepārtraukti samazinās, ir Latvijas zilā govys. Latvijas zilās govys šķirnes saglabāšanas programmu īsteno biedrība “Šķirnes saglabāšanas apvienība “Zilā govys””. Īstenojot programmu, ir saglabāta līdz šim izveidotā Latvijas zilās govju šķirnes populācija ar tai raksturīgajām īpašībām, un to būs iespējams izmantot par pamatu esošo dzīvnieku īpašību pilnveidošanā, galvenokārt saglabājot vērtīgākās saimnieciski derīgās īpašības turpmākajās paaudzēs. Programmā notiek darbs pie jaunbuļļu iegūšanas un iekļaušanas mākslīgās apsēklošanas staciju tīklā, saglabājot pēc iespējas lielāku Latvijas zilās govys šķirnes asinību. Latvijas lauksaimniecības dzīvnieku gēnu bankā uzkrātas 468 bioprodukta devas.

Saglabāt Latvijas brūnās vecā tipa govys šķirni ir svarīga, lai nodrošinātu ģenētisko daudzveidību, uzturētu vietējiem apstākļiem pielāgotas dzīvnieku īpašības un nākotnē būtu iespēja izmantot tās vērtīgās ģenētiskās īpašības selekcijas darbā un ilgtspējīgas lauksaimniecības attīstībā. Lielākais Latvijas brūnās vecā tipa govys šķirnes govju ganāmpulks atrodas LLU mācību pētījumu saimniecībā “Vecauce”. Lai sekmētu šīs šķirnes saglabāšanu, ir jāveido lielāki Latvijas brūnās vecā tipa šķirnes govju ganāmpulki un jārada nišas produkti, kas ražoti tieši no šīs šķirnes govju piena. Latvijas brūnās vecā tipa, tāpat kā Latvijas zilās, šķirnes govju saglabāšanā liela problēma ir jaunu vaislinieku izaudzēšana, jo tā prasa diezgan lielas izmaksas. Lauksaimniecības dzīvnieku gēnu bankā no katra vaislas buļļa, kas pārstāv vietējās apdraudētās Latvijas brūnās vecā tipa šķirnes četras buļļu līnijas (Ullora, Potrimpa, Rudmes un Odina), uzkrātas 597 bioprodukta devas.

Latvijā tiek īstenotas trīs vietējo apdraudēto zirgu šķirņu saglabāšanas programmas: Latvijas siltasiņu braucamā tipa zirgu šķirnei, Latvijas ardeņa un Latgales rikšotāju zirgu šķirnei. Nozīmīgākais Latvijas siltasiņu braucamā tipa zirgu šķirnes dzīvnieku skaita samazinājuma iemesls ir mazais pieprasījums pēc tiem tirgū un pārdoto zirgu cenu starpība ar tāda paša vecuma Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes sporta tipa zirgiem. Lai gan Latvijas ardeņu un Latgales rikšotāju zirgu šķirņu saglabāšanas programmas prasībām atbilstošo zirgu ir vēl mazāk, 2025. gadā tiem piepulcējās viens Latvijas ardeņa un četri Latgales rikšotāju šķirnes zirgi.

Latvijas sīkdzīvnieku audzētāju biedrības “Trusis un citi” speciālisti sadarbībā ar Tautas putnkopju biedrību turpina nozīmīgu darbu, kas aizsākts 2018. gadā, lai apzinātu, saglabātu un pavairotu Latvijas vietējās izzūdošās mājputnu šķirnes – cukurvistiņas un krūpiņas. Tautas putnkopju biedrība apvieno cilvēkus, kuriem putnkopība ir aizraušanās, tradīciju kopšana un dzīvesveids, nevis peļņas avots. Abu biedrību speciālisti ir izstrādājuši cukurvistiņu un krūpiņu šķirņu standartus, kā arī noskaidrojuši lauku saimniecības un piemājas saimniecības, kurās joprojām tiek audzēti šie unikālie putni.

Cukurvistiņas un krūpiņi ir senas Latvijas vietējo vistu šķirnes, kas izveidojušās un pielāgojušās mūsu klimatiskajiem apstākļiem vairāku paaudžu laikā. Tās ir nelielas, kustīgas un dzīvīgas vistiņas, savukārt gaiļi bieži izceļas ar izteiktu teritorijas un bara aizsardzības instinktu. Šie putni ir izturīgi pret aukstumu, labi piemēroti brīvai turēšanai, labprāt perē olas un rūpīgi audzina cāļus. Īpaši vērtīgas ir cukurvistiņu olas, kurām raksturīga lielāka dzeltenuma attiecība pret baltumu salīdzinājumā ar daudzu mūsdienu rūpnieciski audzētu vistu olām. Šī īpašība tās padara augstu novērtētas gan kulinārijā, gan mājražošanā.

Pašlaik abas biedrības turpina vākt, sistematizēt un analizēt informāciju par saglabājušos cukurvistiņu un krūpiņu populāciju, lai panāktu šo šķirņu oficiālu atzīšanu par Latvijas vietējām apdraudētajām šķirnēm. Šāds statuss ne vien veicinātu sabiedrības interesi un šķirņu popularizēšanu izstādēs, bet arī dotu iespējas nākotnē izstrādāt un īstenot mērķtiecīgu valsts mēroga saglabāšanas programmu, nodrošinot šo unikālo Latvijas mājputnu ģenētiskā mantojuma saglabāšanu nākamajām paaudzēm.

2.18. Traktortehnika

Valsts tehniskās uzraudzības aģentūras (VTUA) traktortehnikas un tās piekabes valsts informatīvajā sistēmā 2025. gada 31. decembrī bija reģistrēti 106 740 traktori, 51 804 piekabes, 9596 graudu novākšanas kombaini un 30 211 pārējās traktortehnikas vienības, kopā 198 351 tehnikas vienība. (Sk. 2.24. tab.)

2.24. tabula

Traktortehnikas un tās piekabes reģistrācija

Rādītāji	2023.	2024.	2025.
Traktori	103 672	105 153	106 740
Piekabes	50 974	51 391	51 804
Graudu novākšanas kombaini	9949	9994	9596
Pārējās pašgājējmašīnas	31 509	28 744	30 211
Kopā	196 104	195 282	198 351

Avots: VTUA

No visa reģistrētā traktortehnikas klāsta 2025. gadā tehniskā apskate tika veikta 32 879 traktoriem, 18 422 piekabēm, 3887 lauksaimniecības pašgājējmašīnām un 6812 pārējām traktortehnikas vienībām, t. i., kopumā 1556 tehnikas vienībām vairāk nekā iepriekšējā periodā. (Sk. 2.25. tab.)

2.25. tabula

Traktortehnikas un tās piekabes tehniskā apskate

Rādītāji	2023.	2024.	2025.
Traktori	32 705	33 257	32 879
Piekabes	17 877	18 541	18 422
Graudu novākšanas kombaini	3560	3744	3887
Pārējās pašgājējmašīnas	6516	6672	6812
Kopā	60 658	62 214	62 000

Avots: VTUA

Tā kā lauksaimnieki katru gadu cenšas traktortehnikas parku atjaunot ar jaunu traktortehniku, katru gadu atšķiras reģistrēto jauno traktoru skaits. Šī tendence ir atkarīga no ES struktūrfondu atbalsta pieejamības. 2025. gadā tika reģistrēti par 307 jauniem traktoriem vairāk un par 17 jauniem graudu novākšanas kombainiem mazāk nekā iepriekšējā gadā (sk. 2.26. tab.). Lietotās tehnikas vienības tiek reģistrētas līdzīgā daudzumā jaunā tehnika. Tas izskaidrojams ar to, ka īpašnieki ES tirgū izvēlas iegādāties lietotu traktortehniku, jo tā ir lētāka nekā jauna.

2.26. tabula

Traktoru un kombainu reģistrācija

Rādītāji	2023.	2024.	2025.
Jauna traktora pirmreizējā reģistrācija	819	958	1265
Jauna graudu novākšanas kombaina pirmreizējā reģistrācija	146	68	51
Lietotu traktoru pirmreizējā reģistrācija	1031	834	656
Lietotu graudu novākšanas kombainu pirmreizējā reģistrācija	118	76	72
Traktoru pārreģistrācija	4908	4980	5210

Avots: VTUA

No jaunajiem traktoriem (56–560 kw) 2025. gadā visvairāk tika reģistrēti “Valtra” – 55 vienību (par septiņām vienībām vairāk nekā gadu iepriekš). (Sk. 2.27. tab.) Otrā vairāk reģistrētā traktora marka ir “Class” ar 51 jaunu traktoru, bet trešā vairāk reģistrētā traktora marka – “John Deere” un “New Holland” ar 37 jauniem traktoriem katrai.

2.27. tabula

Jauna traktora pirmreizējā reģistrācija

Marka	2023.	2024.	2025.
CLAAS	102	60	51
VALTRA	96	48	55
JOHN DEERE	83	35	37
NEW HOLLAND	69	44	37
CASE IH	50	33	23

MASSEY FERGUSON	16	17	13
DEUTZ-FAHR	18	6	17
FENDT	36	28	20

Avots: VTUA

Lai gan ES struktūrfondu finansējums dod iespēju iegādāties jaunus graudu kombainus, 2025. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir samazinājies reģistrēto jaunu graudu kombainu skaits. Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2025. gadā visvairāk reģistrētie jaunie graudu novākšanas kombaini ir “Claas” (20) un “New Holland” (17) markas kombaini. Trešā vairāk reģistrētā kombainu marka 2024. gadā bija “John Deere” tikai ar sešiem jauniem graudu novākšanas kombainiem. (Sk. 2.28. tab.)

2.28. tabula

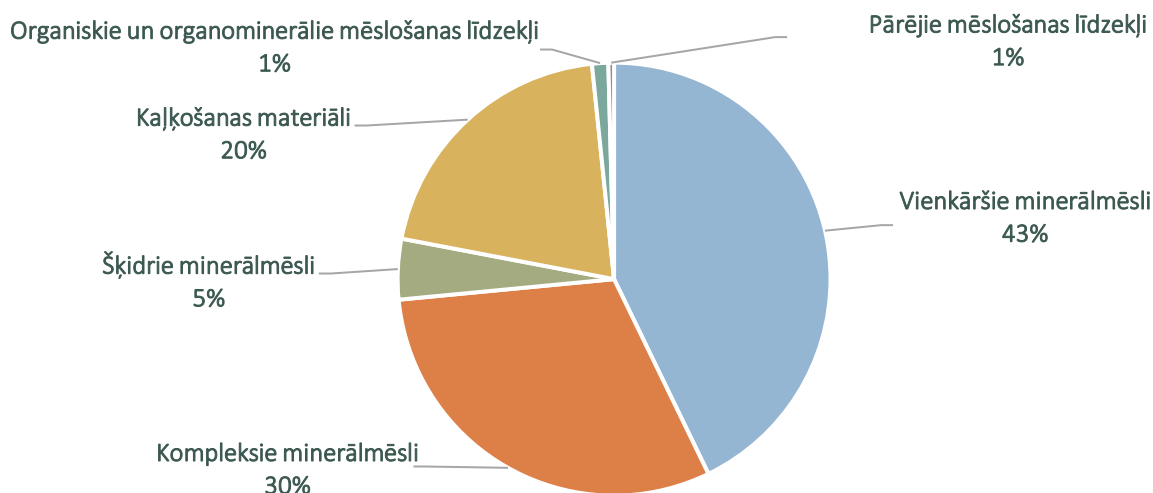
Jauna kombaina reģistrācija			
Marka	2023.	2024.	2025.
CLAAS	64	24	20
NEW HOLLAND	41	24	17
JOHN DEERE	22	14	6
MASSEY FERGUSON	1	0	2
CASE IH	10	5	2
FENDT	4	1	1

Avots: VTUA

2.19. Mēslošanas līdzekļu un substrātu aprīte

Lai Latvijā tirgotu mēslošanas līdzekļus un augu augšanas substrātus, tiem ir jābūt Valsts augu aizsardzības dienesta uzskaitē. Mēslošanas līdzekļiem un substrātiem ir jābūt vai nu reģistrētiem, vai iekļautiem ES mēslošanas līdzekļu sarakstā vai atzīto mēslošanas līdzekļu sarakstā, vai arī jābūt saņemtai to ieviešanas vai tirdzniecības atļaujai.

Pēc Valsts augu aizsardzības dienesta datiem, 2025. gadā kopējais Latvijā ražoto un ievesto mēslošanas līdzekļu apjoms veidoja 882 508 tonnas. No tiem 317 982 tonnas bija vienkāršie slāpekļa minerālmēsli, 1785 tonnas – vienkāršie fosfora minerālmēsli un 58 081 tonna – vienkāršie kālija minerālmēsli. Savukārt kompleksie (cietie) minerālmēsli veidoja 270 643 tonnas, šķidrie minerālmēsli – 39 837 tonnas, sekundāros augu barības elementus saturošo minerālmēsli – 860 tonnu, tikai mikroelementus saturošie minerālmēsli – 676 tonnas, kalpošanas materiāli – 179 769 tonnas, organiskie un organominerālie mēslošanas līdzekļi – 10 683 tonnas, mēslošanas līdzekļi speciālai izmantošanai – 916 tonnu, mikrobioloģiskie preparāti – 230 tonnu, augu augšanas veicinātāji – 526 tonnas un citi mēslošanas līdzekļi un īpašie produkti – 520 tonnu.

2.96. attēls. Latvijā ražoto un ievesto mēslošanas līdzekļu apjoms 2025. gadā

Avots: VAAD; Pārskats par ražoto un ievesto mēslošanas līdzekļu apjomiem.

2025. gadā kopējais Latvijā ražoto un ievesto mēslošanas līdzekļu apjoms bija par 10 % lielāks nekā 2024. gadā un par 46 % lielāks nekā 2023. gadā. 2025. gadā Latvijā tika ieviests par 19 % vairāk slāpekļa minerālmēsli, par sešām reizēm jeb 1470 tonnām vairāk fosfora minerālmēsli un par 27 % vairāk kālija minerālmēsli nekā 2024. gadā. Salīdzinājumā ar 2023. gadu, kad tika ievestas 122 tonnas, 2025. gadā tika

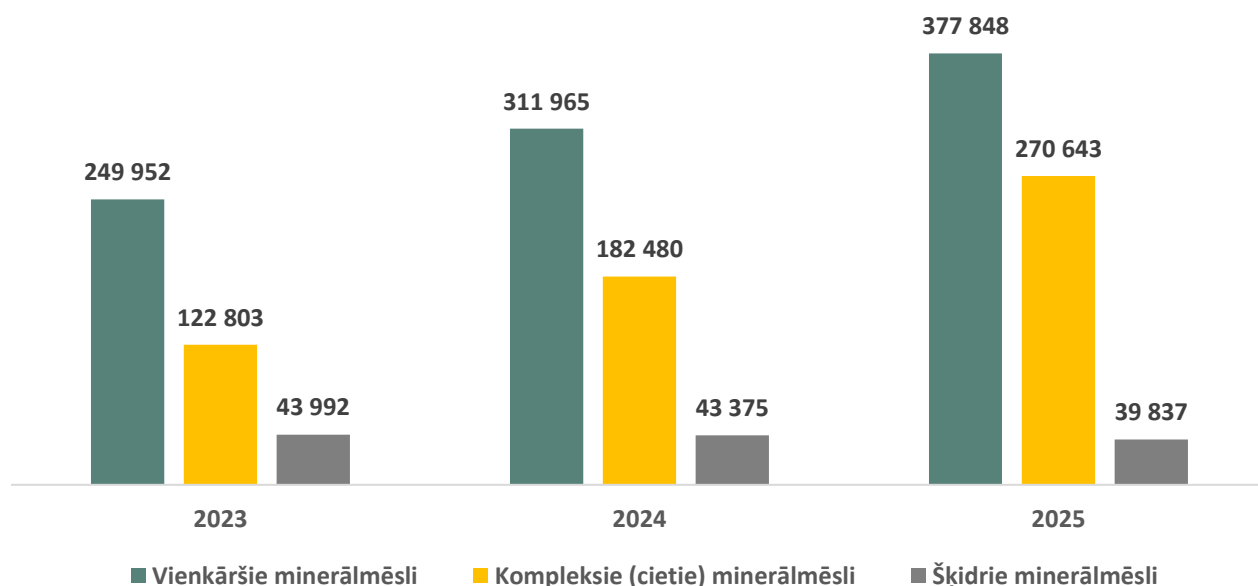
ievests par 15 reizēm jeb 1663 tonnām vairāk fosfora minerālmēsli. Kopumā 2025. gadā ievesto vienkāršo minerālmēsli daudzums (377 848 tonnas) ir palielinājies par 65 883 tonnām jeb 21 % salīdzinājumā ar 2024. gadu, kad tika ievestas 311 965 tonnas vienkāršo minerālmēsli, un par 127 896 tonnām jeb 51 % salīdzinājumā ar 2023. gadu, kad tika ievestas 249 952 tonnas.

No slāpekļa minerālmēsliem visvairāk tika ievests amonija nitrāts (121 781 tonna) un amonija sulfāts (117 397 tonnas). 2025. gadā amonija nitrāts tika ievests par 27 % vairāk, amonija sulfāts par 30 % vairāk, bet urīnviela (karbamīds) par 15 % mazāk nekā 2024. gadā. Ievestais amonija nitrāta daudzums bija lielākais pēdējo trīs gadu laikā, jo 2024. gadā tika ievestas 95 933 tonnas, bet 2023. gadā – 86 910 tonnu. Kalcija un amonija nitrāts (CAN) 2025. gadā tika ievests par 41 724 tonnām vairāk nekā 2023. gadā.

Komplekso (cieto) minerālmēsli apjoms veidoja 270 643 tonnas, šķidro minerālmēsli apjoms – 39 837 tonnas: vienkāršie šķidrie minerālmēsli bija 39 344 tonnas un šķidrie kompleksie minerālmēsli – 493 tonnas.

Kopējais Latvijā 2025. gadā ievesto komplekso (cieto) minerālmēsli apjoms bija par 48 % lielāks nekā 2024. gadā. Savukārt ievesto šķidro minerālmēsli daudzums 2025. gadā bija par 8 % mazāks nekā 2024. gadā. Ievesto šķidro minerālmēsli daudzums pēdējo trīs gadu laikā nav ievērojami mainījies, taču ir nozīmīgi palielinājies ievesto komplekso (cieto) minerālmēsli daudzums: 2023. gadā tika ievestas 122 803 tonnas, 2024. gadā – 182 480 tonnu, bet 2025. gadā – jau 270 643 tonnas.

Latvijā minerālmēsli galvenokārt tika ievesti no ES valstīm – Lietuvas, Nīderlandes, Beļģijas, Vācijas un Somijas, kā arī no trešajām valstīm – Uzbekistānas, Marokas un Ķīnas.

2.97. attēls. Ievesto minerālmēsli apjoms pa gadiem, tonnas

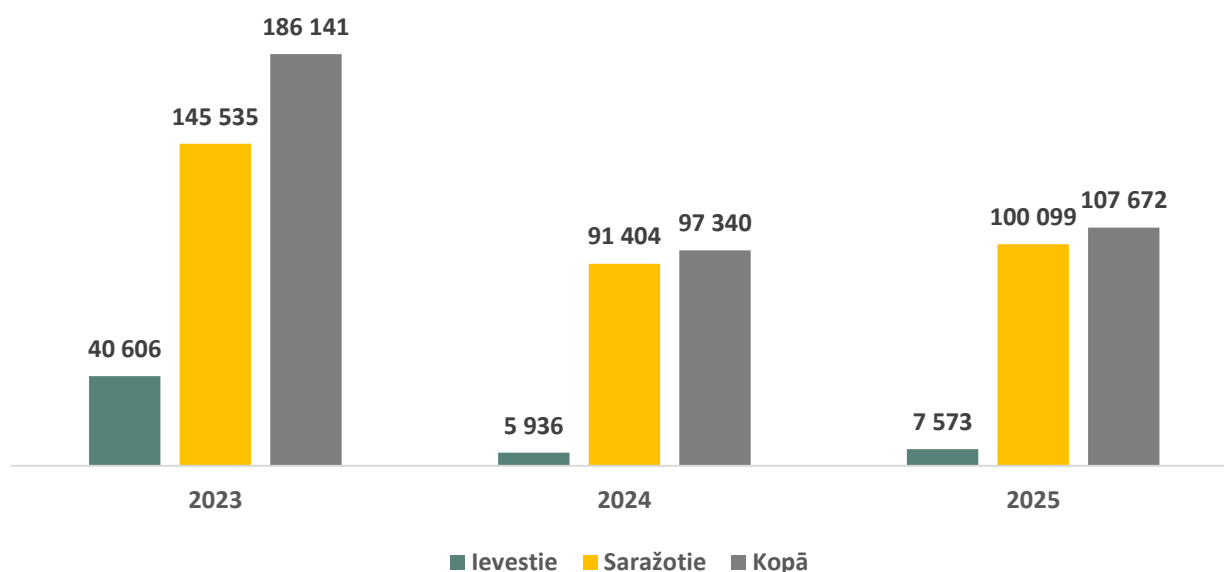
Avots: VAAD; pārskati par ražoto un ievesto mēslošanas līdzekļu apjomu

2025. gadā Latvijā ražoto un ievesto sekundāros augu barības elementus saturošo minerālmēsli apjoms bija 860 tonnu, tikai mikroelementus saturošo minerālmēsli apjoms – 676 tonnas, kaļķošanas materiālu apjoms – 179 769 tonnas, organisko un organominerālo mēslošanas līdzekļu apjoms – 10 683 tonnas, mēslošanas līdzekļi speciālai izmantošanai – 916 tonnu, mikrobioloģiskie preparāti – 230 tonnu un augu augšanas veicinātāji – 526 tonnas.

Salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gadā sekundāros augu barības elementus saturošo minerālmēsli daudzums ir palielinājies par 129 tonnām jeb 18 %, bet kaļķošanas materiālu daudzums samazinājies par 64 424 tonnām jeb 26 %. Tikai mikroelementus saturošie minerālmēsli 2025. gadā tika ievesti par 256 tonnām jeb 61 % vairāk nekā gadu iepriekš un par 44 tonnām jeb 6 % mazāk nekā 2023. gadā.

Latvijā 2025. gadā tika saražoti kaļķošanas materiāli (164 337 tonnas jeb 91 % no kopējā to apjoma), organiskie un organominerālie mēslošanas līdzekļi (1021 tonna jeb 10 % no kopējā to apjoma) un mikrobioloģiskie preparāti (221 tonna jeb 96 % no kopējā to apjoma) un augu augšanas veicinātāji (227 tonnas jeb 43 % no kopējā to apjoma). 2025. gadā ir samazinājies Latvijā ražoto organisko un organominerālo mēslošanas līdzekļu daudzums, kas bija par 4925 tonnām mazāks nekā gadu iepriekš, un augu augšanas veicinātāju apjoms, kas bija par 108 tonnām mazāks nekā 2024. gadā.

Latvijā 2025. gadā kopumā tika ievesti un saražoti 107 672 m³ augu augšanas substrātu, t. i., ievesti 7573 m³ un Latvijā saražoti 100 099 m³. Salīdzinājumā ar 2024. gadu Latvijā ievesto un saražoto augu augšanas substrātu apjoms 2025. gadā ir palielinājies par 11 %, taču samazinājies par 42 % salīdzinājumā ar 2023. gadu. Latvijā saražoto augu augšanas substrātu apjoms 2025. gadā ir palielinājies par 9 % salīdzinājumā ar gadu iepriekš un samazinājies par 42 % salīdzinājumā ar 2023. gadu.

2.98. attēls. Latvijā ražoto un ievesto substrātu apjoms pa gadiem, m³

Avots: VAAD; Pārskati par ražoto un ievesto mēslošanas līdzekļu apjomiem.

2025. gadā tika pieņemti grozījumi Ministru kabineta 2022. gada 24. maija noteikumos Nr. 318 "Aprites uzraudzības un kontroles kārtība ES mēslošanas līdzekļiem ar CE zīmi". Noteikumos ir samazināts administratīvais slogs mēslošanas līdzekļu ar CE zīmi uzskaitē, saīsinot periodu, kādā ES mēslošanas līdzekļi ar CE zīmi tiek iekļauti sarakstā, turklāt Valsts augu aizsardzības dienests vairs nevērtē marķējuma teksta atbilstību regulas 2019/1009 III pielikuma prasībām. Tika noteikta jauna prasība, proti, ka, piesakot uzskaitē pārpakotu ES mēslošanas līdzekli ar CE zīmi, ir jāiesniedz arī pārpaketā mēslošanas līdzekļa marķējuma teksts latviešu valodā, kā arī tika precizēti noteikumos lietotie termini.

2025. gadā tika pieņemti grozījumi arī Ministru kabineta 2015. gada 1. septembra noteikumos Nr. 506 "Mēslošanas līdzekļu un substrātu identifikācijas, kvalitātes atbilstības novērtēšanas un tirdzniecības noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr. 506). Noteikumos tika noteiktas minimālās kvalitātes prasības augu augšanas veicinātājiem un jaunas kvalitātes prasības dažām organisko mēslošanas līdzekļu grupām, precizēts, ka testēšanas pārskats būs derīgs 12 mēnešu no mēslošanas līdzekļa vai substrāta parauga iesniegšanas dienas testēšanai un izdalīta atsevišķa kalpošanas materiālu grupa "koksnes pelni", kā arī noteikts, ka mēslošanas līdzekļus izmantošanai bioloģiskajā lauksaimniecībā var tirgot arī neiepakotus.

2025. gadā turpinājās darbs pie noteikumu Nr. 506 pilnveides, lai samazinātu administratīvo slogu uzņēmējiem. Sagatavoti priekšlikumi samazināt iesniedzamo dokumentu daudzumu saistībā ar mēslošanas līdzekļu un substrātu reģistrāciju, paziņošanu un atļauju saņemšanu, saīsināt termiņu, kādā mēslošanas līdzekļus iekļauj reģistrā, ievērojami atvieglojot nosacījumus augu augšanas veicinātāju un mikrobioloģisko preparātu reģistrācijai, paredzot ātrāku bioloģiskajā lauksaimniecībā izmantojamo mēslošanas līdzekļu izvērtēšanu.

2.20. Vidi saudzējoša lauksaimniecība

Lai nodrošinātu ūdens, augsnes un gaisa aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma, spēkā ir Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumi Nr. 834 "Prasības ūdens, augsnes un gaisa aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma", kas nosaka šādas prasības lauksaimnieciskajai darbībai:

- 1) mēslošanas līdzekļus nedrīkst izkliegt uz sasalušas, pārmitras vai ar sniegu klātas augsnes;
- 2) palienēs un plūdu riskam pakļautās teritorijās mēslošanas līdzekļus drīkst izkliegt tikai pēc iespējamo plūdu sezonas beigām. Minerālmēsli minētajās teritorijās izsējami tikai kultūraugu veģetācijas laikā;

- 3) mēslošanas līdzekļus nedrīkst izkliegt vietās, kurās tas ir aizliegts saskaņā ar normatīvajiem aktiem par aizsargjoslām un par īpaši aizsargājamām teritorijām;
- 4) ar kūtsmēsliem un fermentācijas atliekām iestrādātais slāpekļa daudzums vienā lauksaimniecībā izmantojamās zemes hektārā gadā nedrīkst pārsniegt 170 kilogramu;
- 5) pakaišu kūtsmēslus un fermentācijas atliekas (izņemot separētu fermentācijas atlieku šķidrā frakcija) pēc izkliešanas iestrādājami augsnē 24 stundu laikā, bet šķidrie kūtsmēslus, virca un separētu fermentācijas atlieku šķidrā frakcijā – 12 stundu laikā (šis nosacījums nav jāievēro, ja mēslošanas līdzeklis tiek lietots kā papildmēslojums);
- 6) rudenī šķidrie kūtsmēsli, virca un fermentācijas atliekas (izņemot separētu fermentācijas atlieku cietā frakcija) pamatmēslojumā lietojamas tikai kopā ar augu pēcplaujas atliekām – rugājiem, sasmalcinātiem salmiem, zālāju sakņu masu;
- 7) būvējot jaunu vai pārbūvējot krātuvi fermentācijas atlieku uzglabāšanai, jāaugās, lai tās tilpums nodrošina fermentācijas atlieku uzkrāšanu vismaz astoņus mēnešus;
- 8) vietās, kurās gruntsūdens līmenis paceļas līdz zemes virspusei, minerālmēsli lietojami tikai pēc gruntsūdens līmeņa krišanās un lauka apžūšanas;
- 9) slāpekļa minerālmēsli pamatmēslojumā lietojami, cik vien iespējams, īsā laikā pirms sējas vai stādīšanas. No 2025. gada, izkliežot karbamīdu (urīnvielu), tā jāiestrādā augsnē;
- 10) nedrīkst lietot amonija karbonāta mēslošanas līdzekļus.

Īpaši jutīgajās teritorijās (Dobeles, Jelgavas, Bauskas, Mārupes, Olaines, Ķekavas, Salaspils, Ropažu, Ādažu, Saulkrastu un Siguldas novada pašvaldības administratīvās teritorijas robežas, izņemot Bauskas novada Valles un Kurmenes pagasta, Siguldas novada Lēdurgas pagasta, kā arī Jelgavas, Rīgas un Jūrmalas valstspilsētas pašvaldības administratīvās teritorijas robežas) papildus iepriekšminētajām prasībām tiek noteikti šādi nosacījumi:

- 1) laikposmā no 20. oktobra līdz 15. martam nav atļauts izkliegt nekāda veida kūtsmēslus un fermentācijas atliekas, bet zālajos – no 5. novembra līdz 15. martam;
- 2) slāpekli saturošus minerālmēslus ziemājiem nav atļauts izsēt no 15. oktobra līdz 15. martam, pārējiem kultūraugiem un zālājiem – no 15. septembra līdz 15. martam;
- 3) lietojot mēslošanas līdzekļus, nedrīkst pārsniegt noteiktās maksimāli pieļaujamās slāpekļa normas kultūraugiem;
- 4) rudens un ziemas periodā vismaz 50 % saimniecības lauksaimniecībā izmantojamās zemes jāaizņem zaļajām platībām – daudzgadīgiem zālājiem, ziemāju graudaugiem, ziemas rapsim, nesastrādātai rugainei, dārzenu, lopbarības biešu, cukurbiešu lakstiem (lapām), izņemot saimniecībās, kurās vismaz 50 % no saimniecības kopējās sējumu vai stādījumu platības tiek audzēti kartupeļi, augļkoki, ogulāji un dārzeni;
- 5) nogāzē, kuras slīpums ir no pieciem līdz septiņiem grādiem un garums pārsniedz 100 metru uz ūdensteces vai ūdenstilpes pusi, pēc mēslošanas līdzekļus izkliešanas tie nekavējoties jāiestrādā tieši augsnē;
- 6) nogāzē, kuras slīpums ir no septiņiem līdz desmit grādiem un garums pārsniedz 100 metru uz ūdensteces vai ūdenstilpes pusi, augsne jāapstrādā šķērsām nogāzes virzienam un mēslošanas līdzekļus drīkst izkliegt tikai tad, ja lauku klāj augu sega vai mēslošanas līdzeklis nekavējoties tiek iestrādāts tieši augsnē;
- 7) nav pieļaujams izkliegt un iestrādāt mēslošanas līdzekļus nogāzē, kurā ir melnā papuve un kuras slīpums pārsniedz septiņus grādus;
- 8) nav pieļaujams izkliegt un iestrādāt mēslošanas līdzekļus nogāzē, kuras slīpums pārsniedz 10 grādu un garums pārsniedz 100 metru uz ūdensteces vai ūdenstilpes pusi.

Lai novērstu ūdens un augsnes piesārņojumu ar barības vielām, saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 15. septembra noteikumiem Nr. 1056 "Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas, uzglabāšanas un marķēšanas prasības un kontroles kārtība" lauksaimniekiem un profesionāliem augu aizsardzības līdzekļu lietotājiem jāgatavo kultūraugu mēslošanas plāns, kas pamatots ar augšņu agroķīmiskās izpētes vai augšņu analīžu rezultātu datiem.

Augsnes minerālā slāpekļa monitorings

Augsnes minerālā slāpekļa monitorings 2025. gadā tika īstenots 48 vietās (laukos) īpaši jutīgo teritoriju lauksaimniecībā izmantojamā zemē Bauskas, Jelgavas, Dobeles, Siguldas, Olaines, Mārupes un Tērvetes novadā. Uz šīm teritorijām attiecas Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumos Nr. 834 "Prasības ūdens, augsnes un gaisa aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma" noteiktās paaugstinātās prasības ūdens, augsnes un gaisa aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma. Augsnes paraugi monitoringa vajadzībām tiek ņemti divas reizes gadā – agri pavasarī pirms veģetācijas sezonas sākšanās (no 3. līdz 12. martam) un vēl rudenī pēc kultūraugu ražas novākšanas (no 11. līdz 15. novembrim):

- pamatojoties uz monitoringa rezultātiem pavasarī, VAAD lauksaimniekiem sniedz ieteikumus par slāpekļa papildmēslojuma devu korekciju, publicējot ziņojumu savā tīmekļvietnē, kā arī sagatavojot informatīvus rakstus reģionālajiem laikrakstiem un citiem preses izdevumiem;
- monitoringa rezultāti par nitrātjonu daudzumu augsnē rudenī ļauj spriest par nitrātjonu izskalošanās risku ziemas sezonā un augsnes un ūdeņu piesārņošanas iespējamību. Šie dati tiek izmantoti ūdeņu piesārņojuma riska novērtēšanā arī citās Eiropas valstīs.

Apkopojot monitoringa rezultātus 2025. gada pavasarī, īpaši jutīgajās teritorijās tika konstatēts augstāks minerālā slāpekļa saturs nekā 2024. gadā, jo 2024./2025. gada ziema bija labvēlīga, lai novērstu slāpekļa izskalošanos. Atkarībā no augsnes granulometriskā sastāva un augsnes tipa vidēji bija nepieciešams palielināt slāpekļa normu pamatmēslojumam par 10 kg ha^{-1} , bet visā īpaši jutīgajā teritorijā rekomendācijas svārstījās par no palielinājuma par 30 kg ha^{-1} līdz pat samazinājumam par 10 kg ha^{-1} .

2025. gada rudenī tika konstatēts, ka visos monitoringa punktos visu slāpekļa formu saturs augsnē ir augstāks nekā 2024. gadā, jo laikapstākļu ietekmē izsludinātās ārkārtējās situācijas dēļ augsnes arī vēlāk tika mēslota. Visvairāk izplatītā slāpekļa forma bija nitrātu slāpekļi, kas, ievērojot siltos un mitros laikapstākļus, rada lielāku vides piesārņojuma risku.

Zinātniskais pētījums "Virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu kvalitātes pārraudzība īpaši jutīgajās teritorijās un lauksaimniecības zemēs lauksaimniecības noteču monitoringa programmas ietvaros"

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte 2010. gadā uzsāka zinātnisku pētījumu, lai katru gadu novērtētu lauksaimnieciskās darbības izraisīto difūzā un punktveida piesārņojuma ietekmi uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, nošķirot lauksaimniecības izraisīto piesārņojumu no cita veida ūdeņu piesārņojuma. Difūzais ūdens piesārņojums ir telpiski izkliedēta augu barības vielu noplūde, piemēram, notece no meliorācijas sistēmu drenu kolektoriem un virszemes notece, savukārt punktveida piesārņojums ir telpā koncentrēta noplūde, piemēram, no notekūdeņu attīrīšanas iekārtām vai noplūde no lielo lopkopības fermu teritorijām. Zinātniskā pētījuma laikā notiek gruntsūdeņu un upju noteces kvalitātes monitorings īpaši jutīgajās teritorijās un lauksaimniecības zemēs. Pētījuma mērķu sasniegšanai Latvijā ir izveidots lauksaimniecības noteču monitoringa staciju un posteņu tīkls.

Pētījumā ilgstoši tiek īstenots virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu kvalitātes monitorings īpaši jutīgajās teritorijās un lauksaimniecības zemēs, izmantojot valstī izveidotu noteču monitoringa staciju un posteņu tīklu. 2025. gadā universitāte turpināja šo pētījumu, īstenojot monitoringu saskaņā ar Vides politikas pamatnostādņiem 2021.–2027. gadam un prasībām Padomes 1991. gada 12. decembra direktīvā attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti.

Regulāri hidroloģiskie mērījumi, virszemes un pazemes ūdeņu paraugu ievākšana, kā arī augu barības vielu (slāpekļa un fosfora savienojumu) transformācijas procesu analīze nodrošina visaptverošu informāciju par piesārņojuma plūsmām dažādos telpiskajos līmeņos un kalpo par pamatu piesārņojuma dinamikas izvērtēšanai, modelēšanai un lauksaimniecības radītās slodzes novērtēšanai.

2025. gadā pētījumā bija izvirzīti šādi uzdevumi:

1) iegūt korektu informāciju par lauksaimniecības izkliedētā (difūzā) un punktveida avota nozīmi virszemes un pazemes ūdeņu piesārņošanā:

a) īstenot monitoringu ar mērbūvēm un iekārtām aprīkotās monitoringa stacijās četrās vietās drenu lauka izpētes līmenī un četrās vietās mazā sateces baseina izpētes līmenī, izslēdzot citu piesārņojuma avotu ietekmi uz monitoringa mērījumiem, kā arī papildus ņemt ūdens paraugus divos izkliedētā piesārņojuma posteņos. Paraugu ņemšanas biežums – ne retāk kā reizi mēnesī;

b) īstenot monitoringu, nosakot lauksaimniecības piesārņojuma ietekmi uz pazemes ūdeņiem, īpaši uz seklo pazemes ūdeņu – gruntsūdeņu – sastāvu 11 urbumos trijās monitoringa stacijās un 10 urbumos īpaši izveidotās trijās pazemes ūdeņu izpētes vietās. Paraugu ņemšanas biežums – ne retāk kā reizi ceturksnī;

c) veikt novērojumus par augu barības elementu (N un P savienojumu) izskalošanos no lauksaimniecības punktveida piesārņojuma avotiem (lopkopības saimniecību apsaimniekotā lauksaimniecības zemē) ne retāk kā reizi mēnesī;

2) uzkrāt un apkopot ūdens kvalitātes datus piesārņojuma modelēšanai Bēzres upes sateces baseinā un tā 15 daļbaseinos, kas atrodas īpaši jutīgas teritorijas platībā. Paraugu ņemšanas biežums – ne retāk kā reizi mēnesī. Modelēt piesārņojumu pēc starptautiskā praksē izmantotā *FyrisNP* (Zviedrija) vai *HYPE* (Zviedrija) ūdens kvalitātes modeļa;

3) uzkrāt un apkopot datus par izkliedētā piesārņojuma emisijas koeficientiem (N un P noplūdi) dažādiem zemes lietošanas veidiem un augu sekām. Noteikt atsevišķu ekstremālu hidroloģisku procesu (pavasara palu, epizodisku plūdu, augsnes ūdens erozijas, ziemas perioda noplūžu) ietekmi uz kopējo gada N un P noplūdes raksturu un apjomu. Pētīt piesārņotāju – augu barības elementu (N un P savienojumu) – transformācijas procesus hidrogrāfiskā sistēmā, lai varētu novērtēt aiztures (pašattīrīšanās) procesus, kas nepieciešami piesārņojuma slodzes aprēķiniem;

4) veikt novērojumus par augu barības elementu (N un P savienojumu) koncentrāciju astoņās vietās īpaši jutīgas teritorijas upju baseinos, ņemot ūdens paraugus ne retāk kā reizi mēnesī;

5) veikt novērojumus par augu barības elementu koncentrācijas pārmaiņām divās virszemes plūsmas un vienā pazemes plūsmas mākslīgajā mitrājā;

6) uzturēt esošās un iespēju robežās pilnveidot monitoringa staciju būves un tehnisko aprīkojumu, ievērojot starptautiskās prakses un *HELCOM* rekomendācijas;

7) pēc Zemkopības ministrijas pieprasījuma sagatavot informāciju ziņojumam Eiropas Komisijai par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem.

Secinājumi, kas izriet no 2025. gada lauksaimniecības noteču monitoringa rezultātiem

1. Ilggadīgie lauksaimniecības noteču monitoringa rezultāti (1995.–2025. gadā) rāda, ka lauksaimniecības ietekmētajās teritorijās nitrātu slāpekļa izskalošanās ir atkarīga no antropogēnās ietekmes (lauksaimniecības zemes izmantošanas intensitātes) un dabiskiem faktoriem (meteoroloģiskajiem un hidroloģiskajiem apstākļiem). Neatkarīgi no meteoroloģisko un hidroloģisko apstākļu ietekmes uz iegūtajiem ūdens kvalitatīvo rādītāju rezultātiem dažās monitoringa stacijās un posteņos novērots palielināts nitrātu slāpekļa izskalošanās risks, kam pēdējos četros monitoringa īstenošanas gados ir tendence pastiprināties vai nemainīties. Vienlaikus ir pētījuma vietas, kurās, mainot lauksaimniecības praksi, pēdējos gados panākta ūdens kvalitātes uzlabošanās.

2. Novērotajai nitrātu slāpekļa koncentrācijai ir raksturīga izteikta mainība atkarībā no pētījuma vietām, kā arī no sezonālā, ikgadējā un ilgtermiņa viedokļa. Sezonālās un ikgadējās nitrātu slāpekļa koncentrācijas pārmaiņas ir saistītas ar noteces mainību. Nozīmīgākais nitrātu slāpekļa zudums no augsnes ierasti notiek pavasara palu laikā un neveģetācijas periodā, kad augi nespēj uzņemt augsnē esošās barības vielas.

3. Nitrātu slāpekļa koncentrācija ūdeņos samazinās, paaugstinoties izpētes līmenim. Salīdzinoši augstāka nitrātjonu koncentrācija novērota eksperimentālo lauciņu un drenu sistēmu izpētes līmeņos, bet tā koncentrācija samazinās novadgrāvjos, maza un vidēja izmēra upēs, kurās notiek aktīvi dabiskie pašattīrīšanās procesi.

4. Ekstremāliem meteoroloģiskajiem apstākļiem ir negatīva ietekme uz slāpekļa un fosfora savienojumu zudumu. Izteikta sausuma apstākļos augu barības vielu zudums no nosusinātas lauksaimniecības platības samazinās, jo limitēta mitruma apstākļos augi attīstības procesu nodrošināšanai nespēj pilnvērtīgi izmantot augsnē esošās un ar mēslojumu nodrošinātās augu barības vielas, turklāt sausumā nenotiek pakāpeniska augu barības vielu izskalošanās. Pēc sausuma periodiem, atsākoties drenu notecei, augu barības vielu zudums izteikti palielinās.

5. Videi saudzīgu meliorācija sistēmu elementu ierīkošana lauksaimniecības zemēs, tostarp mākslīgie mitrāji, kuru ietekme uz ūdens kvalitāti vērtēta pētījumā, spēj efektīvi samazināt augu barības vielu koncentrāciju notecē no lauksaimniecības zemes. Augu barības vielu samazināšanas efektivitāte mākslīgajos mitrājos ir atkarīga no izvēlētajiem tehniskajiem risinājumiem un dimensijām, turklāt nozīmīgs aspekts ir ūdens uzturēšanās laiks mitrāja platībā.

6. Slāpekli saturoša minerālā mēslojuma devas un kultūraugu izvēle var tiešā veidā ietekmēt drenu noteces kvalitāti. Palielinoties izkliedētā slāpekļa savienojumu daudzumam, palielinās 36 nitrātu slāpekļa izskalošanās risks. Atstājot lauksaimniecības zemi atmatā, sagaidāma palielināta nitrātu slāpekļa izskalošanās, jo augsnē akumulētie un iepriekšējā sezonā audzēto kultūraugu neizmantojie slāpekļa savienojumi var tikt izskaloti. Audzējot lauksaimniecības zemē lauka pupas un izkliedējot zemākas slāpekli saturoša minerālā mēslojuma devas, iespējams panākt zemāku nitrātu slāpekļa koncentrāciju drenu notecē.

Kopumā 2025. gadā lauksaimniecības noteču monitoringa rezultāti apliecina, ka slāpekļa un fosfora noplūde virszemes un pazemes ūdeņos joprojām ir ievērojams apdraudējums vides kvalitātei. Nitrātu robežvērtības pārsniegums salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem saglabājies līdzīgā līmenī, tomēr 2025. gada vasaras pārmitrie apstākļi radīja papildu izskalošanās risku veģetācijas periodā. Laboratoriskie un hidroloģiskie dati apstiprina lauksaimnieciskās darbības tiešu ietekmi, īpaši drenētās teritorijās, intensīvās lauksaimniecības zonās un pie dzīvnieku novietnēm.

Mākslīgie mitrāji un zemes apsaimniekošanas prakses ar samazinātām slāpekļa devām efektīvi samazina barības vielu slodzi, taču kopējo riska dinamiku ietekmē meteoroloģiskie faktori.

Zinātniskais pētījums “Augsnes kalķošanas un minerālā mēslojuma devu ietekme uz ūdeņu kvalitāti, augsnes agroķīmiskajiem rādītājiem un kultūraugu ražu”

Lai samazinātu eutrofikāciju Baltijas jūrā un sasniegtu izvirzītos ūdens kvalitātes mērķus, 2021. gadā atjaunotajā Baltijas jūras vides aizsardzības komisijas (HELCOM) Baltijas jūras rīcības plānā kalķošana un ģipša izklāde ir minēta kā viens no pasākumiem, kas uzlabo augsnes struktūru un stabilitāti mālainās augsnēs, kā arī samazina fosfora savienojumu zudumu no lauksaimniecības zemes. Viens no ES stratēģijā “No lauka līdz galdam” izvirzītajiem mērķiem ir uz pusi samazināt augu barības vielu zudumu, nodrošinot, ka netiek pazemināta augsnes auglība, kā arī līdz 2030. gadam vismaz par 20 % samazināt mēslošanas līdzekļu lietošanu.

Minētais pētījums 2022. gadā tika uzsākts Zemkopības institūta apsaimniekotajā lauksaimniecības zemē izveidotajā un ilggadīgi uzturētajā pētījumu stacionārā “Sidrabiņi”, lai novērtētu dažādu augsnes kalķošanas un minerālā mēslojuma (slāpekļa un fosfora savienojumu) devu izmantošanas ietekmi uz ūdens kvalitāti, augsnes agroķīmisko sastāvu un kultūraugu ražu raksturojošiem parametriem.

Izmēģinājumi veikti 16 savstarpēji nodalītos lauciņos ar neatkarīgām drenāžas sistēmām, un rezultāti iegūti laikposmā no 2022. līdz 2025. gadam. Pētījums beidzās 2025. gadā, un tā rezultāti sniedz vērtīgu informāciju. 2025. gads bija izteikti mitrs, un tas nozīmīgi palielināja barības vielu izskalošanās risku.

Augsnes agroķīmiskie rādītāji. Kalķošana ievērojami uzlaboja augsnes reakciju, jo īpaši lielākā deva (11,4 t/ha CaCO₃) kultūraugiem nodrošināja optimālu pH līmeni. Nekalķotajos, bet intensīvi mēslotajos variantos pH saglabājās skābs. Fosfora un kālija saturs lineāri palielinājās līdz ar mēslojuma devu, intensīvākajos variantos sasniedzot ļoti augstu koncentrāciju. 2025. gada rudenī nitrātu saturs augsnē bija neparasti mazs – tas izskaidrojams ar intensīvu drenēšanos un zālaugu pasējas augšanas turpināšanos.

Vasaras miežu raža un kvalitāte. Vislabākie ražas un kvalitātes rādītāji sasniegti variantos ar augstāko minerālmēslojuma normu (N135P90K135) un pH virs 6,5. Līdz ar barības vielu nodrošinājumu palielinājās arī ražas jutība pret augsnes reakciju: kalķotajos variantos produkcija bija ievērojami lielāka. Proteīna saturs graudos palielinājās līdz ar slāpekļa devu un bija augstāks kalķotajos lauciņos.

Ūdens kvalitāte. Nitrātu slāpeklis drenāžas ūdeņos veidoja dominējošo daļu (~ 97 %). Visaugstākā slāpekļa koncentrācija konstatēta ar vidējo un lielāko mēslošanas devu (N90 un N135), bet zemākā – N45P30K45 variantā, kas izcēlās kā videi saudzīgākais risinājums. Nemēslotajos lauciņos nitrātu koncentrācija ne vienmēr bija zemāka, jo nepietiekama kultūraugu attīstība veicināja izskalošanos. Kopumā fosfora koncentrācija drenāžas ūdeņos bija maza, izņemot vienu atsevišķu lauciņu ar anomāli augstām vērtībām.

Kultūraugu ietekme. Vismazāk slāpeklis izskalojās ziemas rapša un ziemas kviešu audzēšanas laikā, bet visvairāk – pākšaugu un vasaras miežu augšanas periodā, jo to ietekmēja barības vielu uzkrāšanās un mitrie laikapstākļi.

Pētījuma secinājumi

1. Vasaras miežu graudu ražu ievērojami ietekmēja gan augsnes reakcija, gan lietotās mēslojuma normas. Lielākā graudu raža un 1000 graudu masa iegūta variantos, kuros gan mēslojuma norma (N135P90K135), gan augsnes reakcija (pHKCl > 6,5) atbilst vasaras miežu prasībām.

2. Palielinoties augu barības vielu nodrošinājumam augsnē (mēslojuma normai), novērojamas ražības lielākas atšķirības dažādos augsnes reakcijas fonos.

3. 2025. gada mitrā veģetācijas perioda beigās novērots samazināts nitrātu slāpekļa saturs augsnes aramkārtā (< 0,5–0,9 mg kg⁻¹). Kalķotajos variantos konstatēts augstāks amonija slāpekļa saturs augsnē variantos ar vidējo mēslojuma normu (N90P60K90).

4. Vērtējot laikā no 2022. gada līdz 2025. gadam iegūtos ūdeņu kvalitātes monitoringa rezultātus, nav konstatēta nepārprotama izmēģinājuma lauciņos lietoto mēslošanas normu un kalķošanas devu ietekme uz ūdens kvalitāti.

5. Pēc atšķirīgu mēslošanas normu izmantošanas augstākā vidējās slāpekļa savienojumu koncentrācija pētījuma periodā novērota vidējas (N90P60K90) un augstas (N135P90K135) mēslošanas normas izmēģinājumu lauciņos, bet augstākā fosfora savienojumu koncentrācija novērota izmēģinājuma lauciņos, kuros mēslojums netiek izkliedēts. Jāņem vērā, ka nemēslotajos lauciņos paaugstinātās vidējās fosfora savienojumu vērtības izraisa vienā konkrētā izmēģinājumu lauciņā (NOP0K0, 2,85 t ha⁻¹ CaCO₃) piecos ievāktajos ūdens paraugos noteiktā augstā fosfora savienojumu koncentrācija. Tas liecina par vietējas nozīmes specifisku apstākļu tiešu ietekmi uz konkrētajā lauciņā ievāktā ūdens paraugu analīžu rezultātiem.

6. Atšķirīgām kalpošanas devām raksturīgajos izmēģinājumu variantos pētījuma periodā novērotā vidējā slāpekļa savienojumu koncentrācija ir savstarpēji līdzīga un nenorāda par kalpošanas devu ietekmi uz slāpekļa savienojumu koncentrācijas pārmaiņām. Analoga situācija novērota, vērtējot vidējo fosfora savienojumu koncentrāciju: visos kalpošanas devu variantos konstatēta savstarpēji līdzīga vidējā koncentrācija, izņemot variantam ar devu 2,85 t ha⁻¹ CaCO₃. Šajā izmēģinājumu variantā paaugstinātās vidējās fosfora savienojumu vērtības izraisa vienā konkrētā izmēģinājumu lauciņā ievāktā ūdeņu paraugu rezultāti.

7. Savstarpēji salīdzinot atsevišķu kultūraugu augšanas periodos iegūtos ūdens kvalitātes monitoringa rezultātus ar dažādu mēslošanas normu un kalpošanas devu izmantošanu, iespējams secināt, ka pastāv kopēja tendence: vidējā kopējā slāpekļa koncentrācija laika gaitā pakāpeniski palielinās, izņemot izmēģinājumu variantos, kuros netiek izkliedēts mēslojums un kalpošanas materiāls.

Pētījums “Latvijā plašāk audzēto lauka dārzeņu mēslošanas optimizācija ilgtspējīgu tehnoloģiju nodrošināšanai”

Saskaņā ar Eiropas zaļo kursu lauksaimniecībā tiek ieviesti pastiprināti vidi saudzējošie pasākumi, kas ietver barības vielu zuduma, minerālmēslu un pesticīdu lietojuma samazinājumu, ko iespējams panākt, lietojot zaļmēslojumu, ievērojot pareizu augu seku un izmantojot ar augsnes analīžu rezultātiem pamatotas mēslojuma devas. Minerālā mēslojuma lietojuma samazinājumam ir ne vien ekoloģiska nozīme, bet tas kļūst aktuāls arī ekonomisku apsvērumu dēļ. Zaļmēslojuma izmantošana ir uzskatāma par alternatīvu metodi augsnes auglības uzlabošanai un augu nodrošināšanai ar barības elementiem.

Dārzeņu audzēšana, kas ir viena no augkopības nozarēm ar lielāko pašizmaksu, ir nozare, kurā visātrāk varētu ieviest tehnoloģiskus jauninājumus augu mēslošanas jomā, tāpēc Dārzkopības institūts šo pētījumu turpina jau trešo gadu, lai noskaidrotu esošo situāciju ar barības elementu nodrošinājumu dārzenkopības saimniecībās un izstrādātu Latvijā plašāk audzēto lauka dārzeņu (galviņkāpostu, burkānu, sīpolu, biešu) mēslošanas ieteikumus atbilstoši Eiropas zaļā kursa mērķiem.

Pētījums tika uzsākts 2021. gadā, sadarbojoties ar 11 zemnieku saimniecībām ar dažādu augsnes tipu, granulometriskā sastāva, P un K nodrošinājuma un saimniekošanas sistēmu (integrētās un bioloģiskās) īpatnībām. 2025. gadā pētījums tika papildināts ar modeļsaimniecību izmēģinājumiem, lai reālos apstākļos pārbaudītu jau izstrādāto mēslošanas normatīvu efektivitāti.

Pētījuma secinājumi

1. Apkopojot visu pētījuma gadu izneses rādītājus, redzams, ka tie starp gadiem un saimniecībām nedaudz svārstās, tomēr vidējo rādītāju aprēķins pa visiem gadiem katram kultūraugam un visām tā daļām liecina, ka reālā iznese ne vienmēr sakrīt ar LLKC metodikā (“Kultūraugu mēslošanas plāna izstrādes metodika”, 2008) norādītajām vērtībām. Tādējādi turpmākai mēslojuma nepieciešamības un barības vielu bilances aprēķināšanai ieteicams izmantot šajā pētījumā noteiktos izneses rādītājus.
2. Analizējot lietotā mēslojuma daudzumu, kā arī iegūtās ražas un barības elementu koncentrāciju augu audos, secināms, ka raža ne vienmēr tieši korelē ar augu nodrošinājumu ar barības vielām. Tas norāda uz ievērojamu meteoroloģisko apstākļu un augsnes mitruma ietekmi uz ražas veidošanos.
3. Augsnes bioloģiskās aktivitātes rādītāji (elpošana, DHS, celulāzes aktivitāte) ir ļoti svārstīgi starp gadiem, laukiem un saimniecībām un lielākoties atspoguļo agrometeoroloģisko apstākļu ietekmi, nevis mēslošanas sistēmas tiešo efektu.
4. Barības elementu izmantošanās efektivitātes (NUE) aprēķini un korelācijas analīze starp iestrādāto mēslojuma daudzumu un iegūto ražu parāda, ka daudzviet tiek lietotas nepamatoti lielas mēslojuma devas vai arī nav pietiekama esošo devu efektivitāte. Mēslošanas efektivitāti iespējams palielināt, piemērojot dalīto mēslošanu vairākos piegājienos un nodrošinot laistīšanas iespējas.

5. Zaļmēslojuma lietošana un ievērojamas augu atlieku biomasas iestrāde augsnē palielina augiem pieejamo barības vielu daudzumu un sekmē to iesaisti ražas veidošanā. Tas uzlabo augsnes auglību un atbalsta ilgtspējīgas mēslošanas sistēmas.
6. Katram kultūraugam nepieciešamais kopējais augiem pieejamo barības elementu daudzums augsnē (augšnes analīžu rezultāti un mēslojuma deva) kg ha^{-1} norādīts 2025. gada atskaites 1. tabulā un kalpo par pamatu optimālu mēslošanas normu sagatavošanai.

2.29. tabula

Ieteicamais nepieciešamais kopējais barības elementa daudzums augsnē augiem pieejamā formā (pēc augsnes analīzēm, kopā ar mēslojumu), kg ha^{-1}

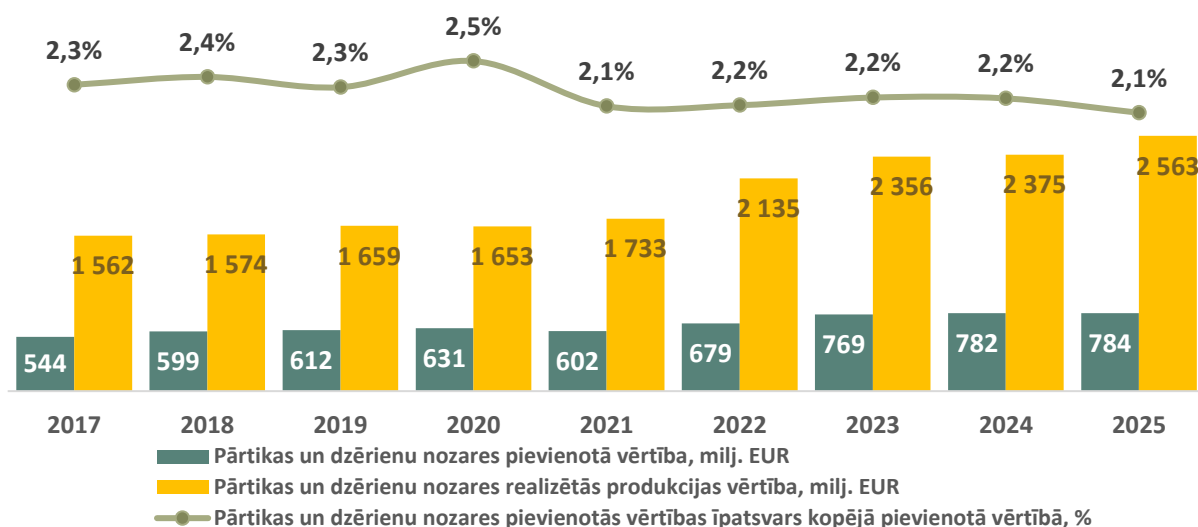
Augs	Ražas apjoms	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	Ca	Mg	SO ₃	B
Kāposti	ražai 60 t/ha	150	200	250	2000	450		
	plus katrai papildus plānotajai tonnai	8	3	11	9	1	4,5	0,01
Burkāni	ražai 40 t/ha	50	180	200	1500	250		
	plus katrai papildus plānotajai tonnai	5	2	8,5	4	1	2	0,01
Bietes	ražai 40 t/ha	100	150	200	1500	200		
	plus katrai papildus plānotajai tonnai	6	1,5	9	2,5	2	1,5	0,01
Sīpoli	ražai 20 t/ha	60	150	200	1500	200		
	plus katrai papildus plānotajai tonnai	4	1	4	2	0,5	1,5	0,01

Pētījuma rezultāti liecina par nepieciešamību pielāgot mēslošanas plānošanu konkrētiem audzēšanas apstākļiem, pamatojoties uz reāli noteikto barības elementu iznesi, augsnes īpašībām un kultūraugu vajadzībām, tādējādi veicinot efektīvāku barības vielu izmantošanu, lielāku ražību un ilgtspējīgu lauksaimniecisko ražošanu.

3. PĀRTIKAS NOZARES ATTĪSTĪBA

3.1. Pārtikas ražošanas nozares raksturojums

Pārtikas un dzērienu rūpniecība ir viena no lielākajām Latvijas apstrādes rūpniecības nozarēm un veido aptuveni piekto daļu no apstrādes rūpniecības pievienotās vērtības. Pēdējos gados nozares pievienotā vērtība faktiskajās cenās palielinās mērenā tempā, 2025. gadā tai veidojot 784 miljonus eiro. Nozares pievienotās vērtības īpatsvars 2025. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu nedaudz samazinājies no 2,2 līdz 2,1 % no kopējās pievienotās vērtības. (Sk. 3.1. att.)

3.1. attēls. Pārtikas un dzērienu nozares pievienotās vērtības, tās īpatsvara Latvijas pievienotajā vērtībā un produkcijas izlaides (NACE 2. red.) dinamika

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Pārtikas rūpniecība pārsvarā ir vērsta uz iekšējo tirgu, tomēr pēdējos gados ir tendence palielināties eksporta īpatsvaram, tāpēc jau 2025. gadā apgrozījuma īpatsvars vietējā tirgū un eksporta tirgos ir gandrīz izlīdzinājies – 52 % ir vietējā tirgū un 48 % eksporta tirgos (iepriekš vietējā tirgus apgrozījums bija apmēram 60 % no pārtikas nozarē saražotā). Vislielākais eksporta īpatsvars no realizācijas apjoma pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozares sektorā 2025. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, bija zivju pārstrādes produktiem un konserviem (81,9 %), kā arī augļu un dārzeņu pārstrādes produktiem un konserviem (51,5 %). (Sk. 3.1. tab.).

Salīdzinājumā ar 2024. gadu apgrozījums pārtikas ražošanas nozarē 2025. gadā ir cēlies par 10 %, bet dzērienu nozares apgrozījums ir sarucis par 11 %. Vislielāko apgrozījuma kāpumu – par 12 % – piedzīvojuši zivju pārstrādes produktu ražošanas nozare un gaļas un gaļas produktu ražošanas nozare.

3.1. tabula

Pārtikas produkcijas realizācija, milj. EUR

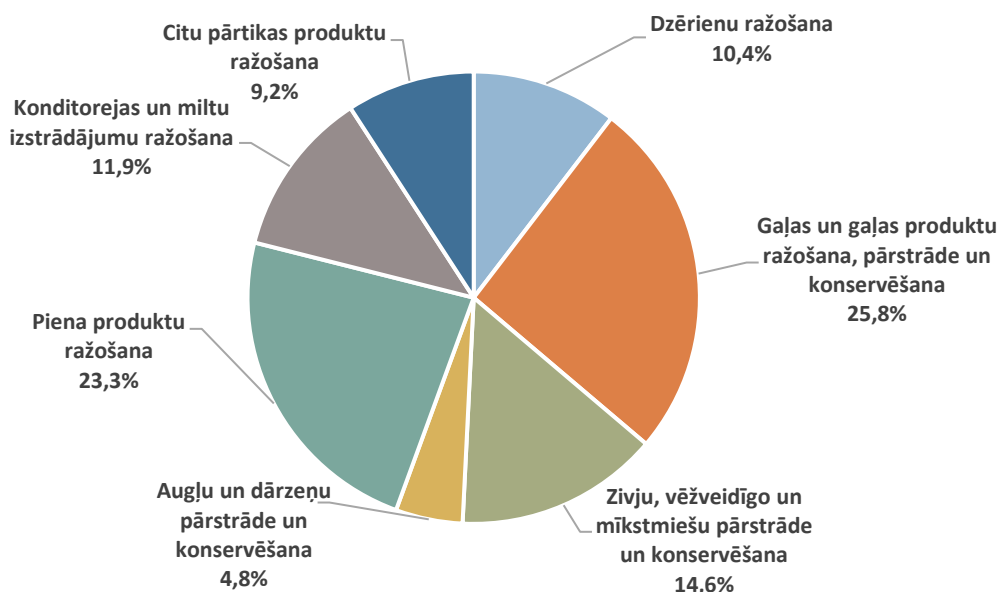
Nozares	Apgrozījums kopā, milj. eiro			Apgrozījums vietējā tirgū, %			Eksports, %		
	2023.	2024.	2025.	2023.	2024.	2025.	2023.	2024.	2025.
Pārtikas produktu ražošana, t.sk.	2120,5	2149,6	2354,5	56,2	54,9	52,3	43,8	45,1	47,7
gaļas un gaļas produktu ražošana	517,5	537,7	601,9	72,1	71,3	66,8	27,9	28,7	33,2
zivju un zivju produktu pārstrāde un konservēšana	281,1	304,6	340,6	21,9	20,3	18,1	78,1	79,7	81,9
augļu un dārzeņu pārstrāde un konservēšana	107,1	102,2	111,9	45,3	48,1	48,5	54,7	51,9	51,5
piena produktu ražošana	502,9	509,5	544,8	64,5	64,7	62,1	35,5	35,3	37,9
konditorejas un miltu izstrādājumu ražošana	259,9	270,0	277,8	68,8	65,0	61,7	31,2	35,0	38,3

citu pārtikas produktu ražošana	172,6	187,7	214,1	45,9	47,2	46,2	54,1	52,8	53,8
Dzērienu ražošana	281,9	272,3	242,9	ND	70,1	69,4	ND	29,9	30,6

Avots: Oficiālās statistikas portāls (dati apkopoti par NACE 2. red. ekonomiski aktīvajiem uzņēmumiem, kuru rūpnieciskajā ražošanā nodarbināti vismaz 20 cilvēki. Papildus tiek iekļauti uzņēmumi, kuru rūpnieciskajā ražošanā ir mazāk nekā 20 nodarbināto, lai NACE 2. red. nodaļu līmenī (divās zīmēs) apkopotie dati aptvertu ne mazāk kā 80 % no uzņēmējdarbības strukturālās statistikas rūpniecības apgrozījuma.

* ND – nav datu.

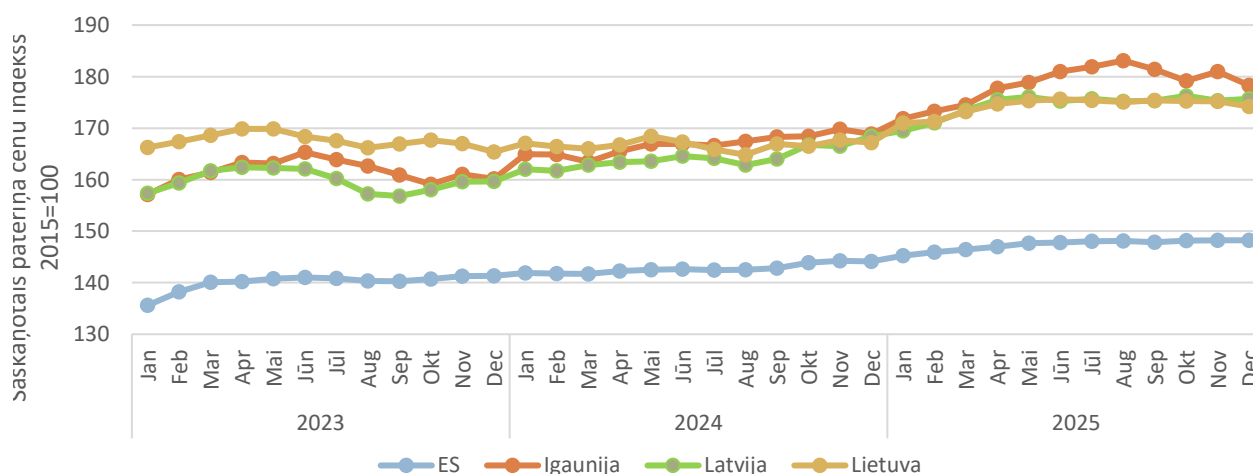
Kā ik gadu, arī 2025. gadā galveno vietu pārtikas produktu un dzērienu realizācijas vērtības struktūrā ieņem gaļas produktu ražošana ar 25,8 % un piena produktu ražošana ar 23,3 % no visas pārtikas produktu nozares realizācijas vērtības. Savukārt dzērienu ražošana veidoja 10,4 % no kopējās realizācijas vērtības. (Sk. 3.2. att.)

3.2. attēls. Pārtikas produktu un dzērienu realizācijas vērtības struktūra 2025. gadā, %

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Baltijas valstīs 2025. gadā turpinājās mērens cenu kāpums pārtikas un bezalkoholisko dzērienu produktiem (sk. 3.3. att.). Vislielākais cenu kāpums tika novērots Igaunijā – tur, ja salīdzina 2025. gada un 2024. gada decembra cenu līmeni, kāpums bija par 9 %, turpretī Latvijā un Lietuvā – par 7 %. Savukārt ES cenas vidēji pakāpās par 4 %.

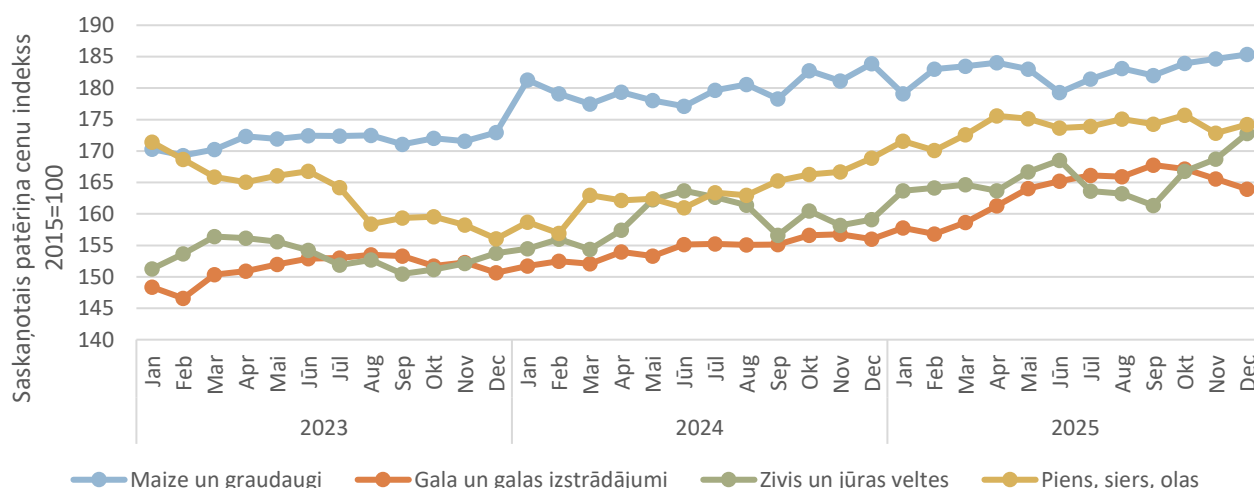

3.3. attēls. Pārtikas produktu saskaņotie patēriņa cenu indeksi ES valstīs un atsevišķi Baltijas valstīs (2015 = 100)

Avots: Eurostat

Aplūkojot pārtikas cenu indeksus Latvijā (sk. 3.4. att.), redzams, ka 2025. gadā turpinājās vienmērīga pārtikas produktu cenu celšanās. Salīdzinot 2025. gada decembra un 2024. gada decembra rādītājus, ir

konstatējams, ka maizes un graudaugu produktu grupā cenas palielinājās par 1 %, zivīm un jūras veltēm – par 9 %, gaļai un tās izstrādājumiem – par 5 % un pienam, sieram un olām – par 3 %.

3.4. attēls. Vairāku pārtikas produktu grupu saskaņotie patēriņa cenu indeksi Latvijā (2015 = 100)

Avots: Eurostat

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu lielākā koncentrācijas samazināšanās par 18 procentpunktiem bija novērojama dzērienu ražošanas sektorā četru lielāko uzņēmumu grupā. Tomēr jāņem vērā, ka 2024. gadā šajā grupā bija vērojams koncentrācijas palielinājums par 17 procentpunktiem, tāpēc var secināt, ka tirgus atgriezies iepriekšējā līmenī. Koncentrācijas samazinājums vērojams arī piena pārstrādes sektorā – par septiņiem procentpunktiem četru lielāko uzņēmumu grupā un par vienu procentpunktu 10 lielāko uzņēmumu grupā.

Visās pārējās produktu grupās bija vērojamas mērenas svārstības līdz trīs procentpunktu robežās.

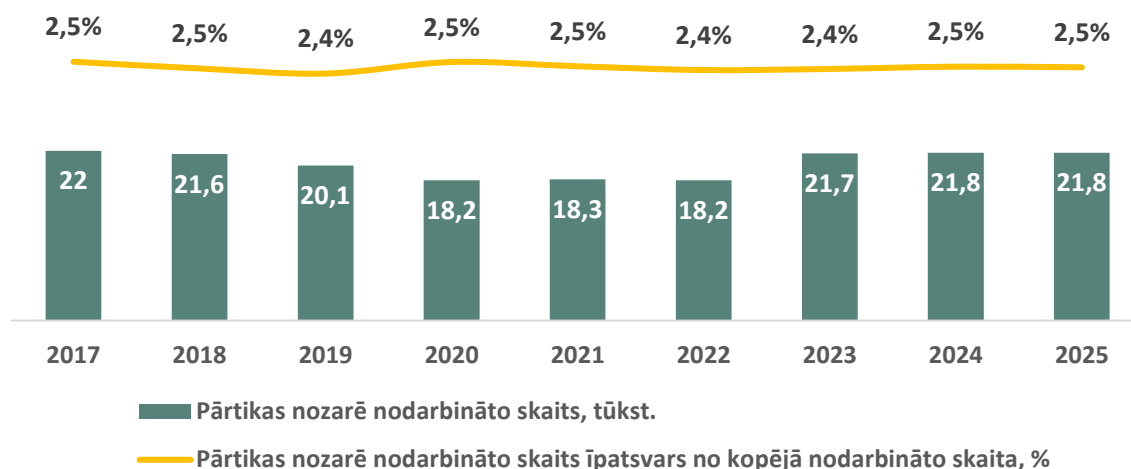
3.2. tabula

Pārtikas uzņēmumu koncentrācija pēc saražotās produkcijas vērtības 2024. un 2025. gadā

Uzņēmumu grupējums	Grupa NACE 2. red.	2024.		2025.	
		Saražotās produkcijas vērtība, milj. EUR	Produkcijas apjoma īpatsvars,%	Saražotās produkcijas vērtība, milj. EUR	Produkcijas apjoma īpatsvars,%
Gaļas pārstrādes uzņēmumi kopā	10.1	478,7		604,6	
4 lielākie uzņēmumi		278,3	58 %	354,9	59 %
10 lielākie uzņēmumi		347,4	73 %	455,1	75 %
Zivju pārstrādes uzņēmumi kopā	10.2	303,3		333,0	
4 lielākie uzņēmumi		159,2	52 %	166,6	50 %
10 lielākie uzņēmumi		226,3	75 %	247,6	74 %
Augļu un dārzeņu pārstrādes un konservēšanas uzņēmumi kopā	10.3	94,8		96,7	
4 lielākie uzņēmumi		59,1	62 %	61,3	63 %
10 lielākie uzņēmumi		85,4	90 %	86,7	90 %
Piena pārstrādes uzņēmumi kopā	10.5	457,7		538,9	
4 lielākie uzņēmumi		314,1	69 %	334,6	62 %
10 lielākie uzņēmumi		401,2	88 %	468,6	87 %
Konditorejas un miltu izstrādājumu ražošanas uzņēmumi kopā	10.7	349,1		383,7	
4 lielākie uzņēmumi		173,9	50 %	184,5	48 %
10 lielākie uzņēmumi		219,1	63 %	242,9	63 %
Graudu malšanas produktu ražošanas uzņēmumi kopā	10.61 + 10.91	198,0		211,8	
4 lielākie uzņēmumi		168,3	85 %	176,8	83 %
10 lielākie uzņēmumi		193,4	98 %	205,5	97 %
Dzērienu ražošanas uzņēmumi kopā	11.0	248,4		254,6	
4 lielākie uzņēmumi		169,1	87 %	175,5	69 %
10 lielākie uzņēmumi		212,0	85 %	217,0	85 %

Avots: ZM

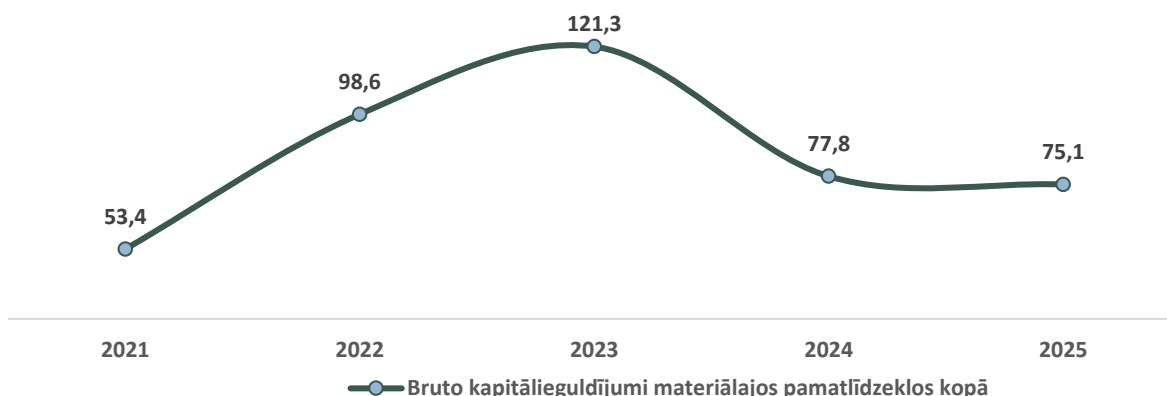
Nodarbinātības jomā pārtikas un dzērienu ražošanas nozarē 2025. gadā nav vērojamas nozīmīgas pārmaiņas. Aizņemto darbavietu skaits pārtikas un dzērienu ražošanas nozarē 2025. gadā saglabāties tāds pats kā 2024. gada (sk. 3.5. att.). 2025. gadā nav mainījies arī pārtikas un dzērienu nozarē nodarbināto īpatsvars no visiem nodarbinātajiem un ir 2,5 %, tāpat kā gadu iepriekš.

3.5. attēls. Pārtikas nozarē nodarbināto skaita un īpatsvara kopējā nodarbināto skaitā dinamika (NACE 2. red.)

Avots: Eurostat

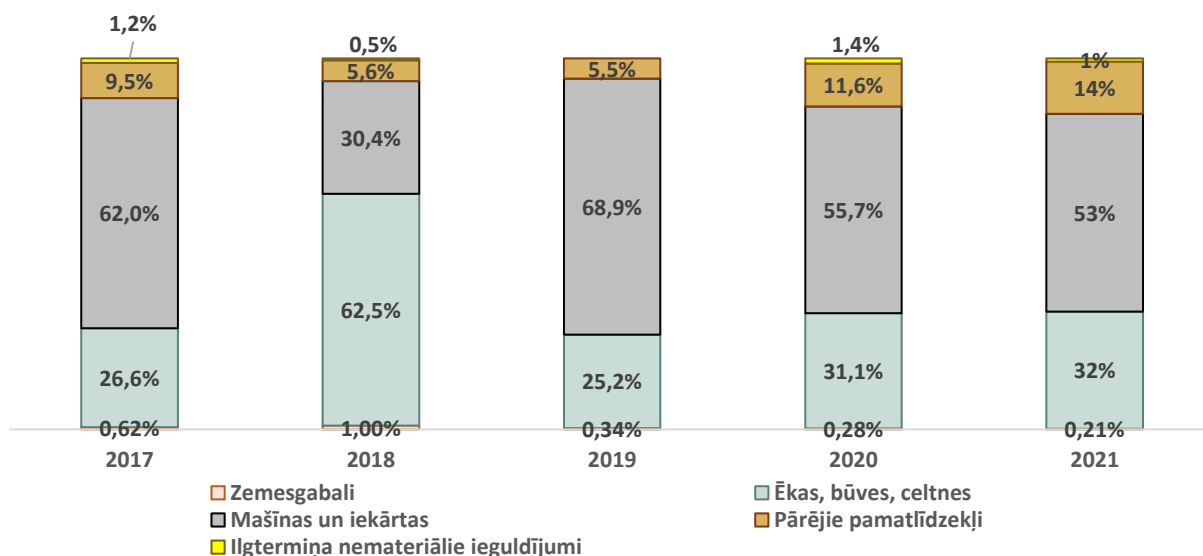
2025. gada ieguldījumu apmērs materiālajos pamatlīdzekļos turpināja nedaudz samazināties – par 2,7 % salīdzinājumā ar 2024. gadu.

3.6. attēls. Nefinanšu investīcijas pārtikas nozarē Latvijā, milj. EUR

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Analizējot bruto kapitālieguldījumu struktūru pārtikas nozarē (sk. 3.7. att.), secināms, ka 2025. gadā ieguldījumu struktūra saglabājusies līdzīga 2024. gada struktūrai: lielākā ieguldījumu daļa joprojām bijusi mašīnās un iekārtās (53,3 %), nedaudz samazinoties salīdzinājumā ar 2024. gadu. Ieguldījumu daļa ēkās, būvēs un celtnēs ieņem otro vietu ieguldījumu struktūrā ar 31,1 % no kopējiem ieguldījumiem.

3.7. attēls. Nefinanšu investīciju struktūra pārtikas nozarē Latvijā

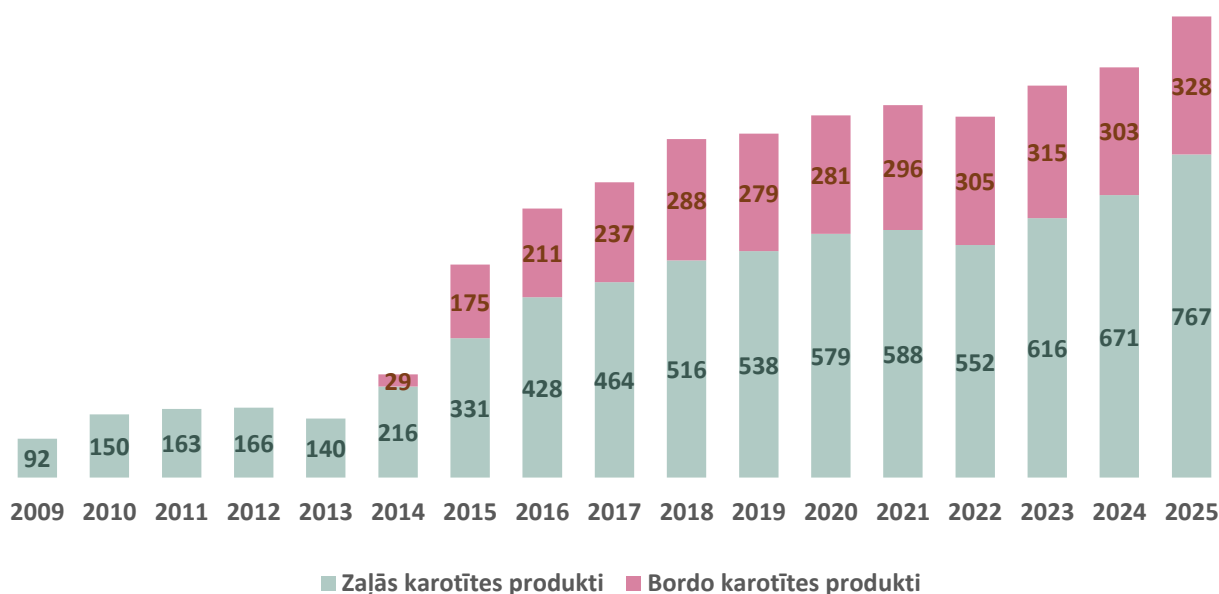
Avots: Oficiālās statistikas portāls

3.2. Pārtikas kvalitātes shēmas

Ievērojot patērētāju pieprasījumu pēc kvalitatīviem vietējiem pārtikas produktiem, pārtikas ražotāju ieinteresētību un spēju ražot pārtikas produktus ar augstu pievienoto vērtību, kā arī atbilstoši Valdības rīcības plāna, Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027. gadam un Zemkopības ministrijas darbības stratēģijai 2021.–2027. gadam, kas paredz sasniegt augstākus standartus pārtikas apritē, īstenojot pasākumus kvalitatīvas vietējās izcelsmes pārtikas pieejamības veicināšanai vietējā tirgū, ZM speciālisti strādā pie tā, lai attīstītu pārtikas kvalitātes shēmas.

2025. gada beigās Nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas (NPKS) produkti aptvēra plašu labi pazīstamu pārtikas produktu klāstu, kopumā 1095, tostarp 767 produktus, kas marķēti ar norādi “Zaļā karotīte”, un 328 produktus, kuriem ir norāde “Bordo karotīte”.

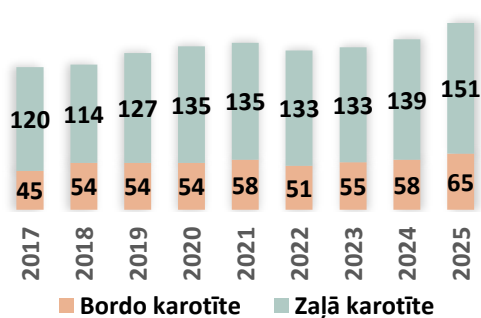
2025. gadā “Zaļo karotīti” ieguva 13 jaunu uzņēmumu ar 64 produktiem, bet “Bordo karotīti” – pieci jauni uzņēmumi ar 12 produktiem.

3.8. attēls. Nacionālajā pārtikas kvalitātes shēmā sertificēto produktu skaits

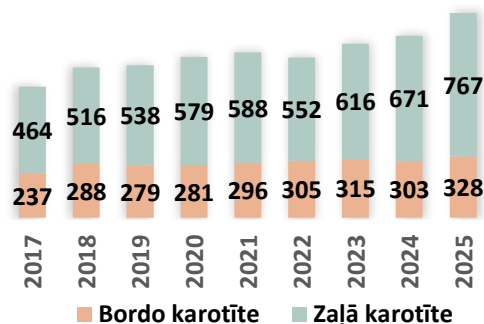
Avots: PVD/ LPUF

2025. gada beigās NPKS bija iesaistījušies 196 uzņēmumi, no kuriem 151 ir “Zaļās karotītes” produktu ražotājs un 65 – “Bordo karotītes” produktu ražotāji, bet NPKS bija iesaistīti 5089 izejvielu piegādātāji.

3.9. attēls. NPKS uzņēmumu skaits

Avots: PVD/LPUF

3.10. attēls. NPKS produktu skaits

Avots: PVD/LPUF

2025. gadā NPKS produktu realizācijas apjoms pieaudzis augļiem un ogām un to produktiem, dārzeņiem un kartupeļiem, maizes un miltu izstrādājumiem. No saražotā augļu un ogu un to produktu apjoma lielākais īpatsvars ir augļu un ogu sulām, nektāriem – 88 389 t.

2025. gadā salīdzinoši ar iepriekšējo gadu samazinājies medus, piena un piena produktu apjomi. No kopējā gaļas apjoma – 14931 t putnu gaļa realizēta - 4281 t.

3.3. tabula

Realizētās produkcijas apjoms, tonnas						
Gads	Piens un piena produkti	Medus	Augļi un ogas un to produkti	Dārzeņi un kartupeļi	Maizes un miltu izstrādājumi	Gaļa
2014.	10 922	34	233	4142	1401	
2015.	43 158	35,5	25 612	16 475	14 775	
2016.	79 272	26	63 627	18 899	279344	10 776
2017.	81 350	20	72 170	351 592	35 903	12 059
2018.	68 537	34	19 847	19 020	30 687	9651
2019.	68 391	24	1947	16 297	7063	10 640
2020.	76 339	25	10 930	15 177	20 744	11 849
2021.	101 886	23	11 380	12 449	19 260	11 768
2022.	88 121	22	602	11 246	15 426	103 255
2023.	68 765	21	548	14 025	16 167	12 291
2024.	106 009	63	11 325/591	10 735	7656	9387
2025.	79 369	21	88 389/763	13 248	14 430	14 931

Avots: PVD (saskaņā ar MK noteikumu Nr. 461 "Prasības pārtikas kvalitātes shēmām, to ieviešanas, darbības, uzraudzības un kontroles kārtība" 16. p.)

Lai nodrošinātu NPKS operatoru skaita kāpumu, it īpaši lai palielinātu NPKS primāro lauksaimniecības produktu apjomu iepirkumos un attīstītu īsās piegādes ķēdes, ZM un LLKC 2025. gada 26. maijā noslēdza licences līgumu “Par preču zīmes “Kvalitatīvs produkts”(zaļās krāsas norādes) izmantošanu”.

Latvijā veiksmīgi darbojas arī bioloģiskās lauksaimniecības shēma.

Atbalstot Eiropas Savienības mērķi aizsargāt gastronomisko tradīciju mantojumu, izceļot tā daudzveidīgumu un kvalitāti, ko nosaka produktu izcelsme, turpinās darbs pie Latvijas produktu nosaukumu ierakstīšanas Eiropas Savienības aizsargāto produktu reģistros.

2025. gadā ES Aizsargāto produktu reģistros bija iekļauti astoņi Latvijas produkti – “Sklandrausis”, “Salināta rudzu rupjmaize”, “Carnikavas nēģi”, “Jāņu siers”, “Latvijas lielie pelēkie zirņi”, “Rucavas baltais sviests”, “Salacgrīvas nēģi” un “Aglonas maizes veistūklis”. 2025. gadā turpinājās darbs pie pieteikuma “Rīgas līča lucīši” saskaņošanas reģistrācijai Aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā, kā arī 2025. gada 7. februārī Eiropas Komisijā tika iesniegts pieteikums produkta “Latvijas siers” reģistrācijai Aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā.

2025. gadā produkta “Carnikavas nēģi” ražotāju grupā piedalījās seši ražotāji, produkta “Sklandrausis” ražotāju grupā – 13, produkta “Latvijas lielie pelēkie zirņi” ražotāju grupā – 12, produkta “Salināta rudzu

rupjmaize” ražotāju grupā – divi, produkta “Jāņu siers” ražotāju grupā – deviņi, produkta “Rucavas baltais sviests” ražotāju grupā – divi, produkta “Salacgrīvas nēgi” ražotāju grupā – seši un produkta “Aglonas maizes veistūklis” – divi ražotāji.

2025. gadā ir nedaudz samazinājies realizācijas apjoms produktiem, kas iekļauti Garantēto tradicionālo īpatnību reģistrā: realizētas 2,72 tonnas “Salinātas rudzu rupjmaizes” un 10 tonnu “Sklandraušu”, toties palielinājies realizācijas apjoms “Jāņu sieram” (kopumā saražotas tā 180 tonnas), “Salacgrīvas nēgiem” ar aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi – gan svaigiem (21,96 t), gan ceptiem želejā (4,15 t), kā arī “Latvijas lielajiem pelēkajiem zirņiem” ar aizsargātu cilmes vietas nosaukumu (18,6 t) un svaigiem (4,75 t) un ceptiem (2,28 t) “Carnikavas nēgiem” ar aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi.

Lai veicinātu kvalitatīvu vietējo pārtikas produktu ražošanu, pirmapstrādi, apstrādi un pārstrādi, nodrošinot produktu nonākšanu tirdzniecībā, 2025. gadā tika izmaksāts Eiropas Savienības atbalsts par dalību pārtikas kvalitātes shēmās lauksaimniecības produktiem Kopējās lauksaimniecības politikas Stratēģiskā plāna pasākuma intervencē “Pārtikas kvalitātes shēmas”, kopsummā 1 911 930 eiro, un EJZAF atbalsts par dalību pārtikas kvalitātes shēmās zivju produktiem – 17 470 eiro.

2025. gadā Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centram tika piešķirti līdzekļi no valsts subsīdiu programmas NPKS, aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, aizsargātu cilmes vietas nosaukumu un garantētu tradicionālo īpatnību shēmu, kā arī atbilstošo produktu atpazīstamības veicināšanai. Par šiem līdzekļiem tika sagatavoti vizuālie materiāli, publikācijas, reklāmas materiāli, kā arī nodrošināta dalība izstādē “Rīga FOOD” un Siera dienā. Savukārt ražotāju grupa organizēja produktu popularizēšanu Siera dienā, Sklandraušu festivālā, Carnikavas nēģu svētkos u. c. pasākumos.

2025. gadā Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija īstenoja NPKS popularizēšanas pasākumus un informatīvas kampaņas medijos – televīzijā, presē, sociālajos tīklos.

Lai nodrošinātu iespējas palielināt nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas dalībnieku un produktu skaitu, 2025. gadā Zemkopības ministrija sagatavoja grozījumus Ministru kabineta 2014. gada 12. augusta noteikumos Nr. 461 “Prasības pārtikas kvalitātes shēmām, to ieviešanas, darbības, uzraudzības un kontroles kārtība”, iekļaujot prasības jauniem NPKS produktiem, kā arī nodrošināja jaunā ES regulējuma ieviešanu valstī pārtikas kvalitātes shēmu jomā, lai vienkāršotu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārvaldību, visām nozarēm paredzot vienotu procesuālo un kontroles noteikumu kopumu, kā arī ilgtspējas kritēriju pārvaldību.

4. ZIVSAIMNIECĪBA

4.1. Zvejniecība

Samazinoties reņģu, brētliņu, salaku un plekstu nozvejai, 2025. gadā Baltijas jūrā un Rīgas līcī kopumā nozvejots 50 896,6 tonnu zivju, t. i., par 1078,3 tonnām mazāk nekā 2024. gadā (sk. 4.1. tab.). Galvenais krituma iemesls bija nozvejas kvotu samazinājums. Latvijai piešķirtās nozvejas kvotas reņģēm tika izmantotas 96,5 % un brētliņām – 96,6 % apjomā. Tāpat jāņem vērā, ka mencu krājuma slīktā stāvokļa dēļ no 2020. gada ir aizliegta mencu specializētā zveja un piešķirtā kvota tika paredzēta tikai tam, lai nosegtu mencu piezveju, kas galvenokārt iegūta jūras piekrastes zvejā. No 2022. gada ir aizliegta arī laša specializētā zveja.

Pēc stāvokļa 2025. gada 31. decembrī Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī aiz piekrastes joslas zvejā bija iesaistīti 36 kuģi, bet piekrastes joslā – 626 zvejas laivas.

4.1. tabula

Latvijas nozveja Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī, tonnas

Zivju suga	Nozveja 2024. gadā, t	Nozveja 2025. gadā, t	Nozvejas izmaiņas salīdzinājumā ar 2025. gadu, t
Plekste	176,6	101,3	– 75,3
Salaka	306,7	256,4	– 50,3
Reņģe	25 275,9	30 071,7	+ 4795,8
Brētliņa	24 071,9	18 907,9	– 5164,0
Pārējās	2143,8	1559,3	– 584,5
Kopā	51 974,9	50 896,6	– 1078,3

Avots: ZM

Ar tāljūras zveju 2025. gadā nodarbojās pieci kuģi, kopumā nozvejojot 48 327,2 tonnas zivju (sk. 4.2. tab.), kas veidoja 48,7 % no kopējā (99,2 tūkst. tonnu) Latvijas nozvejas apjoma jūras ūdeņos. 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu tāljūras nozvejā tika iegūts par 3699,7 tonnām mazāk.

Tāljūras zveja notika Centrālaustumu Atlantijas zvejas rajona (CECAF) Mauritānijas ekskluzīvās zonas ūdeņos, izmantojot zvejas licences, kas izsniegtas, pamatojoties uz ES noslēgto zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumu ar Mauritāniju. 2025. gadā zveja nenotika Marokas ekskluzīvās zonas ūdeņos, jo nebija noslēgts jauns zivsaimniecības partnerattiecību nolīgums starp ES un Marokas Karalisti. Salīdzinoši nelielu daļu tāljūras nozvejas veidoja zveja Ziemeļaustrumu Atlantijas zvejniecības komisijas (NEAFC) un Svalbāras zvejas rajonos, kuros Latvijas kuģi zvejoja galvenokārt garneles un mencas, kopumā šajos ūdeņos nozvejojot 2872,1 tonnu.

4.2. tabula

Latvijas nozveja tāljūrā, tonnas

Zvejas rajoni un galvenās zivju sugas	Nozvejas apjoms 2024. gadā, t	Nozvejas apjoms 2025. gadā, t	+/- salīdzinājumā ar 2024. gadu, t
NEAFC (garneles, mencas u. c.)	4169,5	2872,1	– 1297,4
Mauritānijas ekskluzīvā zona (stavridas, sardinellas, skumbrijas)	47 857,5	45 455,1	– 2402,40
Marokas ekskluzīvā zona (stavridas, sardinellas, sardīnes, skumbrijas)	0	0	0
Kopā:	52 026,9	48 327,2	– 3699,7

Avots: ZM dati

Iekšējos ūdeņos 2025. gadā tika nozvejotas 238 tonnas zivju (nēgi, plauži, līdakas, līņi, zandarti u. c.), t. i., – par 13,4 tonnām vairāk nekā 2024. gadā. Ezeros tika nozvejots 150,0 tonnu zivju, upēs – 83,6 tonnas zivju, bet vismazāk – 4,2 tonnas zivju – tika nozvejots ūdenskrātuvēs.

4.2. Akvakultūra

2025. gadā Pārtikas un veterinārajā dienestā (PVD) bija atzīts 131 akvakultūras uzņēmums, bet, pēc Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datiem, 2025. gadā aktīvi darbojās 68 uzņēmumi, kas piedāvāja

akvakultūras produkciju vietējā un ārvalstu tirgū. Akvakultūras uzņēmumi realizēja dažādu sugu zivis, produktus no alģēm un hlorellas, kā arī zivju mazuļus, kas paredzēti zivju resursu atražošanai.

Institūta BIOR zivju audzētava "Tome" ar savām piecām filiālēm audzēja zivju mazuļus zivju resursu atražošanai valstī apstiprinātā zivju resursu atražošanas daudzgadu plāna īstenošanai. Valsts zivju audzētavas un tās filiāļu galvenais darbības virziens ir dabisko ūdenstilpju zivju resursu atražošana un papildināšana.

Akvakultūras uzņēmumu izvietojuma tīkls Latvijā nav tieši saistīts ar saldūdens resursu pieejamību, bet atspoguļo zivju audzēšanas tradīcijas un zemes īpašnieku sociālekonomiskās intereses iesaistīties šajā darbības jomā.

2025. gadā ekonomiski aktīvajos 68 uzņēmumos (kopējais nodarbināto skaits – 272) zivju audzēšanai tika izmantoti 618 dīķi ar 5458,5 ha kopējo platību, vēžveidīgo audzēšanai tika izmantots viens dīķis ar 0,1 ha kopējo platību, zivju audzēšanai tika izmantoti 1135 baseini ar 14 781 m³ lielu kopējo tilpumu un 81 recirkulācijas sistēma ar 6739,0 m³ lielu kopējo tilpumu, savukārt alģu audzēšanai tika izmantotas 32 recirkulācijas sistēmas ar 25,2 m³ lielu kopējo tilpumu. (Sk. 4.3. tab.)

4.3. tabula

Akvakultūrā izmantojamie ūdeņi un platība

Gads	Dīķu skaits	Dīķu platība, ha	Baseinu skaits	Baseinu tilpums, m ³	Recirkulācijas sistēmu skaits	Recirkulācijas sistēmu tilpums, m ³	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits
2023.	641	5570,6	1150	14 777	79	14 708,0	69
2024.	623	5683,6	1159	14 866	111	15 458,0	66
2025.	619	5458,6	1135	14 781	113	6 764,2	68

Avots: CSP

Pēc CSP datiem, 2025. gadā Latvijas kopējais realizētais akvakultūras zivju produkcijas apjoms veidoja 850,1 tonnu 3,5 milj. eiro vērtībā, tajā skaitā realizētā zivju produkcija ārzemju tirgos bija 35,4 tonnas 166,1 tūkst. eiro vērtībā. Galvenās realizētās zivju sugas gan svaigā, gan apstrādātā veidā bija karpa, palija, sams, store, forele, līnis, zandarts, līdaka u. c. (Sk. 4.4. tab.)

4.4. tabula

Akvakultūras produkcijas apjoms (realizētās zivis)

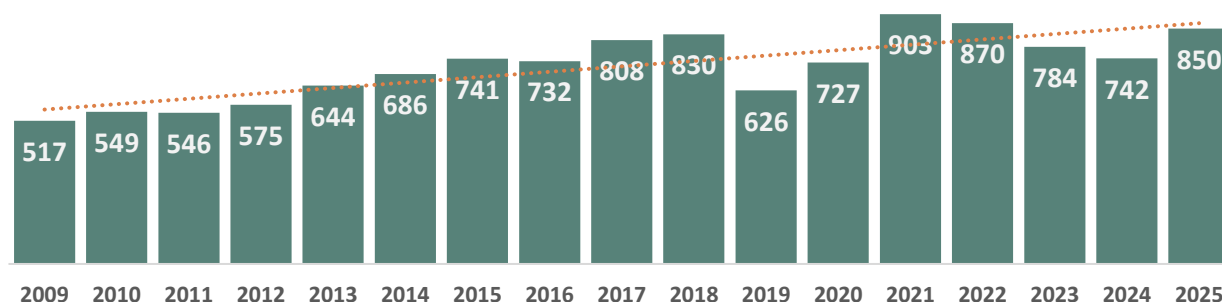
Gads	Karpa un karūsa	Palija	Sams	Store	Forele	Līnis	Līdaka	Pārējās zivju sugas un vēži	Kopā, tonnas
2023.	578,2	59,6	39,5	28,2	36,0	5,1	11,5	25,2	783,9
2024.	487,2	87,9	54,4	39,4	30,6	11,4	5,8	25,3	742,0
2025.	594,7	104,9	40,0	37,2	25,7	11,2	7,3	29,1	850,1

Avots: CSP

Savukārt realizētās alģu produkcijas daudzums bija sešas tonnas 597,1 tūkst. eiro vērtībā un hlorellas produkcijas daudzums – 1,3 tonnas 8,8 tūkst. eiro vērtībā.

Laikā no 2011. līdz 2025. gadam kopējās realizētās akvakultūras zivju produkcijas gada vidējais apjoms veido 738 tonnas. Lielākais realizētās produkcijas apjoma kāpums vērojams 2021. gadā, kad tas sasniedza 902,5 tonnas.

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu Latvijas realizētās akvakultūras zivju produkcijas apjoms pakāpās par 108 tonnām, par 350 tūkst. eiro palielinoties arī vērtības izteiksmē.

4.1. attēls. Realizētās akvakultūras produkcijas apjoms, tonnas

Avots: Oficiālās statistikas portāls

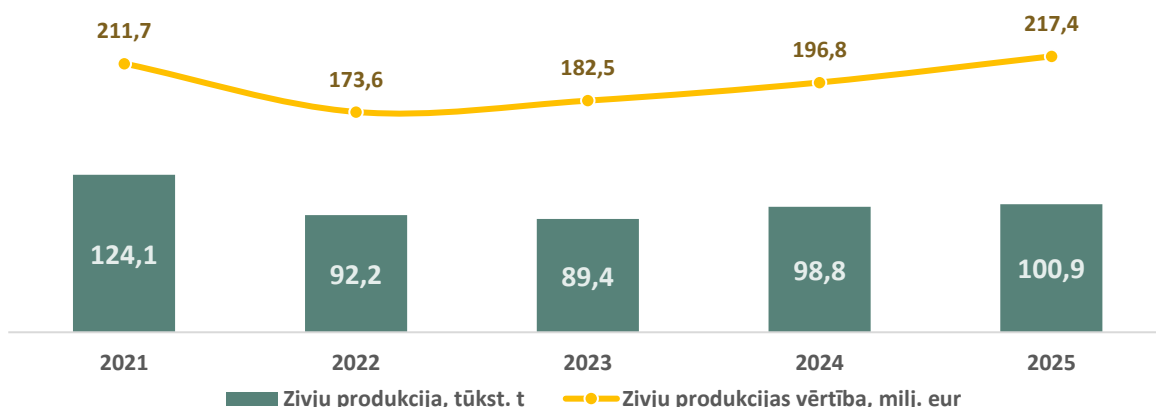
4.3. Zivju produkcijas un sagatavoto un konservēto zivju tirdzniecība

Zivsaimniecības nozare Latvijas tautsaimniecībā joprojām saglabā raksturīgu tendenci, proti, kopējā zivju produkcijas, tostarp sagatavotu vai konservētu zivju produkcijas, eksporta vērtība pārsniedz importa vērtību. Zivju, tostarp sagatavoto vai konservēto zivju, produkcijas eksporta apmērs pēc vērtības 2025. gadā sasniedza 393 milj. eiro, kas ir vairāk par 10,6 % (+ 37,6 milj. eiro) nekā 2024. gadā. 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu zivsaimniecības nozares ieguldījums Latvijas kopējā eksporta apjomā pēc vērtības ir palielinājies par 0,09 procentpunktiem un zivsaimniecības īpatsvars Latvijas kopējā eksporta apjomā veidoja 1,98 %. Zivju produkcija, tostarp sagatavotas vai konservētas zivis, no Latvijas 2025. gadā tika eksportēta uz 77 valstīm.

Zivju produkcijas (bez konserviem) eksports

2025. gadā no Latvijas tika eksportēts 100,9 tūkst. t zivju produkcijas (bez konserviem) 217,4 milj. eiro vērtībā, tajā skaitā atvēsināto un saldēto zivju produkcija no Latvijas tāljūras zvejas kuģiem veidoja 48,2 tūkst. t 42,7 milj. eiro vērtībā.

4.2. attēls. Latvijas zivju produkcijas (bez konserviem) eksporta dinamika

Avots: ZM

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu Latvijas zivju produkcijas (bez konserviem) eksporta apjoms palielinājās gan tonnās par 2,1 % (2,1 tūkst. t), gan vērtības izteiksmē par 10,5 % (20,6 milj. eiro). Tā kā zivju produkcija minētajā periodā tika eksportēta ar lielāku vērtību nekā iepriekš, var secināt, ka Latvijas zivju produkcija joprojām ieņem stabili tirgus daļu mūsu ražotāju eksporta noieta tirgos.

2025. gadā zivju produkcijas (bez konserviem) eksports uz ES valstīm salīdzinājumā ar trešajām valstīm ieņēma otro vietu Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) eksporta apjomā. No Latvijas uz ES valstīm tika eksportēts 30,6 tūkst. t zivju produkcijas (bez konserviem) 131,1 milj. eiro vērtībā, un salīdzinājumā ar 2024. gadu eksporta apjoms palielinājās gan tonnās – par 11,3 % (3,1 tūkst. t), gan pēc vērtības – par 11,2 % (13,2 milj. eiro).

Vienlaikus ES valstu īpatsvars 2025. gadā veidoja 30,3 % no Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) eksporta apjoma un salīdzinājumā ar 2024. gadu pakāpās par 2,4 procentpunktiem.

Starp ES valstīm lielāko īpatsvaru no Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) eksporta apjoma ieņēma Lietuva ar 7,8 % (7,8 tūkst. t), Igaunija ar 6,7 % (6,8 tūkst. t), Polija ar 5,6 % (5,7 tūkst. t), Vācija ar 2,2 % (2,2 tūkst. t) un Dānija ar 2,1 % (2,1 tūkst. t).

Eksporta apjoms zivju produkcijai (bez konserviem) 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu palielinājās uz Lietuvu – par 1,8 tūkst. t, Igauniju – par 1,4 tūkst. t, Poliju – par 1,1 tūkst. t, Vāciju – par 458 t un Nīderlandi – par 311 t, bet samazinājās uz Rumāniju par 756 t, Spāniju – par 672 t, Bulgāriju – par 343 t, Itāliju – par 242 t un Dāniju – par 142 t.

2025. gadā trešās valstis salīdzinājumā ar ES valstīm ieņēma pirmo vietu Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) eksporta apjomā. Uz trešajām valstīm tika eksportēts 70,3 tūkst. t zivju produkcijas (bez konserviem) 86,3 milj. eiro vērtībā, bet salīdzinājumā ar 2024. gadu eksporta apjoms samazinājās tonnās par 1,4 % (1,0 tūkst. t), toties palielinājās vērtības izteiksmē par 9,3 % (7,4 milj. eiro).

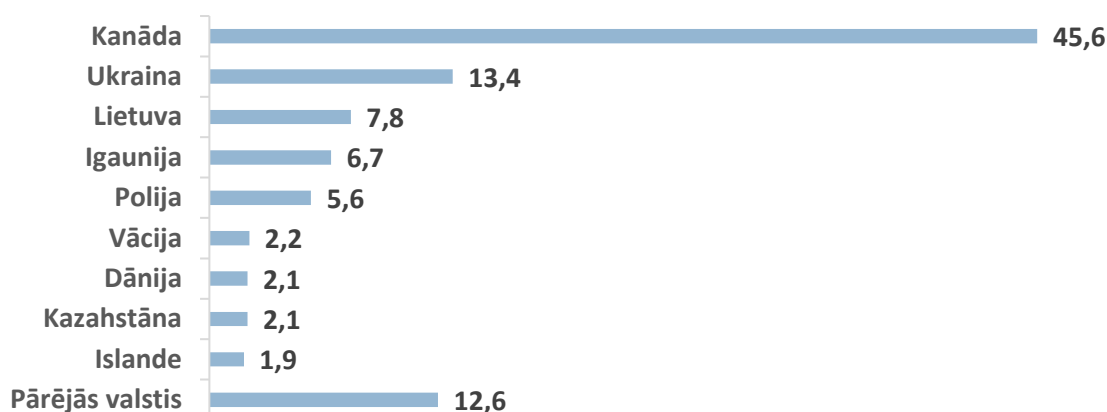
Trešo valstu īpatsvars 2025. gadā veidoja 69,7 % no Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) eksporta apjoma un salīdzinājumā ar 2024. gadu saruka par 2,4 procentpunktiem.

Starp trešajām valstīm lielāko īpatsvaru no Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) eksporta apjoma ieņēma Kanāda ar 45,6 % (46,0 tūkst. t), Ukraina ar 13,4 % (13,6 tūkst. t), Kazahstāna ar 2,1 % (2,1 tūkst. t), Islande ar 1,9 % (1,9 tūkst. t) un Baltkrievija ar 1,3 % (1,3 tūkst. t).

Eksporta apjoms zivju produkcijai (bez konserviem) 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu palielinājās uz Kazahstānu – par 1,3 tūkst. t, Gruziju – par 380 t, Moldovu – par 327 t, Norvēģiju – par 302 t un Japānu – par 153 t, bet samazinājās uz Kanādu par 2,2 tūkst. t, Lielbritāniju – par 438 t, Islandi – par 312 t, Baltkrieviju – par 237 t un Ukrainu – par 205 t.

Latvija 2025. gadā sāka eksportu uz Kirgizstānu (40 t), Saūda Arābiju (4,4 t), Honkongu (1,6 t) un Armēniju (1,2 t), bet pārtrauca eksportu uz Azerbaidžānu, Dienvidāfriku, Ganu un Vjetnamu.

2025. gadā Latvija zivju produkciju (bez konserviem) eksportēja uz 49 valstīm.

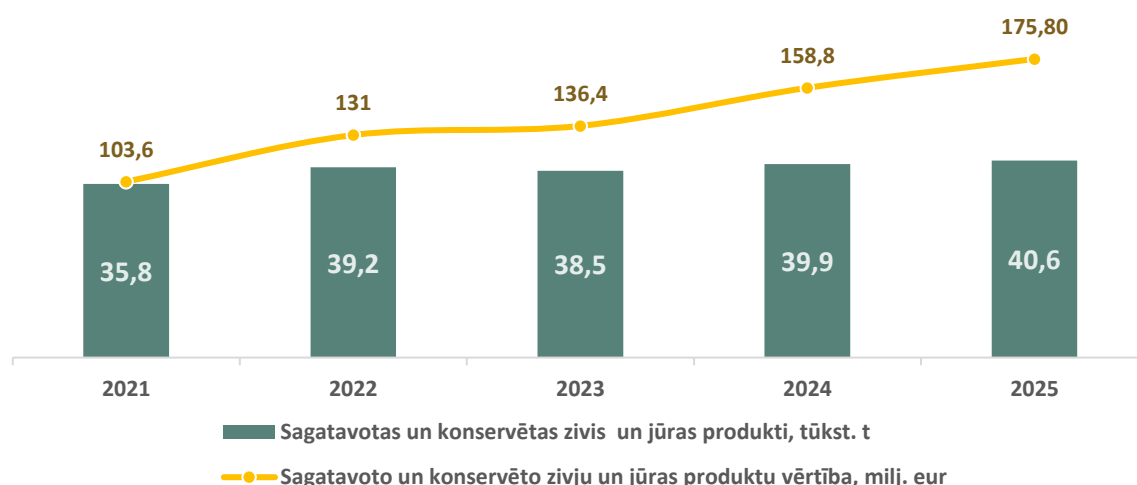
4.3. attēls. Latvijas galvenie partneri zivju produkcijas (bez konserviem) eksportā 2025. gadā (īpatsvars, % no kopējā apjoma, 100,9 tūkst. t)

Avots: ZM pēc CSP datiem

Zivju konservu eksports

2025. gadā no Latvijas tika eksportēts 40,6 tūkst. t sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu 175,8 milj. eiro vērtībā.

4.4. attēls. Latvijas sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu eksporta dinamika

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gadā Latvijas sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu eksporta apjoms palielinājās gan tonnās – par 1,8 % (0,7 tūkst. t), gan pēc vērtības – par 10,7 % (17,0 milj. eiro), liecinot par to, ka produkcija tiek eksportēta ar augstāku vērtību.

2025. gadā ES valstis salīdzinājumā ar trešajām valstīm ieņēma pirmo vietu Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju eksportā: no Latvijas uz citām ES valstīm tika eksportēts 24,3 tūkst. t sagatavoto vai

konservēto zivju un jūras produktu 106,6 milj. eiro vērtībā. Salīdzinājumā ar 2024. gadu eksporta apjoms mazliet palielinājās par 0,2 % tonnu (44 t) un par 5,7 % eiro (5,7 milj. eiro).

ES valstu īpatsvars 2025. gadā veidoja 59,8 % no Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu eksporta apjoma un salīdzinājumā ar 2024. gadu nokritās par vienu procentpunktu.

Starp ES valstīm lielāko īpatsvaru no Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu eksporta apjoma ieņēma Vācija 16,1 % (6,5 tūkst. t), Zviedrija 10,3 % (4,2 tūkst. t), Lietuva 5,8 % (2,4 tūkst. t), Dānija 5,4 % (2,2 tūkst. t) un Igaunija 4,4 % (1,8 tūkst. t).

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu eksporta apjoms no Latvijas palielinājās uz Čehiju – par 316 t, Austriju – par 263 t, Spāniju – par 257 t, Lietuvu – par 189 t un Franciju – par 185 t, toties saruka uz Vāciju – par 1,5 tūkst. t, Poliju – par 223 t, Nīderlandi – par 94 t, Slovākiju – par 60 t un Beļģiju – par 39 t.

2025. gadā trešās valstis salīdzinājumā ar ES valstīm ieņēma otro vietu Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju eksportā ar 16,4 tūkst. t sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu 69,2 milj. eiro vērtībā, un salīdzinājumā gadu iepriekš to eksports uz trešajām valstīm palielinājās gan pēc apjoma – par 4,4 % (0,7 tūkst. t), gan vērtības – par 19,5 % (11,3 milj. eiro).

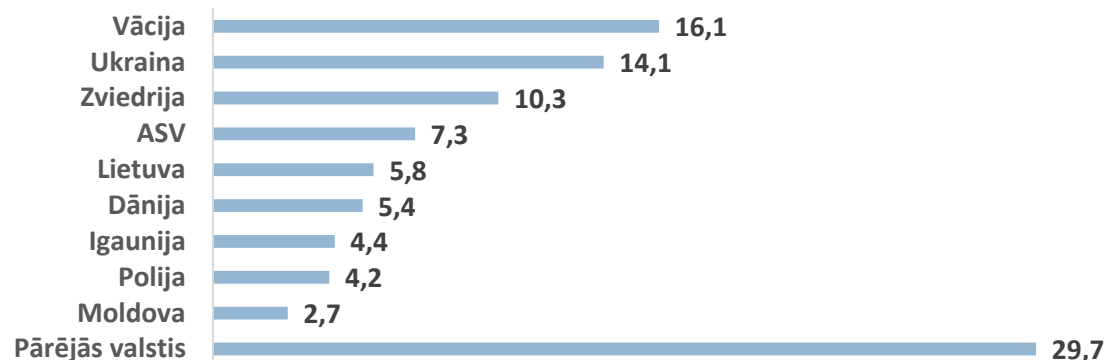
Trešo valstu īpatsvars 2025. gadā veidoja 40,2 % no Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu eksporta apjoma un salīdzinājumā ar 2024. gadu pakāpās par vienu procentpunktu.

Starp trešajām valstīm lielāko īpatsvaru no Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu eksporta apjoma ieņēma Ukraina ar 14,1 % (5,7 tūkst. t), ASV ar 7,3 % (3,0 tūkst. t), Uzbekistāna ar 3,6 % (1,5 tūkst. t), Moldova ar 2,7 % (1,1 tūkst. t) un Lielbritānija ar 2,3 % (1,0 tūkst. t).

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu eksporta apjoms no Latvijas palielinājās uz ASV – par 854 t, Lielbritāniju – par 550 t, Dominikānas Republiku – par 211 t, Uzbekistānu – par 93 t un Gruziju – par 88 t, toties mazāk tika eksportēts uz Ukrainu – par 740 t, Izraēlu – par 325 t, Kanādu – par 231 t, Moldovu – par 80 t un Mongoliju – par 63 t.

2025. gadā sākās eksports no Latvijas uz Irāku (21,5 t), Bosniju un Hercegovinu (16,5 t), Šrilanku (8,1 t), Makao (3,1 t) un Malaiziju (0,003 t), bet tas tika pārtraukts uz Albāniju, Kataru, Taizemi un Turciju, tomēr eksporta apjoms uz iepriekšminētajām valstīm nebija tik nozīmīgs, lai ietekmētu Latvijas kopējo sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu eksporta apjomu.

2025. gadā sagatavotās vai konservētās zivis un jūras produkti no Latvijas tika eksportēti uz 72 valstīm.

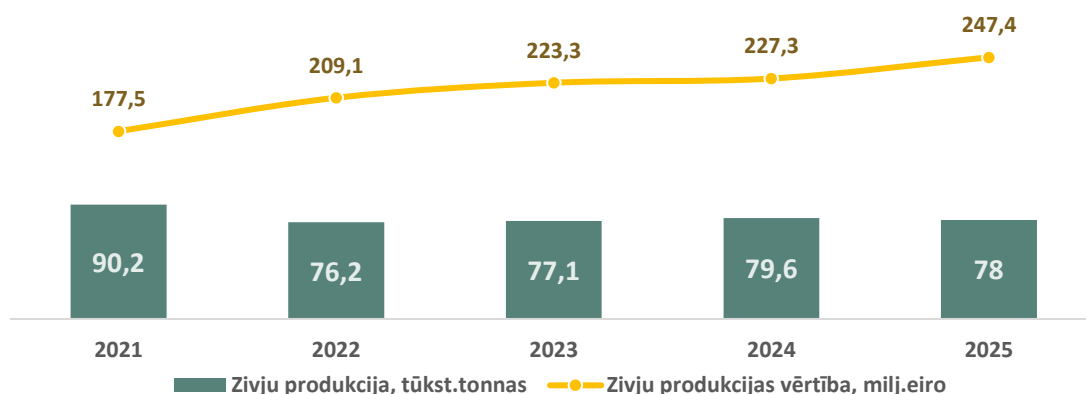
4.5. attēls. Latvijas galvenie partneri sagatavoto un konservēto zivju un jūras produktu eksportā 2025. gadā (īpatsvars, % no kopējā apjoma 40,6 tūkst. t)

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Zivju produkcijas (bez konserviem) imports

2025. gadā Latvijā tika importēts 78 tūkst. t zivju produkcijas (bez konserviem) 247,4 milj. eiro vērtībā.

4.6. attēls. Latvijas zivju produkcijas (bez konserviem) importa dinamika

Avots: Oficiālās statistikas portāls

2025. gadā atšķirībā no iepriekšējā gada zivju produkcijas (bez konserviem) importa apjomam vērojama samazinājuma tendence, t. i., par 2,1 % (1,6 tūkst. t) mazāk, turpretī importa vērtība ir palielinājusies par 8,9 % (20,1 milj. eiro), liecinot, ka Latvijas zivju ražotājiem nepieciešamas izejvielas dažādu zivju produktu ražošanai, kaut gan izejvielu cena ir palielinājusies.

2025. gadā ES valstīs salīdzinājumā ar trešajām valstīm ieņēma pirmo vietu Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) importa apjomā un no tām tika importēts 59,5 tūkst. t šīs produkcijas 189,8 milj. eiro vērtībā.

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu zivju produkcijas (bez konserviem) importa apjoms no ES valstīm samazinājās par 2,2 % tonnu (1,4 tūkst. t), bet vērtības izteiksmē palielinājās par 5,5 % (9,9 milj. eiro), ES valstu īpatsvaram veidojot 76,3 % no Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) importa apjoma un sarūkot par 0,1 procentpunktu.

Starp ES valstīm lielāko īpatsvaru Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) importa apjomā veidoja Lietuva ar 24,1 % (19,6 tūkst. t), Igaunija ar 13,9 % (10,8 tūkst. t), Zviedrija ar 12,9 % (10,0 tūkst. t), Polija ar 6,6 % (5,2 tūkst. t) un Somija ar 5,3 % (4,1 tūkst. t).

Zivju produkcija (bez konserviem) 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu vairāk tika importēta no Igaunijas – par 3,4 tūkst. t, Ungārijas – par 1,4 tūkst. t, Somijas – par 920 t, Slovākijas – par 341 t un Francijas – par 109 t vairāk, bet mazāk no Lietuvas – par 4,1 tūkst. t, Zviedrijas – par 1,1 tūkst. t, Austrijas – par 905 t, Polijas – par 602 t un Dānijas – par 304 t mazāk.

2025. gadā tika pārtraukts zivju produkcijas (bez konserviem) imports no Austrijas un Horvātijas, bet atsākās no Kipras un Ungārijas.

2025. gadā zivju produkcijas (bez konserviem) imports no trešajām valstīm salīdzinājumā ar ES valstīm ieņēma otro vietu Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) importa apjomā: tika importēts 18,5 tūkst. t produkcijas 57,6 milj. eiro vērtībā, bet salīdzinājumā ar 2024. gadu no trešajām valstīm importētajam apjomam vērojama samazinājuma tendence, t. i., par 1,6 % (306 t) mazāk, toties importa vērtība palielinājās par 21,5 % (10,2 milj. eiro).

Trešo valstu īpatsvars 2025. gadā veidoja 23,7 % no Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) importa apjoma un salīdzinājumā ar 2025. gadu pakāpās par 0,1 procentpunktu.

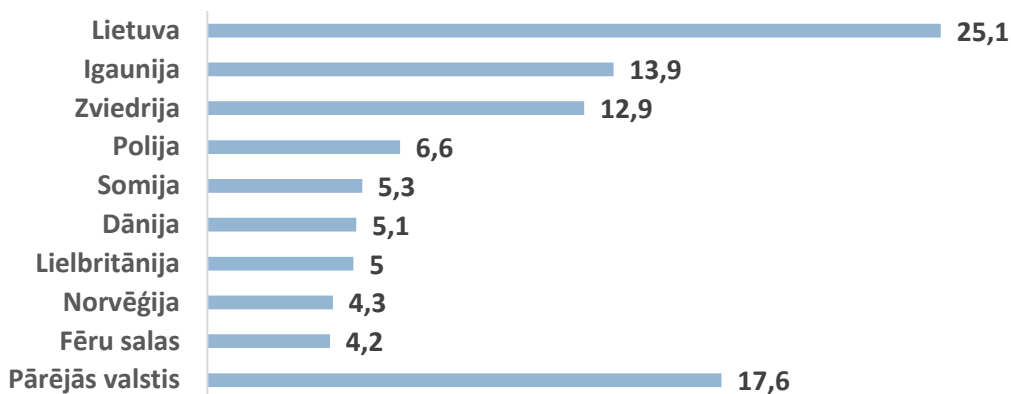
Starp trešajām valstīm lielāko īpatsvaru Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) importa apjomā veidoja Lielbritānija ar 5,0 % (3,9 tūkst. t), Norvēģija ar 4,3 % (3,3 tūkst. t), Fēru salas ar 4,2 % (3,3 tūkst. t), Islande ar 3,0 % (2,3 tūkst. t) un Grenlande ar 1,6 % (1,2 tūkst. t).

Savukārt no Krievijas Latvijā nelielā apjomā nonāca vītīnātas un sālītas zivis (0,023 t), kas veidoja mazāk nekā 1 % īpatsvaru no Latvijas kopējā zivju produkcijas (bez konserviem) importa apjoma.

Importa apjoms zivju produkcijai (bez konserviem) 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu palielinājās no Grenlandes – par 749 t, Norvēģijas – par 434 t, ASV – par 429 t, Vjetnamas – par 284 t un Ķīnas – par 283 t, bet samazinājās no Fēru salām par – 1,5 tūkst. t, Lielbritānijas – par 1,1 tūkst. t, Islandes – par 282 t un Marokas – par 53 t.

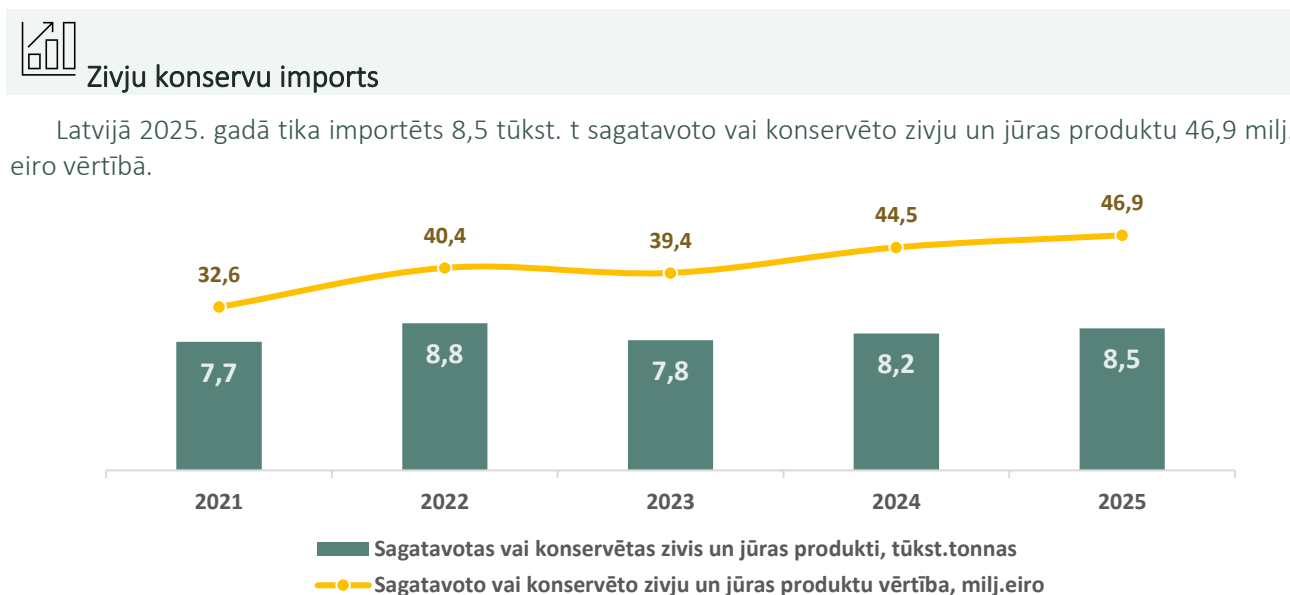
2025. gadā atsākās zivju produkcijas (bez konserviem) imports no Indonēzijas (64 t), Ekvadoras (55 t) un Izraēlas (0,2 t), bet tika pārtraukts no Irānas, Mauritanijas, Taizemes, Turcijas un Šveices, taču no šīm valstīm importētais apjoms nebija tik nozīmīgs, lai ietekmētu kopējo Latvijas zivju produkcijas (bez konserviem) importa apjomu.

2025. gadā zivju produkcija (bez konserviem) Latvijā tika importēta no 49 valstīm.

4.7. attēls. Latvijas galvenie partneri zivju produkcijas (bez konserviem) importā 2025. gadā (īpatsvars, % no kopējā apjoma 78 tūkst. t)

Avots: Oficiālās statistikas portāls

4.8. attēls. Latvijas sagatavoto un konservēto zivju un jūras produktu importa dinamika

Avots: Oficiālās statistikas portāls

Salīdzinājumā ar gadu iepriekš 2025. gadā Latvijas sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu importa apjomam vērojama palielinājuma tendence, t. i., par 3,3 % (0,270 tūkst. t), un par 5,4 % (2,4 milj. eiro) ir palielinājusies arī importa vērtība.

2025. gadā ES valstis salīdzinājumā ar trešajām valstīm ieņēma pirmo vietu Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu importa apjomā ar 6,6 tūkst. t sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu 37,1 milj. eiro vērtībā.

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu importa apjoms no ES valstīm palielinājās gan tonnās – par 5,2 % (0,330 tūkst. t), gan pēc vērtības – par 7,6 % (2,6 milj. eiro). ES valstu īpatsvars 2025. gadā veidoja 78,1 % no Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu importa apjoma un palielinājās par 1,4 procentpunktiem.

Starp ES valstīm lielāko īpatsvaru Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu importa apjomā veidoja Lietuva ar 47 % (4,0 tūkst. t), Dānija ar 5,3 % (453 t), Vācija ar 5,3 % (453 t), Polija ar 4,9 % (414 t) un Īrija ar 4,3 % (362 t).

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu importa apjoms Latvijā palielinājās no Lietuvas – par 557 t, Spānijas – par 24 t, Īrijas – par 23 t, Vācijas – par 7,5 t un Horvātijas – par 7,4 t, bet samazinājās no Dānijas – par 84 t, Francijas – par 75 t, Igaunijas – par 60 t, Zviedrijas – par 52 t un Beļģijas – par 17 t.

2025. gadā atsākās sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu imports no Ungārijas (0,062 t), bet izbeidzās no Portugāles un Kipras.

2025. gadā trešās valstis salīdzinājumā ar ES valstīm ieņēma otro vietu Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu importa apjomā. Latvijā no trešajām valstīm tika importēts 1,86 tūkst. t sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu 9,8 milj. eiro vērtībā, bet salīdzinājumā ar 2024. gadu to importa apjoms no trešajām valstīm saruka gan tonnās – par 3,1 % (59 t), gan vērtības izteiksmē – par 2,3 % (0,233 milj. eiro).

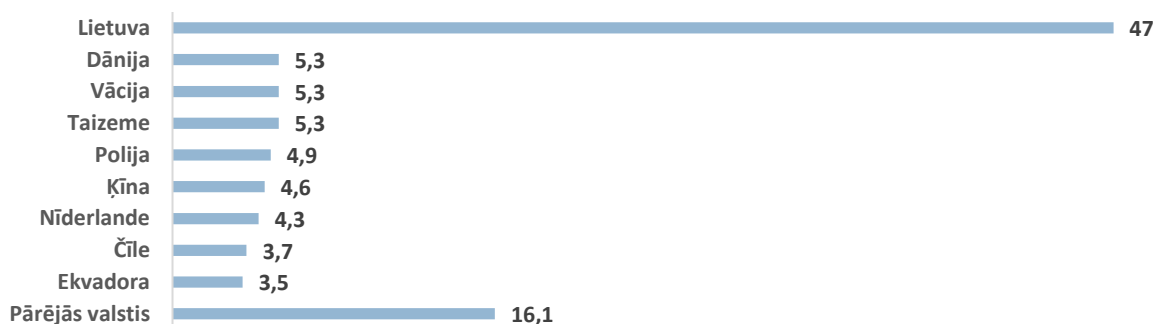
Trešo valstu īpatsvars 2025. gadā veidoja 21,9 % no Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu importa apjoma un salīdzinājumā ar 2024. gadu kritās par 1,4 procentpunktiem.

Starp trešajām valstīm lielāko īpatsvaru no Latvijas kopējā sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu importa apjoma ieņēma Taizeme ar 5,3 % (445 t), Ķīna ar 4,6 % (264 t), Čīle ar 3,7 % (315 t), Ekvadora ar 3,5 % (299 t) un Islande ar 1,7 % (143 t).

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu importa apjoms Latvijā palielinājās no Ekvadoras – par 117 t, Taizemes – par 77 t, Baltkrievijas – par 61 t, Lielbritānijas – par 14 t un Turcijas – par 5,4 t, bet samazinājās no Ķīnas – par 131 t, Čīles – par 68 t, Vjetnamas – par 61 t, Norvēģijas – par 32 t un Moldovas – par 18 t.

2025. gadā imports tika pārtraukts no Irākas, Kazahstānas, Seišelām un Šrilankas, taču no šīm četrām valstīm importētais apjoms nebija tik nozīmīgs, lai ietekmētu kopējo Latvijas sagatavoto vai konservēto zivju un jūras produktu importa apjomu.

2025. gadā sagatavotie vai konservētie zivju un jūras produkti Latvijā tika importēti no 33 valstīm.

4.9. attēls. Latvijas galvenie partneri sagatavoto un konservēto zivju un jūras produktu importā 2025. gadā (īpatsvars, % no kopējā apjoma, 8,5 tūkst. t)

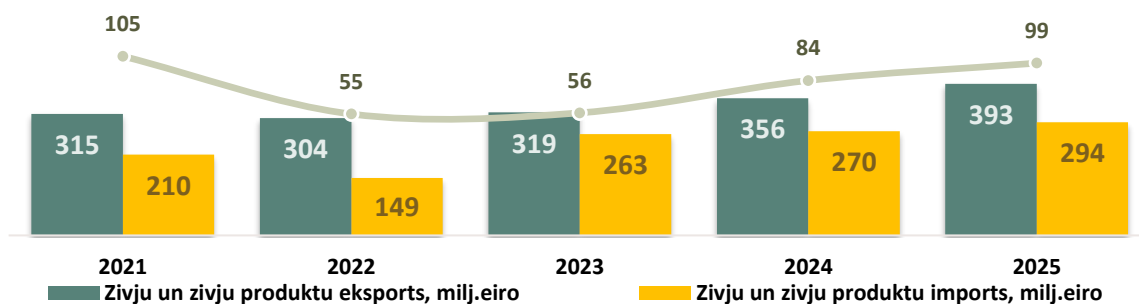
Avots: Oficiālās statistikas portāls

Ārējās tirdzniecības balance

2025. gadā visas zivju produkcijas, tostarp sagatavotu vai konservētu zivju, ārējās tirdzniecības balance ir saglabājusies pozitīva un sasniedza 99 milj. eiro. Kaut arī zivju produkcijai (bez konserviem) ārējās tirdzniecības balance bija negatīva (– 30,0 milj. eiro), tā joprojām saglabājās pozitīva sagatavotām vai konservētām zivīm (+ 128,9 milj. eiro).

Lielāko apjomu no kopējās importētās zivju produkcijas (bez konserviem) veidoja saldētās un atvēsinātas zivis, kas tika izmantotas par izejvielu sagatavoto vai konservēto zivju produkcijas ražošanai Latvijā, līdz ar to palielinot valsts eksporta tirdzniecības rādītājus.

4.10. attēls. Ārējās tirdzniecības bilances rādītāji, milj. eiro

Avots: ZM

5. NACIONĀLAIS ATBALSTS LAUKSAIMNIECĪBAI UN LAUKU ATTĪSTĪBAI

5.1. Nacionālās subsīdijas

Valsts atbalstam lauksaimniecībā pilnībā ir jāatbilst ES pamatnostādņēm par valsts atbalstu lauksaimniecības nozarē.

Lai veicinātu lauksaimniecības un lauku attīstību, kā arī paaugstinātu lauku teritoriju iedzīvotāju dzīves līmeni, papildus ES atbalstam tiek sniegts valsts atbalsts nacionālo subsīdiju veidā. Atbalsts tiek piešķirts saskaņā ar Komisijas 2022. gada 14. decembra Regulas (ES) 2022/2472, ar kuru, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu, dažu kategoriju atbalstu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgu ar iekšējo tirgu, (Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, 2022. gada 21. decembris, Nr. L 327) 8. pantā noteiktajām prasībām.

2025. gadā kopējais subsīdijās piešķirtais finansējums bija 7,72 milj. eiro atbilstoši Ministru kabineta 2025. gada 25. februāra noteikumiem Nr. 126 "Kārtība, kādā piešķir valsts atbalstu lauksaimniecībai" (turpmāk šajā nodaļā – noteikumi Nr. 126), kas izdoti, pamatojoties uz Lauksaimniecības un lauku attīstības likuma 5. panta 3.¹ un ceturto daļu. Valsts atbalsta pasākumi ir noteikti, pamatojoties uz attīstības plānošanas dokumentiem, kuros paredzēti lauksaimniecības attīstības mērķi un virzieni, kā arī to sasniegšanas veids.

Ar valsts atbalstu atbilstoši noteikumiem Nr. 126 tiek īstenoti seši atbalsta pasākumi (sk. 5.1. tab.).

5.1. tabula

Valsts atbalsta finansējuma izlietojums 2025. gadā

Atbalsta pasākums	Izmaksātā summa, EUR	% no kopējā finansējuma
Atbalsts lopkopības attīstībai	4 558 587	65,8
Atbalsts augkopības attīstībai	257 363	3,7
Atbalsts starptautiskai un savstarpējai sadarbībai	740 514	10,7
Atbalsts tirgus veicināšanai	732 858	
Atbalsts pārtikas kvalitātes shēmu veicināšanai un produktu reģistrācijai		10,6
Atbalsts lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares profesionālo izglītības programmu pilnveidošanai	126 968	1,8
Iepriekšējā gadā uzsāktos pasākumu izpildes finansējums	45 000,00	0,7
Kopā	462 199	6,7

Avots: LAD

Pēc sadalījuma struktūras vislielākais finansējums novirzīts pasākumiem, kas saistīti ar lopkopības attīstību (65,8 % no kopējā finansējuma), starptautisko un savstarpējo sadarbību (10,7 % no kopējā finansējuma) un tirgus veicināšanu (10,6% no kopējā finansējuma).

5.2. Atbalsts kredītprocentu daļējai dzēšanai

Atbalsts kredītprocentu daļējai dzēšanai ir svarīgs, lai uzlabotu lauksaimniecības produktu ražotāju, atbilstīgo lauksaimniecības un mežsaimniecības kooperatīvo sabiedrību, lauksaimniecības produktu pārstrādes uzņēmumu un zvejniecības un zvejas produktu apstrādē iesaistīto iespēju noteiktos termiņos pildīt kredītsaistības, īstenojot Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģisko plānā 2023.–2027. gadam paredzētos uzsāktos investīciju projektus. Vēloties stiprināt savu tirgus varu, saimniecības un uzņēmumi meklē kreditēšanas iespējas, lai ieviestu savā ražošanā jaunas tehnoloģijas.

Atbalstam kredītprocentu daļējai dzēšanai Lauku atbalsta dienestā 2025. gadā bija pieteikušies 2616 atbalsta pretendenti, piesakot kopējo summu 26,5 milj. eiro apmērā. Tas liecina par lielu kredītslogu lauksaimniecības produktu ražotājiem, atbilstīgo lauksaimniecības un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām un lauksaimniecības produktu pārstrādes uzņēmumiem.

Atbalsts kredītprocentu daļējai dzēšanai nepieciešams ekonomikas izaugsmes stiprināšanai, kā arī lauku saimniecību un kooperatīvo sabiedrību un pārtikas ražotāju konkurētspējas veicināšanai, lai saglabātu nodarbinātību lauku teritorijās.

Atbalstu kredītprocentu daļējai dzēšanai piešķir par iepriekšējos 12 mēnešos faktiski samaksātajiem kredītprocentiem. Atbalsta apmērs kredītprocentu daļējai dzēšanai nepārsniedz aizdevuma gada procentu likmi 4 % apmērā.

5.2. tabula

Izmaksātais valsts atbalsts kredītprocentu daļējai dzēšanai 2025. gadā

Atbalsta pasākums	Atbalsta saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR	% no kopējā finansējuma
Atbalsts daļējai kredītprocentu dzēšanai primārajiem lauksaimniecības produktu ražotājiem	2500	19 707 799,40	90
Atbalsts daļējai kredītprocentu dzēšanai atbilstīgām lauksaimniecības un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām	16	481 033,94	2
Atbalsts daļējai kredītprocentu dzēšanai lauksaimniecības produktu pārstrādei un zvejniecībai, akvakultūrai vai šo produktu apstrādei	41	1 763 502,42	8
Kopā:	2557	21 952 335,76	100

Avots: LAD

5.3. Aizdevumi un garantijas lauku uzņēmējiem

Aizdevumi apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai

Pārskata gadā turpinājās aizdevumu izsniegšana apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai saskaņā ar Ministru kabineta 2019. gada 3. decembra noteikumiem Nr. 582 "Kārtība, kādā īsteno valsts atbalsta programmu par aizdevumu piešķiršanu apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē".

Aizdevumus administrē akciju sabiedrība "Attīstības finanšu institūcija Altum" (turpmāk – sabiedrība "Altum").

Aizdevumi tiek piešķirti primārās lauksaimniecības produkcijas ražotājiem, zvejniecības vai akvakultūras produkcijas ražotājiem un pastrādātājiem, atzītām kooperatīvajām sabiedrībām un atzītām augļu un dārzeņu ražotāju organizācijām.

Pēc sabiedrības "Altum" sniegtās informācijas, 2025. gadā piešķirts 201 aizdevums 11,34 milj. eiro apmērā (sk. 5.3. tab.).

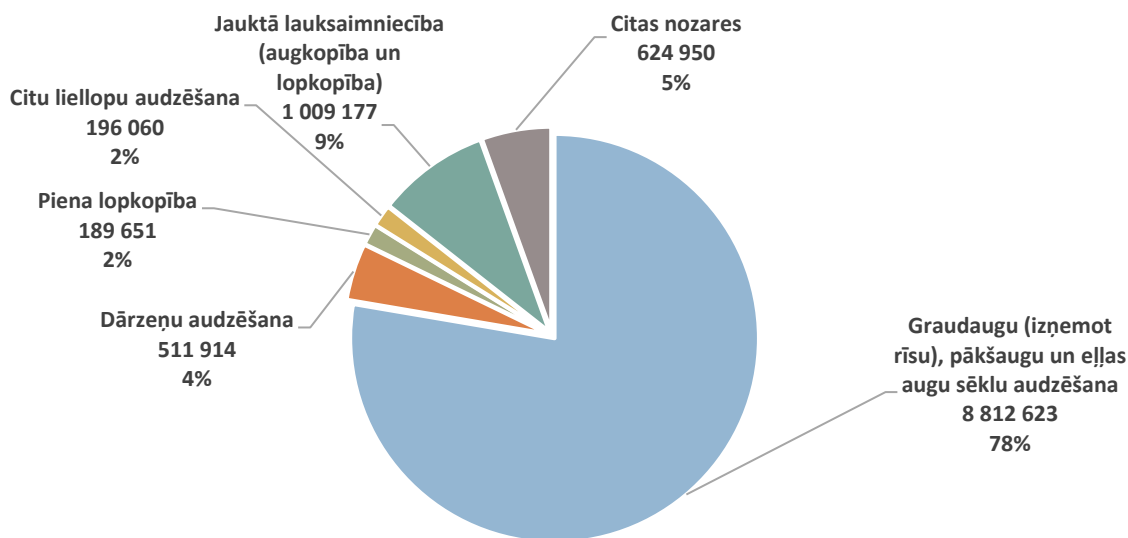
5.3. tabula

Apgrozāmo līdzekļu iegādei piešķirtie aizdevumi

Gads	Tūkst. EUR	Skaits, gab.
2015.	7048	169
2016.	9825	157
2017.	5200	138
2018.	8167	165
2019.	5267	167
2020.	9073	116
2021.	8409	107
2022.	10 792	113
2023.	20 021	207
2024.	33 551	355
2025.	11 344	201

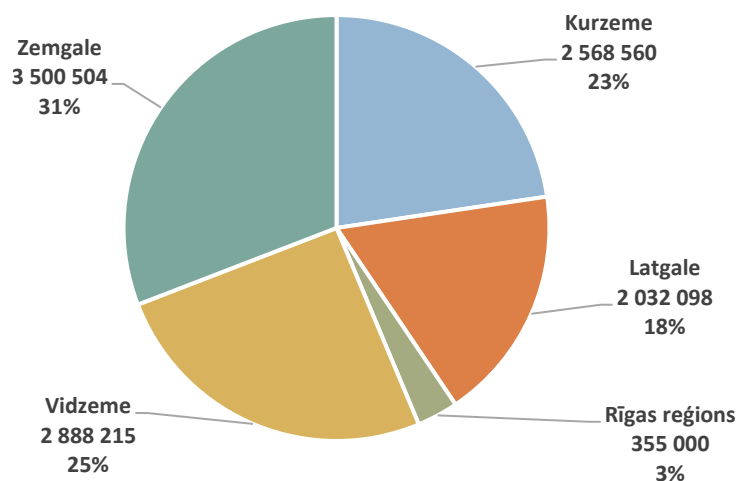
Avots: ZM pēc sabiedrības "Altum" datiem

Sīkāk nozārēm visvairāk aizdevumu – aptuveni 78,0 % no kopējās summas – ir piešķirts graudkopības saimniecībām (sk. 5.1. att.). Savukārt no reģioniem vislielāko aizdevumu summu – aptuveni 31 % – ir saņēmuši Zemgales reģiona lauksaimnieki (sk. 5.2. att.).

5.1. attēls. Apgrozāmo līdzekļu aizdevumu sadalījums pa nozarēm 2025. gadā, EUR

Avots: ZM pēc sabiedrības "Altum" datiem

5.2. attēls. Apgrozāmo līdzekļu aizdevumu sadalījums pa reģioniem 2025. gadā, EUR

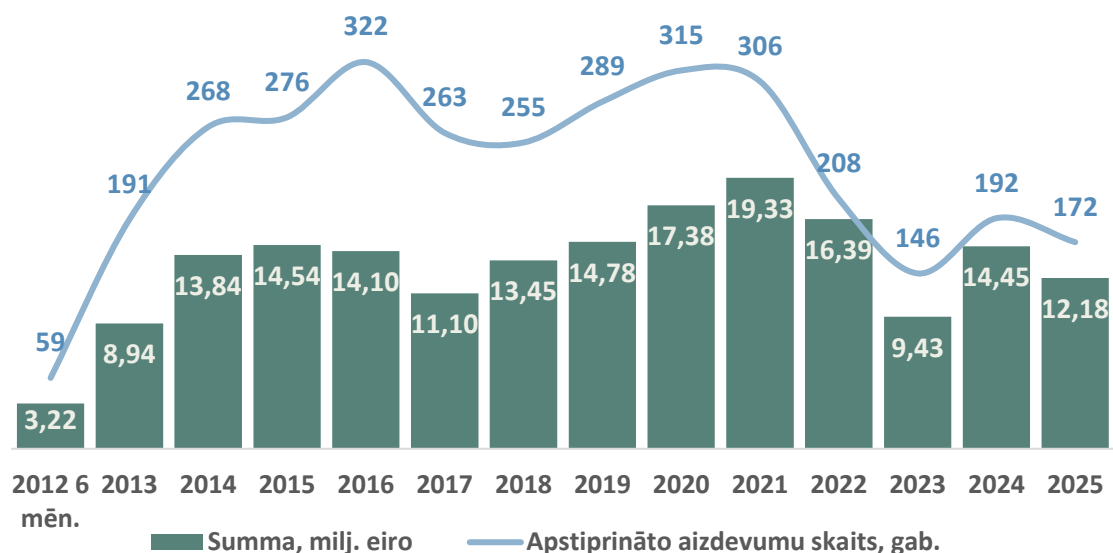
Avots: ZM pēc sabiedrības "Altum" datiem

Vidējā aizdevuma summa ir 56 440 eiro. Visvairāk aizdevumu (kopumā 144) ir par summu līdz 50 000 eiro.

Aizdevumi lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai

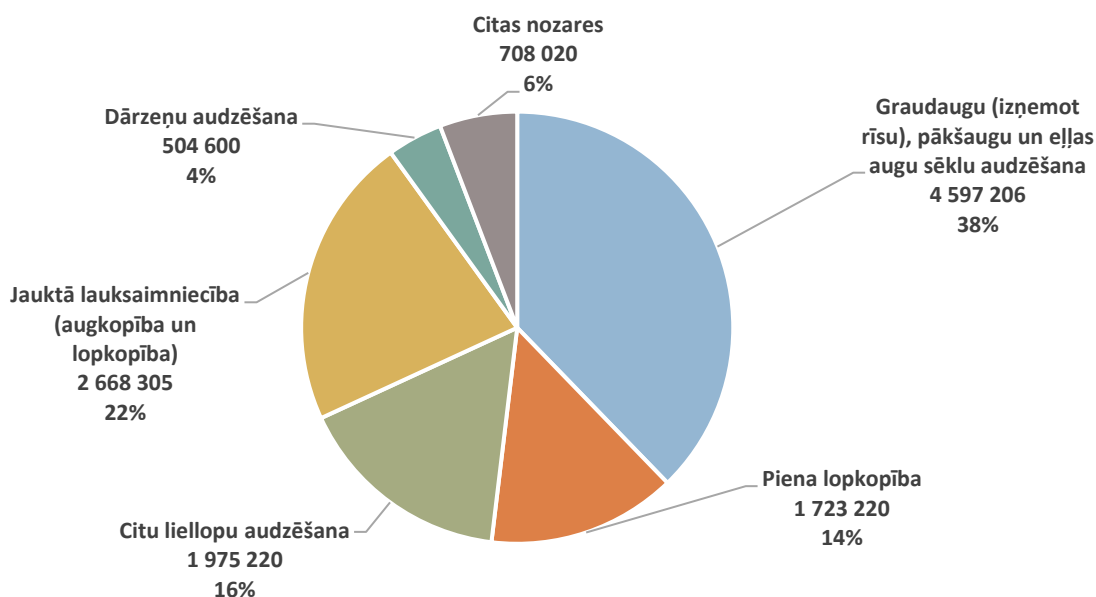
2025. gadā saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 22. maija noteikumiem Nr. 295 "Valsts atbalsta piešķiršanas kārtība lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai" tika turpināta valsts atbalsta programmas īstenošana, lai lauksaimniecības produkcijas ražotājiem piešķirtu ilgtermiņa aizdevumus lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei. Aizdevumu pieteikumus izvērtē un administrē sabiedrība "Altum". Pēc sabiedrības "Altum" sniegtās informācijas, 2025. gadā piešķirti 172 zemes iegādes aizdevumi par 12,18 milj. eiro (sk. 5.3. att.) 2693,15 hektāru zemes iegādei.

5.3. attēls. Sabiedrības "Altum" piešķirtie aizdevumi lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei

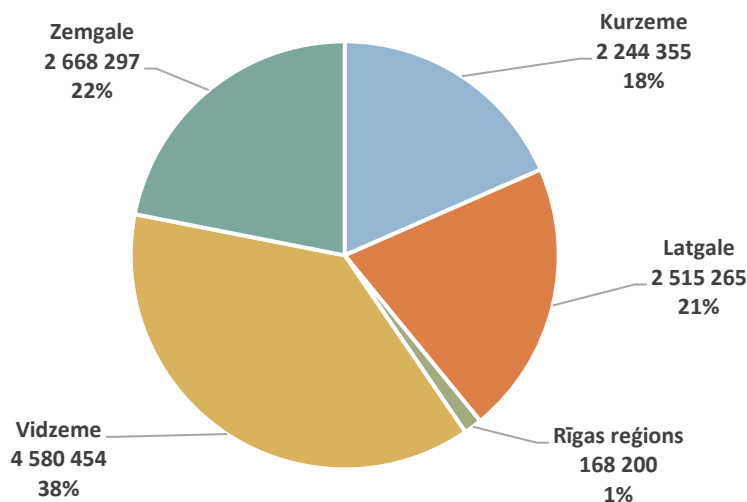
Avots: ZM pēc sabiedrības "Altum" datiem

Vidējā aizdevuma summa bija 70 794 eiro. Liela daļa aizdevumu ir no 10 000 līdz 30 000 eiro (47 aizdevumi), kā arī no 30 001 līdz 100 000 eiro (93 aizdevumi). Zemes iegādes cena bija no 1845,87 eiro par hektāru Latgales reģionā līdz 15 000 eiro par hektāru Rīgas reģionā.

5.4. attēls. Zemes iegādes aizdevumu sadalījums pa nozarēm 2025. gadā, EUR

Avots: ZM pēc sabiedrības "Altum" datiem

5.5. attēls. Zemes iegādes aizdevumu reģionālais sadalījums 2025. gadā, EUR

Avots: ZM pēc sabiedrības "Altum" datiem

Starp nozarēm visvairāk aizdevumu saņēmušas graudkopības saimniecības – 38 % no kopējās summas. Pēc reģionālā dalījuma vislielākā summa piešķirta Vidzemes reģiona lauksaimniekiem – 38 % no kopējās summas.

Kredītgarantijas lauku uzņēmējiem

Kredītgarantija ir viens no finanšu instrumentiem, ko ir iespēja izmantot sekmīgai to lauku attīstības pasākumu projektu īstenošanai, kuri tiek finansēti no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai. Sabiedrība "Altum" arī 2025. gadā turpināja izsniegt garantijas par banku izsniegtajiem kredītiem lauku uzņēmējiem, lauksaimniecības produkcijas ražotājiem, lauksaimniecības un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām un lauksaimniecības produktu pārstrādātājiem.

Kredītgarantijas sedz līdz 80 procentiem no finanšu pakalpojuma summas ne tikai aizdevumiem investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem, bet turpmāk arī finanšu līzingam un finanšu līzinga limitam, faktoringam, banku garantiju limitam un kredītvēstulei.

5.4. tabula

Valsts akciju sabiedrības "Lauku attīstības fonds" un
AS "Attīstības finanšu institūcija Altum" piešķirtās kredītgarantijas

Gads	Izsniegto garantiju skaits	Garantētā summa (tūkst. EUR)
2010.	141	14 989
2011.	207	23 164
2012.	164	23 371
2013.	148	15 885
2014.	63	6393
2015.	34	3283
2016.	20	2348
2017.	34	4415
2018.	19	4361
2019.	10	2426
2020.	18	7577
2021.	11	2008
2022.	11	3129
2023.	7	4149
2024.	9	4203
2025.	7	1177
Kopā	887	122 878

Avots: VAS "Lauku attīstības fonds" un sabiedrība "Altum"

2025. gada 31. decembrī garantiju programmā spēkā bija 33 kredītgarantijas par kopējo summu 10 milj. eiro.

5.4. Nodokļi

Lauksaimniecības produkcijas ražotāji tiek atbalstīti arī nodokļu atvieglojumu un atbrīvojumu veidā.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Tiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) maksātājiem, kas gūst ienākumus no lauksaimnieciskās ražošanas un lauku tūrisma pakalpojuma sniegšanas, pirms nodokļa piemērošanas tiek atrēķināts ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamais ienākums 3000 eiro apmērā, turklāt ar IIN apliekamajā ienākumā netiek iekļautas summas, kas saņemtas kā valsts atbalsts lauksaimniecībai vai Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai.

Uzņēmumu ienākuma nodoklis

No 2018. gada Latvijā tika mainīts uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) maksāšanas režīms: nodokli piemēro nevis reinvestētai peļņai, bet gan sadalītai peļņai un ar saimniecisko darbību nesaistītiem izdevumiem. Turklāt lauksaimnieki ir tiesīgi ar nodokli apliekamo ienākumu samazināt par 50 % no saņemtā valsts un Eiropas Savienības atbalsta summām lauksaimniecībai un lauku attīstībai.

Nekustamā īpašuma nodoklis

Nekustamā īpašuma nodokļa (NĪN) likmi vai likmes 0,2–3 % apmērā no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības nosaka katra pašvaldība savos saistošajos noteikumos, kurus tā publicē līdz pirmstaksācijas gada 1. novembrim. NĪN likmi, kas pārsniedz 1,5 % no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības, pašvaldība nosaka tikai tad, ja nekustamais īpašums netiek uzturēts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Ja pašvaldība saistošos noteikumus nav publicējusi līdz noteiktajam termiņam, NĪN likme zemei ir 1,5 % no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības.

Lauku zemei tiek ierobežota NĪN palielināšana, tām piemērojot speciālo vērtību. Speciālā vērtība ir noteikta, pamatojoties uz lauku zemes kadastrālo vērtību. Taksācijas gada lauku zemes speciālās vērtības pieaugums gadā nepārsniedz 10 % no iepriekšējam taksācijas gadam noteiktās lauku zemes speciālās vērtības.

Uz lauksaimnieciskajā ražošanā izmantotām ēkām un būvēm, tāpat kā uz zemi, ko aizņem atjaunotās vai ieaudzētās mežaudzes (jaunaudzes), attiecas atbrīvojums no NĪN maksāšanas.

Akcīzes nodoklis

Lauksaimniecības produkcijas ražotāji, izpildot noteiktus minimālo ieņēmumu kritērijus (līdz 2024./2025. saimnieciskajam gadam – 350 EUR/ha konvencionālās un 210 EUR/ha bioloģiskās saimniecības un no 2025./2026. saimnieciskā gada – 450 EUR/ha konvencionālās un 270 EUR/ha bioloģiskās saimniecības), ir tiesīgi iegādāties marķētu dīzeļdegvielu ar samazinātu akcīzes nodokļa likmi, kas ir 15 % apmērā no akcīzes nodokļa standartlikmes. 2024./2025. saimnieciskajā gadā kopējā akcīzes nodokļa atvieglojuma vērtība bija 49,6 milj. eiro.

Pievienotās vērtības nodoklis

Lauksaimniekam, kas nav reģistrēts PVN maksātājs, nododot paša ražotu neapstrādātu lauksaimniecības produkciju lauksaimniecības produkcijas pārstrādātājam, kas ir reģistrēts PVN maksātājs, ir tiesības saņemt PVN kompensāciju 14 % apmērā no piegādātās lauksaimniecības produkcijas vērtības. Kompensācijas mērķis ir kompensēt PVN nodokli, ko lauksaimnieks samaksājis, iegādājoties preces un saņemot pakalpojumus, lai nodrošinātu nodošanai paredzētās lauksaimniecības produkcijas ražošanu.

Latvijā PVN standartlikme ir 21 %. Samazinātā 12 % PVN likme tiek piemērota noteiktiem svaigiem augļiem, ogām un dārzeņiem, tostarp mazgātiem, mizotiem, lobītiem, griežtiem un fasētiem, bet ne termiski vai kā citādi apstrādātiem (piemēram, saldētiem, sālītiem, kaltētiem).

2025. gada 3. decembrī tika pieņemti grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā, paredzot no 2026. gada 1. jūlija līdz 2027. gada 30. jūnijam ieviest PVN samazināto likmi 12 % apmērā maizei, pienam, mājputnu gaļai un olām.

Sezonas laukstrādnieku ienākuma nodoklis

No 2014. gada 1. jūnija ir ieviests sezonas laukstrādnieka ienākuma nodokļa režīms, kas ievērojami samazina nodokļu slogu tiem lauksaimniekiem, kuri nodarbina strādniekus tādos sezonas rakstura darbos kā augļkoku, ogulāju un dārzeņu audzēšana vai stādīšana, sējumu un stādījumu kopšana, ražas novākšana, augļu, ogu un dārzeņu šķirošana, kā arī akmeņu lasīšana sējumu, stādījumu un zālāju platībās. Maksimālais termiņš, kurā laukstrādniekam var piemērot sezonas laukstrādnieka ienākuma nodokļa režīmu, nedrīkst pārsniegt 90 nostrādāto dienu, bet saņemto ienākumu maksimālais apmērs – 3000 eiro. Šis nodokļa režīms attiecas tikai uz tiem laukstrādniekiem, kas ir nodarbināti tieši sezonas rakstura darbos no kārtējā gada 1. aprīļa līdz kārtējā gada 30. novembrim.

Sezonas laukstrādnieku ienākuma nodoklis ir 15 procentu apmērā no laukstrādnieka nopelnītā atalgojuma, bet ne mazāks kā 0,70 eiro par katru nostrādāto dienu. Persona, kas maksā sezonas laukstrādnieka ienākuma nodokli, kļūst sociāli apdrošināta pensijai, ja pie visiem darba devējiem nopelnītais ienākums mēnesī pārsniedz 70 eiro.

2025. gadā 492 lauksaimnieki nodarbināja 4027 sezonas laukstrādniekus.

Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodoklis un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis

Lauksaimniecības produkcijas ražotāji, dīkšaimniecības un atbilstīgas lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības, ja tās atbilst noteiktiem kritērijiem, var saņemt transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa atvieglojumu 75 % no kopējā nodokļa apmēra par kravas automobiļiem, piekabēm un puspiekabēm.

Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis

Zemnieku saimniecības un komersanti, kas nodarbojas ar lauksaimniecības produkcijas ražošanu, ir tiesīgi saņemt atbrīvojumu no uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa maksāšanas, ja tie atbilst noteiktiem kritērijiem.

Autoceļu lietošanas nodeva

Atbrīvojums no autoceļu lietošanas nodevas tiek piemērots no kārtējā gada 10. jūlija līdz 30. septembrim par transportlīdzekļiem, kuru īpašnieks vai turētājs ir fiziska vai juridiska persona, kas iekļauta Lauku atbalsta dienesta maksājumu datubāzē un nodrošina noteiktus minimālos ieņēmumus no lauksaimniecības produkcijas ražošanas.

5.5. Atbalsts kooperatīviem un nevalstiskajām organizācijām

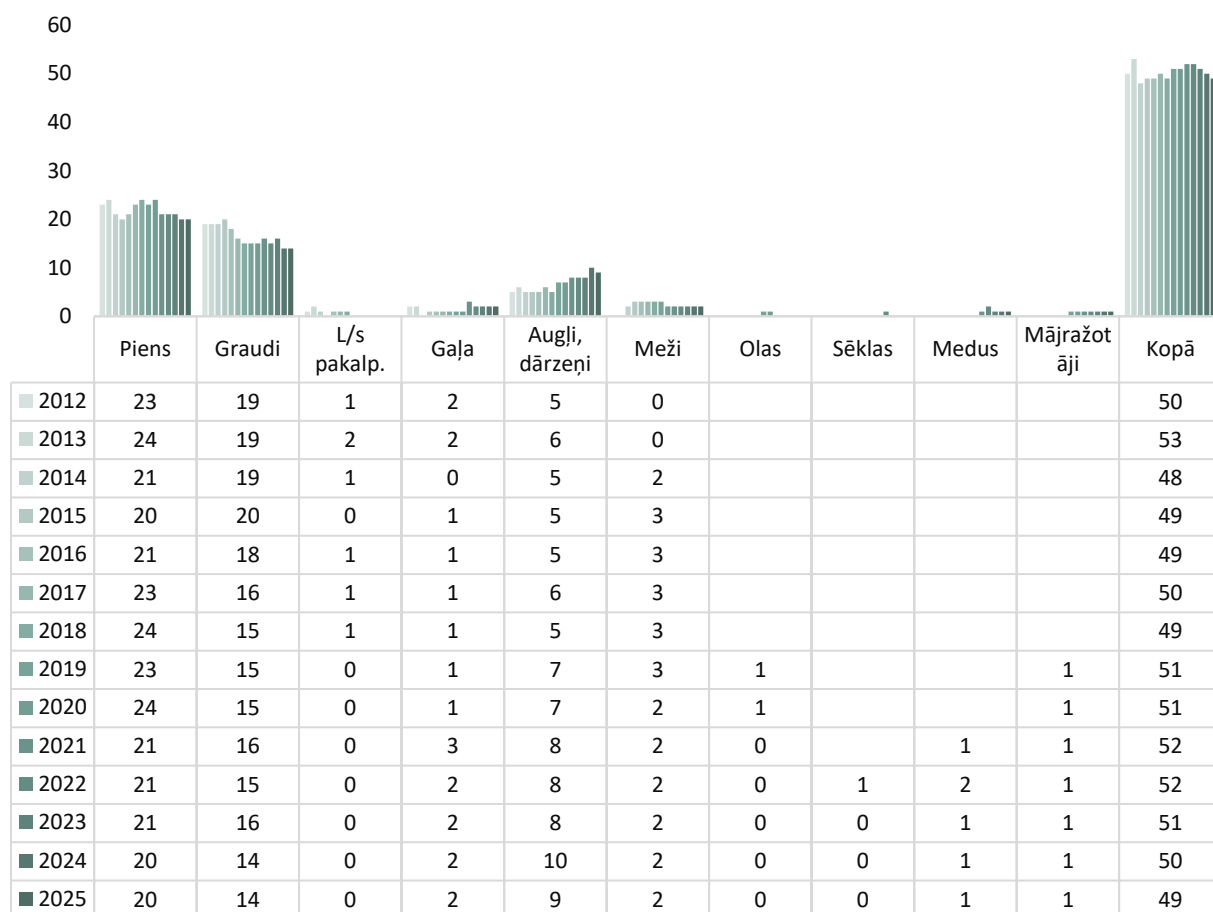

Kooperācijas veicināšana

Kooperācija lauksaimniecības sektorā ir ļoti nozīmīga. Apvienojoties kooperatīvos, mazie un vidējie lauksaimniecības produkcijas ražotāji iegūst lielāku pievienoto vērtību savai produkcijai. Kooperācija samazina tirgus riska faktoru ietekmi un darījumu izmaksas, kā arī veicina pieeju tirgiem, papildu resursiem un inovācijai.

Pildot 2022. gada 28. oktobra deleģēšanas līgumu Nr. 2022/148 “Par ikgadējo kooperatīvo sabiedrību izvērtēšanu atbilstības statusa piešķiršanai”, Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija 2025. gadā nodarbojās ar kooperatīvo sabiedrību izvērtēšanu atbilstības statusa piešķiršanai. 2025. gada 8. novembrī stājās spēkā jauns uz turpmākajiem trim gadiem noslēgts pārvaldes uzdevuma deleģēšanas līgums Nr. 2025/313 “Pārvaldes uzdevuma deleģēšanas līgums par ikgadējo kooperatīvo sabiedrību izvērtēšanu atbilstības statusa piešķiršanai”, ar kuru Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijai deleģēta minētā uzdevuma turpmāka izpilde. Šī statusa iegūšana apliecina to, ka konkrētā kooperatīvā sabiedrība nodrošina

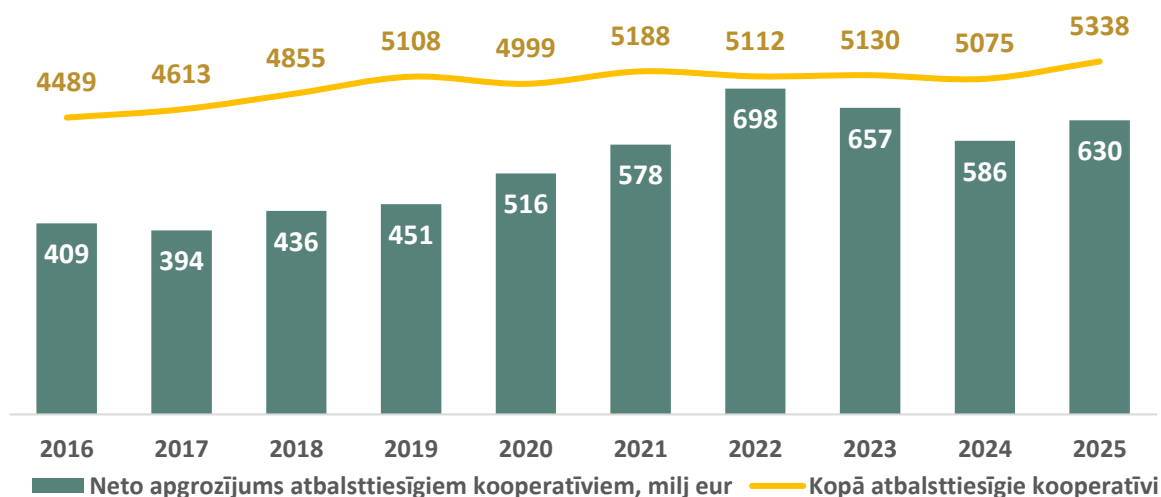
savu darbību lauksaimniecības, mežsaimniecības vai pārtikas, dzērienu un amatniecības nozarē (turpmāk šajā nodaļā – mājražošanas nozare) atbilstoši kooperācijas pamatprincipiem. Atbilstības statuss sabiedrībai tiek piešķirts, ja tā atbilst kritērijiem par sabiedrības pārvaldi, peļņas sadali, biedru skaitu un to statusu, sabiedrības darbības tiesiskumu, nodokļu (nodevu) parāda pieļaujamo apmēru, maksātspējas vai likvidācijas procesa neesamību, sabiedrības darbības veidu un ilgumu, saražotās produkcijas izcelsmi, sabiedrības preču un pakalpojumu apgrozījuma veidu un apjomu, kā arī citiem sabiedrības saimnieciskās darbības kvantitatīvajiem kritērijiem. Par 2025. gadu atbilstības statusu ieguva 49 kooperatīvās sabiedrības. Atbilstīgo kooperatīvo sabiedrību skaits pēdējos gados ir noturīgi stabils. (Sk. 5.6. att.)

5.6. attēls. Atbilstīgās kooperatīvās sabiedrības, skaits

Avots: Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija

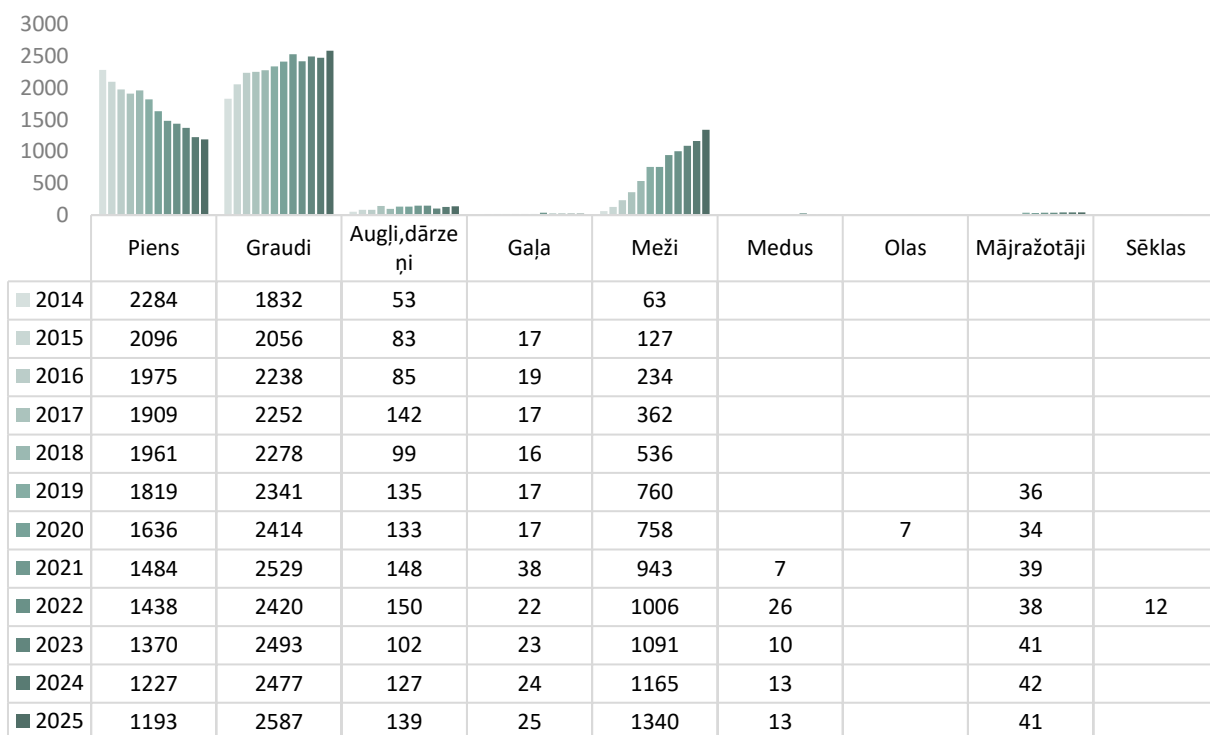
2025. gadā atbilstīgajās kooperatīvajās sabiedrībās bija apvienojušies 5338 biedri. Biedru skaits salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gadā ir palielinājies par 263 biedriem, kā arī ir konstatēts kooperatīvo sabiedrību neto apgrozījuma kāpums no 586,3 milj. eiro 2024. gadā līdz 630,3 milj. eiro jeb 7,5 % 2025. gadā (sk. 5.7. att.).

5.7. attēls. Biedru skaits atbilstīgajās kooperatīvajās sabiedrībās un to neto apgrozījums

Avots: Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija

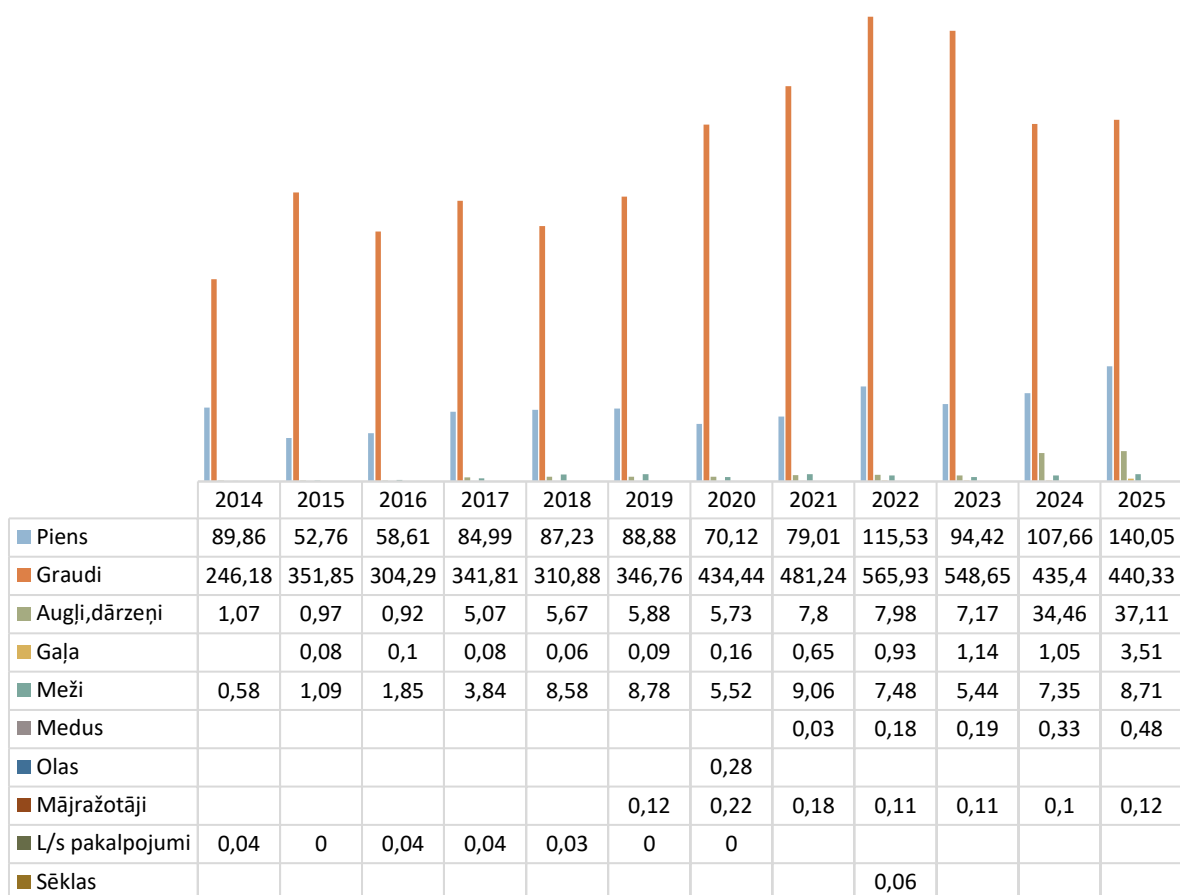
Salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gadā par 110 biedriem palielinājās biedru skaits graudu nozares kooperatīvos. Biedru skaita palielināšanās bija vērojama arī meža nozarē – par 175 biedriem. Augļu un dārzeņu nozarē biedru skaits palielinājās par 12 biedriem, bet gaļas nozarē – par vienu biedru. Piena nozarē biedru skaits samazinājās par 34 biedriem. Medus nozarē biedru skaits palika nemainīgs, savukārt mājražošanas nozarē tas samazinājās par vienu biedru. 2025. gadā medus nozares kooperatīvā sabiedrība apvienoja 13 biedru. (Sk. 5.8. att.)

5.8. attēls. Atbilstīgo kooperatīvo sabiedrību biedru skaits pa nozarēm

Avots: Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija

5.9. attēla dati ļauj secināt, ka izteikti apgrozījuma līderi nemainīgi ir graudu nozares kooperatīvi. 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu to neto apgrozījums palielinājās par 4,93 milj. eiro jeb 1,1 % un sasniedza 440,33 milj. eiro. Apgrozījuma kāpums panākts, kaut arī 2025. gadā bija nelabvēlīgi klimatiskie apstākļi, tostarp ilgstošas lietavas un pārmitras augsnes, kas daudzviet apgrūtināja ražas novākšanu un negatīvi ietekmēja kultūraugu ražību. Piena kooperatīvu neto apgrozījums palielinājās par 32,39 milj. eiro jeb 30,1 % un sasniedza 140,05 milj. eiro. To veicināja svaigpiena iepirkuma cenas kāpums, kas 2025. gadā vidēji bija par 17,4 % augstāks nekā 2024. gadā, vienlaikus iepirkta svaigpiena apjomam valstī palielinoties par 0,7 %. Kāpums vērojams arī augļu un dārzeņu, gaļas, meža, medus un mājražošanas nozares kooperatīvos. (Sk. 5.9. att.)

5.9. attēls. Atbilstīgo kooperatīvo sabiedrību neto apgrozījums pa nozarēm, milj. EUR

Avots: Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija

Atbalsts nevalstiskajam sektoram

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2025. gada 25. februāra noteikumiem Nr. 126 "Kārtība, kādā piešķir valsts atbalstu lauksaimniecībai", 2025. gadā lauku un lauksaimnieku biedrības un nodibinājumi atbalsta pasākumā "Atbalsts lauku un lauksaimnieku biedrību un nodibinājumu savstarpējās sadarbības veicināšanai un dalībai starptautiskajās organizācijās" kopumā saņēma 451 200 eiro, lai nodrošinātu informācijas apriti starp valsts pārvaldes iestādēm, ES institūcijām un lauksaimniekiem.

6. ES PASĀKUMI LAUKSAIMNIECĪBAI UN LAUKU ATTĪSTĪBAI

Informācija par ES atbalstu un KLP stratēģisko plānu

Kopš iestāšanās Eiropas Savienībā Latvijas lauksaimniekiem ir iespēja saņemt Eiropas Savienības atbalstu saskaņā ar Kopējo lauksaimniecības politiku (turpmāk – KLP).

KLP īstenošana tiek finansēta, izmantojot divus fondus – Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu (ELGF) un Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA).

ELGF finansē šādus izdevumus:

- a) tiešo maksājumu intervences lauksaimniekiem saskaņā ar KLP stratēģisko plānu;
- b) lauksaimniecības tirgus regulējošus vai atbalsta pasākumus, kas noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007, kā, piemēram, programmu “Piens un augļi skolai”;
- c) intervencēs konkrētās nozarēs, kā, piemēram, atbalstu ražotāju organizācijām;
- d) informācijas un veicināšanas pasākumus, ko dalībvalstis īsteno saistībā ar lauksaimniecības produktiem Savienības iekšējā tirgū un trešajās valstīs un ko ir atlasījusi Komisija;
- e) lauksaimniecības produktu popularizēšanu, ar ko nodarbojas tieši Komisija vai ko dara ar starptautisku organizāciju starpniecību;
- f) pasākumus, ko saskaņā ar Savienības tiesību aktiem īsteno, lai nodrošinātu ģenētisko resursu saglabāšanu, raksturošanu, vākšanu un izmantošanu lauksaimniecībā;
- g) lauksaimniecības uzskaites informācijas sistēmu izveidi un uzturēšanu;
- h) lauksaimniecības apsekojumu sistēmas, tostarp lauksaimniecības uzņēmumu struktūras apsekojumiem.

ELFLA finansē Savienības finansiālo iemaksu lauku attīstības intervencēs, kā tas ir noteikts Lauku attīstības programmā un KLP stratēģiskajos plānos.

Kas ir Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskais plāns

Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskie plāni nosaka ES dalībvalstu lauksaimniecības un lauku attīstības atbalsta politiku periodam no 2023. gada līdz 2027. gada beigām. Katra dalībvalsts ir izstrādājusi savu Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģisko plānu 2023.–2027. gadam (KLP SP), un visus plānus apstiprina Eiropas Komisija.

Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskais plāns 2023.–2027. gadam ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas nosaka Latvijas atbalsta prioritātes un atbalsta instrumentus lauksaimniecības, kā arī lauku attīstības jomā. Eiropas Komisija to apstiprināja 2022. gada 11. novembrī, un tā īstenošana ir uzsākta 2023. gada 1. janvārī.

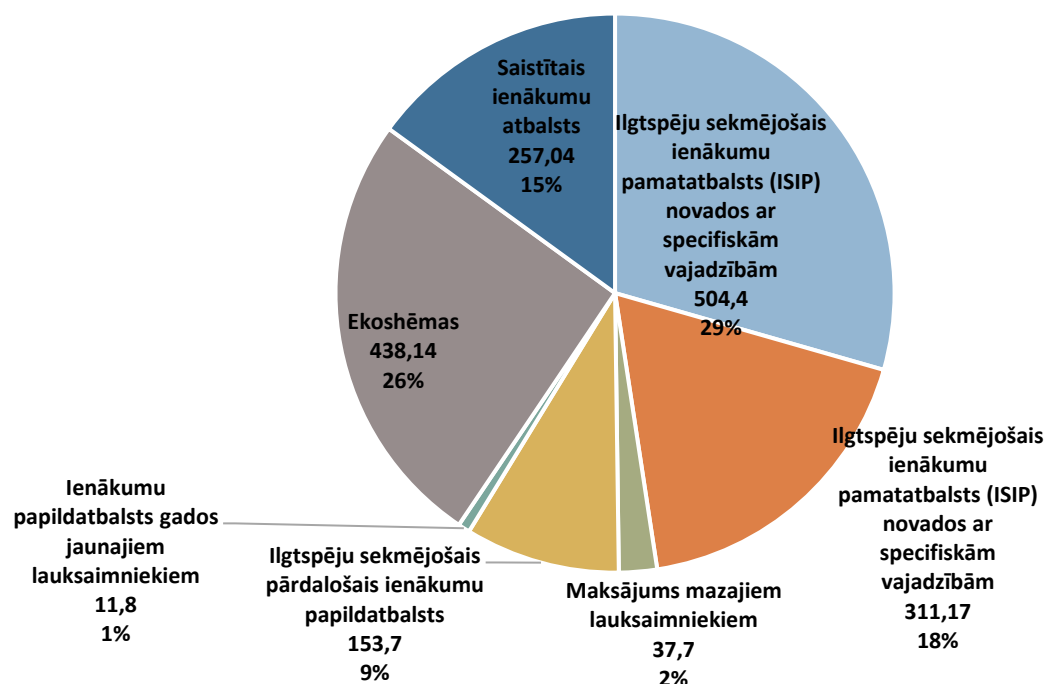
Latvijas KLP stratēģiskā plāna mērķis ir turpināt sniegt pietiekamu atbalstu lauksaimniekiem, lai tie spētu nodrošināt iedzīvotājiem mūsu valstī ražotu pārtiku, kas ir nekaitīga, kvalitatīva un par pieejamu cenu. Tāpat uzsvars tiek likts uz Latvijas lauksaimnieku un pārtikas ražotāju konkurētspējas uzlabošanu, strādājot pie efektīvas resursu izmantošanas, ieguldījumiem bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un klimata pārmaiņu mazināšanā. KLP stratēģiskā plāna atbalsts turpinās sekmēt saimnieciskās dzīves nodrošināšanu laukos – infrastruktūras uzturēšanu un apdzīvotības saglabāšanu.

Tas apvieno plašu mērķtiecīgu atbalsta pasākumu klāstu, ievērojot Latvijas vajadzības, kas noteiktas, pamatojoties uz savas teritorijas un lauksaimniecības un pārtikas nozares stipro un vājo pušu, iespēju un draudu (SVID) analīzi.

KLP stratēģiskā plāna finansējuma sadalījums 2023.–2027. gada periodam

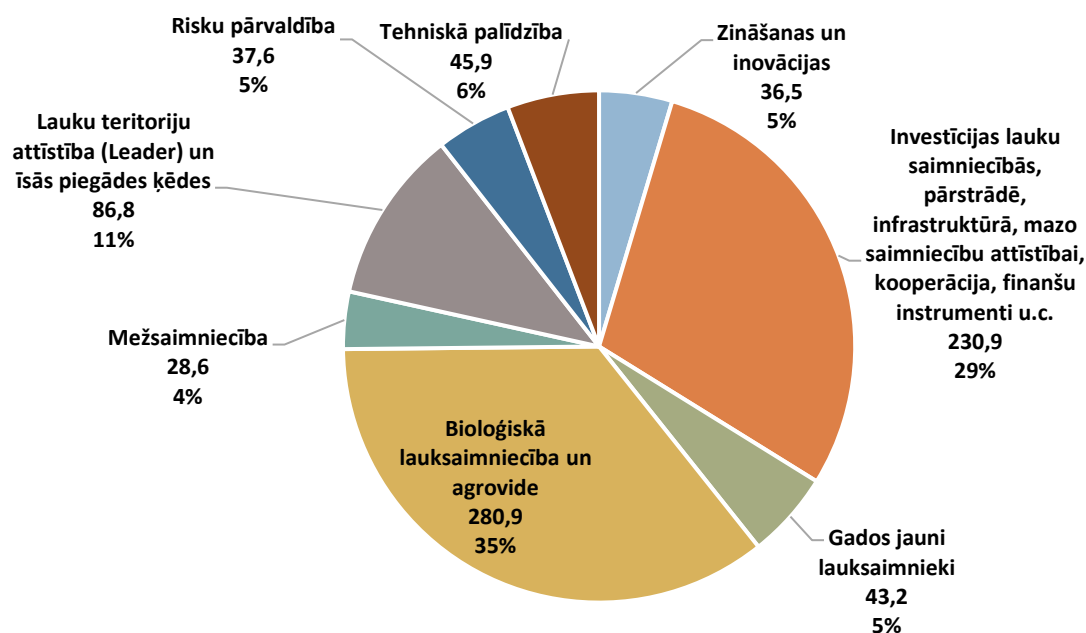
KLP stratēģiskā plāna īstenošanai (2023.–2027. gada periodam) ir paredzēti 2,5 miljardi eiro, no kuriem lielākā daļa jeb 1,714 miljardi eiro tiks piešķirta tiešo maksājumu veidā. Lauku attīstības pasākumiem ir paredzēti 0,791 miljards eiro un Tirgus kopējās organizācijas atbalsta pasākumiem – 10,1 miljons eiro.

Ar jauno KLP stratēģisko plānu 2023.–2027. gadam (KLP SP) tiks sniegts ieguldījums 10 KLP mērķos, ievērojamu finansiālu atbalstu – 48 % KLP SP finansējuma – paredzot politikas ieguldījumam ar klimata pārmaiņām saistīto mērķu sasniegšanai un 46 % – ekonomisko mērķu nodrošināšanai.

6.1. attēls. Tiešie maksājumi (kopā 1,714 miljardi EUR), milj. EUR

Avots: Zemkopības ministrija

6.2. attēls. Lauku attīstība (kopā 0,791 miljardi EUR ar valsts līdzfinansējumu; pasākumi apvienoti pa blokiem), milj. EUR

Avots: Zemkopības ministrija

- Atbalsts ražotāju organizācijām – 6,9 milj. EUR
- Biškopības produktu sektors – 3,2 milj. EUR (kopā ar valsts līdzfinansējumu)

Latvijas pienākums ir sniegt ieguldījumu arī kopējās Eiropas Savienības mērķos. Kopējās lauksaimniecības politikai ir noteikti deviņi specifiskie un viens horizontālais mērķis, kas aptver attīstības ekonomisko, vides un klimata, kā arī sociālo aspektu.

6.3. attēls. Deviņi KLP mērķi

Avots: Zemkopības ministrija

Šo mērķu sasniegšanai Latvijas KLP SP ir paredzēts vairāk nekā 80 atbalsta pasākumu jeb intervenču. Latvijas KLP SP ir iekļauti turpmāk minētie atbalsta pasākumi jeb intervences.

24 tiešo maksājumu intervences

Pamatienākumu atbalsts
TM 1: Ilgtspēju sekmējošais ienākumu pamatatbalsts
TM 1.3: Maksājums mazajiem lauksaimniekiem
TM 2: Ilgtspēju sekmējošais pārdalošais ienākumu papildatbalsts (PM)
TM 3: Ienākumu papildatbalsts gados jauniem lauksaimniekiem
Ekoshēmas
TM 4.1: Atbalsts par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi
TM 4.2: Ekoloģiski nozīmīgas platības
TM 4.4: Saudzējošā lauksaimniecības prakse
TM 4.5: Slāpekļa un amonjaka emisiju un piesārņojumu mazinošas lauksaimniecības prakses
TM 4.6: Zālāju saglabāšanas veicināšana
TM 4.7: Agroekoloģijas prakses bioloģiskās saimniecībās
Saistītais atbalsts
TM 5.1: Saistītais ienākumu atbalsts (SA) par slaucamām govīm
TM 5.2: SA par liellopiem
TM 5.3: SA par aitām
TM 5.4: SA par kazām
TM 5.5: SA par dārzeniem
TM 5.6: SA par augļiem un ogām
TM 5.7: SA par cietes kartupeļiem
TM 5.8: SA par sertificētiem sēklas kartupeļiem
TM 5.9: SA par sertificētu labības sēklu
TM 5.10: SA par sertificētām stiebrzāļu un lopbarības augu sēklām
TM 5.11: SA par vasaras rapsi un vasaras ripsi
TM 5.12: SA par miežiem
TM 5.13: SA par rudzu populācijas šķirnēm
TM 5.14: SA par proteīnaugiem

35 lauku attīstības intervences

LA 1.1: Mācības (profesionālo zināšanu un prasmju pilnveide)
LA 1.2: Konsultantu mācības (profesionālo zināšanu un prasmju pilnveide)
LA 1.3: Informatīvie pasākumi (profesionālo zināšanu un prasmju pilnveide)
LA 2.1: Individuālu (vienreizēju) konsultāciju pakalpojumi (konsultāciju pakalpojumi)
LA 2.2: Daudzgaļu konsultāciju pakalpojumi ("inkubācija") (konsultāciju pakalpojumi)
LA 3: Demonstrējumi
LA 4.1.1: Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās konkurētspējai
LA 4.1.2: Atbalsts ieguldījumiem SEG un amonjaka emisijas samazinošajiem pasākumiem un klimata pārmaiņu mazināšanai un pielāgošanās pasākumu īstenošanai lauku saimniecībās
LA 4.1.3: Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības dzīvnieku labturības uzlabošanai un biodrošības pasākumu īstenošanai
LA 4.1.4: Atbalsts ieguldījumiem AER izmantošanai vai energoefektivitātes palielināšanai
LA 4.1.5: Atbalsts aizdevumu veidā ieguldījumiem mazās un vidējās lauku saimniecībās
LA 4.1.6: Atbalsts subsīdijas veidā procentu likmes daļējai dzēšanai
LA 4.2: Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē
LA 4.3: Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā
LA 4.4: Atbalsts ieguldījumiem nelauksaimniecības aktivitāšu īstenošanai
LA 4.5: Mākslīgo mitrāju izveide
LA 4.6: Bioloģiski vērtīgo zālāju atjaunošana
LA 5: Atbalsts ieguldījumiem mazajās lauku saimniecībās
LA 6: Atbalsts gados jauniekiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai
LA 7.1: Ieguldījumi meža ieaudzēšanai, nomaiņai, atjaunošanai un retināšanai
LA 7.2: Atbalsts meža bojājumu profilaksei un atjaunošanai, ko nodarījuši ugunsgrēki, dabas katastrofas, katastrofāli notikumi
LA 8: Atbalsts meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai uzturēšanai
LA 9: Ražotāju grupu un organizāciju izveide
LA 10.1: Zaļās joslas
LA 10.2: Vidi saudzējoša dārzkopība
LA 10.3: Paaugstinātu labturības prasību un emisiju mazinošā lopkopība
LA 10.4: Biškopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām
LA 10.5: Zālāju biotopu apsaimniekošana
LA 11: Bioloģiskā lauksaimniecība
LA 12: <i>Natura 2000</i> maksājums mežiem
LA 16: Atbalsts EIP darba grupu projektu īstenošanai
LA 17: Ražas, dzīvnieku, sējumu un stādījumu apdrošināšanas prēmija
LA 18: Pārtikas kvalitātes shēmas
LA 19: Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošanu
LA 20: Sadarbība pārtikas īso piegāžu ķēžu darbības veicināšanai un piedāvājuma nodrošināšanai

24 intervences konkrētās nozarēs

Augļi un dārzeni (TKO1)

TKO 1.1: Investīcijas materiālos un nemateriālos aktīvos, pētniecībā un eksperimentālās un inovatīvās ražošanas metodēs un citos pasākumos
TKO 1.2: Konsultāciju pakalpojumi un tehniskā palīdzība
TKO 1.3: Apmācība, tostarp padomdošana un paraugprakses apmaiņa
TKO 1.4: Bioloģiskā vai integrētā ražošana
TKO 1.5: Produkcijas pārvadāšanas un uzglabāšanas ilgtspēju un efektivitāti palielinoša rīcība
TKO 1.6: Noieta veicināšana, saziņa un tirgvedība, tostarp rīcība un aktivitātes, kuru konkrētais mērķis ir palielināt patērētāju informētību par ES kvalitātes shēmām un veselīga uztura nozīmi, kā arī tirgu dažādošana un konsolidācija
TKO 1.7: Savienības un valstu kvalitātes shēmu īstenošana
TKO 1.8: Izsekojamības un sertifikācijas sistēmu īstenošana, jo īpaši galapatērētājiem pārdoto produktu kvalitātes uzraudzība
TKO 1.9: Darbības klimata pārmaiņu mazināšanai un darbības, lai pielāgotos klimata pārmaiņām

Citās nozarēs: labība (TKO 2.1), lobītie pākšū dārzeņi KN0713 (TKO 2.2), liellopu un teļa gaļa (TKO 2.3), piens un piena produkti (TKO 2.4) un cūkgaļa (TKO 2.5)

TKO 2.1.1, TKO 2.2.1, TKO 2.3.1, TKO 2.4.1, TKO 2.5.1: Investīcijas materiālos un nemateriālos aktīvos, pētniecībā un eksperimentālās un inovatīvās ražošanas metodēs un citos pasākumos
TKO 2.1.2, TKO 2.2.2., TKO 2.3.2, TKO 2.4.2, TKO 2.5.2: Konsultāciju pakalpojumi un tehniskā palīdzība
TKO 2.1.3, TKO 2.2.3, TKO 2.3.3, TKO 2.4.3, TKO 2.5.3: Apmācība, tostarp padomdošana un paraugprakses apmaiņa
TKO 2.1.4, TKO 2.2.4, TKO 2.3.4, TKO 2.4.4, TKO 2.5.4: Bioloģiskā vai integrētā ražošana
TKO 2.1.5, TKO 2.2.5, TKO 2.3.5, TKO 2.4.5, TKO 2.5.5: Produkcijas pārvadāšanas un uzglabāšanas ilgtspēju un efektivitāti palielinoša rīcība
TKO 2.1.6, TKO 2.2.6, TKO 2.3.6, TKO 2.4.6, TKO 2.5.6: Noieta veicināšana, saziņa un tirgvedība, tostarp rīcība un aktivitātes, kuru konkrētais mērķis ir palielināt patērētāju informētību par ES kvalitātes shēmām un veselīga uztura nozīmi, kā arī tirgu dažādošana un konsolidācija
TKO 2.1.7, TKO 2.2.7, TKO 2.3.7, TKO 2.4.7, TKO 2.5.7: Savienības un valstu kvalitātes shēmu īstenošana
TKO 2.1.8, TKO 2.2.8, TKO 2.3.8, TKO 2.4.8, TKO 2.5.8: Izsekojamības un sertifikācijas sistēmu īstenošana, jo īpaši galapatērētājiem pārdoto produktu kvalitātes uzraudzība

Biškopības produktu sektors

TKO 3.1: Konsultāciju pakalpojumi, tehniskā palīdzība, apmācība, informācijas un paraugprakses apmaiņa, tostarp ar tīklošanas palīdzību, biškopjiem un biškopju organizācijām
TKO 3.2: Investīcijas materiālos un nemateriālos aktīvos, kā arī citi pasākumi, kas cita starpā vērsti uz bišu parazītu un slimību, jo īpaši varrozes, apkarošanu
TKO 3.3: Nelabvēlīgu klimatisko apstākļu nodarīta kaitējuma novēršana un mainīgajiem klimatiskajiem apstākļiem piemērotu apsaimniekošanas prakšu izstrādes un izmantošanas veicināšana
TKO 3.4: Investīcijas materiālos un nemateriālos aktīvos, kā arī citi pasākumi, kas cita starpā vērsti uz bišu skaita atjaunināšanu stropos Savienībā, tostarp bišu audzēšanu
TKO 3.5: Sadarbība ar specializētām struktūrām, lai īstenotu pētniecības programmas biškopības un biškopības produktu jomā
TKO 3.6: Noieta veicināšanas, saziņas un mārketinga, tostarp tirgus uzraudzības, pasākumi un aktivitātes, kuru mērķis jo īpaši ir uzlabot patērētāju informētību par biškopības produktu kvalitāti
TKO 3.7: Produktu kvalitāti uzlabojoši pasākumi

6.1. Tiešie maksājumi

Lai stiprinātu Eiropas lauksaimniecības nozīmi nākotnē, ES kopējā lauksaimniecības politika (KLP) tiek pārskatīta un pielāgota mainīgajiem ekonomikas apstākļiem un iedzīvotāju prasībām un vajadzībām.

2018. gada jūnijā Eiropas Komisija nāca klajā ar tiesību akta priekšlikumiem par jaunu KLP pēc 2020. gada, ietverot tajā arī Eiropas zaļā kursa mērķus attiecībā uz ilgtspēju.

Pēc ilgām sarunām tikai 2021. gada 2. decembrī tika oficiāli pieņemta jaunā KLP, paredzot to īstenot no 2023. gada 1. janvāra. KLP stratēģiskā plāna regula paredz, ka no 2023. gada ir piemērojami turpmākinētie tiešo maksājumu pasākumi.

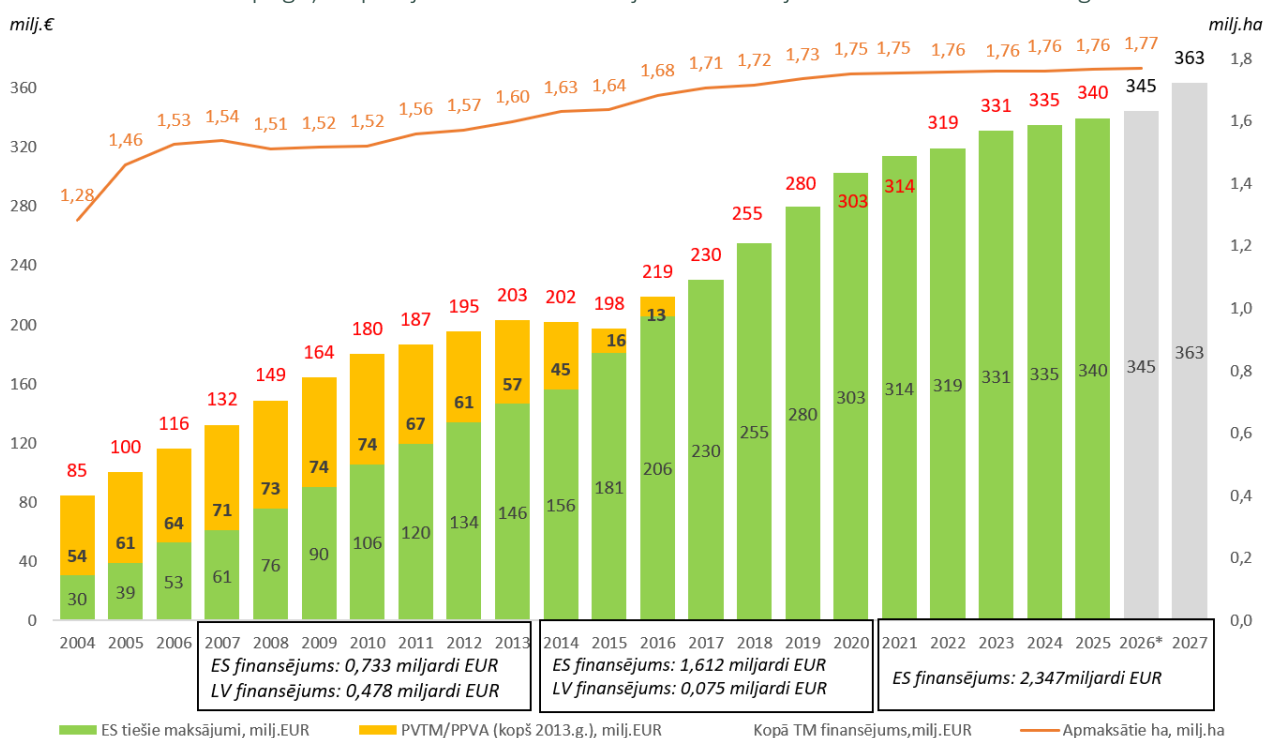
Obligāti ieviešamas intervences:

- 1) ilgtspēju sekmējošais ienākumu pamatatbalsts (ISIP), ko drīkst diferencēt teritoriju grupām, kurās ir līdzīgi sociālekonomiski vai agronomiski apstākļi;
- 2) ilgtspēju sekmējošais pārdalošais ienākumu papildatbalsts – atbalsta pārdalīšana no lielākām uz mazākām vai vidēji lielām lauku saimniecībām. KLP stratēģiskā plāna regula paredz, ka, saņemot tiešos maksājumus, visām dalībvalstīm katru gadu vismaz 10 % no kopējā tiešo maksājuma finansējuma ir jāpārdala mazajām un vidējām saimniecībām;
- 3) ienākumu papildatbalsts gados jauniem lauksaimniekiem (JAL) – atbalsts gados jauniem lauksaimniekiem lauksaimnieciskās darbības uzsākšanai. To var izmaksāt no tiešajiem maksājumiem vai lauku attīstības pasākumiem. KLP stratēģiskā plāna regulā ir noteikts minimālais novirzāmais finansējums gados jauniem lauksaimniekiem;
- 4) klimatiskās un vidiskās shēmas jeb ekoshēmas – atbalsts par klimatam un videi labvēlīgu pasākumu piemērošanu. Ekoshēmām katru gadu ir jānovirza vismaz 25 % tiešo maksājumu finansējuma.

Brīvprātīgi ieviešamas intervences – dalībvalsts izvēle:

- 1) saistītais ienākumu atbalsts – atbalsts nozarēm, kas saskaras ar grūtībām. Finansējumam no tiešajiem maksājumiem drīkst novirzīt līdz 13 % un papildus 2 % par proteīnaugiem;
- 2) maksājums mazajiem lauksaimniekiem – vienkāršota shēma, kas aizstāj visus citus tiešos maksājumus;
- 3) noteikt maksimumu attiecībā uz ilgtspēju sekmējoša ienākumu pamatatbalsta summu, kura konkrētā kalendārajā gadā piešķirama lauksaimniekam.

6.1. attēlā ir atspoguļots pieejamais tiešo maksājumu finansējums no 2004. līdz 2027. gadam.

6.4. attēls. Tiešo maksājumu finansējums, milj. EUR

* 2025. gadā deklarētie ha

Avots: ZM

Latvijā tiešie maksājumi pieejami saskaņā ar šādiem normatīvajiem aktiem:

- Ministru kabineta 2023. gada 18. aprīļa **noteikumiem Nr. 198** "Tiešo maksājumu piešķiršanas kārtība lauksaimniekiem" (turpmāk – MK noteikumi Nr. 198);
- Ministru kabineta 2023. gada 31. janvāra **noteikumiem Nr. 50** "Kārtība, kādā administrē un uzrauga Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu un Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai, kā arī

valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauksaimniecībai un lauku attīstībai 2023.–2027. gada plānošanas periodā” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 50);

- Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 2. decembra **Regulu (ES) 2021/2115**, ar ko izveido noteikumus par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, kuri dalībvalstīm jāizstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP stratēģiskie plāni) un kurus finansē no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) un no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), un ar ko atceļ Regulas (ES) Nr. 1305/2013 un (ES) Nr. 1307/2013;
- Komisijas 2021. gada 7. decembra Deleģēto **regulu 2022/126**, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/2115 papildina ar prasībām, kuras piemērojamas konkrētu veidu intervences pasākumiem, ko dalībvalstis savos KLP stratēģiskajos plānos 2023.–2027. gadam noteikušas atbilstīgi minētajai regulai, kā arī ar noteikumiem par īpatsvaru, ko piemēro laba lauksaimnieciskā un vidiskā stāvokļa (LLVS) 1. standarta vajadzībām;
- Komisijas 2022. gada 13. decembra Deleģēto **regulu 2023/370**, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/2115 papildina attiecībā uz procedūrām, termiņiem, kādos dalībvalstīm jāiesniedz KLP stratēģisko plānu grozīšanas pieprasījumi, un citiem gadījumiem, kad KLP stratēģisko plānu grozījumu maksimālais skaits nav piemērojams;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 2. decembra **Regulu (ES) 2021/2116** par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 1306/2013;
- Komisijas 2022. gada 4. maija Deleģēto **regulu (ES) 2022/1172**, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/2116 papildina attiecībā uz kopējā lauksaimniecības politikā integrēto administrācijas un kontroles sistēmu un ar nosacījumu sistēmu saistīto administratīvo sodu piemērošanu un aprēķināšanu;
- Komisijas 2022. gada 31. maija Īstenošanas **regulu (ES) 2022/1173**, ar ko nosaka noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/2116 piemēro attiecībā uz kopējā lauksaimniecības politikā integrēto administrācijas un kontroles sistēmu.

ES tiešo maksājumu intervences

No 2023. gada Latvijā tika īstenotas vairākas ES tiešo maksājumu atbalsta intervences.

- **Ilgtermiņa sekmējošais ienākumu pamatatbalsts** – šis pamatatbalsts turpina vienoto platības maksājumu (VPM). ISIP tiek diferencēts, nodrošinot par 10 eiro/ha lielāku atbalsta likmi novados, kuros zemes kvalitātes novērtējums ballēs vidēji ir mazāks par 38 ballēm un veģetācijas periods īsāks par 195 dienām, vai novados, kas robežojas ar ES trešajām valstīm.
- **Maksājums maziem lauksaimniekiem**: saistībā ar tiešajiem maksājumiem saglabāts vienkāršots atbalsts mazajiem lauksaimniekiem – 500 eiro par saimniecību, aizstājot pārējos tiešos maksājumus.
- **Ilgtermiņa sekmējošais pārdalošais ienākumu papildatbalsts** – jauns tiešo maksājumu atbalsts, lai pārdalītu atbalstu no lielām uz mazām saimniecībām.
- **Ienākumu papildatbalsts gados jauniem lauksaimniekiem** – papildatbalsts gados jaunajiem lauksaimniekiem par saimniecības pirmajiem 150 hektāriem.
- **Klimata un vides shēmas (turpmāk – ekoshēmas)**. Ieviestas septiņas ekoshēmas, lai veicinātu videi un klimatam labvēlīgas lauksaimniecības prakses:
 - ekoshēmas atbalsts par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi;
 - ekoshēmas atbalsts par ekoloģiski nozīmīgu platību;
 - ekoshēmas atbalstu par ainavas elementu izveidi un saglabāšanu (no 2025. gada);
 - ekoshēmas atbalsts par saudzējošo lauksaimniecības praksi;
 - ekoshēmas atbalsts par slāpekļa un amonjaka emisiju un piesārņojumu mazināšanu lauksaimniecības praksi;
 - ekoshēmas atbalsts par zālāju saglabāšanas veicināšanu;
 - ekoshēmas atbalsts par agroekoloģijas praksi bioloģiskās saimniecībās.
- **Saistītais ienākumu atbalsts**: dalībvalstis noteiktām nozarēm, kas saskaras ar grūtībām, var turpināt nodrošināt atbalstu no tiešajiem maksājumiem. Latvijā tiek saglabāts ar ražošanu saistītais ienākumu atbalsts 13 sektoros un no 2023. gada ir ieviests atbalsts par rudzu populācijas šķirņiem:

- saistītais ienākumu atbalsts par slaucamām govīm;
- saistītais ienākumu atbalsts par liellopiem;
- saistītais ienākumu atbalsts par aitām;
- saistītais ienākumu atbalsts par kazām;
- saistītais ienākumu atbalsts par dārzeņiem;
- saistītais ienākumu atbalsts par augļiem un ogām;
- saistītais ienākumu atbalsts par cietes kartupeļiem;
- saistītais ienākumu atbalsts par sertificētas sēklas kartupeļiem;
- saistītais ienākumu atbalsts par sertificētām labības sēklām;
- saistītais ienākumu atbalsts par sertificētām stiebrzāļu un lopbarības augu sēklām;
- saistītais ienākumu atbalsts par vasaras rapsi un vasaras ripsi;
- saistītais ienākumu atbalsts par miežiem;
- saistītais ienākumu atbalsts par rudzu populācijas šķirnēm
- saistītais ienākumu atbalsts par proteīnaugiem.

No 2023. gada ES tiešo maksājumu pretendentiem ir noteikts:

- ja ISIP pārsniedz 100 000 eiro, piemēro samazinājumu 100 % apmērā tai ISIP summas daļai, kas pārsniedz 100 000 eiro. Pirms samazinājuma piemērošanas pēc lauksaimnieka pieprasījuma no ISIP summas tiek atskaitīta iepriekšējā kalendāra gadā ar lauksaimniecisko darbību saistītā darba alga un tai piemērotais algas nodoklis, kā arī valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas;
- ka, pretendējot uz platību maksājumiem, ir jāizpilda atbalsttiesīgas lauksaimniecības zemes kritēriji.

6.1. tabula

ES TM izlietojums

Gads	TM apmaksātā platība, ha	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	1 749 968	50 619	323 372 207
2024.	1 759 880	49 720	331 830 031
2025.	1 764 512	49 600	337 931 485

Avots: LAD

Maksājuma maksimums (atbalsta griesti)

Ilgtspēju sekmējoša ienākumu pamatatbalsta (ISIP) summa, ko lauksaimniekam konkrētajā kalendāra gadā paredzēts piešķirt un kas pārsniegs 100 000 EUR, samazināma par 100 %. Pirms samazinājuma piemērošanas pēc lauksaimnieka pieprasījuma no ISIP summas tiek atskaitīta lauksaimnieka iepriekšējā kalendāra gadā jebkura izmaksātā ar lauksaimniecisku darbību saistītā darba alga un tai piemērotais algas nodoklis, kā arī valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, par kurām lauksaimnieks vedis grāmatvedības uzskaiti.

2025. gadā maksājuma samazinājums netika piemērots nevienam ES tiešo maksājumu pretendentam.

1. Atbalsttiesīgā lauksaimniecības zeme

ES tiešie maksājumi par platībām tiek piešķirti par katru lauksaimniecības zemes hektāru, ja tas atbilst atbalsttiesīgas lauksaimniecības zemes kritērijiem.

Lauksaimniecības zeme ir atbalsttiesīga, ja tā ir lauksaimnieka rīcībā kārtējā gada 15. jūnijā un tiek izmantota lauksaimnieciskai darbībai. Platībai jāatbilst atbalsttiesīga hektāra definīcijai visu kalendāro gadu, par kuru iesniegts Ģeotelpiskais iesniegums. Lauksaimniecības platības ir aramzeme, ilggadīgie stādījumi (arī īscirtmeta atvasājus) un ilggadīgie zālāji.

Aramzeme ir uzturēta **kultūraugu audzēšanai piemērotā stāvoklī**, ja:

- ✓ augsnes virsma ir līdzena atbilstoši lauksaimnieciskās apsaimniekošanas veidam un vietas mikroreljefam, tā ir piemērota pirmssējas apstrādei vai zālāja un citu augu nopļaušanai vai novākšanai, kā arī nav nepieciešams uzklāt augsni vai nolīdzināt augsnes virsmu, izmantojot šķūrēšanas vai iekrāvēju tehniku;
- ✓ tajā nav krūmu dzinumu, kas vecāki par vienu gadu;
- ✓ izmantojot to kā melno papuvi, nezāles tiek apkarotas, nepieļaujot sēklas nogatavošanos.

Ilggadīgo stādījumu platība ir **uzturēta kultūraugu audzēšanai piemērotā** stāvoklī, ja rindstarpas, kuru platums pārsniedz vienu metru, tiek izpļautas vai mehāniski apstrādātas un nokaltušie ilggadīgo stādījumu koki vai krūmi novākti līdz kārtējā gada 15. septembrim.

Aramzemē sēti zālāji, tīrsējā sēti tauriņzieži un **ilggadīgie zālāji** ir **uzturēti ganīšanai piemērotā stāvoklī**, ja tie līdz kārtējā gada 15. augustam ir noganīti un nepietiekami noganītā platība ir apļauta vai tie ir nopļauti, izņemot

- ✓ aramzemē sētos zālājus, tīrsējā sētus tauriņziežus un ilggadīgos zālājus, kas izmantojami ārstniecības augu vākšanai vai nektāra vākšanai biškopībā, tostarp platībās, kurās tiek īstenota lauku attīstības intervence “Biškopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām” vai “Bioloģiskā lauksaimniecība”, ja tie ir nopļauti līdz kārtējā gada 15. septembrim;
- ✓ ilggadīgos zālājus, kas atzīti par bioloģiski vērtīgiem zālājiem vai no lauksaimnieciskās darbības atkarīgiem ES nozīmes zālāju biotopiem un putnu dzīvotnēm, ja tie ir noganīti vai nopļauti un novākti, izvēloties augsnes mitruma apstākļiem piemērotu pļaušanas tehniku, līdz kārtējā gada 15. septembrim;
- ✓ zālājus un tīrsējā sētus tauriņziežus, kas tiek izmantoti zālāju sēklaudzēšanai, ja tie ir nokulti līdz kārtējā gada 1. oktobrim un kārtējā gadā ir pieteikti lauku apskatei VAAD vai par konkrētajām platībām ir iesniegts iesniegums LAD reizē ar vienoto iesniegumu.

Īscirtmeta atvasāju (apses, kārkla, baltalkšņa) platība ir atbalsta tiesīga, ja

- ✓ tiek stādītas un audzētas viena vecuma īscirtmeta atvasāju sugas;
- ✓ ir vismaz 1000 apses vai baltalkšņa vai vismaz 4000 kārkla stādu uz hektāru;
- ✓ maksimālais cirtes aprites laiks ir pieci gadi;
- ✓ platībā nav reģistrētas vai no jauna izveidotas meliorācijas sistēmas;

Ir jāiesniedz īscirtmeta atvasāju sugu stādu izcelsmes apliecinājuma kopija.

Lauksaimniecības zemi neizmanto lauksaimnieciskajai darbībai un par to nevar saņemt atbalstu, ja

- ✓ to izmanto mežistrādes vajadzībām, ceļu būvei, telšu novietošanai, auto un tehnikas stāvvietām, izstāžu, gadatirgu, sporta, atpūtas un citu sabiedrisku pasākumu rīkošanai vai citām nelauksaimnieciskajām darbībām laikposmā no 15. maija līdz 15. septembrim ilgāk nekā četras nedēļas pēc kārtas un tai nepieciešama augsnes virskārtas atjaunošana un izlīdzināšana vai zālāju zelmeņa atjaunošana;
- ✓ uz tās atrodas lidlauks (izdota apliecība saskaņā ar normatīvajiem aktiem par civilās aviācijas lidlauku izveidošanu, sertifikāciju un ekspluatāciju), pastāvīgs sporta laukums, tostarp golfa laukums, lauki vai nogāzes, kurās ierīkotas slēpošanas un citu sporta veidu trases ar aprīkojumu, zirgu izjāžu laukums ar aprīkojumu, atpūtas un kempingu laukums, siltumnīcas ar grīdas segumu, izvietoti saules paneļi vai ceļi;
- ✓ nogabalā pārsvarā ir invazīvo latvāņu ģints augi, kam izveidojušās ziedkopas;
- ✓ tajā aug vilkvāļītes vai tā ir mitrzeme, kas laikposmā no 15. maija līdz 15. septembrim ir klāta ar ūdeni ilgāk nekā četras nedēļas pēc kārtas, ja vien šāda platība neaizņem daļu no lauka un nav deklarēta kā biodaudzveidības sala;
- ✓ nogabals ir mauriņš vai piemājas zemes zālājs, kas regulāri tiek nopļauts vai smalcināts;
- ✓ to aizņem Ziemassvētku eglīšu stādījumi.

Tomēr lauksaimnieks var iesniegt pierādījumus, ka lauksaimniecības zeme tiek izmantota lauksaimnieciskai darbībai.

Ilgtspēju sekmējošais ienākumu pamatatbalsts (ISIP)

ISIP var saņemt:

- ✓ ja lauksaimnieks izpilda vismaz vienu no aktīva lauksaimnieka kritērijiem;
- ✓ par katru lauksaimniecības zemes hektāru, ja tas atbilst atbalsttiesīgas lauksaimniecības zemes kritērijiem.

Minimālā ISIP platība ir vismaz viens hektārs, turklāt katra lauka (vienlaidu zemes gabala, kurā viens lauksaimnieks audzē vienu kultūraugu) platībai ir jābūt vismaz 0,3 hektārus lielai.

No 2023. gada ir ieviesta ISIP diferencēšana pa teritoriju grupām, kurās ir līdzīgi sociālekonomiski un agronomiski apstākļi:

- ✓ pamata atbalsta likmi EUR par hektāru iespējams saņemt par lauksaimniecības zemi, kas atrodas valstspilsētās un novados, kuri nerobežojas ar valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, un kuros veģetācijas perioda ilgums ir vismaz 195 dienas vai lauksaimniecības zemes kvalitatīvais vērtējums ir vismaz 38 balles, – Aizkraukles novadā, Ādažu novadā, Bauskas novadā, Dienvidkurzemes novadā, Dobeles novadā, Jelgavas novadā, Jēkabpils novadā, Kuldīgas novadā, Ķekavas novadā, Limbažu novadā, Līvānu novadā, Mārupes novadā, Ogres novadā, Olaines novadā, Preiļu novadā, Ropažu novadā, Salaspils novadā, Saldus novadā, Saulkrastu novadā, Siguldas novadā, Talsu novadā, Tukuma novadā, Valmieras novadā un Ventspils novadā;
- ✓ paaugstinātu atbalsta likmi EUR par hektāru iespējams saņemt par lauksaimniecības zemi, kas atrodas novados, kuros veģetācijas perioda ilgums ir īsāks par 195 dienām un lauksaimniecības zemes kvalitatīvais vērtējums ir mazāks nekā 38 balles vai kuri robežojas ar valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, – Alūksnes novadā, Augšdaugavas novadā, Balvu novadā, Cēsu novadā, Gulbenes novadā, Krāslavas novadā, Ludzas novadā, Madonas novadā, Rēzeknes novadā, Smiltenes novadā un Valkas novadā.

6.2. tabula

ISIP finansējuma izlietojums					
Gads	Teritoriju grupa	Likme, EUR/ha	Apmaksātā platība, ha	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	novadi ar īpašiem apstākļiem	94,64	599 374	34 394	146 231 125
	pārējā Latvijas teritorija	84,64	1 112 914		
2024.	novadi ar īpašiem apstākļiem	94,17	601 429	32 379	150 509 592
	pārējā Latvijas teritorija	84,17	1 118 967		
2025.	novadi ar īpašiem apstākļiem	92,82	615 655	31 440	148 921 216
	pārējā Latvijas teritorija	82,82	1 108 378		

Avots: LAD

Ienākumu papildatbalsts gados jauniem lauksaimniekiem

Ienākumu papildatbalstu gados jauniem lauksaimniekiem (turpmāk – JAL atbalsts) var saņemt fiziskas un juridiskas personas par **pirmās** izveidotās vai pārņemtās lauku saimniecības pirmajiem **150 hektāriem**, kas ir atbalsttiesīgi ISIP saņemšanai. Maksājums tiek piešķirts piecus gadus vai ne ilgāk kā līdz 2027. gadam.

Maksājumu iespējams saņemt arī par kontrolē esošu lauku saimniecību, ar kuru pārņemta pirmā dibinātā saimniecība, ja tā izveidota, mainot juridisko statusu, vai arī ir pilnībā izbeigta iepriekšējās personas (juridiskas vai fiziskas) darbība.

Gados jauns lauksaimnieks ir fiziska persona, kas

- 1) gadā, kad pirmo reizi piesakās JAL atbalsta saņemšanai, nav vecāka par 40 gadiem;
- 2) ir lauku saimniecības vadītājs un īpašnieks saimniecībai, kas izveidota piecu gadu laikā pirms pirmā iesnieguma iesniegšanas JAL atbalstam, un reāli un ilgstoši kontrolē saimniecības lēmumus kārtējā gadā, kad piesakās JAL atbalstam (viens vai kopā ar citiem gados jauniem lauksaimniekiem ir vienīgais saimniecības īpašnieks, vai tam pieder vairāk nekā 50 % kapitāldaļu (ja vairāki, tad katram vismaz 20 %) un ir paraksta tiesības no pieteikšanās dienas līdz 1. oktobrim);
- 3) ir ieguvusi augstāko vai vidējo profesionālo lauksaimniecības izglītību, apgūstot lauksaimniecības priekšmetus 320 stundu apjomā, vai apgūvusi lauksaimniecības zināšanu pamatkursus (vismaz 160 stundu) līdz 1. augustam gadā, kad pirmo reizi piesakās JAL atbalsta saņemšanai.

Maksājuma piemērošanas nolūkos tika uzskatīts, ka **lauku saimniecība dibināta vai izveidota** (vai uzsākta fiksēta lauksaimnieciskā darbība) gadā, kad

- iesniegts iesniegums lauksaimniecības valsts vai ES atbalsta saņemšanai;
- Lauksaimniecības datu centrā reģistrēti lauksaimniecības dzīvnieki, kuru skaits atbilst vismaz trim nosacītajām liellopu vienībām;
- VID deklarēti ieņēmumi no lauksaimnieciskās darbības.

Saimniecības dibināšana vai izveide ietver arī situācijas, kad gados jaunais lauksaimnieks pārņem saimniecību, kļūst par zemnieku saimniecības īpašnieku vai kad viens vai vairāki gados jauni lauksaimnieki iegādājas daļu saimniecības un iegūst tās kontroles tiesības un paraksta tiesības ar nosacījumu, ka pārņemto saimniecību iepriekš nav pārvaldījis cits gados jauns lauksaimnieks.

Nosacījumi juridiskām personām – kapitālsabiedrībām

Kapitālsabiedrība var saņemt atbalstu, ja

- vienam gados jaunam lauksaimniekam pieder vairāk nekā 50 % kapitāldaļu un paraksta tiesības vai vairākiem gados jauniem lauksaimniekiem kopā pieder vairāk nekā 50 % kapitāldaļu, katram vismaz 20 % kapitāldaļu un paraksta tiesības;
- paraksta tiesības tie saglabā vismaz no pieteikšanās dienas JAL atbalstam līdz 1. oktobrim.

Ja kapitālsabiedrību pārvalda cita juridiska persona, ikvienai fiziskajai personai, kura kontrolē šo otro juridisko personu, jāatbilst gados jauna lauksaimnieka definīcijai.

Nosacījumi zemnieku saimniecībām

Zemnieku saimniecība var saņemt maksājumu, ja viens vai vairāki gados jauni lauksaimnieki ir individuālā uzņēmuma vai zemnieku saimniecības vienīgie īpašnieki un tiem ir paraksta tiesības gadā, kad tie piesakās maksājumam, un šo statusu tie saglabā līdz kārtējā gada 1. oktobrim.

Papildu nosacījumi

Ja gados jaunais lauksaimnieks ir dibinājis un maksājumam pieteicis vairākas savā kontrolē esošas saimniecības, maksājumu piešķir par tās pieteiktās saimniecības platību, kura ir dibināta pirmā.

Ja gados jaunais lauksaimnieks vienā dienā ir dibinājis vairākas savā kontrolē esošas saimniecības, maksājumu piešķir tikai par vienas saimniecības platību, ko norāda lauksaimnieks, vai nepiešķir nevienai no saimniecībām, ja tiek konstatēta mākslīgu nosacījumu radīšana.

Iepriekšējā maksājumu perioda gados jaunajiem lauksaimniekiem atbalsta saņēmēji var pieteikties JAL atbalstam, bet ne ilgāk kā piecus gadus pēc kārtas, skaitot no pirmā gada, kad iesniegts iesniegums, lai saņemtu maksājumu gados jauniem lauksaimniekiem.

6.3. tabula

Ienākumu papildatbalsta gados jauniem lauksaimniekiem finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/ha	Apmaksātā platība, ha	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	35,63	58 089	1795	2 067 284
2024.	41,22	51 932	1409	2 135 923
2025.	39,85	49 915	1142	1 989 138

Avots: LAD

Maksājums mazajiem lauksaimniekiem

Lai mazinātu ar tiešo maksājumu pārvaldību un kontroli saistītās administratīvās izmaksas, no 2015. gada Latvijā tika ieviests vienkāršs un īpašs atbalsta veids mazajiem lauksaimniekiem – mazo lauksaimnieku atbalsta shēmas maksājums. No 2023. gada šo atbalsta veidu aizstāj maksājums mazajiem lauksaimniekiem.

Maksājums mazajiem lauksaimniekiem (MLS) ir fiksēts maksājums – 500 eiro gadā saimniecībai, un tas aizstāj visus pārējos tiešos maksājumus. Iepriekš šai maksājuma shēmai varēja pievienoties tikai vienu reizi līdz 2015. gada 15. jūnijam, bet, sākot no 2023. gada, šāda nosacījuma vairs nav, un lauksaimnieks periodā līdz 2027. gadam var brīvi katru gadu izvēlēties, vai konkrētajā gadā pieteikties MLS saņemšanai vai ne. Arī šajā plānošanas periodā no shēmas var izstāties jebkurā gadā.

Lauksaimnieks var saņemt MLS, ja deklarē visu savā rīcībā esošo lauksaimniecības zemi, nodrošina deklarētās zemes atbilstību atbalsttiesīguma nosacījumiem un nav radījis mākslīgus apstākļus priekšrocību gūšanai no mazo lauksaimnieku maksājuma. Lauksaimniekiem, kas tiešajiem maksājumiem piesakās pirmoreiz un vēlas pieteikties MLS saņemšanai, kopā ar ģeotelpisko iesniegumu maksājuma mazajiem lauksaimniekiem saņemšanai Lauku atbalsta dienestā jāiesniedz arī apliecinājums, kas ietver ziņas par lauksaimnieku, zemes iegūšanas veidu, saimniecības pārņemšanas raksturu, plānoto saimniecisko darbību un saimniecības izveidošanas mērķi, nodrošinot pierādījumus, ka nav tikuši radīti mākslīgi apstākļi MLS saņemšanai.

6.4. tabula

Maksājuma mazajiem lauksaimniekiem finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/gadā	Apmaksātā platība, ha	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
------	-----------------	-----------------------	-----------------	----------------------

2023.	500	37 680	16 225	8 091 779
2024.	500	39 484	17 341	8 625 315
2025.	500	40 479	18 160	9 080 833

Avots: LAD

Ilgtspēju sekmējošais pārdalošais ienākumu papildatbalsts

No 2023. gada ir ieviests jauns atbalsta veids – ilgtspēju sekmējošais pārdalošais ienākumu papildatbalsts (PM).

Ģeotelpiskajā iesniegumā nav nepieciešama īpaša atzīme, lai pieteiktos PM saņemšanai. Šo maksājumu automātiski saņem lauksaimnieks, kurš ir atbalsttiesīgs un pieteicies ISIP un kura saimniecības platība ir lielāka par trim hektāriem. PM tiek maksāts par saimniecības platības daļu, kas ir lielāka par trīs hektāriem un nepārsniedz 100 hektāru. Saimniecība ar platību, kas ir lielāka par 100 hektāriem, arī var saņemt PM, un šādi saimniecībai tas tiks maksāts kopumā par 97 hektāriem. PM ir noteikta atšķirīga (lielāka) atbalsta likme par platību, kas pārsniedz trīs hektārus, bet nav lielāka par 30 hektāriem, un mazāka likme par platību, kas pārsniedz par 30 hektāru, bet nav lielāka par 100 hektāriem.

6.5. tabula

Ilgtspēju sekmējošā pārdalošā ienākumu papildatbalsta finansējuma izlietojums

Gads	Teritoriju grupa	Likme, EUR/ha	Apmaksātā platība, ha	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	> 3 līdz 30 ha	60,82	408 833	31 697	29 301 115
	> 30 līdz 100 ha	12,23	365 424		
2024.	> 3 līdz 30 ha	63,93	396 758	30 062	29 739 861
	> 30 līdz 100 ha	12,14	365 106		
2025.	> 3 līdz 30 ha	60,00	386 122	37 037	29 882 001
	> 30 līdz 100 ha	12,08	363 774		

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts (SA)

Saistīto ienākumu atbalstu var piešķirt noteiktām atbalstāmajām nozarēm un produktiem vai īpašajiem saimniekošanas veidiem, lai palīdzētu atrisināt grūtības, ar kurām ir jāsaskaras, uzlabojot konkurētspēju, ilgtspēju vai kvalitāti. Saistīto ienākumu atbalstu drīkst piešķirt tikai tādām nozarēm, kuru produkcijas un īpašo saimniekošanas veidu uzturēšanai ir svarīgi sociālekonomiski vai vidiski iemesli.

Saistītais ienākumu atbalsts par slaucamām govīm

SA par slaucamo govi var saņemt, ja

- govis ir turētas lauksaimnieka ganāmpulkā vairāk nekā trīs mēnešus pēc kārtas, sākot no kārtējā gada 15. maija;
- notiek to pārraudzība atbilstoši normatīvajiem aktiem par dzīvnieku pārraudzību;
- izslaukums no govs pēdējā standarta laktācijā, kas noslēgta pārraudzības gadā, no iepriekšējā gada 1. oktobra līdz kārtējā gada 30. septembrim ir vismaz **6300** kilogramu vai govij bioloģiskajā saimniecībā vai Latvijas brūnās un zilās šķirnes govij, ko izmanto lauksaimniecības ģenētisko resursu saglabāšanai, – **4650** kilogramu. Izslaukuma prasība netiek attiecināta uz slaucamām govīm jeb pirmcipiem, kuru pirmā standarta laktācija tiek uzsākta pārraudzības gadā no iepriekšējā gada 1. oktobra līdz kārtējā gada 30. septembrim;
- govis ir reģistrētas un apzīmētas un par tām ir sniegta informācija normatīvajos aktos par lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanu un reģistrēšanu noteiktajā kārtībā;
- lauksaimnieks nodrošina piena izslaukuma kontroli, datu sagatavošanu un uzglabāšanu, ievērojot pārraudzības kārtību;

- lauksaimnieks izveido un uztur saimniecības piena izmantošanas, tostarp realizācijas, uzskaiti rakstveidā, izmantojot elektroniskos datu uzglabāšanas līdzekļus vai iekārtojot uzskaites žurnālu, kurā informācija sakārtota hronoloģiskā secībā:
 - pēc kontroles datuma;
 - pēc piena piegādes datuma ar ziņām par piena pircēju un piegādāto piena daudzumu;
 - pēc piena pārstrādes datuma, ja piens tiek pārstrādāts saimniecībā.

6.6. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par slaucamām govīm finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/govi	Apmaksātie dzīvnieki	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	282,89	88 119	2987	24 876 772
2024.	286,53	85 409	2754	24 402 620
2025.	288,17	84 874	2577	24 444 439

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par liellopiem

SA par liellopiem var saņemt par liellopu, ja

- tas pieder pie gaļas šķirnes (Šarolē, Herefordas, Aberdīnangusu, Limuzīnas, Hailandes, Galovejas, Beļģijas zilā, Hekes, blondais akvitānietis, Obrakas, Pjemontas, Deksteras, Saleras, Šorthornas, vagjū, gaļas šķirņu krustojums) vai piena-gaļas šķirnes (stepju pelēkā, Simentāles, Tiroles pelēkā, Montbeljardas, Šveices brūnā, Normandijas, Ungārijas stepju, kombinēto šķirņu krustojums) vai iegūts krustojumā ar šo šķirņu dzīvniekiem;
- tā ir tele, kas vēl nav atnesusies, vai tas ir bullis vai vērsis un ja liellops lauksaimnieka ganāmpulkā sasniedzis 16 mēnešu vecumu un ganāmpulkā noturēts vairāk nekā sešus mēnešus pēc kārtas pirms 16 mēnešu vecuma sasniegšanas dienas;
- tā ir zīdītājgovs, kura netiek slaukta, bet tiek izmantota teļu zīdīšanai, kura ir atnesusies divu gadu laikposmā, kas beidzas kārtējā gada 15. novembrī, un kura lauksaimnieka ganāmpulkā ir turēta sešus mēnešus pēc kārtas, sākot no kārtējā gada 15. maija;
- tas ir reģistrēts un apzīmēts un par to ir sniegta informācija normatīvajos aktos par lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanu un reģistrēšanu noteiktajā kārtībā.

6.7. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par liellopiem finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/liellopu	Apmaksātie dzīvnieki	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	104,94	66 740	3699	6 968 964
2024.	108,17	64 775	3517	6 980 704
2025.	107,83	65 005	3403	7 000 009

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par aitām

SA par aitām var saņemt par aitu māti, ja

- ganāmpulkā ir vismaz trīs atbalsttiesīgas aitu mātes laikposmā no iepriekšējā gada 1. oktobra līdz kārtējā gada 30. septembrim un tās šajā laikā ir atnesušās;
- tā pieder pie gaļas šķirnes (*Il-de-France*, Tekselas, Igaunijas baltgalve, Dorsetas, Šarolē, Svifteras, Dalas, Norvēģijas baltā, Leinas, Hempšīras, Sufolkas, Dorperas, Oksforddaunas, Persijas melngalve, gaļas šķirņu krustojums), kombinētās (vilnas-gaļas) šķirnes (Latvijas tumšgalve, Igaunijas tumšgalve, Šropšīras, Lietuvas melngalve, Vācijas melngalve, Vācijas merino vietējā, Leisteres, Somijas landrase, Islandes, Romanovas, Gotlandes, Haidšnukes ragainā pelēkā, Soa, Džeikoba) vai piena šķirnes (Ostfrīzijas piena, beļģu piena, Lakonas, piena šķirņu krustojums) vai ir iegūta, krustojot ar kādu no minētajām šķirnēm;
- tā noturēta lauksaimnieka ganāmpulkā ilgāk nekā trīs mēnešus pēc kārtas, sākot no kārtējā gada 1. marta;

- tā ir reģistrēta un apzīmēta un par to ir sniegta informācija normatīvajos aktos par lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanu un reģistrēšanu noteiktajā kārtībā.

6.8. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par aitām finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/aitu	Apmaksātie dzīvnieki	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	31,81	21 000	568	666 131
2024.	33,78	20 125	527	678 037
2025.	33,78	19 464	497	657 250

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par kazām

SA par kazām var saņemt par kazu māti, ja

- ganāmpulkā ir vismaz trīs atbalsttiesīgas kazu mātes laikposmā no iepriekšējā gada 1. oktobra līdz kārtējā gada 30. septembrim un tās šajā laikā ir atnesušās;
- tā noturēta lauksaimnieka ganāmpulkā ilgāk nekā trīs mēnešus pēc kārtas, sākot kārtējā gada 15. maija;
- tā ir reģistrēta un apzīmēta un par to ir sniegta informācija normatīvajos aktos par lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanu un reģistrēšanu noteiktajā kārtībā.

6.9. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par kazām finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/kazu	Apmaksātie dzīvnieki	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	35,67	2369	144	84 357
2024.	36,94	2171	146	79 844
2025.	35,64	2025	145	72 015

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par dārzeņiem

SA par dārzeņiem var saņemt, ja

- attiecīgajā platībā tiek audzēti tomāti, sīpoli, šalotes sīpoli, maurloki, lielloku sīpoli, batūni, ķiploki, puravi, galviņkāposti, ziedkāposti, citi kāposti (izņemot lopbarības kāpostus), galda kolrābji, burkāni, galda kāļi, galda bietes, mangolds (lapu bietes), selerijas, redīsi, melnie rutki, pētersīļi, pastinaki, gurķi, kornišoni, dārza ķirbji, cukīni, kabači, patisoni, vīglapu ķirbji, lielaugļu ķirbji, muskata ķirbji, skābenes (izmantojamas pārtikai), rabarberi, spināti, mārrutki, parastās dilles, salāti, topinambūri, paprika, baklažāni vai spargeļi;
- kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par vienu hektāru un ir atbalsttiesīga ISIP saņemšanai, tostarp dārzeņu kultūraugu skaits līdz kārtējā gada 31. augustam vienā kvadrātmetrā nav mazāks par minimālo noteikto skaitu un dārzeņu platībā īstenoti nezāļu ierobežošanas agrotehniskie pasākumi vismaz tādā apjomā, lai netiktu kavēta kultūraugu augšana un kultūraugi sasniegtu ražas novākšanai piemērotu gatavību;
- par platību, kas pārsniedz trīs hektārus, ir izveidota uzskaites sistēma, kurā kārtējā gadā par katra kultūrauga laukiem norādīta informācija par lauku un tā platību, audzēto kultūraugu, agrotehniskajiem pasākumiem, izmantotajiem mehāniskajiem, bioloģiskajiem, agrotehniskajiem vai ķīmiskajiem augu aizsardzības pasākumiem, tostarp par lietoto augu aizsardzības līdzekli, kā arī informācija par ražu un tās novākšanas datumu.

6.10. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par dārzeņiem finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/ha	Apmaksātie hektāri	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	594,97	2911	490	1 730 376
2024.	594,97	3040	457	1 807 697
2025.	594,97	3375	462	2 007 668

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par augļiem un ogām

SA par augļiem un ogām var saņemt, ja

- kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par vienu hektāru un attiecīgajā platībā tika audzētas vīnogas, ābeles, bumbieres, krūmcidonijas, smiltsērķšķi, saldie un skābie ķirši, plūmes, dārza pīlādži, zemenes, krūmmellenes, lielo dzērvenes, upenes, sarkanās un baltās jānogas, ērkšķogas, aronijas, avenes, kazenes, sausserži, irbenes un plūškoki, melones vai arbūzi;
- kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par vienu hektāru un ir atbalsttiesīga ISIP un rindstarpas, kuru platums pārsniedz vienu metru, ir izplautas vai mehāniski apstrādātas, un nokaltušie ilggadīgo stādījumu koki vai krūmi aizvākti līdz kārtējā gada 15. septembrim;
- par platību, kas pārsniedz trīs hektārus, ir izveidota uzskaites sistēma, kurā kārtējā gadā par katra kultūrauga laukiem norādīta informācija par lauku un tā platību, audzēto kultūraugu, agrotehniskajiem pasākumiem, izmantotajiem mehāniskajiem, bioloģiskajiem, agrotehniskajiem vai ķīmiskajiem augu aizsardzības pasākumiem, tostarp par lietoto augu aizsardzības līdzekli, kā arī informācija par ražu un tās novākšanas datumu;

! Lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret lauksaimniekiem un nepieļautu tirgus un konkurences kropļojumus, uzskatāms, ka lauksaimnieks ir radījis mākslīgus apstākļus, lai saņemtu saistīto ienākumu atbalstu par platībām, ja viņš nav novācis ražu, kultūraugam sasniedzot gatavības fāzi, vai nav ierīkots jauns ilggadīgo kultūraugu stādījums, izmantojot kultūraugam piemērotu stādīšanas metodi.

6.11. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par augļiem un ogām finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/ha	Apmaksātie hektāri	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	131,28	8575	1530	1 124 452
2024.	131,04	8629	1474	1 128 181
2025.	128,81	8819	1461	1 135 268

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par cietes kartupeļiem

SA par cietes kartupeļiem varēja saņemt, ja

- lauksaimniekam ir noslēgts kartupeļu audzēšanas līgums ar cietes ražotāju par noteiktu cietes kartupeļu stādījumu platību un noteikta kartupeļu daudzuma piegādi kārtējā gadā;
- kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par vienu hektāru un ir atbalsttiesīga ISIP saņemšanai, tostarp platībā dabiski iesaistīto augu īpatsvars līdz kārtējā gada 31. augustam nepārsniedz 25 procentus un ir īstenoti nezāļu ierobežošanas agrotehniskie pasākumi vismaz tādā apjomā, lai netiktu kavēta kultūraugu augšana un kultūraugi sasniegtu ražas novākšanai piemērotu gatavību;
- no viena hektāra novākti un cietes ražotājam piegādātajiem cietes kartupeļiem ir iegūtas vismaz 3,5 tonnas kartupeļu cietes.

No 2024. gada saistītais ienākumu atbalsts par cietes kartupeļiem tiek izmaksāts par platību, kurā ir nodrošināta ražības prasība.

6.12. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par cietes kartupeļiem finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/ha	Apmaksātie hektāri	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	259,19	753	82	194 619
2024.	280,10	519	70	145 200
2025.	253,45	671	55	169 997

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par sertificētās sēklas kartupeļiem

SA par sertificētās sēklas kartupeļiem var saņemt, ja

- attiecīgajā platībā ir iestādīti pirmsbāzes, bāzes vai sertificētās kategorijas pirmās paaudzes sēklas kartupeļi;

- tiek izpildītas sēklaudzēšanas prasības, tostarp līdz nākamā gada 15. maijam iegūta pirmsbāzes, bāzes vai sertificētas kategorijas sēkla vismaz 10,3 tonnas vai attiecībā uz bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā iekļautajām platībām – vismaz 8,0 tonnas vidēji saimniecībā no viena lauku apskatei pieteiktā hektāra;
- kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par vienu hektāru un ir atbalsttiesīga ISIP saņemšanai, tostarp platībā dabiski iesaistīto augu īpatsvars līdz kārtējā gada 31. augustam nepārsniedz 25 procentus un ir īstenoti nezāļu ierobežošanas agrotehniskie pasākumi vismaz tādā apjomā, lai netiktu kavēta kultūraugu augšana un kultūraugi sasniegtu ražas novākšanai piemērotu gatavību.
- lauksaimnieks VAAD piesaka sēklas kartupeļu platību lauku apskatei.

No 2024. gada saistītais ienākumu atbalsts par sertificētiem sēklas kartupeļiem tiek izmaksāts par platību, kurā ir nodrošināta ražības prasība.

6.13. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par sertificētas sēklas kartupeļiem finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/ha	Apmaksātie hektāri	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	426,07	376	22	160 215
2024.	396,94	362	16	137 583
2025.	441,12	362	25	159 672

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par sertificētām labības sēklām

SA par sertificētām labības sēklām var saņemt, ja

- attiecīgajā platībā tiek audzēti kvieši, rudzi, tritikāle, mieži, auzas un griķi;
- tiek izpildītas sēklaudzēšanas prasības, tostarp līdz nākamā gada 15. maijam iegūts noteikts PB, B un C kategorijas sēklas daudzums vidēji saimniecībā no viena lauku apskatei pieteiktā hektāra;
- kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par vienu hektāru un ir atbalsttiesīga ISIP saņemšanai, tostarp platībā dabiski iesaistīto augu īpatsvars līdz kārtējā gada 31. augustam nepārsniedz 25 procentus un ir īstenoti nezāļu ierobežošanas agrotehniskie pasākumi vismaz tādā apjomā, lai netiktu kavēta kultūraugu augšana un kultūraugi sasniegtu ražas novākšanai piemērotu gatavību;
- attiecīgā platība nav pieteikta citam SA par platībām;
- lauksaimnieks VAAD piesaka labības sēklu platību lauku apskatei.

Ja iegūtā sēkla tiek sertificēta citā Eiropas Savienības dalībvalstī, lauksaimnieks līdz nākamā gada 15. aprīlim iesniedz LAD attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts par sēklu sertificēšanu atbildīgās iestādes izsniegtu dokumentu par kārtējā gadā izaudzēto un līdz nākamā gada 15. aprīlim sertificēto sēklu daudzumu.

No 2024. gada saistītais ienākumu atbalsts par sertificētu labības sēklu tiek izmaksāts par platību, kurā ir nodrošināta ražības prasība.

6.14. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par sertificētām labības sēklām finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/ha	Apmaksātie hektāri	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	91,37	7865	80	718 436
2024.	82,52	8708	75	711 538
2025.	70,3	10 766	114	756 841

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par sertificētām stiebrzāļu un lopbarības augu sēklām

SA par sertificētām stiebrzāļu un augu sēklām var saņemt, ja

- attiecīgajā platībā tiek audzēts pļavas timotiņš, pļavas auzene, hibrīdā airene, daudziedu viengadīgā airene, sarkanā auzene, ganību airene, niedru auzene, pļavas skarene, kamolzāle, auzenpirene, sarkanais āboliņš, baltais āboliņš, austrumu galega, lucerna, bastarda āboliņš, facēlija, ragainie vanagnadziņi, zirņi, vīķi, lauka pupas, lupīna (saldā jeb dzeltenā, baltā vai šaurlapu) vai esparsete;

- tiek izpildītas sēklaudzēšanas prasības, tostarp līdz nākamā gada 15. maijam iegūts noteikts attiecīgās sugas PB, B un C kategorijas sēklu daudzums vidēji saimniecībā no viena lauku apskatei pieteiktā hektāra;
- kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par vienu hektāru un ir atbalsttiesīga ISIP saņemšanai, tostarp platībā dabiski iesaistošos augu īpatsvars līdz kārtējā gada 31. augustam nepārsniedz 25 procentus un ir īstenoti nezāļu ierobežošanas agrotehniskie pasākumi vismaz tādā apjomā, lai netiktu kavēta kultūraugu augšana un kultūraugi sasniegtu ražas novākšanai piemērotu gatavību;
- attiecīgā platība nav pieteikta citam SA par platībām;
- lauksaimnieks VAAD piesaka stiebrzāļu un lopbarības augu platību lauku apskatei.

Ja iegūtā sēkla tiek sertificēta citā Eiropas Savienības dalībvalstī, lauksaimnieks līdz nākamā gada 15. aprīlim iesniedz LAD attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts par sēklu sertificēšanu atbildīgās iestādes izsniegtu dokumentu par kārtējā gadā izaudzēto un līdz nākamā gada 15. aprīlim sertificēto sēklu daudzumu.

No 2024. gada saistītais ienākumu atbalsts par sertificētām stiebrzāļu un lopbarības augu sēklām tiek izmaksāts par platību, kurā ir nodrošināta ražības prasība.

6.15. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par sertificētām stiebrzāļu un lopbarības augu sēklām finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/ha	Apmaksātie hektāri	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	68,68	5312	81	364 324
2024.	88,13	5976	74	523 412
2025.	67,63	8669	99	586 252

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par vasaras rapsi un vasaras ripsi

SA par vasaras rapsi un vasaras ripsi var saņemt, ja kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par vienu hektāru un ir atbalsttiesīga ISIP saņemšanai, tostarp platībā dabiski iesaistošos augu īpatsvars līdz kārtējā gada 31. augustam nepārsniedz 25 procentus un ir īstenoti nezāļu ierobežošanas agrotehniskie pasākumi vismaz tādā apjomā, lai netiktu kavēta kultūraugu augšana un kultūraugi sasniegtu ražas novākšanai piemērotu gatavību.

6.16. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par vasaras rapsi un vasaras ripsi finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/ha	Apmaksātie hektāri	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	40,32	9 905	393	398 588
2024.	33,94	21 527	588	707 164
2025.	38,72	11 182	404	432 407

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par rudzu populācijas šķirņiem

SA par rudzu populācijas šķirņiem tika ieviests no 2023. gada, un to var saņemt, ja

- attiecīgajā platībā tiek iesētas un audzētas rudzu populācijas šķirnes, kuras kārtējā gada 15. martā ir iekļautas Lauksaimniecības augu sugu šķirņu kopējā katalogā;
- lauksaimnieks var nodrošināt sertificētas sēklas izcelsmes apliecinājumu, kas apliecina šķirni un sertificētas sēklas iegādi pēdējo četru gadu laikā;
- kārtējā gadā ir noslēgts rudzu populācijas šķirņu piegādes līgums ar maizes ražotāju vai graudu pārstrādātāju, kam noslēgts līgums ar maizes ražotāju;
- kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par vienu hektāru un ir pieteikta ISIP, tostarp platībā dabiski iesaistošos augu īpatsvars līdz kārtējā gada 31. augustam nepārsniedz 25 procentus un ir īstenoti nezāļu ierobežošanas agrotehniskie pasākumi vismaz tādā apjomā, lai netiktu kavēta kultūraugu augšana un kultūraugi sasniegtu ražas novākšanai piemērotu gatavību;
- attiecīgā platība nav pieteikta citam SA par platībām.

6.17. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par rudzu populācijas šķirņiem finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/ha	Apmaksātie hektāri	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
------	---------------	--------------------	-----------------	----------------------

2023.	81,08	640	18	57 358
2024.	75	467	15	34 168
2025.	75	782	18	58 666

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par miežiem

SA par miežiem var saņemt, ja

- kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par vienu hektāru, ir atbalsttiesīga ISIP saņemšanai, tostarp platībā dabiski iesaļņušos augu īpatsvars līdz kārtējā gada 31. augustam nepārsniedz 25 procentus un ir īstenoti nezāļu ierobežošanas agrotehniskie pasākumi vismaz tādā apjomā, lai netiktu kavēta kultūraugu augšana un kultūraugi sasniegtu ražas novākšanai piemērotu gatavību;
- attiecīgā platība nav pieteikta citam SA par platībām.

6.18. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par miežiem finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/ha	Apmaksātie hektāri	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	36,88	83 757	4437	3 085 791
2024.	38,61	79 928	4022	3 076 432
2025.	38,61	48 317	2884	1 864 992

Avots: LAD

Saistītais ienākumu atbalsts par proteīnaugiem

SA var saņemt par proteīnaugu platību, ja

- to aizņem tīrsējā sētas lauka pupas, parastās jeb dārza pupiņas, zirņi, soja, lini vai kaņepes;
- to aizņem maisījumos ar graudaugiem sēti zirņi, ja zirņu sēklas masas, augu skaita vai to zaļmasas īpatsvars > 50 %;
- kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par vienu hektāru un tā ir pieteikta ISIP, platībā dabiski iesaļņušos augu īpatsvars līdz kārtējā gada 31. augustam nepārsniedz 25 procentus un ir īstenoti nezāļu ierobežošanas agrotehniskie pasākumi vismaz tādā apjomā, lai netiktu kavēta kultūraugu augšana un kultūraugi sasniegtu ražas novākšanai piemērotu gatavību;
- tā nav pieteikta citam SA par platībām.

! Par lauka pupām SA par proteīnaugiem nepiešķir, ja lauksaimnieks ir novācis ražu, kultūraugam nesasniedzot gatavības fāzi.

! Lauksaimniekam ir tiesības pretendēt uz SA par proteīnaugiem par kaņepju platību, ja tā ir atbalsttiesīga ISIP saņemšanai.

6.19. tabula

Saistītā ienākumu atbalsta par proteīnaugiem finansējuma izlietojums

Gads	Likme, EUR/ha	Apmaksātie hektāri	Saņēmēju skaits	Izmaksātā summa, EUR
2023.	126,00	71 457	2800	8 989 479
2024.	128,00	74 609	2942	9 539 720
2025.	129	89 338	3307	11 525 278

Avots: LAD

"Zaļā arhitektūra"

KLP 2023–2027 "zaļā arhitektūra" ir visaptverošs satvars lauksaimniecības atbalstam un paredzēts tam, lai uzlabotu Eiropas lauksaimniecības vides un klimata rādītājus. Ar "zaļo arhitektūru" tiek ieviesti vairāki instrumenti un pasākumi, kuru kopējais mērķis ir veicināt ilgtspēju, aizsargāt dabas resursus un sekmēt ES klimata un vides mērķu sasniegšanu, jo īpaši to, kas izklāstīti Eiropas zaļajā kursā.

"Zaļo arhitektūru" veido

➤ **nosacījumu sistēma**, kas aizstāj iepriekšējā perioda savstarpējās atbilstības un zaļināšanas koncepcijas, nosakot vides pamatstandartus, kas jāievēro visiem lauksaimniekiem, lai saņemtu tiešos maksājumus. Šie standarti ietver laba lauksaimniecības un vides stāvokļa (LLVS) nosacījumus un tiesību aktos noteiktās pārvaldības prasības.

Nosacījumu sistēma aptver dažādas jomas un aspektus, kā, piemēram, augsnes veselību, ūdens aizsardzību, bioloģisko daudzveidību un dzīvnieku labturību;

➤ **klimate un vides shēmas jeb ekoshēmas** – jauna, dalībvalstīm obligāti veidojama, bet lauksaimniekiem brīvprātīga I pīlāra daļa, ar kuru tiek sniegti atbalsta maksājumi lauksaimniekiem, kas ievieš plašākas un vērīgākas videi un klimatam saudzīgas prakses, kuras pārsniedz obligātās nosacījumu sistēmas prasības.

Katra dalībvalstis var izstrādāt savas ekoshēmas, lai risinātu konkrētas valsts vai reģionālas vides prioritātes un problēmas;

➤ **agrovīdes un klimata pasākumi**, t. i., lauku attīstības II pīlāra pasākumi, kas dod iespēju saņemt daudzgadu maksājumus lauksaimniekiem, kuri iesaistās videi un klimatam labvēlīgas prakses īstenošanā. Šie pasākumi ir plašāki un ilgāka termiņa salīdzinājumā ar ekoshēmām, pārsniedzot arī obligātās nosacījumu sistēmas prasības.

II pīlāra agrovīdes un klimata pasākumu īstenošana ļauj dalībvalstīm pievērsties konkrētām vides problēmām lauku apvidos, ievērojot vietējās vajadzības un specifiku.

KLP 2023–2027 “zaļā arhitektūra” ir atbalsta koncepcijas maiņa virzībā uz ilgtspējīgāku lauksaimniecību Eiropas Savienības mērogā. Integrējot nosacījumu sistēmu, ekoshēmas un lauku attīstības pasākumus, tā nodrošina saskaņotu mehānismu lauksaimnieku atbalsta maksājumiem, lai tie ieviestu prakses, kas ne tikai labvēlīgi ietekmē vidi un klimata centienus, bet arī veicina Eiropas lauksaimniecības ilgtermiņa ilgtspēju. Šī pieeja atbilst ES plašākiem mērķiem vides jomā, jo īpaši Eiropas zaļās politikas mērķiem, nodrošinot, ka lauksaimniecībai ir svarīga nozīme, lai līdz 2050. gadam sasniegtu klimatneitralitāti.

Klimata un vides shēmas: ekoshēmu atbalsts

Ekoshēmas ir jauns KLP 2023–2027 “zaļās arhitektūras” elements, kas paredzēts, lai stimulētu lauksaimniekus īstenot tādas lauksaimniecības prakses, kas ir labvēlīgas videi un klimatam. KLP stratēģiskā plāna tiešo maksājumu sadaļā dalībvalstīm ir jāparedz lauksaimniekiem brīvprātīgas ekoshēmas, kuru mērķis ir uzlabot KLP vidisko un klimatisko sniegumu, veicināt ilgtspējību lauksaimniecībā, vienlaikus garantējot nodrošinājumu ar pārtiku un lauku attīstību. Šīs shēmas ir jāveido tā, lai pārsniegtu obligātās prasības, kas jau ir paredzētas ar nosacījumu sistēmu.

Atšķirībā no dažiem obligātajiem tiešo maksājumu pasākumiem ekoshēmas lauksaimniekiem ir brīvprātīgas un dod iespēju gūt papildu ienākumus, īstenojot videi un klimatam saudzīgas prakses.

Ekoshēmas tiek finansētas no KLP I pīlāra, kas attiecas uz tiešajiem maksājumiem lauksaimniekiem. Šīm shēmām ir atvēlēta ievērojama finansējuma daļa – vismaz 25 % no dalībvalsts KLP budžeta, un tas atspoguļo stingro ES apņemšanos nodrošināt vides ilgtspēju un klimata mērķu sasniegšanu.

Katrai dalībvalstij ir iespēja elastīgi izstrādāt un īstenot ekoshēmas, kas pielāgotas to īpašajiem lauksaimniecības un vides apstākļiem un vajadzībām, lai sasniegtu izvirzītos mērķus. Šāda pieeja nodrošina plašu ekoshēmu daudzveidību visā ES.

KLP ekoshēmas ir galvenā iniciatīva ilgtspējīgas lauksaimniecības prakses veicināšanai visā ES. Nodrošinot finansiālus stimulus, šīs shēmas mudina lauksaimniekus ieviest videi un klimatam labvēlīgu praksi, tā palīdzot sasniegt ES plašākos vides un ilgtspējības mērķus, tomēr to panākumi būs atkarīgi no to efektīvas izstrādes, lauksaimnieku līdzdalības un stingras uzraudzības.

Ekoshēmu atbalsta maksājumi tiek aprēķināti, pamatojoties uz izmaksām un ienākumiem, kas lauksaimniekiem radušies, lai ieviestu konkrēto praksi. Ekoshēmu intervences ir veidotas tā, lai tās būtu pieejamas visdažādākajām saimniecībām neatkarīgi no veida un lieluma, tā nodrošinot plašu līdzdalību.

Latvijā ekoshēmu īstenošanai 2023.–2027. gada plānošanas periodā atvēlēti 25 % no piešķirtā KLP budžeta jeb 428,4 milj. EUR.

No 2023. gada Latvijā tika īstenotas šādas ekoshēmas:

- atbalsts par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi;
- atbalsts par ekoloģiski nozīmīgu platību;

- atbalsts par ainavas elementu izveidi un saglabāšanu (no 2025. gada);
- atbalsts par saudzējošo lauksaimniecības praksi;
- atbalsts par slāpekļa un amonjaka emisiju un piesārņojumu mazinošu lauksaimniecības praksi;
- atbalsts par zālāju saglabāšanas veicināšanu;
- ekoshēmas atbalsts par agroekoloģijas praksi bioloģiskās saimniecībās.

Veicinot ilgtspējīgu lauksaimniecības praksi, ekoshēmas sekmē ES zaļā kursa mērķu sasniegšanu, jo īpaši lai samazinātu lauksaimniecības ietekmi uz vidi un palielinātu lauksaimniecības sistēmu noturību pret klimata pārmaiņām.

Atbalsta maksājums saistībā ar ekoshēmām tiek piešķirts lauksaimniekam, kas ir tiesīgs saņemt ISIP, ir pieteicies konkrētās ekoshēmas intervences atbalstam un ievēro atbalsta saņemšanas nosacījumus.

1. Ekoshēmas atbalsts par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi

Intervences mērķis – veicināt ilgtspējīgu lauksaimnieciskās ražošanas metožu izmantošanu lauksaimniecības zemes apsaimniekošanā.

Mērķa platība 2027. gadā: 492 840 ha.

Plānotais finansējums 2023.–2027. gadā: 95 448 028 EUR.

Atbalstu par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi piešķir par

➤ **aramzemes platību**, kurā tiek audzēti graudaugi, šķiedraugi, rapsis, ripsis, dārzeņi, zemenes, arbūzi, melones, kartupeļi, pākšaugi, garšaugi un ārstniecības augi.

Lai saņemtu atbalstu, lauksaimnieks visā aramzemes platībā īsteno šādas prakses:

1) nodrošina kultūraugu dažādošanu aramzemē:

- 1–10 ha, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 75 % no aramzemes;
- 10–30 ha audzē vismaz trīs dažādus kultūraugus, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 65 % un divu galveno kultūraugu platībai – 90 % no aramzemes;
- vairāk nekā 30 hektāros audzē vismaz četrus dažādus kultūraugus, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 65 %, divu galveno kultūraugu platībai – 90 % un pirmo trīs kultūraugu platībai – 99 % no aramzemes;

2) veido augsnes segumu laikposmā no iepriekšējā gada 15. novembra līdz kārtējā gada 15. februārim:

- Vidzemē un Latgalē vismaz 65 % no aramzemes platības;
- īpaši (nitrātu) jutīgajā teritorijā vismaz 75 % no aramzemes platības;
- pārējā teritorijā vismaz 70 % no aramzemes platības;

➤ **par ilggadīgo stādījumu platību**, kurā rindstarpās tiek veidots augsnes segums no iepriekšējā gada 15. novembra līdz kārtējā gada 15. februārim.

Ekoshēmas atbalstu par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi nepiešķir lauksaimniekam, kas piesakās uz ekoshēmas atbalstu par agroekoloģijas prakses īstenošanu bioloģiskā saimniecībā.

6.20. tabula

Atbalsta likmes 2023.–2027. gadā					
Likme	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Plānotā likme, €/ha	43,00	43,00	43,00	43,00	43,00
Minimālā likme, €/ha	30,10	30,10	30,10	30,10	30,10
Maksimālā likme, €/ha	55,90	55,90	55,90	55,90	55,90
Faktiskā likme, €/ha	30,10	30,10	30,10		

Avots: LAD

6.21. tabula

Finansējuma izlietojums				
Gads	Saņēmēju skaits	Apmaksātā platība, ha	Likme, EUR/ha	Izmaksātā summa, EUR
2023.	7902	765 970	30,10	22 893 117
2024.	10 991	954 326	30,10	27 222 949

2025.	10 687	900 474	30,10	27 106 237
-------	--------	---------	-------	------------

Avots: LAD

2. Ekoshēmas atbalsts par ekoloģiski nozīmīgu platību

Atbalstu par ekoloģiski nozīmīgu platību piešķir par

- aramzemes platību, kurā tiek izveidotas ekoloģiski nozīmīgas platības;
- augsnes kvalitātes un reakcijas optimizāciju.

2.1. Atbalsts par ekoloģiski nozīmīgu platību

Intervences mērķis – veicināt ūdens un augsnes kvalitātes uzlabošanu, erozijas ierobežošanu, augu aizsardzības līdzekļu lietošanas mazināšanu, saglabāt bioloģisko daudzveidību, tostarp apputeksnētājus.

Mērķa platība 2027. gadā: 111 759 ha.

Plānotais finansējums 2023.–2027. gadā: 67 625 680 EUR.

Atbalsts tiek piešķirts par aramzemes platību, ja tajā tiek audzēti šādi ekoloģiski nozīmīgi augi, nelietojot augu aizsardzības līdzekļus:

- slāpekli piesaistoši kultūraugi;
- nektāraugi;
- zaļmēslojuma augu papuve;
- starpkultūras;
- zālāju pasējs.

6.22. tabula

Atbalsta likmes 2023.–2027. gadā

Atbalstāmā platība	Likme	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Nektāraugi, slāpekli piesaistoši kultūraugi	Plānotā likme, €/ha	151,00	151,00	151,00	151,00	151,00
	Minimālā likme, €/ha	105,70	105,70	105,70	105,70	105,70
	Maksimālā likme, €/ha	193,00	193,00	193,00	193,00	193,00
	Faktiskā likme, €/ha	177,36	119,65	105,70		
Zaļmēslojuma papuve	Plānotā likme, €/ha	212,00	212,00	212,00	212,00	212,00
	Minimālā likme, €/ha	148,40	148,40	148,40	148,40	148,40
	Maksimālā likme, €/ha	275,60	218,00	218,00	218,00	218,00
	Faktiskā likme, €/ha	275,60	218,00	209,83		
Starpkultūras	Plānotā likme, €/ha	80,00	80,00	80,00	80,00	80,00
	Minimālā likme, €/ha	56,00	56,00	56,00	56,00	56,00
	Maksimālā likme, €/ha	93,00	93,00	93,00	93,00	93,00
	Faktiskā likme, €/ha	56,00	56,00	56,00		
Zālāju pasējs	Plānotā likme, €/ha	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00
	Minimālā likme, €/ha	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00
	Maksimālā likme, €/ha	65,00	65,00	65,00	65,00	65,00
	Faktiskā likme, €/ha	60,67	52,37	51,03		

Avots: LAD

6.23. tabula

Finansējuma izlietojums

Gads	Atbalstāmā platība	Saņēmēju skaits	Apmaksātie hektāri	Likme, EUR/ha	Izmaksātā summa, EUR
2023.	Kopā	3759	112 469		13 238 536
	Nektāraugi, slāpekli piesaistoši kultūraugi		44 730	177,36	
	Zaļmēslojuma papuve		6 806	275,60	
	Starpkultūras		39 166	56,00	
	Zālāju pasējs		21 767	60,67	
2024.	Kopā	4582	140 955		13 346 999

	Nektāraugi, slāpekli piesaistoši kultūraugi		58 225	119,65	
	Zālmēslojuma papuve		12 028	218,00	
	Starpkultūras		48 097	56,00	
	Zālāju pasējs		22 605	52,37	
2025.	Kopā	4886			15 619 541
	Nektāraugi, slāpekli piesaistoši kultūraugi		69 662	105,7	
	Zālmēslojuma papuve		16 820	209,83	
	Starpkultūras		62 585	56	
	Zālāju pasējs		23 765	51,03	

Avots: LAD

2.2. Papildu atbalsts par augsnes kvalitātes un reakcijas optimizāciju

Intervences mērķis – uzlabot augsnes struktūru un reakciju visā aramkārtas dziļumā ilgākam laikposmam, kā arī palielināt augsnes bioloģisko aktivitāti un veicināt pilnīgāku mēslojuma izmantošanu, ierobežot augu slimību izplatību. Augsnes pH skaitļa palielināšana samazina N₂O emisiju uz produkcijas vienību, vienlaikus palielinot ražību, kā arī tiek kavēta fosfora izskalošanās.

Mērķa platība 2027. gadā: 200 000 ha.

Plānotais finansējums 2023.–2027. gadā: 13 000 000 EUR.

Vienu reizi laikposmā no 2023. līdz 2027. gadam par konkrētu atbalstam apstiprinātu lauku var saņemt atbalstu par augsnes kvalitātes un reakcijas optimizāciju (pamatkaļķošanu), ja tā īstenota pirmssējas apstrādes laikā un šajā laikā pēc augsnes kvalitātes un reakcijas optimizācijas tiek veidota ekoloģiski nozīmīga platība vai audzēti pākšaugi.

6.24. tabula

Atbalsta likmes 2023.–2027. gadā

Likme	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Minimālā likme, €/ha	45,50	45,50	45,50	45,50	45,50
Maksimālā likme, €/ha	71,00	71,00	71,00	71,00	71,00
Faktiskā likme, €/ha	71,00	71,00	71,00		

Avots: LAD

6.25. tabula

Finansējuma izlietojums

Gads	Saņēmēju skaits	Apmaksātie hektāri	Likme, EUR/ha	Izmaksātā summa, EUR
2023.	47	1162	71	81 967
2024.	102	3364	71	233 379
2025.	159	4497	71	319 286

Avots: LAD

3. Ekoshēmas atbalsts par ainavas elementu izveidi un saglabāšanu

Šī intervence ir izveidota 2025. gadā, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 14. maija Regulā (ES) 2024/1468, ar kuru attiecībā uz labiem lauksaimnieciskā un vidiskā stāvokļa standartiem, klimata, vides un dzīvnieku labturības shēmām, KLP stratēģisko plānu grozījumiem, KLP stratēģisko plānu pārskatīšanu un attiecībā uz atbrīvošanu no kontroles un sodiem groza Regulu (ES) 2021/2115 un (ES) 2021/2116, noteikto pienākumu dalībvalstīm izveidot ekoshēmas atbalstu, kas aptver ar ražošanu nesaistītu platību izveidošanu un uzturēšanu uz aramzemes un jaunu ainavas elementu veidošanu, aizstājot LLVS 8. standarta pirmo prasību, kas paredzēja pienākumu daļu aramzemes atvēlēt ar ražošanu nesaistītām platībām bez jebkādas kompensācijas par izmaksām vai negūtajiem ienākumiem.

Intervences mērķis ir jaunu ainavas elementu izveidošana vai esošo ainavas elementu saglabāšana bioloģiskās daudzveidības un ainavisko vērtību nodrošināšanai saimniecību apsaimniekotajā platībā, tādējādi palielinot bioloģisko daudzveidību un nodrošinot dabiskas dzīvotnes un patvērumu savvaļas dzīvniekiem, kā arī veicinot ekoloģiskā līdzsvara uzlabošanu.

Mērķa platība 2027. gadā: 104 036 ha.

Plānotais finansējums 2023.–2027. gadā: 936 324 EUR.

Atbalsts tiek piešķirts par visiem saimniecības aramzemes hektāriem, ja saimniecības aramzemes ieskaitu ainavas elementu kopējā platība ir vismaz 1 % no kopējās aramzemes platības, bet nav mazāka par 0,1 ha. Atbalsts tiek piešķirts par lauksaimniecības zemē esošiem vai izveidotiem ainavas elementiem, kas veicina bioloģisko daudzveidību un lauksaimniecības ainavas ekoloģisko kvalitāti:

- biodaudzveidības salām – nelieliem, ražošanā neizmantotiem nogabaliem ar dabisko veģetāciju, kuros var būt koku un krūmu dzinumi, bet kuros nav invazīvo latvāņu ģints augu, kam izveidojušās ziedkopas;
- dīķiem un to piekrastes veģetāciju, kurā var būt koku un krūmu dzinumi, bet nav invazīvo latvāņu ģints augu, kam izveidojušās ziedkopas;
- kokiem, koku vai krūmu puduriem, kā arī koku rindām ar ražošanā neizmantotām aizsargjoslām vai bez tām, ja attiecīgais nogabals nav reģistrēts kā meža platība nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā;
- akmeņu kaudzēm;
- aizsargājamiem kokiem, dižakmeņiem un alejām, kas aizsargājamās saskaņā ar normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību un izmantošanu.

Atbalsta saņēmējam ir pienākums nodrošināt attiecīgo ainavas elementu saglabāšanu un uzturēšanu visā saistību periodā atbilstoši noteiktajām prasībām, neveicot darbības, kas samazina to ekoloģisko vērtību vai izraisa to iznīcināšanu.

6.26. tabula

Atbalsta likmes 2023.–2027. gadā			
Likme	2025.	2026.	2027.
Plānotā likme, €/ha	3,00	3,00	3,00
Minimālā likme, €/ha	2,40	2,40	2,40
Maksimālā likme, €/ha	3,60	3,60	3,60
Faktiskā likme, €/ha	3,60		

Avots: LAD

6.27. tabula

Finansējuma izlietojums				
Gads	Saņēmēju skaits	Apmaksātie hektāri	Likme, EUR/ha	Izmaksātā summa, EUR
2025.	434	49 714	3,60	

Avots: LAD

4. Ekoshēmas atbalsts par saudzējošu lauksaimniecības praksi

Intervences mērķis ir veicināt saudzējošas augsnes apstrādes metodes, nodrošinot augsnes dabīgās auglības un veselības uzlabošanu, gaisa un mitruma apriti, t. i., augsne apstrādājama saudzīgi vai tā netiek arta. Jāsamazina vēja erozijas iedarbība un slāpekļa izskalošanās. Augsnes virskārtā palielinās organiskās vielas saturs un var palielināties fosfora daudzums.

Mērķa platība 2027. gadā: 428 545 ha.

Plānotais finansējums 2023.–2027. gadā: 30 046 667 EUR.

Ekoshēmas atbalsts par saudzējošu lauksaimniecības praksi veicina ilgtspējīgas lauksaimniecības prakšu izmantošanu lauksaimniecībā, lai uzlabotu augsnes veselību, saglabātu bioloģisko daudzveidību un samazinātu lauksaimnieciskās darbības ietekmi uz vidi. Saudzējošo lauksaimniecības prakšu īstenošana uzlabo augsnes struktūru, organisko vielu saturu un palielina bioloģisko daudzveidību augsnē, samazina noteci un veicina ūdens infiltrāciju, tā uzlabojot ūdens izmantošanas efektivitāti, kā arī samazina siltumnīcefekta gāzu emisiju, augsnē piesaistot vairāk oglekļa.

Atbalstu par saudzējošu lauksaimniecības praksi piešķir par aramzemes platību, kurā kārtējā gadā tiek audzēti graudaugi, eļļas augi, šķiedraugi, nektāraugi, pākšaugi tīrsējā vai sēti maisījumā ar labību, tauriņzieži tīrsējā vai sēti maisījumā ar stiebrzālēm, no kurām tauriņzieži veido vairāk nekā 50 procentu pirmajā sējuma izveides gadā, ja tie sēti, izmantojot kādu no šādiem augsnes pirmssējas apstrādes veidiem:

- **minimālu augsnes apstrādi** – augsnes virskārtas seklu apstrādi ne dziļāk par 15 cm, izmantojot kultivatoru, disku vai frēzi. Mērķis ir samazināt mehānisku iejaukšanos augsnē, lai saglabātu augsnes struktūru, uzlabotu ūdens aizturi augsnē un samazinātu eroziju. Šī prakse samazina augsnes slāņu izārdīšanu, aizsargājot augsnes organiskās vielas un labvēlīgos mikroorganismus;

- **augšņu joslu apstrādi**, kad tiek apstrādāta augsnes josla līdz 5 cm platumā sēklas sēšanai, rindstarpās atstājot vismaz 10 cm platu joslu, kurā augsni mehāniski neapstrādā un saglabā augu atliekas vai rugaini. Apvienojot augsnes saudzējošās apstrādes priekšrocības ar vajadzību pēc precīziem stādīšanas apstākļiem, augsne tiek apstrādāta tikai tajās rindās, kurās tiks sētas sēklas, atstājot neskartas rindstarpas. Šāda prakse samazina augsnes eroziju, saglabā mitrumu un pavasarī ļauj augsnei agrāk sasilt;

- **tiešo sēju**, kad kārtējā gadā pēc iepriekšējā kultūrauga novākšanas augsne netiek apstrādāta un arta, bet tiek sēts tieši rugainē. Tiešā sēja novērš mehānisku iejaukšanos augsnē, saglabājot augsnes struktūru un organiskās vielas. Sēklas tiek sētas tieši augsnē bez iepriekšējās augsnes apstrādes. Šāda prakse palīdz saglabāt augsnes mitrumu, samazina eroziju un ar laiku uzlabo augsnes veselību.

Šī ekoshēma kopumā veicina ne vien pāreju uz ilgtspējīgākām lauksaimniecības metodēm, kas līdzvaro produktivitāti un vides saudzēšanu, bet arī KLP 2023–2027 plašāku mērķu sasniegšanu.

6.28. tabula

Atbalsta likmes 2023.–2027. gadā

Likme	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Plānotā likme, €/ha	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
Minimālā likme, €/ha	10,50	10,50	10,50	10,50	10,50
Maksimālā likme, €/ha	19,50	19,50	19,50	19,50	19,50
Faktiskā likme, €/ha	12,88	11,22	11,55		

Avots: LAD

6.29. tabula

Finansējuma izlietojums

Gads	Saņēmēju skaits	Apmaksātie hektāri	Likme, EUR/ha	Izmaksātā summa, EUR
2023.	2381	468 601	12,88	6 018 132
2024.	2622	513 551	11,22	5 751 442
2025.	2653	516 107	11,55	5 960 144

Avots: LAD

4. Ekoshēmas atbalsts par slāpekļa un amonjaka emisiju un piesārņojumu mazinošu lauksaimniecības praksi

Šīs intervences mērķis ir veicināt precīzu un efektīvu mēslojuma (organiskā mēslojuma un minerālmēslu) un augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, lai ilgtermiņā mazinātu to patēriņu, kā arī precīzās lauksaimniecības tehnikas un tehnoloģijas izmantošanu, kas nodrošina mēslojuma patēriņa un emisijas samazināšanu.

Mērķa platība 2027. gadā: 258 670 ha.

Plānotais finansējums 2023.–2027. gadā: 25 154 552 EUR.

Šīs ekoshēmas atbalsts ir vērsts uz tādu ilgtspējīgu lauksaimniecības metožu veicināšanu, kas samazina mēslojuma un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas ietekmi uz vidi. Lauksaimnieki tiek stimulēti izmantot precīzās lauksaimniecības metodes, lai precīzi noteiktu kultūraugiem vajadzīgo slāpekļa daudzumu un to iestrādātu augsnē. Tas samazina pārmērīgu mēslošanas līdzekļu izmantošanu, kas savukārt izraisa slāpekļa emisijas un ūdenstilpju piesārņojumu.

Ekoshēmas atbalsts par slāpekļa un amonjaka emisijas un piesārņojumu mazinošu lauksaimniecības praksi tiek piešķirts par lauksaimniecības zemes platību, par kuru ir augsnes agroķīmiskās izpētes vai agroķīmisko pakalpojumu sniedzēju dati vai augsnes paraugu analīžu rezultāti un kurā laikposmā no priekšauga ražas novākšanas vai iestrādes augsnē līdz atbalstam pieteiktā kultūrauga ražas novākšanai izmantota kāda no šādām metodēm:

- šķidrā organiskā mēslojuma tieša izkliede un iestrāde;
- minerālmēslu precīzā izkliede;

- augu aizsardzības līdzekļu precīza izsmidzināšana.

4.1. Tieša šķidrā organiskā mēslojuma izkliede un iestrāde

Mērķa platība 2027. gadā: 21 357 ha.

Plānotais finansējums 2023.–2027. gadā: 3 167 789 EUR.

Tieša šķidrā organiskā mēslojuma (šķidrmēsli, vircas, digestāta) izkliedi un iestrādi tiek izmantots lentveida izkliedētājs vai inžekcijas metode, lietojot organisko mēslojumu vismaz 10 t/ha.

Atbalsta piešķiršanas nosacījumi:

- augsnes analīzes nav senākas par pieciem gadiem īpaši jutīgajās teritorijās vai par septiņiem gadiem pārējā Latvijas teritorijā;
- šķidrā organiskā mēslojums (šķidrmēsli, virca, digestāts) tieši izkliedējams (iestrādājams) augsnē ar lentveida izkliedētāju vai inžektoru;
- līdz 5. novembrim lauksaimniekam LAD vai VAAD informācijas sistēmā (ja šī informācija nav pieejama VAAD) jāiesniedz informācija par izmantoto tehniku vai pakalpojuma sniedzēju, ja izkliedi neveic pats;
- lauksaimnieks savas saimniecības uzskaites sistēmā (lauku vēsturē), norāda informāciju par šķidrā organiskā mēslojuma izmantošanu saimniecībā par konkrētajiem laukiem un pēc pieprasījuma to uzrāda VAAD.

6.30. tabula

Atbalsta likmes 2023.–2027. gadā					
Likme	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Plānotā likme, €/ha	31,00	31,00	31,00	31,00	31,00
Minimālā likme, €/ha	21,70	21,70	21,70	21,70	21,70
Maksimālā likme, €/ha	40,03	40,03	40,03	40,03	40,03
Faktiskā likme, €/ha	28,14	21,70	21,70		

Avots: LAD

4.2. Minerālmēsli un augu aizsardzības līdzekļu precīzā izkliede

Mērķa platība 2027. gadā: 237 313 ha.

Plānotais finansējums 2023.–2027. gadā: 21 986 763 EUR.

Minerālmēsli precīzajai izklidei vai augu aizsardzības līdzekļu precīzai izsmidzināšanai izmantojama iekārta, kurai ir automātiskā pārklājumu regulēšanas iespēja, tostarp sekciju kontrole un konstantas vai mainīgas devas regulēšanas iespēja, lai nodrošinātu apstrādāto zonu nepārklāšanos. Traktortehnikai vai iekārtai ir jābūt aprīkoti ar vadības termināli, kam ir GPS uztvērējs, kā arī sekciju kontroles un uzstādītās devas kontroles funkcija precīzai minerālmēsli iestrādei vai augu aizsardzības līdzekļu lietošanai.

Atbalsta piešķiršanas nosacījumi:

- augsnes analīzes nav senākas par pieciem gadiem īpaši jutīgajās teritorijās vai par septiņiem gadiem pārējā Latvijas teritorijā;
- mēslojuma iestrādei vai (un) augu aizsardzības līdzekļu lietošanā ir jāizmanto precīzās tehnoloģijas (ir automātiskā pārklājumu regulēšanas iespēja, vadības termināls ar GPS uztvērēju);
- līdz 5. novembrim lauksaimniekam LAD vai VAAD informācijas sistēmā (ja šī informācija nav pieejama VAAD) jāiesniedz informācija par izmantoto tehniku vai pakalpojuma sniedzēju, ja izkliedi neveic pats;
- lauksaimnieks savas saimniecības uzskaites sistēmā (lauku vēsturē) norāda informāciju par minerālmēsli un AAL izmantošanu saimniecībā par konkrētajiem laukiem un pēc pieprasījuma to uzrāda VAAD.

6.31. tabula

Atbalsta likmes 2023.–2027. gadā					
Likme	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.

Plānotā likme, €/ha	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00
Minimālā likme, €/ha	14,00	14,00	14,00	14,00	14,00
Maksimālā likme, €/ha	24,00	24,00	24,00	24,00	24,00
Faktiskā likme, €/ha	14,00	14,00	14,00		

Avots: LAD

6.32. tabula

Finansējuma izlietojums					
Gads	Atbalstāmais pasākums	Saņēmēju skaits	Apmaksātie hektāri	Likme, EUR/ha	Izmaksātā summa, EUR
2023.	Kopā:	995	386 080		5 738 740
	precīzā šķidrmēslu iestrāde		24 264	28,14	
	precīzā minerālmēslu un AAL izkliede		361 816	14,00	
2024.	Kopā:	1250	465 511		6 748 845
	precīzā šķidrmēslu iestrāde		31 384	21,70	
	precīzā minerālmēslu un AAL izkliede		434 127	14,00	
2025.	Kopā:	1467	578 644		8 483 130
	precīzā šķidrmēslu iestrāde		49 523	21,7	
	precīzā minerālmēslu un AAL izkliede		529 121	14	

Avots: LAD

6. Ekoshēmas atbalsts par zālāju saglabāšanas veicināšanu

Intervences mērķis ir saglabāt ilggadīgo zālāju platības, nepārveidojot tās par aramzemi. Šī ekoshēma nodrošina finansiālus stimulus lauksaimniekiem par ilggadīgo zālāju saglabāšanu, t. i., lauksaimniekiem ir jāuztur esošās ilggadīgo zālāju platības.

Mērķa platība 2027. gadā: 317 599 ha.

Plānotais finansējums 2023.–2027. gadā: 111 159 650 EUR.

Lauksaimnieks, piesakoties ekoshēmas atbalstam par zālāju saglabāšanas veicināšanu, uzņemas saistības divus gadus pēc kārtas neapart, nelobīt un neirdināt atbalstam pieteikto zālāju platību.

Ekoshēmas atbalstu par zālāju saglabāšanas veicināšanu piešķir par

➤ **ilggadīgo zālāju un aramzemē sēto zālāju platību**, uz kuras ganību sezonā laikposmā no kārtējā gada 15. maija līdz 15. septembrim ganāmpulkā ir nodrošināts dzīvnieku vidējais blīvums vismaz 0,3 nosacītās liellopu vienības uz vienu ilggadīgā zālāja vai aramzemē sēta zālāja apstiprināto hektāru (LU/ha).

➤ **stiebrzāju platību**, kuru izmanto sēklas iegūšanai un kuru apskatījis Valsts augu aizsardzības dienests, lauku atzīstot par atbilstošu sēklaudzēšanas prasībām.

Ekoshēmas atbalstu par zālāju saglabāšanas veicināšanu nepiešķir par ekoloģiski jutīgu ilggadīgo zālāju, uz kuru attiecināms 9. LLVS standarts ekoloģiski jutīgo ilggadīgo zālāju pārveidošanas vai aparšanas aizliegumam.

6.33. tabula

Atbalsta likmes 2023.–2027. gadā					
Likme	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Plānotā likme, €/ha	70,00	70,00	70,00	70,00	70,00
Minimālā likme, €/ha	49,00	49,00	49,00	49,00	49,00
Maksimālā likme, €/ha	76,00	76,00	76,00	76,00	76,00
Faktiskā likme, €/ha	76,00	66,95	68,15		

Avots: LAD

6.34. tabula

Finansējuma izlietojums				
Gads	Saņēmēju skaits	Apmaksātie hektāri	Likme, EUR/ha	Izmaksātā summa, EUR
2023.	10 826	281 031	76	21 151 122
2024.	11 142	298 576	66,95	19 901 493
2025.	10 574	304 221	68,15	20 725 199

Avots: LAD

7. Ekoshēmas atbalsts par agroekoloģijas praksi bioloģiskās saimniecībās

Intervences mērķis ir veicināt bioloģiskās ražošanas prakses attīstību un sniegt atbalstu par bioloģiskās ražošanas noteikumu ievērošanu, kā arī nodrošināt to, lai tiktu sasniegti Latvijas un visas ES mērķi par bioloģisko lauksaimniecību.

Bioloģiskā ražošana ir sistēma, kas veicina vides aizsardzības prasību integrēšanu KLP un sekmē ilgtspējīgu lauksaimniecisko ražošanu.

Mērķa platība 2027. gadā: 350 000 ha.

Plānotais finansējums 2023.–2027. gadā: 95 704 000 EUR.

Ekoshēmas atbalstu par agroekoloģijas praksi bioloģiskās saimniecībās lauksaimniekam piešķir, ja saimniecībā visa lauksaimniecības zemes platība ir iekļauta bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Regulas (ES) 2018/848 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007 34. panta 1. punktu.

Atbalstu par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi piešķir par

➤ **aramzemes platību**, kurā tiek audzēti graudaugi, šķiedraugi, rapsis, ripsis, dārzeņi, zemenes, arbūzi, melones, kartupeļi, pākšaugi, garšaugi un ārstniecības augi.

Lai saņemtu atbalstu, lauksaimnieks visā aramzemes platībā īsteno šādas prakses:

1) nodrošina kultūraugu dažādošanu aramzemē:

- 1–10 ha, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 75 % no aramzemes;
- 10,01–30 ha audzē vismaz trīs dažādus kultūraugus, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 65 % un divu galveno kultūraugu platībai – 90 % no aramzemes;
- vairāk nekā 30 hektāros audzē vismaz četrus dažādus kultūraugus, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 65 %, divu galveno kultūraugu platībai – 90 % un pirmo trīs kultūraugu platībai – 99 % no aramzemes;

2) veido augsnes segumu laikposmā no iepriekšējā gada 15. novembra līdz kārtējā gada 15. februārim:

- Vidzemē un Latgalē vismaz 65 % no aramzemes platības;
- īpaši (nitrātu) jutīgajā teritorijā vismaz 75 % no aramzemes platības;
- pārējā teritorijā vismaz 70 % no aramzemes platības;

➤ **ilggadīgo stādījumu platību**, kuras rindstarpās veido augsnes segumu no iepriekšējā gada 15. novembra līdz kārtējā gada 15. februārim.

Ekoshēmas atbalstu par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi nepiešķir lauksaimniekam, kas piesakās uz ekoshēmas atbalstu par agroekoloģijas prakses īstenošanu bioloģiskās saimniecībās;

➤ **ilggadīgo zālāju un aramzemē sēto zālāju platību**, uz kuras ganību sezonā laikposmā no kārtējā gada 15. maija līdz 15. septembrim ganāmpulkā ir nodrošināts dzīvnieku vidējais blīvums vismaz 0,3 nosacītās liellopu vienības uz vienu ilggadīgā zālāja vai aramzemē sēta zālāja apstiprināto hektāru (LU/ha).

6.35. tabula

Atbalsta likmes 2023.–2027. gadā

Likme	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Plānotā likme, €/ha	56,00	56,00	56,00	56,00	56,00
Minimālā likme, €/ha	39,20	39,20	39,20	39,20	39,20
Maksimālā likme, €/ha	72,80	72,80	72,80	72,80	72,80
Faktiskā likme, €/ha	71,85	62,96	62,52		

Avots: LAD

6.36. tabula

Finansējuma izlietojums

Gads	Saņēmēju skaits	Apmaksātie hektāri	Likme, EUR/ha	Izmaksātā summa, EUR
2023.	3397	270 452	71,85	19 139 428

2024.	3456	283 513	62,96	17 661 891
2025.	3528	300 963	62,52	18 795 498

Avots: LAD

6.2. Nosacījumu sistēma

Nosacījumu sistēma ir galvenais KLP 2023–2027 elements, kas tiešo maksājumu un lauku attīstības agrovides platībmaksājumu saņemšanu sasaista ar obligāto prasību un standartu kopumu vides aizsardzības, klimata pasākumu, sabiedrības veselības, dzīvnieku labturības un zemes apsaimniekošanas jomā. Nosacījumu sistēmai ir liela nozīme Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) “zaļajā arhitektūrā” 2023.–2027. gadam. Tā kalpo par KLP vides un klimata stratēģijas pamatu, sasaistot tiešos maksājumus un citus atbalsta veidus ar atbilstību pamatstandartiem.

Nosacījumu sistēmas galvenais uzdevums ir veicināt lauksaimnieku motivāciju ievērot noteikto prasību un pamatstandartu izpildi sabiedrības interesēs, pretī saņemot atbalsta maksājumus un vienlaikus veicinot ilgtspējīgu lauksaimniecības praksi. Pēc būtības nosacījumu sistēma ir dažādu normu kopums, kas lauksaimniekam jāievēro, lai saņemtu atbalsta maksājumus.

Nosacījumu sistēma aizstāj un integrē iepriekšējā plānošanas perioda savstarpējās atbilstības noteikumus un zaļināšanas maksājumu elementus vienotā racionālākā sistēmā. Nosacījumu sistēma veido arī labas prakses pamatprincipu un standartu bāzi, lai ar ekoshēmu un agrovides pasākumu palīdzību dotu papildu stimulus lauksaimniekiem īstenot progresīvākus vides un klimata pasākumus.

Nosacījumu sistēmu veido divi galvenie komponenti:

- ✓ tiesību aktos noteiktās pārvaldības prasības, kuru pamatā ir ES tiesību akti un kuras aptver tādas jomas kā sabiedrības veselība, dzīvnieku un augu veselība un dzīvnieku labturība. Šīs prasības tiek piemērotas tādā mērogā un pakāpē, kādā tās tiek īstenotas konkrētajā dalībvalstī. Visiem lauksaimniekiem, kas saņem KLP maksājumus, ir noteikti jāievēro šīs obligātās prasības;
- ✓ laba lauksaimniecības un vides stāvokļa standarti, kuru mērķis ir aizsargāt augsnes kvalitāti, ūdens resursus, bioloģisko daudzveidību un ainavu. Labus lauksaimniecības un vides nosacījumus un standartus, pamatojoties uz vienotu ES sistēmu, izstrādā katra dalībvalsts, ņemot vērā savu specifisko situāciju un vajadzības, un tie ir jāievēro visiem lauksaimniekiem, kas saņem KLP maksājumus.

KLP nosacījumu sistēmā ietvertās prasības ir ļoti svarīgas, lai nodrošinātu to, ka lauksaimniecībai sniegtais atbalsts veicina plašāku sabiedrisko labumu gūšanu, jo īpaši attiecībā uz vides ilgtspēju, klimata pārmaiņu novēršanu un pielāgošanos tām, kā arī sabiedrības veselību kopumā. Nosacījumu sistēmas prasību noteikšana, sasaistot maksājumus ar obligātiem standartiem, palīdz saskaņot lauksaimniecības prakses ar ES klimata un vides mērķiem, vienlaikus aizsargājot sabiedrības intereses. Nosacījumu sistēmas uzdevums ir veicināt lauksaimnieku motivāciju ievērot šo prasību izpildi sabiedrības interesēs, pretī saņemot atbalsta maksājumus.

Lai pārliecinātos par lauksaimnieku atbilstību nosacījumu sistēmas prasībām un standartiem, tiek īstenotas lauksaimnieku pārbaudes – gan uz vietas saimniecībā, gan ar platību monitoringa sistēmu. Konstatējot neatbilstību, var piemērot atbalsta samazinājumu lauksaimnieka saņemamajiem tiešajiem maksājumiem un lauku attīstības agrovides platībmaksājumiem. Atbalsta samazinājumi tiek noteikti proporcionāli konstatētās neatbilstības smagumam, apjomam un pastāvīgumam, un tie var svārstīties no neliela maksājumu samazinājuma līdz pilnīgai atcelšanai, ja pārkāpums bijis nopietns, tīšs vai atkārtots. Šāda sankciju sistēma ir paredzēta, lai panāktu atbilstību noteiktajām prasībām un mudinātu lauksaimniekus ievērot noteiktos standartus.

Nosacījumu sistēmas prasības tiek attiecinātas uz šādiem atbalsta maksājumiem:

- tiešajiem maksājumiem – ISIP, ilgtspēju sekmējošo pārdalošo ienākumu papildatbalstu, ienākumu papildatbalstu gados jauniem lauksaimniekiem, ekoshēmu intervencēm, saistīto ienākumu atbalstu;
- lauku attīstības agrovides platībmaksājumiem par zaļo joslu izveidi, vidi saudzējošu metožu lietošanu dārkopībā, paaugstinātu labturības prasību un emisiju mazinošu lopkopību, bioloģiskās lauksaimniecības maksājumiem, biškopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām un zālāju biotopu apsaimniekošanu.

Nosacījumu sistēmas prasību izpildes kontrolē ir iesaistītas šādas kompetentās kontroles iestādes:

- Lauku atbalsta dienests kontrolē tiesību aktos noteiktās pārvaldības prasības klimata un vides jomā jautājumos, kas saistīti ar bioloģiskās daudzveidības un ainavu aizsardzību un kvalitātes uzturēšanu, un laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumus;
- Pārtikas un veterinārais dienests kontrolē tiesību aktos noteikto pārvaldības prasību izpildi sabiedrības, dzīvnieku un augu veselības aizsardzības jomā jautājumos, kas saistīti ar pārtikas nekaitīgumu un dzīvnieku labturību
- Valsts augu aizsardzības dienests kontrolē tiesību aktos noteikto pārvaldības prasību izpildi klimata un vides jomā jautājumos, kas saistīti ar mēslošanas līdzekļu lietošanu un uzskaiti īpaši jutīgās teritorijās, un sabiedrības, dzīvnieku un augu veselības aizsardzības jomā jautājumos, kas saistīti ar augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, kā arī kontrolē laba lauksaimniecības un vides stāvokļa standartu par aizsargjoslas (buferjoslas) izveidi gar ūdensobjektiem;
- Valsts meža dienests kontrolē tiesību aktos noteikto pārvaldības prasību izpildi vides jomā jautājumos, kas saistīti ar savvaļas putnu aizsardzību mežu platībās.

6.3. Sociālo nosacījumu sistēma

No 2025. gada Latvijā ir ieviesta sociālo nosacījumu sistēma, kas paredz saikni starp ES atbalsta maksājumu saņemšanu un atbilstību normatīvajos aktos jau noteiktajām prasībām darba tiesību, nodarbinātības un drošības jomā.

Sociālo nosacījumu sistēma ir jauns Eiropas Savienības Kopējās lauksaimniecības politikas elements, kas tiek ieviests, lai stiprinātu darba tiesību un sociālo standartu ievērošanu lauksaimniecības nozarē, veicinātu darba aizsardzības, veselības un darba drošības jomas prasību izpildi sabiedrības interesēs.

Sociālo nosacījumu sistēma papildina KLP nosacījumu sistēmu, stiprinot ilgtspējīgas lauksaimniecības principus un veicinot darba tiesību, nodarbinātības un darba drošības aspektu ietveršanu lauksaimniecības atbalsta politikā. Vienlaikus tās ieviešana sekmē vienlīdzīgu konkurenci lauksaimniecības nozarē un veicina darba ņēmēju tiesību ievērošanu, sasaistot publiskā finansējuma piešķiršanu ar atbildīgu darba devēja rīcību

Sociālo nosacījumu sistēmas mērķis ir veicināt godīgus darba apstākļus lauksaimniecības nozarē, nodrošinot, ka KLP atbalstu saņem saimniecības, kas ievēro darba tiesību un darba aizsardzības prasības. Sistēma attiecas uz tiešo maksājumu saņēmējiem, kā arī uz atsevišķu lauku attīstības intervences pasākumu atbalsta saņēmējiem. Sociālo nosacījumu sistēma attiecas uz lauksaimniekiem, kas ir darba devēji.

Sociālo nosacījumu sistēmas īstenošana nozīmē to, ka lauksaimniekiem un saimniecībām, kas saņem KLP atbalstu, ir jāievēro noteiktas darba un nodarbinātības prasības. Ja tiek konstatēta šo prasību neievērošana, lauksaimniekiem var tikt piemērotas sankcijas, t. i., samazināts saņemamais atbalsts.

Sociālo nosacījumu sistēmas prasību pamatā ir ES darba un nodarbinātības normas, kas noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 2. decembra Regulas (ES) 2021/2116 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 1306/2013 IV pielikumā, tā un attiecas uz

- nodarbinātības, veselības un drošības jomu saistībā ar pārredzamiem un paredzamiem darba apstākļiem;
- pasākumiem, ar ko mudina uzlabot darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību;
- obligātajām drošības un veselības aizsardzības prasībām, kad darba ņēmēji lieto darba aprīkojumu.

Latvijā KLP atbalsta saņēmējiem atbilstoši sociālo nosacījumu sistēmai ir jāievēro prasības, kas noteiktas Darba likumā, Darba aizsardzības likumā, kā arī atbilstošo jomu regulējošajos MK noteikumos.

Šo normatīvo aktu prasību ievērošanu kontrolē Valsts darba inspekcija, kura, konstatējot pārkāpumus, pieņem normatīvajos aktos paredzētos lēmumus. Ja tiek konstatēti pārkāpumi, kas atbilstoši KLP regulējumam ir pamats sociālo nosacījumu sistēmas piemērošanai, informācija tiek nodota Lauku atbalsta dienestam, kas, izvērtējot pārkāpuma smagumu, apmēru, ilgumu un atkārtoto, pieņem lēmumu par atbalsta samazinājuma piemērošanu attiecīgajam saņēmējam.

Atbalsta samazinājumu piemēro tikai tad, ja neatbilstība ir saistīta ar atbalsta saņēmēja lauksaimniecisko darbību vai attiecas uz saimniecību vai citām platībām, ko pārvalda atbalsta saņēmējs.

6.4. Kopējā tirgus atbalsta instrumenti

Atbalsts ražotāju organizācijām

Ražotāju organizācijas augļu un dārzeņu sektorā

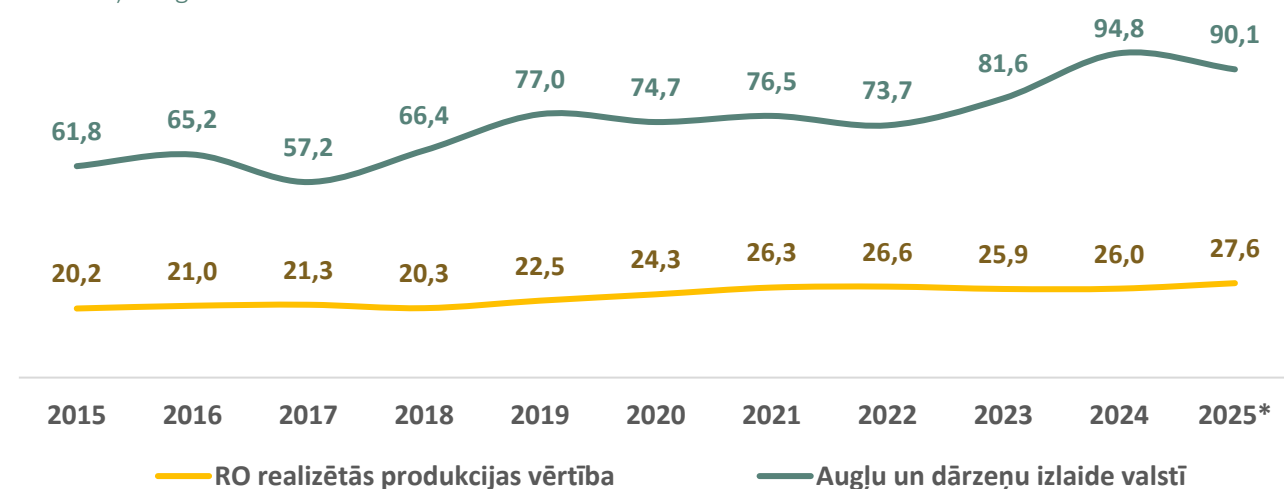
Latvijā 2025. gadā savas darbības programmas (turpmāk – DP) turpina īstenot piecas atzītas augļu un dārzeņu RO, kas saņem atbalstu no Eiropas Lauksaimniecības Garantiju fonda, lai veicinātu ražotāju savstarpēju sadarbību produkcijas kopējai virzībai tirgū. Tās apvieno 51 biedru un par saņemto atbalstu īsteno investīcijas un darbības saistībā ar ražošanas plānošanu, attiecināmo produktu kvalitātes uzlabošanu un vides aizsardzību. Augļu un dārzeņu RO saražotās produkcijas tirgus daļa 2025. gadā provizoriski veidoja 30,6 % no kopējās valstī saražotās augļu un dārzeņu vērtības.

2025. gadā pirms 2022. gada 31. decembra atzīto augļu un dārzeņu nozares RO darbību Latvijā noteica šādi ES un nacionālie normatīvie akti:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007;
- Komisijas Īstenošanas regula (EK) 2017/892, ar ko nosaka noteikumus par Padomes Regulas (EK) Nr. 1308/2013 piemērošanai attiecībā uz augļu un dārzeņu, un pārstrādātu augļu un dārzeņu nozari;
- Komisijas Deleģētā regula (EK) 2017/891, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 papildina attiecībā uz augļu un dārzeņu un pārstrādātu augļu un dārzeņu nozari un Eiropas Parlamenta un padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 papildina attiecībā uz sodiem, kas piemērojami minētajās nozarēs, un groza Komisijas Īstenošanas regulu (ES) Nr. 543/2011;
- Ministru kabineta 2023. gada 25. aprīļa noteikumi Nr. 203 “Ražotāju organizāciju atzīšanas un atbalsta piešķiršanas kārtība”;
- Stratēģija ilgtspējīgām augļu un dārzeņu ražotāju organizāciju darbības programmām Latvijā 2017–2025;
- nosacījumi attiecībā uz pasākumiem vides jomā (vides programma ir neatņemama stratēģijas sastāvdaļa).

2023. gada 1. janvārī stājās spēkā jaunais Eiropas Savienības regulējums, kas līdz ar citiem jautājumiem paredz turpināt atbalstu atzītām augļu un dārzeņu RO, kuras ir atzītas pēc 2023. gada 1. janvāra. Salīdzinājumā ar iepriekšējo plānošanas periodu jaunais regulējums paredz stingrākas prasības RO darbības programmas īstenošanai.

Pašlaik atzītās RO kalpo par labu paraugu tam, kā apvienojoties var piesaistīt ES finansējumu ražošanas modernizācijai un nostiprināt savas pozīcijas ne tikai Latvijas, bet arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu augļu un dārzeņu tirgos.

* Provizoriski dati

6.5. attēls. Augļu un dārzeņu RO pārdotās produkcijas vērtība, milj. EUR

Avots: ZM pēc LAD datiem

Ražotāju organizācijas citos – piena, cūkgaļas, liellopu gaļas, labības un pākšu dārzeņu – sektoros

Lai veicinātu ražotāju savstarpēju sadarbību produkcijas kopējai virzībai tirgū, kopš 2023. gada 1. janvāra ir spēkā jaunais Eiropas Savienības regulējums, kas līdz ar citiem jautājumiem paredz atbalstu atzītām ražotāju organizācijām ne tikai augļu un dārzeņu, bet arī piena, cūkgaļas, liellopu gaļas, labības un pākšu dārzeņu sektorā.

Plānošanas periodā no 2023. līdz 2027. gadam kopumā citu nozaru atzītām RO paredzēts atbalsts 4 000 000 eiro apmērā.

Atbalsta programmu 2025. gadā reglamentēja šādi ES normatīvie akti:

- Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 2. decembra Regula (ES) 2021/2115, ar ko izveido noteikumus par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, kuri dalībvalstīm jāizstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP stratēģiskie plāni) un kurus finansē no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) un no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), un ar ko atceļ Regulas (ES) Nr. 1305/2013 un (ES) Nr. 1307/2013 (turpmāk – regula 2021/2115);
- Komisijas 2021. gada 7. decembra Deleģētā regula (ES) 2022/126, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/2115 papildina ar prasībām, kuras piemērojamas konkrētu veidu intervences pasākumiem, ko dalībvalstis savos KLP stratēģiskajos plānos 2023.–2027. gadam noteikušas atbilstīgi minētajai regulai, kā arī ar noteikumiem par īpatsvaru, ko piemēro laba lauksaimnieciskā un vidiskā stāvokļa (LLVS) 1. standarta vajadzībām (turpmāk – regula 2022/126).

Latvijā atbalsta programma atzītām RO citos sektoros ir ieviesta ar Ministru kabineta 2023. gada 25. aprīļa noteikumiem Nr. 203 “Ražotāju organizāciju atzīšanas un atbalsta piešķiršanas kārtība” un tiek īstenota atbilstoši Eiropas Komisijas 2022. gada 11. novembrī apstiprinātajai stratēģijai piecu gadu laikposmam “Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskais plāns 2023.–2027. gadam”.

Saskaņā ar Lauku atbalsta dienesta sniegto informāciju kopš 2024. gada savu darbības programmu īsteno trīs atzītas graudu nozares RO, savukārt kopš 2025. gada savu darbības programmu īsteno viena no divām atzītajām piena nozares RO.

Programma skolu apgādei ar augļiem, dārzeņiem un pienu

Pārskata periodā Latvijā turpinājās ES atbalsta programmas skolu apgādei ar augļiem, dārzeņiem un pienu īstenošana. Programma Latvijā vairāk pazīstama kā skolu apgādes programma vai programma “Piens un augļi skolai”.

Programma dod iespēju pirmsskolas un 1.–9. klases izglītojamiem trīs reizes nedēļā saņemt bezmaksas svaigu augļu, dārzeņu un piena porcijas, turklāt programmas nosacījumi paredz, ka ik gadu īstenojama virkne papildu izglītojošu un informatīvu pasākumu, lai izglītotu bērnus un viņu ģimenes locekļus par lauksaimniecību un dažādām lauksaimniecības ražošanas metodēm, par reģionam raksturīgiem produktiem, par veselīgu uzturu, par cīņu pret pārtikas izšķērdēšanu u. tml.

Atbalsta programmu 2025. gadā reglamentēja šādi ES normatīvie akti:

- Padomes 2013. gada 16. decembra Regula (ES) Nr. 1370/2013 par konkrēta atbalsta un kompensāciju noteikšanas pasākumiem saistībā ar lauksaimniecības produktu tirgu kopīgo organizāciju;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007;
- Komisijas 2016. gada 3. novembra Īstenošanas regula (ES) 2017/39 par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr. 1308/2013 piemērot attiecībā uz Savienības atbalstu izglītības iestāžu apgādei ar augļiem un dārzeņiem, banāniem un pienu;
- Komisijas 2016. gada 3. novembra Deleģētā regula (ES) 2017/40, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr. 1308/2013 papildina attiecībā uz Savienības atbalstu izglītības iestāžu apgādei ar augļiem un dārzeņiem, banāniem un pienu un groza Komisijas Deleģēto regulu (ES) Nr. 907/2014;
- Komisijas 2025. gada 6. oktobra Īstenošanas lēmums (ES) 2025/2028, ar ko groza Īstenošanas lēmumu (ES) 2024/845, ar kuru nosaka Savienības atbalsta galīgo piešķirumu, kas dalībvalstīm atvēlēts skolu

apgādei ar augļiem un dārzeņiem un skolu apgādei ar pienu laikā no 2024. gada 1. augusta līdz 2025. gada 31. jūlijam.

Latvijā atbalsta programma "Piens un augļi skolai" ir ieviesta ar Ministru kabineta 2017. gada 16. augusta noteikumiem Nr. 485 "Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas, administrēšanas un uzraudzības kārtība augļu, dārzeņu un piena piegādei izglītības iestādēm" un tiek īstenota atbilstoši Zemkopības ministrijas 2023. gada 24. aprīlī apstiprinātajai stratēģijai sešu gadu laikposmam "Plāns programmas skolu apgādei ar augļiem un dārzeņiem un pienu īstenošanai Latvijā 2023./2024.–2028./2029. mācību gados".

2025. gadam programmas īstenošanai no valsts budžeta atbalsta papildus tika piešķirti vēl 3,860 milj. eiro, bet 2026. gadam – 2 milj. eiro, lai dotu iespēju produktus izdalīt lielākā daudzumā un ilgāku laiku.

Programmu Latvijā administrē LAD.

6.37. tabula

Skolu apgādei ar augļiem, dārzeņiem un pienu paredzētā atbalsta izlietošana Latvijā 2023./2024.–2025./2026. mācību gadā*

Mācību gads	2023./2024.	2024./2025.	2025./2026.**
Iesaistītās izglītības iestādes, no tām:	1364	1353	1322
augļu un dārzeņu izdalē iesaistītās	1348	1328	1301
piena izdalē iesaistītās	1258	1230	1223
Augļu un dārzeņu izdalē iesaistīto izglītojamo skaits***	270 633	266 780	262 080
% no kopējā mērķauditorijas izglītojamo skaita valstī	95 %	97 %	97 %
Piena izdalē iesaistīto izglītojamo skaits***	261 854	256 441	254 529
% no kopējā mērķauditorijas izglītojamo skaita valstī	91 %	93 %	94%
Izdalītie augļi un dārzeņi, tonnas	706	1327	884
Izdalītais piens, tonnas	2642	2731	2268
To pretendentu skaits, kuri iesaistās programmā	109	131	126
Izmaksāta summa (ES un valsts atbalsts), milj. EUR:	4,108	5,337	4,216
t. sk. ES atbalsts, milj. EUR	1,425	1,541	1,550
t. sk. valsts atbalsts, milj. EUR	2,683	3,797	2,666

* 2024./2025. un 2025./2026. mācību gada dati par izdalītajiem produktiem un izmaksāto atbalstu ietver arī papildu piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietojumu.

** Tā kā tabulā atspoguļotās atbalsta summas attiecas uz LAD izmaksāto atbalstu atbilstošajā periodā (mācību gadā no augusta līdz jūlijam), informācija par 2025./2026. mācību gadu ziņojuma sagatavošanas brīdī nav pilnīga.

*** Izglītojamo skaits atspoguļo programmā iesaistītajās izglītības iestādēs mācību gada sākumā reģistrēto izglītojamo skaitu mērķauditorijas grupā, t. i., pirmsskolā un 1.–9. klasē.

Avots: LAD

Tirgus intervence

Tirgus intervence ir TKO paredzēta cenu atbalsta sistēma, kuras mērķis ir stabilizēt tirgu situācijās, kad produktu cenas ir ievērojami samazinājušās vai ir radusies pārprodukcija. Tā var tikt piemērota noteiktiem ES izcelsmes produktiem kā atbalsts par produktu uzglabāšanu privātās (ražotāja) noliktavās vai kā iepirkums valsts intervencē (sk. 6.38. tab.).

6.38. tabula

ES iespējamie tirgus intervences pasākumi un atbalsttiesīgie produkti

	Iepirkums valsts intervencē	Atbalsts privātai uzglabāšanai
Atbalsttiesīgie produkti	Labība, rīsi, vājpiena pulveris, sviests, liellopu gaļa, cukurs	Sviests, liellopu un teļa gaļa, cūkgaļa, aitas un kazas gaļa, cukurs, olīveļļa

Avots: ZM

Iepirkums valsts intervencē ir pieejams visu gadu miežiem un cietajiem kviešiem, no 1. oktobra līdz 31. maijam – parastajiem kviešiem, bet sviestam un vājpiena pulverim – no 1. februāra līdz 30. septembrim.

Pārskata periodā no 2023. līdz 2025. gadam Eiropas Savienībā no tirgus intervences pasākumiem bija pieejams intervences iepirkums vājpiena pulverim, sviestam un labībai, taču, tā kā Eiropas Komisija jau daudzus gadus nav pārskatījusi iepirkuma cenas valsts intervencē, reālā visu produktu tirgus cena ir ievērojami lielāka, tādēļ Latvijas uzņēmumi pārskata periodā neizmantoja šos intervences pasākumus un netika piešķirts atbalsts privātai uzglabāšanai.

Pārskata periodā tirgus intervences pasākumus Latvijā reglamentēja šādi ES un nacionālie normatīvie akti:

- Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007;
- Padomes 2013. gada 16. decembra Regula (ES) Nr. 1370/2013 par konkrēta atbalsta un kompensāciju noteikšanas pasākumiem saistībā ar lauksaimniecības produktu tirgu kopīgo organizāciju;
- Komisijas 2016. gada 18. maija Īstenošanas regula (ES) 2016/1240, ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 piemēro attiecībā uz valsts intervenci un privātās uzglabāšanas atbalstu (dokuments attiecas uz EEZ);
- Komisijas 2016. gada 18. maija Deleģētā regula (ES) 2016/1238, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 papildina attiecībā uz valsts intervenci un privātās uzglabāšanas atbalstu (dokuments attiecas uz EEZ);
- Komisijas 2014. gada 11. marta Deleģētā regula (ES) Nr. 907/2014, ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 attiecībā uz maksājumu aģentūrām un citām iestādēm, finanšu pārvaldību, grāmatojumu noskaidrošanu, nodrošinājumu un *euro* izmantošanu;
- Ministru kabineta 2017. gada 3. maija noteikumi Nr. 237 "Tirgus intervences pasākumu administrēšanas un uzraudzības kārtība augkopības un lopkopības produktu tirgū".

Eiropas Savienības atbalsts ārkārtas tirgus pasākumiem

Šis atbalsts ir paredzēts tirgus traucējumu novēršanai, tostarp saistībā ar dzīvnieku slimību un augu kaitēkļu izplatību, patērētāju uzticības zudumu, ko izraisījis risks veselībai, kā arī citu īpašu problēmu risināšanai situācijās, kad nav pietiekami ar TKO pasākumiem.

2025. gadā, pamatojoties uz Komisijas 2025. gada 6. marta Īstenošanas regulu (ES) 2025/441, ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 paredz ārkārtas finansiālo atbalstu nelabvēlīgu klimatisko apstākļu notikumu un dabas katastrofu skartām lauksaimniecības nozarēm Spānijā, Horvātijā, Kiprā, Latvijā un Ungārijā, Latvijai tika piešķirts ES finansējums 4 200 000 EUR apmērā. Atbalsts Latvijā tika ieviests ar Ministru kabineta 2025. gada 17. jūnija noteikumiem Nr. 371 "Eiropas Savienības ārkārtas atbalsta piešķiršanas kārtība nelabvēlīgu klimatisko apstākļu radīto ekonomisko seku mazināšanai augļkopības un dārzenkopības nozarē 2024. gadā" un piešķirts lauksaimniekiem augļkopības un dārzenkopības nozarē, lai segtu ekonomiskos zaudējumus, kas radušies pēc 2024. gada pavasaru salnām un 28. līdz 29. jūlija vētras, kas atnesa stipras lietusskābes un vēja brāzmas. Atbalstu varēja saņemt, ja atbalsta pretendenta ieņēmumi no lauksaimnieciskās darbības 2024. gadā par vienu deklarēto hektāru bija samazinājušies vismaz par 20 procentiem salīdzinājumā ar 2021., 2022. un 2023. gada vidējiem ieņēmumiem no lauksaimnieciskās darbības par vienu deklarēto hektāru.

Atbalstu kopumā 3 468 011,78 EUR apmērā par 2024. gada nelabvēlīgiem laikapstākļiem saņēma 102 augļkoku, ogulāju un dārzeņu saimniecības.

Diemžēl arī 2025. gadā tika pieredzēti nelabvēlīgi laikapstākļi, tostarp pavasara salnas un ilgstošas lietavas, kas nodarīja būtiskus ekonomiskos zaudējumus lauksaimniekiem. Pamatojoties uz Komisijas 2025. gada 10. oktobra Īstenošanas regulu (ES) 2025/2061, ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 paredz ārkārtas finansiālo atbalstu nelabvēlīgu klimatisko apstākļu skartām lauksaimniecības nozarēm Bulgārijā, Latvijā, Lietuvā, Ungārijā, Polijā un Rumānijā, Latvijai tika piešķirti 4 200 000 EUR. Latvijā atbalsts ieviests ar Ministru kabineta 2026. gada 3. februāra noteikumiem Nr. 46 "Eiropas Savienības ārkārtas atbalsta piešķiršanas kārtība nelabvēlīgu klimatisko apstākļu radīto ekonomisko seku mazināšanai augļkopības, dārzenkopības un sēklaudzēšanas nozarē" un piešķirts saimniecībām augļkopības, dārzenkopības un

sēklkopības nozarē, ja lauksaimnieka ieņēmumi no lauksaimnieciskās darbības 2025. gadā par vienu deklarēto hektāru bija samazinājušies vismaz par 20 procentiem salīdzinājumā ar references periodu.

Atbalstu – kopumā 3 199 999,89 EUR – par 2025. gada nelabvēlīgajiem laikapstākļiem saņēma 668 augļu, dārzeņu un sēklu saimniecības.

6.5. Informatīvie un veicināšanas pasākumi saistībā ar lauksaimniecības produktiem

Eiropas Savienības atbalsts paredzēts ražotāju un nozaru organizāciju lauksaimniecības un pārtikas produktu veicināšanas un informēšanas programmām, kuru ilgums ir 1–3 gadi. Atbalsta mērķis ir veicināt ES un trešo valstu patērētāju zināšanas par ES lauksaimniecības produktu labo kvalitāti un īpatnībām.

ES informatīvie un veicināšanas pasākumi, kas attiecas uz lauksaimniecības produktiem, tiek atbalstīti jau kopš 1980. gada. Latvijā pirmā programma uzsākta 2006. gadā. Kopš tā laika Latvijas organizācijas ir veiksmīgi īstenojušas 11 programmu gan iekšējā tirgū, gan trešo valstu tirgos.

2025. gadā Latvijā tika īstenotas divas programmas:

1) kopš 2022. gada norisinās Latvijas Apvienotās putnkopības asociācijas programma “ES ražotu olu informācijas un veicināšanas pasākumi Latvijā un Lietuvā” ar kampaņas saukli “Olas ir spēks”, kad triju gadu garumā Latvijā un Lietuvā tiek izplatītas zināšanas par ES izperētām olām – par to, kāpēc olas ir svarīgas ikdienas uztura daļa, kā olas atšķiras cita no citas, kā ES ražotāji rūpējas par putnu labturību un olu kvalitāti un kā tās var pagatavot uzturā;

2) 2022. gada nogalē Eiropas Komisija apstiprināja arī Latvijas Biškopības biedrības programmu “ES medus – gards un videi draudzīgs”, kuras īstenošana Latvijā un Igaunijā sākās 2023. gadā. Tās mērķis ir veicināt medus patēriņu ikdienā un sabiedrības informētību par medus lietošanas iespējām un tā saistību ar dabas daudzveidību Latvijā un Igaunijā. Projekta laikā tiek organizētas informatīvas kampaņas, lai popularizētu Eiropas Savienībā ievāktu medu kā gardu un videi saudzīgu pārtikas produktu.

6.6. Lauku attīstības pasākumi

6.6.1. Latvijas Lauku attīstības programma 2014.–2022. gadam

2025. gads bija pēdējais Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam (LAP) īstenošanas gads, un līdz 2025. gada 31. decembrim tika izmaksātas visas atlikušās summas, tā ka šī programma ir beigusies.

Ziņojumā sniegtā informācija par LAP īstenošanas rezultātiem vērtēta, pamatojoties uz pēdējo LAP 15.0 redakciju, kuru Eiropas Komisija (EK) apstiprināja 2025. gada 5. novembrī un kurā ar LAP 10.2 redakciju iekļauts arī LAP pārejas perioda finansējums 2021.–2022. gadam (468,14 milj. EUR), tajā skaitā daļa no Eiropas Savienības Atvērēšanas instrumenta (ESAI) finansējuma 84,09 milj. EUR apmērā. Viss plānošanas periodā LAP pieejamais finansējums kopā ar pārejas perioda finansējumu ir 2025,0 milj. eiro. Turklāt programmā tika paredzēts un izmaksāts arī valsts papildu finansējums.

Lai sasniegtu KLP mērķus, LAP saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ar ko atceļ Padomes regulu (EK) Nr. 1698/2005 (turpmāk – regula Nr. 1305/2013) 5. pantu ir noteiktas sešas šādas ES lauku attīstības prioritātes: P1 “Zināšanu pārnese un inovācijas” (horizontālā prioritāte, kurai netiek paredzēts konkrēts finansējums), P2 “Konkurētspēja”, P3 “Pārtikas ķēdes un risku pārvaldība”, P4 “Ekosistēmu pārvaldība”, P5 “Resursu efektivitāte un klimats” un P6 “Sociālā iekļautība un vietējā attīstība”. Katrs no LAP izvēlētajiem pasākumiem dod ieguldījumu vienā vai vairākās prioritātēs, un katrai prioritātei ir paredzēti arī konkrēti tematiskie mērķi. Vislielākais publiskais finansējums, ieskaitot papildu valsts un ESAI finansējumu, (LAP 15.0 redakcija) ir paredzēts divām no prioritātēm – P4 “Atjaunot, saglabāt un uzlabot ekosistēmas, kas saistītas ar lauksaimniecību un mežsaimniecību (Ekosistēmu pārvaldība)” (689,2 milj. EUR) un P2 “Uzlabot visu veidu lauksaimniecības uzņēmumu rentabilitāti un konkurētspēju visos reģionos un sekmēt inovatīvas lauksaimniecības tehnoloģijas un meža ilgtspējīgu apsaimniekošanu (Konkurētspēja)” (672,8 milj. EUR).

Līdz 2025. gada beigām šajās prioritātēs bija arī vislielākais izmaksātais publiskais finansējums (kopā ar valsts papildu un ESAI finansējumu, ievērojot atgūtās summas): P4 prioritātē – 684,1 milj. EUR apmērā jeb 99,3 % no plānotā, P2 prioritātē – 638,9 milj. EUR jeb 95,0 % no tai atvēlētajā finansējuma. Savukārt P6 prioritātē kopējie publiskie izdevumi izmaksāti 99,1 % no plānotā apmēra jeb 257,7 milj. EUR.

P3 prioritātē līdz 2025. gada beigām bija izmaksāti 96,2 % no LAP paredzētā finansējums jeb 161,1 milj. EUR, savukārt P5 prioritātē pēdējā gada laikā ir vērojams ievērojams progress finansējuma izlietojumā, sasniedzot 97,2 % no plānotā jeb 197,9 milj. EUR.

Apskatot visu ar 2025. gadam mērķiem saistīto LAP prioritāšu rezultātīvo rādītāju izpildi, arī plānotā publisko finansējuma izlietojumu, perioda beigās, var secināt, ka visās LAP prioritātēs darbības rezultātu rādītāju izpilde atbilst sekmīgai programmas mērķu sasniegšanai.

Latvija, īstenojot LAP, bija izvēlējusies ieviest 16 atbalsta pasākumu, kas, ievērojot atbalstāmās prioritātes un administrēšanas kapacitāti, ir pakāpeniski uzsākti 2014. gadā (galvenokārt platībatkarīgie maksājumi un pasākums M04 "Ieguldījumi materiālajos aktīvos"), lielāko daļu projektveida pasākumu īstenošanu aizsākot 2015. un 2016. gadā. Vairāku pasākumu īstenošana tika sākta plānošanas perioda vidū – tikai 2017. un 2018. gadā (M16 "Sadarbība" un daži M01 "Zināšanu pārnese un informācijas pasākumi" apakšpasākumi). 2020. gadā pēc grozījumiem LAP tika iekļauts vēl viens jauns apakšpasākums – M2.2 "Atbalsts konsultantu apmācībai".

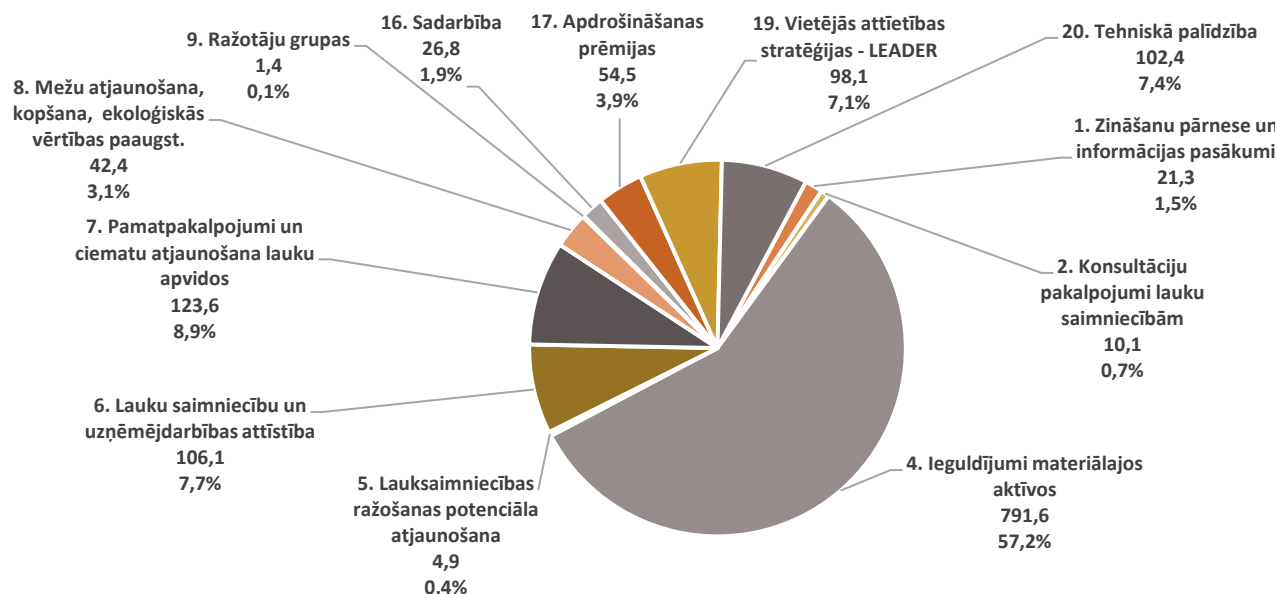
2021. gadā tika ieviests jauns atbalsta veids – finanšu instrumenti lauksaimniecības un lauku attīstības jomā (LAP 15.0. redakcijā 25,0 milj. eiro) pasākuma M04 "Ieguldījumi materiālajos aktīvos" apakšpasākumos M4.1. "Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībām" un M4.2. "Atbalsts ieguldījumiem pārstrādei", kā arī apakšpasākumā M6.4. "Atbalsts ieguldījumiem ar lauksaimniecību nesaistītu darbību radīšanā un attīstīšanā".

Kopumā no LAP īstenošanas sākuma līdz perioda beigām izsludinātas 146 projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas. 2025. gadā tika izsludinātas sešas kārtas pasākumā M04.

Tāpat 2025. gadā pasākumā M01 "Zināšanu pārnese un informācijas pasākumi" turpinājās 2023. gadā noslēgtā līguma darbība par mācību organizēšanu un īstenošanu profesionālās izglītības un prasmju apguves apakšpasākumā. Savukārt saistībā ar 1.2. apakšpasākumu "Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem" 2025. gadā turpināja būt spēkā 2022. gadā noslēgtie 18 līgumi ar atklātā konkursa uzvarētājiem par demonstrējumu nodrošināšanu augkopības nozarē, kā arī 2023. gada sākumā noslēgtie 11 līgumi par demonstrējumu nodrošināšanu lopkopības nozarē, bet 1.3. apakšpasākumā "Atbalsts saimniecību un mežu apmeklējumiem" turpinājās 2023. gadā noslēgtā līguma izpilde par pakalpojuma sniegšanu saimniecību un mežu apmeklējumu organizēšanā.

2025. gadā pasākumā M02 "Konsultāciju pakalpojumi, saimniecību pārvaldības un lauku saimniecību atbalsta pakalpojumi" turpinājās arī 2023. gadā noslēgto līgumu izpilde par individuālu konsultāciju nodrošināšanu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē.

Kopumā izsludinātajās projektu iesniegumu pieņemšanas kārtās no plānošanas perioda sākuma iesniegti 85,6 tūkst. projektu iesniegumi, pieprasot kopējo publisko finansējumu 2119,9 milj. EUR. No tiem līdz 2025. gada beigām apstiprināti 67,9 tūkst. projekti par publisko finansējumu 1569,6 milj. EUR apmērā. No apstiprinātajiem projektiem līdz 2025. gada beigām saistības pārtrauktas 3,2 tūkst. projektiem, kuru kopējais publiskais finansējums ir 186,4 milj. EUR (ieskaitot arī korekcijas apstiprināto projektu pieteikumus). Visā plānošanas periodā līdz 2025. gada beigām pilnībā ir īstenoti 64,7 tūkst. dažādi projekti par kopējo publisko finansējumu 1383,2 milj. EUR, ņemot vērā arī atgūtās summas. (Sk. 6.6. att.)

6.6. attēls. 2014.–2025. gadā izmaksātais finansējums LAP sadalījumā pa projektveida pasākumiem, milj. EUR

Avots: ZM pēc LAD datiem

Vislielākais izmaksātais publiskā finansējuma apmērs kopā ar valsts papildfinansējumu bijis atbalsta pasākuma M04 “ieguldījumi materiālajos aktīvos” 4.1. apakšpasākumā “Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās” – kopumā 593,9 milj. EUR. Nākamais finansiāli vērienīgākais pasākums ir M07 “Pamatpakalpojumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos” ar atbalstītiem 364 projektiem un izmaksāto atbalstu 123,6 milj. EUR, par kuriem ir sakārtoti pašvaldību ceļi 1559 km garumā. 4.2. apakšpasākumā “Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē” ir trešais lielākais izmaksātais publiskais finansējums 117,6 milj. EUR apmērā.

Apakšpasākumā 4.3. “Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā” ir īstenoti 836 projekti ar 83,6 milj. EUR lielu publisko finansējumu. Liela aktivitāte bija vērojama apakšpasākumā M19.2. “Atbalsts darbību īstenošanai saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju” ar 4864 īstenotajiem projektiem par 80,8 milj. EUR.

Pārskata periodā turpinājās atbalsta izmaksa platībatkarīgajā atbalsta pasākumā M12 “Kompensācijas maksājums par *Natura 2000* mežu teritorijām”, un 2025. gadā pasākumā M12 atbalstam pieteicās 3316 pretendenti, deklarējot 51 790 ha lielu meža zemes platību, bet kopumā visā periodā ir atbalstīti 57 449,4 ha, kas veido 95,9 % no LAP plānotās mērķa vērtības. Pārējie LAP platībatkarīgie pasākumi ir beigušies un, sākot no 2023. gada, tiek atbalstīti, īstenojot Kopējās lauksaimniecības politikas Stratēģiskā plānu 2023.–2027. gadam.

Tāpat kā 2024. gads, arī 2025. gads lauksaimniecības un pārtikas nozarē izcēlās ar vairāku apstākļu kopumu, kas ir radījis nelabvēlīgus apstākļus un ietekmējis lauksaimniecības un pārtikas produktu ražošanas nozares uzņēmumu ekonomisko dzīvotspēju.

Ievērojot ekstremālos laikapstākļus, Ministru kabinets 2025. gada 5. augustā izskatīja rīkojumu par vasaras postošo lietavu un plūdu ietekmi uz Latvijas lauksaimniecības nozari un, to izdodot, līdz 2025. gada 4. novembrim izsludināja ārkārtas situāciju lauksaimniecībā visā Latvijas teritorijā. Nozīmīgus zaudējumus Latvijas lauksaimniekiem radīja arī 2025. gada maija salnas, kad ievērojami cieta ziedošie augļkoki un ogulāju krūmi.

Savukārt cūkkopības nozari jūtami ietekmēja Āfrikas cūku mēra uzliesmojumi, kuru dēļ vairākās saimniecībās tika likvidēti dzīvnieku ganāmpulki, kas tieši samazināja ražošanas apjomu un izlaides vērtību.

Nozare piedzīvoja un turpina saskarties ar tirgus norišu izraisītiem ekonomiskiem satricinājumiem, un lielās ražošanas izmaksas un globālie piegādes ķēžu pārrāvumi turpina ietekmēt vietējo tirgu, radot spiedienu uz lauksaimniekiem. Globālās norises un ģeopolitiskie satricinājumi ir veicinājuši ilgstošu neatbilstību starp ražošanas izmaksu kāpumu un lauksaimniecības produkcijas cenām.

2025. gadā LAP pasākumiem izmaksāts un EK deklarēts publiskais finansējums 116,8 milj. eiro apmērā jeb 5,8 % no kopējā LAP īstenošanai pieejamā publiskā finansējuma, bet visā plānošanas periodā (līdz 2025. gada beigām) – 2023,8 milj. eiro jeb 99,9 % no LAP pieejamā publiskā finansējuma (neieskaitot valsts

papildfinansējumu), tajā skaitā ESAI finansējums 83,8 milj. eiro. Izvērstu informāciju par izmaksāto un deklarēto publisko finansējumu līdz 2025. gada beigām sk. 6.39. tabulā.

6.39. tabula

LAP 2014.–2020. izmaksātais un EK deklarētais finansējums līdz 2025. gada beigām, EUR

Pasākuma kods	Pasākuma nosaukums	Izmaksātais/deklarētais publiskais finansējums, tūkst. EUR
M01	Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi	21 319,4
M02	Atbalsts konsultāciju pakalpojumu izmantošanas veicināšanai	10 130,0
M04	Ieguldījumi fiziskajos aktīvos	761 091,3
M05	Dabas katastrofās un katastrofālos notikumos cietušā lauksaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un piemērotu profilaktisko pasākumu ieviešana	4895,7
M06	Lauku saimniecību un uzņēmējdarbības attīstība	106 081,3
M07	Pamatpakalpojumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos	123 594,7
M08	Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un mežu dzīvotspējas uzlabošanā	42 402,5
M09	Ražotāju grupu un organizāciju izveide	1388,1
M10	Agrovide un klimats	107 322,2
M11	Bioloģiskā lauksaimniecība	245 007,7
M12	Natura 2000 un Ūdens pamatdirektīvas maksājumi	52 358,2
M13	Maksājumi apgabaliem, kuros ir dabīgi vai citi specifiski ierobežojumi	259 135,8
M16	Sadarbība	26 847,8
M17	Riska pārvaldība	49 553,8
M19	Atbalsts LEADER vietējai attīstībai (SVVA – sabiedrības virzīta vietējā attīstība)	98 109,1
M20	Tehniskā palīdzība	102 373,6
M113	Priekšlaicīga pensionēšanās	12 174,0
KOPĀ		2 023 785,1

Avots: LAD

M01 “Zināšanu pārnese un informācijas pasākumi”

1.1. apakšpasākums “Profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumi”

2025. gadā turpināja būt spēkā 2023. gadā noslēgtais līgums par mācību organizēšanu un īstenošanu profesionālās izglītības un prasmju apguves apakšpasākumā. Līguma izpildītājs ir SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” (apakšuzņēmējs – Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte), un līgumcena ir 5,1 milj. EUR.

Kopumā 2025. gadā apakšpasākumā apmācītas 3694 personas. Mācību dalībnieku skaitu sadalījumā pa mācību blokiem 2025. gadā sk. 6.40. tabulā.

6.40. tabula

Mācību dalībnieku skaits pa mācību blokiem, 2025. gads

Mācību bloks	Mācību dalībnieku skaits
Lauksaimniecība	2816
Pārtikas produktu (izņemot zivsaimniecības produktu) ražošana	60
Mežsaimniecība	818
KOPĀ	3694

Avots: LAD

No perioda sākuma kopumā apmācīti 37 415 mācību dalībnieku jeb 149,7 % no plānotā apmācāmo skaita. Lielākoties (64,4 %) lauksaimniecības, pārtikas produktu (izņemot zivsaimniecības produktu) ražošanas, mežsaimniecības nozarē iesaistītās personas piedalījās mācībās par tematiem, kas attiecas uz mērķa virzienu 2A (konkurētspēja), taču ir bijusi arī interese par profesionālās izglītības un prasmju apguvi (35,6 %) jomā, kas attiecas uz mērķa virzienu 4 (vides saglabāšanas pasākumi), un tajā 90,7 % dalībnieku ir apmācīti par tematiem lauksaimniecības jomā un 9,3 % – par tematiem mežsaimniecības jomā.

1.2. apakšpasākums “Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem”

2025. gadā turpinājās 2022. gadā ar atklātā konkursa uzvarētājiem noslēgto 18 līgumu darbība par demonstrējumu nodrošināšanu augkopības nozarē. Pakalpojuma sniedzēji bija APP “Agroresursu un ekonomikas institūts”, SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” un Latvijas Biozinātņu un

tehnoloģiju universitāte. Līgumu kopējais publiskais finansējums ir 832,47 tūkst. EUR. Izpildot līgumus, nodrošināta demonstrējuma ierīkošana un īstenošana.

Tāpat tika turpināta 2023. gada sākumā noslēgto 11 līgumu izpilde par demonstrējumu nodrošināšanu lopkopības nozarē. Publiskā iepirkuma (atklātā konkursa) uzvarētājs un līguma izpildītājs bija SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs". Līguma kopējais publiskais finansējums ir 439,31 tūkst. EUR.

1.3. apakšpasākums "Atbalsts saimniecību un mežu apmeklējumiem"

2025. gadā turpinājās arī 2023. gadā noslēgtā līguma izpilde par pakalpojuma sniegšanu. Saimniecību un mežu apmeklējumu organizēšanu nodrošināja SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs". Līgumcena – 1,25 milj. EUR.

2025. gadā apakšpasākumā apmeklējumus piedalījās 2067 cilvēki, no perioda sākuma saimniecības un mežus apmeklējot kopumā 12 092 personām.

Saskaņā ar LAP *ex-post* novērtējumu gala labuma guvēji bija augstu novērtējuši mācību, demonstrējumu, saimniecību un mežu apmeklējumu lietderību. Demonstrējumi un apmeklējumi veicināja skatījumu uz savu saimniecību no cita pieredzes viedokļa, iedvesmojot uz iespējamajiem uzlabojumiem saimniecībā. Apmeklējumi sniedza praktiskus piemērus un saimniekošanas prakses risinājumus, kā arī veicināja jaunu kontaktu nodibināšanu. Mācības arī sekmēja zināšanu bāzes veidošanos jaunām idejām un inovācijām.

M02 "Konsultāciju pakalpojumi, saimniecību pārvaldības un lauku saimniecību atbalsta pakalpojumi"

2.1. apakšpasākums "Atbalsts konsultāciju pakalpojumu izmantošanas veicināšanai"

2025. gadā tika turpināta līguma izpilde par individuālu konsultāciju sniegšanu mežsaimniecības jautājumos. Pakalpojuma sniedzējs – mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība (turpmāk – MPKS) "Mežsaimnieks" (apakšuzņēmējs – MPKS "Mūsu mežs", Jānis Saulītis). Līguma kopējā publiskā finansējuma summa ir 500 tūkst. EUR.

Tāpat turpinājās 2023. gadā noslēgtā līguma izpilde par individuālām konsultācijām lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē. Līguma izpildītājs ir SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" un līgumcena – 4,25 milj. EUR.

Kopumā 2025. gadā apakšpasākumā tika sniegtas 9843 konsultācijas, ko saņēma 3117 personu, kuras iesaistītas lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē (sk. 6.41. tab.).

6.41. tabula

Konsultāciju saņēmēju un sniegto konsultāciju skaits pa konsultāciju blokiem, 2025. gads

Konsultāciju bloks	Konsultāciju saņēmēju skaits	Konsultāciju skaits
Lauksaimniecība	2548	7977
Mežsaimniecība	569	1866
KOPĀ	3117	9843

Avots: LAD

Kā redzams 6.41. tabulā, viens konsultāciju saņēmējs mēdz saņemt vairākas konsultācijas. No perioda sākuma kopumā konsultācijas saņēmušas 63 482 personas, un to skaits ievērojami krietni LAP prognozēto vērtību 10 500.

Dalījumā pa mērķa virzieniem lielākā daļa (63,5 %) konsultāciju saņēmēju ir pieprasījuši konsultācijas par jautājumiem, kas atbilst mērķa virzienam 4 (vides saglabāšanas pasākumi). No minētajiem konsultāciju saņēmējiem 65,4 % personi ir konsultējušās par lauksaimniecības jautājumiem un 34,6 % personu – par mežsaimniecības jautājumiem. Savukārt 36,5 % konsultāciju saņēmēju ir izmantojuši iespēju konsultēties par mērķa virziena 2A (konkurētspēja) jautājumiem.

Saskaņā ar LAP *ex-post* novērtējumu individuālās konsultācijas tiek vērtētas kā lietderīgas, īpaši par tiem jautājumiem, kas atbilst saimniecību ikdienas vajadzībām.

2.3. apakšpasākums "Atbalsts konsultantu apmācībai"

2024. gadā beidzās līguma izpilde par konsultantu apmācību. 2021. gadā noslēgtā līguma izpildītājs bija SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs".

M04 "Ieguldījumi materiālajos aktīvos"

2025. gadā kārtas tika izsludinātas 4.1. un 4.2. apakšpasākumā, galvenokārt paredzot ieguldījumu prioritātē P5 visos mērķa virzienos, lai veicinātu finansējuma izmantošanu pasākumā tieši šajā prioritātē, jo tajā līdz plānošanas perioda beigām bija izveidojies finansējuma atlikums un kavējās plānoto mērķu sasniegšana:

- 4.1. apakšpasākumā “Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās” kopā beidzās 13. kārta un tika izsludinātas un beidzās vēl trīs kārtas (14., 15. un 16. kārta), kurās tika iesniegts 780 projektu, un no tiem tika apstiprināti 679 atbilstoši projekti ar kopējo publisko finansējumu 24,3 milj. EUR;
- 4.2. apakšpasākumā “Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē” tika izsludinātas divas kārtas (13. un 14. kārta), kurās tika iesniegti un apstiprināti deviņi projekti ar kopējo publisko finansējumu 0,53 milj. EUR.

No perioda sākuma pasākumā M04 “Ieguldījumi materiālajos aktīvos” līdz 2025. gada 31. decembrim kopumā (projektiem, finanšu instrumentiem (turpmāk – FI) un atbalstam kredītprocentu daļējai dzēšanai) ir izmaksāts kopējais publiskais finansējums 795,1 milj. EUR (arī no valsts papildfinansējuma), tostarp multiprojektiem, kuros pieteikumi ir iesniegti divos vai trijos apakšpasākumos vienlaikus, tāpēc šādi iesniegumi tiek uzskaitīti atsevišķi:

- **4.1. apakšpasākumā “Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās”** atbalsts izmaksāts 593,9 milj. EUR apmērā;
- **4.2. apakšpasākumā “Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē”** īstenoti 544 projekti ar publisko finansējumu 117,6 milj. EUR apmērā;
- **4.3. apakšpasākumā “Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā”** īstenoti projekti, kuros bija paredzēta gan meliorācijas sistēmu pārbūve, gan meliorācijas sistēmas atjaunošana, ar publisko finansējumu 83,6 milj. EUR apmērā.

Atbalsta pretendentiem šī LAP M04 pasākumā bija iespēja pretendēt arī uz valsts finansējumu atbalstam kredītprocentu daļējai dzēšanai, ja tie kvalificējas kā atbalsta saņēmēji, pretendējot uz atbalstu pasākuma M04 “Ieguldījumi materiālajos aktīvos” 4.1. un 4.2. apakšpasākumā, turklāt abos šajos apakšpasākumos tika nodrošināta FI ieviešana.

Izvērtējot no perioda sākuma līdz 2025. gada beigām īstenotos projektus, secināms, ka 4.1., 4.2. un 4.3. apakšpasākums ir devuši ieguldījumu šādu mērķu sasniegšanai:

- 2A (ekonomisko rādītāju palielinājums, lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana, ieguldījumi infrastruktūras uzlabošanā) ir īstenoti projekti, kuru kopējais publiskais finansējums ir 527,1 milj. EUR jeb 94,3 % no plānotā (t.sk. valsts papildus finansējums un FI), un no tiem 7,6 milj. EUR jeb 99,8 % nāk no plānotā ESAI finansējuma;
- 3A (papildu vērtības pievienošana lauksaimniecības produktiem) ieguldījumu dod 4.2. apakšpasākumā īstenotie projekti ar publisko finansējumu 105,7 milj. EUR jeb 99,4 % no plānotā (t. sk. valsts papildu finansējums un FI);
- 5B (energoefektivitātes palielināšana) 4.1. un 4.2. apakšpasākumā īstenoti vai daļēji īstenoti projekti ar publisko finansējumu 23,7 milj. EUR jeb 81,2 % no paredzētā, t. sk. 2,3 milj. EUR jeb 93,3 % no plānotā ESAI finansējuma;
- 5D (ieviestas tehnoloģijas SEG un (vai) amonjaka emisiju samazinājumam) ieguldījumu dod 4.1. un 4.2. apakšpasākumā īstenotie projekti, kuru publiskais finansējums ir 132,1 milj. EUR jeb 101,7 % no mērķa virzienā plānotā, t. sk. 25,4 milj. EUR jeb 100,0 % no plānotā ESAI finansējuma;
- 5C (sekmēt atjaunojamo energoresursu izmantošanu) ieguldījumu dod 4.1. un 4.2. apakšpasākumā īstenotie projekti, kuru publiskais finansējums ir 6,4 milj. EUR jeb 79,7 % no plānotā.

M05 “Dabas katastrofās un katastrofālos notikumos cietušā lauksaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un piemērotu profilaktisko pasākumu ieviešana”

Sākot no 2023. gada, šajā pasākumā vairs netika izsludinātas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas, jo viss finansējums ir izmantots un pasākums beidzies.

No perioda sākuma līdz 2025. gada beigām tika saņemti 152 projektu iesniegumi, apstiprināts 131, bet īstenots 116 projektu par kopējo summu 4,9 milj. EUR, tajā skaitā 70 projektu cūkkopības nozarē par 3,07 milj. EUR un 46 – putnkopības nozarē par 1,75 milj. EUR. Unikālo klientu skaits ir 83, kas ir 83,0 % no LAP plānotajiem 100 atbalsta saņēmējiem.

M06 “Lauku saimniecību un uzņēmējdarbības attīstība”

6.1. apakšpasākums “Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai”

Sākot no 2023. gada, netika izsludinātas jaunas iesniegumu pieteikšanās kārtas, un apakšpasākums ir beidzies pēc sešām kārtām. Kopumā visās projektu iesniegšanas kārtās tika apstiprināti 489 projektu iesniegumi ar kopējo publisko finansējumu 19,6 milj. EUR (105,9 % no pasākumā pieejamā finansējuma - 18,5 milj. EUR), bet pilnīgi īstenoti ir 479 projekti (93,0 % no plānotā) ar kopējo publisko finansējumu 18,7 milj. EUR, kas ir mazliet vairāk nekā apakšpasākumā pieejamais finansējums. No iepriekšminētā var secināt, ka šī apakšpasākuma ieviešana ir bijusi veiksmīga, jo lielākā daļa to jauno lauksaimnieku, kuri varēja pretendēt uz atbalstu šajā pasākumā, ir izmantojuši šo iespēju.

6.3. apakšpasākums “Atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai, attīstot mazās lauku saimniecības”

2024. un 2025. gadā netika izsludināta jaunas iesniegumu pieteikšanās kārtas, un apakšpasākums ir noslēdzies ar astoņām kārtām. No plānošanas perioda sākuma ir apstiprināti 3695 projekti (ar publisko finansējumu 53,7 milj. EUR), un līdz pārskata perioda beigām 3646 saimniecības (93,4 % no plānotā) ir sekmīgi īstenojušas projektus kopumā par 52,3 milj. EUR, tajā skaitā no Eiropas Atveseļošanās instrumenta (ESAI) pilnībā īstenoti 669 projekti ar 9,9 milj. EUR lielu finansējumu. Starp tiem ir arī līdz 2020. gada beigām kopumā īstenotie 137 projekti no iepriekšējā plānošanas perioda ar kopējo izmaksāto publisko finansējumu 327,0 tūkst. EUR (pretendentiem uzņemoties pārejošās saistības).

6.4. apakšpasākums “Atbalsts ieguldījumiem ar lauksaimniecību nesaistītu darbību radīšanā un attīstībā”

Atbalsts izsludinātajās projektu pieteikumu kārtās tika paredzēts visām trim apakšpasākuma jomām – ar lauksaimniecību nesaistītu darbību attīstībai, ar lauksaimniecību nesaistītu saimniecisko darbību dažādošanai, kā arī tūrisma aktivitātes veicināšanai. Pasākuma īstenošanai visā LAP plānošanas periodā kopumā tika paredzēts publiskais finansējums 36,3 milj. EUR apmērā, tajā skaitā finanšu instrumentu veidā 11,0 milj. EUR, bet no ESAI finansējuma – 4,0 milj. EUR.

2025. gadā šajā apakšpasākumā netika izsludinātas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas.

Kopumā visā periodā 6.4. apakšpasākumā tika izsludinātas septiņas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas, kurās tika apstiprināti 816 projektu iesniegumu (tostarp FI) ar kopējo publisko finansējumu 46,0 milj. EUR, bet periodā pavisam 618 atbalsta saņēmēju (t. sk. FI 256) īstenoja projektus ar kopējo finansējumu 36,0 milj. EUR apmērā jeb 99,2 % (t. sk. FI 10,6 milj. EUR un ESAI 4,0 milj. EUR) no plānotā.

Ieguldījumiem ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanā un attīstībā galvenās projektos atbalstītās darbības nozares ir mežizstrāde, ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde, koksnes, koka izstrādājumu ražošana, gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana, nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana, automobiļu apkope un remonts, mēbeļu un gatavo metālizstrādājumu ražošana. Tūrisma pakalpojumu sniedzēji tūrisma aktivitātes veicināšanas projektos paredzējuši attīstīt viesu izmitināšanu, sporta nodarbības, izklaidi un atpūtu.

Apakšpasākumā viena no paredzētajiem rādītājiem “atbalsta saņēmēju skaits uzņēmējdarbības attīstīšanai ar lauksaimniecību nesaistītām darbībām lauku apvidos” līdz 2025. gada beigām bija izpildīts par 121,2 % no plānotā, jo projektus (tostarp FI) pilnībā īstenojuši 618 atbalsta saņēmēju no plānotajiem 510, tajā skaitā 57 atbalsta saņēmēji jeb 75,0 % no plānotajiem 76 projekta īstenošanai saņēmuši ESAI finansējumu. Savukārt otrs rādītājs “radīto darbavietu skaits” īstenotajos projektos 2025. gadā tika pārsniegts 1,9 reizes, jo no jauna radīts 1911 darbavietu (LAP paredzēts 1000 jaunradītu darbavietu).

M07 “Pamatpakalpojumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos”

Periodā tika izsludināta viena nepārtrauktā projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas. Tā kā jau 2022. gadā beidzās projektu īstenošana, pasākums ir pilnībā pabeigts. No perioda sākuma līdz tā beigām pilnībā īstenoti ir 363 projekti par 123,6 milj. EUR jeb 100,0 % no plānotā. Šajos projektos sāktoti pašvaldību grants ceļi 1559 km garumā, pārsniedzot LAP paredzētos 840 km (185,7 %), jo sākotnēji, plānojot pārbūvēto ceļu kilometrāžu, tika ņemtas vērā maksimālās viena kilometra grants ceļa izmaksas, taču būvniecības pakalpojumu iepirkumos reālās izmaksas bija mazākas, tāpēc pašvaldības varēja atļauties sāktot vairāk ceļu kilometru.

Arī pasākuma rādītājs “iedzīvotāju skaits, kuri gūst labumu no uzlabotiem pakalpojumiem” līdz pārskata perioda beigām ir izpildīts par 181,5 % (36 744 iedzīvotāji) no paredzētā iznākuma rādītāja.

M08 “Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un mežu dzīvotspējas uzlabošanā”

8.1. apakšpasākums "Meža ieaudzēšana, papildinot daļēji aizaugušās lauksaimniecības zemes, un kopšana"

Apakšpasākumā kopumā periodā izmaksāts finansējums 6,7 milj. EUR apmērā (99,4 % no paredzētā) 6389 ha mežaudžu ierīkošanai (127,8 % no plānotā), kā arī to kopšanai.

8.3. apakšpasākums "Atbalsts meža bojājumu profilaksei un atjaunošanai, ko nodarījuši ugunsgrēki, dabas katastrofas, katastrofāli notikumi" un 8.4. apakšpasākums "Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana"

8.3. apakšpasākuma darbībā "Meža ugunsgrēku, kaitēkļu un slimību monitoringa iekārtu un sakaru aprīkojuma ierīkošana un uzlabošana" periodā kopā tika izsludināts 10 projektu iesniegumu pieņemšanas kārtu, kurās no plānošanas perioda sākuma ir īstenots 12 projektu par kopējo publisko finansējumu 5,0 milj. EUR apmērā.

8.4. apakšpasākumā "Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana" periodā kopā tika izsludinātas piecas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas un izmaksāts finansējums 239 īstenotajiem projektiem 1,2 milj. EUR apmērā.

Kopumā visā apakšpasākumā līdz 2025. gada beigām izmaksāts 6,1 milj. EUR liels finansējums jeb 99,4 % no plānotā, tostarp diviem atbalsta pretendentiem preventīvām darbībām (66,7 % no plānotā atbalsta pretendentu skaita – trim).

8.5. apakšpasākums "Ieguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai"

Periodā tika izsludinātas deviņas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas un īstenots 14 341 projekts (116,6 % no paredzētā) ar publisko finansējumu 29,6 milj. EUR (99,5 % no paredzētā) jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgu mežaudžu nomaiņai 92 102 ha platībā, kas ir 93,2 % no LAP plānotā.

M09 "Ražotāju grupu un organizāciju izveide"

Kopš plānošanas perioda sākuma pasākumā izsludinātas piecas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas, kā arī LAP 2007–2013 saistību izpildei diviem atbalsta pretendentiem tika paredzēts finansējums 26,4 tūkst. EUR apmērā (kopā pasākumā 1,6 milj. EUR), bet periodā kopumā tika izmaksāts 1,4 milj. EUR liels finansējums, no kura trīs meža kooperatīvajām sabiedrībām biznesa plāna īstenošanai izmaksāti 526,2 tūkst. EUR.

2025. gadā savus biznesa plānus turpināja īstenot septiņas atbilstīgas kooperatīvās sabiedrības. Ar tiem katra kooperatīvā sabiedrība apņemas sasniegt konkrētus mērķus un kāpināt apgrozījumu un biedru skaitu. Divas no atbalstam apstiprinātajām kooperatīvajām sabiedrībām pārstāv liellopu audzēšanas nozari, divas – augļu un ogu nozari, viena – medus nozari, viena ir kooperatīvā sabiedrība, kas apvieno mājražotājus, un viena – kooperatīvu apvienība, kas apvieno citus konvencionālā piena kooperatīvus.

Pasākuma rādītājā "Atbalstīto darbību skaits (izveidoto grupu skaits)" prognozētā vērtība LAP ir astoņas izveidotas kooperatīvās sabiedrības, bet sasniegtā vērtība ir 12 kooperatīvo sabiedrību (ietverot arī divas kooperatīvās sabiedrības, kas uzturēmušās saistības no iepriekšējā perioda), kas veido 150 % no prognozētās mērķa vērtības.

Savukārt rādītājā "Saimniecību skaits, kas piedalās atbalstītajās ražotāju grupās" prognozētā vērtība LAP ir 1235 saimniecības, bet 2025. gadā, ņemot vērā gan 1. līmeņa kooperatīvajās sabiedrībās, gan 2. līmeņa kooperatīvos (kooperatīvu apvienībās) esošo to biedru skaitu, ar kuriem apvienībai 2025. gadā ir bijis apgrozījums, ir izdevies apvienot kopumā 1499 biedru, kas ir 121,4 % no LAP mērķa vērtības.

M16 "Sadarbība"

16.1. apakšpasākums "Atbalsts Eiropas Inovāciju partnerības lauksaimniecības ražīgumam un ilgtspējai lauksaimniecības ražīguma un ilgtspējas darba grupu projektu īstenošanai"

Atbalsts šajā apakšpasākumā ir paredzēts Eiropas Inovāciju partnerības (turpmāk – EIP) darba grupām, kuras apvieno lauksaimniekus, mežsaimniekus, lauksaimniecības produktu pārstrādātājus, lauksaimniecības, mežsaimniecības vai lauksaimniecības produktu pārstrādes nozares nevalstisko organizāciju vai kooperatīvu pārstāvjus, konsultantus, pētniekus, tostarp studentus, vai citas jaunradē ieinteresētās personas un kuras piedāvā nacionāli nozīmīgu, uz jaunradi vērstu EIP projekta ideju saistībā ar lauksaimniecību, mežsaimniecību vai lauksaimniecības produktu pārstrādi. EIP darba grupu projektu idejas ir novatoriskas, risina nozarē aktuālas problēmas un paredz nozīmīgu ieguvumu nozarei. Ieinteresētās personas ir izrādījušas lielu atsaucību, un kopš

apakšpasākuma īstenošanas uzsākšanas ir apstiprināti 59 projekti ar publisko finansējumu 23,4 milj. EUR apmērā.

Apakšpasākums ir veiksmīgi beidzies ar piecām kārtām, kas izsludinātas plānošanas periodā, un kopumā tajā ir īstenoti 59 projekti par 21,5 milj. EUR.

16.2. apakšpasākums "Atbalsts jaunu produktu metožu, procesu un tehnoloģiju izstrādei"

Plānošanas periodā 16.2. apakšpasākums "Atbalsts jaunu produktu, metožu, procesu un tehnoloģiju izstrādei" ir veiksmīgi beidzies ar četrām projektu pieņemšanas kārtām, pēc kurām ir īstenoti 63 projekti par kopējo publisko finansējumu 4,4 milj. EUR.

Apakšpasākumā vairākumā projektu iecerēta dažādu lauksaimniecības produktu audzēšana un zemes ielabošanas veidu pilnveidošana, turklāt projektu iesniegumu jomas ir saistītas ar augļkopības nozares attīstīšanu un lauksaimniecības produktu pārstrādi, tostarp ievērojamā daļā no apstiprinātajiem projektiem paredzēts radīt videi saudzīgas (bioloģiskas un integrētas) novatoriskas metodes un tehnoloģijas, kā arī ražot lauksaimniecības un pārstrādes produktus. Šajā apakšpasākumā projektus ir īstenojušas 63 darba grupas jeb 126,0 % no sākotnēji plānotā skaita 50.

16.3. apakšpasākums "Atbalsts lauku tūrisma attīstības veicināšanai"

Plānošanas periodā 16.3. apakšpasākumā "Atbalsts lauku tūrisma attīstības veicināšanai" tika izsludinātas divas projektu pieņemšanas kārtas un ir īstenoti 14 projekti par kopējo publisko finansējumu 1,0 milj. EUR. Šajā apakšpasākumā lielākā daļa projektu ir saistīti ar lauku tūrisma pakalpojumu virzību un attīstīšanu tirgū (arī jaunu tirgu sasniedzamību), jaunu nacionālās identitātes un nacionāla mēroga kulinārā tūrisma produktu popularizēšanu, kā arī lauku tūrisma popularizēšanu ar mārketingu.

M17 "Ražas, dzīvnieku un augu apdrošināšanas prēmija"

Sākot ar 2023. gadu, saistībā ar LAP 2014–2020 pasākumā vairs netika izsludināta iesniegumu pieņemšanas kārtas, kā arī netika izmaksāts atbalsts, jo viss pieejamais publiskais finansējums bija izmantots periodā līdz 2022. gadam. Pārskata perioda astoņos gados (2015.–2022. gadā) pasākumā 4616 saimniecībām kopumā (92,3 % no plānotā skaita) izmaksāts viss finansējums 54,8 milj. EUR apmērā

No 2023. gada atbalsts riska pārvaldības instrumentiem tiek piešķirts no KLP SP 2023.–2027. gadam intervencē LA17 "Ražas, dzīvnieku, sējumu un stādījumu apdrošināšanas prēmija" paredzētā finansējuma.

M19 "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai (SVVA – sabiedrības virzīta vietējā attīstība)"

19.1. apakšpasākums "Sagatavošanās atbalsts"

Plānošanas periodā 19.1. apakšpasākumā ir izmaksāts viss paredzētais atbalsts – 861,9 tūkst. EUR.

19.2. apakšpasākums "Darbību īstenošana saskaņā ar SVVA stratēģiju"

Visā periodā 19.2. apakšpasākumā "Darbību īstenošana saskaņā ar SVVA stratēģiju" īstenoti 4864 projekti par 80,9 milj. EUR jeb 98,6 % no plānotā: 1A mērķa virzienā (inovāciju atbalsts) – 392 projekti par kopējo publisko finansējumu 7,8 milj. EUR, 3A mērķa virzienā (lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības un tirdzniecības veicināšana) – 163 projekti par kopējo publisko finansējumu 2,6 milj. EUR, 6A mērķa virzienā (uzņēmējdarbības veicināšana lauku teritorijās) ieguldījumu devuši 1682 projekti ar kopējo publisko finansējumu 31,6 milj. EUR un visvairāk – 2627 projekti ar kopējo publisko finansējumu 38,8 milj. EUR – 6B mērķa virzienā (vietējās attīstības sekmēšana lauku teritorijās).

No īstenotajiem projektiem 2342 (48,1 %) ir mazo un vidējo uzņēmumu, 1389 – NVO (28,6 %), 1130 (23,2 %) – valsts un pašvaldību iestāžu un 3 (0,1 %) – citu atbalsta pretendentu īstenoti projekti.

3A mērķa virziena projektos, kas ir saistīti ar lauksaimniecības produktu pārstrādi (tostarp bioloģisko lauksaimniecības produktu pārstrādi), ieguldījumi novirzīti, piemēram, tādas saimnieciskās darbības uzsākšanai vai attīstībai kā maizes un konditorejas produktu ražošana, augļu un dārzeņu pārstrāde, gaļas pārstrāde, siera un saldējuma ražošana, vīna darītavas un alus ražotnes attīstība u. c.

6A mērķa virzienā projekti īstenoti tādās jomās kā tūrisms un tūrisma pakalpojumi, amatniecība, koku izstrādājumu ražošana, mēbeļu ražošana un restaurācija, ēdināšanas pakalpojumi, tirdzniecības vietas, sporta nodarbību, izklaides un atpūtas darbības, veterinārie pakalpojumi, autoservisa pakalpojumi, foto pakalpojumi,

šūšanas pakalpojumi u. c. Īstenoti arī vietējo pašvaldību kopprojekti ar uzņēmējiem, kuros vietējā pašvaldība savā īpašumā ir izveidojusi infrastruktūru uzņēmējiem to saimnieciskajai darbībai.

6B mērķa virzienā galvenokārt bijuši sabiedriskā labuma projekti, lai sakārtotu teritoriju pakalpojumu sniegšanai, tostarp dabas un kultūras objektus, un dažādotu sabiedriskos pasākumus. Projekti īstenoti tādās jomās kā sporta, izklaides un atpūtas darbības, sociālās aprūpes pakalpojumu nodrošināšana, apdzīvotās vietās publiskās ārtelpas labiekārtošana un teritorijas funkciju uzlabošana (piemēram, ielu apgaismojums, autobusa pieturas, videonovērošana u. c.), kā arī kultūras (tostarp kultūras centru, muzeju, baznīcu, kultūrvēsturisko vietu) un dabas objektu sakārtošana u. c. Kopumā no izveidotajiem vai uzlabotajiem pakalpojumiem un infrastruktūras labumu gūs 938 089 iedzīvotāju.

Visā periodā, īstenojot projektus, radītas 1947 darba vietas, kas pārsniedz LAP plānoto mērķa vērtību – 800, t. i., 243,4 % no paredzētā mērķa rādītāja “T23 – atbalstīto projektu radītās darbvietas (LEADER) (6B)” vērtības, turklāt 862 no tām radītas sievietēm.

19.3. apakšpasākums “Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība”

Visā periodā īstenoti 56 sadarbības projekti, no tiem 30 starpvalstu sadarbības projektu un 26 starpteritoriālās sadarbības projekti ar kopējo publisko finansējumu 3,7 milj. EUR (95,7 % no kopējā 19.3. apakšpasākumā pieejamā publiskā finansējuma). Tajos iesaistījušās visas 35 VRG, t. sk. 30 VRG piedalījušās starpvalstu sadarbības projektos un 35 VRG – starpteritoriālās sadarbības projektos.

VRG lielāka interese ir bijusi par starpvalstu sadarbības projektu īstenošanu. Galvenokārt sadarbība ir izveidojusies ar VRG no Igaunijas un Somijas. Starp sadarbības partneriem ir arī VRG no Lietuvas, Portugāles, Slovēnijas, Lielbritānijas, Zviedrijas, Īrijas, Grieķijas, Spānijas, Polijas, Vācijas, Horvātijas, Itālijas, Francijas, Rumānijas, Moldovas, Gruzijas un Meksikas. 14 starpvalstu sadarbības projektos Latvijas VRG pildījušas projekta koordinators pienākumus.

Visi īstenotie starpvalstu un starpteritoriālās sadarbības projekti dod ieguldījumu 6B mērķa virzienā un sekmē kāda no VRG SVVA stratēģijā noteiktā mērķa sasniegšanu. Galvenās jomas sadarbības projektos ir vienotas vietējās identitātes radīšana, tūrisms, mājražošana, bioekonomika, dabas un kultūras mantojums, tradīciju iedzīvināšana mūsdienās, amatniecība un viedie ciemi.

Visā periodā 35 VRG saņēma atbalstu darbības nodrošināšanai un teritorijas aktivizēšanai **19.4. apakšpasākumā “Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, teritorijas aktivizēšana”**. Tā kā ELFLA ir noteikts par galveno fondu, sešas multifondu VRG piešķirto atbalstu izmantoja arī darbībām, kas saistītas ar atbalstu no Rīcības programmas zivsaimniecības attīstībai 2014.–2020. gadam.

Visā periodā apakšpasākumā izmaksāts publiskais finansējums 13,4 milj. EUR apmērā, veidojot 99,7 % no 19.4. apakšpasākumam “Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, teritorijas aktivizēšana” plānotā publiskā finansējuma.

Lielāko piešķirtā atbalsta daļu VRG ir novirzījušas darbības nodrošināšanai. Aktivitātei “VRG darbības nodrošināšana” izmaksāts publiskais finansējums 12,7 milj. EUR apmērā (95,0 % no kopējā izmaksātā publiskā finansējuma) un darbībai “Aktivizēšana” – 674,7 tūkst. EUR apmērā (5,0 % no kopējā izmaksātā publiskā finansējuma).

Kopš 2024. gada 33 VRG īsteno vietējās attīstības stratēģijas 2023.–2027. gadam un atbalstu darbības nodrošināšanai, vietējās attīstības stratēģijas iedzīvināšanas pārvaldībai, uzraudzībai un novērtēšanai saņem Kopējās lauksaimniecības stratēģiskā plāna 2023.–2027. gada intervencē “Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošanu” vai Programmā zivsaimniecības attīstībai 2021.–2027. gadam, jo Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds ir noteikts par galveno fondu.

M20 “Tehniskā palīdzība”

Pasākuma mērķis ir atbalstīt efektīvu un atbilstošu LAP sagatavošanu, pārvaldību, uzraudzību un novērtēšanu, kā arī informācijas un saziņas tīkla (Valsts lauku tīkla – VLT, kopš 2023. gada sākuma – Valsts Kopējās lauksaimniecības politikas tīkla jeb VKLPT) uzturēšanas, sūdzību izskatīšanas, kontroles un revīzijas pasākumus, lai sasniegtu plānotos rezultātus.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 30. septembra noteikumu Nr. 599 “Noteikumi par Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda, Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai, Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda, kā arī par valsts un Eiropas Savienības atbalsta lauksaimniecībai un lauku un

zivsaimniecības attīstībai finansējuma administrēšanu 2014.–2020. gada plānošanas periodā” 26. punktu Tehniskās palīdzības atbalsta saņēmēji ir ZM un LAD.

Visā plānošanas perioda laikā pasākumam “Tehniskā palīdzība” kopumā tika saņemti un apstiprināti 36 ZM un LAD projektu iesniegumi par pasākumā paredzētajām darbībām, t. sk. 10 projektu pārejas periodam no 2021. līdz 2025. gadam un viens projekts 2023. gadā.

Projektos tiek sniegts atbalsts atbildīgajām iestādēm LAP ieviešanai un pasākumu administrēšanai, īstenoti VKLPT pasākumi, kā arī informācijas un publicitātes pasākumi atbalsta saņēmējiem un plašākai sabiedrībai par LAP sniegto ieguldījumu lauku attīstībā un atbalsta saņēmēju labo pieredzi un praksi. Tāpat tiek sagatavoti izvērtējumi LAP nepārtrauktās novērtēšanas sistēmā, lai to uzlabotu, un nodrošināta LAP Uzraudzības komitejas darbība u. c. ar LAP efektīvu ieviešanu un pārvaldību saistītas darbības.

Vēl pasākumā tiek nodrošināta situācijas analīze un izvērtējumi, atbalstīta tematisko darba grupu norise ar plašu ieinteresēto personu un organizāciju pārstāvju piedalīšanos, kā arī citi pasākumi KLP Stratēģiskā plāna īstenošanai plānošanas periodā 2023.–2027. gadā.

Plānošanas periodā pasākumam “Tehniskā palīdzība” tika piešķirts 104,4 milj. EUR liels finansējums (t. sk. 2,0 milj. EUR no valsts papildfinansējuma), kas pilnā apmērā tika izmaksāts līdz 2025. gada beigām (2025. gadā – 1,6 milj. EUR) Vislielākais finansējums no plānošanas perioda sākuma 59,1 % apmērā ir izmantots LAP ieviešanas un pasākumu administrēšanai, tostarp atalgojumam, telpu uzturēšanai, nodarbināto apmācībai, tehniskajam nodrošinājumam administrēšanā iesaistītajiem nodarbinātajiem un dažādu forumu un tematisko grupu organizatorisko izdevumu segšanai. Otra finansiāli apjomīgākā pozīcija ir atbalsts VKLPT darbības nodrošināšanai – 30,2 % no kopējiem pasākuma “Tehniskā palīdzība” izdevumiem, savukārt novērtēšanai tika atvēlēti 1,9 % no izmaksātā finansējuma.

20.1. apakšpasākumā “Atbalsts tehniskajai palīdzībai (izņemot valstu lauku tīklus jeb VLT/VKLPT)” periodam no 2015. līdz 2025. gadam tika iesniegti un apstiprināti 33 projektu iesniegumi. 2025. gadā turpinājās pārejas perioda (2021.–2025. gada) projektu īstenošana. Kopumā 2025. gadā izmaksāts atbalsts 1,6 milj. EUR apmērā. No plānošanas perioda sākuma līdz pārskata perioda beigām šajā apakšpasākumā ir izmaksāts viss paredzētais finansējums 72,9 milj. EUR jeb 69,8 % no pasākuma “Tehniskā palīdzība” kopējā finansējuma summas.

20.2. apakšpasākumā “Atbalsts valstu lauku tīklu jeb VLT izveidei un darbībai” no plānošanas perioda sākuma apstiprinātajiem trim projektiem, kopā izmaksāti 31,5 milj. EUR jeb viss šajā apakšpasākumā plānotais finansējums. Apakšpasākumā atbalsts paredzēts VLT un VKLPT sekretariāta darbības nodrošināšanai un VLT un VKLPT darba plānā paredzēto pasākumu īstenošanai visā Latvijas teritorijā, lai informēšanas pasākumus īstenotu pēc iespējas tuvāk interesentu dzīvesvietai. Arī 2025. gadā pasākumu norisei plaši tika izmantoti dažādi tiešsaistes un videoformāta risinājumi.

Informācija par finanšu instrumentu ieviešanu

2024. gada 6. martā tika apstiprināta sabiedrības “Altum” precizētā finanšu instrumentu investīciju stratēģija un ieviešanas plāns, paredzot ELFLA finansējumu 25,0 milj. EUR izmantot FI ieviešanai.

Pamatojoties uz sabiedrības “Altum” finanšu instrumentu investīciju stratēģiju un ieviešanas plānu un ievērojot esošo situāciju saistībā ar finansējuma pieprasījumu dažādos LAP apakšpasākumos līdz plānošanas perioda beigām, 2025. gada 31. oktobrī starp LAD un sabiedrību “Altum” tika parakstīta vienošanās par grozījumiem finansēšanas nolīgumā par finanšu instrumentu īstenošanu, un finanšu instrumentu ieviešana tika turpināta, finansējumu, lai pēc iespējas efektīvāk izmantotu FI paredzētos finanšu līdzekļus, sadalot šādi:

a) 24,16 milj. eiro lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu programmas finansēšanai, no tiem

- 12,69 milj. eiro M4.1. pasākumam “Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās”;
- 0,48 milj. eiro M4.2. pasākumam “Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē”;
- 11,0 milj. eiro M6.4. pasākumam “Atbalsts ieguldījumiem ar lauksaimniecību nesaistītu darbību radīšanā un attīstīšanā”;

b) 0,84 milj. eiro lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantiju programmas finansēšanai, no tiem

- 0,82 milj. eiro M4.1. pasākumam “Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās”;
- 0,02 milj. eiro M4.2. pasākumam “Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē”.

Kopš 2022. gada, kad tika uzsākta faktiska finanšu instrumentu ieviešana, sabiedrība "Altum" regulāri pārskaitīja avansa maksājumus, un līdz 2025. gada 11. aprīlim sabiedrība "Altum" kopumā izmaksājusi 25,0 milj. EUR finanšu instrumentu ieviešanai. Līdz 2025. gada beigām sabiedrība "Altum" gala saņēmējiem izmaksāja 24,5 milj. EUR, Lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu programmā tika izsniegti 649 aizdevumi un piešķirts desmit garantiju, izmantojot ELFLA finanšu līdzekļus.

- 4.1. apakšpasākumā "Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās" izsniegti 379 aizdevumi ar ieguldījumu mērķa virzienā 2A (ekonomisko rādītāju palielinājums, lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana, ieguldījumi infrastruktūras uzlabošanā). To kopējais publiskais finansējums ir 12,7 milj. EUR. Ieguldījumi īstenoti, piemēram, tādas saimnieciskās darbības uzsākšanai vai attīstībai kā graudaugu u. c. lauksaimniecības kultūru audzēšana, jauktas saimniecības attīstība un liellopu audzēšana. Apakšpasākumā tika apstiprināti arī deviņi projekti, kuri saistīti ar lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantiju programmu un kuru saņēmēji 821,7 tūkst. EUR lielu finansējumu.

- 4.2. apakšpasākumā "Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē" aizņēmumi izmaksāti 16 atbalsta saņēmējiem, lai tos ieguldītu mērķa virzienā 3A (papildu vērtības pievienošana lauksaimniecības produktiem). Tiem kopējais izmaksātais publiskais finansējums bija 347,8 tūkst. EUR. Ieguldījumi paredzēti augļu un dārzeņu pārstrādei un konservēšanai, piena pārstrādei un siera ražošanai, alus ražošanai, kā arī citas pārtikas produkcijas ražošanai. Turklāt apakšpasākumā tika apstiprināts un īstenots viens projekts par 20,0 tūkst. EUR saistībā ar lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantiju programmu.

- 6.4. apakšpasākumā "Atbalsts ieguldījumiem ar lauksaimniecību nesaistītu darbību radīšanā un attīstīšanā" saņemti 256 aizņēmumi ieguldījumam mērķa virzienā 6A (uzņēmējdarbības veicināšana lauku teritorijās). Kopējais publiskais finansējums 10,6 milj. EUR apmērā novirzīts ieguldījumiem tādas saimnieciskās darbības uzsākšanai vai attīstībai kā izmitināšana viesu namos, izklaides un atpūtas pakalpojumu sniegšana, veterināro pakalpojumu sniegšana, automobiļu apkopes un remonta pakalpojumu sniegšana, mežkopībai un citām mežsaimniecības darbībām, mežizstrādei, kā arī namdaru un galdniecības izstrādājumu ražotnes attīstībai.

Platībatkarīgie atbalsta pasākumi lauku attīstībai

Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam (LAP) beigu gadā, t. i., 2025. gadā, turpinājās tikai viena platībatkarīgā pasākuma īstenošana 12.2. apakšpasākumā "Kompensācijas maksājums par *Natura 2000* meža teritorijām". Pārējie LAP agrovides pasākumi tika izbeigti vai pārveidoti par citām saistībām 2023. gadā, aizsākoties jaunajai KLP daudzgadu finanšu shēmai 2023.–2027. gadam, un to pēdējais īstenošanas gads bija 2022. Savukārt pasākums M13 "Maksājumi apgabaliem, kuros ir dabīgi vai citi specifiski ierobežojumi" tika izbeigts jau no 2019. gada, jo viss pieejamais finansējums tika aktīvi izmantots jau (2015.–2018. gada periodā.

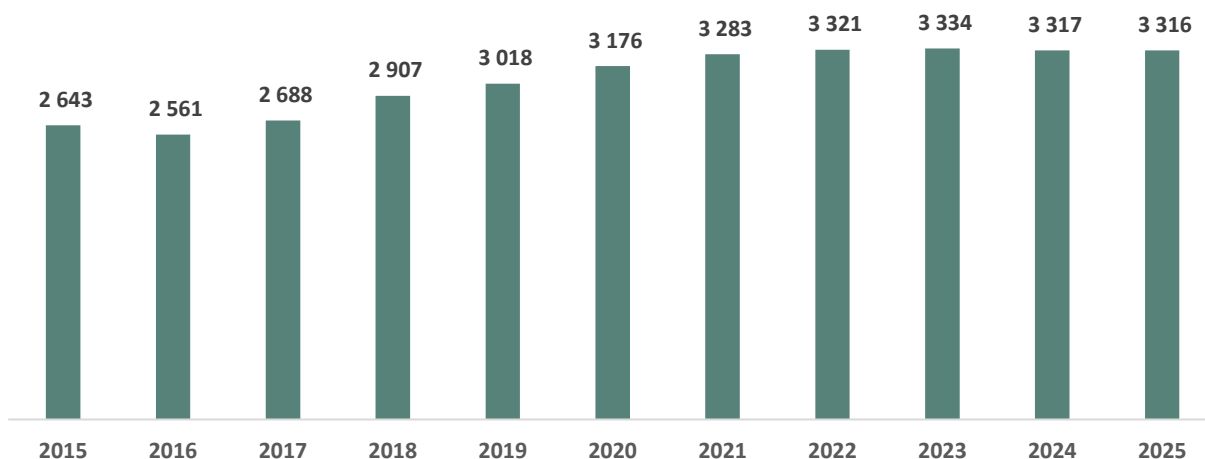
12.2. apakšpasākumā "Kompensācijas maksājums par *Natura 2000* meža teritorijām" paredzēts maksāt kompensāciju ne tikai par atbalsttiesīgajām platībām *Natura 2000* tīklā, bet arī par citām norobežotām dabas aizsardzības teritorijām ar vides radītiem ierobežojumiem ārpus *Natura 2000* platības (nepārsniedzot 5 % no *Natura 2000* platības), kā noteikts regulas Nr. 1305/2013 30. panta 6. punkta "b" apakšpunktā. Tādējādi patlaban par potenciāli atbalsttiesīgu platību ir noteikti 67 702 ha, kuros ir dažāda veida mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumiem Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" atbilstošas kategorijas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (turpmāk šajā nodaļā – ĪADT) tiek noteikti dažādas stingrības saimnieciskās darbības, tostarp mežsaimnieciskās darbības, ierobežojumi. Saimnieciskās darbības ierobežojumus var noteikt arī, apstiprinot konkrētu ĪADT individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kas paredz ĪADT dalījumu funkcionālajās zonās. Būtiskākie saimnieciskās darbības ierobežojumi ĪADT noteikti mežsaimnieciskai darbībai. Pēc Valsts meža dienesta Meža valsts reģistra datiem, 2024. gadā privātīpašumā (fiziskām personām, fiziskām personām piederošiem uzņēmumiem, juridiskām personām) ĪADT atrodas 73 895 ha meža zemē, kurai noteikti dažādi mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi. Jāuzsver, ka reālā platība, kurā ir ierobežota saimnieciskā darbība, mainīga, bet tai ir tendence palielināties, jo Latvijā joprojām turpinās *Natura 2000* tīkla paplašināšana un jaunu mikroliegumu noteikšana.

2025. gadā 12.2. apakšpasākumā "Kompensācijas maksājums par *Natura 2000* meža teritorijām" atbalstam pieteicās 3316 pretendenti, deklarējot 51 790 ha lielu meža zemes platību. LAP noteiktais mērķis

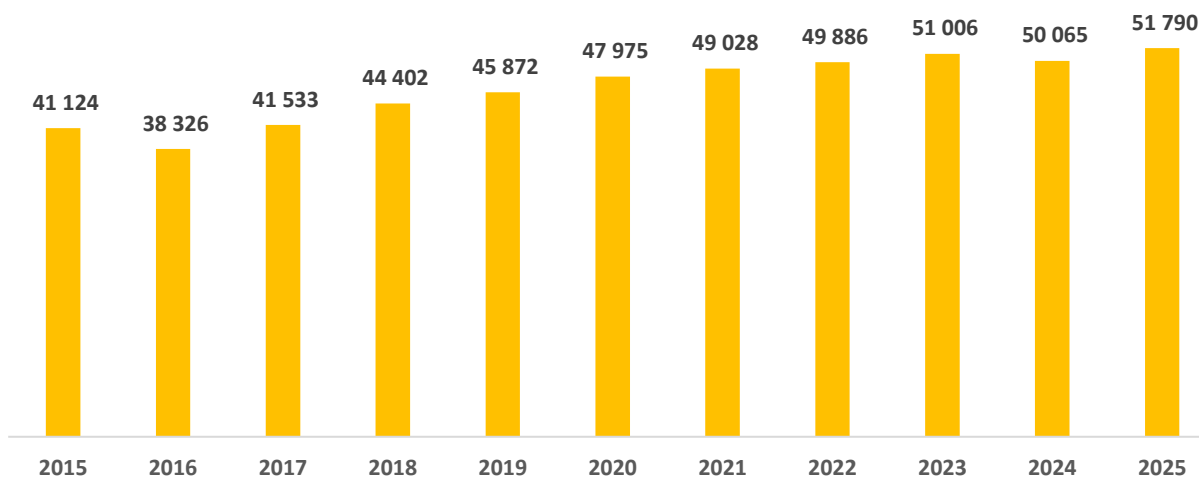
2025. gadam bija 60 000 hektāru, taču tas pilnībā netika sasniegts, jo visā periodā pirmreizēji atbalsts tika piešķirts par 57 449,4 ha meža zemes jeb 95,7 % no LAP noteiktā mērķa lieluma.

Periodā kopumā tika novērota arvien lielāka atbalsta saņēmēju aktivitāte (sk. 6.7. att.): no 2643 iesniegumiem 2015. gadā 10 gadu periodā pieteikumu skaits palielinājās par 25 %, sasniedzot 3316. Līdz ar atbalsta pretendentu izraudzītās intereses pastiprināšanos palielinājās arī finansēto hektāru skaits: 10 gadu laikā finansēto hektāru platība palielinājās par vairāk nekā 10 tūkst. ha, t. i., no 41,1 līdz 51,8 tūkst. ha. (Sk. 6.8. att.).

6.7. attēls. Pasākuma M12.2 atbalsta pieteikumu skaits 2015.–2025. gadā

Avots: ZM pēc LAD datiem

6.8. attēls. Pasākuma M12.2 apstiprinātā platība 2015.–2025. gadā

Avots: ZM pēc LAD datiem

6.6.2. KLP SP 2023–2027 lauku attīstības pasākumi

2025. finanšu gadā turpinājās jau uzsāktu lauku attīstības (LA) intervencu īstenošana, tika apstiprināti projektu pieteikumi deviņās jaunās intervencēs un kopumā īstenotas 27 intervences, no kurām atbalsts izmaksāts 20 intervencēs.

No perioda sākuma līdz 2025. finanšu gada beigām LA intervencēs Eiropas Komisijai tika deklarēts publiskais finansējums 128,4 milj. EUR apmērā, t.sk. 75,3 milj. EUR apmērā par 2025. finanšu gadu.

Kopumā atbalsts 60,9 milj. EUR apmērā, t. sk. 39,8 milj. EUR ar ELFLA līdzfinansējumu, izmaksāts 15 ar IAKS nesaistītās intervencēs.

Tika izsludinātas 26 kārtas un turpināta viena nepārtrauktā kārtā intervencē LA 4.3 “Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā”, kurā tiek īstenoti projekti jau par trešdaļu no pieejamā finansējuma. Sekmīgi turpinās projektu īstenošana intervencē LA 19 “Darbību īstenošana saskaņā ar

vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošanu” saistībā ar vietējām attīstības stratēģijām, un ir izsludinātas jau 70 projektu pieņemšanas kārtas. Izsludinātas ar pirmās kārtas intervencē LA 20 “Sadarbība pārtikas īso piegāžu ķēžu darbības veicināšanai un piedāvājuma nodrošināšanai”.

Projektveida intervenču īstenošanā pārskata periodā liela aktivitāte bija vērojama intervencēs LA 4.1.6 “Atbalsts subsīdijas veidā procentu likmes daļējai dzēšanai”, LA 4.2 “Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē”, LA 5 “Atbalsts ieguldījumiem mazajās lauku saimniecībās”, LA 6 “Atbalsts gados jaunajiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai”, LA 16 “Atbalsts EIP darba grupu projektu īstenošanai” un LA 17 “Ražas, dzīvnieku, sējumu un stādījumu apdrošināšanas prēmija”. Palielinājusies arī atbalsta saņēmēju interese par intervenci LA 18 “Pārtikas kvalitātes shēmas”, kurā atbalsts izmaksāts gandrīz par trešdaļu no plānotā finansējuma.

Turpretī lauksaimnieku interese par intervencēm LA 4.1.4 “Atbalsts ieguldījumiem AER izmantošanai vai energoefektivitātes palielināšanai” un LA 4.5 “Mākslīgo mitrāju izveide” bija daudz vājāka, nekā gaidīts, jo to 2025. gadā spēcīgi ietekmēja nelabvēlīgu ekonomisko, tirgus nenoteiktības un klimatisko apstākļu izraisīto ražošanas apdraudējumu kopums, kas veicināja lauksaimniecības uzņēmumu investīciju resursu novirzīšanu pamatražošanas nodrošināšanai. Savukārt par intervenci LA 7.1 “Ieguldījumi meža ieaudzēšanai, nomaīnai, atjaunošanai un retināšanai” 2025. gadā izsludinātajā kārtā bija ievērojami lielāka atbalsta pretendentu aktivitāte.

Tika turpināta arī pārējo jau uzsāktu ar IAKS nesaistīto lauku attīstības intervenču īstenošana, kā arī ieguldīts sagatavošanās darbs, lai nākamajā gadā sekmīgi uzsāktu tādu intervenču kā LA 1.1 “Mācības”, LA 1.2 “Konsultantu mācības”, LA 2.1 “Individuālu (vienreizēju) konsultāciju pakalpojumi”, LA 4.6 “Bioloģiski vērtīgo zālāju atjaunošana”, LA 4.1.5 “Atbalsts aizdevumu veidā ieguldījumiem un apgrozāmajiem līdzekļiem lauku saimniecībās”, LA 4.4 “Atbalsts ieguldījumiem nelauksaimniecības aktivitāšu īstenošanai” un pārējo finanšu instrumentu ieviešanu.

Lauksaimnieki turpināja īstenot un uzņēmās arī jaunas piecu gadu saistības sešās agrovides intervencēs. 2025. gada iesniegumu dati liecina, ka lauksaimnieku interese par agrovides intervencēm ir pastiprinājusies. Par 2024. gada pieteikumiem izmaksāts 52,7 milj. eiro liels finansējums, t. sk. 35,5 milj. eiro ELFLA līdzfinansējums.

Lai gan kopumā 2025. finanšu gadā LA intervenču īstenošana bija daudz sekmīgāka nekā iepriekšējā pārskata periodā, izlietojot ievērojami vairāk finanšu līdzekļu, jāņem vērā, ka 2025. gadā vēl turpinājās Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2022. gadam (LAP) investīciju pasākumu īstenošana, it īpaši vides un klimata jomā. Līdz 2025. gada septembrim bija sniegti zināšanu apmaiņas, informācijas izplatīšanas un konsultāciju sniegšanas pakalpojumi, kā arī beidzās pasākums M12 “Kompensācijas maksājums par *Natura 2000* meža teritorijām”, tādēļ vairāku KLP SP LA intervenču ieviešanas progress vēl joprojām atpaliek no sākotnēji plānotā. Savukārt intervences LA12 “*Natura 2000* maksājums mežiem” īstenošana plānota no 2026. finanšu gada.

2025. gadā vairākās LA intervencēs izdarīti grozījumi, lai kopumā paplašinātu atbalsta saņemšanas iespējas un dotu ieguldījumu lauku saimniecību konkurētspējas veicināšanā. Lai veicinātu projektu īstenošanu LA investīciju intervencēs, nodrošinot finanšu resursu pieejamību projektu uzsākšanai, tika precizēts vispārīgs nosacījums, svītrojot nepieciešamo kredītiestādes nodrošinājumu avansa saņemšanai.

Lai maksimāli mazinātu administratīvo slogu un izmantotu vienkāršoto izmaksu iespējas, intervences LA 19 un LA20 papildinātas ar vairākām vienkāršotām izmaksām, kā arī par intervenci LA 19 precizēts nosacījums par lauku teritorijas piemērošanu atbalstam pasākumā “Jauniešu iniciatīva” un paplašināts atbalsta saņēmēju loks vienkāršotai izmaksai pasākumā “Lauku biļete”, bet intervencē LA 20 tika paplašināts attiecināmo izmaksu loks, dodot iespēju iegādāties arī mazlietotus pamatlīdzekļus.

Intervencē LA 1.3 noteikts vienotas likmes finansējums, tā veicinot projektu īstenošanu.

Savukārt intervencē LA 4.4 precizēti nosacījumi atbalsta finanšu instrumenta veidā saņemšanai, kā arī paplašinātas atbalsta iespējas finanšu instrumentu veidā, plānojot piešķirt atbalstu lauku saimnieciskās darbības veicējiem gan aizdevumiem ar kapitāla atlaidi, gan aizdevumiem.

Intervencē LA 4.5 “Mākslīgo mitrāju izveide” pārskatīta atbilstības nosacījumu definīcija, tajā ietverot gan ūdens punktveida, gan difūzā piesārņojuma risku lauksaimnieciskās darbības samazināšanai.

Lai veicinātu apdrošināšanas izmantošanu, intervencē LA 17 “Ražas, dzīvnieku, sējumu un stādījumu apdrošināšanas prēmija” attiecināmajos riska faktoros iekļauti plēsēju nodarītie postījumi ganāmpulkā, kā arī līdz 200 eiro/ha palielināta atbalsta likme par dārzu, augļkoku un ogulāju platību.

Lai veicinātu izvirzīto mērķu sasniegšanu, ar KLP SP grozījumiem palielinātas atbalsta likmes intervencēs LA 10.5 “Zālāju biotopu apsaimniekošana”, LA 11 “Bioloģiskā lauksaimniecība” un LA 10.4 “Biškopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām”. Precizēti arī LA10.5 atbilstības nosacījumi.

6.6.2.1. Platībatkarīgie un dzīvniekatkarīgie atbalsta pasākumi lauku attīstībai – vides un lauku ainavas uzlabošanai

Pārskata periodā jau trešo gadu saistībā ar KLP SP 2023–2027 turpinās piecu platībatkarīgo un viena dzīvniekatkarīgā atbalsta pasākuma (intervenču) īstenošana vides, klimata un lauku ainavas uzturēšanai un uzlabošanai.

Platībatkarīgie atbalsta veidi (mērķrādītāji izteikti hektāros)	Dzīvniekatkarīgie atbalsta veidi (mērķrādītāji izteikti liellopu vienībās)
- LA 10.1. “Zaļās joslas” - LA 10.2. “Vidi saudzējoša dārzkopība” - LA 10.4. “Biškopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām” - LA 10.5. “Zālāju biotopu apsaimniekošana” - LA 11. “Bioloģiskā lauksaimniecība”	LA 10.3. “Paaugstinātu labturības prasību un emisiju mazinošā lopkopība”

To administrēšanu nosaka Ministru kabineta 2023. gada 18. aprīļa noteikumi Nr. 197 “Atbalsta piešķiršanas kārtība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai platībatkarīgo un dzīvniekatkarīgo saistību īstenošanai”. Informācija par KLP SP 2023–2027 platībatkarīgo un dzīvniekatkarīgo intervenču administrēšanas rezultātiem 2023., 2024. un 2025. gadā apkopota 6.42. tabulā.

6.42. tabula

Informācija par KLP SP 2023–2027 platībatkarīgo un dzīvniekatkarīgo intervenču iesniegumu skaitu un atbalstam pieteiktajām platībām un dzīvniekiem 2023.–2025. gadā

Pasākuma kods	KLP SP intervence 2023–2027	Iesniegumu skaits	Deklarētie jeb atbalstam pieteiktie ha vai LV**	Iesniegumu skaits	Deklarētie jeb atbalstam pieteiktie ha vai LV**	Iesniegumu skaits	Deklarētie jeb atbalstam pieteiktie ha vai LV**
		2023. gadā		2024. gadā		2025. gadā*	
LA 10.1.	Zaļās joslas	932	3137	1 261	4502	1392	5634
LA 10.2.	Vidi saudzējošā dārzkopība	390	5703	415	6098	391	6452
LA 10.3.	Paaugstinātu labturības prasību un emisiju mazinošā lopkopība	550	90 590**	662	100 000**	658	104 096**
LA 10.4.	Biškopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām	716	30 268	735	33 594	760	33 943
LA 10.5.	Zālāju biotopu apsaimniekošana	6068	44 185	7010	48 166	7478	44 764
LA 11.	Bioloģiskā lauksaimniecība	3610	296 882	3653	304 365	3734	321 131
LA 12.	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

* Provizorisks dati par 2025. gadu var mainīties, jo notiek pieteikumu administrēšana (pēc 01.07.2026.).

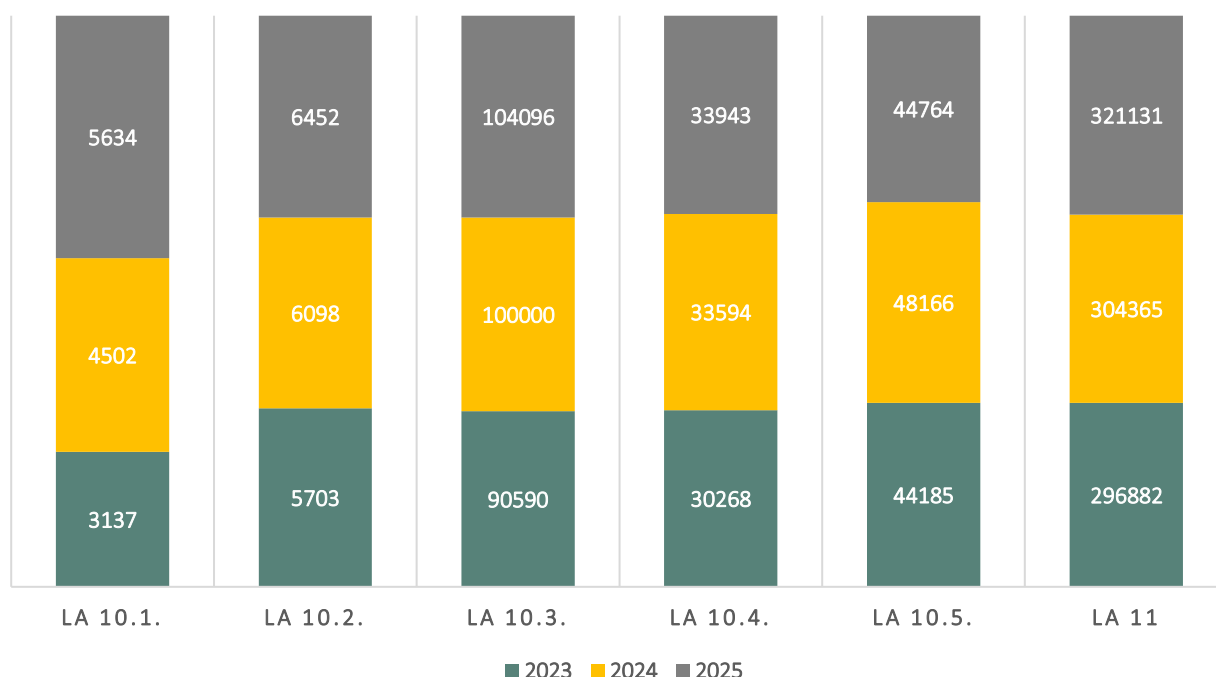
** LV – liellopu vienību skaits.

Avots: LAD

Platībatkarīgās agrovides atbalsta intervences vides, klimata un lauku ainavas uzturēšanai un uzlabošanai ir vērstas uz to, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību, nepieļautu lauku ainavas degradāciju, nodrošinātu vides resursu ilgtspējīgu izmantošanu, izmantojot vidi saudzējošas lauksaimniecības metodes, vienlaikus samazinot piesārņojumu virszemes un pazemes ūdeņos un gaisā, tostarp SEG un amonjaka emisiju, kā arī saglabājot augsne augu barības vielas un kavējot erozijas procesus lauksaimniecībā izmantojamā zemē. To mērķis ir arī

uzlabot dzīvnieku labturību, lai veicinātu to dzīvildzi un veselību un pārdomātu antimikrobiālo līdzekļu lietošanu.

Periodā no 2023. līdz 2025. gadam apstiprinātie ikgadējie saistību hektāri un liellopu vienības (LV) pakāpeniski palielinājās, bet vēl nesasniedza plānotos mērķu rādītājus (sk. 6.9. att.). To izpilde svārstās 62–92 % robežās atkarībā no intervences veida, un tas ir vērtējams pozitīvi.

6.9. attēls. Apstiprinātie hektāri un liellopu vienības 2023.–2025. gadā. (Provizorisks dati par 2025. gadu var mainīties, jo notiek pieteikumu administrēšana (pēc 01.07.2026.).)

Avots: LAD

Intervences LA 10.1. “Zaļās joslas” (sauktas arī “buferjoslas”) mērķis ir veidot dažāda platuma un seguma neražojošas buferjoslas aramzemē, tostarp gar virszemes ūdensobjektiem, lai novērstu barības vielu noplūdi, ierobežotu augu aizsardzības līdzekļu lietošanu un nodrošinātu savvaļas apputeksnētāju dzīvotņu saglabāšanu.

2025. gadā intervences LA10.1 īstenošanai savā saimniecības aramzemē pieteicās 1392 pretendenti, deklarējot atbalstam 5634 hektāru lielu platību (sk. 6.9. att.). Tas liecina par mērenu progresu.

Intervences LA 10.2 “Vidi saudzējošā dārzkopība” mērķis ir samazināt augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, izmantojot vidi saudzējošas dārzu (tostarp kartupeļu, dārzeņu, augļkoku un ogulāju) apsaimniekošanas metodes.

2025. gadā intervences LA 10.2 īstenošanai pieteicās 391 pretendents, deklarējot atbalstam 6452 hektārus (sk. 6.9. att.), un salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu tas ir pozitīvs rādītājs, jo, lai gan ir sarucis pretendentu skaits, saistību platība ir palielinājusies, un tas liecina par darbību konsolidēšanos.

Intervences LA 10.3 “Paaugstinātu labturības prasību un emisiju mazināšanā lopkopība” mērķis ir piena un gaļas liellopu saimniecībās veicināt tādu praksi ieviešanu, kas sniedz lielākus ieguldījumus gan dzīvnieku labturībā (arī veselībā), gan klimata pārmaiņu mazināšanā.

2025. gadā LA 10.3 intervences īstenošanai savās saimniecībās pieteicās 658 pretendenti, deklarējot atbalstam dažāda vecuma piena un gaļas liellopus, tostarp teļus, un kopumā tās bija vairāk nekā 104 096 nosacītās liellopu vienības (sk. 6.9. att.). Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu vērojams saimniecību samazinājums, tomēr saistību vienības turpināja mēreni palielināties, un tas ir pozitīvs rādītājs lopkopības sektoram.

Intervences LA 10.4 “Biškopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām” mērķis ir sniegt ekosistēmas pakalpojumu apputeksnēšanu, vienlaikus saglabājot barības bāzi savvaļas apputeksnētājiem.

2025. gadā intervences LA 10.4 īstenošanai pieteicās 760 pretendenti (sk. 6.9. att.), sniedzot apputeksnēšanas pakalpojumus 33 943 hektāros. Biškopības sektoram tas ir pozitīvs rādītājs.

Intervences LA 10.5 “Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” mērķis ir uzturēt Eiropas Savienības nozīmes biotopus un putnu dzīvotnes zālajos, tos atbilstoši apsaimniekojot gan *Natura 2000*, gan citās teritorijās.

2025. gadā intervences LA 10.5 īstenošanai savās saimniecībās pieteicās 7478 pretendenti, deklarējot atbalstam 44 764 ha (sk. 6.9. att.), bet šī platība ir botānisko un putnu dzīvotņu aizņemtās teritorijas kopsumma, nevis unikālie zālāju biotopu hektāri, jo tie vietām var savstarpēji daļēji vai pilnībā pārklāties atbilstoši intervences nosacījumiem.

Intervences LA 11 “Bioloģiskā lauksaimniecība” mērķis ir veicināt lauksaimniekus pāriet uz bioloģiskajām lauksaimniecības metodēm vai saglabāt to izmantošanu saimniecībā.

2025. gadā intervences LA 11 īstenošanai savās saimniecībās pieteicās 3734 pretendenti, deklarējot atbalstam 321 131 ha (sk. 6.9. att.). Tas ir ļoti pozitīvs rādītājs bioloģiskās lauksaimniecības sektoram, kas aptver ne tikai augkopības, bet arī lopkopības jomu, jo ir ievērojami palielināties saimniecību skaits un to apsaimniekotā platība.

6.6.2.2. KLP SP (2023–2027) ar investīciju, riska novēršanas, sadarbības un horizontālajiem pasākumiem saistītās intervences

2025. finanšu gadā turpinājās jau uzsākto ar investīciju, riska novēršanas, sadarbības un horizontālajiem pasākumiem saistītu lauku attīstības intervenču īstenošana, tika apstiprināti projektu pieteikumi deviņās jaunās intervencēs un izmaksāti 60,9 milj. eiro 15 intervencēs.

Intervencē LA 4.1.1 “Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās konkurētspējai” tika izsludinātas divas projektu kārtas – 2024. gada nogalē un 2025. gada pavasarī, kā arī specifiska projektu kārta preventīviem ieguldījumiem aītkopības saimniecībām. Šajās kārtās tika rezervēti 10,9 milj. eiro. Tas liecina, ka mazām un vidējām saimniecībām ir finansiāli ierobežojumi īstenot jaunus investīciju projektus. Arī kooperatīvās sabiedrības un to apvienības aktīvi piedalījās izsludinātajās kārtās un ir rezervējušas kopumā 7,6 milj. eiro, lai veicinātu lauku saimniecību konkurētspēju un savstarpējo sadarbību.

Sekmīgi norit **intervences LA 4.1.2 “Atbalsts ieguldījumiem SEG un amonjaka emisijas samazinošajiem pasākumiem un klimata pārmaiņu mazināšanai un pielāgošanās pasākumu īstenošanai lauku saimniecībās”** īstenošana. 2024. gada nogalē bija izsludināta pirmā projektu kārta, tai paredzot 8,8 milj. eiro lielu publisko finansējumu. Tas nozīmē, ka lauku saimniecībām ir interese par emisiju samazinošiem un klimata mērķus atbalstošiem ieguldījumiem. Nākotnē plānotas jaunas projektu kārtas.

Intervencē LA 4.1.3 “Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības dzīvnieku labturības uzlabošanai un biodrošības pasākumu īstenošanai” 2025. finanšu gadā tika izsludinātas divas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas, rezervējot publisko finansējumu 4,6 milj. eiro. Šis finansējuma apmērs liecina par to, ka lauksaimniekiem rūp dzīvnieku labturība, kā arī pārtikas nekaitīgums un ilgtspēja. Vienlaikus jāņem vērā, ka projekti šajā intervencē tiek īstenoti ilgtermiņā un to ekonomiskā un saimnieciskā ietekme izpaužas pakāpeniski.

Intervencē LA 4.1.4 “Atbalsts ieguldījumiem AER izmantošanai vai energoefektivitātes palielināšanai” tika izsludinātas divas projektu pieteikumu kārtas, bet tajās kopumā rezervētais finansējums 1,9 milj. eiro nerasniedza gaidīto rezultātu.

Intervence LA 4.1.5 “Atbalsts aizdevumu veidā ieguldījumiem mazās un vidējās lauku saimniecībās” paredzēts īstenot pēc 2025. gada, jo tikai 2025. gada decembrī beidzās LAP 2014.–2020. pasākumu īstenošana, kas paredzēja atbalstu finanšu instrumentu veidā. Tomēr šajā intervencē ir precizēti atbalsta saņemšanas nosacījumus, un jau ir pieņemts nacionālais normatīvais akts aizdevumu nodrošināšanai. Ir apstiprināta īpaša fonda finanšu instrumentu investīciju stratēģija un ieviešanas plāns, un notiek finansēšanas nolīguma sagatavošana. Pēc tā pabeigšanas 2026. gada pirmajā ceturksnī plānots uzsākt atbalsta izmaksu.

Intervencē LA 4.1.6 “Atbalsts subsīdijas veidā procentu likmes daļējai dzēšanai” iesniegumu pieņemšanas kārta tika izsludināta 2025. gadā jūlijā, paredzot atbalstu investīcijām visos lauksaimniecības nozares sektoros. Tā kā aktivitāte intervencē ir ļoti liela, plānots arī turpmāk izsludināt jaunas kārtas. Jau izsludinātajā kārtā atbalstīti 1270 lauksaimniecības uzņēmumu projekti par kopējo finansējumu 10,1 milj. eiro (100 % valsts papildu finansējums).

Intervencē LA 4.2 “Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē” 2024. gada rudenī tika izsludinātas divas projektu kārtas. Atbalsta pretendentu ir ļoti ieinteresēti, tāpēc rezervēts 35,2 milj. eiro liels publiskais finansējums. Tas

liecina par stabilu pieprasījumu pēc atbalsta investīcijām, kas vērstas uz lauksaimniecības produktu pārstrādi, ražošanas jaudu attīstību un augstākas pievienotās vērtības radīšanu. Šādi ieguldījumi veicina arī nozares konkurētspējas palielināšanu, resursu efektīvāku izmantošanu un tirgus pozīciju stiprināšanu gan vietējā, gan ārējos tirgos, ilgtermiņā dodot būtisku ieguldījumu lauku ekonomikas attīstībā.

Intervencē paredzēts arī atbalsts subsīdijas veidā procentu likmes daļējai dzēšanai 2024. gadā, un 2025. gada jūlijā izsludināta iesniegumu pieņemšanas kārtā, kurā atbalstīti 30 lauksaimniecības produktu pārstrādes uzņēmumu projekti par kopējo finansējumu 0,45 milj. eiro. 2025. gadā tika izdarīti grozījumi intervencē, precizējot atbalsta finanšu instrumenta veidā saņemšanas nosacījumus. Norit darbs pie nacionālā normatīvā akta sagatavošanas un saskaņošanas ar atbalsta administrēšanā iesaistītajām iestādēm. Intervences LA 4.2 atbalstu finanšu instrumentu veidā plānots uzsākt 2026. gada otrajā ceturksnī.

Intervencē LA 4.3 “Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā” atvērta projektu kārtā valsts nozīmes meliorācijas sistēmu apsaimniekotājam, kā arī izsludināta projektu kārtā reģionālajām pašvaldību pārvaldēm. Ir bijušas divas projektu pieņemšanas kārtas, kurās kopējais rezervētais publiskais finansējums ir 14,4 milj. eiro. Plānots izsludināt jaunas projektu kārtas arī pašvaldības nozīmes meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju pārbūvei un atjaunošanai. Tas varētu uzlabot turpmāku īstenošanu un ieguldījumu ietekmes palielināšanos ilgtermiņā.

Intervences LA 4.4 “Atbalsts ieguldījumiem nelauksaimniecības aktivitāšu īstenošanai” atbalsta finanšu instrumenta veidā saņemšanas nosacījumi 2025. gadā tika precizēti, kā arī paplašināts atbalsta finanšu instrumentu klāsts: intervencē plānots piešķirt atbalstu lauku saimnieciskās darbības veicējiem gan aizdevumiem ar kapitāla atlaidi, gan aizdevumiem. Lai gan atbalsta izmaksu bija plānots uzsākt 2025. gada beigās, tikai 2025. gada decembrī tika pabeigti Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam pasākumi, kas paredzēja atbalstu finanšu instrumentu veidā, tādēļ intervencē LA 4.4 plānotais atbalsts finanšu instrumentu veidā kļuva pieejams pēc 2025. gada. Jau ir sagatavots nacionālais normatīvais akts aizdevumu nodrošināšanai un apstiprināta īpašā fonda finanšu instrumentu investīciju stratēģija un ieviešanas plāns. Pēc finansēšanas nolīguma sagatavošanas 2026. gada pirmajā ceturksnī plānots uzsākt atbalsta izmaksu.

Intervences LA 4.5 “Mākslīgo mitrāju izveide” īstenošana 2025. finanšu gadā netika uzsākta, jo esošo nosacījumu un projekta mazo vidējo izmaksu dēļ atbalsta pretendenti par to nebija intereses. Izvērtējot izveidojušos situāciju, tika izdarīti grozījumi, palielinot vidējās projekta likmes un mainot nosacījumus, lai tie ir labvēlīgāki atbalsta saņēmējiem. 2025. gada maijā tika atvērta pirmā kārtā, kurai atvēlēts 4,0 milj. eiro liels publiskais finansējums, taču atbalsta pretendentu aktivitāte tik un tā nebija tik liela, lai sasniegtu prognozētos mērķus: tika iesniegti tikai seši projekti, par kuriem atbalsts vēl netika izmaksāts.

Intervencē LA 4.6.” Bioloģiski vērtīgo zālāju atjaunošana” 2025. gada septembrī tika apstiprināti nacionālie normatīvie akti, un uz to pamata 2025. gada decembrī atvērta pirmā projektu iesniegumu pieņemšanas kārtā, tāpēc 2025. finanšu gadā īstenošanās darbības vēl nav devušas rezultātus.

Intervencē LA 5 “Atbalsts ieguldījumiem mazajās lauku saimniecībās” 2025. gada beigās izsludināta trešā kārtā ar kopējo finansējumu 5,0 milj. eiro. Mazo lauksaimnieku interese bija ļoti liela, un projektu pieteikumu skaits ir par 45 % lielāks, nekā plānots. Tā kā notika projektu vērtēšana, 2025. finanšu gadā atbalsts vēl netika izmaksāts. Kopš perioda sākuma ir apstiprināti 404 projekti ar publisko finansējumu 6,9 milj. eiro.

Intervencē LA 6 “Atbalsts gados jauniešiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai” kopš plānošanas perioda sākuma kopumā ir bijušas trīs projektu iesniegumu kārtas. Tajās novērojama diezgan liela gados jaunu lauksaimnieku interese, jo iesniegumos pieprasīts lielāks publiskais finansējums, nekā izsludināts. 2025. gada septembrī tika izsludināta trešā kārtā ar kopējo finansējumu 8,0 milj. eiro. Gados jauno lauksaimnieku aktivitāte bija liela, un kopumā iesniegts par 20 % vairāk projektu pieteikumu, nekā plānots. Kopš perioda sākuma apstiprināti 313 projekti, kuriem atvēlēts 12,5 milj. eiro liels publiskais finansējums. Vienlaikus, izvērtējot saņemtos projektu iesniegumus, daži projektu iesniegumi tiek noraidīti. Biežākie noraidījuma iemesli ir biznesa plāna trūkums vai neatbilstība pareizas finanšu vadības principiem, neatbilstoša izglītība vai saimniecības dibināšanas periods (agrāk nekā pirms pieciem gadiem). 2025. gadā tika precizēti intervences atbalsta saņemšanas nosacījumi, lai varētu uzsākt tās īstenošanu 2026. gada otrajā ceturksnī, un norisinājās darbs pie nacionālā normatīvā akta sagatavošanas un saskaņošanas ar atbalsta administrēšanā iesaistītajām iestādēm.

Intervencē LA 7.1 “Ieguldījumi meža ieaudzēšanai, nomaiņai, atjaunošanai un retināšanai” kopš plānošanas perioda sākuma ir izsludinātas trīs projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas – viena 2024. gadā un divas 2025. gadā. Tā kā 2024. gadā tika izdarīti KLP SP grozījumi, palielinot atbalsta likmes konkrētajās intervencēs,

2025. gada projektu iesniegumu pieņemšanas kārtās bija vērojama izteikta atbalsta pretendentu aktivitātes palielināšanās, un līdz 2025. finanšu gada beigām ir rezervēts finansējums 12,5 milj. eiro apmērā.

Savukārt **intervencē LA 7.2 “Atbalsts meža bojājumu profilaksei”** pirmā projektu kārtā tiks izsludināta 2026. gada sākumā.

Arī **intervencē LA 8 “Atbalsts meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai uzturēšanai”** jau izsludinātas trīs projektu kārtas (viena 2024. gadā un divas 2025. gadā) un no perioda sākuma rezervēts finansējums 2,6 milj. eiro apmērā.

Intervencē LA 9 “Ražotāju grupu un organizāciju izveide” 2025. gadā valstī neizveidojās jaunas kooperatīvās sabiedrības, kas būtu tiesīgas pretendēt uz atbalstu šajā pasākumā, tādēļ 2025. finanšu gadā izdevumi nav paredzēti, bet tie sagaidāmi no 2026. gada.

Intervencē LA 16 “Atbalsts EIP darba grupu projektu īstenošanai” tika izsludinātas vairākas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas, un tajās visai aktīvi tika iesniegti inovācijas projekti, jo kopējais projektu pieteikumu skaits bija par 25 % lielāks, nekā plānots. 2025. gadā tika apstiprināti vairāki projekti: vienā no kārtām – trīs projekti par 152 tūkst. eiro lielu publisko finansējumu, citā – deviņi projekti par 603 tūkst. eiro. 2025. gada otrajā pusē tika izsludinātas divas iesniegumu pieņemšanas kārtas un sāka projektu izvērtēšana. Kopš perioda sākuma apstiprināts 31 projekts ar publisko finansējumu 5,0 milj. eiro.

Sekmīgi turpināts risku pārvaldības rīks – **intervence LA17 “Ražas, dzīvnieku, sējumu un stādījumu apdrošināšanas prēmija”**. Lai gan novērots apdrošināto saimniecību skaita samazinājums, apdrošināto hektāru skaits sarucis tikai par 6 % salīdzinājumā ar 2024. gadu. Turklāt kritums novērojams tikai 2024. gadā, jo salīdzinājumā ar visiem pārējiem gadiem 2025. gadā ir palielinājies apdrošināto hektāru skaits un nedaudz – arī apdrošināto dzīvnieku skaits.

Intervencē LA 18 “Pārtikas kvalitātes shēmas” pārskata periodā tika izsludināta viena pieteikšanās kārtā ar 2,3 milj. eiro lielu kopējo finansējumu. Kārtā tika apstiprināti 782 atbalsta pieprasījumi par kopējo summu 1,9 milj. eiro. Salīdzinājumā ar 2024. gada rezultātiem var secināt, ka atbalsta pretendentu interese ir pastiprinājusies. 2024. gadā atbalstu saņēma 618 personu, bet 2025. gadā – 782 jeb par 164 saņēmējiem (26,5 %) vairāk. Shēmu dažādība un iespēja piedalīties vairākās shēmās vienlaikus palielināja kopējo atbalsta apmēru, turklāt piešķirtais finansējums nodrošināja atbalstu plašākam un daudzveidīgākam produktu klāstam, tādējādi praksē sekmējot intervences mērķu sasniegšanu.

Intervencē LA 19 “Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošanu” 2025. gadā 33 vietējās rīcības grupas (turpmāk – VRG) turpināja īstenot sabiedrības virzītu vietējo attīstības stratēģiju 2023.–2027. gadam (turpmāk – SVVA stratēģija), nodrošināja 70 projektu pieņemšanas kārtas un to sekmīgai norisei organizēja informatīvos pasākumus un sniedza metodisko atbalstu potenciālajiem projektu iesniedzējiem, kā arī īstenoja dažādus kopienas aktivizēšanas pasākumus. Kopumā ir apstiprināts 941 projekts ar kopējo finansējumu 25,4 milj. eiro, tostarp četri starpvalstu un viens starpteritoriālās sadarbības projekts ar kopējo finansējumu 245,7 tūkst. eiro, un 27 VRG ir apstiprināts atbalsts darbības nodrošināšanai un SVVA stratēģijas iedzīvināšanas pārvaldībai, uzraudzībai un novērtēšanai ar kopējo finansējumu 6,8 milj. eiro (sešām VRG minētajām darbībām ir apstiprināts Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda atbalsts). Projektu iesniedzēju aktivitāte ir vidēja, lielāka interese ir nevalstiskām organizācijām īstenot kopienas spēcinošus un vietas attīstības sekmējošus sabiedriskā labuma projektus, bet uzņēmējiem – neliela mēroga projektus (līdz 50 000 eiro) uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai.

Intervencē LA 20 “Sadarbība pārtikas īso piegāžu ķēžu darbības veicināšanai un piedāvājuma nodrošināšanai” 2025. gadā izsludinātas pirmās projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas abos intervences pasākumos un apstiprināti 17 projekti ar kopējo publisko finansējumu 2,1 milj. eiro. 2025. gadā arī tika uzsākta projektu īstenošana, bet pirmie maksājuma pieprasījumi plānoti no 2026. gada. Pirmajās projektu kārtās projektu iesniedzēju aktivitāte bija mazāka, nekā sākotnēji plānots. To var izskaidrot ar lauksaimnieku piesardzību atbalsta iespējas izmantošanu līdz šim nebijušā atbalsta pasākumā, kā arī ar ekonomisko nenoteiktību, kas mazināja lauksaimnieku gatavību veidot sadarbības grupas, kopīgi uzņemties finanšu saistības, lai projektos uzglabātu un realizētu produkciju vai īstenotu atpazīstamības pasākumus. Lai veicinātu atbalsta pretendentu aktivitāti nākamajās projektu kārtās, tiek izdarīti grozījumi normatīvajos aktos, arī paredzot attiecināmās izmaksas paplašināt ar iespēju iegādāties mazlietotus transportlīdzekļus pārtikas pārvadāšanai.

KLP SP horizontālo mērķu sasniegšanai ir iecerētas turpmākminētās *HORIZ* intervences.

2025. gadā ir sagatavots Ministru kabineta noteikumu projekts, kas gada nogalē iesniegts izskatīšanai un apstiprināšanai Ministru kabineta sēdē, nosakot atbalsta saņemšanas kārtību **intervencē LA 1.1 “Mācības (Profesionālo zināšanu un prasmju pilnveide)”**. Savukārt par **intervenci LA 1.2 “Konsultantu mācības (Profesionālo zināšanu un prasmju pilnveide)”** apstiprināti Ministru kabineta noteikumi. Norit darbs pie iepirkumu tehniskās specifikācijas un atlases prasību izstrādes, lai nodrošinātu abu intervences īstenošanu. Tā kā iepirkuma procedūras ir laikietilpīgas, lai izvēlētu intervencēs paredzēto konsultāciju pakalpojuma sniedzējus, iepirkumu intervences LA 1.2 īstenošanai plānots uzsākt, tiklīdz tiks nokomplektēts konsultantu sastāvs.

Intervencē LA 1.3 “Informatīvie pasākumi (Profesionālo zināšanu un prasmju pilnveide)” ir apstiprināti Ministru kabineta noteikumi un uzsākta tās īstenošana – jau izsludinātas divas projektu pieņemšanas kārtas. Kārtas plānots izsludināt katru gadu.

Saistībā ar intervencēm LA 2.1 un LA 2.2 ir apstiprināti Ministru kabineta noteikumi.

Intervencē LA 2.1 “Individuālu (vienreizēju) konsultāciju pakalpojumi (Konsultāciju pakalpojumi)” tika izsludināts publiskais iepirkums “Individuālu (vienreizēju) konsultāciju pakalpojumu nodrošināšana Latvijas KLP SP intervences ietvaros”, kas sadalīts trīs lotēs. Izvēlēti pakalpojumu sniedzēji, un noslēgti līgumi.

Pēc **intervencē LA 2.2 “Daudzgaļu konsultāciju pakalpojumi (“inkubācija”) (Konsultāciju pakalpojumi)”** izsludinātā publiskā iepirkuma “Daudzgaļu konsultāciju pakalpojumu (“inkubācijas”) nodrošināšana Latvijas KLP SP intervences ietvaros” izvēlēts pakalpojuma sniedzējs, ar kuru jau noslēgti līgumi.

Tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi par atbalsta saņemšanas kārtību **intervencē LA 3 “Demonstrējumi”** un izsludināts publiskais iepirkums “Demonstrējumu nodrošināšana lopkopības nozarē” (sešās lotēs) un “Demonstrējumu nodrošināšana augkopības nozarē” (deviņās lotēs). Ar izraudzītajiem pakalpojumu sniedzējiem ir noslēgti līgumi. Savukārt par lotēm, kas iepirkumos beigušās bez rezultāta (viena lote “Demonstrējumu nodrošināšanai lopkopības nozarē” un trīs lotes “Demonstrējumu nodrošināšanai augkopības nozarē”), izsludināti atkārtoti publiskie iepirkumi.

Jāņem gan vērā, ka starp plānošanas periodiem nav pārtraukuma zināšanu apmaiņas darbībām, jo, īstenojot Lauku attīstības programmu 2014.–2022. gadam un organizējot publiskus iepirkumus, tika izvēlēti zināšanu pārneses un konsultāciju pakalpojumu sniedzēji, ar kuriem ir noslēgti līgumi par pakalpojumu (mācību, apmeklējumu, demonstrējumu, konsultāciju) nodrošināšanu līdz 2025. gada septembrim.

6.7. Valsts kopējās lauksaimniecības politikas tīkls

Ievērojot regulas 2021/2115 126. pantu, MK noteikumu Nr. 50 12. punktā noteikts, ka kopējās lauksaimniecības politikas valsts tīkla sekretariāta pienākumus pilda un darbību īstenošanu nodrošina sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” (LLKC), ar kuru ZM ik gadu slēdz līgumus. Arī 2025. gadā starp ZM un LLKC noslēgti divi līgumi, kas tika finansēti no ELFLA tehniskās palīdzības finansējuma. Pamatojoties uz tiem, LLKC turpināja pildīt VKLPT sekretariāta funkcijas un īstenoja VKLPT darba plānu.

Lai efektīvi apmainītos ar informāciju un īstenoju ikgadējā darba plāna pasākumus reģionos, VKLPT darbību nodrošina VKLPT sekretariāts ar centrālo biroju un 26 reģionālās struktūrvienības visā Latvijā. Lai informācija būtu pieejama pēc iespējas tuvāk lauku teritoriju iedzīvotājiem, uzņēmējiem un organizācijām, gandrīz visos Latvijas novados darbojas VKLPT novadu lauku attīstības speciālisti, kas administratīvi piesaistīti VLT 26 reģionālajām struktūrvienībām.

VKLPT mērķi ir palielināt ieinteresēto personu līdzdalību lauku attīstības īstenošanā, uzlabot LAP īstenošanas kvalitāti, informēt plašāku sabiedrību un iespējamās atbalsta saņēmējus par lauku attīstības politiku un finansējuma iespējām, veicināt inovācijas lauksaimniecībā, pārtikas ražošanā, mežsaimniecībā un lauku apvidos, kā arī lauku uzņēmējdarbības uzsākšanu un ekonomisko efektivitāti. Ievērojot ES tiesību aktos noteiktos VKLPT uzdevumus un pienākumus, VKLPT sekretariāts mērķu sasniegšanai un izpildei izstrādā daudzgaļu rīcības programmu un ikgadējos darba plānus, kuros ietver informāciju par plānotajiem pasākumiem, finansējumu un sasniegtajiem rezultativajiem rādītājiem.

Kopumā 2025. gadā VKLPT sekretariāta darbību raksturo 6.44. tabulā atspoguļotie dati.

6.44. tabula

Sekretariāta darbībā sasniegtie rādītāji 2025. gadā

Rādītājs	Kopā	No tiem vērsti uz uzraudzības un novērtēšanas	No tiem vērsti uz konsultācijām un	No tiem vērsti uz VRG, tostarp starpteritoriālo
----------	------	---	------------------------------------	---

			rezultātu apkopošanu un izplatīšanu	(vai) inovāciju atbalsta punktu	un starptautisko sadarbību
VKLPT komunikācijas rīku skaits (pēc veida)	VKLPT rīkoto pasākumu (semināru, konferenču, pieredzes apmaiņas u. c.) skaits	129	19	2	1
	Publikāciju, reklāmlapu, laikrakstu, žurnālu, tostarp e-publikāciju, skaits	67	0	0	0
	Citi rīki, skaits (tīmekļvietne, sociālie mediji)	32	0	0	0
	Apkopotie un izplatītie projektu piemēri, skaits	344	14	26	22
VKLPT pasākumos īstenotā tematiskās un analītiskās informācijas apmaiņa, skaits	Tematiskās darba grupas	218	12	1	18
	Konsultācijas ar dalībniekiem	3353	5	3297	1
	Citi (izglītojošie semināri, apmācība jauniešiem un skolēniem, tiešsaistes forumi, tīmekļvietnē ievietotie interneta rīki (piemēram, ES atbalsta pieejamības noteikšanas programma u. c.), kapacitātes celšanas pasākumi VKLPT pasākumu īstenošanā iesaistītajiem u. tml.)	316	0	0	0
To EKLPT pasākumu skaits, kuros piedalījies VKLPT		20	0	0	0
no tām VKLPT aktīvi līdzdarbojies (prezentācija, darba grupas vadīšana, plakātu izgatavošana u. tml.)		4	2	0	0

Avots: ZM

2025. gadā, darbojoties VKLPT sekretariātam, VKLPT tīmekļvietnē www.laukutikls.lv tika ievietoti dažādi raksti, arī par notikumiem, kas saistīti ar lauku attīstību, un papildināta ne vien informācija par notikumiem un aktualitātēm lauku attīstības jomā, bet arī notikumu kalendārs ar pasākumiem pašvaldībās un VRG. Gada laikā VKLPT sekretariāts rīkojis vairākas diskusijas un sasaucis darba grupas par lauku attīstībai svarīgiem jautājumiem, nozares politiku, labajiem projektu piemēriem un kooperāciju, kā arī vietējiem iepirkumiem.

Tāpat VKLPT pārstāvji piedalījušies dažādos starptautiskos un citu dalībvalstu rīkotos pasākumos (semināros un konferencēs) par lauku teritoriju ilgtspējīgu attīstību, uzņēmējdarbību laukos, inovācijām un zinātni (arī sociālajām inovācijām), jaunatni un darbu ar jauniešiem laukos u. c.

Īstenojot VKLPT Rīcības programmas 2023.–2027. gadam darba plānu, 2025. gadā tika noorganizēts 91 informatīvi izglītojošais seminārs. Tie notika visās reģionālajās nodaļās, kas tematiski aptver

- likumdošanas jautājumus un nozaru aktualitātes;
- KLP atbalsta saņemšanas iespējas;
- finansējuma piesaistes iespējas;
- lauku politikas jautājumus u. c.

VKLPT aktivitātes “Informatīvie pasākumi jauniešiem un skolēniem” mērķis ir skolēnu informētības un intereses vairošana par dažādām uzņēmējdarbības attīstības iespējām lauku teritorijās, par lauksaimniecības izglītības piedāvājuma dažādību, par procesiem dabā, par lauksaimniecības dažādību un nākotnes perspektīvām, kā arī skolēnu un pirmsskolas izglītojamo izpratnes veidošana par nozaru darbību, īpatnībām un tradīcijām. 2025. gadā LLKC konsultanti apmeklēja izglītības iestādes un iepazīstināja skolēnus ar uzņēmējdarbības iespējām laukos, tostarp lauksaimniecības nozarēm, informēja par izglītības iestādēm un tajās esošajām ar lauksaimniecību saistītajām programmām. Lai popularizētu mežsaimniecības nozari, 2025. gadā kopā ar Meža konsultāciju pakalpojumu centru (MKPC) klātienē notika 80 nodarbību vai pasākumu visā Latvijā, un tajos piedalījās 2789 skolēni. Visus izglītojošos pasākumus un nodarbības vadīja MKPC nodaļu darbinieki – meža gidi dažādos Latvijas reģionos, pārsvarā lauku skolās.

2025. gadā Lauku attīstības nodaļa kopā ar Valsts zivsaimniecības sadarbības tīkla (ZST) sekretariātu un MKPC īstenoja interaktīvu akciju skolēniem “Šodien laukos”, un 8. aprīlī tika izsludināta tās 2025. gada sezona. Konkurss norisinās sociālajos tīklos, “Šodien Laukos” oficiālajos “Facebook” un “Instagram” kontos, izmantojot arī citus digitālus rīkus – e-pasta mārketingu un LLKC sociālo tīklu un mediju kanālus. Konkursa mērķis ir ar sociālo tīklu starpniecību izglītēt un informēt bērnus un jauniešus par lauksaimniecības, zivsaimniecības un mežsaimniecības jautājumiem. Konkurssam ir gan izglītojošā daļa, kad jāsagatavo dažādi materiāli par ikmēneša tematiem, gan izklaidējošā daļa – iespēja pildīt uzdevumus un sacensties par balvām. Konkursa uzdevumi

veidoti tā, lai to izpilde būtu gan izziņoša (patstāvīga informācijas iegūšana un meklēšana), gan fiziska (došanās dabā, dažādi praktiski uzdevumi ārpus telpām), gan radoša (putnu barotavu veidošana), gan izglītojoša (putnu vērošana), tie attīstītu jauniešu tehnoloģiskās un datorprasmes (prezentāciju veidošana, video filmēšana un montēšana, infografiku izstrāde, fotografēšana, darbs ar teksta apstrādes programmu "MS Word" u. tml.), kā arī izklaidētu (ēst gatavošana, zīmēšana, krustvārdu miklu risināšana). Kopējais dalībnieku skaits 2025. gadā bija 4515 skolēnu komandās un 273 individuālie dalībnieki.

Lai sekmētu jauniešu palikšanu lauku teritorijās, mazinātu to pārcelšanos uz lielajām pilsētām, ar VKLPT darbību 26 reģionālajās nodaļās tiek sniegts atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai. Lai jauniešiem būtu vienkāršāk piedalīties, daļa mācību dienu notika klātienē birojos, daļa – attālināti internetā, kā arī tika piedāvāti individuāli pieejami materiāli mācību vielas patstāvīgai apgūšanai. Veiksmīgi aizstāvējuši savu uzņēmējdarbības ideju, jaunieši saņēma apliecinājumus par to, ka ir apgūts konkrētais temats un mācības pabeigtas. Visi, kas ir pabeiguši mācības un saņēmuši apliecinājumus, var startēt konkursā "Laukiem būt".

Konkurss "Laukiem būt" tika organizēts 2025. gada sākumā – janvārī un februārī. Kopumā konkursam iesniegti 72 pieteikumi, no kuriem, izvērtējot atbilstību administratīvajiem kritērijiem, pusfinālā tika virzīti 52 dalībnieki.

Lai informētu sabiedrību, VKLPT darbinieki regulāri sagatavo ziņu lapas par aktualitātēm lauku attīstībā un lauksaimniecībā, kā arī ziņo lauku iedzīvotājiem par jaunumiem normatīvajos aktos. 2025. gadā tika publicēts 12 informatīvā izdevuma "Lauku Lapa" izdevumu, kas pavisam 50 400 eksemplāros un izplatīti visā Latvijā. Katru nedēļu tiek publicēta arī elektroniskā izdevuma versija "Lauku e-Lapa", kas tiek izsūtīta elektroniski vairāk nekā 22 000 abonentiem – lauksaimniekiem, lauku uzņēmējiem, konsultantiem, komercuzņēmumu pārstāvjiem, valsts un pašvaldību nodarbinātajiem, kā arī dažādām citām iestādēm. "Lauku e-Lapa" pieejama arī VKLPT tīmekļvietnē. 2025. gadā izsūtīta kopumā 51 "Lauku e-Lapa". Vēl tika sagatavoti un izplatīti četri informatīvie izdevumi "Čiekurs".

Īstenojot pasākumu "Vietējo lauksaimniecības produkcijas ražotāju un mājražotāju atbalsta programma", visu 2025.gadu notika aktīvs darbs pie atbilstošo uzņēmumu apzināšanas, uzrunāšanas un ievadīšanas e-katalogā www.novadagarsa.lv, kas apvieno Latvijas produkcijas ražotājus, kuri ir bioloģiskās, integrētās audzēšanās, "Zaļās karotītes" un GLOBALG.A.P. shēmu dalībnieki. Katalogs pieejams jebkuram interesentam. Līdz 2025. gada beigām kopumā katalogā ievadīti 1092 uzņēmumi. No tiem publiski pieejami 980 uzņēmēji, no kuriem 201 ir bioloģiski sertificēti uzņēmumi.

Rīkojot informēšanas un publicitātes pasākumus, 2025. gadā tika organizētas 11 starptautiska un nacionāla mēroga konferences. Starptautisku pasākumu organizēšana Latvijā dod iespēju kolēģiem pasaulē uzzināt par mūsu valstī notiekošo, kā arī plašākam skaitam Latvijas pārstāvju iepazīties ar starptautisko pieredzi.

Tika organizēta arī konkursa "Sējējs 2025" laureātu apbalvošanas ceremonija. 2025. gada 25. oktobrī pasākuma tiešraide tika translēta televīzijā, sasniedzot 28 140 unikālo skatītāju, savukārt "YouTube" kanālā ceremoniju noskatījās vēl 717 skatītāju.

7. ĀRĒJĀ TIRDZNIECĪBA

7.1. Starptautiskās tirdzniecības līgumi

ES (tostarp Latvijas) tirdzniecības attiecības ar citām valstīm un valstu grupām noteic daudzpusējie līgumi, kas noslēgti saistībā ar Pasaules Tirdzniecības organizāciju (PTO), divpusējie tirdzniecības līgumi un vienusēji ES piemērojamie tirdzniecības pasākumi.

2025. gadā darbs ir noritējis pie visiem ES starptautiskās tirdzniecības attiecību jautājumiem – gan par daudzpusējās starptautiskās tirdzniecības un ES divpusējās tirdzniecības jomu, gan par vienusēji ES piemērojamiem tirdzniecības pasākumiem.

Daudzpusējā tirdzniecības politika

Daudzpusējā starptautiskā tirdzniecības politika tiek veidota PTO. PTO galvenās darbības ir vērstas uz daudzpusējās tirdzniecības tiesiskās bāzes noteikšanu dažādu līgumu veidā, daudzpusējās tirdzniecības sarunu liberalizāciju, organizācijas biedru tirdzniecības politikas pārraudzību un tirdzniecības strīdu risināšanu starp dalībvalstīm.

2026. gadā aizvadīta 14. PTO ministru konference (MC14), kas notika Jaundē, Kamerūnā no 26. līdz 29. martam. Tajā liela uzmanība tika pievērsta daudzpusējās tirdzniecības sistēmas reformai, lauksaimniecības jautājumiem, tostarp nodrošinājumam ar pārtiku un publisko pārtikas krājumu veidošanai, kā arī zivsaimniecības subsīdiu ierobežošanai. Vienlaikus dalībvalstis turpināja diskusijas par tirdzniecības, vides un klimata politikas mijiedarbību, uzsverot ilgtspējīgas attīstības un noturīgu pārtikas sistēmu nozīmi vispasaules problēmu ietekmē.

Lai gan MC14 norisinājās spraigas diskusijas par lauksaimniecības jautājumiem, dalībvalstīm neizdevās panākt vienprātību par Ministru deklarāciju lauksaimniecības, tirdzniecības un pārtikas nekaitīguma jomā. Joprojām saglabājās atšķirīgi viedokļi par valsts krājumu glabāšanu pārtikas nodrošinājuma nolūkos, iekšējā atbalsta pasākumiem lauksaimniecībā, piekļuvi tirgum, kā arī ar eksporta ierobežojumiem saistītajiem jautājumiem. Vairākas dalībvalstis pauda bažas par ierobežoto progresu, īpaši saistībā ar vismazāk attīstīto un pārtikas importētājvalstu interesēm, kuras ir sevišķi atkarīgas no paredzamas un ar noteikumiem pamatotas daudzpusējās tirdzniecības sistēmas. Vienlaikus dalībvalstis apliecināja apņemšanos turpināt sarunas Ženēvā, lai meklētu risinājumus neatrisinātajiem lauksaimniecības un pārtikas nekaitīguma jautājumiem.

PTO tiek turpinātas diskusijas arī par zivsaimniecības subsīdijām, lai atbilstoši ANO Ilgtspējīgas attīstības 14.6. mērķim panāktu tādu subsīdiu ierobežošanu, kas veicina pārmērīgu zvejas kapacitāti, zivju resursu pārzveju, kā arī nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju. Būtisks pavērsiens tika sasniegts 2025. gada 15. septembrī, kad pēc nepieciešamā PTO dalībvalstu skaita pievienošanās spēkā stājās 12. PTO ministru konferencē pieņemtais Nolīgums par zivsaimniecības subsīdijām. MC14 laikā Jaundē ministri atzīmēja nolīguma stāšanās spēkā un uzsvēra tā nozīmi ilgtspējīgas okeānu pārvaldības veicināšanā.

Lai nodrošinātu visaptverošu disciplīnu, PTO dalībvalstis turpinās sarunas par vēl neatrisinātajiem tā saucamajiem otrās fāzes jautājumiem, kas attiecas uz subsīdijām, kuras veicina pārmērīgu zvejas flotes kapacitāti un pārzveju, un kas vēl nav ietverti spēkā esošajā Nolīgumā par zivsaimniecības subsīdijām. MC14 laikā tika apliecināta apņemšanās šīs sarunas turpināt, un darbs pie šiem jautājumiem notiek Ženēvā.

Divpusējā tirdzniecības politika

Divpusējie tirdzniecības līgumi ir paredzēti tam, lai radītu labākas savstarpējās tirdzniecības iespējas, likvidējot vai mazinot muitas nodokļus, palielinot investīciju iespējas un to aizsardzību, nosakot kopīgus noteikumus par tehniskiem standartiem un sanitārajiem un fitosanitārajiem pasākumiem, kā arī prasības citām ar tirdzniecību saistītām jomām.

ES lielu uzmanību pievērš divpusējo attiecību stiprināšanai ar dažādiem tirdzniecības partneriem, un divpusējo tirdzniecības līgumu sarunu ambīcijas ir atkarīgas no tirdzniecības partnera attīstības pakāpes un tā vajadzībām un iespējām. Piemēram, ar jaunattīstības un vismazāk attīstītajām valstīm noslēgto tirdzniecības līgumu mērķis līdz ar citiem ir arī atbalstīt šo valstu (reģionu) attīstību.

2025. gadā ES turpināja vairākas līdzšinējās sarunas par divpusējiem tirdzniecības līgumiem ar vairākām pasaules valstīm un reģioniem.

2025. gada 30. jūnijā Eiropas Komisija un **Ukraina** panāca vienošanos par ES un Ukrainas padziļinātās un visaptverošās brīvās tirdzniecības zonas pārskatīšanu. ES un Ukrainas Asociācijas modernizētais nolīgums noteic Ukrainas pakāpenisku pielāgošanos atbilstošajiem ES ražošanas standartiem, aizsardzības klauzulu un tirdzniecības liberalizāciju, paredzot tirgus aizsardzību jutīgiem produktiem. 2025. gada 29. oktobrī stājās spēkā regula 2025/2199³, ar kuru tiek mainīta tarifu kvotu piemērošana, kā paredzēts modernizētajā ES un Ukrainas Asociācijas nolīgumā.

2025. gada 24. jūlijā tika panākta vienošanās pārskatīt un modernizēt ES un **Moldovas** Padziļināto un visaptverošo brīvās tirdzniecības nolīgumu, Moldovas precēm dodot plašāku un stabilāku piekļuvi ES tirgum. Savukārt 2025. gada septembrī ES Padome apstiprināja nostāju par tirgus piekļuves paplašināšanu septiņiem Moldovas lauksaimniecības produktiem – plūmēm, galda vīnogām, āboliem, tomātiem, ķiplokiem, ķiršiem un vīnogu sulai.

2025. gadā tika atjaunotas sarunas par ES un **Austrālijas** brīvās tirdzniecības nolīgumu. Kopš 2023. gada tās bija pārtrauktas, jo bija radušās domstarpības par lauksaimniecības jautājumiem. Galvenie neatrisinātie jautājumi bija Austrālijas prasības pēc plašākas piekļuves ES tirgum liellopu gaļai, aitas gaļai, piena produktiem un cukuram, kā arī ES vēlme nodrošināt spēcīgāku Eiropas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību. 2025. gada jūnijā abas puses puda apņemšanos atsākt sarunas un panākt vienošanos, norādot, ka atlikušie strīdīgie jautājumi ir ierobežoti. Sarunu atsākšanu veicināja arī ģeopolitiskie apstākļi un abu pušu interese stiprināt ekonomisko sadarbību, dažādot tirdzniecības partnerus un uzlabot piegādes ķēžu noturību.

ES un **Indonēzija** 2025. gadā panāca izšķirošu progresu sarunās par Visaptverošo ekonomisko partnerattiecību nolīgumu (turpmāk – *CEPA*), kas tika apspriests kopš 2016. gada. Nolīguma mērķis ir paplašināt savstarpējo tirgus piekļuvi, veicināt investīcijas un stiprināt sadarbību stratēģiski svarīgās nozarēs, tostarp kritiski svarīgo izejvielu piegādes ķēdēs. Sarunās par *CEPA* tika risināti arī neērti jautājumi, piemēram, par palmu eļļas tirdzniecību un ilgtspējas prasību ievērošanu. 2025. gada 23. septembrī ES un Indonēzija pabeidza sarunas par *CEPA*, kuras bija ilgušas gandrīz desmit gadu, dodot zaļu gaismu nolīguma ratifikācijai.

ES un **Indija** 2025. gadā būtiski paātrināja sarunas par brīvās tirdzniecības nolīgumu, nosakot mērķi pabeigt tās līdz gada beigām. Sarunu laikā tika panākts progress vairākās jomās, tomēr sarežģītākie jautājumi bija saistīti ar tirgus piekļuvi, automobiļu un alkoholisko dzērienu tarifiem, intelektuālā īpašuma aizsardzību un ES Oglekļa ieviešanas mehānismu (*CBAM*). Līdz 2025. gada vidum bija pabeigta ievērojamas daļas nolīguma sadaļu izskatīšana, un abas puses norādīja, ka atlikušie jautājumi ir risināmi politiskā mērogā. ES un Indijas brīvās tirdzniecības nolīguma sarunas beidzās 2026. gada 27. janvārī.

ES un **Taizeme** 2025. gadā turpināja spraigas sarunas par brīvās tirdzniecības nolīgumu. Tās tika atsāktas 2023. gadā pēc gandrīz desmit gadu pārtraukuma. Gada laikā notika vairākas sarunu kārtas, pusēm panākot progresu tādās jomās kā tehniskie tirdzniecības šķēršļi, mazie un vidējie uzņēmumi, ilgtspējīga attīstība un telekomunikāciju pakalpojumi. Līdz 2025. gada beigām nolīgums vēl nebija noslēgts, tomēr sasniegtais progress apliecināja abu pušu apņemšanos tuvākajā laikā pabeigt sarunas par modernu un visaptverošu tirdzniecības nolīgumu.

2025. gadā ES un **Filipīnas** turpināja sarunas par brīvās tirdzniecības nolīgumu pēc to atsākšanas 2024. gadā. Gada laikā notika vairākas sarunu kārtas, un tika panākts progress tādās jomās kā tirdzniecība ar precēm, digitālā tirdzniecība, ilgtspējīgas pārtikas sistēmas, mazo un vidējo uzņēmumu atbalsts, kā arī muitas procedūru vienkāršošana. 2025. gada jūnijā Briselē notikušajā trešajā sarunu kārtā abas puses uzsvēra apņemšanos noslēgt modernu, līdzsvarotu un visaptverošu nolīgumu, kas stiprinātu ekonomiskās saites un padarītu piegādes ķēdes noturīgākas, taču līdz 2025. gada beigām nolīgums vēl nebija noslēgts.

Mercosur jeb Dienvidu kopējais tirgus: pēc tam, kad 2024. gada 6. decembrī *Mercosur* samitā tika panākta pušu politiskā vienošanās par sarunu noslēgšanu un līguma tekstiem, tostarp ilgtspējas instrumentu, 2025. gadā tika turpināts tehniskais un juridiskais darbs, tostarp teksta pārskatīšana, ilgtspējas sadaļas un citu papildinājumu integrēšana. Turklāt nolīgums tika sadalīts divos juridiskos instrumentos – Partnerības nolīgumā un Pagaidu Tirdzniecības nolīgumā. Proti, ES–*Mercosur* Partnerības nolīgums ir nolīgums, kas ietver vairākas jomas, tostarp politisko dialogu, sadarbību, tirdzniecību un investīcijas, un tam būs nepieciešama visu ES dalībvalstu ratifikācija. Savukārt ES–*Mercosur* Pagaidu Tirdzniecības nolīgums ir šaurāks un ietver tikai

³ Komisijas 2025. gada 27. oktobra Īstenošanas regula (ES) 2025/2199, ar ko Īstenošanas regulas (ES) 2020/1988 un (ES) 2020/761 groza attiecībā uz daudzumiem, kurus sakarā ar grozījumiem Asociācijas nolīgumā starp Eiropas Savienību un Ukrainu drīkst importēt saskaņā ar noteiktām tarifa kvotām

tirdzniecības liberalizācijas, tarifu, tirgus piekļuves un tirdzniecības noteikumus. Pagaidu tirdzniecības nolīgumam nav nepieciešams visu dalībvalstu atbalsts, un tas tiek piemērots līdz brīdim, kad stājas spēkā Partnerības nolīgums.

2025. gadā Eiropas Komisija sagatavoja un 3. septembrī iesniedza priekšlikumus nolīguma (t. i., abu paralēlo juridisko instrumentu) parakstīšanai un noslēgšanai, tādējādi būtībā pabeidzot sarunu posmu un pārejot uz oficiālo apstiprināšanas (ratifikācijas) procesu.

Meksika: ES un Meksikas attiecības 2025. gadā ievērojami progresēja līdz ar sarunu pabeigšanu par modernizēto ES–Meksikas Globālo nolīgumu. 2025. gada sākumā tika pabeigtas sarunas par nolīguma saturu, paredzot nozīmīgu esošā 2000. gada nolīguma atjaunošanu un paplašināšanu tirdzniecības, investīciju, pakalpojumu un ilgtspējas jomā. Nolīgums tika parakstīts 2026. gada 22. maijā ES–Meksikas samita laikā. Lai nolīgums stātos spēkā, ES, tās dalībvalstīm un Meksikai ir jāpabeidz nepieciešamās iekšējās ratifikācijas procedūras, apliecinot piekrišanu uzņemties tā saistības. Nolīgums paredz ievērojamu lauksaimniecības tirdzniecības liberalizāciju, samazinot lielos muitas tarifus un paplašinot ES pārtikas un lauksaimniecības produktu piekļuvi Meksikas tirgum, tostarp tādiem produktiem kā siers, gaļa, vīns un konditorejas izstrādājumi, kā arī nodrošinot plašāku tirgus atvēršanu kopumā. Tas stiprina arī ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību lauksaimniecības un pārtikas produktiem, vienlaikus saglabājot ES pārtikas nekaitīguma un sanitāros standartus.

Čīle: 2023. gada 13. decembrī tika parakstīta vienošanās par Pagaidu tirdzniecības nolīgumu, kas ir daļa no esošā ES–Čīles Asociācijas nolīguma modernizācijas pasākumiem. Pagaidu tirdzniecības nolīgums palielinās abpusējās tirdzniecības liberalizācijas pakāpi, ņemot vērā gan kopš Asociācijas nolīguma noslēgšanas (2003. gadā) notikušās pārmaiņas un tendences starptautiskajā tirdzniecībā, gan citos ES divpusējos tirdzniecības nolīgumos ietvertās ambīcijas. Pagaidu tirdzniecības nolīgums tika ratificēts 2024. gada 29. februārī, un tas stājas spēkā 2025. gada 1. februārī.

Lai gan **ASV** ir ES lielākais tirdzniecības partneris, starp ES un ASV nav īpaša brīvās tirdzniecības nolīguma. Sadarbība galvenokārt tiek īstenota ar ES–ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes starpniecību – tā kopš 2021. gada kalpo par galveno dialoga partneri tirdzniecības, ekonomikas un tehnoloģiju jautājumos. 2025. gadā ASV ieviesa un paplašināja ievad muitas tarifu piemērošanu vairākām importētajām precēm, tostarp lauksaimniecības produktiem, pamatojot to ar nepieciešamību stiprināt vietējo ražošanu un mazināt tirdzniecības deficītu. Šis lēmums saasināja transatlantiskās tirdzniecības attiecības. ES un ASV 2025. gada 27. jūnijā pēc spraigām sarunām panāca vienošanos par tirdzniecības attiecību jautājumiem, un ASV, to ievērojot, noteica muitas tarifu griestus ES precēm 15 % apmērā. Savukārt 2025. gada 21. augustā abas puses nāca klajā ar kopīgu paziņojumu, tādējādi institucionalizējot politisko vienošanos un nosakot turpmāko rīcību tās ieviešanai.

2025. gada 20. jūnijā spēkā stājās Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2025/1227⁴, ar ko ievērojami tiek palielināti muitas nodokļi lauksaimniecības un pārtikas precēm (50 % papildus pašlaik piemērojamam muitas nodoklim), tās importējot ES no **Krievijas** un Baltkrievijas, savukārt atsevišķiem mēslošanas līdzekļiem muitas nodokļi tiks palielināti pakāpeniski trīs gadu pārejas periodā. Priekšlikums neskar zivis un to izstrādājumus. Ierosinātie pasākumi vērsti uz to, lai samazinātu minēto preču importu ES neatkarīgi no tā, vai to izcelsmes valstis ir Krievija un Baltkrievija vai arī tās tieši vai netieši eksportē konkrētās preces. Reaģējot uz Krievijas agresiju pret Ukrainu un meklējot iespējas noteikt ierobežojumus, kas būtu vērsti uz tirdzniecības vājināšanu ar Krieviju un Baltkrieviju, tādā veidā sekmējot arī Krievijas ienākumu samazināšanos, 2024. gada 8. martā Latvijā spēkā stājās nacionāla mēroga aizliegums importēt noteiktas Krievijas un Baltkrievijas preces. Šī nacionālā importa aizlieguma darbības laiks tika paredzēts līdz 2025. gada 1. jūlijam. Šī Latvijas iniciatīva – nacionālais importa aizliegums – ir papildelements kopējā Eiropas Savienības sankciju un ierobežojumu politikā. Nolūkā arī turpmāk ievērot un garantēt Latvijas sabiedrības drošību (publisko interešu aizsardzību, tostarp tiesības uz īpašumu) un labklājību (sabiedrības kopējo materiālo labumu vairošanu) Latvijas Saeima 2025. gada 3. aprīlī pieņēma lēmumu par nacionālā importa aizlieguma turpināšanu vēl uz gadu līdz 2026. gada 1. jūlijam. Lēmums par nacionālā importa aizlieguma pagarināšanu stājās spēkā 2025. gada 24. aprīlī. Ievērojot nacionālo importa aizliegumu, Latvijā liegts ievest (importēt) noteiktus lauksaimniecības un lopbarības produktus no Krievijas un Baltkrievijas. Tāpat šos produktus aizliegts ievest no trešajām valstīm, ja to izcelsmes valsts ir Krievija vai Baltkrievija. Aizliegto produktu saraksts noteikts Ministru kabineta

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2025. gada 17. jūnija Regula (ES) 2025/1227 par izmaiņām muitas nodokļos, kas piemērojami konkrētām importētām precēm, kuru izcelsme ir Krievijas Federācijā un Baltkrievijas Republikā vai kuras eksportē no minētajām valstīm

2024. gada 5. marta noteikumos Nr. 158 "Noteikumi par ieviešanai (importēšanai) Latvijā aizliegtiem lauksaimniecības un lopbarības produktiem" Aizliegums attiecas uz visiem dārzeņiem (kombinētās nomenklatūras (turpmāk – KN) 7. nodaļas produktiem), visiem augļiem, ogām un riekstiem (KN 8. nodaļas produktiem), visiem graudaugiem (KN 10. nodaļas produktiem), noteiktām lopbarības izejvielām un gatavo lopbarību (KN 23. nodaļas produktiem). Šis aizliegums tika ieviests tāpēc, ka Krievijas agresija Ukrainā turpinās un nav mainījušies apstākļi, kuru ietekmē tika pieņemts 2024. gada nacionālais importa aizliegums, saglabājot visus tos apsvērumus un pamatojumus, kas bija spēkā, pieņemot lauksaimniecības un lopbarības produktus no Krievijas un Baltkrievijas.

ES un **Apvienotie Arābu Emirāti (AAE)** panāca vienošanos par sarunu uzsākšanu saistībā ar brīvās tirdzniecības nolīgumu. Sarunas oficiāli tika atklātas 2025. gada 28. maijā, un jau 24.–26. jūnijā notika pirmā sarunu kārtā, kurā tika apspriesti visi nākamā nolīguma galvenie elementi, tostarp preču tirdzniecība, pakalpojumi, investīcijas un digitālā tirdzniecība. Eiropas Komisija norāda, ka paredzētais nolīgums paredz pakāpenisku tarifu samazināšanu un tirgus pieejamības uzlabošanu. Lai gan 2025. gada beigās nolīgums vēl nebija noslēgts, sarunas noritēja atbilstoši plānotajam grafikam, tādējādi iezīmējot būtiskāko progresu ES tirdzniecības attiecībās ar Persijas līča reģiona valstīm 2025. gadā.

2025. gadā ES un **Marokas** tirdzniecības attiecības tika pielāgotas ES Tiesas spriedumam par Rietumsahāras izcelsmes precēm. Tika ieviesti jauni pagaidu noteikumi, kas turpina nodrošināt Marokas lauksaimniecības produktu piekļuvi ES tirgum ar atvieglotiem nosacījumiem, bet vienlaikus paredz precīzāk norādīt produktu izcelsmi ar skaidrāku marķējumu, no kurienes tie nāk.

ES un **Tunisijas** tirdzniecības attiecībās tika turpināta Viseiropas un Vidusjūras reģiona valstu izcelsmes noteikumu sistēmas modernizācija, kas ir vērsta uz atvieglotās tirdzniecības vienkāršošanu starp ES un Vidusjūras reģiona valstīm. Tādējādi tika atvieglota Tunisijas lauksaimniecības un pārtikas produktu piekļuve ES tirgum, jo tika vienkāršotas sarežģītās prasības par preču izcelsmes pierādīšanu un dokumentāciju. Vienlaikus tika paplašinātas iespējas izmantot reģionālo kumulāciju, kas ļauj efektīvāk iesaistīt dažādu Viseiropas un Vidusjūras reģiona valstu izejvielas, nezaudējot atviegloto tarifu režīmu.

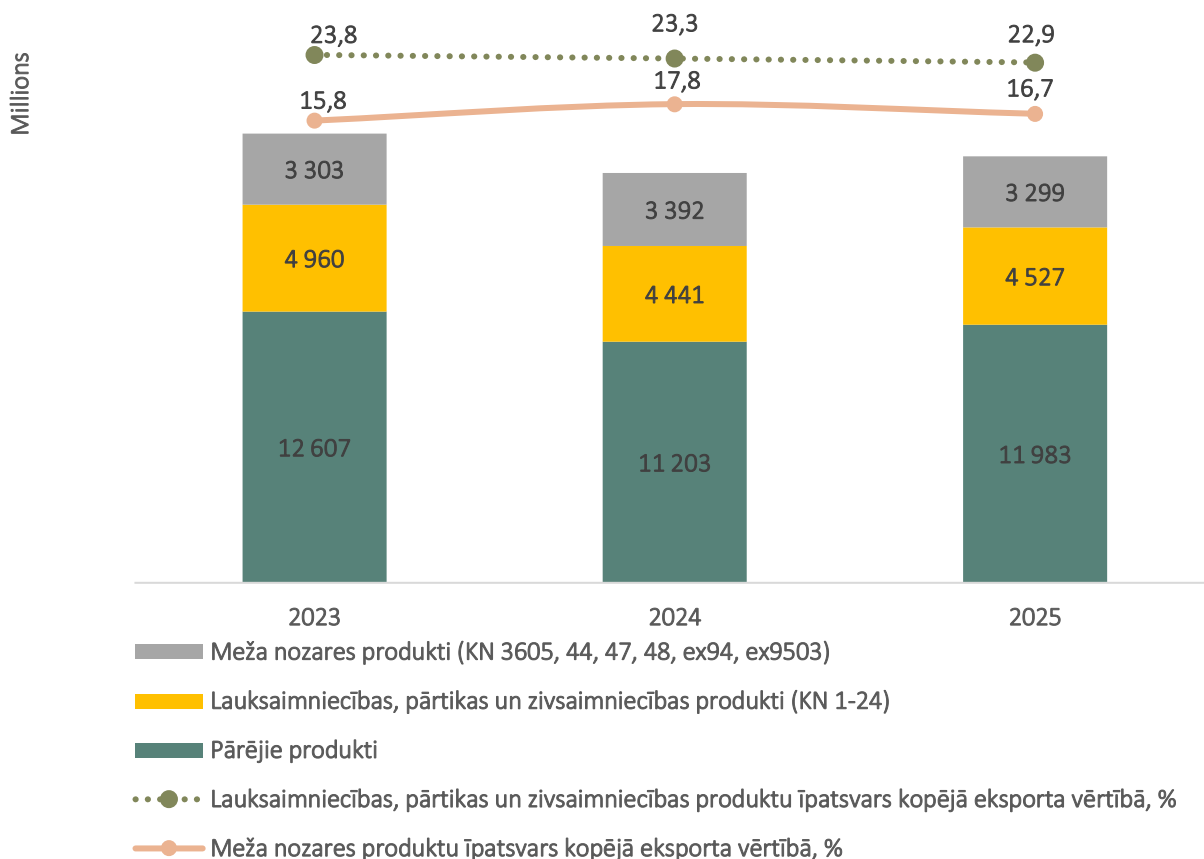
Vienpusējie ES tirdzniecības pasākumi

Vienpusējie ES piemērotie tirdzniecības pasākumi tiek īstenoti, izmantojot vispārējo preferenču sistēmu (turpmāk – VPS), kas nodrošina tirdzniecības atvieglojumus jaunattīstības valstīm un teritorijai, neprasot līdzvērtīgu tirdzniecības atvieglojumu piemērošanu ES produktu eksportam uz šīm valstīm. VPS juridiskais pamats ir Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 31. oktobra Regula (ES) Nr. 978/2012 par vispārējo tarifa preferenču sistēmas piemērošanu. 2026. gada sākumā tika pabeigta VPS reforma, un 2026. gada 22. maijā ES Padome pieņēma pārskatīto VPS regulu, kurā sistēma ir padarīta mērķtiecīgāka un ciešāk sasaistīta ar ilgtspējas, cilvēktiesību un labas pārvaldības prasību ievērošanu, vienlaikus pastiprinot atvieglojumu piešķiršanas un atsaukšanas mehānismus. Jaunais regulējums stāsies spēkā un tiks piemērots 10 gadus, sākot no 2027. gada 1. janvāra, bet līdz tam brīdim turpina darboties esošā sistēma pārejas režīmā.

VPS ir viens no galvenajiem ES instrumentiem, lai mazinātu nabadzību un veicinātu ilgtspējīgu attīstību jaunattīstības valstīs, palīdzot tām iekļauties vispasaules tirgū un gūt ieņēmumus starptautiskajā tirdzniecībā. VPS ietver trīs režīmus: vispārējo VPS režīmu (izmanto 11 valsti), īpašo veicināšanas režīmu ilgtspējīgai attīstībai un labai pārvaldībai (VPS+), kuru ir tiesīgas izmantot astoņas valstis, un īpašo režīmu vismazāk attīstītajām valstīm ("Everything But Arms" – "Viss, izņemot ieročus") – šo režīmu izmanto 46 valstis.

7.2. Ārējās tirdzniecības analīze

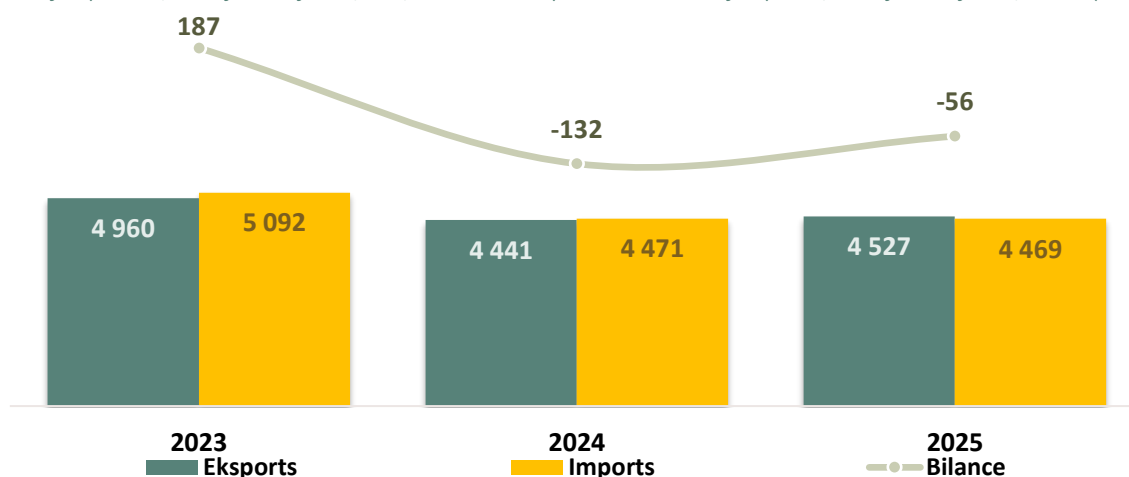
Latvijas lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksporta vērtība 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu ir palielinājusies par 86,4 milj. eiro jeb 1,9 %, veidojot 22,9 % no kopējās Latvijas eksporta vērtības. Savukārt meža nozares produktu eksporta vērtība 2025. gadā samazinājās par 93,6 milj. eiro jeb 2,8 % un veidoja 16,7 % no kopējās Latvijas eksporta vērtības. (Sk. 7.1. att.)

7.1. attēls. Latvijas lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu un meža nozares produktu eksporta īpatsvars kopējā Latvijas eksportā, milj. eiro

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu, lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksports palielinājās par 86,4 milj. EUR jeb 1,9 %, savukārt imports samazinājās par 2,2 milj. EUR jeb 0,05 %. (Sk. 7.2. att.)

7.2. attēls. Latvijas lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu ārējās tirdzniecības balance, milj. EUR

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

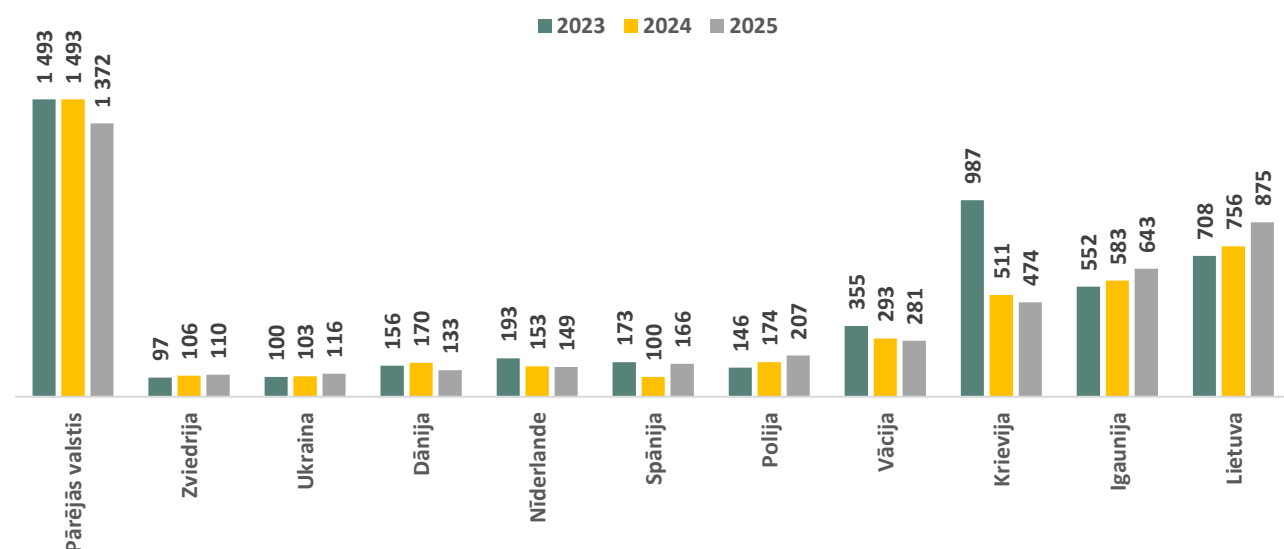

Pārtikas un lauksaimniecības produktu eksports

Kopumā 2025. gadā lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produkti no Latvijas tika eksportēti uz 146 valstīm.

Salīdzinājumā ar 2024. gadu 2025. gadā Latvijas tirdzniecības vērtība ar ES valstīm palielinājās par 3157 milj. eiro jeb 11 %, bet eksports uz trešajām valstīm samazinājās par 221 milj. eiro jeb 14 %.

Lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksporta struktūrā eksports uz ES valstīm 2025. gadā veidoja 70 %, bet uz trešajām valstīm – 30 %.

7.3. attēls. Desmit nozīmīgākās Latvijas lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksporta galamērķa valstis, milj. EUR

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

Nozīmīgākās Latvijas pārtikas un lauksaimniecības produktu eksporta galamērķa valstis ir Lietuva, Igaunija un Krievija⁵. Eksports uz šīm valstīm kopumā veidoja gandrīz pusi (44 %) no Latvijas lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksporta vērtības 2025. gadā: uz Lietuvu – 19 %, uz Igauniju – 14 % un Krieviju – 11 % no kopējās lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksporta vērtības. (Sk. 7.3. att.)

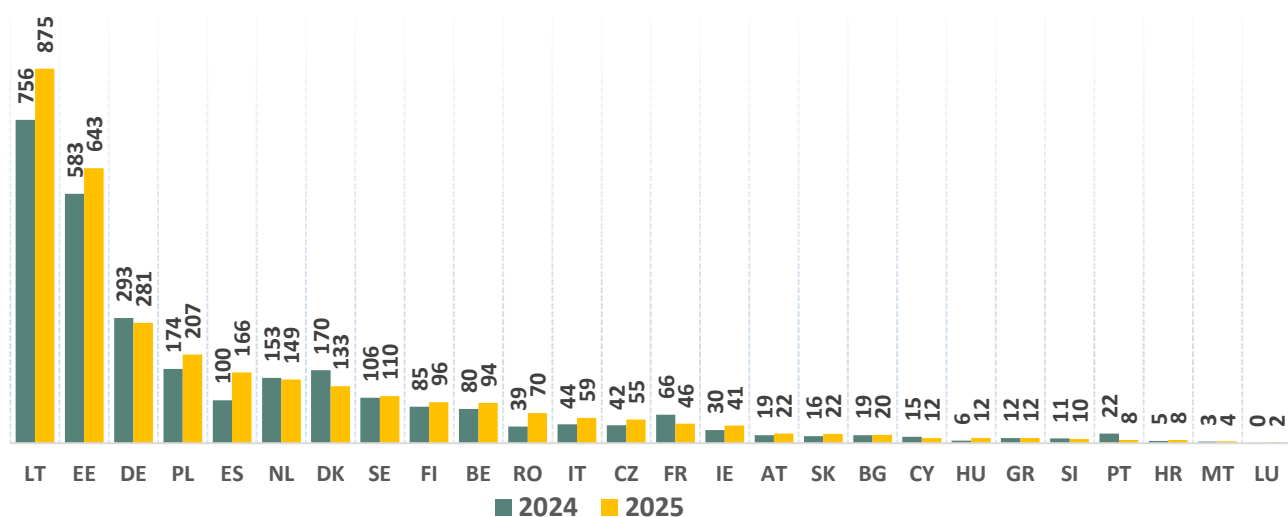
Vērtējot Latvijas lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksportu uz ES valstīm, secināms, ka 57 % eksporta produkcijas 2025. gadā tika realizēta trīs ES valstīs – Lietuvā, Igaunijā un Vācijā. Starp ES valstīm nozīmīgākā eksporta galamērķa valsts bija Lietuva: 2025. gadā eksporta īpatsvars uz to veidoja 28 % no kopējās eksporta vērtības uz ES valstīm, kā arī salīdzinājumā ar 2024. gadu eksporta vērtība palielinājās par 120 milj. eiro jeb 16 %. (Sk. 7.4. att.)

Nozīmīgākās eksporta produktu grupas no Latvijas uz Lietuvu bija piens, tā produkti, olas un medus (KN 04) ar 31 %, labības, miltu un miltu konditorejas izstrādājumi (KN 19) ar 9 %, kā arī augļi un rieksti (KN 08) ar 6 % no lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksporta vērtības uz kaimiņvalsti.

Uz pārējām divām nozīmīgākajām eksporta valstīm no ES valstīm – Igauniju un Vāciju – 2025. gadā eksports palielinājās uz Igauniju par 60 milj. eiro jeb 10 %, bet uz Vāciju samazinājās par 11 milj. eiro jeb 4 %.

Eksporta vērtības kāpums 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu tika pieredzēts uz Spāniju (par 65 %), Rumāniju (par 82 %) un Itāliju (par 34 %), savukārt eksporta vērtība samazinājās ne tikai uz Vāciju, bet arī uz Nīderlandi (par 2 %), Dāniju (par 22 %), Franciju (par 31 %), Kipru (par 18 %), Grieķiju (par 4 %), Slovēniju (par 16 %) un Portugāli (par 65 %).

5 * Pēc "Eurostat" datiem 2025. gadā eksporta vērtība uz Krieviju sasniedza 474 milj. EUR. Lielāko daļu no šī apjoma veido reeksports — preces, kas no citām valstīm cauri Latvijai kā Eiropas Savienības ārējai robežai tālāk tika izvestas uz Krieviju. Produkcija ar norādi par Latvijas izcelsmi 2025. gadā uz Krieviju tika eksportēta 0,8 milj. EUR vērtībā (par 25 % mazāk nekā 2024. gadā): 73 % eksportu veidoja pārtikas piedevas (KN 2106) un 26 % — augļu piedevas (KN 2007). No 2024. gada 8. marta Latvijā ir aizliegts no Krievijas un Baltkrievijas ievest graudaugus, lopbarības produktus, augļus un dārzeņus. Lauksaimniecības un lauku attīstības likuma izpratnē ieviešana Latvijā ir šo produktu laišanu brīvā apgrozībā, izņemot laišana brīvā apgrozībā nolūkā piegādāt produktus saņēmējam citā dalībvalstī. Vienlaikus no 2024. gada 1. jūlija ir spēkā paaugstinātie ES muitas tarifi virknei Krievijas un Baltkrievijas izcelsmes produktu, tostarp graudaugiem, lopbarības produktiem u. c. No 2025. gada jūlija stājās spēkā paaugstināti ES muitas tarifi visiem pārtikas un lauksaimniecības produktiem, izņemot zivīm un to produktiem.

7.4. attēls. Latvijas lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksporta galamērķa valstis ES, milj. eiro

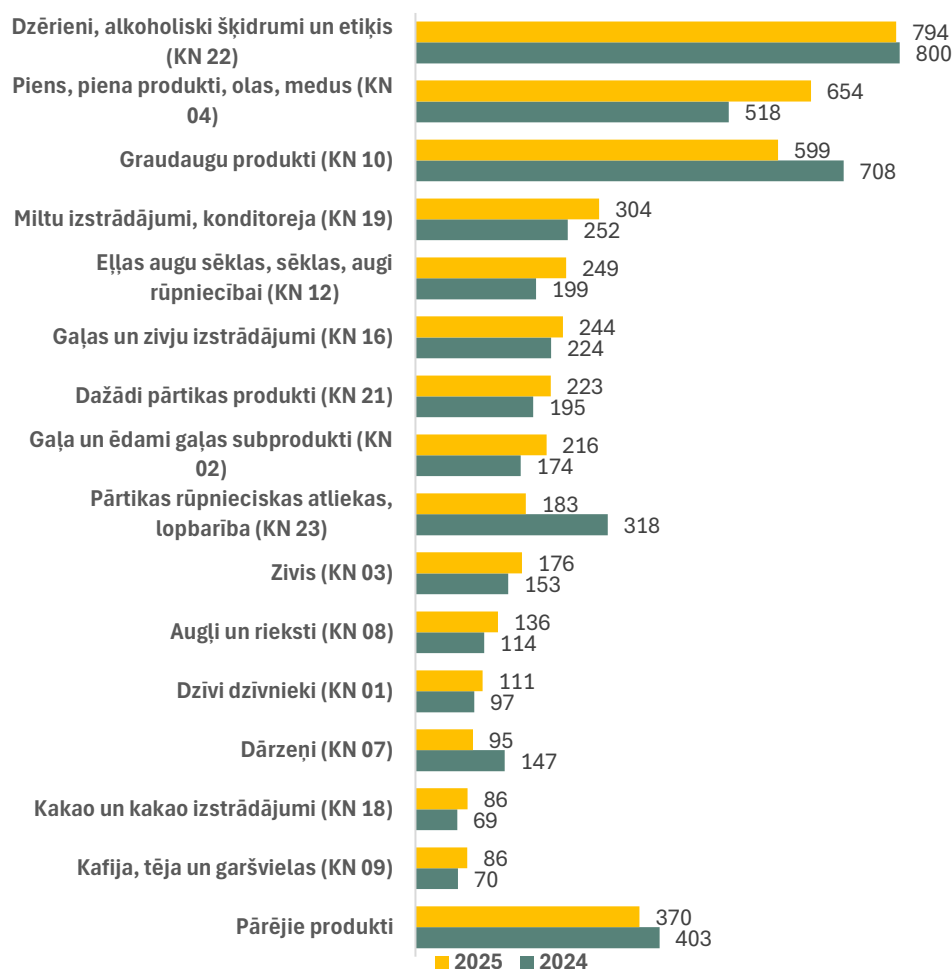
Avots: ZM pēc Eurostat datiem

2025. gadā trīs nozīmīgākās Latvijas eksporta produktu grupas tradicionāli bija

- dzērieni, alkoholiskie šķidrumi un etiķis ar 18 % no kopējās lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksporta vērtības, kas 2025. gadā samazinājās par 6 milj. eiro;
- piens un tā produkti, olas un medus ar 14 % no kopējās lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksporta vērtības, kas 2025. gadā palielinājās par 136 milj. eiro;
- graudaugi ar 13 % no kopējās lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksporta vērtības, kas 2025. gadā nokritās par 108 milj. eiro. (Sk. 7.5. att.)

2025. gadā eksporta vērtība ievērojami pakāpās arī miltu izstrādājumiem un konditorejai (par 21 % jeb 52 milj. eiro), eļļas augu sēklām (par 25 % jeb 50 milj. eiro), gaļai un ēdamiem gaļas subproduktiem (par 24 % jeb par 43 milj. eiro) un augļiem un riekstiem (par 20 % jeb par 23 milj. eiro).

2025. gadā eksporta vērtība samazinājās pārtikas rūpniecības atliekām (par 43 % jeb par 135 milj. eiro) un dārzeņiem (par 35 % jeb 52 milj. eiro).

7.5. attēls. Latvijas lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksports sadalījumā pa produktu grupām, milj. eiro

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

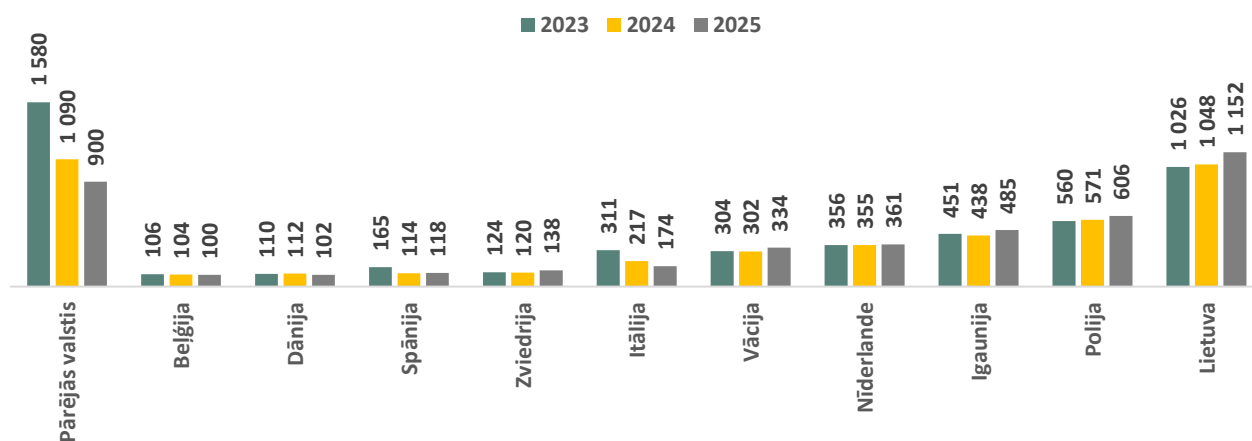

Pārtikas un lauksaimniecības produktu imports

Latvijā 2025. gadā lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produkti kopumā tika importēti no 117 valstīm.

Minēto produktu importa struktūrā 2025. gadā lielāko daļu veidoja imports no ES valstīm – no tām tika ievests 88 % lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu. 2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu imports Latvijā no ES valstīm kopumā palielinājās par 208 milj. eiro jeb 6 %, bet no trešajām valstīm imports samazinājās par 210 milj. eiro jeb 28 %.

Nozīmīgākā importa tirdzniecības partnervalsts ir Lietuva, no kuras 2025. gadā Latvijā tika importēti 26 % no kopējā lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu apjoma pēc to vērtības. (Sk. 7.6. att.)

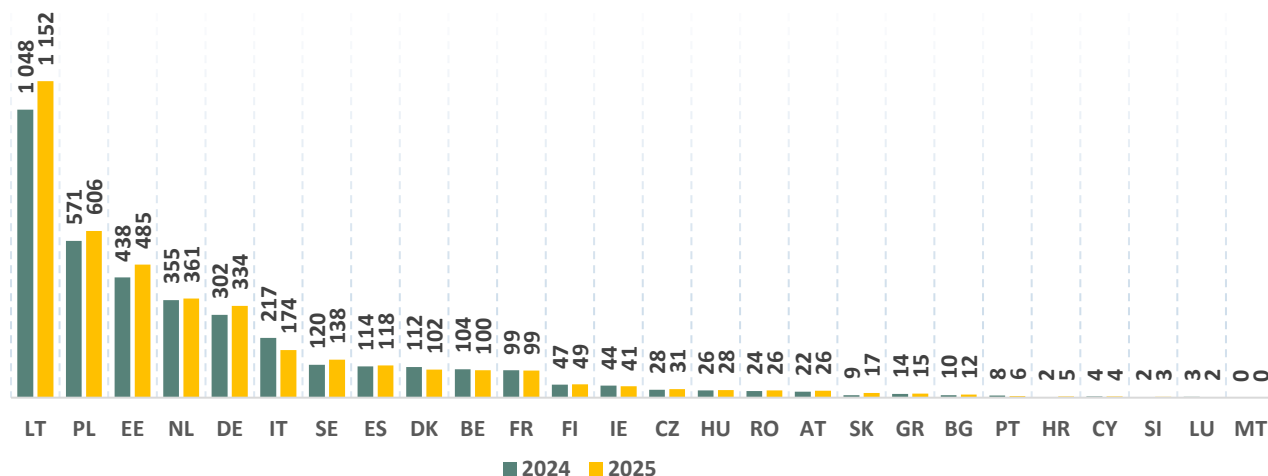
7.6. attēls. Desmit nozīmīgākās Latvijas lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu importa valstis, milj. EUR

Avots: ZM pēc Eurostat datiem

Arī no ES valstīm nozīmīgākā importa valsts ir Lietuva ar 29 % no kopējās importa vērtības starp ES valstīm (sk. 7.7. att.). Nozīmīgākās importa produktu grupas no Lietuvas bija graudaugi, t. i., kvieši (KN 10), kas veidoja 10 %, piens un tā produkti (siers, krējums) ar 10 %, kā arī pārtikas rūpniecības atliekas un lopbarība (KN 23) ar 9 % no lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu importa vērtības no kaimiņvalsts.

Otra nozīmīgākā importa valsts ir Polija (15 % no kopējās importa vērtības) un trešā – Igaunija (12 %). 2025. gadā visstraujākais importa vērtības kāpums starp visām ES valstīm bija Lietuvai, importētās produkcijas vērtībai palielinoties par 103 milj. eiro jeb 10 %.

2025. gadā viskrasākais importēto preču kritums bija no Itālijas (par 44 milj. eiro jeb 20 %) un Dānijas (par 10 milj. eiro jeb 9 %).

7.7. attēls. Latvijas lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu importa valstis starp ES valstīm, milj. EUR

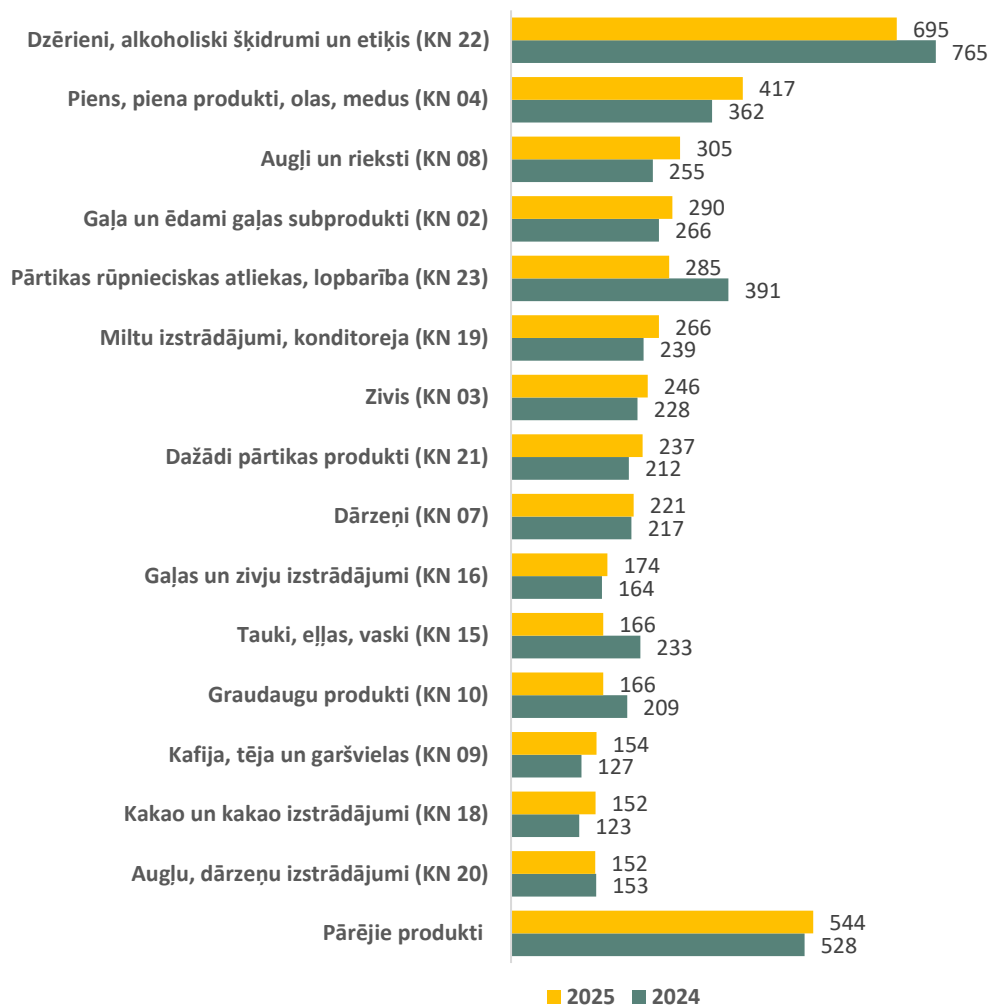
Avots: ZM pēc Eurostat datiem

2025. gadā Latvijas nozīmīgākie importa produkti bija

- dzērieni, alkoholiski šķidrumi un etiķis ar 16 % no kopējās lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu importa vērtības, kas saruka par 9 % jeb 70 milj. eiro;
- piens un tā produkti, olas un medus ar 9 % no kopējās lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu importa vērtības, kas pakāpās par 15 % jeb 9 milj. eiro;
- augļi un rieksti ar 7 % no kopējās lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu importa vērtības, kas palielinājās par 19 % jeb 49 milj. eiro.

2025. gadā importa vērtība ievērojami cēlusies kakao un tā izstrādājumiem (par 24 % jeb 29 milj. eiro), kafijai, tējai un garšvielām (par 22 % jeb 27 milj. eiro), dažādiem pārtikas produktiem (par 12 % jeb 25 milj. eiro) un miltu izstrādājumiem un konditorejai (par 12 % jeb 27 milj. eiro).

Importa vērtība ievērojami samazinājās arī pārtikas rūpniecības atliekām (par 27 % jeb 107 milj. eiro), taukiem, eļļām, vaskiem (par 29 % jeb 67 milj. eiro) un graudaugu produktiem (par 21 % jeb par 27 milj. eiro).

7.5. attēls. Latvijas lauksaimniecības un pārtikas produktu imports sadalījumā pa produktu grupām, milj. eiro
Avots: ZM pēc Eurostat datiem

8. IZGLĪTĪBA, ZINĀTNE, KONSULTĀCIJAS

8.1. Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

Studiju programmas

LBTU ir viena no zinātņu universitātēm Latvijā, kas īsteno pamatstudiju, maģistra un doktora studiju programmas, kā arī pētniecību dažādām tautsaimniecības nozarēm. Universitāte piedāvā studijas 54 studiju programmas vienā no trijiem īstenojamiem stratēģiskās specializācijas virzieniem – biozinātnēs, inženierzinātnēs un sociālajās zinātnēs. Universitātes spēks sakņojas šo trīs virzienu sadarbībā un mijiedarbībā.

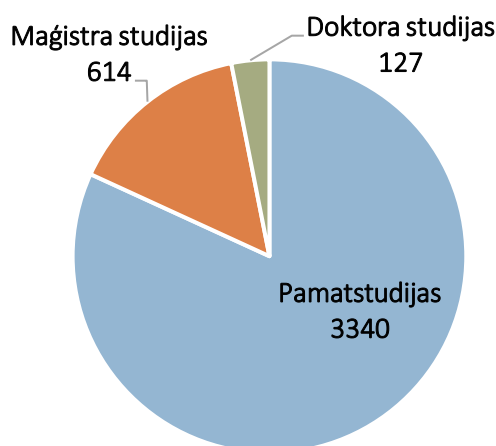
2025./2026. studiju gadā LBTU īstenoja 54 studiju programmas 13 studiju virzienos:

- 26 pamatstudiju programmas (tostarp vienu e-studiju veidā);
- 17 augstākā līmeņa programmu;
- 11 doktora studiju programmu.

Studenti

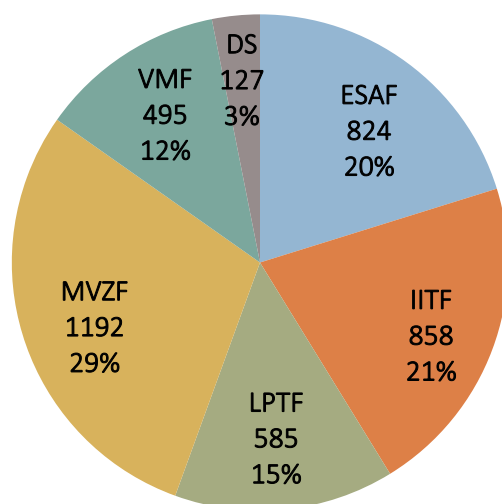
2025. gadā 1. oktobrī LBTU studēja 4081 students: pamatstudijās – 3340, augstākā līmeņa studijās – 614, doktora studijās – 127.

8.1. attēls. Studējošo skaits LBTU 01.10.2025.

Avots: Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

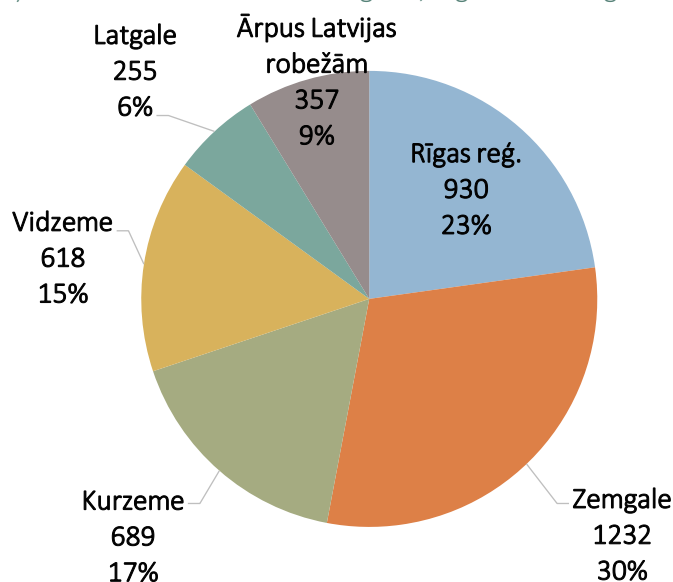
Studējošo skaita sadalījums pa fakultātēm ir šāds: visvairāk studējošo bija Meža un vides zinātņu fakultātē – 1192, un nākamās pēc studējošo skaita ir Inženierzinātņu un informācijas tehnoloģiju fakultāte ar 858, Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē ar 824, Lauksaimniecības un pārtikas tehnoloģijas fakultāte ar 585 un Veterinārmedicīnas fakultāte ar 495 studējošo. No 2023. gada 1. septembra doktora studijas ir pārņēmusi Doktorantūras skola. 2025. gadā doktora studijās bija 127 doktorantu. (Sk. 8.2. att.).

8.2. attēls. Studējošo skaita sadalījums pa fakultātēm 01.10.2025.

Avots: Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

Tradicionāli lielākā daļa LBTU studentu nāk no Zemgales, Rīgas un tās reģiona. (Sk. 8.3. att.)

8.3. attēls. Studējošo sadalījums pēc dzīvesvietas 01.10.2025.

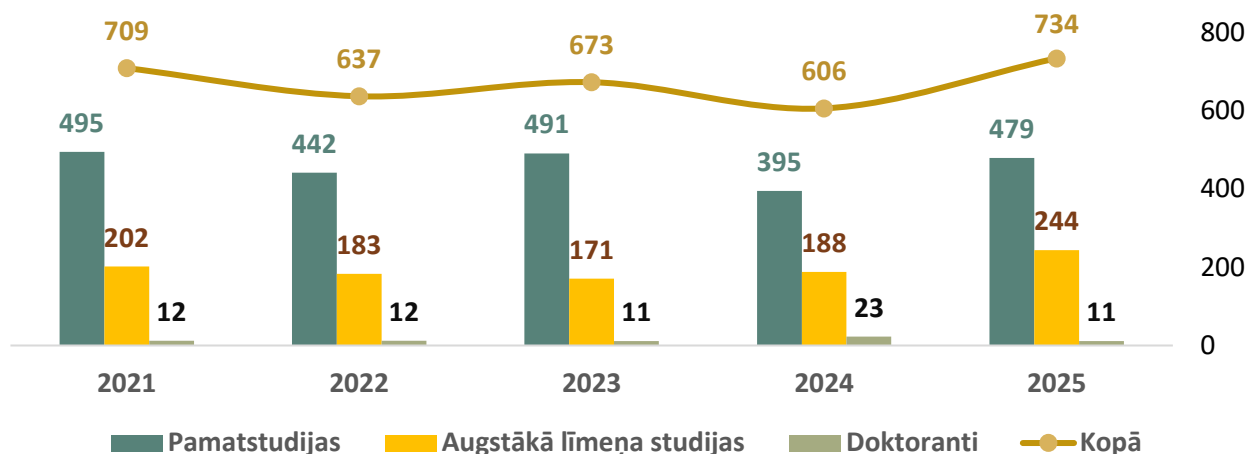
Avots: Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

Absolventi

2025. gadā LBTU diplomu saņēma 734 absolventi: 479 – pamatstudijās, 244 – maģistra studijās, un 11 doktorantu aizstāvēja promocijas darbus.

Ar izcilību studijas absolvēja un “sarkano diplomu” saņēma 33 absolventi: 21 no Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes un pa sešiem no Meža un vides un zinātņu fakultātes un Lauksaimniecības un pārtikas tehnoloģijas fakultātes.

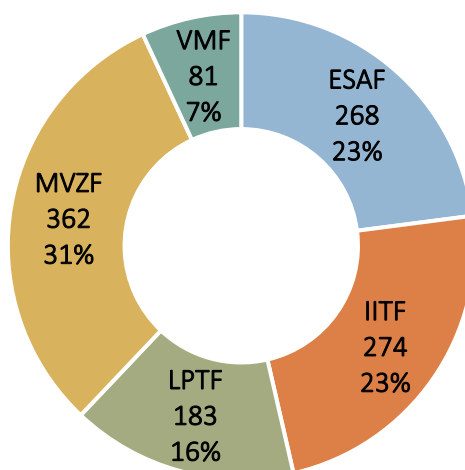
8.4. attēls. LBTU absolventu skaita dinamika

Avots: Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

Uzņemšana

2025. gadā LBTU tika uzņemti 1168 jauni studenti, no tiem 922 pamatstudijās, 246 augstākā līmeņa studijās un 32 doktoranti. Uzņemto studējošo sadalījums pa fakultātēm ir parādīts 8.5. attēlā.

8.5. attēls. LBTU uzņemto studējošo sadalījums pa fakultātēm

Avots: Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

Tālākizglītība

Mūžizglītības centra organizētajos tālākizglītības, profesionālās pilnveides un neformālās izglītības programmās mācījušies un apliecības (sertifikātus) saņēmuši 1898 dalībnieki.

2025. gadā studiju kursus klausītāju statusā piedalījās 168 dalībnieki.

Īstenotie projekti

Beidzās ZM iepirkums par mācību organizēšanu un īstenošanu Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam pasākuma “Zināšanu pārnese un informācijas pasākumi” apakšpasākumā “Profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumi” (LAD 10.2.1.-2.36/23/P21)

Ieviešanas laiks: 2023.–2025. gads

Partneri:

- Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (vadošais partneris);
- Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes Mūžizglītības centrs (turpmāk šajā nodaļā – MC).

Erasmus+ projekts “Koleģiāls atbalsts noturībai un izaugsmei izglītībā” (COSERE - Collegial Support for Resilience and Growth in Education) (līguma Nr. 2022-1-LV01-KA220-SCH-000086643)

Ieviešanas laiks: 2022.–2025. gads

Partneri:

- Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes MC (vadošais partneris);
- Eiropas pētījumu un iniciatīvu centrs (CESIE) (Itālija);
- Izglītības tehnoloģiju pētniecības un attīstības centrs (Center for Advancement of Research and Development in Educational Technology LTD – CARDET) (Kipra);
- “Spectrum” pētniecības centrs CLG (Īrija);
- Nacionālais skolotāju profesionālās attīstības centrs (Gruzija);
- Masarika Universitāte (Čehija).

Erasmus+ projekts “Atvērtā pārtikas inovāciju universitāte” (Open Food Innovation University – OFINU) (līguma Nr. 101128855 – OFINU - ERASMUS-EDU-2023-CBHE)

Ieviešanas laiks: 2024.–2027. gads

Partneri:

- Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes MC (vadošais partneris);
- Taškentas Valsts agrārās universitātes Samarkandas filiāle;
- Andidžonas Lauksaimniecības un agrotehnoloģiju institūts;
- Tadžikistānas Tehnoloģiju universitāte;
- Kuļabas Tehnoloģiju un inovāciju vadības institūts;
- Tadžikistānas Tehnoloģiju universitātes filiāle Isfarā;
- (Slovākijas Lauksaimniecības universitāte Nitrā).

Atvēršanas un noturības mehānisma projekts “Digitālo prasmju attīstība jaunu produktu un tehnoloģiju attīstībai Latvijas komersantos” (Nr. 2.3.1.2.i.O/1/24/CFLA/002)

Ieviešanas laiks: 2024.–2026. gads

Partneri:

- Latvijas Digitālais akselerators (vadošais partneris), Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes MC, Latvijas Universitātes Profesionālās pilnveides akadēmija;
- Rīgas Tehniskā universitāte.

Ārlietu ministrijas granta programma “Izglītības un zināšanu atbilstības un pieejamības veicināšana Uzbekistānas un Tadžikistānas pārtikas nozares attīstībai” (līguma Nr. LV-70).

Ieviešanas laiks: 2025.–2026.

Partneri:

- Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes MC (vadošais partneris);
- SIA “Oriyon Rustam”, LLC “Agromir”, LLC “Maroqand Meva Sabzavot”, LLC “Navigul”, Hatlonas Uzņēmēju asociācija, Tadžikistānas Starptautiskā Lauksaimniecības produktu ražotāju un eksportētāju asociācija, AS “Shiri Dushanbe”, Samarkandas Agroinovāciju un pētniecības universitāte, Andidžonas Lauksaimniecības un agrotehnoloģiju institūts, Tadžikistānas Tehnoloģiju universitāte, Tadžikistānas Inovāciju un digitālo tehnoloģiju universitāte, Tadžikistānas Tehnoloģiju universitātes filiāle Isfarā.

Eiropas Sociālā fonda Plus projekts “Nacionālā un starptautiska mēroga pasākuma īstenošana izglītojamo talantu attīstībai” (līguma Nr. 25.1 – 08/3)

Ieviešanas laiks: 2025.–2026.

Partneri:

- Valsts izglītības attīstības aģentūra (vadošais partneris), Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes MC.

2025. gadā Zemgales un Vidzemes reģionu skolēnu Zinātniskās pētniecības darbu (ZPD) konferencei iesniegti 246 skolēnu ZPD no 30 izglītības iestādēm.

MC profesionālās izaugsmes projekts vidusskolēniem "Inženiera starts: izzini, izpēti, izvēlies!"

Ieviešanas laiks: 2025. aprīlis–oktobris

Sadarbības partneri:

- SIA "Rīgas ūdens", SIA "Daugavpils ūdens", AS "Sadales tīkls", SIA "UPPE", SIA "ZAZA TIMBER", SIA "Orkla Latvia", SIA "Latvijas Piens", AS "Latvijas Maiznieks", Rīgas Valsts 1. ģimnāzija, Jelgavas Valsts ģimnāzija, Jelgavas Tehnikums, Jelgavas 5. vidusskola, Rīgas Juglas vidusskola, Rīgas Klasiskā ģimnāzija, Daugavpils Valsts ģimnāzija, Daugavpils Zinātņu vidusskola, Daugavpils Tehnoloģiju vidusskola, Rīgas 64. vidusskola un Rīgas Āgenskalna Valsts ģimnāzija.

LBTU Fundamentālā bibliotēka

LBTU Fundamentālā bibliotēka (FB) nodrošina lietotājus ar informācijas resursiem atbilstoši studiju programmām, pētniecības virzieniem un Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes Attīstības stratēģijā 2023.–2027. gadam izvirzītajiem mērķiem.

Bibliotēkas krājumā 2025. gada beigās bija 396 010 izdevumu eksemplāru. 2025. gadā tika saņemti 1786 jauni eksemplāri. 2025. gada 31. decembrī bibliotēkas lietotāju skaits pēc vienotās lasītāja kartes bija 4150, bibliotēkas virtuālais apmeklējums – 196 812, fiziskais apmeklējums – 225 055, izsniegums – 239 184, t. sk. digitālais izsniegums – 204 228.

Bibliotēkas darbinieki veido astoņas datubāzes, kā arī digitalizē krājumus. Jau ir izveidotas divas digitālās kolekcijas – "LBTU mācībspēku publikācijas un vēsture" un "LBTU aizstāvētie promocijas darbi". Tiek veidots LBTU repozitorijs. Ierakstu skaits LBTU mācībspēku un pētnieku publikāciju datubāzē gada beigās bija 44 682.

Bibliotēka lietotājiem piedāvā gan FB darbinieku veidotos, gan abonētos elektroniskos resursus – tiešsaistes datubāzes, tostarp pilnteksta datubāzes. Informāciju var meklēt 25 abonētajās pilnteksta un bibliogrāfiskās informācijas tiešsaistes datubāzēs, kā arī vairākās izmēģinājuma datubāzēs.

Bibliotēka attīsta savus tradicionālos pakalpojumus un ievieš arī jaunus pakalpojumu veidus. Meklētājprogramma PRIMO dod iespēju vienlaikus meklēt informāciju bibliotēku ALEPH kopkatalogā, abonētajās un brīvpieejas tiešsaistes datubāzēs, kā arī LBTU bibliotēkas veidotajās datubāzēs.

Pieeja datubāzēm tiek nodrošināta no lietotāju darbavietām LBTU tīklā un LBTU zinātniskajos institūtos, izmantojot pieslēgumu no datoru IP adresēm, kā arī ar LBTU IS lietotājkontu vai lietotāja vārdu un paroli ārpus LBTU tīkla.

EzProxy dod iespēju abonētajām e-žurnālu un e-grāmatu datubāzēm, kā arī izmēģinājuma datubāzēm pieslēgties ārpus LBTU tīkla, izmantojot LBTU IS lietotājkontu. 2025. gadā *EzProxy* apmeklējumu skaits bija 51 073. Gadu no gada *EzProxy* izmantošanas rādītāji palielinās.

Jāpiebilst, ka bibliotēkas lietotāji arvien lielāku uzmanību pievērš bibliotēkas digitālajam krājumam un vairāk izmanto bibliotēku attālināti, tādēļ bibliotēkas darbā arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta digitālo tehnoloģiju radītajiem ieguvumiem un bibliotēkas resursu digitalizācijai. Piemēram, bibliotēkas tīmekļvietnē pieejamas videopamācības ("PRIMO DISCOVERY" – LBTU FD vienotais meklētājs, "EBSCO Mobile" lietotne u. c.), virtuālās izstādes, informācija par abonētajām datubāzēm, datubāzu izmēģinājumiem u. c.

Bibliotēka piedalās starptautiskās lauksaimniecības zinātņu un tehnoloģiju informācijas sistēmas AGRIS veidošanā. Uz AGRIS centru Romā kopā ir nosūtīts 20 880 dokumentu aprakstu.

LBTU FB nodrošina arī iespēju saņemt informācijas avotus, izmantojot dalību starptautiskajā lauksaimniecības bibliotēku tīklā AGLINET. Bibliotēka piedāvā pakalpojumu "Jautā bibliotēkām", mācības un konsultācijas studējošajiem. Bibliotēkas tīmekļvietnē atrodama aktuāla informācija par bibliotēkas pieejamību un sniegtajiem pakalpojumiem. Regulāri tiek atjaunots metodisko materiālu klāsts, kā arī informācija par datubāzēm un meklēšanas rīkiem.

Nozīmīgs bibliotēkas darba virziens ir atbalsts pētniecībai. Bibliotēkas tīmekļvietnē ir izveidota sadaļa "Darbs ar zinātniskajām publikācijām", kurā doti bibliogrāfiskā apraksta piemēri, pamācības, kā izmantot bezmaksas programmu "Mendeley", informāciju, kā reģistrēties pētnieku unikālo identifikatoru reģistrā ORCID un izdarīt izmaiņas, kā izmantot vietni *Web of Science Researcher Profile* u. c. Bibliotēka aktīvi iesaistās datu vākšanā un apkopošanā par pētnieku publikācijām. Šī informācija tiek apkopota bibliotēkas veidotajā LBTU mācībspēku un pētnieku publikāciju datubāzē.

Bibliotēka nopietni pievēršas digitālo alternatīvu veicināšanai. Piemēram, ir pieejamas vairākas iespējas brīvi piekļūt publikāciju pilniem tekstiem no LBTU Fundamentālās bibliotēkas tīmekļvietnes.

Vietnē LBTU E-izdevumi atrodama sadaļa "LBTU izdotie krājumi tiešsaistē".

Bibliotēkas tīmekļvietnē ir arī sadaļa "LBTU mācībspēku un pētnieku publikācijas". Tā ir veidota kā datubāze, un tajā var atrast zinātnisko rakstu pilnos tekstus.

Sadaļā "Pakalpojumi" ir pieejamas virtuālās publikāciju izstādes, kopumā trīs virtuālās literatūras izstādes: "Kartupeļu audzēšana", "Āboli", "Bites un biškopības produkti". Šajās virtuālajās izstādēs apkopotas brīvi pieejamas publikācijas par minētajiem tematiem.

Bibliotēkas lasītavu un tajā apskatāmo dokumentāro liecību izstādi "Ir Latvija. Ir Latvija brīva" apmeklēja daudz interesentu Muzeju nakts pasākumā 17. maijā. Šī Latvijas Nacionālā arhīva veidotā izstāde lasītavā bija izvietota no 25. aprīļa līdz 30. maijam. Izstādē bija apskatāmi Latvijas Nacionālajā arhīvā uzkrātie dokumenti par Latvijas valsts tapšanu, neatkarīgu pastāvēšanu, Latvijas Republikas *de iure* statusa uzturēšanu (okupācijas gados), latviešu tautas Trešo atmodu un valsts neatkarības atjaunošanu.

8.2. Zinātne, projekti un inovācijas

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte (LBTU) 2025. gadā turpināja attīstīt zinātnisko darbību trīs galvenajos pētniecības virzienos: biozinātnēs, inženierzinātnēs un tehnoloģijās, kā arī sociālajās zinātnēs. Šie virzieni veido pamatu universitātes stratēģiskajai specializācijai un nodrošina starpdisciplināru pieeju aktuālu sabiedrības un tautsaimniecības problēmu risināšanai.

2025. gadā norisinājās zinātnisko institūciju darbības starptautiskais novērtējums, kas aptvēra periodu no 2019. līdz 2024. gadam. LBTU tika vērtēta trīs pētniecības blokos: lauksaimniecības, meža un veterinārajās zinātnēs, inženierzinātnēs un tehnoloģijās, kā arī sociālajās zinātnēs.

LBTU pasaules universitāšu reitingos

- *Times Higher Education* – Pasaules universitāšu reitingā – LBTU ierindojas grupā 1501+: dzīvības zinātņu (Life Sciences) apakšgrupā – 1001+; inženierzinību un tehnoloģiju (*Engineering and technology*) apakšgrupā – 1001+ un sociālo zinātņu (*Social Sciences*) apakšgrupā – 801+;
- *Times Higher Education* – Universitāšu ietekmes reitingā – LBTU ieņem vietu grupā no 1001 līdz 1500;
- *QS* pasaules universitāšu reitingā par labākajām Eiropas augstskolām LBTU ierindojas 496. vietā.

2025. gadā LBTU vēlētos amatos strādāja 153 vadošie pētnieki, 49 pētnieki un 54 zinātniskie asistenti.

Web of Science vai *Scopus* datubāzēs iekļautajos izdevumos publicēts 730 oriģinālu zinātnisko rakstu (2022.–2024. gadā), tajā skaitā 313 publikāciju *Scopus* un *Web of Science* 1. un 2. kvartiles (Q1 un Q2) žurnālos, ar to apliecinot rakstu augsto kvalitāti.

Projekti

2025. gadā LBTU īstenoja 143 zinātniskos projektus, tostarp 40 starptautisku projektu un 19 līgumpētījumu. Kopējais LBTU zinātniskās darbības finansējums – 9,350 miljoni eiro, t. sk. 22 % – starptautisko projektu finansējums.

Pētniecībā ne vien tiek turpināti, bet ir arī uzsākti vairāki nozīmīgi zinātniskie projekti:

1) beigusies trīs valsts pētījumu programmas projektu īstenošana – "Zinātniski pamatoti risinājumi ilgtspējīgai pārtikas sistēmai Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanai (*GreenAgroRes*)", "Augstas izšķirtspējas bioloģiskās daudzveidības kvantificēšana dabas saglabāšanai un apsaimniekošanai: HiQBioDiv" un "Inovācijas meža apsaimniekošanā un koksnes apstrādes pievienotās vērtības ķēdē Latvijas izaugsmei: jauni pakalpojumi, produkti, tehnoloģijas (*Forest4LV*)";

2) turpinās projekts "LBTU institucionālās kapacitātes stiprināšana izcilībai studijās un pētniecībā". Tā mērķis ir īstenot LBTU strukturālās pārmaiņas, lai veicinātu izcilību un augstākās izglītības un zinātnes kvalitātes un resursu ieguldījumu efektivitāti un starptautisko konkurētspēju;

3) 2025. gadā apstiprināts programmas "Apvārsnis Eiropa" projekts "Daudzslīmeņu politika un teorijas darba integrācijai sociālo uzņēmumu attīstībai, veicinot iekļaujošas un ilgtspējīgas sociāli ekonomiskas pārmaiņas", kurā piedalās 12 partneru no dažādām Eiropas valstīm;

4) uzsākts ES Taisnīgas pārkārtošanās fonda līdzfinansētais projekts “Pētniecībā un inovācijās balstīti risinājumi kūdras nozares virzībai uz klimatneitrālu ekonomiku, veicinot Latvijas dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu (*PeatTransform*)”;

5) studējošo atbalstam un prasmju pilnveidei uzsākti projekti “LBTU doktorantu atbalsta un attīstības iniciatīva” un “LBTU Inovāciju granti studentiem”;

6) sākti vēl divi vērienīgi investīciju projekti, lai stiprinātu studiju vidi un pētniecības infrastruktūru, – “LBTU studiju infrastruktūras modernizācija” un “LBTU un sadarbības partneru zinātniskās infrastruktūras pilnveide”.

Zinātniskās konferences un rakstu krājumi

2025. gadā organizētas vairākas augsti novērtētas starptautiskas konferences:

- 31. gadskārtējā starptautiskā zinātniskā konference “Pētniecība lauku attīstībai” (“Research for Rural Development”);
- 23. starptautiskā zinātniskā konference “Tehniskie pētījumi lauku attīstībai” (“Engineering for Rural Development”);
- 15. gadskārtējā starptautiskā zinātniskā konference “EcoTech 2025”;
- 20. starptautiskā zinātniskā konference “Studenti ceļā uz zinātni” (“Students on their Way to Science”).

LBTU Zinātnes un projektu attīstības centrs, nodrošinot zinātniskā žurnāla “Rural Sustainability Research” izdošanu, 2025. gadā

- publicējis LBTU zinātniskā žurnāla “Rural Sustainability Research” 53. krājumu;
- uzturējis e-žurnālu platformu.

Katru gadu LBTU tiek laisti klajā vairāki fakultāšu organizēti zinātnisko rakstu krājumi:

- 1) “Proceedings of International Scientific Conference “Engineering for Rural Development”” – indeksēts *Elsevier SCOPUS*, *Web of Science* un citās datubāzēs;
- 2) “Proceedings of the International Conference “Economic Science for Rural Development”” – indeksēts *Web of Science*, *Clarivate Analytics*, *AGRIS* un citās datubāzēs;
- 3) zinātniski praktiskās konferences “Līdzsvarota lauksaimniecība” raksti “Eiropas zaļais kurss” – indeksēts *AGRIS* un *CAB Abstracts* datubāzēs;
- 4) zinātniskā semināra rakstu krājums “Ražas svētki “Vecauce – 2025. Raža ekstremālos apstākļos” – indeksēts *AGRIS* un *CAB Abstracts* datubāzēs.

Doktorantūras skola

LBTU 2025. gadā ziemas un vasaras uzņemšanā uzņemti 45 jaunie doktoranti, pēc iesniegto pieteikumu izvērtēšanas ar jaunajiem doktorantiem noslēgti septiņi līgumi studijām par stipendiju, 33 darba līgumi studijām par atlīdzību un pieci līgumi studijām par personīgo finansējumu.

2025. gadā uzsākta ERAF projekta Nr. 1.1.1.8/1/24/I/002 “LBTU doktorantu atbalsta un attīstības iniciatīva” īstenošana. Projekta mērķis ir sniegt finansiālo atbalstu LBTU doktorantiem pētniecībai, kas saistīta ar doktorantūras studiju procesu un promocijas darba sekmīgu izstrādi. Projekta darbības laikā plānota vismaz 23 doktorantu iesaiste studiju vai zinātniski pētnieciskajā darbā LBTU vai projekta sadarbības partnera organizācijā vismaz 12 mēnešu. Pēc pirmā grantu konkursa 2025. gadā tika noslēgti darba līgumi ar deviņiem doktorantiem.

Zinātnieku un komercsabiedrību sadarbība

2025. gadā Tehnoloģiju un zināšanu pārneses centrs (TEPEK) turpināja darbu, veicinot sadarbību starp zinātniekiem un uzņēmējiem, stiprinot intelektuālā īpašuma aizsardzību un sekmējot pētniecības rezultātu praktisku izmantošanu.

Pārskata gadā īpaša uzmanība tika pievērsta duālās lietošanas produktu un tehnoloģiju attīstībai un popularizēšanai. LBTU piedalījās Aizsardzības industrijas konsultatīvās padomes sēdēs, prezentējot savas iestrādes sadarbībai ar nozari, kā arī Aizsardzības ministrijas un Iekšlietu ministrijas organizētajās “Industrijas

dienās 2025”. Universitātes izstrādes tika prezentētas arī Latvijas Kara muzeja aizsardzības industrijas ekspozīcijā, tostarp demonstrējot LBTU izstrādātās pārtikas uzturdevas.

Sadarbībā ar Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru veiksmīgi turpinās Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta “EIT Food” pārstāvniecības darbība Latvijā. Tika organizēta programma “Challenge Labs 2025 – Beyond the Pea”, kurā 23 dalībnieki izstrādāja ilgtspējīgus risinājumus zirņu pārstrādes blakusplūsmu izmantošanai. 2025. gada oktobrī tika vadīta augsta līmeņa slēgtā apaļā galda diskusija par pārtikas tehnoloģijas attīstības prioritātēm Latvijā, pulcējot gan nozares, gan Zemkopības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas un Latvijas Zinātnes padomes pārstāvjus. Papildus tika īstenots hibrīdapmācības kurss “Inovāciju gatavība pārtikas sistēmās” (“Innovation Readiness in Food Systems”) ar vairāk nekā 40 dalībniekiem, sniedzot praktiskas zināšanas par inovāciju gatavības līmeņiem, attīstību un komercializāciju. Kopumā “EIT Food” pasākumi sekmēja jaunu risinājumu attīstību, zināšanu pārnesi un Latvijas pārtikas inovāciju ekosistēmas stiprināšanu.

LBTU kopā ar partneriem organizēja vairākus sabiedrību iesaistošas un inovāciju veicinošas pasākumus. Sarunu festivālā “LAMP” tika organizēta “Lauku telts”, kurā notika diskusijas par lauksaimniecības un pārtikas nākotni. Sadarbībā ar Latvijas Ilgtspējīgu iepirkumu asociāciju un Latvijas vides aizsardzības fondu tika rīkots hakatons “Re:Symbioze”.

2025. gadā LBTU pievienojās “UniLab Defence” iniciatīvai un no oktobra aktīvi atsāka Studentu inkubatora darbību. Inkubatora mērķis ir ieviest Studentu inovāciju programmu, kas palīdz attīstīt studējošo inovācijas potenciālu, veicina pētniecībā balstītu uzņēmējdarbību un stiprina sadarbību ar industriju.

2025. gada oktobrī LBTU trešo reizi piedalījās Ziemeļvalstu un Baltijas ilgtspējas festivālā “Impact Day 2025” Tallinā, popularizējot ilgtspējīgus risinājumus bioekonomikas jomā.

Sadarbībā ar TEPEK tika nodrošināta LBTU dalība un zinātnisko izstrādņu popularizēšana starptautiskajās izstādēs, semināros un forumos, tostarp “Riga Food 2025”, “BILTIM tehnika 2025” un “Pavasaris 2025”.

Turpinājās cieša sadarbība ar nacionālajiem un reģionālajiem partneriem – LIAA (arī Jelgavas biznesa inkubatoru), Zemgales plānošanas reģionu, Jelgavas valsts pilsētas un Jelgavas novada pašvaldībām, kā arī Zemgales reģiona Kompetenču attīstības centru, kopīgi veicinot uzņēmējdarbības attīstību reģionā.

Patenti, šķirnes un licences līgumi

2025. gadā LBTU intelektuālā īpašuma kopumu veidoja astoņi Latvijas patenti, divi Eiropas patenti (spēkā Vācijā un Francijā), divi Latvijā reģistrēti dizainparaugi, kā arī 20 selekcionētās kultūraugu šķirnes, kas iekļautas nacionālajā un Eiropas Savienības kopējā augu šķirņu katalogā.

8.3. Bulduru tehnikums

Bulduru tehnikums ir profesionālās vidējās izglītības iestāde, kas īsteno arodizglītības, profesionālās vidējās izglītības un profesionālās tālākizglītības programmas. Teknikuma īstenoto programmu virzienu moto ir “No dārza līdz galdam”.

Izglītības iestādes vide

Bulduru tehnikums lepojas ar ainavisko skolas apkārtni, parku, dīķi, viedo dārzu, kas vienlaikus ir arī teknikuma īstenoto programmu materiāltehnikā bāze. 2025. gadā Jūrmalas valstspilsētas skaistāko īpašumu konkursā uzņēmumu vai organizācijas teritoriju grupā visaugstākais vērtējums un goda plāksne piešķirta tieši Bulduru tehnikumam. Atzinība ir apliecinājums tam, ka ikdienas darbs, ieguldītā enerģija un mērķtiecība ir novērtēta. Teknikuma teritorija ir vieta, kur ikviens var smelties iedvesmu, gūt atelpu un iegūt zināšanas ainavu veidošanā. Arī rudenī un ziemā, kad nav tiešā āra darbu sezona, dārzkopību ir iespējams praktiski apgūt segtajās platībās – modernā siltumnīcu kompleksā. Izglītojamiem no Latvijas reģioniem tiek dota iespēja dzīvot modernā un labiekārtotā dienesta viesnīcā.

Mērķi un pamatuzdevumi

- Bulduru tehnikuma mērķis ir attīstīt un īstenot izglītības programmas stratēģiskās specializācijas virzienos “Dārzkopība”, “Dārzu un parku kopšana” un “Būvniecība (apzaļumošana)”, kas nodrošina

tautsaimniecības, valsts un sabiedrības attīstības vajadzībām nākotnē nepieciešamos speciālistus, kā arī veicināt izglītības procesā iesaistīto personu izaugsmi par uzņēmīgiem, radošiem, atbildīgiem un konkurētspējīgiem sabiedrības locekļiem.

- Sadarbībā ar nozares uzņēmumiem īstenot mācības, ievērojot nozares vajadzības, sagatavot Eiropas mērogā konkurētspējīgus tautsaimniecības nozaru speciālistus, kas rūpējas par to, lai Latvijā ar bioloģiskās lauksaimniecības metodēm varētu nodrošināt vietējo dārzkopības produkciju, kā arī veidot un saglabāt ainavisku vidi, izmantojot novatoriskus risinājumus.
- Stratēģiskās specializācijas jomās kā kompetences centram īstenot metodisko darbu, nodrošināt metodisko atbalstu citām profesionālās izglītības iestādēm un pedagogu tālākizglītību stratēģiskās specializācijas virzienos.

Metodiskais darbs

Bulduru tehnikumam ir četras stratēģiskās specializācijas jomas profesionālās izglītības kvalitātes uzlabošanai:

- “Dārzkopība” – dārzkopības tehniķis 4. PKL, dārzkopis 3. PKL;
- “Floristika” – floristikas speciālists 4. PKL;
- “Dārzu un parku kopšana” – kokkopis (arborists) 3. PKL;
- “Būvniecība” – ainavu būvtehniķis 4. PKL, ainavu strādnieks 3. PKL.

Īstenojot Centrālās finanšu un līgumu aģentūras Eiropas Sociālā fonda *Plus* projektu “Profesionālo kvalifikāciju sistēmas attīstība izglītības kvalitātes nodrošināšanai” (vienošanās Nr. 4.2.2.9/1/24/l/001), Bulduru tehnikums sadarbībā ar Valsts izglītības satura centru ir izveidojis profesionālās izglītības iestādēs izmantoto profesionālās izglītības mācību līdzekļu kartējumu lauksaimniecības nozares profesionālajā kvalifikācijā “Dārzkopības tehniķis ar specializācijām dārzenkopībā, augļkopībā, puķkopībā, stādu audzēšanā”: moduļa satura izklāsta e-kursu izstrādi un moduļa pārbaudījuma parauga izveidi kvalifikācijai “dārzkopis”, “dārzkopības tehniķis” un “dārzkopības tehniķis ar specializāciju stādu audzēšanā”.

Sadarbībā ar Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padomi ierosināti grozījumi Lauksaimniecības nozares profesiju kartē, to papildinot ar jaunu “Ainavu dārznieka” 4. līmeņa kvalifikāciju, kas ļoti nepieciešama pašvaldību teritoriju apsaimniekošanas uzņēmumiem, piļu un muižu parku un dārzu uzturētājiem, botāniskajiem dārzkiem, pilsētvides parku, apstādījumu un zaļo zonu uzturētājiem un apsaimniekotājiem. Pabeigta profesijas standarta izstrāde un turpinās darbs pie modulārās profesionālās izglītības programmas.

Izglītojamo skaits profesionālās izglītības programmās

2025. gadā Bulduru tehnikumā par piešķirto 178 valsts budžeta vietu finansējumu profesionālās vidējās izglītības programmās kopumā mācījās 178 audzēkņi un par SIA “Bulduru tehnikums” pašu finansējumu – 36 izglītojamie (sk. 8.5. tab.).

8.1. tabula

Bulduru tehnikuma audzēkņu skaits klātienē 2025. gadā

Izglītības tematiskā joma	Kods	Mācību programma	Mācību vietu skaits 2025. gadā
Lauksaimniecība	33 622 00 1	Dārzkopība (dārzkopības tehniķis)	54
Būvniecība	33 582 02 1	Dārzu un parku kopšana (ainavu būvtehniķis)	51
Tūrisma pakalpojumi	33 811 02 1	Ēdināšanas pakalpojumi (pavārs)	65
	33 811 03 1	Viesnīcu pakalpojumi (viesmīlības pakalpojumu speciālists)	40
Mākslas nozares dizaina un radošo industriju sektors	35b 215 08 1	Floristikas pakalpojumi (floristikas speciālists)	4
Kopā			214

Avots: Bulduru tehnikums

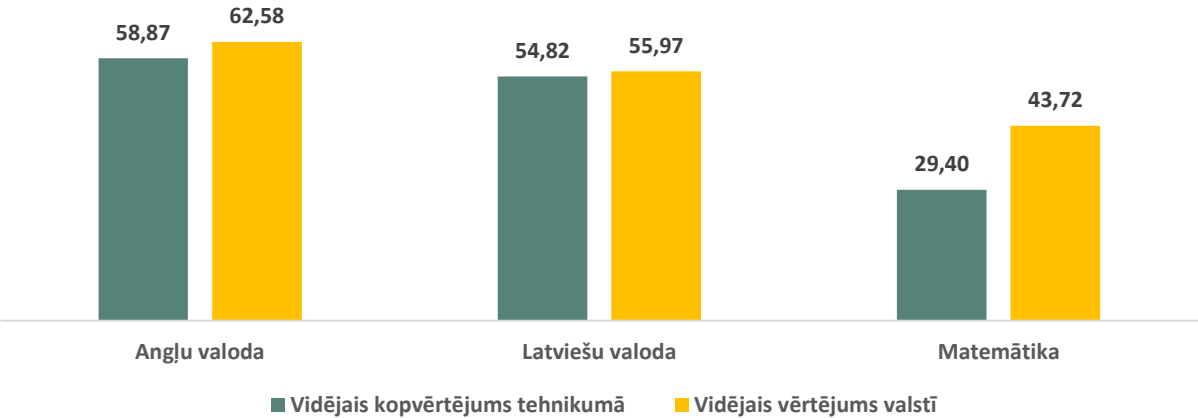
Savukārt pieaugušo un profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides grupās mācījās 75 izglītojamie (sk. 8.6. tab.).

Bulduru tehnikuma audzēkņu skaits neklātienē 2025. mācību gadā

Izglītības tematiskā joma	Kods	Mācību programma	Mācību vietu skaits 2025. gadā
Lauksaimniecība	30T 622 00 1	Dārzkopība (dārzkopības tehniķis)	18
Dārzu un parku kopšana	20T622041	Dārzu un parku kopšana (arborists/kokkopis)	21
Mākslas nozare	30P215081	Floristikas pamati	36
Kopā			75

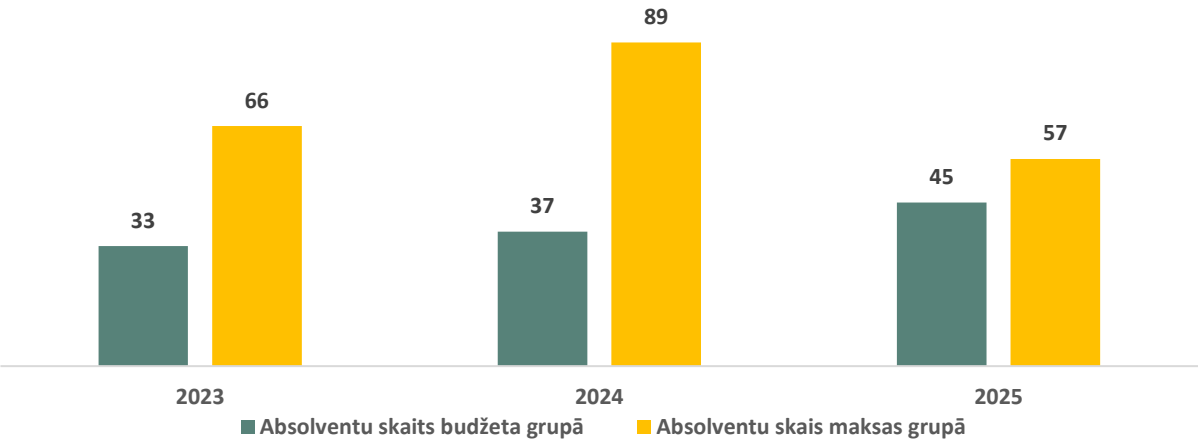
Avots: Bulduru tehnikums

2025. gada centralizēto eksāmenu vidējais vērtējums atspoguļots 8.6. attēlā.

8.6. attēls. Centralizēto eksāmenu rezultāti, %

Avots: Bulduru tehnikums

8.7. attēls. Absolventu skaits profesionālās izglītības programmās

Avots: Bulduru tehnikums

Mācību sasniegumi

2025. gada profesionālās kvalifikācijas eksāmenu vidējais vērtējums programmās atspoguļots 8.3. un 8.4. tabulā.

2025. gada profesionālās kvalifikācijas eksāmenu vidējais vērtējums valsts budžeta finansētajās programmās

Valsts budžeta finansētās mācību programmas	Vidējais vērtējums ballēs profesionālās kvalifikācijas eksāmenā
Dārzkopība (dārzkopības tehniķis)	6,6
Būvniecība (ainavu būvtehniķis)	7,8
Ēdināšanas pakalpojumi (pavārs)	7,5
Floristikas pakalpojumi (floristikas speciālists)	7,3

Viesnīcu pakapojumi (viesmīlības pakalpojumu speciālists)	7,5
---	-----

Avots: Bulduru tehnikums

8.4. tabula

2025. gada profesionālās kvalifikācijas eksāmenu vidējais vērtējums profesionālās tālākizglītības programmās

Maksas mācību programmas	Vidējais vērtējums ballēs profesionālās kvalifikācijas eksāmenā
Dārzkopība (dārzkopības tehniķis)	6,5
Dārzu un parku kopšana (arborists jeb kokkopis)	6,5

Avots: Bulduru tehnikums

Jauno profesionāļu meistarība

1. 2025. gadā Bulduru tehnikuma izglītojamais ir ieguvis 1. vietu Baltijas valstu arboristu (kokkopju) čempionātā.
2. Bulduru tehnikuma izglītojamā ir ieguvusi 3. vietu Eiropas studentu mežsaimniecības čempionātā.
3. Katru gadu Bulduru tehnikuma izglītojamie piedalās nozares jauno profesionāļu meistarības konkursā "Skills Latvia" finālā, un 2025. gadā nominācijā "Ēdināšanas pakalpojumi" izcīnīta pirmā vieta. Bulduru tehnikuma pretendents VIAA deva iespēju pārstāvēt Latviju "Worldskills" konkursā 2026. gadā Šanhajā.
4. Viesmīlības programmas jauno bārmeņu konkursā "Monin Junior Cup" iegūta 1. vieta.
5. 2025. gadā Erasmus+ projekta mobilitātē piedalījās 37 audzēkņi un 36 pedagogi.
6. Saistībā ar Erasmus+ projektu Bulduru tehnikumā vienu nedēļu viesojās 10 audzēkņu, divi pedagogi un viens administrācijas pārstāvis no Francijas Gerandes skolas, saistībā ar KA1 prakses mobilitāti – četri franču studenti kopā ar pavadošo pedagogu no Lionas skolas un uz trīs mēnešiem – divi vācu studenti.
7. Bulduru koka darbnīcas īstenotais "Interreg Central Baltic" projekts "Take the Challenge" ("Pieņem izaicinājumu") ir nominēts starp pieciem kandidātiem prestižajam ES fondu "REGIOSTARS Awards 2026" konkursam ar apbalvošanas ceremoniju Briselē.
8. 2025. gadā izglītības iestāde uzņēmuma statusā piedalījās VIAA **iepirkumā par tiesībām** organizēt STEM (zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas jomā) ekskursijas dabaszinību priekšmetā.
9. Tehnikuma Izglītojamie aktīvi piedalās Latvijas Nacionālās bibliotēkas lasīšanas veicināšanas programmā "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija", iesaistoties aizraujošā visas Latvijas lasīšanas maratonā, lasot jaunākās un interesantākās jauniešu grāmatām, tās vērtējot un balsojot par tām.
10. 2025. gadā darba vidē balstītās mācībās tika iesaistīti 167 izglītojamie.
11. Bulduru tehnikuma trīs izglītojamie piedalījās Latviešu valodas valsts 50. olimpiādes novada posmā, iegūstot vidēji 43 % no kopvērtējuma, un seši izglītojamie piedalījās Angļu valodas 53. olimpiādē Jūrmalas valstspilsētā, iegūstot vidēji 47,5 % no kopvērtējuma.

Uzņemšana

2025. gadā Bulduru tehnikumā valsts budžeta finansētās programmās tika uzņemti 77 jaunieši un 45 pieaugušie profesionālās tālākizglītības programmās un 36 pieaugušie – profesionālās pilnveides izglītības programmās.

Papildiespējas

Bulduru tehnikums izglītojamiem nodrošina dienesta viesnīcu, sporta zāles, treniņu zāles un āra vingrošanas laukumu. Tehnikumā darbojas izglītojamo pašpārvalde, interešu izglītības pulciņi, bibliotēka un skolas ēdnīca.

Ik gadu sekmīgākajiem un aktīvākajiem jauniešiem ir iespēja saņemt Skolas attīstības biedrības "Par Bulduriem" ikgadējo stipendiju, kā arī ikmēneša valsts budžeta stipendiju par labām sekmēm un aktīvu līdzdalību pasākumos. Sekmīgākajam un profesijā visvairāk motivētajam absolventam ir iespēja saņemt Finanšu ministrijas organizēto Latvijas simtgades stipendiju.

Bulduru tehnikuma absolventi, kas izpilda izglītības kvalitātes prasības (t. i., vidējais vērtējums mācību priekšmetos nav mazāk par 7, dalība valsts un starptautiska mēroga profesionālās meistarības konkursos un ar profesiju saistītos pasākumos), ārpus konkursa tiek uzņemti valsts budžeta finansētajās studiju vietās tādās LBTU studiju programmās kā “Lauksaimniecība”, “Mežzinātne”, “Pārtikas produktu tehnoloģija” un “Ēdināšanas un viesnīcu vadība”.

Mūžizglītība

Bulduru tehnikuma Mūžizglītības centrs “Bulduri” piedāvā plašu kursu, meistarklašu un semināru klāstu dārzkopības, apzaļumošanas, kokkopības, floristikas un labbūtības jomā.

Populārākie kursi dārzkopībā ir “Vecs auglīkoks – jauna raža”, “Dārza kompozīcijas augi – jaunajam klimatam”, “Tomātu audzēšana”, “Zemeņu audzēšana” un “Hidroponika amatieriem”.

Kursi apzaļumošanā: “Dārza dizains un plānošana”, “3D dārza dizaina izveide ar *SketchUp*”, “Dārza projektēšana ar *AUTO CAD*”, “Iepazīsti graudzāles”, “Augi dārzā skaistumam un pārtikai”.

Kursi kokkopjiem: “Koku atpazīšana dabā. Aizsargājamie koki – vietējo un citzemju sugu dižkoki: praktiska apguve”, “Dzīvzoga veidošana”, “Lielu koku pārstādīšana”, “Praktiskā apmācību programma tradicionālo koka ēku (stāvbūvju) būvniecībā”, “Motorzāģa vadītāja kursi”.

Floristikas kursi un meistarklases: “Profesionālās pilnveides izglītības programma “Floristikas pamati”, “Floristikas pilnveide”, meistarklases “Bagātīgu pušķu veidošana”, “Līgo dekoru veidošana” u. c.

Kursi labbūtībai: “Meža terapija”, “BONSAI/NIWAKI (pundurkociņu/mazkociņu) meistarklase un veidošanas māksla”, “Mākslas nodarbības pieaugušajiem”.

Neformālās izglītības programmā “Praktiskā apmācība tradicionālo guļbūvju atjaunošanā” pieaugušie tiek ne tikai apmācīti guļbūvju ēku atjaunošanā, bet arī paši atjauno vēsturiskas guļbūves konstrukcijas. Jau ir atjaunotas divas simtgadīgas guļbūves. Videomateriāls ieskatam pieejams tīmekļvietnē <https://youtu.be/1t2j79ltUbl?is=6iKo5Nqg1j34YGjg>.

2025. gadā Bulduru tehnikuma Mūžizglītības centrs saņēma Izglītības un zinātnes ministrijas pieaugušo neformālās izglītības ceļojošās balvas atzinību “Saules laiva” par ilgtspējīgu mācību īstenošanu 1148 pieaugušajiem – apliecinājumu tam, ka “zaļās” prasmes ir pieprasītas un nozīmīgas mūsdienu dzīves kvalitātei.

Sadarbībā ar LBTU tiek īstenots projekts “Digitālo prasmju attīstība jaunu produktu un tehnoloģiju attīstībai Latvijas komersantos” (ID Nr. 2.3.1.2.i.O/1/24/I/CFLA/002), ar līdzfinansējuma atbalstu dodot iespēju dalībniekiem apgūt pieprasītas digitālās prasmes. Projektā ir notikusi apmācība “Mākslīgā intelekta rīku izmantošana ikdienas darbam un biznesam” (33 dalībniekiem), kā arī kursi “Digitālie finanšu aprēķini uzņēmējdarbībā” un “Digitālie rīki ainavu projektēšanai: 2D, 3D un AI risinājumi dārzu plāniem” (36 dalībniekiem), veicinot Latvijas uzņēmumu un to nodarbināto digitālo kompetenču attīstību.

Sadarbība ar nozarēm

Bulduru tehnikums aktīvi sadarbojas ar Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padomi (LOSP), Latvijas Lauku konsultāciju centru un Latvijas ainavu arhitektu asociāciju, Latvijas Auglīkopju asociāciju, Latvijas Kokkopju-Arboristu biedrību, Latvijas Kokaugu nozares asociāciju, Valsts augu aizsardzības dienestu, biedrību “Latvijas Dārznieks”, Stādu audzētāju biedrību, LU Botānisko dārzu, Salaspils Nacionālo botānisko dārzu, Latvijas Amatniecības kameru, Latvijas Floristu apvienību, Latvijas Viesnīcu un restorānu asociāciju, Latvijas Restorānu biedrību un Dārzkopības institūtu, kā arī ar starptautiskām nevalstiskajām organizācijām, piemēram, “Europea International” Eiropas zaļo VET skolu asociāciju un Eiropas Dārzkopības skolotāju asociāciju.

Izglītības projekti

Centrālā Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas projekts “Take the Challenge” (“Pieņem izaicinājumu”) CB0100153. Periods: 01.04.2023.–28.02.2025.

Partneri:

- 1) Bulduru tehnikums (vadošais partneris);
- 2) NVO “Vanaajamaja” (Igaunija).

Mērķis: tradicionālās koka būvniecības nozares aktualizēšana un amatu prasmju un zināšanu apkopošana un nodošana plašākai sabiedrībai, tostarp jauniešiem no nodarbinātības riska grupām.

Sasniegtais rezultāts:

- tradicionālā koka stāvbūves būvniecībā apmācīti 83 jaunieši: Latvijā – 43, Igaunijā – 40;
- sagatavots izglītojošs izdevums par tradicionālās stāvbūves būvniecību angļu, latviešu un igauņu valodā “Stāvbūve. Praktisks ceļvedis iesācējiem stāvbūves būvniecībā”.

“Interreg Central Baltic” programmas sekretariāts ir izvirzījis projektu prestižajai “REGIOSTARS Awards 2026 balvai” kategorijā “A Social and Inclusive Europe” (https://ec.europa.eu/regional_policy/projects/region-stars-awards_en).

Erasmus+ programmas maza mēroga partnerības projekts profesionālās izglītības sektorā **“Dižkoki Latvijai – profesionāļi profesionāļiem/VETREE.LV”** Periods: 01.02.2024.–30.11.2025. (LV 2023-2-LV01-KA210-VET-000171501)

Partneri:

- 1) NVO “Europea Latvia” un Bulduru tehnikums (vadošais partneris);
- 2) Zviedrijas Arboristu federācija;
- 3) konsultāciju uzņēmums “Stiftelsen Pro Natura” (Zviedrija);
- 4) Latvijas Kokkopju-Arboristu biedrība;
- 5) Dabas aizsardzības pārvalde (asociētais partneris).

Mērķis: izglītēt nozares speciālistus un plašāku sabiedrību Latvijā par bioloģiski vērtīgu, lielu, vecu koku, arī dižkoku, novērtēšanu un apsaimniekošanu, tostarp nodrošinot zināšanu un mācību metodoloģijas pārnēsi un izplatīšanas mehānisma ilgtspēju.

Sasniegtais rezultāts:

- apmācīti 34 speciālisti (pieredzējuši kokkopji, biologi, dabas un vides eksperti, mācībspēki) vecu, lielu bioloģiski vērtīgu koku, tostarp dižkoku, novērtēšanā un apsaimniekošanā un mācību treniņu vadīšanā;
- organizēti 32 vienas dienas semināri visā Latvijā;
- kopā apmācīti 620 saistīti nozares pārstāvji, t. sk. 28 % no tiem – atbildīgie pašvaldību darbinieki no visas Latvijas;
- sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi tiek gatavots elektronisks buklets par vecu, lielu bioloģiski vērtīgu koku, arī dižkoku, novērtēšanu un apsaimniekošanu;
- papildus projekta devumam izveidota ceļojoša izstāde par dižkokiem (eļļas gleznas);
- projekta īstenošanas laikā ieviests un jau profesionāļu un plašākas sabiedrības pieņemts jauns profesionāls termins “veckoks”.

Zinātniskie projekti

- “Veselīgu stādu materiālu ieguve un inovatīvu audzēšanas metožu izmēģinājumi tautsaimniecībā nozīmīgiem kultūraugiem”. Šī projekta mērķis ir eksperimentāli izstrādāt tehnoloģijas augstvērtīga stādāmā materiāla ieguvei, kā arī testēt novatoriskas audzēšanas metodes – hidroponiku un aeroponiku, kas perspektīvā izmantojamas tautsaimniecībā nozīmīgu kultūraugu, piemēram, kartupeļu, zemeņu un sojas u. c., komercaudzēšanai.
- “DigiDārzs – mēslošanas un augu aizsardzības stratēģiju izstrāde ar viedo tehnoloģiju pielietojumu dārzu polikultūru stādījumos”. Projekts tiek īstenots Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai intervencē “Atbalsts Eiropas Inovāciju partnerības darba grupu projektu īstenošanai” (LAD Nr. 24-00-COLA1601-000006). Divās saimniecībās ierīkoti burkānu, kāpostu un puravu stādījumi, izmēģinot dažādus to laistīšanas, mēslošanas un augu aizsardzības paņēmienus. Tiks izgatavoti novatoriski elektroķīmiski sensori, kas var pārraidīt faktisko izšķīdušo barības vielu daudzumu ūdenī minerālās barošanas precizēšanai reāllaikā.
- HORIZON-CL6-2022-GOVERNANCE-01-10 EU 101086523 “DISH – Delicious – Individual – Sustainable – Healthy”. Īstenojot šo projektu, tiks ieviestas jaunu paradigmu datu vadības pārtikas

lietojumprogrammas, nodrošinot uz lietotāju orientētu pieredzi un gala lietotāja suverenitāti attiecībā uz personas datiem.

- Ārlietu ministrijas granta projekts “Biotehnoloģiju un digitālo prasmju pilnveide klimatkontrolētā lauksaimniecībā (*BioDigiSkills*)”. Tā mērķis ir atbalstīt Uzbekistānas dārzkopības modernizāciju klimatkontrolētajā lauksaimniecībā, integrējot biotehnoloģijas un digitālās prasmes, lai risinātu problēmas saistībā ar mazu ražību, augsnes piesārņojumu un vāju noturību pret klimata pārmaiņām. Tas tiks sasniegts, izglītojot jauniešus un lauksaimniekus, ieviešot jaunas tehnoloģijas, aprobējot šķirnes un organizējot hakatonu prototipu izstrādei. Tas ietvers mācību materiālu un dokumentācijas sagatavošanu, šķirņu introdukciju, hakatona norisi, uzvarētāju paziņošanu, lekcijas un meistarklases klātienē un attālināti, pieredzes apmaiņas braucienu un ES projekta rakstīšanu.

Starptautiskie projekti

2025. gadā Bulduru tehnikumā tika īstenoti vairāki Erasmus+ projekti, kuros, lai pilnveidotu zināšanas ārvalstīs, kopumā tika iesaistīti 35 pedagogi un darbinieki no Bulduru Tehnikuma un 42 izglītojamie, kas ir 20 % no kopējā izglītojamo skaita profesionālās vidējās izglītības programmās.

- *Erasmus+* sadarbības partnerības projekts “Increase the skills in green environment”/“Green Skills” (Nr. 2023-1-LV01-KA220-VET-000159616). Tā mērķis – apgūt jaunas zaļās prasmes ilgtspējīgas nozares attīstībai, lai paplašinātu profesionālo attīstību dārzkopībā un ainavu dārzkopībā gan pedagogiem, gan studentiem. 2025. gadā norisinājās šādi pasākumi: TM-3 – starptautisko projektu koordinātoru tikšanās Luksemburgā projekta mērķu un īstenošanas pasākumu popularizēšanai, C-5 Brno Čehijā par tematu “Dažādi zālienes veidi, to ierīkošana un kopšana, mehāniskie instrumenti”, C-6 Ljēžā, Beļģijā par tematu “Jumta dārza un bišu dārza ierīkošana” un TM-4 Bulduros Latvijā – starptautisko projektu koordinātoru tikšanās un rezultātu kopsavilkums. Projekts beidzās 2025. gada 31. augustā.
- *Erasmus+ VET* akreditācijas projekts Nr. 2024-1-LV01-KA121-VET-000222834. Tā mērķis – attīstīt starptautisko sadarbību ar Eiropas profesionālajām skolām, citu valstu skolām, nozaru organizācijām un uzņēmumiem, paplašināt iespējas skolas pedagogiem un darbiniekiem profesionāli pilnveidoties (“ēnot” mācību procesu, mācīties kursus) un izglītojamajiem piedalīties īstermiņa un ilgtermiņa starptautiskās praksēs, apgūstot darba tirgum nepieciešamās prasmes. Pedagogi un skolas nodarbinātie piedalījās darba “ēnošanā” – profesionālajā pilnveidē Francijā, Nīderlandē, Somijā, Dānijā, Ungārijā, Turcijā un Polijā, bet izglītojamie – neilgās mobilitātēs Somijā, Beļģijā un Spānijā, kā arī ilgtermiņa mobilitātē Nīderlandē. Projekts beidzās 2025. gada 31. augustā.
- *Erasmus+ VET-2* akreditācijas projekts Nr. 2025-1-LV01-KA121-VET-000321345. Projekta mērķis ir attīstīt starptautisko sadarbību, veicināt skolas pedagogu un darbinieku profesionālo pilnveidi un celt kvalifikāciju; izglītojamajiem – īstenot starptautiskās prakses un apmācības ārvalstīs. Pedagogi un skolas darbinieki piedalījās “darba ēnošanā” – profesionālā pilnveidē Spānijā un Beļģijā. Savukārt izglītojamie īstenoja grupas mobilitāti Francijā.
- “GreenVET pathway – Enganging VET in a Whole Institution Approach to Sustainability” (Nr. 2023-1-DE02-KA220_VET-000157144) projekta mērķis ir atbalstīt profesionālās izglītības iestādes visā Eiropā, lai tām būtu svarīga nozīme ilgtspējas kultūras izveidē un veicināšanā skolas vidē. Projekta tika izvērtēta organizācijas ilgtspējas situācija, nosakot iespējamo attīstības vīziju, kā arī galvenās problēmas ilgtspējības jomā.
- *Erasmus+* sadarbības partnerības projekts “COLLECT GRACE” Nr. 2025-1-DE02-KA220-VET-000353302. Šis projekts veicina ne vien vides ilgtspēju ar ilgtspējīgu dārzkopību, ainavu veidošanu un kapsētu apsaimniekošanu, bet arī Eiropas vērtības starpkultūru sadarbībā un profesionālās izglītības un apmācības inovācijas, apvienojot modernas, ilgtspējīgas un digitālas prakses. Tas dod labumu dalībniekiem un organizācijām, atbalstot klimata rīcību, sociālo kohēziju un profesionālās izglītības un apmācības modernizāciju, nodrošinot zaļās prasmes un kultūras izpratnes stundas, kas izmantojamas visā Eiropā modernai, tolerantai un zaļai kopienai. 2025. gadā norisinājās tiešsaistes tikšanās projektu uzsākšanai un pirmais audzēkņu un pedagogu pasākums Gerandē, Francijā par tematu “Kapsētu ilgtspējīga apsaimniekošana un klimata pārmaiņas”. Projekts tika uzsākts 2025. gada 1. oktobrī.

2025. gadā Bulduru tehnikumā saistībā ar *Erasmus+* projektiem tika uzņemti āvalstu studenti un pedagogi:

- divi vācu studenti (biologi) ilgtermiņa mobilitātē, kas notika Biotehnoloģiju laboratorijā;
- 10 franču izglītojamie (pavāri un viesmīļi) ar diviem pedagogiem no Francijas Olivjē Gišāra profesionālā liceja, lai gūtu starpkultūru pieredzes apmaiņu profesionālajā izglītībā;
- četri izglītojamie no Francijas Latūrdupenas dārzkopības skolas bija ieradušies neilgā praksē skolas parkā un siltumnīcās;
- skolas darbiniece no Francijas Gerandes skolas “ēnoja” administratīvo darbu;
- viena skolotāja no Francijas mācību centra *CFA Europeen Luis Prioix* “ēnoja” darbu pavāru izglītības programmas nodaļā.

Kopā 2025. gadā *Erasmus+* projektos notika sadarbība ar 24 partnerorganizācijām no 12 valstīm – Francijas, Spānijas, Vācijas, Luksemburgas, Nīderlandes, Čehijas, Dānijas, Turcijas, Polijas, Ungārijas, Beļģijas un Somijas.

8.4. Malnavas koledža

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes aģentūra “Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes Malnavas koledža” ir vadošā profesionālās izglītības iestāde Austrumlatvijā lauksaimniecības un autotransporta jomā. Koledža lepojas ar vairāk nekā 100 gadu bagātu pieredzi un tradīcijām izglītības jomā, profesionālu pedagogu kolektīvu un mūsdienīgām tehnoloģijām, kas atbilst darba tirgus prasībām.

Kvalitāte pēctecīgā izglītībā

LBTU Malnavas koledža īsteno īsā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programmas, profesionālās vidējās izglītības, arodizglītības, tālākizglītības un neformālās izglītības programmas, kā arī ārpusformālās izglītības kvalifikācijas novērtēšanu. Koledža piedāvā apgūt īsā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programmas gan valsts finansētās studiju vietās, gan par maksu. 2025. gadā kopējais studentu skaits bija 195, no tiem 75 – valsts budžeta finansētās studiju vietās. Savukārt vidējās profesionālās izglītības programmu apguva 182 audzēkņi.

8.5. tabula

LBTU Malnavas koledžas studiju programmas 2025. gadā

Studiju programmas nosaukums	legūstamā kvalifikācija	Studiju ilgums
Uzņēmējdarbība lauksaimniecībā	Uzņēmējdarbības speciālists lauksaimniecībā	2 gadi klātienē vai 2,5 gadi neklātienē
Augkopība	Augkopības speciālists	2 gadi klātienē vai 2,5 gadi neklātienē
Autoservisa tehnoloģiju un pakalpojumu pārvaldība	Autoservisa speciālists	2,5 gadi klātienē vai 3 gadi neklātienē
Kokapstrādes tehnoloģijas	Kokapstrādes speciālists	2,5 gadi klātienē vai 3 gadi neklātienē

Avots: Malnavas koledža

8.6. tabula

LBTU Malnavas koledžas vidējās profesionālās izglītības mācību programmas 2025. gadā

Mācību programmas nosaukums	legūstamā kvalifikācija	Mācību programmas apguves ilgums
Augkopība	Augkopības tehniķis	4 gadi
Lopkopība	Lopkopības tehniķis	1,5 gadi
Komerczinības	Komercdarbinieks	4 gadi
Lopkopība	Lopkopis	1 gads
Autotransports	Automehāniķis	4 gadi
Lauksaimniecība	Lauksaimniecības mehanizācijas tehniķis	4 gadi

Avots: Malnavas koledža

Studiju virzienā "Lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība un pārtikas higiēna" īsā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programmas "Uzņēmējdarbība lauksaimniecībā" un "Augkopība", kā arī studiju virzienā "Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības" īsā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programma "Autoservisa tehnoloģiju un pakalpojumu pārvaldība" ir akreditētas uz sešiem gadiem. 2025. gadā ir atvērts jauns studiju virziens "Ražošana un pārstrāde" un licencēta īsā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programma "Kokapstrādes tehnoloģijas", kurā studijas uzsāka 10 nepilna laika studentu. Turpinās darbs arī pie jaunās studiju programmas "Viedais tūrisms kā uzņēmējdarbība lauku teritorijās" (studiju virzienā "Viesnīcu un restorānu serviss, tūrisma un atpūtas organizācija") dokumentācijas sagatavošanas licencēšanai, un to plānots uzsākt 2026. gadā.

2025. gadā LBTU Malnavas koledžas Mūžizglītības un tālākizglītības centrs piedalījās Eiropas Sociālā fonda *Plus* projektā Nr. 4.2.4.2/1/24/l/001 "Atbalsts pieaugušo individuālajās vajadzībās balstītai pieaugušo izglītībai", lai veicinātu pieaugušo profesionālo kompetenču attīstību un mūžizglītības pieejamību, un paplašināja izglītības programmu piedāvājumu lauksaimniecības jomā. Programmas "Bioloģiskā lauksaimniecība" apguvē dalībnieki guva padziļinātu izpratni par ilgtspējīgas saimniekošanas principiem, efektīvu resursu izmantošanu, apguva augsnes un augu veselības uzraudzības metodes, bioloģisko mēslojumu un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas principus, dzīvnieku labturību, barības plānošanu, veselības uzraudzību, kā arī iepazinās ar nozares labās prakses piemēriem. Praktiskajās nodarbībās izglītības programmas dalībnieki pilnveidoja bioloģiskās lauksaimniekošanas iemaņas LBTU Malnavas koledžas augkopības laboratorijā un siltumnīcā.

2025. gadā koledža iesaistījās mikrokvalifikāciju izmēģinājumu projektā (Nr. 7-7/76-e/2025-MikKv), ko īsteno Vidzemes Augstskola sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju. Projektā LBTU Malnavas koledža īstenoja divas nozīmīgas mikrokvalifikāciju programmas, kas vērstas uz digitalizācijas, ilgtspējas un tehnoloģisko inovāciju ieviešanu lauksaimniecības un tehnikas nozarē. Viens no prioritārajiem virzieniem bija izglītības programma "Precīzās tehnoloģijas lauksaimniecībā" (6 KP), kas beidzās 2025. gada 28. novembrī. Programma bija paredzēta, lai sniegtu nozares profesionāļu un akadēmiskā personāla pārstāvju zināšanas par mūsdienu tehnoloģiju izmantošanu efektīvā un ilgtspējīgā saimniekošanā. Mācību laikā dalībnieki apguva precīzās lauksaimniecības principus, sensortehnoloģiju izmantošanu, datu analīzes iespējas un inovāciju vadības metodes. Īpaša uzmanība tika pievērsta digitālo rīku izmantošanai ekonomiski pamatotu lēmumu pieņemšanā un resursu efektīvā pārvaldībā. Programmas kvalitāti nodrošināja cieša sadarbība ar vadošajiem nozares uzņēmumiem "AGRIKON", "GEOFACE" un "AGTECH", kuru eksperti iesaistījās gan satura izstrādē, gan mācību procesā. Svarīga programmas sastāvdaļa bija arī praktiskās mācības un pieredzes apmaiņa, tostarp mācību ekskursijas saimniecībās ZS "Kotiņi", ZS "Riekstiņi" un ZS "Amatnieki". Projekta laikā sagatavotais saturs pēc pilnveides tiks integrēts koledžas īsā cikla profesionālās augstākās izglītības programmās "Uzņēmējdarbība lauksaimniecībā" un "Augkopība", stiprinot studiju programmu atbilstību darba tirgus vajadzībām.

Paralēli tika īstenota arī mikrokvalifikācijas programma "Elektro un hibrīdtransportlīdzekļu tehnoloģijas autoservisa speciālistiem" (6 KP), kura beidzās 2025. gada 5. decembrī un bija paredzēta tam, lai sagatavotu speciālistus darbam ar strauji augošo elektrotransporta un hibrīdtransporta segmentu. Dalībnieki apguva drošības prasības darbā ar augstsprieguma sistēmām, iepazinās ar akumulatoru tehnoloģijām un guva praktiskas iemaņas darbā ar elektrotransportlīdzekļu un hibrīdtransportlīdzekļu piedziņas sistēmām, akumulatoru blokiem un uzlādes iekārtām. Klātienē nodarbības deva iespēju strādāt ar reālām tehnoloģijām, attīstot profesionālās prasmes, kas nepieciešamas mūsdienu autoservisu darbā. Arī šīs programmas saturs turpmāk tiks ietverts koledžas studiju programmās, nodrošinot konkurētspējīgu speciālistu sagatavošanu un sekmējot modernu diagnostikas un servisa tehnoloģiju apguvi.

8.7. tabula

LBTU Malnavas koledžas mūžizglītības un tālākizglītības centra izglītības programmas 2025. gadā

Programmas nosaukums	Programmas apguves ilgums
Augsnes īpašības un ielabošana	122 stundas
Mehanizēta lauksaimnieku dzīvnieku ēdināšana un kopšana	134 stundas
Bioloģiskā lauksaimniecība	112 stundu
Precīzās tehnoloģijas lauksaimniecībā	162 stundas
Elektro un hibrīdtransportlīdzekļu tehnoloģijas autoservisa speciālistiem	162 stundas

Avots: Malnavas koledža

Uz inovācijām balstīta pētniecība

2025. gada LBTU Malnavas koledžā tika nodrošināta augu šķirņu saimniecisko īpašību novērtēšana (SĪN) vairākām kultūraugu grupām, ietverot gan ziemāju, gan vasarāju šķirnes. Kopumā tika testētas 87 šķirnes no šādām kultūraugu grupām:

- 29 ziemas kviešu šķirnes;
- divas ziemas tritikāles šķirnes;
- 12 ziemas miežu šķirņu;
- 44 ziemas rapša šķirnes.

Ziemas kviešu grupā vairāku šķirņu raža pārsniedza šķirņu standartažašanas līmeni. Visražīgākā šķirne šajā izmēģinājumā bija 'KASK' ar ražu 8,88 t/ha (128 % no standarta). No tās nedaudz atpaliek šķirnes 'F 16 34' (8,78 t/ha; 126 %), 'SU Willem' (8,74 t/ha; 126 %) un 'SY Transition' (8,59 t/ha; 124 %). Šīm šķirnēm bija ne tikai augsts ražas līmenis, bet arī teicama ziemcietība un izturība pret veldri (9 balles), kā arī labi vispārējie kvalitātes rādītāji. Līdzīgi labi ražības rezultāti virs 120 % robežas tika iegūti arī ar šķirnēm 'SY Dubai' (121 % no standarta) un 'LG NIDA' (121 % no standarta).

Lai nodrošinātu objektīvu salīdzinājumu un novērtējumu pārējām šķirnēm, izmēģinājumos par standartšķirnēm tika izmantotas 'FREDIS', 'EDVĪNS' un 'SKAGEN', uz kuru bāzes (vidēji 6,95 t/ha) tika aprēķināti relatīvie rādītāji.

'FREDIS' raža sasniedza 5,32 t/ha. Šai šķirnei ir lieliska izturība pret veldri un ziemcietība (9 balles), augsts lipekļa saturs (23,2 %) un proteīna saturs bija 11,8 %. Sedimentācijas rādītājs ("Zeleny" indekss) sasniedza 42,1 cm³, bet krišanas skaitlis bija 238 sekundes. Kopējais novērtējums šai šķirnei sasniedza vienu no augstākajiem rādītājiem – 83 balles.

'EDVĪNS' izcēlās ar lielāku ražu nekā pirmais standarts – 7,46 t/ha. Šķirnes lipekļa saturs bija 20,0 %, proteīna saturs – 10,7 %, bet TKW (1000 graudu masa) sasniedza 47,0 g. Tās krišanas skaitlis bija 152 sekundes un kopējais novērtējums – 79 balles.

'SKAGEN' izcēlās ar vislielāko ražu starp standarta šķirnēm – 8,07 t/ha. Šai šķirnei lipekļa saturs bija 21,5 % un proteīna saturs – 11,3 %. Savukārt krišanas skaitlis bija izcils – 263 sekundes. Tās TKW sasniedza 45,0 g un kopējais vērtējums bija 78 balles.

Ziemas miežu grupā vairāku šķirņu raža bija ar izciliem rezultātiem, sasniedzot un pārsniedzot 11–14 tonnu robežu no hektāra. Visražīgākā šķirne šajā izmēģinājumā bija 'SY Loona' ar iespaidīgu ražu – 14,13 t/ha. No tās nedaudz atpaliek šķirnes 'SY Galileo' (11,98 t/ha), 'SY Baracooda' (11,55 t/ha) un 'SY Armadillo' (11,33 t/ha). Šīm šķirnēm bija ne tikai augsts ražas līmenis, bet arī stabila ziemcietība (8 balles) un laba līdz teicama veldres izturība (8–9 balles), kā arī augstvērtīgi vispārējie kvalitātes rādītāji. Līdzīgi stabili rezultāti virs 11 t/ha robežas tika iegūti arī ar šķirnēm 'SY Moovy' (11,20 t/ha) un 'SY Malibu' (11,14 t/ha).

Izmēģinājumā tika salīdzinātas divas ziemas tritikāles šķirnes: no standarta šķirnes 'Ruja', kas tika izmantota par atskaites punktu (100 %), tika iegūta 7,52 t/ha liela raža, turklāt tās proteīna saturs bija 12,6 % un 1000 graudu masu (TKW) bija 49,08 g, bet kopējais novērtējums – 62 balles. Otra šķirne 'SU Klaus' no standarta nedaudz atpalika, nodrošinot 7,38 t/ha ražu (98 % no standarta) ar 11,5 % proteīna saturu, 48,42 g TKW un 56 ballu kopējo vērtējumu, tomēr abām šķirnēm bija vienlīdz teicama ziemcietība un izturība pret veldri (9 balles).

Vairākas šķirnes ziemas rapša grupā izcēlās ar izcilu ražību, ievērojami pārsniedzot noteikto atskaites punktu. Lai nodrošinātu objektīvu novērtējumu, par standartšķirnēm izmēģinājumā tika izmantotas 'Parcour' (4,00 t/ha), 'DK Expansion' (4,10 t/ha) un 'KWS Feliciano' (4,00 t/ha), kas veidoja vidējo standarta sēklu ražu 4,03 t/ha ar eļļas saturu sausnā 43,3 % un kopējo novērtējumu 24 balles.

Pārliecinoši lielākā sēklu ražu visā izmēģinājumā tika iegūta no hibrīda '4106A162-01 (PT322)', t. i., 5,32 t/ha jeb 132 % no standarta līmeņa, šim hibrīdam izceļoties ar vislielāko eļļas ražu (2,23 t/ha jeb 139 % no standarta) un kopējo novērtējumu 34 balles. Starp ražīgākajām līderu šķirnēm ierindojās arī 'DK Excitad' ar 4,81 t/ha (119 %) un 'DK Excentric' ar 4,76 t/ha (118 %), turklāt tām abām bija lielisks eļļas daudzums sausnā (virs 2,00 t/ha) un kopējais vērtējums: 31 balle 'DK Excitad' un 30 ballu 'DK Excentric'. Efektīvas izrādījās arī šķirnes 'KWS CEDROS' (4,44 t/ha; 110 %), 'PT312' (4,43 t/ha; 110 %), 'DMH 588' (4,37 t/ha; 108 %), 'DMH 591' (4,36 t/ha; 108 %), 'DK Exlevel' (4,36 t/ha; 108 %) un 'HEMOTION' (4,30 t/ha; 107 %).

Vairākumam šo augstvērtīgo šķirņu bija ne tikai teicama ražība, bet arī izcili agronomiskie rādītāji – to ziemcietība un izturība pret veldri stabili saglabājās 8–9 ballu robežās, pavasarī izdzīvojošo augu skaits

psalīdzinājumā ar rudeni sasniedza pat 94–100 %, eļļas saturs sausnā svārstījās ap 43,1–46,0 %, savukārt 1000 graudu masa (*TKW*) saglabājās ļoti vienmērīga, lielākoties veidojot 4,4–5,4 gramus.

Papildus SĪN izmēģinājumiem sadarbībā ar SIA “Dotnuva Seeds” 18 ha platībā sēklas materiāla pavairošanai tika audzēta ziemas tritikāle ‘SU Klaus’, kas ražošanas sējumos nodrošināja vidējo ražu 6,01 t/ha, tādējādi sekmējot šīs šķirnes pieejamību potenciālai plašākai audzēšanai nākamajās sezonās.

Uzsākot sadarbību ar Dārzkopības institūtu Dobelē, ir īstenots nozīmīgs solis vietējās auglīkopības attīstībā – uzsākts vērienīgs ābeļu šķirņu salīdzinājums Latgales agroklimatiskajos apstākļos. Kopumā Latgales reģiona specifiskajai videi izraudzītas un iestādītas 45 šķirnes, tostarp tādas iecienītas un perspektīvas šķirnes kā ‘Roberts’, ‘Gita’, ‘Dace’ un ‘Raivo’. Šis pētījums dod vērtīgu ieskatu par to, kuras ābeles Latgales augsnē un ziemās jūtas vislabāk, lai nākotnē izvērtētu iegūtos pētījuma datus un sniegtu skaidru izpratni lauksaimniekam, kura no šķirnēm ir piemērota konkrētai audzēšanai vietai vai reģionam.

Veicinot studentu iesaistīšanos pētniecībā un līdzdalību nozares problēmu risināšanā, LBTU Malnavas koledžā ik semestri notika studentu lietišķo pētījumu semināri. Studenti arī līdzdarbojās koledžas iekšējā grantu projektos, kas norit saistībā ar akadēmiskā personāla un studentu pētniecības projektu konkursu, kā arī akadēmiskā personāla vadībā piedalījās Latvijas Koledžu asociācijas lietišķās pētniecības konferencē “IZGLĪTĪBA. IZAUGSME. ILGTSPĒJA”.

Jauno profesionāļu meistarība

Izglītības iestādes audzēkņi regulāri piedalās profesionālās meistarības konkursos gan Latvijā, gan ārvalstīs, gūstot labus rezultātus. Piemēram, profesionālās meistarības konkursā “Lauku saimnieks 2025” divi 4. kursa izglītojamie no izglītības programmām “Lauksaimniecība” un “Augkopība” ieguva 1. vietu. Savukārt konkursā “Lauksaimniecības tehnoloģiju jaunais speciālists”, kas norisinājās Lietuvā, izglītības programmas “Lauksaimniecība” audzēknis izcīnīja 5. vietu. Šie sasniegumi apliecina audzēkņu profesionālo sagatavotību un spēju sekmīgi konkurēt nozares pasākumos.

Daudzveidīga sadarbība

Vietējā un starptautiskā sadarbība ir LBTU Malnavas koledžas stratēģiskās attīstības virzītāji. Daudzveidīgā sadarbība koledžas jauniešiem dod plašākas profesionālās izaugsmes iespējas, viņu mācības norisinās darba vidē, kā arī notiek starptautiskā pieredzes apmaiņa un komunikācija.

2025. gadā LBTU Malnavas koledža turpināja sadarbību ar organizāciju “Europea International”, kas visā Eiropā veicina profesionālās izglītības un apmācības attīstību zaļajā sektorā. “Europea International” apvieno 24 nacionālos tīklus un pārstāv vairākus simtus zaļā sektora profesionālās izglītības iestāžu visā Eiropā. Šī plašā platforma aptver dažādas nozares, tostarp lauksaimniecību, lopkopību, dārzkopību, ainavu arhitektūru, mežsaimniecību, zirgkopību un citas ar zemes apsaimniekošanu saistītas studiju programmas. Sadarbība ar šo organizāciju dod iespēju LBTU Malnavas koledžai iekļauties plašā starptautiskā tīklā, kas veicina pieredzes apmaiņu, mācību metodoloģiju attīstību un starptautisku mobilitāti. Koledža aktīvi piedalās “Europea International” organizētajās iniciatīvās un pasākumos, kas ir vērsti uz zaļā sektora izglītības modernizāciju un nozares speciālistu sagatavošanu, īpaši ņemot vērā ilgtspējības un inovācijas prasības. 2025. gada nogalē LBTU Malnavas koledžā vizītē ieradās “Europea Nederland” nacionālā koordinatore, lai stiprinātu LBTU Malnavas koledžas un šīs organizācijas sadarbību un būtu iespējams veidot plašāka mēroga sadarbību ar lauksaimniecības izglītības iestādēm Nīderlandē.

2025. gadā LBTU Malnavas koledža turpināja attīstīt starptautisko sadarbību augstākās un profesionālās vidējās izglītības jomā, noslēdzot jaunus sadarbības līgumus ar ārvalstu partneriem. Tika noslēgts sadarbības līgums ar Mariboras Tehniskās izglītības centru (*Tehniški šolski center Maribor*) Slovēnijā. Tas dod iespējas kopīgai mobilitātei, pieredzes apmaiņai un profesionālajai sadarbībai autotransporta jomā. 2025. gada pavasarī tika uzsākta sadarbība ar Varšavas Dzīvības zinātņu universitāti (*Szkola Główna Gospodarstwa wiejskiego*) Polijā.

Profesionālās vidējās izglītības jomā 2025. gadā tika noslēgti sadarbības līgumi ar profesionālās izglītības iestādēm – Lauksaimniecības izglītības centru Ārhusā (*Jordbrugets Uddannelsescenter Århus*) Dānijā, Martinesa Vargasa koledžu (*IES Martínez Vargas*) Spānijā un Aukštaitijas Profesionālās izglītības centru Lietuvā.

Kopumā koledžai ir noslēgti sadarbības līgumi ar dažādiem ārvalstu un Latvijas partneriem – uzņēmumiem, nozares asociācijām un izglītības iestādēm, kas nodrošina kvalitatīvu iespēju praktiskās apmācības, pētniecības un profesionālās pilnveides īstenošanai gan Latvijā, gan ārzemēs. Sadarbība ar zemnieku saimniecībām (piemēram, “Ozoliņi”, “Āres”, “Kotiņi” u. c.) un uzņēmumiem (“Latgales dārzeņu loģistika”, “Gribolva”, “Meža Rasas”) nodrošina prakšu vietas un praktisko iemaņu apguvi. Autotransporta jomas uzņēmumi, piemēram, SIA “Konekesko Latvija”, SIA “VELS”, SIA “EZ1”, SIA “Autocentrs Salenieki” un citi, piedāvā studentiem prakses iespējas, kas ļauj gūt praktisku pieredzi un izmantot iegūtās zināšanas reālā vidē.

Profesionālajā vidējā izglītībā 2025. gadā tika īstenotas vairākas nozīmīgas *Erasmus+* mobilitātes, dodot iespēju izglītojamajiem papildināt savas praktiskās un teorētiskās zināšanas mācību praksē citās valstīs.

Rudenī trīs LBTU Malnavas koledžas izglītības programmas “Lauksaimniecība” izglītojamie piedalījās *Erasmus+* mobilitātē – profesionālās meistarības konkursā Dānijā, kur strādāja starptautiskās grupās pie kopīga projekta par nākotnes lauksaimniecības attīstību, sākot no lauksaimniecības skolas un beidzot ar plānu par savu fermu un “zaļāku” saimniekošanu nākotnē.

Divi LBTU Malnavas koledžas pārstāvji piedalījāsursos un apmācībā Dānijā, gūstot pieredzi par jaunākajām lauksaimniecības mācīšanas metodēm un “zaļās” lauksaimniecības iespēju paplašināšanu mācību saturā.

Novembrī 20 izglītojamo no izglītības programmām “Augkopība” un “Lauksaimniecība” divas nedēļas piedalījās mācību praksē Lauksaimniecības izglītības centrā Ārhusā, Dānijā. Tās laikā jaunieši praktiski darbojās siltumnīcā, iepazīna augu audzēšanas procesus, bioloģiskās daudzveidības nozīmi, kā arī attīstīja sadarbības prasmes multikulturālā vidē.

Arī šīs cikla profesionālajā augstākajā izglītībā 2025. gadā tika īstenotas gan izejošās, gan ienākošās mobilitātes, sekmējot studentu un docētāju starptautisko sadarbību. Pavasara semestrī koledžas studiju programmas “Autoservisa tehnoloģiju un pakalpojumu pārvaldība” 1. kursa 11 studentu piedalījās kombinētajā intensīvajā programmā “Designing a Racing Team for Motorsport” (“Sacīkšu komandas izbeidē autosportam”) un septiņi 2. kursa studenti piedalījās kombinētajā intensīvajā programmā “Challenges in Motorsport: Electric and Hybrid Vehicles” (“Izaicinājumi autosportā: elektrotransportlīdzekļi un hibrīdtransportlīdzekļi”) *Erasmus+* projektā Lietuvas Inženierzinātņu koledžā.

Trīs pasniedzēji piedalījās mobilitātē Utenas koledžā, lai papildinātu zināšanas par aktualitātēm augstākajā izglītībā un pētniecības jomā, divi pasniedzēji piedalījās mobilitātē Kildares un Viklovas izglītības un apmācības padomē (*Kildare and Wicklow education and training board*) Īrijā, lai iepazītos ar profesionālās un augstākās izglītības iegūšanas iespējām, kā arī meklēja iespējas sakaru paplašināšanai un sadarbības veidošanai, un vēl divi pasniedzēji piedalījās docēšanas mobilitātē, kas notika Lietuvas Inženierzinātņu koledžā. Divi pasniedzēji piedalījās personāla mobilitātē profesionālajai pilnveidei Polijā, Varšavā, apmeklējot vairākas izglītības iestādes, lai iepazītu to pieredzi lauksaimniecības un tehnoloģiju jomā. Viņi viesojās arī Varšavas Dzīvības zinātņu universitātē, ar kuru tika noslēgts sadarbības līgums. Divi pasniedzēji piedalījās personāla mobilitātē profesionālajai pilnveidei Nīderlandē, iegūstot praktiskas zināšanas pasākumu organizēšanā un profesionālās augstākās izglītības metodikā.

2025. gadā koledža īstenoja arī ienākošās mobilitātes. Pavasarī notika docēšanas mobilitāte, ierodoties diviem Lietuvas Inženierzinātņu koledžas mācībspēkiem. Savukārt ziemā docēšanas mobilitātē piedalījās pasniedzēja no Turcijas Čanakales Astonpadsmīta marta universitātes (*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi*). 2025. gadā pirmo reizi LBTU Malnavas koledža īstenoja *Erasmus+* kombinēto intensīvo programmu “Innovation and Practical Skills in Motorsport Engineering and Event Management” (“Inovācijas un praktiskās iemaņas autosporta inženierpakalpojumos un pasākumu organizēšanā”), kurā piedalījās 24 studenti no Lietuvas un Slovēnijas.

Erasmus+ mobilitātes 2025. gadā deva nozīmīgu ieguldījumu gan profesionālajā izaugsme, gan starptautiskās pieredzes veidošanā, stiprinot izglītības kvalitāti un veicinot aktīvu zināšanu apmaiņu starp iestādēm dažādās Eiropas valstīs.

Mūsdienīga izglītības vide

LBTU Malnavas koledža 2025. gadā turpināja veidot izglītības vidi, kas ir tehnoloģiski mūsdienīga un pielāgota kvalitatīvas izglītības prasībām. Mācību telpas un laboratorijas ir aprīkotas ar modernām iekārtām, kas ļauj studentiem apgūt teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas augstā līmenī.

Koledžas auditorijās pieejamas interaktīvās tāfeles, multimediju projektori un audiotehnika, kas nodrošina dinamisku un vizuāli bagātu mācību procesu. Digitālā vide ir neatņemama studiju procesa sastāvdaļa, turklāt

visās telpās ir pieejams bezvadu internets. Tas ļauj studentiem elastīgi piekļūt mācību materiāliem un sadarboties ar pasniedzējiem arī attālināti.

Koledža studentiem dod iespēju mācīties mūsdienīgā un profesionālajai videi pietuvinātā mācību vidē. Koledžā ir vairākas specializētas laboratorijas, kas aprīkotas ar nozarē aktuālām tehnoloģijām un aprīkojumu. Piemēram, lauksaimniecības tehnikas laboratorijā studenti strādā ar moderniem traktoriem, graudu kombainiem, miglotājiem un citu tehniku, kas tiek izmantota reālajā lauksaimniecības praksē. Vienlaikus viņi apgūst darbu ar precīzās lauksaimniecības tehnoloģijām, sensoriem un datu uzraudzības risinājumiem, kas palīdz pieņemt efektīvus un ilgtspējīgus saimniekošanas lēmumus.

Augkopības laboratorijā ir pieejams plašs analītiskais aprīkojums – no graudu analizatoriem un spektrokolorimetriem līdz mitruma, pH un augsnes temperatūras mērītājiem. Tas studentiem dod iespēju ne tikai veikt dažādus mērījumus un analīzes, bet arī īstenot pētnieciskus darbus un eksperimentus. Studenti pēta augsnes īpašības un to ietekmi uz kultūraugu augšanu, analizē dažādu mēslošanas un apūdeņošanas metožu efektivitāti, izvērtē augu aizsardzības līdzekļu ietekmi uz kaitēkļu un slimību ierobežošanu, kā arī izmēģina novatoriskus kultūraugu audzēšanas paņēmienus. Šāda pieeja ļauj labāk izprast faktorus, kas ietekmē ražību, produkcijas kvalitāti un ilgtspējīgu resursu izmantošanu.

Savukārt lopkopības laboratorijā studenti apgūst profesionālās prasmes, izmantojot mūsdienīgas slaukšanas iekārtas, piena kvalitātes analizatorus un dzīvnieku aprūpes aprīkojumu un iegūstot praktisku pieredzi darbā ar tehnoloģijām, kas tiek lietotas mūsdienu piena lopkopības saimniecībās. Šāda daudzveidīga un tehnoloģiski attīstīta mācību vide sekmē studentu pētniecisko domāšanu, praktisko iemaņu attīstību un konkurētspēju darba tirgū.

2025. gadā mācību bāzes modernizācijā nozīmīga bija augkopības laboratorijas papildināšana ar jaunu, mūsdienīgu aprīkojumu – graudu analizatoru *Infratec Foss*. Tas ļauj operatīvi noteikt un salīdzināt galvenos graudu kvalitātes rādītājus, kā arī kalpo par vērtīgu atbalstu studentiem praktisko mācību procesā, padziļinot viņu izpratni par audzētās produkcijas kvalitātes kritērijiem un tās turpmākajām izmantošanas iespējām pārstrādē.

Arī mehānikas un autotransporta jomā koledža 2025. gadā ir būtiski modernizējusi materiāltehnisko bāzi elektrotehnoloģiju un hibrīdtehnoloģiju apguvei. Automobiļu elektroiekārtu laboratorijā studenti iegūst praktiskas zināšanas par elektrotransportlīdzekļu sistēmām, komponentiem un to darbības principiem, strādājot ar nozares prasībām atbilstošu aprīkojumu.

“Vienā solī ar laiku!” ir LBTU Malnavas koledžas pamatvērtība – izaugsme līdz ar zināšanām un attīstību. Tā rosina jauniešus, studentus un ikvienu interesentu apgūt jaunas prasmes, pielāgoties mainīgajai videi un izmantot savu potenciālu, lai veidotu veiksmīgu nākotni sev un sabiedrībai kopumā.

Latvijas Republikas Zemkopības ministrija

Republikas laukums 2, Rīga, LV-1981

67027010

pasts@zm.gov.lv

www.zm.gov.lv

Zemkopibas_min

Zemkopibasministrija

zemkopibas_ministrija

zemkopibasministrijasvideo7549

zemkopibas_ministrija